

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE, ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI,
SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ
DEPARTAMENTUL ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI**

DIDACTICA DISCIPLINELOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

Suport de curs

*Aprobat de
Consiliul Calității al USM*

Chișinău, 2022
CEP USM

CZU 373.3.02(075.8)

D 40

Recomandat de: Consiliul Facultății de Psihologie, Științe ale Educației,
Sociologie și Asistență Socială;
Comisia de Asigurare a Calității a FPȘESAS

Coordonator științific: *Ludmila DARIU, dr., conf.univ.*

Grupul de autori: *Viorica GORAȘ-POSTICĂ, dr.hab., prof.univ.;*
Constatin CIORBĂ, dr.hab., prof.univ.;
Ludmila DARIU, dr., conf.univ.;
Cristina GHERASIM, dr., lect.univ.;
Daniela STATE, drd., asistent universitar.

Recenzenți:

Mariana MARIN, dr., conf.univ., președintă AGIRO,
filiala Republica Moldova

Silvia GOLUBIȚCHI, dr., conf.univ., Universitatea de Stat
din Tiraspol

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Didactica disciplinelor din învățământul primar: Suport de curs / Viorica Goraș-Postică, Constatin Ciorbă, Ludmila Darii [et al.]; coordonator științific: Ludmila Darii; Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Departamentul Științe ale Educației. – Chișinău: CEP USM, 2022. – 438 p.: fig., tab.

Aut. indicați pe vs. f. de tit. – Referințe bibliogr.: p. 435-438. – 50 ex.

ISBN 978-9975-159-26-5.

373.3.02(075.8)

D 40

ISBN 978-9975-159-26-5

CUPRINS

Preliminării	4
Didactica limbii și literaturii române (<i>Viorica GORAȘ-POSTICĂ, dr.hab., prof.univ.</i>)	5
Educația muzicală și didactica educației muzicale (<i>Ludmila DARII, dr., conf.univ.</i>)	60
Didactica matematicii (<i>Daniela STATE, drd., asistent universitar</i>)	119
Didactica disciplinei Științe (<i>Daniela STATE, drd., asistent universitar</i>)	180
Educația plastică și didactica educației plastice (<i>Ludmila DARII, dr., conf.univ.</i>)	229
Istoria și didactica istoriei (<i>Cristina GHERASIM dr., lector universitar</i>)	289
Educația moral-spirituală și didactica educației moral-spirituale (<i>Viorica GORAȘ-POSTICĂ, dr.hab., prof.univ.</i>)	319
Didactica educației fizice (<i>Constantin CIORBĂ, dr.hab., prof.univ.</i>)	363
Educația tehnologică și didactica educației tehnologice (<i>Ludmila DARII, dr., conf.univ.</i>)	383

PRELIMINARII

Lucrarea de față se adresează studenților de la facultatea *Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială*, specialitățile „Pedagogie în învățământul primar și limba engleză” (cursuri de zi), „Pedagogie în învățământul primar” (frecvență redusă) pentru formare inițială, precum și cadrelor didactice și manageriale de la cursurile de recalificare și formare continuă.

Autorii prezintă materiale teoretice, metodologice și praxiologice cu referire la formarea inițială și continuă a specialiștilor din învățământului primar. Conținutul lucrării este actualizat reieșind din noile condiții și exigențe ale învățământului general, ținându-se seama de reformele din sistemul de învățământ și de prevederile Codului Educației al Republicii Moldova.

Astfel, lucrarea de față este un suport de curs universitar integrativ la *Didactica disciplinelor din învățământul primar*”, parte componentă a didacticii generale, dar în același timp și un ghid metodologic. Didacticile particulare prezentate conțin norme, principii și metode educaționale, forme de organizare a activităților didactice specifice.

La elaborarea suportului de curs s-a ținut cont de ansamblul de cunoștințe teoretice și de competențe practice necesare viitoarelor cadre didactice din învățământul primar. În acest sens, s-a urmărit posibilitatea de achiziționare de către studenți a informațiilor esențiale cu caracter teoretic și practic, care să le faciliteze formarea competențelor specifice disciplinei respective și, totodată, să inducă înțelegerea rostului altor discipline din planul de învățământ, care le pot extinde aria de accesibilitate prin conținutul tematic explicat la respectivul suport de curs.

Ediția curentă este asigurată/secundată și cu/de resurse digitale, care cuprind integral conținutul materialului didactic în variantă tipărită, având în plus anexe informative actualizate, glosare terminologice, colecții de e-book-uri, articole științifice și documente curriculare, prezentări ppt, mijloace didactice audiovizuale; exerciții interactive, jocuri și filme educaționale, lecții filmate, animații, simulări și activități multimedia de învățare și (auto)evaluare, toate fiind plasate pe platforma Moodle (<https://moodle.usm.md/>)

Autorii

DIDACTICA LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE

Viorica GORAȘ-POSTICĂ,
dr.hab., prof.univ.

INTRODUCERE

Cursul universitar *Didactica limbii și literaturii române în clasele primare* este propus studenților de la licență, având ca obiective principale lărgirea orizontului de cultură pedagogică, bazat pe principiile didacticii postmoderne, pe de o parte, și pe formarea competențelor profesionale de predare-învățare a limbii române în clasele primare, pe de altă parte. Competențele formate prin cursul dat sunt oportune pentru ca studenții să fie abilitați profesional să predea disciplina-cheie din clasele primare – Limba și literatura română (LLR). Un accent deosebit se va pune pe învățarea prin cooperare și pe organizarea instruirii reciproce, imperative ale educației pentru o societate deschisă. Activitățile se vor construi și pe prezentări esențializate și rezumative ale teoriilor actuale din didactica disciplinei și pe simulări/prezentări practice ale demersurilor didactice secvențiale sau integrale, de la o lecție: cultivarea sentimentului de responsabilitate și a culturii comunicării orale și scise, a interesului pentru lectură și de trecere de la rolul de simplu consumator și transmițător de valori la cel de creator de valori, dar și pe cultivarea exprimării orale și scrise, a receptării textelor de diferite genuri și specii pornind de la text și de la mesajele moral-etice și estetice promovate de acestea.

COMPETENȚE PROFESIONALE și FINALITĂȚI DE STUDIU prevăzute de Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română*:

Competențe profesionale	Finalități / outcomes (rezultate)
Determinarea conexiunilor dintre prevederile politicilor educaționale și contextele procesului educațional: valorificarea fundamentelor științifice, metodologice și axiologice ale educației; a cadrului normativ și reglatoriu în domeniul politicilor educaționale la nivel național și cel internațional; a potențialului educativ al diferitor contexte și a factorilor intra- și extrainstituționali; a diversității umane.	<ol style="list-style-type: none">1. Caracterizarea statutului și a finalităților disciplinei școlare LLR în contextul actual al politicilor educaționale;2. Analiza structurii curriculumului prin redarea esenței fiecărei componente;3. Argumentarea importanței disciplinei LLR ca disciplină școlară de bază și a curriculumului în dezvoltarea personalității elevilor.

<p>Proiectarea procesului educațional: adaptarea finalităților procesului educațional în corespundere cu nevoile de formare a comportamentului grupului-țintă; proiectarea activităților educaționale (în cadrul formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică, valorificând diversitatea umană și culturală.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea formelor de instruire ce necesită a fi proiectate; 2. Analiza finalităților educaționale necesare pentru proiectarea unei lecții; 3. Elaborarea proiectului unei lecții mixte conform rigorilor curriculare.
<p>Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale elevilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea prevederilor curriculare pentru o lecție ca formă principală de instruire; 2. Analiza indicatorilor de calitate a unei lecții; 3. Prezentarea unei secvențe de lecții conform etapelor cadrului ERRE.
<p>Comunicarea eficientă în context educațional: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale elevilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Descrierea formelor de comunicare practicate la orele de LLR în clasele primare; 2. Compararea criteriilor de manifestare a unui vorbitor cult la profesorul emițător și la elevul receptor în actul de comunicare; 3. Prezentarea lecturii model a unui text literar și a algoritmului de lucru cu acest text.
<p>Realizarea eficientă a managementului educațional: aplicarea strategiilor și monitorizarea procesului educațional (în context formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică la nivelul învățământului secundar.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea trăsăturilor manageriale ale unui învățător de succes; 2. Analiza funcțiilor manageriale ale cadrului didactic; 3. Prezentarea scenariului pentru o activitate extracurriculară cu o tematică apropiată de curriculumul la LLR în clasele primare (ședință cu părinții, seminar metodic, ședință de catedră).

<p>Evaluarea eficienței procesului educațional: stabilirea bazei documentelor normativ-reglatorii, criteriilor de evaluare a eficienței procesului de educație; elaborarea instrumentariului de evaluare; luarea deciziilor și elaborarea strategiilor de sporire a calității procesului educațional.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea caracteristicilor evaluării pe bază de descriptori; 2. Analiza criteriilor de evaluare a răspunsurilor orale (răspuns la întrebări, povestirea unui text, rezumatul) și a lucrărilor scrise (dictare, compunere, bilețel, anunț, invitație, mesaj electronic); 3. Elaborarea a 4 teste de evaluare (câte unul pentru fiecare clasă).
--	--

Tema 1. LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ÎN CLASELE PRIMARE CA DISCIPLINĂ ȘCOLARĂ INTEGRATĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze statutul disciplinei școlare *Limba și literatura română/ LLR*;
- analizeze structura și conținutul curriculumului la LLR;
- evalueze importanța curriculumului în dezvoltarea personalității elevilor.

Unități de conținut:

- LLR ca disciplină obligatorie de bază și locul acesteia în planul de învățământ din clasele primare
- Concepția didactică a disciplinei. Principiile studierii LLR în școala primară
- Curriculumul la LLR în clasele primare: analiză și interpretare funcțional-aplicativă

Termeni-cheie: limba și literatura română, disciplină obligatorie, plan de învățământ, curriculum, structura curriculumului, competențe, conținuturi de învățare, strategii de predare-învățare-evaluare.

EVOCARE

1. Argumente în lanț. De ce Limba și literatura română este disciplina cu numărul unu în planul de învățământ și deține cele mai multe ore?

2. Concluzie de start: Din lista de argumente aduse de toți colegii, am dedus.....

REALIZAREA SENSULUI

1. Lectură intensivă. Citiți și procesați informația, selectând 7 concepte de bază, pe care să le puteți explica și discuta, împărtăși cadrului didactic și colegilor.

Disciplina cu numărul unu în Planul-cadru – Limba și literatura română – constituie disciplina de bază care asigură înainte de toate succesul școlar și oportunități/șanse de integrare socială a școlarului mic. Astfel, pornind de la potențialul de însușire a LLR de către copii și de la idealul de a educa o personalitate liberă și creativă, axându-ne pe interesele și nevoile acesteia, a fost elaborată concepția disciplinei integrate de limbă română în clasele I-IV. Prin aceasta s-a fundamentat teoretic, din perspectivă aplicativă, structura disciplinei, cerințele principale față de elaborarea conținutului, principiile de eșalonare a acestuia etc. Adaptarea curriculumului pentru Limba și literatura română la finalitățile curente ale educației se focalizează asupra extinderii aspectului funcțional-aplicativ și asupra necesității de a valorifica la maximum experiențele trăite de copil în varii contexte.

Modelul comunicativ-funcțional include, în mod prioritar, dezvoltarea multiaspectuală a celor patru deprinderi integratoare: *înțelegerea după auz, vorbirea, lectura și scrierea*. Doar astfel educația lingvistică și literar-artistică va asigura însușirea corectă de către elevi a celor trei funcții stabilite de știința psiholingvistică: conținutul (ce mesaj trebuie comunicat); structurarea și competența lingvistică (modul în care se formulează din punct de vedere gramatical acest mesaj); valoarea psihologică și motivația expunerii (starea emotivă, atitudinea vorbitorului față de ascultător și invers, față de cele comunicate etc.) [Cf. S.Cazacu].

Demersul practic al educației lingvistice și literare în clasele primare este reglementat de principii inter- și multidisciplinare, reperate de către disciplinele Limba română (gramatica), Citirea și dezvoltarea vorbirii coerente, Lectura particulară (tainele cărții), precum și de corelarea cu unele discipline precum *Științe, Educația moral-spirituală, Educația artistico-plastică* etc., care, în ansamblu, formează un complex didactic-educativ unitar și multifuncțional, în care se împletesc organic conținuturile lingvistice (lexic, fonetică, gramatică), artistic-estetic (literatură, arte plastice) și procesele psiholingvistice ale învățării (limbajul și comunicarea).

Abordarea holistică a disciplinei școlare LLR presupune interacțiunea și corelarea elementelor de construcție a comunicării (unități fonologice, lexicale și gramaticale), precum și echivalența proceselor ce definesc exprimarea orală (vorbirea) și a celor ce definesc exprimarea scrisă (redactarea), implicând în mod pregnant funcțiile afectivă, motivațională și atitudinală ale comunicării și ale comportamentului elevului, în general. Realizarea acestora se produce inclusiv în baza textului literar/nonliterar, care profilează și dezvoltă necesitatea și utilitatea de învățare a limbii române pe coordonatele lingvistică, comunicativă, literar-artistică. *În structura curriculară sunt prevăzute: competențe specifice, unități de competențe, unități de conținut, activități de învățare și produse școlare recomandate.*

Componenta conceptuală constă în structurarea unui sistem de finalități concentrate în unități de competențe, care, la rândul lor, se subordonează unor idei,

concepte, criteriile și principiile pedagogice generale și specifice educației lingvistice și literare în clasele primare, din care se deduce teleologia Educației lingvistice și literar-artistice (EL/ELA), se sistematizează/structurează conținuturile EL/ELA, se formulează metodologiile specifice EL/ELA, toate acestea fiind integrate într-un model teoretic-aplicativ unitar, cu deschideri maxime spre sporirea șanselor de reușită școlară și socială ale elevului. Curriculumul include paradigma comunicativ-funcțională a disciplinei și ca studiu integrat, inter- și multidisciplinar și ca premise de formare a competențelor specifice de comunicare, lectură și scriere prin încadrarea adecvată, cu responsabilitate și inițiativă, în diferite contexte sociale și culturale – naționale/universale, inclusiv de natură digitală/virtuală.

Competențele specifice ale educației lingvistice și literar-artistice în clasele primare profilează un sistem de competențe (cunoștințe, capacități, atitudini manifestate prin comportamente și direcționate spre rezolvarea unor probleme) de formare lingvistică și literar-artistice a elevilor la această vârstă, organizate pe trei fundamente ale disciplinei: limba cu funcție denotativă și pragmatic-socială (practica rațională și funcțională a limbii); limba cu funcție conotativă (reprezentări culturale și formarea unui univers afectiv și atitudinal); limba cu funcție instrumentală (înșușirea instrumentarului necesar activității intelectuale, afective și psihomotorii). (Adaptare după: *Ghidul de implementare a Curriculumului*, 2018).

2. Discuție ghidată în baza celor studiate

REFLECȚIE

Completați **tabelul conceptual** de mai jos, în baza lecturii și a discuțiilor anterioare:

Concepte-cheie	Definiții/explicații laconice
Plan-cadru	
Curriculum la LLR	
Model comunicativ-funcțional	
Competențe specifice	
Unități de competențe	
Unități de conținut	
Activități de învățare	
Educație lingvistică	
Educație literar-artistice	
Deprinderi integratoare	

EXTINDERE

Interviu structurat (la distanță) cu o învățătoare/un învățător de la clasele primare (10 min.) cu 3-4 întrebări despre *Rolul curriculumului la LLR în activitatea unui practician*.

Tema 2. FINALITĂȚILE PREDĂRII-ÎNVĂȚĂRII-EVALUĂRII LLR ÎN ȘCOALA PRIMARĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- reproducă tipologia finalităților educaționale, din perspectiva legăturii cu LLR;
- analizeze competențele specifice;
- interpreteze obiectivele ca intrări în procesul de studii și competențele ca ieșiri (outcomes);
- repartizeze competențele și unitățile de competențe pe lecții;
- deducă importanța finalităților LLR în dezvoltarea personalității elevului.

Unități de conținut:

- Taxonomia competențelor
- Obiectivele operaționale
- Relația obiective-competențe
- Activități practice de analiză a finalităților educaționale la LLR prezentate în proiectările de lungă și de scurtă durată

Termeni- cheie: finalități educaționale, competențe, unități de competență, obiective operaționale.

EVOCARE

1. Clustering. Finalitatea studierii LLR – concepte înrudite pentru o caracterizare cât mai amplă.

2. Discuție ghidată în baza imaginii obținute: *Finalitățile procesului educațional la LLR....*

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul ce urmează.

Am știut	Am aflat	Vreau să întreb

Conceptul teleologic, dar și pedagogic de **finalitate** a educației determină orientările axiologice în plan subiectiv, la nivel de sistem (prin ideal și scop/profil de personalitate și competențe transversale) și de proces (prin obiective/unități de

competențe) pentru realizarea funcției de bază: de formare-dezvoltare a personalității umane (după CRCN, 2017).

Codul Educației al Republicii Moldova, art.11: **Finalitățile educaționale**

(1) Educația are ca finalitate principală formarea unui caracter integru și dezvoltarea unui sistem de competențe care include cunoștințe, abilități, atitudini și valori ce permit participarea activă a individului la viața socială și economică.

(2) Educația urmărește formarea următoarelor **competențe-cheie**:

- a) competențe de comunicare în limba română;
- b) competențe de comunicare în limba maternă;
- c) competențe de comunicare în limbi străine;
- d) competențe în matematică, științe și tehnologie;
- e) competențe digitale;
- f) competența de a învăța să înveți;
- g) competențe sociale și civice;
- h) competențe antreprenoriale și spirit de inițiativă;
- i) competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale.

Finalitățile se proiectează pe niveluri (cicluri) de școlarizare (preșcolar, primar, gimnazial, liceal) și constituie o concretizare a finalităților sistemului de învățământ. Ele descriu specificul fiecărui nivel (ciclu) de școlarizare din perspectiva politicilor educaționale. Totodată, finalitățile educaționale reprezintă un sistem de referință atât pentru elaborarea curricula școlare, cât și pentru orientarea și proiectarea demersului educațional.

Competența școlară: Un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori dobândite/ formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte, situații de viață.

Cadrul de referință al Curriculumului Național: **Comunicarea eficientă ca și competență transversală** (p.23-24): O persoană capabilă să comunice eficient răspunde următoarelor necesități:

a) *Utilizează metode adecvate pentru a comunica cu ceilalți:* planifică, organizează și selectează ideile pentru a comunica; este flexibilă și responsabilă în actul de comunicare; selectează modalități/mijloace de comunicare adecvate scopului (citire, scriere, vorbire, ascultare, semne și simboluri, registre și coduri, modalități de expresie artistică, tehnologii etc.); recunoaște caracteristicile audiinței și își adaptează metodele de comunicare pentru a răspunde acestora; comunică cu claritate într-o varietate de forme: verbal, nonverbal, paraverbal și/sau artistic; exprimă idei, sentimente și credințe cu ajutorul mijloacelor estetice.

b) *Răspunde în mod adecvat atunci când receptează mesaje:* receptează și înțelege ideile comunicate într-o varietate de moduri; accesează cunoștințe și

competențe anterioare necesare pentru a realiza comunicarea; interpretează informațiile și construiește sensuri și semnificații.

c) *Evaluează eficiența comunicării*: sprijină comunicarea efectivă prin solicitarea de clarificări și oferirea de feedback; adaptează și ajustează comunicarea pentru a veni în întâmpinarea nevoilor interlocutorului/audienței; recunoaște comunicarea ca modalitate de a se face înțeleș.

Competențele transdisciplinare pentru treptele de învățământ sugerează ceea ce ar trebui să atingă elevii la finele unei etape a parcursului școlar, prin aportul tuturor disciplinelor de studiu.

Competențele specifice (CS) reprezintă sisteme integrate de cunoștințe, abilități, valori și atitudini pe care fiecare disciplină de studiu le creează și și le dezvoltă, pe întreaga perioadă de școlarizare.

Limba și literatura română ca disciplină integrată în învățământul primar prevede următoarele CS:

1. Receptarea mesajului oral în situații de comunicare, manifestând atitudine pozitivă, atenție și concentrare.

2. Producerea mesajului oral, demonstrând abordare eficientă în diferite contexte de comunicare.

3. Receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, conștientă, cursivă și expresivă.

4. Producerea de mesaje scrise în situații de comunicare, demonstrând tendințe de autocontrol și atitudine creativă.

5. Aplicarea elementelor de construcție a comunicării în mesajele emise, manifestând tendințe de conduită autonomă.

6. Gestionarea experiențelor lectorale în contexte educaționale, sociale, culturale, dând dovadă de interes și preferințe pentru lectură.

REFLECȚIE

Activitatea în perechi de parcurgere a unităților de competență din Curriculumul Național la LLR și deducerea legăturii dintre competențele specifice și unitățile de competență. (Fiecare pereche se va focaliza pe o anumită clasă.)

EXTINDERE

Cercetarea a 2-3 proiecte didactice, publicate pe paginile web de profil, pentru constatarea legăturii dintre obiectivele operaționale ale lecției și unitățile de competență, competențele specifice.

Tema 3. MANUALELE ȘCOLARE ȘI CELELALTE PIESE CURRICULARE CA INSTRUMENTE DE BAZĂ ÎN DEZVOLTAREA EXPRIMĂRII ORALE ȘI SCRISE ÎN CLASELE PRIMARE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze rolul unităților de conținut în atingerea finalităților educației;
- analizeze manualele școlare în uz, deducând principiile de structurare;
- aplice utilizarea manualului în diverse contexte de învățare;
- deducă respectarea Curriculumului și a principiilor didactice în elaborarea manualului.

Unități de conținut:

- Caracterizarea generală a unităților curriculare de conținut și a manualelor școlare de LLR în uz
- Manualul școlar: principii de structurare și de conținut
- Antologii de texte, culegeri, alte piese curriculare de reflectare a conținutului didactic

Termeni-cheie: unități de conținut, manual, piese curriculare, antologie de texte, culegeri, principii de elaborare.

EVOCARE

1. Asocieri libere. Manualul școlar

2. Argumente în cerc. Conținutul didactic, unitățile de conținut: „umplutura” din plăcintă / clătită... în curriculumul școlar, abordat în sens îngust. De ce?

REALIZAREA SENSULUI

Activitate în perechi. Cercetare împărtășită. Parcurgem analitic curriculumul și deducem ce elemente de conținut /unități sunt incluse la aceste categorii de conținut la LLR. Observați cum sunt acestea clasificate.

- ✓ Comunicare orală
- ✓ Comunicarea scrisă
- ✓ Lectura
- ✓ Scrisul
- ✓ Tainele cărții
- ✓ Elemente de construcție a comunicării

Citim și descoperim elementele de noutate.

*** Așa cum se reiterează în literatura de specialitate, manualul școlar este documentul oficial de politică a educației, care concretizează curriculumul școlar într-o formă ce vizează prezentarea cunoștințelor și a capacităților la nivel siste-

mic, prin diferite unități didactice, în special din perspectiva elevului, fiind unul dintre instrumentele de lucru, poate cel mai important, care detaliază temele și contribuie la organizarea procesului de învățământ. Conceput astfel, manualul urmează să fie mai puțin un depozitar de informații și să conțină într-o măsură mai mare modalități de lucru, explicate în logica expunerii didactice, contribuind la dezvoltarea gândirii și a altor capacități intelectuale, voliționale, morale, estetice, la realizarea transferului de la un învățământ axat pe acumulare de cunoștințe și capacități spre un învățământ bazat mai mult pe acumulare de competențe (S.Cristea). Manualul „mai cuprinde și diferite mijloace didactice ajutătoare (planșe, hărți, scheme, texte ilustrative, teme aplicative, probe de control, glosare etc.), care stimulează și facilitează studiul independent al elevului; permite repetarea și completarea cunoștințelor și deprinderilor dobândite în clasă. El nu este totuși un simplu suport al procesului de învățământ din clasă, ci un instrument de lucru, care îl inițiază pe elev în tehnicile învățării independente și-i dezvoltă gustul pentru studiu, de aceea reprezintă și un instrument de autoinstruire” (M.Ștefan). În ultimul deceniu, manualul digital se impune ca o abordare nouă în implementarea componentei TIC în procesul de predare-învățare-evaluare, venind să îmbogățească procesul educațional cu activități multimedia interactive și putând să cuprindă integral conținutul manualului tipărit, având în plus (sau în locul ilustrațiilor de pe hârtie) elemente specifice, precum: exerciții interactive, jocuri educaționale, animații, filme și simulări care, prin utilizare, aduc un plus de profit cognitiv/formativ.

Alte produse curriculare auxiliare, care completează și sprijină implementarea eficientă a manualelor, destinate, în mod prioritar, cadrelor didactice, sunt ghidurile metodologice, care asigură implementarea curriculară, dar și cea de operaționalizare metodică a conținuturilor de manuale, sprijinind prestația profesorului, de obicei cu statut de recomandare și orientare. La același capitol se înscriu și seturile multimedia, care includ lecții virtuale, în corespundere cu curriculumul național, acoperind dificultățile de învățare, care apar, de regulă, când lecția este predată în mod tradițional, urmărind să suscite și să mențină interesul elevilor, să faciliteze înțelegerea fenomenelor etc. Softul educațional, proiectat pentru a fi utilizat în procesul de învățare, este conceput pentru a învăța și trebuie să asigure interacțiunea flexibilă elev-computer sau computer-profesor, adaptându-se în funcție de caracteristicile individuale ale utilizatorului, concurând și el cu tradiționalul manual.

(V. Goraș-Postică. *Manualul de limbă română: constrângeri și deschideri*. În: *Limba Română*, 2016, nr. 1-2, anul XXVI, <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=3288>)

***Curriculumul enumeră numai temele și subtemele care trebuie transmise

elevilor. În cazul manualului, conținuturile sunt prezentate în mod detaliat, astfel încât fiecare capitol este divizat în unități de conținut pentru ca elevii să nu întâmpine dificultăți în înțelegerea cunoștințelor și informațiilor care fac obiectul activității de instruire. Analizat din perspectiva pur structurală, se poate menționa că manualul prezintă nu doar conținuturile într-o formă detaliată și *pedagogizată*, cum se exprimă unii autori, ci cuprinde și alte elemente, cum sunt exercițiile și problemele foarte variate, seturi de fișe sau teste prin care elevii se pot auto-evalua, aplicații cu ajutorul cărora elevii pot să exerseze asupra conținuturilor asimilate, iar dacă manualul este și mai elaborat, atunci el mai poate cuprinde glosar de termeni pentru fiecare lecție sau capitol, referințe bibliografice pentru fiecare temă abordată, rezumatul ideilor pentru fiecare capitol în parte. După cum se poate anticipa ușor, cu cât prezentarea conținuturilor la nivelul manualului va fi mai bogată și mai diversificată, cu atât asimilarea și înțelegerea cunoștințelor se vor face în condiții de mai mare eficiență. (<https://www.creeaza.com/didactica/didactica-pedagogie/Manualul-scolar258.php>)

Activitate în 4 echipe. Elaborare poster: Unitățile curriculare de conținut prezentate în manualul școlar:

Clasa I Clasa II Clasa III Clasa IV

Reclamă/ prezentare a unui manual pe o rețea de socializare: Manualul este structurat în 2 volume și 8 unități de învățare, care cuprind tematici din sfera de interes a copiilor. Conținuturile și exercițiile propuse în manual sunt abordate gradual și logic, accentele formative fiind orientate către valorizarea intereselor elevilor din perspectiva exprimării de idei, opinii și emoții, pe tematici relevante pentru experiențele proprii. Textele din manual propuse pentru studiu promovează valori și atitudini pozitive. (<https://www.edituraarslibri.ro/invatamant-primar/limba-i-literatura-romana-manual-clasa-a-iv-a-semestrul-i.html>)

REFLECȚIE

Articol pentru pagina web a școlii: *Prezentarea unei piese curriculare suplimentare: Antologie de texte, Culegere de... etc.* (1/2 pag. A4 standard, culeasă la calculator).

EXTINDERE

Excursie la librărie, navigare pe site-ul a 3 edituri.... pentru a prezenta colegilor oferta de carte didactică, în sprijinul implementării conținuturilor curriculare.

Tema 4. CONȚINUTURI RECOMANDATE LA PREDAREA-ÎNVĂȚAREA ȘTIINȚEI DE CARTE/ A CITIT-SCRISULUI/ LITERAȚIEI

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- prezinte în mod analitic conceptul de învățare a științei de carte/citit-scrisului, cu etapele respective;
- descrie ce trebuie să cunoască învățătorul pentru a-i învăța pe copii să citească și să scrie, inclusiv principiile aferente;
- aplice modalități de lucru diferențiat la clasă cu elevii care cunosc a scrie și a citi și cu cei începători;
- alcătuiască portofoliul electronic cu materiale necesare pentru această perioadă;
- exerseze elemente de caligrafie.

Unități de conținut:

- Etapele de pregătire a elevilor: prealfabetară /preabecedară (3-6 săptămâni)
- Formarea auzului fonematic
- Asigurarea pronunției corecte a cuvintelor uzuale și a celor ce conțin sunete susceptibile la erori (s,z,v,r,l,c)
- Formarea deprinderii de exprimare în propoziții dezvoltate
- Ordonarea logică a propozițiilor în vorbire
- Importanța folosirii limbii literare
- Respectarea poziției corecte la scris
- Folosirea corectă a instrumentului și a suportului de scris
- Caligrafia. Folosirea corectă a semnelor grafice
- Perioada alfabetară/abecedară
- Predarea-învățarea în baza metodei fonetice și analitico-sintetice

Termeni-cheie: știință de carte, literație, etapă prealfabetară/preabecedară, etapă abecedară/alfabetară, etapă postalfabetară/postabecedară, caligrafie, metodă fonetică și analitico-sintetică.

EVOCARE

1. Lucrul cu diferite tipuri de dicționare pentru explicarea conceptelor-cheie: *știință de carte, citit-scris, literație, etapă prealfabetară/alfabetară/postalfabetară, caligrafie, ortografie, ortoepie.*

2. Scriere liberă: Amintirile mele legate de Abecedar, ca prima carte din școală, se rezumă la.....

REALIZAREA SENSULUI

Lectură individuală cu scopul de a completa tabelul: *Știu, Vreau să știu, Învăț*, cu, minimum, 3 idei/aspecte la fiecare rubrică.

Etapele de învățare a citit-scrisului în clasa I sunt: prealfabetară/preabecedară, alfabetară/abecedară, postalalfabetară/postabecedară.

Perioada prealfabetară durează, aproximativ, patru săptămâni, primele cuprinzând în jur de 15-20 de pagini din Abecedar. Obiectivele acestei perioade sugerează că elevii urmează: să formuleze întrebări; să răspundă la întrebări; să construiască propoziții după ilustrații sau cuvinte date; să redea conținutul unei povestiri/povești; să stabilească numărul de cuvinte dintr-o propoziție, numărul silabelor în cuvinte, numărul sunetelor; să scrie corect semnele grafice ale literelor, semnele de punctuație. Tot în această perioadă se pregătesc elevii pentru învățarea scrisului, se familiarizează cu cerințele igienice la scris, formându-le deprinderea de a sta corect în bancă, de a ține corect pixul, de a face mișcările necesare pentru scrierea elementelor grafice ale literelor (linioare oblice pe un spațiu, linia oblică pe două spații, alternări de linii oblice, cârligul, ovalul, semi-ovalul cu deschizătura spre dreapta și stânga, bastonata cu întorsătura în partea de sus, bastonata cu întorsătura în partea de jos spre dreapta și stânga, nodulețul pe un spațiu și pe două spații, bucla deasupra rândului și bucla sub rând, zaua.

Etapele învățării scrierii: Scrierea model pe tablă; Asemănarea elementului cu ceva din spațiul înconjurător; Simularea grafică în aer, în palmă cu stiloul închis; Scrierea pe tablă de către 2-3 elevi; Scrierea pe caiete a 2-3 elemente; Verificarea scrierii a acestor elemente la toți elevii; Finalizarea rândului.

Perioada alfabetară se predă timp îndelungat, aproximativ 150 de ore. În această perioadă elevii învață toate literele alfabetului. Studiarea sunetului/literelor nu se face în ordine alfabetică, dar conform elementelor înrudite. După fiecare grup de litere se efectuează câte o evaluare. A, M, N, I, R, E, U, C – prima evaluare; L, O, Ă, Ce, T – a doua evaluare; Ci, Ț, Î, Â, S, Ș, D, H, P, B, V – a treia evaluare; G, Ge, F, J, Gi, Z, Che, Chi, Ghe, Ghi, X – a patra evaluare; K, Y, Q, W. – a cincea evaluare, aceasta fiind dată de învățător cu scopul de a încheia perioada alfabetară.

Obiectivele specifice pentru citit: să pronunțe corect sunetele, silabele, cuvintele; să alcătuiască cuvinte, propoziții cu sunetul nou studiat; să expună oral mesaje simple; să reproducă conținutul unui text audiat; să răspundă la întrebări în baza textului; să susțină un dialog, o conversație; să explice sensul cuvintelor; să despartă cuvintele în silabe; să citească fluent cuvinte din 2-3 silabe; să citească texte de 40-50 de cuvinte.

Obiectivele specifice pentru scris: să scrie corect literele de mână, cuvinte, propoziții, texte mici; să alcătuiască în scris propoziții scurte; să scrie cuvinte formate din 1-3 silabe; să transcrie texte scurte; să copieze texte scurte; să scrie dictări de până la 25 de cuvinte. *Metoda de bază este fonetică, analitico-sintetică.* Exerciții la scris: copierea, transcrierea, dictarea.

În această etapă *elevul învață să citească, să scrie litere, cuvinte și propoziții, utilizând exclusiv metoda fonetică, analitico-sintetică și trebuie să țină seama,*

pe de o parte, de faptul că scrierea concordă, aproape exact, cu pronunțarea, deci **metoda trebuie să fie fonetică**, iar, pe de altă parte, că *trebuie să se pornească de la desprinderea unei propoziții din vorbire, să se realizeze delimitarea cuvintelor în silabe și apoi fiecare silabă în sunete, după care să se parcurgă drumul invers, de la sunet la silabă, cuvânt și propoziție, ceea ce denotă că metoda trebuie să fie și analitico-sintetică.*

A analiza înseamnă a împărți un întreg, în cazul nostru propoziția, respectiv cuvintele, în părțile lor componente, până la nivelul sunetelor, iar **sinteza** este operația inversă, de îmbinare, reunire a acestor părți în întregul lor. Prin urmare, stabilirea metodei folosite în scopul familiarizării elevilor cu cititul și scrisul nu se face în mod arbitrar. Alegerea metodei are la bază rațiuni desprinse, în primul rând, din particularitățile limbii române, precum și din particularitățile psihologice ale copiilor de 6-7 ani, în general din particularitățile psihologice ale începătorilor în ceea ce privește cititul și scrisul, prin aceasta dovedind superioritatea față de vechile metode de predare.

Metoda fonetică, analitico-sintetică presupune o strânsă legătură între procesul însușirii citirii și cel al scrierii. *Însușirea literelor de mână și formarea deprinderilor de scriere se face paralel cu însușirea literelor de tipar.* Folosirea metodei date permite învingerea unor dificultăți și prevenirea unor greșeli care constau fie în scriere legată a unor cuvinte, ca urmare a nediferențierii acestora, fie în omisiuni, inversiuni, substituiri sau adăugiri de litere ca urmare a nediferențierii în vorbire a sunetelor respective. Separarea cuvintelor din vorbire reprezintă un element indispensabil citirii și scrierii.

Metoda fonetică, analitico-sintetică reclamă o participare activă și conștientă a elevilor la lecție. Analiza și sinteza elementelor fonetice care compun cuvintele și propozițiile cer un efort intelectual din partea elevilor, efort care îi conduce spre conștientizarea activității de învățare. *Această metodă prezintă următoarele etape:*

- desfășurarea unei conversații după diferite suporturi, ilustrații din manual sau alte surse, fotografii, mulaje, diapozitive etc.;
- desprinderea propoziției în care se află un cuvânt ce conține sunetul nou;
- stabilirea locului cuvintelor în propoziție și separarea cuvântului în care se află sunetul nou;
- despărțirea cuvântului în silabe și descoperirea sunetelor ce compun fiecare silabă;
- separarea sunetului nou;
- exemplificări de cuvinte care conțin sunetul nou aflat în poziții diferite (pronunția sunetului nou);
- jocuri pentru descoperirea sunetului nou în diferite cuvinte;
- intuirea literei de tipar corespunzătoare sunetului (litera este semnul scris al sunetului);

- recunoașterea literei în abecedar și în diferite surse (ziare, reviste, cărți);
- compuneri de cuvinte cu ajutorul alfabetarului;
- convorbiri pe baza ilustrației din manual, conducerea discuțiilor în așa fel încât să se asigure pronunția corectă a cuvintelor noi care se vor întâlni în coloanele de cuvinte și în text;
- citirea coloanelor de cuvinte în șoptă și cu voce tare (pe silabe și integral);
- desfășurarea unei scurte convorbiri în vederea înțelegerii textului;
- citirea textului în șoptă și cu voce;
- citirea textului de către elevi;
- redarea conținutului textului cu ajutorul întrebărilor;
- citirea integrală sau povestirea;
- citirea selectivă sau pe roluri;
- citirea model, de către învățător, a coloanelor de cuvinte și a textului, în ritmul clasei;

- conversația de încheiere (exerciții de dezvoltare a exprimării).

Scrisul se reține ca orice deprindere prin aplicarea în practică a unor cunoștințe care constau în reguli tehnice și grafice. Sursele de cunoștințe care urmează să fie aplicate în practica scrisului sunt oferite de modelele semnelor grafice respective, însoțite de explicațiile învățătorului.

Etapale lecției de scriere pot fi:

- întuirea literei de mână (stabilirea elementelor componente);
- scrierea model a literei pe tablă, cu explicarea fiecărei mișcări a mâinii;
- scrierea literei pe tablă de către elevi, cu explicarea fiecărei mișcări a mâinii;
- scrierea literei în aer, pe bancă (cu creion), pe podul palmei;
- exerciții pregătitoare pentru scriere;
- scrierea literei de trei ori;
- verificarea scrierii;
- elevii care au scris corect mai scriu trei litere, ceilalți exersează împreună cu învățătoarea;
- exerciții de scriere a literei un rând întreg, până la maxim 3 rânduri;
- scrierea cuvintelor:
 - o copierea cuvintelor după modelul scris pe tablă;
 - o transcrierea cu litere de mână a cuvintelor după un model scris cu litere de tipar;
 - o dictarea sau scrierea din memorie a cuvintelor;
- scrierea propozițiilor.

Predarea disciplinei Limba și literatura română în viziune integrată presupune alternarea etapelor menționate mai sus. Am considerat necesară și prezen-

tarea etapelor de mai sus din rațiuni de înțelegere clară a etapelor obligatorii de parcurs, pentru cele 2 componente: citit și scris!

Perioada postalfabetară, conform curriculumului, se desfășoară pe o perioadă de aproximativ 50 de ore, având scopul de a automatiza abilitățile de a scrie și a citi.

Obiectivele la citit: să citească corect și fluent enunțuri fără să se oprească; să răspundă la întrebări în baza textului; să formuleze întrebări la text; să memoreze poezii; să integreze cuvinte noi în enunțuri; să redea conținutul textului după plan, după fragmente; să evidențieze trăsăturile personajelor; să împartă textul în fragmente; să alcătuiască planul de idei al textului; să realizeze relația dintre imagine și text; să evidențieze ideea principală a textului.

Obiectivele la scris: să exerseze scrierea corectă; să încadreze corect în pagină un text; să scrie lizibil și îngrijit un text, să scrie dictări; să respecte semnele de punctuație la scriere; să automatizeze deprinderea de scriere corectă și să respecte semnele de punctuație. Perioada postalfabetară reprezintă o sinteză a activității de învățare a citit-scrisului, deoarece are ca obiectiv central dezvoltarea deprinderilor de citit-scris formate în perioada anterioară. Ea reprezintă, în același timp, desprinderea de etapa alfabetizării și primul pas în lucrul cu textul, deoarece perioada învățării sunetelor, literelor alfabetului limbii române s-a încheiat. Dispar coloanele de cuvinte, scrise legat sau despărțite în silabe, deci încetează utilizarea metodei fonetice, analitico-sintetice ca metodă de bază a însușirii citit-scrisului.

Perioada postalfabetară reprezintă primul pas în lucrul cu textul: proză, versuri aparținând literaturii culte, unor genuri și specii literare diferite, având ca modalități de expunere artistică: narațiunea, descrierea. Apar obiective operaționale diferite față de perioada anterioară, care pot fi grupate în: a) descifrarea textului; b) descoperirea textului; c) receptarea textului; d) exersarea comunicării orale.

Perioada PREALFABETARĂ		
Știu	Vreau să știu	Învăț
Perioada ALFABETARĂ		
Perioada POSTALFABETARĂ		

Atelier de scriere. Caligrafia limbii române. Elemente grafice componente ale literelor scrise de mână.

Litera scrisă de mână	Elemente grafice componente, în ordinea necesară de scriere a literei
a mic de mână	linia de sprijin aplecată spre dreapta, un oval, o bastonată cu întorsătura în jos spre dreapta
A mare de mână	o linie șerpuită spre dreapta, scrisă de jos în sus pe două spații, o bastonată cu întorsătura în jos spre dreapta, o liniuță orizontală suprapusă pe linia de sus a spațiului mic
m	două bastonate cu întorsătura în partea de sus, o za
M	o linie șerpuită scrisă de jos în sus spre dreapta, o linie verticală pe două spații, o linie șerpuită scrisă de jos în sus spre dreapta, o bastonată cu întorsătura în partea de jos spre dreapta
n	o bastonată cu întorsătura în partea de sus, o za
N	două bastonate cu întorsăturile opuse și orientate spre stânga și dreapta unite printr-o linie înclinată spre stânga
i	linioara de sprijin, o bastonată cu întorsătura în partea de jos, un punctuleț (semn diacritic)
I	se trasează o linie șerpuită, orizontală pe linia discontinuă a spațiului de sus și o bastonată de sus în jos cu întorsătura spre stânga
r	se scrie pe un rând, începând de jos în sus cu nodulețul, apoi cu zaua
R	se scrie pe rând și deasupra lui, încadrându-se în trei spații, elementele componente: bastonată cu întorsătura la stânga, o jumătate de oval cu deschidere spre stânga, o za pe spațiul mic
e	începe cu linioara de sprijin, care se rotunjește ușor până la linia de sus a spațiului mic și continuă cu jumătate de oval, este formată dintr-o buclă continuată cu un semioval
E	este compusă dintr-o buclă, un noduleț și o jumătate de oval, se scrie pe rând și deasupra lui și se încadrează pe două spații
u	linioara de sprijin, două bastonate cu întorsăturile în partea de jos
U	Este alcătuită dintr-o za și o bastonată. Se scrie pe rând și deasupra rândului din trei mișcări pe trei spații. Este alcătuită dintr-o za și o bastonată cu întorsătura în partea de jos, spre dreapta
c	se trasează linia de sprijin și jumătate de oval cu deschidere spre dreapta
C	o buclă în spațiul de sus, o bastonată trasată de sus în jos cu întorsătura spre dreapta
l	începe printr-o linie oblică din partea de jos a spațiului mic. Ea se prelungește până la linia de sus a spațiului mare, rotunjindu-se și formând o buclă. Se termină cu o bastonată întoarsă spre dreapta

L	se trasează o buclă din colțul spațiului mare spre dreapta, se coboară cu o semiondulată, care se termină la baza spațiului mic cu un noduleț
o izolat și în cuvinte	se scrie o linioară de sprijin, un oval și un noduleț
O izolat și în cuvinte	este formată dintr-un oval trasat pe două spații
t de mână izolat și în cuvinte	se scrie cu o linioară de sprijin, o bastonată cu întorsătura în jos pe rând și deasupra rândului, tăiată de o linioară orizontală la jumătatea spațiului de sus
T izolat și în cuvinte	se scrie o bastonată cu întorsătura spre stânga, trasată de sus în jos, și o linie ondulată, orizontală în partea de sus a spațiului mare, trasată de la stânga spre dreapta
î și Î	aceste litere se deosebesc de i și I doar prin semnul diacritic
s	se scrie cu o linioară oblică și un semioval cu deschidere spre stânga
S	se scrie o buclă în partea de sus a spațiului mare, trasată de la stânga spre dreapta, și o bastonată cu întorsătura în jos
d	se aseamănă cu a de mână: se scrie cu o linioară de sprijin, un oval pe spațiul mic, o bastonată cu întorsătura în jos, scrisă pe două spații
D	este formată dintr-o linioară mare oblică, care se continuă cu o buclă mică orizontală, un semioval mare ce se termină cu un “cârlig”
h izolat, apoi în cuvinte	se scrie pe rând și deasupra rândului. Litera este compusă dintr-o buclă și o za
H izolat și în cuvinte	se scrie pe două spații: o linie ondulată, paralelă cu spațiul punctat, o buclă trasată în jos și o buclă deasupra rândului
p	se scrie pe rând și deasupra rândului, trasându-se cârligul, apoi zaua
P	litera este formată dintr-o bastonată care se trasează pe două spații de sus în jos și o jumătate de oval pe orizontală deasupra rândului
b	se scrie bucla pe două spații și un noduleț pe spațiul mic spre dreapta
B	se scrie o bastonată cu întorsătura la stânga și două semiovale cu deschidere spre stânga
v	se scrie o za și un noduleț pe spațiul mic
V	se scrie pe două spații din două mișcări în două căsuțe și este formată dintr-o za și un nod
g	se scrie o linie de sprijin, ovalul pe spațiul mic și o buclă sub rând
G	se scrie o buclă pe spațiul mare, continuată pe spațiul mic cu un bastonaș cu întorsătura spre stânga
f	o buclă deasupra rândului, prelungită în jos cu o linie oblică, sub rând, și o liniuță orizontală

<i>F</i>	se aseamăna cu <i>T</i> mare de mână, căreia i se adaugă o linioară orizontală, suprapusă pe linia de sus a spațiului mic
<i>j</i>	este formată din linia de sprijin, punctul pe suprarând și bucla pe rând și sub rând
	se scrie pe trei spații, pe rând și deasupra rândului, seamănă cu litera <i>I</i> mare, continuată sub rând cu o buclă
<i>z</i>	este formată din două linii ondulate, orizontale și paralele, unite cu o linie oblică, tăiată de o linioară orizontală
<i>Z</i>	se scrie pe două rânduri și se încaderază într-un singur spațiu, are aceleași elemente ca litera <i>z</i> mic de mână
<i>x</i>	mai întâi se intuiește litera: două jumătăți de oval cu deschidere spre stânga și spre dreapta, tăiate la mijloc de o liniuță orizontală. Litera se va scrie mai întâi izolat, apoi în cadrul unor cuvinte: Maxim, Exact, box
<i>k</i>	se compară cu litera <i>h</i> și se explică alcătuirea ei: o buclă suprarând, o jumătate de oval cu deschidere spre stânga, continuată cu o <i>za</i> , ambele pe spațiul mic
<i>K</i>	se va compara cu literele <i>I</i> și <i>H</i> , menționându-se că noua literă e formată din litera <i>I</i> la care se adaugă două <i>zale</i> : una deasupra rândului și o <i>za</i> pe spațiul mic
<i>q</i>	o linioară de sprijin, un oval, apoi o linioară sub rând, care se termină cu o <i>za</i> orizontală
<i>Q</i>	include <i>O</i> mare și se termină la bază cu un noduleț
<i>w, W</i>	o <i>za</i> , o bastonată cu întorsătura în partea de jos și un noduleț
<i>y</i>	o <i>za</i> pe spațiul mic și o buclă sub rând
<i>Y</i>	se scrie pe trei spații; o <i>za</i> , o linie oblică deasupra rândului, subliniată cu o buclă sub rând

REFELECȚIE

Analiza a minimum 3 lecții proiectate de învățătoare cu experiență pentru această perioadă. Idei de bază reținute, notate și împărtășite colegilor.

EXTINDERE

Proiectarea a 3 lecții, câte una pentru fiecare perioadă, și pregătirea pentru simularea uneia dintre ele, împreună cu colegile de grupă.

Tema 5. CONȚINUTURI RECOMANDATE DE LITERATURĂ / CITIRE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- prezinte în mod analitic unitățile de conținut cu textele de bază pentru fiecare clasă;
- colecteze informații relevante la fiecare temă, scriitor;
- facă schimb de experiență și de informații cu colegii;
- alcătuiască portofoliul electronic cu texte de referință;
- deducă valorile promovate de conținuturile date;
- aplice metodele de lucru cu textul.

Unități de conținut:

- Repartizarea conținuturilor pe cele 4 clase primare
- Modulele tematice
- Lucrul asupra textului
- Tipologia întrebărilor la text
- Lectura independentă și suplimentară

Termeni-cheie: conținuturi curriculare, unități de învățare, module, valori educaționale, citire/ literatură.

EVOCARE

Pagină de Jurnal: *Lecturile copilăriei*

REALIZAREA SENSULUI:

1. Activitate în 4 echipe. *Conținuturile curriculare (Texte și elemente de teorie literară) în fiecare dintre cele 4 clase primare, reprezentate într-un Clustering pe postere. Exemple în baza manualelor. Turul Galeriei.*

2. Activitate în perechi: Univers axiologic. *Ne informăm și alegem din lista de texte recomandate de curriculumul la LLR texte care să promoveze valorile de mai jos. Fiecare pereche de studenți va exemplifica și va argumenta o categorie de valori.*

Textele literare selectate de autorii de manuale și de către învățători vor respecta următoarele valori:

- Valori general-umane, care sunt valorile fundamentale ale omenirii: Viață, Adevăr, Frumos, Dreptate, Libertate, Sacru etc.
- Valori specifice naționale: țara, poporul, simbolica statutului (imn, stemă, drapel), limba națională, conștiința națională, istoria națională, cultura națională, credința, tradițiile, arta populară etc.

- Valori educaționale stabilite pe dimensiunile educației: intelectuale, morale, estetice, fizice, tehnologice etc.
- Valori colective: ale clasei, ale grupului de elevi, ale grupurilor sociale/prosociale, ale familiei etc.
- Valori individuale, care sunt definitorii pentru orice ființă umană: identitatea, familia, credința, prietenii, educația, preferințele, dragostea, cariera, timpul liber, integritatea, demnitatea, igiena personală, stilul individual, sănătatea, imaginea de sine, gândirea critică, autodisciplina etc. (*Ghidul învățătorului*, 2018)

3. Abordarea textului literar în clasele primare

Textul literar este, în primul rând, un obiect estetic: un mesaj de idei, concepții, sentimente și este apreciat, întâi de toate, pentru valoarea sa artistică.

Caracteristicile textului literar: are caracter ficțional, fiind rezultatul imaginației unui autor (prezintă o lume virtuală, creată de autor cu ajutorul imaginației); are scop estetic, căci trezește în sufletul cititorului sentimente și emoții (stimulând fantezia cititorului); se caracterizează prin expresivitate, caracteristică limbajului, obținută prin utilizarea imaginilor artistice și a figurilor de stil, utilizându-se cu mai mare frecvență sensurile figurate (conotative) ale cuvintelor; se pot utiliza neologisme, arhaisme, regionalisme, termeni populari și cuvinte a căror formă se abate de la normele limbii literare; are caracter subiectiv, vehiculează valori general-umane, prin diverse teme, motive literare; apare atât în funcție tranzitivă (de transmitere de informații), cât și în funcție reflexivă (de transmitere a propriilor convingeri, sentimente).

Textele literare fac parte din 3 genuri: *liric, epic și dramatic*.

Implicațiile didactice în lumea textului sunt de două tipuri:

a) a-l situa pe elev, de la bun început, în funcția comunicativă a textului prin crearea unei strategii optime de lectură;

b) a-l conduce pe elev să aleagă gradul performant de implicare în lectură, cu efectele scontate de învățător, mergând implicit spre exersarea unei învățări conștientizate, cu virtuți proiective și motivante pentru activitatea ulterioară.

Modalitățile prin care elevii sunt conduși spre înțelegerea mesajului unui text literar depind atât de genul și specia literară în care se încadrează, cât și de conținutul tematic al acestuia. De aceea, în abordarea unui text este necesară cunoașterea raportului dintre autor și realitatea pe care o exprimă, a modalităților specifice de a înfățișa această realitate. În citirea textelor literare simpla exersare a actului cititului nu poate asigura însușirea capacității elevilor de a se orienta într-un text, dacă nu se are în vedere, în același timp, înțelegerea mesajului unei creații literare, științifice sau de altă natură, înțelegere realizată pe baza analizei multiple a textului. Modalitatea în care este tratat textul literar la clasă constituie punctul de plecare în procesul de educare a lecturii. Dacă elevii simt, înțeleg,

recepționează în mod corect textul literar, ei se vor orienta spre o lectură de toate genurile, pe care o vor asimila corect, cu toate consecințele ce decurg din acestea: completarea informației, perfecționarea exprimării, dezvoltarea capacității intelectuale, educarea simțului, emoției și a sentimentelor estetice.

Cercetătoarea A.Pamfil din România propune trei niveluri de abordare a textului [p.208]:

1. *Nivelul înțelegerii/comprehensiunii textului*: strategiile sunt focalizate asupra conținutului textului și urmăresc să evidențieze ceea ce textul spune/povestește/redă/descrie;

2. *Nivelul analizei de text*: strategiile sunt focalizate asupra formei textului și urmăresc să evidențieze modul în care textul spune/povestește/redă/descrie;

3. *Nivelul interpretării textului*: strategiile sunt focalizate asupra semnificațiilor textului și urmăresc să contureze ceea ce textul transmite prin și dincolo de ceea ce spune, sau, mai exact, ceea ce consideră lectorul că transmite textul.

Lectura explicativă și lectura interpretativă sunt două metode viabile, care pot fi utilizate separat dar și amândouă în studierea textului literar, completându-se reciproc [3, p.21].

Lectura explicativă	Lectura interpretativă
1. Reproducerea unor date din viața scriitorului	1. Citirea multiplă – citire model (în gând)
2. Enumerarea unor lecturi din tematica operei scriitorului	2. Reproducerea unor date din viața unui scriitor
3. Integrarea lecturii genului literar și a speciei corespunzătoare	3. Citire în lanț – citire selectivă – citire pe roluri – citire integrală etc.
4. Deducerea structurii compoziționale	4. Identificarea și explicarea cuvintelor noi, integrarea acestora în enunțuri proprii
5. Identificarea momentelor narațiunii și a tablourilor descrierii	5. Selectarea și comentarea expresiilor artistice, alcătuirea de enunțuri originale cu acestea
6. Caracterizarea unor personaje	6. Delimitarea textului în fragmente (sau tablouri), analiza fragmentelor sau comentarea tablourilor
7. Povestirea lecturii	7. Elaborarea ideilor principale și alcătuirea planului de idei
8. Comentarea limbajului artistic și a stilului	8. Povestirea lecturii după plan
9. Analiza elementelor prozodice	9. Desprinderea mesajului lecturii
10. Desprinderea mesajului lecturii literare	

Demersurile didactice prin care sunt abordate textele literare cuprind etapele prelecturii, lecturii (înțelegere și interpretare) și postlecturii.

I. Prelectura textului se face prin: conversație adecvată; relatarea cadrului didactic (atunci când elevii nu cunosc faptele necesare înțelegerii textului); în baza observațiilor și impresiilor elevilor (raportându-se la contactul nemijlocit cu realitatea despre care vor afla în text, prin citire); vizionarea unui spectacol, film etc.; lecturarea imaginii/taboului sau a unui șir de benzi desenate; o excursie în natură.

II. Lectura textului: citirea continuă/ citirea discontinuă; Citirea cu sarcini/ citirea fără sarcini; Citirea de către învățător/ citirea de către elevi.

III. Postlectura: *exerciții de chestionare:* exerciții de completare a spațiilor libere, chestionare axate pe elemente de conținut, testele de comprehensiune, care urmăresc verificarea primului nivel al înțelegerii; descifrarea textului ori alte exerciții care vizează aspecte fonetice, morfologice, de topică și punctuație etc.; *interogarea textului* pretinde o relectură individuală atentă, prin marcarea zonelor neclare, aspectele rămase neînțelese; *reconstituirea textului/reproducerea conținutului* textului se concretizează în rezumarea acestuia, care se poate face oral sau în scris, în clasă sau acasă; *rescrierea textului* constă în formularea unei sarcini de lucru de tipul: „Rescrie/copiază textul astfel încât să evidențiezi cuvintele, imaginile pe care le consideri importante.”; *elaborarea planului de text* înseamnă pătrunderea în structura compozițională și îi conduce pe elevi spre o înțelegere globală a textului epic. Se practică: planul simplu de text, planul dezvoltat ori planul momentelor subiectului operei literare. Atractivitatea lecțiilor în care se predau texte literare, precum și accesibilizarea lor se pot realiza la confluența dintre arte. *Lectura sau recitarea-model* a noului text capătă forță expresivă dacă sunt acompaniate, în surdină, de o lucrare muzicală adecvată. Crearea unui astfel de moment artistic autentic asigură succesul lecției prin captarea atenției și stârnirea interesului elevului la cote maxime. Aproximarea de textul literar și analiza lui trebuie făcute cu măsură. Scriitorii sunt artiști care și-au exprimat ideile și sentimentele printr-un anumit limbaj, iar acesta nu trebuie „tradus” în totalitate în alt limbaj. Imaginile sunt privite în ansamblul lor și nu disecate în părți componente.

REFLECȚIE

Activitatea individuală: Parcurgerea analitică a textului și a activităților de învățare din manuale (la alegere). Concluzii importante scrise pe fișe.

EXTINDERE

Proiectarea a 4 lecții de *Lectură particulară*, câte una la fiecare clasă (2 bazate pe predarea textului literar + 2 lecții cu predarea textului nonliterar), și pregătirea pentru simularea secvențială a uneia dintre ele.

Tema 6. ÎNVĂȚAREA COMUNICĂRII ȘI DEZVOLTAREA VOCABULARULUI PRIN METODE SPECIFICE DE LUCRU INDIVIDUAL, ÎN PERECHE, ÎN GRUP ȘI FRONTAL

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- descrie conceptul de comunicare și vocabular din perspectivă didactică particulară;
- analizeze algoritmul diferitor metode aplicabile la LLR;
- aplice metode potrivite pentru diferite teme de comunicare și vocabular;
- deducă importanța creativității în predarea-învățarea comunicării și lărgirea vocabularului.

Unități de conținut:

- Dezvoltarea competenței de comunicare
- Metode specifice pentru dezvoltarea abilităților de comunicare
- Lexicul pasiv și activ
- Algoritmul metodelor
- Aplicări, simulări, jocuri de rol

Termeni-cheie: comunicare, vocabular/lexic pasiv și activ, competență de comunicare, tehnici și metode de învățare.

EVOCARE

Discuție PANEL: Vocabularul limbii române: teorie și practici de învățare în clasele primare (în baza Unităților de conținut din Curriculumul actual).

REALIZAREA SENSULUI. SINELG

Competența de comunicare în limba maternă este abilitatea de a exprima și de a interpreta concepte, gânduri, sentimente, fapte și opinii, atât în formă scrisă, cât și orală (ascultare, vorbire, citire și scriere), și de a interacționa lingvistic adecvat și creativ, în diverse contexte sociale și culturale: în educație și formare, la muncă, acasă și în timpul liber. (Cadrul european de referință, 2006) Consiliul Europei consideră că există șase componente în aptitudinea de comunicare (și trebuie remarcat faptul că mulți autori sunt de acord cu acest lucru), și anume: competența lingvistică, competența sociolingvistică, competența discursivă, competența socioculturală, competența strategică și competența socială.

Comunicarea este folosită în procesul de predare-învățare a tuturor disciplinelor studiate în școală, profesorul trebuind să înțeleagă importanța comunicării, a dialogului în predare-învățare. A comunica eficient înseamnă a fi atât un bun vorbitor, cât și un ascultător activ. Se spune că omul învață trei ani să vorbească și o viață întreagă să asculte; din această cauză, în școală ascultarea activă trebuie

practicată deopotrivă de elevi și de profesori. Pentru ca elevii să devină ascultători activi, educatorii pot propune exerciții pentru dezvoltarea competențelor de comunicare. Pentru ca elevii să-și poată exprima opiniile, ideile și sentimentele, aceștia au nevoie să se cunoască pe ei înșiși; comunicarea despre sine implică autocunoaștere, stimă de sine, încredere în forțele proprii și deschidere spre a primi aprobarea sau dezaprobarea celor din jur. Educatorii trebuie să încurajeze elevii să-și exprime părerile, să se lase descoperiți și să nu le fie frică să împărtășească idei cu oamenii din jur.

Pentru stimularea comunicării despre sine și dezvoltarea competențelor de comunicare, elevii pot fi organizați în perechi și provocați să discute despre un subiect care îi frământă; un elev va fi vorbitorul, iar celălalt ascultătorul. În această manieră, elevii vor descoperi care sunt regulile ascultării active și eficace. Ascultătorii vor fi puși în situația de a avea o opinie în legătură cu problemele expuse de vorbitori, le oferă un feedback. Feedback-ul reprezintă reacția de răspuns a receptorului la mesajul primit de la emițător; acesta are rolul de a ameliora comunicarea, de a înlătura barierele de comunicare și de a ne ajuta să ne adaptăm la reacțiile celorlalți. Ascultarea activă mai poate fi exersată în cadrul dialogurilor și dezbaterilor realizate în clasă, profesorul poate urmări reacțiile și răspunsurile elevilor, reușind să descopere dacă aceștia au fost atenți la cele discutate. Dialogul presupune empatie, atenție la nevoile celuilalt, disponibilitate și deschidere. Prin urmare, nararea unor experiențe personale poate ajuta elevul să se descopere pe sine, să împărtășească celorlalți din experiența sa de viață și să-și dezvolte competențele de exprimare orală sau scrisă.

Lectura este o activitate esențială în dezvoltarea competențelor de comunicare la copii, este o tehnică fundamentală de muncă intelectuală. Lectura orală dezvoltă vocabularul elevilor, dicția și abilitatea lor de a folosi elementele paraverbale adecvate (intonația, ritmul vorbirii, respectarea pauzelor impuse de texte). Cărțile ajută elevii să cunoască viața înainte de a o trăi, le deschid orizonturi noi de cunoaștere și le dezvoltă creativitatea și imaginația.

O altă modalitate de a dezvolta competențele de comunicare ale elevilor este jocul de rol care presupune punerea în scenă a unor situații de comunicare diverse (monolog, dialog, interviu etc). Această activitate exersează capacitățile de comunicare orală, de receptare și producere a mesajelor. Profesorul trebuie să aleagă teme incitante pentru elevi, care să fie specifice experiențelor lor de viață și care să le dezvolte spiritul creator și ludic. Exercițiile de dramatizare presupun interpretarea, pe roluri, a unor texte. Acest tip de activitate poate fi utilizat atât pentru interpretarea unor fragmente în proză sau a unor fragmente de comedie sau dramă, cât și a unor poezii cu structură epică. Dramatizarea îi determină pe elevi să exploreze textul, să-l înțeleagă și să analizeze personajele pe care le vor interpreta. Activitățile de dramatizare stimulează resursele creative ale elevilor,

îmbogățindu-le înțelegerea despre lume și despre ei înșiși, le dezvoltă spiritul de echipă și spiritul ludic. Elevii învață să exprime anumite sentimente prin intermediul mimicii și al gesturilor, reușind să devină expresivi și carismatici. Dramatizarea îi apropie pe copii de text prin bucuria de a interpreta scenic personajele îndrăgite, de a-și pregăti decorul și costumațiile. Copiii reușesc să-și exprime îndemânarea, imaginația și simțul estetic. Memorarea replicilor personajelor stimulează, dezvoltă competențele de comunicare verbală, antrenează memoria elevilor. Mișcările scenice, mimica și gesturile dezvoltă competențele de comunicare nonverbală și paraverbală. Activitățile de joc, de rol și de dramatizare sunt percepute de elevi ca un joc, iar jocul reprezintă pentru copii cea mai la îndemână modalitate de a înțelege lumea și de a descoperi alte realități. (Vasilica-Carina BANU. *Aspecte teoretice privind competențele și competențele de comunicare specifice elevilor claselor primare*)

Activități în 4 echipe de învățare a vocabularului și exerciții lexicale în fiecare clasă. Lucrul cu manualele în uz: completarea tabelului (la tablă, pe poster sau în calculator).

Definiții și repere teoretice necesar de știut	Aspecte practice importante (metode, tehnici, exerciții)
Ex. Sensul cuvântului este înțelesul pe care vorbitorii îl atribuie unui cuvânt.	Ex. Explicați cuvintele prin mimica feței sau prin gesturi: „încrunțat”, „a merge în zigzag”, „a se oțărî”, „a admira”.

Unul stă, ceilalți circulă: Luăm cunoștință de rezultatele activității.

REFLECȚIE

- 1 – o concluzie importantă pe marginea aspectelor teoretice;
- 2 – două metode/tehnici noi învățate din manualele analizate din perspectiva Lexicului;
- 3 – trei sugestii pentru colegi, de care trebuie să se țină cont în timpul pregătirii unui proiect didactic la Vocabular sau al predării propriu-zise.

EXTINDERE

Elaborați o schiță de proiect didactic la o secvență de lecție pentru lucrul cu vocabularul (clasa la alegere).

Tema 7. PREDAREA GRAMATICII CA „ȘCOALĂ A GÂNDULUI” LA ȘCOLARUL MIC

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze importanța gramaticii pentru dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă;
- analizeze algoritmul diferitor metode aplicabile la studierea funcțională a gramaticii;
- aplice tehnici/metode potrivite pentru diferite teme de gramatică;
- deducă importanța gramaticii în predarea-învățarea comunicării.

Unități de conținut:

- Elemente de fonetică, morfologie, sintaxă și punctuație
- Metode specifice de învățare a elementelor de construcție a comunicării
- Exerciții aplicative

Termeni-cheie: gramatică, morfologie, sintaxă, punctuație, elemente de construcție a comunicării, predarea/învățarea funcțională a gramaticii, aspect funcțional-aplicativ.

EVOCARE

Comentarea unui citat (la alegere). Scriere liberă:

- Niciodată să nu vorbești incorect; nu numai că insulti gramatica, dar faci să sufere și sufletele. (*Socrate*)
 - Gramatica, regină peste-nvățați și regi, ce știe să-și impună eternele ei legi. (*Moliere*)
 - Gramatica este logica vorbirii. (*R.C. Trench*)
 - Cinste și gramatică, acestea sunt cele dintâi condiții ale unei prese bune. (*I.L. Caragiale*)
 -Gramatica, de rând cu atâtea alte științe, este un exercițiu al intelectului, este „o școală a gândului.” (*N.Mățcaș*)

REALIZAREA SENSULUI

Activitate în perechi. În căutarea metodei, tehnicii potrivite de predare....., cu precizarea clasei, unităților de competență și de conținut din curriculum, dar și 2-3 exerciții relevante din manualele în uz.

Fonetică – ramură a lingvisticii care studiază producerea, structura acustică, transmiterea, audiția și evoluția sunetelor limbajului articulat. *Fonetică generală* – ramură a foneticii care studiază sunetele în general, fără să se oprească la o limbă anumită.

Gramatică – ansamblu de reguli cu privire la modificarea formelor cuvintelor și la îmbinarea lor în propoziții; ramură a lingvisticii care studiază structura gramaticală a unei limbi sau, *p. ext.*, elementele constitutive ale unei limbi.

Morfologie – parte a structurii gramaticale constituită din totalitatea regulilor privitoare la formarea cuvintelor, la structura lor internă și la modificările lor formale în diferitele lor folosiri; parte a gramaticii care se ocupă cu studiul acestor reguli.

Sintaxă – parte a gramaticii care studiază funcțiile cuvintelor și ale propozițiilor în vorbire și care stabilește regulile de îmbinare a cuvintelor în propoziții și a propozițiilor în fraze.

Morfosintaxă – termen relativ recent folosit pentru a desemna morfologia (partea gramaticii care studiază morfemele, formele lexicale și funcțiile lor sintactice) în limbajul specialiștilor.

Parte de vorbire – clasă de cuvinte grupate după sensul lor lexical general și după caracteristicile lor morfologice și sintactice. Cuvintele din limba română au fost clasificate de gramatica tradițională în zece părți de vorbire: *substantiv, articol, adjectiv, numeral, pronume, verb, adverb, interjecție, prepoziție și conjuncție*.

Parte de propoziție – cuvânt sau grup de cuvinte din alcătuirea unei propoziții, care poate fi identificat ca unitate sintactică aparte după funcția specifică îndeplinită în cadrul propoziției. Sunt considerate părți de propoziție în limba română: subiectul, predicatul, atributul, complementul, elementul predicativ suplimentar și apozitia. ◇ ~ principală: p.d.p. care constituie, în mod obișnuit, minimumul necesar pentru realizarea unei propoziții, centrul de organizare al acesteia. Sunt considerate p.d.p. *principale*: subiectul și predicatul. ◇ ~ secundară: p.d.p. care se grupează în jurul p.d.p. principale, completându-le înțelesul. Sunt considerate p.d.p. *secundare*: atributul, complementul și elementul predicativ suplimentar.

Punctuație – sistem de semne grafice convenționale (punct, semnul întrebării, semnul mirării, virgulă, punct și virgulă, două puncte, ghilimele, linie de dialog și de pauză, paranteze, puncte de suspensie) care au rolul de a marca propozițiile, frazele, pauzele, intonația, întreruperea șirului vorbirii etc.; mod de a folosi aceste semne; ramură a gramaticii care indică folosirea corectă a acestor semne.

REFLECȚIE

1. **Eseu argumentativ**: „Noțiunile de gramatică se mai numesc în pragmatica lingvistică elemente de construcție a comunicării, deoarece....”

2. Efectuați (în mod independent, apoi prezentați rezultatele frontal) următoarele tipuri de **analize comentate**, cerute de curriculumul la LLR în clasele primare:

- ✓ Analiză fonetică
- ✓ Analiză morfologică
- ✓ Analiză sintactică
- ✓ Analiză gramaticală

EXTINDERE

Elaborați un proiect didactic pentru secvențe de lecție la clasele 3-4, în care să valorificați noțiunile teoretice însușite/actualizate la această temă.

Tema 8. EVALUAREA ÎN PROCESUL DE PREDARE-ÎNVĂȚARE LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine caracteristicile evaluării pe bază de descriptori;
- analizeze criteriile de evaluare a răspunsurilor orale (răspuns la întrebări, povestirea unui text, rezumatul) și a lucrărilor scrise (dictare, compunere, bilețel, anunț, invitație, mesaj electronic);
- elaboreze 3 probe de evaluare (inițială, curentă și sumativă);
- se documenteze despre bunele practici în domeniu.

Unități de conținut:

- Documentele normativ-reglatorii în domeniul evaluării prin descriptori în clasele primare la limba română
- Criteriile de evaluare a eficienței procesului de educație prin disciplina LLR
- Evaluarea inițială, curentă și sumativă la LLR
- Instrumentarul de evaluare la LLR în clasele primare: forme, metode și instrumente de evaluare criterială
- Luarea deciziilor și elaborarea strategiilor de sporire a calității procesului educațional la LLR
- Instrumente aplicative de rezolvare a probelor și de elaborare a acestora la toate clasele din treapta primară

Termeni-cheie: evaluare, evaluare inițială, evaluare curentă/formativă, evaluare sumativă, docimologie, test, evaluare criterială, descriptori de performanță, calificative, instrumente/probe de evaluare.

EVOCARE

Evaluarea: modalitate de măsurare și demonstrare a succesului școlar sau sursă de stres? Argumente la ambele variabile.

REALIZAREA SENSULUI

Realizare de postere tematice. Ne documentăm și înregistrăm ideile noi, normele pe care trebuie să le cunoască un cadru didactic cu privire la Evaluarea criterială prin descriptori:

Echipa 1. Ideile din Curriculumul Național la Limba și Literatura română, clasele primare, https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf

Obiectul evaluării în școala primară îl constituie rezultatele școlare individuale ale copilului. Spectrul rezultatelor vizate este determinat de finalitățile stipulate în curricula disciplinelor. Produsul școlar reprezintă un rezultat școlar proiectat pentru a fi realizat de către elev și măsurat, apreciat de către cadrul didactic, elevul însuși, colegii și, eventual, părinții. Curricula disciplinelor conțin liste de produse școlare evaluabile în fiecare unitate de învățare. Criteriile de evaluare sunt seturi de calități importante care se regăsesc în produsele învățării și care trebuie să se prezinte ca un sistem, într-o unitate integră și inseparabilă cu produsul respectiv. Criteriile de evaluare se prezintă elevilor în formă de criterii de succes, formulate în limbaj accesibil, pe scurt, folosind verbe, de obicei la persoana I singular. Criteriile de succes pot fi formulate cu focalizare pe dimensiunea operațională și/sau pe cea atitudinală.

În funcție de aplicarea unor instrumente de evaluare (test, probă orală, scrisă, practică sau combinată etc.), se evidențiază evaluarea instrumentală și cea non-instrumentală. În funcție de momentul unui act evaluativ într-un parcurs de învățare, se disting trei strategii de evaluare: inițială – predictivă; formativă – continuă; sumativă – finală. În cadrul strategiei de evaluare formativă, se diferențiază: evaluarea formativă în etape – instrumentală, raportată la câteva unități de competențe; evaluările formative în etape trebuie să asigure „pregătirea” evaluării sumative la finele parcursului de învățare respectiv; evaluarea formativă punctuală – instrumentală, raportată la o unitate de competență; evaluarea formativă interactivă – non-instrumentală, feedback emoțional, de conținut, de activitate, de atitudine, raportat la obiectivele lecției. (p.203-205)

Echipa 2. Ideile din Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptorii în învățământul primar clasele I-IV, MECC, 2019, https://mecc.gov.md/sites/default/files/meccd_1-4_15.11.20191_site.pdf

„În contextul Codului Educației al Republicii Moldova, ECD este abordată ca un proces dinamic, holistic, continuu și complex de determinare și valorificare a particularităților individuale de învățare ale copilului în vederea sporirii performanțelor lui individuale. Astfel, ECD reprezintă un sistem de eficientizare permanentă și diferențiată a predării, învățării și evaluării prin introducerea criteriilor și descriptorilor, fără acordarea notelor.

Descriptorii reprezintă criterii calitative de evaluare care descriu modul de manifestare a competențelor elevului și permit determinarea gradului de realizare a acestora (minim, mediu, maxim), constituind indicatori operaționali direct observabili: în comportamentul performanțial al elevilor și la nivelul rezultatelor și produselor activității concrete a acestora. Astfel, descriptorii generali pentru

învățământul primar descriu modul de manifestare a competențelor elevului în procesul realizării finalităților curriculare pe două dimensiuni intercondiționate: dimensiunea formativă (formatoare, dinamică) vizează comportamentul performanțial al elevului și permite caracterizarea prin descriptori a nivelurilor de performanță: independent; ghidat de învățător; cu mai mult sprijin; dimensiunea cumulativă (decizională) vizează nemijlocit performanțele elevului la disciplinele școlare și permite atribuirea de calificative: foarte bine; bine; suficient.

Aprecierea rezultatelor școlare în contextul ECD (conform Curriculumului pentru învățământul primar) se înscrie în paradigma evaluării formatoare, de aceea în clasele I-IV se acordă prioritate dimensiunii formative a aprecierii rezultatelor școlare. Astfel, școlarului mic i se asigură condiții favorabile pentru edificarea comportamentului performanțial de succes într-un ritm confortabil și în contextul individual al formării personalității. Efectele urmărite vizează menținerea sănătății psihofiziologice a școlărilor mici, formarea motivației intrinseci, dezvoltarea stimei de sine în baza educării capacităților de autoevaluare, favorizarea competențelor interpersonale în contextul evaluării reciproce, sprijinirea competențelor de învățare, dinamizarea autonomiei învățării și a autoeducației.” (p.6-7)

Echipa 3. Comentarii asupra produselor evaluabile și a criteriilor de succes din Ghidul *Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV*

https://ise.md/uploads/files/1577092157_eed_in_invatamantul_primarrom.pdf

CLASA I. Produse specifice disciplinei școlare LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ:

Comunicarea orală

P1. Informații prezentate succint 1. Prezint în 3-4 enunțuri informații importante la tema propusă. 2. Utilizez cuvinte și expresii potrivite. 3. Rostesc corect și clar fiecare enunț.

P2. Prezentarea orală 1. Respect tema propusă. 2. Expun coerent și clar fiecare gând. 3. Respect ordinea ideilor. 4. Utilizez cuvinte și expresii potrivite.

P3. Lectura imaginii 1. Numesc ghidat obiecte, acțiuni din imagine. 2. Formulez propoziții. 3. Respect ordinea ideilor.

P4. Răspunsul la întrebări 1. Citesc atent și repetat întrebarea. 2. Formulez răspuns corect. 3. Ordenez ghidat cuvintele în propoziție. 4. Rostesc corect și clar.

P5. Dialogul oral 1. Respect tema/cerința propusă. 2. Utilizez formulele date pentru a crea un dialog. 3. Expun clar fiecare gând.

P6. Expunerea orală a textului audiat 1. Ascult atent textul. 2. Redau, cu ajutor, conținutul textului audiat. 3. Folosesc cuvinte noi, expresii potrivite din textul audiat. 4. Expun clar fiecare gând.

P7. Ascultare activă 1. Când ascult sunt liniștit și atent. 2. Am încredere

în coleg și îl respect. 3. Înțeleg ceea ce se vorbește și accept. 4. Dacă nu înțeleg, întreb cu multă amabilitate.

P8. Opinia mea 1. Știu că am dreptul la opinie. 2. Expun, cum cred, opinia mea despre un anumit fapt sau lucru. 3. Explic de ce gândesc așa.

P9. Conversația 1. Respect tema conversației. 2. Spun pe scurt părerea. 3. Am răbdare ca vorbitorul să spună ideea până la sfârșit. 4. Nu vorbesc odată cu vorbitorul. 5. Aștept să mi se ofere cuvântul.

Lectura

P10. Textul citit de mai multe ori (cunoscut) 1. Citesc cursiv, fluent și conștient textul. 2. Articulez toate cuvintele. 3. Citesc expresiv, cu intonația potrivită.

P11. Textul citit la prima vedere 1. Citesc cursiv și fluent textul. 2. Articulez toate cuvintele. 3. Respect intonația impusă de conținut și de semnele de punctuație.

P12. Poezia recitată 1. Anunț titlul și autorul poeziei. 2. Recit toate versurile. 3. Rostesc corect și clar cuvintele. 4. Recit expresiv.

P13. Textul literar povestit 1. Utilizez cuvinte din text. 2. Respect ordinea ideilor. 3. Expun clar fiecare gând.

P14. Propoziția alcătuită și scrisă 1. Respect tema propusă. 2. Ordenez corect cuvintele în propoziție. 3. Respect regulile de scriere și de punctuație învățate.

P15. Mesaj electronic scurt 1. Scriu formula de adresare. 2. Redau ideea printr-un enunț scris scurt. 3. Îmi scriu numele.

P16. Dictarea 1. Scriu corect literele/silabele/cuvintele. 2. Respect regulile învățate. 3. Scriu cu acuratețe.

P17. Transcriere/copieri de text 1. Transcriu/copiez corect textul. 2. Aranjez textul în pagină. 3. Scriu cu acuratețe.

P18. Scrisul 1. Iau poziția corpului, mâinii, caietului. 2. Respect forma și mărimea literelor. 3. Respect spațiul și înclinația uniformă. 4. Urmăresc aranjarea în pagină. 5. Scriu cu acuratețe.

P19. Autodictarea 1. Memorez enunțul auzit. 2. Scriu, după memorie, corect fiecare cuvânt. 3. Scriu semnele de punctuație pe care le-am învățat.

P20. Prezentarea unui text literar cunoscut 1. Numesc titlul, autorul textului. 2. Redau conținutul. 3. Exprim atitudinea proprie față de personaje. 4. Expun clar și coerent gândurile.

P21. Prezentarea unei cărți citite 1. Numesc titlul, autorul. 2. Redau conținutul. 3. Exprim gânduri și sentimente proprii față de carte. (p.24-25)

REFLECȚIE

Pagină de jurnal metodic. Analizând probele de evaluare din manualele școlare, am constatat:....

EXTINDERE

Elaborați 2 probe de evaluare inițială, curentă la o unitate de învățare (clasa, la alegere).

Tema 9. MIJLOACELE DIDACTICE ÎN PREDAREA- ÎNVĂȚAREA-EVALUAREA LLR

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze semnificația pedagogică a mijloacelor de învățământ;
- analizeze tipologia mijloacelor didactice;
- argumenteze importanța mijloacelor didactice în eficientizarea predării-învățării;
- elaboreze mijloace didactice relevante pentru vârsta și contextul dat, inclusiv materiale digitale.

Unități de conținut:

- Tipuri de mijloace didactice
- Mijloace didactice relevante
- Resursele electronice
- Resursele educaționale deschise /RED

Termeni-cheie: mijloace/materiale didactice/de învățământ, tipologia M.D., principii de utilizare, resurse electronice, RED.

EVOCARE

Presupunerea prin termeni. De ce școlarul mic are nevoie de materiale didactice suport, care să sprijine, să ilustreze realități educaționale despre care învață. Amintiți-vă despre tipurile de gândire dezvoltate la acesta.

REALIZAREA SENSULUI

Prezentare analitică a PPT-ului, cu slide-uri din experiența cadrelor didactice:

Slide 1

Definiții și semnificații:

1. Conceptul de *mijloc de învățământ* desemnează totalitatea resurselor materiale concepute și realizate în mod explicit pentru a servi profesorului și elevului în activitatea de predare și învățare.

2. Materialele didactice reprezintă ansamblul de obiecte, produse, documente și instrumente naturale și de substituție folosite în actul predării-învățării, pentru îndeplinirea unor obiective instructiv- formativ-educative. Exemple de materiale didactice: roci, plante, animale, piese, dispozitive, unelte, mașini-unelte, instalații tehnice, reprezentări grafice, reprezentări audiovizuale, instrumente logico-matematice și informatice.

3. Mijloacele didactice „sunt menite să pună la contribuție diferiții senzori perceptivi prin care subiectul cunoscător (elevul) să surprindă, să redea complexi-

tatea fenomenelor de limbă supuse cunoașterii sau să organizeze, să sistematizeze cunoștințele, pentru a se imprimă, prin intuiție, în mintea sa și a deveni, astfel, practic-operaționale în procesul exprimării orale și scrise”. (C.Parfene) Mijloacele didactice trebuie însoțite de metode activ-participative care să implice elevii în activități de prelucrare a datelor reprezentate cu scopul de a înlesni accesul spre logic, spre operații ale gândirii, care „ușurează trecerea de la fenomen la esență, de la imagine la idee”. Important este ca aceste mijloace să determine producerea unor operații mentale prin care să se ajungă la elaborarea noțiunilor. În cazul literaturii, pe lângă mijloacele tradiționale, de o mare varietate: tablouri cu imagini ale unor personaje literare din opere celebre sau reprezentând scene din opere (mai ales dramatice), peisaje sugestive, analoge unor descrieri literare, portrete de scriitori, manuscrise sau facsimile, ediții *princeps*, reviste literare, fotografii de epocă, ediții speciale ilustrate, tabele sinoptice, diagrame, hărți literare, scheme recapitulative etc., în ultimii ani se utilizează frecvent și mijloace tehnice audiovizuale, care contribuie mult la sensibilizarea elevilor (<https://www.qdidactic.com/didactica-scoala/didactica/mijloace-de-invatamant-in-predarea-limbii-si-literat257.php>). Internetul devine astăzi un tezaur de neînlocuit, iar muzeele, inclusiv cele literare, oferă spații generoase de organizare a lecțiilor.

Slide 2

Tipuri de materiale de sprijin pentru educație

- Materiale didactice convenționale: cărți, jocuri, fișe, secvențe video
- Materiale de suport din educația nonformală: presă, TV
- Resurse din mediul școlar, comunitar, social
- Contribuțiile spațiului cibernetic: site-uri web de interes educațional, îndrumare virtuale, forumuri, video conferințe, comunități educaționale virtuale
- Resurse multimedia didactice interactive
- Alte programe pentru uz general

Slide 3

Funcțiile materialelor didactice

- De comunicare
- Ilustrativ-demonstrativă
- Formativ-educativă
- Stimulativă
- De raționalizare a efortului în activitatea didactică
- De evaluare a randamentului școlar

Slide 4

Importanța materialelor didactice

- Îmbogățesc experiența senzorială
- Facilitează achiziția și fixarea rezultatelor învățării

- Motivează/stimulează învățarea
- Stimulează imaginația și capacitatea de abstractizare a elevilor
- Îți economisesc timp, atât pentru explicație, cât și la selectarea și confecționarea acestora
 - Îmbogățesc vocabularul
 - Ajută la educarea inteligențelor multiple, a gândirii logice, sistematice, laterale, creative și critice, ca suport în dobândirea cunoștințelor
 - Sprijină învățarea și memorarea.

Slide 5

Materiale didactice la Limba română în clasa I (poate fi colaj)

REFLECȚIE

Elaborarea unei liste de mijloace didactice pentru o lecție. Accesați câte un manual de LLR la fiecare clasă primară, pe www.ctice.md/manuale și decideți, împreună cu colega/colegul, ce listă de materiale didactice ați include la o temă, în proiectul didactic (minimum 5), posibil de utilizat în 45 de minute.

EXTINDERE

1. Documentați-vă despre RED pe adresa: <http://red.prodidactica.md/>.
Notați-vă 3 lucruri importante reținute ca utile pentru practica pedagogică și 1-2 întrebări apărute.

2. Elaborați în volum de o pagină un eseu argumentativ la tema: *Muzeul de literatură/Muzeul etnografic/Muzeul virtual/Biblioteca pentru copii – tezaur didactic...*

Tema 10. PROIECTAREA DIDACTICĂ DE SCURTĂ ȘI DE LUNGĂ DURATĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze diferențele dintre proiectarea curriculară și cea tradițională;
- analizeze structura celor 2 tipuri de proiectare didactică;
- elaboreze proiecte didactice ale diferitor tipuri de lecții și ale altor activități de comunicare și lectură.

Unități de conținut:

- Conceptul de proiectare didactică tradițională și curriculară
- Proiectarea calendaristică și cea zilnică
- Tipuri de lecții la LLR
- Cadrul ERRE
- Evaluarea diferitor tipuri de proiecte didactice

Termeni-cheie: proiectare didactică, proiect didactic, proiectare de lungă și de scurtă durată, lecție, tipuri de lecții, cadrul ERRE.

EVOCARE

Continuați enunțul, încadrând la tablă sau într-un instrument digital relevant răspunsurile:

1. Un lucru bine proiectat este.....
2. Proiectarea didactică este pentru un practician.....
3. Proiectarea de lungă durată constă în....
4. Proiectarea de scurtă durată se referă la...
5. Proiectarea modulară/pe unități de învățare include....

REALIZAREA SENSULUI

Lectură intensivă cu luarea de notițe și pregătirea pentru *Discuția la manej*.

Proiectarea didactică este o competență de bază a fiecărui cadru didactic. Dintre numeroasele tipuri de învățare, oportună în acest context este *învățarea*

situațională. Psihologii învățării pun accentul atât pe aspectul *observabil* al comportamentului – behaviourism, cât și pe aspectul lui *mental* – cognitivism. În acest context, M.Richelle insistă asupra faptului că *orice proiect didactic se reduce la o acțiune de ajustare a mediului vizând modelarea conduitelor*, această schimbare de comportament este instituționalizată de școală, care se înrudește, în acest sens, cu așa-numitele *industrii de transformare*. Copilul nu știe să citească, să scrie, dar va ști, și aceasta datorită școlii. (M.Minder, 2003, p.5)

Dinamismul vieții obligă școala să se adapteze atât la condițiile stabile din prezent, cât și la cele variabile, din viitor, la tradiție și la progres. Omului îi este specific efortul de a-și crea mediul oportun adaptat nevoilor, iar la nivel școlar este specific efortul profesorului de a adapta mediul la natura copilului, dar, în același timp, se cere o libertate care înseamnă adaptarea copilului la mediul creat, în funcție de posibilitățile și interesele lui. Deci, susține V.Ionel, trebuie să i se creeze copilului posibilitatea de a-și satisface nevoile de joc, de pescuit, de construit etc. (V.Ionel, 2002, p.89)

Termenii cu care se operează sunt: *situated cognition* (situații concrete în care se desfășoară învățarea), *situated action*, *situated learning* (învățarea în situații reale sau simulate).

Unitatea de învățare este esențială pentru formarea de competențe și învățarea situațională urmează să fie încadrată în acesata. După J.Lave și E.Wenger, *învățarea situațională* este o teorie generală despre acumularea cunoștințelor, aplicabilă în contextul activităților de învățare axate pe dezvoltarea aptitudinilor, dexterităților în rezolvare de probleme. (www.educationau.edu.au)

H.Siebert propune chiar și principiile *învățării situaționale*, cum ar fi:

- ✓ Orientarea spre situații /probleme;
- ✓ Autenticitate /relevanță subiectivă;
- ✓ Schimbare de perspectivă /contexte multiple;
- ✓ Complementaritatea instrucției și construcției.(H.Siebert, p.111)

Brawun, Collins și Duguid subliniază un aspect al învățării situaționale – *cunoașterea situativă* sau *învățarea cognitivă*, teorie care afirmă că, în ciuda tuturor diferențelor, tendințele cunoașterii situative sunt concordante, deoarece învățarea este mereu inclusă într-un context, cunoașterea fiind construită de către subiectul receptor, însă, în același timp, *împărtășită* cu societatea, iar gândirea și acțiunea nu pot fi înțelese decât în context. (www.surrey.ac.uk/education) *Obiectivul* acestei învățări constă în a-l ajuta pe elev să-și construiască propria înțelegere a subiectului, *a pregăti copilul pentru a-și construi cunoașterea* (E.Joiță, p.21), iar activitățile de învățare asigură puntea de trecere de la necunoscut spre cunoscut, având un caracter individualizat, care ajută elevul să găsească locul celor descoperite, învățate în propriul sistem de valori, să creeze conexiuni cu propria-i experiență și contextul în care vor fi aceste cunoștințe utilizate. (Apud T.Cartaleanu, O.Cosovan)

Cadrul de proiectare și învățare: ERRE – Evocare – Realizare a sensului-Reflecție-Extindere

La etapa de **Evocare**, cu genericul **IMPLICĂ-TE!**, elevii, prin realizarea diverselor sarcini de motivare și implicare în procesul de studiu, obțin următoarele rezultate: conștientizează nivelul lor de dezvoltare, informare în raport cu sarcina propusă; identifică experiența proprie; exteriorizează cunoștințe, abilități, atitudini la subiect. Toate acestea reprezintă schema cognitivă inițială, un anumit nivel de dezvoltare a competenței vizate și se pot realiza prin următoarele tehnici:

- ✓ Asocieri libere și Asocieri forțate, Lanțuri asociative, Explozia stelară
- ✓ Brainstorming, brainwritng, brainsketching
- ✓ GPP- Gîndește singur-Discută în perechi- Prezintă colegilor
- ✓ Reacția imediată, Reacția cititorului
- ✓ Linia valorii, Cercetarea împărtășită
- ✓ Secvențe contradictorii, Pânza discuției
- ✓ Graficul T, Graffiti etc.

La etapa de **Realizare a sensului** se propun sarcini de informare și procesare a informației noi în urma cărora se produc următoarele rezultate: se completează, se modifică schema cognitivă a elevului; se asigură prelucrarea și înțelegerea ei de către elev; se menține implicarea prin sarcini care facilitează contactul cu informația nouă și procesarea ei. Genericul acestei etape este: **INFORMEAZĂ-TE ȘI PROCESEAZĂ INFORMAȚIA!**, iar tehnicile specifice pot fi:

- ✓ SINELG, MOZAIC, Cubul
- ✓ Maratonul de idei, Comerțul cu o problemă
- ✓ 6 De ce? 6 Cum?
- ✓ Lectură ghidată, lectură intensivă, discuție ghidată
- ✓ Discuța PANEL, Acvariul
- ✓ Interviu în trei trepte, Rezumate în perechi
- ✓ Pălăriile gânditoare, FRISCO
- ✓ Predicțiile în perechi, Presupunere prin termeni etc.

La etapa de **Reflecție** se pornește de la imperativele generice: **COMUNICĂ ȘI DECIDE și EXPRIMĂ-ȚI OPINIA!** Elevilor li se propune să comunice și să decidă în grup/cu colegii asupra anumitor probleme și să realizeze aprecieri asupra experienței acumulate în cadrul lecției. În urma acestui proces se obțin următoarele rezultate: menținerea implicării prin schimb sănătos de idei; formarea și exprimarea atitudinilor; restructurarea durabilă a schemelor cognitive inițiale; condiționează schimbări comportamentale. Pentru proiectare și învățare la această etapă recomandăm următoarele tehnici:

- ✓ Revizuirea circulară
- ✓ Generalizarea categorială
- ✓ Graficul conceptual

- ✓ Turul galeriei
- ✓ Pânza discuției
- ✓ Din fotoliul autorului
- ✓ Diagrama cauzelor și a efectelor
- ✓ Agenda cu notițe paralele
- ✓ Păstrează ultimul cuvânt pentru mine...

La etapa **Extindere** se pune accent pe îndemnul *ACȚIONEAZĂ!*, elevilor propunându-li-se să aplice în experiența cotidiană noile achiziții intelectuale. Avantajul etapei constă în faptul că elevii obțin ca rezultat: transfer de cunoaștere în autentic; aplicarea celor însușite la ore în situații de integrare simulate și în situații de integrare autentice, dar și dezvoltarea unor competențe, care devin pe parcurs modele comportamentale obișnuite, firești. Tehnicile specifice Extinderii sunt:

- ✓ Sarcini practice în condiții de laborator
- ✓ Proiectul
- ✓ Portofoliul
- ✓ Investigația
- ✓ Interviuri de diferite tipuri
- ✓ Eseuri de diferite tipuri
- ✓ Colaje
- ✓ Prezentări Power Point
- ✓ Alocuțiuni, discursuri etc.

Tipuri de lecții de limbă și literatură română în clasele primare:

Lecția, ca microsistem de instruire, încorporează toate componentele procesului de învățământ: obiective, conținuturi, metodologie, relații pedagogice, evaluare etc. Tipul unei lecții este determinat de scopul didactic avut în vedere:

1. Lecții de *achiziționare de noi informații* (de predare-învățare, de comunicare de noi cunoștințe)
2. Lecții de *repetare și sistematizare a cunoștințelor*
3. Lecții de *aplicare a cunoștințelor* pentru formarea de priceperi și deprinderi
4. Lecții de *verificare și evaluare* a rezultatelor școlare
5. Lecția *mixtă*, cea mai frecvent întâlnită, asigură menținerea interesului elevilor pe întreg parcursul lecției. (După <https://www.rasfoiesc.com/educatie/didactica/Metodica-predarii-limbii-si-li66.php>)
6. Lecții netradiționale (atelier de lectură, scriere, discuție), lecții-mese rotunde; lecții-dezbateri etc.

REFLECȚIE

Discuții generalizatoare la manej în 3 runde:

Prima: Exercițiul de proiectare ca activitate de învățare situațională

A doua: Etapele cadrului ERRE: avantaje și dezavantaje pentru un cadru didactic debutant

A treia: Tipuri de lecții de LLR

EXTINDERE

Elaborați câte un proiect didactic pentru secvențe de lecție, câte unul la fiecare clasă, în care să valorificați noțiunile teoretice însușite/actualizate la această temă.

Tema 11. RELAȚII CURRICULARE INTERDISCIPLINARE LA LLR

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze tipologia relațiilor dintre disciplinele curriculare;
- stabilească relațiile dintre diferite componente curriculare;
- determine relația LLR cu muzica, pictura, științele ș.a.
- comenteze importanța competențelor transversale și a conținuturilor aferente LLR.

Unități de conținut:

- Intradisciplinaritatea
- Interdisciplinaritatea
- Transdisciplinaritatea
- Competențe și unități de conținut care se pretează la relațiile curriculare de mai sus

Termeni-cheie: intradisciplinaritate, interdisciplinaritate, transdisciplinaritate, calitate, acces, relevanță.

EVOCARE

Discuție liberă: Cum se reflectă relațiile dintre diferite discipline curriculare asupra didacticii LLR? De ce este important să se țină cont și să se valorifice acest potențial? Exemple din cotidian.

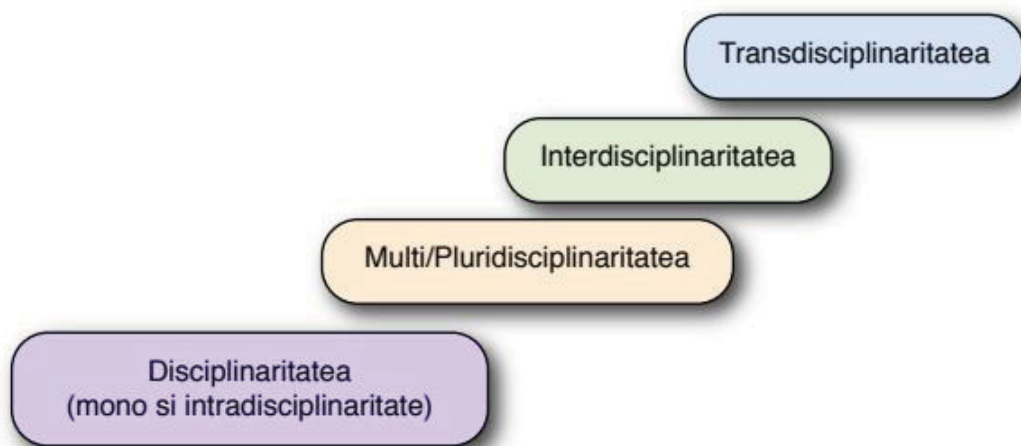
„Cel mai puternic argument pentru interdisciplinaritate este chiar faptul că viața nu este împărțită pe discipline” (*J.Moffett*)

REALIZAREA SENSULUI

Tabel conceptual

Relații curriculare	Semnificații	Aplicații DLLR (exemple)
Monodisciplinari-tate/Intradisciplinari-tate	Monodisciplinaritatea este centrată pe obiectele de studiu independente, pe specificitatea acestora. Abordarea monodisciplinară sau intradisciplinară presupune „acțiunea de a aborda un proiect sau de a rezolva o problemă prin limitarea la datele unei singure discipline” (Legendre). Intradisciplinaritatea sau Integrarea intradisciplinară este operația de conjugare a două sau mai multe conținuturi interdependente ale învățării, aparținând aceluiași domeniu de studiu, pentru a rezolva o problemă, a studia o temă sau a dezvolta deprinderi.	Conținuturi de limbă, literatură, comunicare orală și scrisă. Integrare la nivel de conținut și la nivel de competențe
Interdisciplinari-tate	Intersectarea diferitelor arii disciplinare prin ignorarea limitelor stricte ale disciplinelor, se caută teme comune pentru diferite obiecte de studiu cu un ordin de învățare mai înalt, termen regăsit în limba engleză “higher order learning objectives”. Capacitățile metacognitive, cum ar fi luarea deciziilor, rezolvarea de probleme, învățarea eficientă, sunt unele dintre aceste obiective. Prin interdisciplinaritate se realizează acțiunea deschisă dintre competențe sau conținuturi interdependente din două sau mai multe discipline, ce implică interpenetrarea lor.	
Pluridisciplinari-tate	Corelarea unor discipline înrudite	
Multidisciplinari-tate	Punerea împreună a unor discipline care nu sunt neapărat vecine și cu legături evidente între ele	
Transdisciplinari-tate	Este privită ca o formă superioară a interdisciplinarității și presupune concepte, metodologie și limbaj care tind să devină universale (teoria sistemelor, teoria informației, cibernetica, modelizarea, robotizarea etc.) Abordarea de tip transdisciplinar tinde către o fuziune a cunoștințelor specifice diferitelor discipline, la descoperirea unor noi câmpuri de investigație, la conceperea unor noi programe de cercetare. Abordarea transdisciplinară este centrată pe „viața reală” cu probleme importante, așa cum afectează viața oamenilor în context cotidian. Considerându-se că deschide calea către atingerea unui nivel superior al cunoașterii, transdisciplinaritatea a fost ridicată la rangul de „nouă viziune asupra lumii”, fiind capabilă să conducă la înțelegerea, soluționarea multiplelor probleme complexe și provocări ale lumii actuale.	

Tabel sintetizat după informația din: <http://ctptc-airinei.ro/interdisciplinari-tate.pdf>

REFLECȚIE

Avantajele fiecărui tip de relații curriculare și exemple specifice din curriculumul la LLR.

- 1.
- 2.
- 3.

EXTINDERE

3 Cum?

Cum se realizează fiecare tip de relații curriculare în cadrul unui modul / unitate de învățare la o anumită clasă?

Activitate în 4 echipe și ilustrarea răspunsului pe un poster tematic.

Tema 12. STATUTUL SOCIOPROFESIONAL AL ÎNVĂȚĂTORULUI CLASELOR PRIMARE CA MODEL DE COMUNICARE ȘI CA PROMOTOR AL CULTURII ROMÂNEȘTI

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- abordeze critic statutul învățătorului care predă Limba și literatura română în clasele primare;
- elaboreze portretul robot al învățătorului ideal, evidențiind competențele sale profesionale;
- raporteze trăsăturile învățătorului de succes la o activitate didactică performantă.

Unități de conținut:

- Trăsăturile învățătorului de succes
- Standardele de competență profesională pentru învățătorul de LLR

- Indicatori de calitate ai unei activități didactice performante

Termeni-cheie: învățător de succes/performant, indicatori de calitate, activitate didactică, lecție, activități extrașcolare.

EVOCARE

Graffiti: Portretul robot al profesorului secolului XXI de Limba și literatura română (2-3 echipe)

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual: *Idei noi, relevante pentru predarea eficientă a LLR în clasele primare* pe cele 5 domenii din Standardele de competență profesională a cadrelor didactice, aprobate de Ministerul Educației și Cercetării în 2016.

Domeniul de competență 1. PROIECTAREA DIDACTICĂ

Standard:

Cadrul didactic proiectează demersul educațional din perspectiva teoriei curriculare.

Indicatori:

1.1. Proiectează demersul didactic în conformitate cu rigorile cadrului curricular al disciplinei.

1.2. Proiectează evaluarea procesului educațional și a rezultatelor școlare.

Domeniul de competență 2. MEDIUL DE ÎNVĂȚARE

Standard:

Cadrul didactic asigură un mediu de învățare dezvoltativ.

Indicatori:

2.1. Creează un climat relațional de încredere, solidaritate și respect, bazat pe principiile echității și ale toleranței.

2.2. Asigură managementul clasei și al comportamentului elevilor.

2.3. Organizează și utilizează în mod rațional spațiul fizic.

Domeniul de competență 3. PROCESUL EDUCAȚIONAL

Standard:

Cadrul didactic asigură realizarea procesului educațional de calitate.

Indicatori:

3.1. Gestionează procesul educațional la clasă.

3.2. Demonstrează o comunicare didactică eficientă.

3.3. Stimulează motivația, autonomia și responsabilizarea subiecților pentru propria învățare.

3.4. Utilizează resursele didactice de timp, materiale și umane.

3.5. Evaluează și oferă conexiuni inverse în vederea sporirii performanțelor.

Domeniul de competență 4. DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ

Standard:

Cadrul didactic gestionează propria dezvoltare profesională continuă.

Indicatori:

- 4.1. Edifică propria identitate profesională în concordanță cu rolurile prescrise de funcția didactică.
- 4.2. Proiectează propriul traseu de dezvoltare profesională continuă.
- 4.3. Realizează și monitorizează procesul de dezvoltare personală și profesională.

Domeniul de competență 5. PARTENERIATE EDUCAȚIONALE

Standard:

Cadrul didactic asigură relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea, dezvoltând parteneriate.

Indicatori:

- 5.1. Comunică în mod curent cu membrii familiei/reprezentanții legali despre activitatea și progresul subiecților educaționali.
- 5.2. Antrenează membrii familiei și ai comunității în eficientizarea procesului educațional.
- 5.3. Facilitează implicarea copiilor/elevilor în realizarea proiectelor comunitare și a acțiunilor de voluntariat.

„Pentru fiecare domeniu de competență este precizat standardul necesar de atins/realizat. Fiecare standard este derivat în mai multe variabile, indicatori care reflectă acțiunile cadrului didactic oportune pentru atingerea lor. În contextul standardelor de competențe profesionale indicatorul reprezintă o caracterizare a unei acțiuni sau a unui ansamblu de acțiuni interconexe, specifice unor aspecte concrete. Indicatorii vor fi mășurați prin intermediul descriptorilor ce reprezintă o descriere a unor operații, specifice unui aspect concret. Descriptorii sunt orientați la măsurarea manifestării calitative a indicatorului respectiv. Indicatorii reprezintă sursa informațională sau dovezile privind funcționalitatea și eficiența standardului respectiv, dar și sursa de elaborare a diferitor instrumente de evaluare/monitorizare a acțiunilor/activității cadrului didactic, raportate la standarde de competențe profesionale. Îndeplinirea cerințelor din standarde se poate urmări și demonstra prin diferite modalități și surse de verificare: observare directă a activității, analiza documentelor, chestionarea / interviuarea tuturor factorilor de interes, examinarea portofoliilor etc.”

✓ Exemple de descriptori pot fi extrase din document, de pe pagina web a MEC.

REFLECȚIE

Trăsăturile profesorului de succes pe cele 5 domenii de competență (exigențe reglatorii și exemple, bune practici). **Alocuțiune**, rostită în baza unui plan schițat, pe un domeniu de competență (la alegere), pregătită la început de an școlar, pentru colegii din instituție. Obiectiv: a mobiliza comunitatea academică pentru realizarea Standardelor și predarea eficientă.

EXTINDERE

Eseu reflexiv: Învățătorul/profesorul de LLR – bun comunicator, cititor cult, diplomat, psiholog, negociator etc.

Tema 13. ACTIVITĂȚI EXTRAȘCOLARE LA LLR. ORELE OPȚIONALE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze tipurile de activități educative nonformale;
- elaboreze scenarii pentru diferite tipuri de activități extrașcolare;
- efectueze sondaje de opinii cu privire la preferințele copiilor pentru petrecerea timpului liber prin lectură și comunicare;
- simuleze și să evalueze ore opționale, activități extrașcolare.

Unități de conținut:

- Caracterizarea generală a unităților curriculare de conținut și a manualelor școlare de LLR în Educație pentru timpul liber
- Opțiuni și preferințe ale copiilor de diferite vârste
- Activități extracurriculare, extrașcolare, comunitare
- Orele opționale
- Studii de caz, jocuri de rol etc.

Termeni-cheie: educație pentru timpul liber, activitate extrașcolară, comunitară, oră opțională, preferințe, interese.

EVOCARE

Caruselul amintirilor: Amintiri despre activitățile opționale și extrașcolare din anii de școală. Rostul lor apreciat la n ani distanță.

REALIZAREA SENSULUI

Activități transdisciplinare și extrașcolare, esențe ilustrate într-un Păianjen, în baza informațiilor ce urmează. Implicații ale LLR.

A. Demersurile transdisciplinare promovate de Curriculumul pentru învățământul primar vin în articulare cu strategia „Educația 2030”:

- direcția strategică: „Asigurarea relevanței studiilor pentru viață, cetățenie activă și succes în carieră”;

- acțiunea prioritară: „Dezvoltarea de curricula pentru învățământul pre-universitar din perspectiva relevanței competențelor achiziționate pentru viață și a centrării pe elev”.

Totodată, se vizează formarea competențelor transversale care „traversează” câmpurile disciplinare, fiind prezente în fiecare dintre ele, dar nefiind nemijlocit specifice niciunui. Una dintre mizele activităților transdisciplinare, din perspectiva integrării curriculare, este de a capta interesul elevilor față de problemele lumii contemporane prin situații de învățare care valorifică achizițiile dobândite la disciplinele școlare, dar și propriile experiențe de învățare și de viață. Elevii sunt încadrați în situații de învățare prin probleme provocatoare, semnificative, adaptate nivelului lor cognitiv, fiind capabili să valorifice competențele în situații autentice, noi și complexe, pentru a favoriza transferul și a genera noi achiziții.

Curriculumul pentru învățământul primar promovează demersuri transdisciplinare:

- încadrate într-o zi de școală – 7 zile pe an;
- încadrate într-o lecție – în special lecții de *Educație moral-spirituală, Dezvoltare personală*. Genericul zilelor de activități transdisciplinare este: *Școala fără manuale: să înțelegem mai bine lumea din jur, să devenim mai buni*. Pentru zilele de activități transdisciplinare nu se prevăd teme pentru acasă. Copiii vin la școală fără manuale și fără caiete. La solicitarea învățătorului, aduc materialele necesare pentru desfășurarea activităților (eventual: pixuri, creioane, foarfece etc.). Ca instrument pentru determinarea cadrului integrativ al zilelor de activități transdisciplinare, curriculumul propune o matrice generativă formată din șapte conținuturi generice cu subiecte tematice recomandate pentru fiecare clasă.

- Conținuturile generice determină cadrul formării transdisciplinare a valorilor și atitudinilor.

- Subiectele tematice transdisciplinare conturează contexte de legătură cu viața cotidiană a elevilor și fac posibilă comunicarea dintre fluxul de informație ce străbate lumea exterioară și fluxul de conștiință ce traversează universul interior al copilului. În funcție de necesitățile și preferințele elevilor, de resursele deținute etc., cadrul didactic va alege conținutul generic pentru ziua respectivă (5-7 conținuturi pe an). Subiectul tematic poate fi ales dintre cele recomandate sau propus de către învățător/elevi/părinți. (https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf)

B. Activitățile extrașcolare sunt activități care intră în sfera educației nonformale, la care pot participa elevii în afara programului școlii. Acestea

au scopuri variate: interacțiune socială, leadership, recreere și educație pentru sănătate, autodisciplină și creștere a încrederii în sine. Implicarea elevilor în activități extrașcolare are o vechime mare în sistemele formale de educație. Inițial, ideea activităților extrașcolare era menită să ofere copilului alternative la educația școlară, care necesită un efort intelectual predominant. Astfel, activitățile extrașcolare aveau scopul de a oferi copilului posibilitatea să se miște, să se exprime liber, să facă lucruri care îi plac. Treptat, sfera activităților extrașcolare s-a diversificat, iar problematica valorificării educației nonformale în spațiul școlii a căpătat din ce în ce mai multă importanță. Caracteristici de bază ale activităților extrașcolare:

- cuprind activitățile care sunt organizate de școli și se derulează în incinta acestora sau în afară;
- au rol complementar activităților formale ale școlii și se concentrează pe activități ce vizează dezvoltarea în ansamblu a personalității elevilor;
- țin de ansamblul școală – comunitate – familie atât din perspectiva actorilor implicați, cât și a tipurilor de acțiuni derulate;
- oferă elevilor posibilități de exprimare a identității personale și de dezvoltare pleneră a activității acestora.

Unele studii identifică cinci tipuri de activități extrașcolare, în funcție de implicarea pe care acestea o presupun:

- ✓ activități prosociale, referitoare la voluntariat;
- ✓ activități sportive de echipă;
- ✓ activități de organizare a școlii (de exemplu, consiliul elevilor);
- ✓ activități artistice (piese de teatru, coruri, serbări școlare);
- ✓ cluburi școlare.

Diferiți autori trec în revistă marea varietate a activităților extrașcolare și evidențiază faptul că, în timp, tipologia lor a crescut foarte mult: excursii și vizite la muzee, vizionarea de filme sau piese de teatru, vizite la instituții publice, excursii la obiective de interes științific sau comunitar, vizite la alte unități de învățământ, serbări școlare și alte activități artistice, activități sportive, activități literare, activități ce vizează protecția mediului etc. (https://concur-surilecomper.ro/rip/2018/ianuarie2018/33_Ifrim%20Nicoleta_Activitatile%20extrascolare.pdf)

REFLECȚIE

Elaborarea scenariului pentru o emisiune televizată, cu participarea elevilor implicați în activități extrașcolare, prin care își dezvoltă cultura comunicării, competențele de lectură. Roluri: regizor, redactor, prezentator, invitați.

EXTINDERE

Excursie la muzeul unui scriitor, la muzeul de literatură etc.

Fișă individuală. EXCURSIA ca instrument de evaluare a competențelor de comunicare și de lectură

Sudent/Elev _____

Data _____

Localul vizitat _____

Denumirea obiectelor expuse	Valoarea promovată de bază	Valoarea secundară 1	Valoarea secundară 2

Mesajul expoziției se poate rezuma prin: (2-3 enunțuri)

În concluzie, apreciez că în timpul vizitării muzeului am cunoscut/am aflat:

am învățat să fiu mai _____.

Tema 14. EVALUAREA FINALĂ/SUMATIVĂ LA LLR

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine importanța evaluării finale la LLR;
- argumenteze specificul evaluării sumative;
- aplice metode de evaluare, cu criterii, calificative și descriptori;
- elaboreze instrumente de evaluare.

Unități de conținut:

- Evaluarea inițială, curentă și sumativă la LLR
- Forme, metode și instrumente de evaluare criterială

Termeni-cheie: evaluare, docimologie, test, evalaure criterială, descriptori de performanță, calificative, instrumente de evaluare.

EVOCARE

Microfonul fierbinte. Evaluarea la LLR: tipuri și activități, instrumente specifice.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual al recomandărilor din Curriculumul Național la LLR din perspectiva cerințelor pentru evaluare.

https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf

1. Repere generale privind evaluarea, p.203-206.

2. Sistemele de unități de competențe proiectate pentru o unitate de învățare sunt prevăzute integral pentru evaluarea de tip cumulativ la finele respectivei unități de învățare și selectiv – pentru evaluarea formativă pe parcurs. Aceste sisteme repherează proiectarea didactică a unităților de învățare și proiectarea didactică de scurtă durată.

Exemplu. *Cl. I. Unități de competență (subcompetențe)*

1. Identificarea semnificației unui mesaj scurt, rostit cu claritate, pe teme accesibile. 1.2. Recunoașterea sensului cuvintelor dintr-un enunț audiat. 1.3. Desprinderea unor informații dintr-un mesaj audiat, rostit clar. 1.4. Distingerea cuvintelor dintr-o propoziție, a silabelor dintr-un cuvânt, a sunetelor dintr-o silabă. 1.5. Evidențierea cuvântului și a propoziției ca elemente esențiale de structură a comunicării.

3. Sistemele de unități de competențe sintetizate la finele fiecărei clase sunt prevăzute pentru evaluarea anuală. Aceste sisteme repherează descrierea rezultatelor elevilor în tabelul de performanță școlară întocmit la finalizarea fiecăreia dintre clasele I-IV.

Exemplu: La sfârșitul clasei I, elevul poate:

- rosti cu claritate enunțuri, identificând sunete, silabe și cuvinte;
- citi cuvinte și propoziții scurte, scrise cu litere de tipar sau de mână;
- recita poezii propuse și poezii alese la dorință;
- recunoaște cele mai simple specii literare învățate (povestea, poezia, ghicitoarea, proverbul);
- reproduce/povesti (ghidat) fragmente din poveștile/textele ascultate;
- scrie cuvinte, propoziții cu litere de mână și de tipar, lizibil, cu înclinație uniformă;
- transcrie și copia propoziții cu litere de mână și de tipar;
- ortografia cuvinte cu grupurile de litere învățate;
- scrie dictări de cuvinte, propoziții;
- despărți cuvintele în silabe, pe baza regulilor elementare învățate;

- utiliza semne de punctuație (punctul, semnul întrebării) și scrie cu majusculă la începutul propoziției și nume de persoane;
- scrie mesaje scurte, formate din cuvinte scrise cu litere de mână și de tipar;
- alcătui oral propoziții cu cuvinte date;
- participa la dialoguri simple, în diferite contexte de comunicare;
- exprima idei referitoare la identitatea proprie;
- expune și formula mesaje orale, pe teme accesibile și cunoscute;
- prezenta în mod consecutiv, ghidat, unele informații;
- alege pentru lectură suplimentară texte simple, susținute de suport imagistic, manifestând ca atitudini și valori specifice predominante:
 - atitudine pozitivă, atenție și concentrare;
 - abordare eficientă în diferite contexte de comunicare;
 - atenție și toleranță față de partenerii de dialog în diferite situații de comunicare;
- preferințe pentru lectura suplimentară a cărților și a presei periodice pentru copii;
- curiozitate pentru activitățile școlare;
- elemente de creativitate în domeniile de interes.

REFLECȚIE

Rezolvarea unui test de evaluare la final de clasa a IV-a de pe adresa: https://ance.gov.md/sites/default/files/04_llro_test1_es18.pdf. Discuții frontale asupra rezultatelor obținute.

EXTINDERE

Elaborarea unui test original de evaluare la final de clasa a IV-a, după modelele din sursa citată mai sus.

Tema 15. PROFILUL ABSOLVENTULUI CLASELOR PRIMARE DIN PERSPECTIVA DISCIPLINEI *LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ*

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze profilul absolventului claselor primare, ca element structural din Curriculumul Național, ediția 2018;
- determine reflectarea LLR în profilul dat;
- evalueze importanța profilului absolventului în predarea LLR în clasele primare.

Unități de conținut:

- Profilul absolventului claselor primare
- Cele patru generice ale absolvenților claselor primare
- Contribuția LLR în conturarea profilului absolventului

Termeni-cheie: limba și literatura română, profilul absolventului, curriculum, competențe, conținuturi de învățare, strategii de predare-învățare-evaluare.

EVOCARE

Schiță de portret colectiv al absolventului claselor primare cu rezultate foarte bune la LLR. Elaborare comună cu ajutorul unui instrument digital, pe poster sau la tablă.

REALIZAREA SENSULUI

Lectură explicativă și interpretativă în cerc. Roluri distribuite în funcție de fragmentele logice de mai jos.

a) „Profilul de formare al absolventului reprezintă o componentă reglatoare a Curriculumului Național. Capacitățile, atitudinile și valorile (competențele) vizate de profilul de formare au un caracter transdisciplinar și definesc rezultatele învățării, urmărite prin aplicarea Curriculumului Național.” (Cadrul de Referință al Curriculumului Național)

b) Competențele transdisciplinare pentru învățământul primar sunt circumscrise de Profilul de formare al absolventului – un alt concept cu valențe semantice de finalitate a sistemului de învățământ. Profilul absolventului claselor primare proiectează idealul educațional pe primul nivel al sistemului de învățământ.

c) „Idealul educațional al școlii din Republica Moldova constă în formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate.” (Codul Educației al Republicii Moldova, art. 6)

d) Profilul absolventului se structurează în conformitate cu patru atribute generice ale viitorilor cetățeni, care sunt specificate la nivelul învățământului primar în modul următor:

e) ***Persoanele cu încredere în propriile forțe:***

- își cunosc și apreciază punctele forte și domeniile care necesită dezvoltare;
- manifestă respect și grijă pentru cei din jur;
- pot distinge între bine și rău, între corect și greșit;

- știu să pună întrebări pentru a înțelege mai bine o informație, pentru a-și forma o opinie;

- își expun liber și cu încredere ideile;
- își exprimă/împărtășesc cu alții satisfacția și bucuria pentru succesele obținute;

- iau decizii, solicitând opinii și sfaturi.

f) ***Persoanele deschise pentru învățare pe parcursul întregii vieți:***

- manifestă curiozitate pentru a afla lucruri noi;
- își exprimă opinia cu privire la modalitățile de învățare la care sunt expuse;

- cunosc domeniile în care au nevoie de sprijin în procesul de învățare;
- solicită sprijinul necesar;
- manifestă atenție și interes pentru opiniile altor persoane;
- participă activ la activitățile de învățare formală și nonformală oferite;
- descriu situații de învățare informală cu care se întâlnesc în viața cotidiană;

- manifestă atenție și concentrare în procesul de învățare.

g) ***Persoanele active, proactive, productive, creative și inovatoare:***

- cunosc și aplică reguli ale unui mod de viață sănătos;
- cunosc și aplică regulile de comunicare corectă și eficientă în diverse contexte;

- participă cu interes la activități comune cu semenii lor;
- manifestă dorința de a-și ajuta colegii;
- identifică probleme legate de viața cotidiană și de învățare;
- solicită și oferă ajutor la rezolvarea acestora;
- manifestă curiozitate pentru activități inovative;
- manifestă creativitate în domeniile de interes;
- se implică în activități de voluntariat.

h) ***Persoanele angajate civic și responsabile:***

- cunosc drepturile fundamentale ale copilului și responsabilitățile asociate fiecărui drept;

- demonstrează interes și participă la evenimente culturale și sociale din școală și din comunitate;

- observă probleme cotidiene cu care se confruntă familiile lor, vecinii, colegii de clasă;

- manifestă interes pentru problemele persoanelor aflate în dificultate;
- manifestă interes și respect pentru valorile și opiniile altor persoane;
- cunosc și respectă simbolurile naționale ale Republicii Moldova;
- cunosc tradițiile și obiceiurile populare principale din Republica Moldova în diversitatea lor culturală și participă la activități consacrate acestora.

REFLECȚIE

Contribuția LLR la conturarea profilului absolventului. Opinii argumentate ilustrate printr-un instrument digital.

EXTINDERE

Interviu semistrukturat (poate fi la distanță) cu un absolvent din anul precedent al claselor primare.

✓ **Întrebări pentru orientare:**

- ✓ De ce a fost important să studiezi LLR în clasele primare?
- ✓ La ce te-au ajutat cunoștințele de la LLR în clasa a V-a?
- ✓ Ce probleme ai întâlnit la LLR în clasa a V-a?
- ✓ Ce sfaturi ai putea da viitorilor absolvenți?
- ✓ Alte întrebări opționale

BIBLIOGRAFIE și WEBOGRAFIE:

1. Arseni-Mârza G. *Statutul tânărului profesor: probleme și soluții*. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Statutul%20tiranului%20procesor_probleme%20si%20solutii.pdf
2. *Cadrul de referință al educației și al învățământului extrașcolar în R. Moldova*. MECC, Chișinău, 2020, https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_refrinta_al_educatiei_si_invatamantului_extrascolar.pdf
3. Caracteristicile perioadei preabecedare, abecedare și postabecedare. Pe: <https://www.rasfoiesc.com/educatie/didactica/gradinita/Caracteristicile-perioadei-pre48.php>
4. Crăciun C. *Metodica predării limbii române în învățământul primar*. Deva: Emia, 2003.
5. *Didactica limbii și literaturii române. Mijloace de învățământ*. <http://poianaralucaelena.blogspot.com/2018/01/mijloace-de-invatamant-mijloacele.html>
6. *Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar*. Chișinău: IȘE, 2017. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_eed_cl_i_09-01-2018_1.pdf
7. Frumusachi Sv. *Training*. https://issuu.com/svetlanafrumusachi/docs/training_competen_e_profesor_14.10.2019
8. *Ghid de implementare a Curriculumului în învățământul primar*. MECC, Chișinău, 2018.
9. Golubițchi S., Popa N. *Repere teoretico-aplicative pentru ghidarea studiului individual al studenților*. UPSC „Ion Creangă”, <http://dir.upsc>.

- md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/320/Repere%20teoretico-aplicative%20Didactica%20LLR.pdf?sequence=1&isAllowed=y
10. Goraș-Postică V. *Manualul de limba română: constrângeri și deschideri*. În: *Limba Română*, 2016, nr.3 (237), p.37-43.
 11. Goraș-Postică V., Ghicov A. *Didactica limbii și literaturii române reflectată în proiectele de cercetare ale practicienilor*. În: *Didactica Pro...*, 2020, nr. 5 (123), p.22-30.
 12. Goraș-Postică V. *Romanian language and literature: intercultural education implications*. In: *Society Register*, Poland: Warshaw, 2019, no. 3(4), XX-XX.
 13. *Gramatica limbii române*. <https://gramaticalimbiiromane.ro/>
 14. *Gramatica limbii române*. <https://www.youtube.com/watch?v=7eEKJgo-IsxY>
 15. *Gramatica pe scurt*. <https://www.youtube.com/watch?v=nVQ--yhMfwc>
 16. <http://profesor.md/manuale-scolare-online-clasa-i-xii/>
 17. <http://www.info-invatamant.ro/vocabularul-limbii-romane-lexicul>
 18. <http://www.scoalaargeseana.ro/didactica-magna/179-abordarea-transdisciplinara-in-invatamantul-primar>
 19. <https://iteach.ro/pg/blog/irina.chiriac/read/100325/cum-le-vorbesc-parintilor-despre-profilul-absolventului-de-clasa-a-iv-a>
 20. <https://lexicologialimbiiromane.ro/vocabularul/organizarea-vocabularului/vocabularul-fundamental/>
 21. <https://librarius.md/ro/book/ghid-metodologic-pentru-invatamantul-primar-limba-si-literatura-romana-596238>
 22. <https://manuale.studii.md/>
 23. https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_final_rom_tipar.pdf
 24. https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_final_rom_tipar.pdf
 25. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf
 26. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf
 27. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf
 28. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
 29. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
 30. <https://www.coursehero.com/file/56758607/Lexicul-limbii-romane-actualaededoc/>
 31. <https://www.portalinvatamant.ro/articole/invatamant-primar-103/pro>

- iectarea-pedagogica-in-invatamant-model-de-planificare-a-lectiei-8440.html <https://www.scribd.com/presentation/327759320/Basarab-Nicolescu-Transdisciplinaritatea>
32. Marin M. *Didactica lecturii*. Chișinău: Cartier, 2013.
 33. *Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar*. MECC, Chișinău, 2019, https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf
 34. *Modele de proiecte didactice de lungă durată, a. 2020-2021*, MECC, <https://mecc.gov.md/ro/content/invatamint-general>
 35. Molan V., Bizdună M. *Didactica limbii române*. http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/morari/didactica_limbii.pdf
 36. Nicolescu B. *Transdisciplinaritatea. Manifest*. Iași: POLIROM, 2009.
 37. Niculcea T., Marin M. *Limba română, clasa a III-a. Ghidul învățătorului*. Chișinău: Cartier, 2007.
 38. *Noțiuni elementare de teorie a limbii*. <https://profs.info.uaic.ro/~corinfor/lingv.pdf>
 39. *Noțiuni generale de gramatică a limbii române*. <http://gramaticalimbiiromana.blogspot.com/2011/07/notiuni-generale-de-gramatica-limbii.html>
 40. Nuța S. *Metodica predării limbii române la clasele primare*. Iași: Aramis, 2002.
 41. Pamfil A. *Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare*. Pitești: Paralela 45, 2009.
 42. Panaintii M. *Etapele de studiere a textului literar în clasele primare*: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/235-238_9.pdf, [Accesat: 15.04.2021]
 43. *Pedagogie. Curs pentru studenți*. <http://www.umfcv.ro/files/p/e/Pedagogie%202.pdf>
 44. *Prof de română. O altfel de antologie de texte*. <https://bookhub.ro/puterea-de-a-fi-profesor-de-romana/>
 45. Sâmișăian Fl. *Didactica limbii și literaturii române*. https://www.academia.edu/16948975/II_Florentina_Samihaiian_Didactica_Limbii_Si_Literaturii_Romane_2_Opti
 46. *Standardele de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general*. https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_didactice.pdf
 47. *Statutul tânărului profesor în societatea contemporană*. http://www.prodidactica.md/revista/revista_9.pdf
 48. Ursu L., Cutasevici A. *Transdisciplinaritatea în contextul învățământului primar*. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/5-11_6.pdf

EDUCAȚIA MUZICALĂ ȘI DIDACTICA EDUCAȚIEI MUZICALE

*Ludmila DARII,
dr., conf.univ.*

INTRODUCERE

Cursul *Educația muzicală și Didactica educației muzicale* se adresează studenților, viitoarelor cadre didactice la clasele primare care, pe lângă alte discipline de studiu, vor preda disciplina școlară *Educația muzicală* din aria curriculară „*Arte*”. Acest curs are o structură binară.

În cadrul cursului *Educația muzicală (teoria și practica)* studenții vor dezvolta calități specifice: sentimentul muzical (simț deosebit al muzicii), gândirea muzicală (judecată în sonorități-trăiri), conștiința muzicală (capacitate de a auzi artistic-sonor lumea), inteligența muzicală (grad superior al culturii muzicale) etc.; vor dezvolta competențele specifice culturii muzicale, vor însuși noțiunile fundamentale de teorie muzicală, solfegii și literatura muzicală, vor dezvolta abilități de interpretare vocală și la instrumente muzicale elementare pentru copii, de descifrare a pieselor vocal-interpretative și analiză a creațiilor muzicale audiate etc.

Respectivul curs urmărește studierea modalităților didactice de realizare a educației/instruirii artistice la nivel de proces în învățământul primar, formarea aptitudinilor și competențelor didactice de bază ale specialistului în vederea predării disciplinei școlare *Educația muzicală* și formarea culturii muzicale a elevilor. Cursul vine să aprofundeze și să dezvolte materia de studii cu o didactică a metodelor specifice învățământului artistic: metode activ-participative, în care elevul nu este un simplu receptor de informație, ci subiect al cunoașterii, creației și acțiunii.

Acest curs se bazează pe următoarele principii:

- principiul perspectivei integrării socioprofesionale – presupune saturarea activităților educaționale cu situații – problemă, a căror rezolvare contribuie la autoactualizare și autodezvoltare;
- principiul centrării activității/demersului didactic pe student – adaptarea unui demers de învățare activă, prin propunerea unor activități individuale sau de grup, în care studenții să-și dezvolte independența de acțiune, originalitatea și creativitatea, realizând/desfășurând activitățile în ritm propriu fiecăruia;
- principiul corelației interdisciplinare – presupune abordarea unui demers didactic interdisciplinar cu Teoria educației și instruirii, Psihologia vârștelor,

Anatomia și fiziologia copilului, Managementul clasei, Psihopedagogia creativității, Educația incluzivă, Psihopedagogia centrată pe copil, Practica pedagogică și psihologică de inițiere, Psihopedagogia comunicării, Tehnologiile informaționale de comunicare etc.

COMPETENȚE PROFESIONALE și FINALITĂȚI DE STUDIU
prevăzute de Curriculumul la disciplina *Educația muzicală și didactica educației muzicale*

Competențe profesionale	Finalități / outcomes (rezultate)
<p>Determinarea conexiunilor dintre prevederile politicilor educaționale și contextele procesului educațional: valorificarea fundamentelor științifice, metodologice și axiologice ale educației; a cadrului normativ și reglatoriu în domeniul politicilor educaționale la nivel național și cel internațional; a potențialului educativ al diferitor contexte și a factorilor intra- și extrainstituționali.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Caracterizarea statutului și a finalităților disciplinei școlare <i>Educația muzicală</i> în contextul actual al politicilor educaționale; 2. Analiza structurii curriculumului prin redarea esenței fiecărei componente; 3. Argumentarea importanței educației muzicale în dezvoltarea personalității elevilor; 4. Valorificarea documentelor și pieselor curriculare ale disciplinei <i>Educația muzicală</i> la nivelul învățământului primar.
<p>Proiectarea procesului educațional: adaptarea finalităților procesului educațional în corespundere cu nevoile de formare a comportamentului grupului— țintă: proiectarea activităților educaționale (în cadrul formal și informal) și de consiliere psihopedagogică.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea formelor de instruire ce necesită a fi proiectate; 2. Analiza finalităților educaționale necesare pentru proiectarea unei lecții; 3. Proiectarea activităților educaționale și de consiliere psihopedagogică.
<p>Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale elevilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea prevederilor curriculare pentru o lecție ca formă principală de instruire; 2. Analiza indicatorilor de calitate a unei lecții; 3. Proiectarea activității didactice la educația muzicală, respectând corectitudinea științifică și metodologică în domeniile de conținut și aplicând strategii centrate pe elev; 4. Elaborarea proiectului unei lecții mixte conform rigorilor curriculare; 5. Prezentarea unei lecții conform etapelor cadrului ERRE.

<p>Comunicarea eficientă în context educațional: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale elevilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utilizarea cunoștințelor de bază din domeniul respectiv în diverse situații de comunicare la orele de educația muzicală și în cadrul activităților extracurriculare/ extrașcolare etc.; 2. Interpretarea explicativă a conceptelor fundamentale ale educației muzicale și ale didacticii educației muzicale; 3. Descrierea formelor de comunicare practice la orele de Educație muzicală în clasele primare; 4. Recitarea model a textului cântecului (versurilor) și a algoritmului de lucru cu acesta.
<p>Realizarea eficientă a managementului educațional: aplicarea strategiilor și monitorizarea procesului educațional (în context formal și nonformal).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza funcțiilor manageriale ale cadrului didactic; 2. Prezentarea scenariului pentru o activitate educativă cu o tematică apropiată de curriculumul la disciplina <i>Educația muzicală</i> în clasele primare.
<p>Evaluarea eficienței procesului educațional: stabilirea bazei documentelor normativ-reglatorii, criteriilor de evaluare a eficienței procesului educațional; elaborarea instrumentariului de evaluare; luarea deciziilor și elaborarea strategiilor de sporire a calității procesului educațional.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea caracteristicilor evaluării la educația muzicală; 2. Evaluarea/autoevaluarea activităților la educația muzicală; 3. Analiza diferitor tipuri de evaluare aplicate în învățământul primar; 4. Analiza criteriilor de evaluare la educația muzicală la nivelul învățământului primar; 5. Elaborarea testelor de evaluare.

Tema 1. INTRODUCERE ÎN PROBLEMATICA DISCIPLINEI *EDUCAȚIA MUZICALĂ*

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- descrie fenomenele istorice din pedagogia muzicală;
- stabilească diferențe și asemănări între muzică și familia artelor;
- explice specificul muzicologiei ca știință;
- caracterizeze principalele funcții ale muzicologiei;
- alcătuiască portofoliul electronic cu materiale necesare la disciplina respectivă.

Unități de conținut:

- Geneza muzicii
- Muzica în contextul artelor
- Specificul muzicologiei ca știință

Termeni-cheie: artă, muzică, istoria muzicii, muzicologie, funcții ale muzicologiei, educație muzicală.

EVOCARE

Discuție ghidată

Portretul perfect al profesorului de educație muzicală trebuie să includă un înalt nivel de cultură generală, orientarea în particularitățile curentelor de compoziție ale diversității genurilor muzicale, cunoașterea celor mai remarcabile opere, caracterizând cu flexibilitate stilul acestora, forma și mijloacele de expresivitate muzicală.

Un alt aspect important în aprecierea profesorului de educație muzicală sunt cunoștințele muzical-istorice, care trebuie să cuprindă cultura muzicală din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre.

Toate fenomenele istorice din pedagogia muzicală sunt pentru viitorii pedagogi o bună bază de informații, îmbinând în sine aspectele: științific, filosofic, artistic, moral, nemaivorbind despre încărcătura spirituală lăsată de muzică.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Geneza muzicii

1.1. Istoria muzicii. Cuvântul „istorie” în greaca veche (histo) înseamnă „află”, iar „historeo” – „aflat prin cercetare”. Grecii considerau că nu poți ști ceva decât dacă fie ai fost de față, fie ai făcut cercetări. Tucidide afirma că „*prea mulți oameni sunt dispuși să creadă tot ce aud; istoria trebuie să se bazeze pe dovezi*”. Aceste dovezi reprezintă înscrisuri și artefacte: arme și unelte.

Istoria a lăsat numeroase legende despre muzică și diversele genuri ale sale, despre apariția ei, compuse de oameni în decursul mileniilor. La baza muzicii stau numeroși factori sociali, materiali și spirituali. Originea muzicii se situează într-un trecut foarte îndepărtat, în opinia muzicologului francez *J. Chailley*, muzica numărând circa 40 000 de ani. În privința modului cum a luat naștere muzica, părerile sunt împărțite, de problema originii ei ocupându-se mulți cercetători.

Ricciotto Canudo, în cartea sa *L'homme* (Psihologia muzicală a civilizațiilor), încearcă să reconstituie contactul primordial avut de om cu două izvoare ale muzicii. Unul este natura, celălalt – corpul omenesc. Natura oferă omului vuietul furtunii și al talazurilor, murmurul râurilor și foșnetul frunzelor, ciripitul păsărilor

lor, iar ființa umană – bățile inimii, interjecțiile și mlădierile vocii sale, bățile din palme sau fluieratul. Se pare că muzica a apărut către sfârșitul erei paleolitice, de atunci ne-au parvenit cele mai vechi instrumente de percuție și de suflat etc.

Originea muzicii: la vechii chinezi muzica era creația primului lor împărat; la vechii greci – dar al zeilor; *Pitagora*: „muzica este o consecință a armoniei numerelor”; *Combarieu*: „muzica este arta mimetică a magiei” – teoria incantației magice; *Ștefan Angi*: „toate artele apar în cadrul magiei imitative”... „simțul frumosului e o componentă a simțurilor sincretice”.

Primele instrumente: vocea; instrumentele de percuție; cea mai veche mărturie fiind o frescă din *Peștera Ariège din Franța*, veche de 40 000 de ani, care reprezenta un bărbat mascat cântând la un arc muzical. (J.Chailley)

Melodia preistorică era o glisare a vocii cu un ambitus de secundă – cvartă. Ritmul era imprecis. Polifonia – rudimente de polifonie: ison; dublare la un anumit interval (polifonie în panglică); eterofonie.

1.2. Caracteristicile muzicii grecești (secvențial)

Caracteristicile principale: preponderent vocală, legată de text și uneori și de dans.

Forme și genuri: *ditiramb* – imn ce glorifica pe Dionysos; *gimnopediile* – melodii ritmice cu caracter gimnastic; *pirrhicul* – dans vioi militar; *peanul* – imn închinat lui Apollo; *jocurile „pytice”* de la Delphi, în cinstea lui Apollo; *elegii războinice* – *threni* (gen funerar, Homer); *ode*; *epopeea eroică*.

Instrumente: lira (Orfeu, Apollo, Marsias), chitara (Terpandru), aulos (Olympos), syrinx (nai, flautul lui Pan, inventat de Hermes), salynx (trompetă).

Notația muzicală: alfabetică.

Concepția despre muzică:

- *mousiké*: însemna muzica, dansul și poezia și erau arte ale Muzelor;
- poetul era deopotrivă autorul versurilor, compozitorul muzicii și instructorul corului și al dansatorilor;
- „muzica sferelor” (7 sunete ale gamei – 7 aștri);
- rol important în formarea caracterelor morale (rol pedagogico-educativ: modul doric);
- era artă democratică – fără sclavi; melodia și ritmul (nu polifonia sau armonia);
- sistemul modal – sistema teleyon (raportarea sistemică a modurilor grecești);
- genuri: diatonic, cromatic, enarmonic – muzica vocală (muzica instrumentală);
- muzică vocală transpusă pe note, o singură linie melodică, în cor se cânta la unison sau cel mult la octavă;

- ritmul muzicii – ritmul poeziei: două tipuri de silabe (pătrime, optime);
- formule binare și ternare și notația – literală (24 litere);
- în domeniul acusticii: Pitagora calculează octava (la 1/2 coardei), cvinta (la 2/3), cvarta (3/4), iar celelalte intervale cu ajutorul monocordului, inventat de el; stabilește principiul succesiunii sunetelor prin cvinta perfectă – sistemul ne-temperat; ethos-ul muzicii: poate influența pozitiv sau negativ acțiunea umană; pitagoricienii au stabilit conceptul muzica sferelor, conform căruia sunetele universului sunt corelate într-o proporție numerică armonioasă percepută de urechea umană ca „pură tăcere”.

Importanța și rolul muzicii:

- Platon (429-347): importanța ethos-ului, muzica – „instrument de educație prin excelență”, problemă de stat. Cântul era „cuvânt, armonie și ritm”.

- Aristotel (384-322): armonia și evoluția statului erau dependente de felul în care se practica muzica.

- Plutarh (45-125) formulează teoria ethos-ului, rolul social al artei: muzica, în funcție de moduri, declanșează diferite stări afective. Modul preferat era doric-ul (de pe mi descendent).

(*A se vedea:* moodle.usm.Educația muzicală; <https://cpciasi.wordpress.com/lectii-de-istoria-muzicii/>; [https://www.academia.edu/26857309/ISTORIA_MUZICII și altele](https://www.academia.edu/26857309/ISTORIA_MUZICII_si_altele)).

Suport nr.2. Muzica în contextul artelor

Tipologia artelor se împarte, conform concepției lui *Combarieu*, în două triade principale independente:

1) a artelor *spațiale*, sau a *frumosului imobil*, cuprinde: arhitectura, pictura și artele plastice;

2) a artelor *temporale*, sau a *frumosului în mișcare* (artele numite de grecii antici *mousiké*): propriu-zis muzicale, vocale și instrumentale, poezia, dansul – acesta din urmă îndeplinește și rolul mediator între cele două mari ramuri ale artei, fiind denumit „sculptură vie, aflată la incidența celor două grupe” (apud: Jules Combarieu. *Histoire de la musique*. Paris: Librairie Armand Colin, 1953, Tome I, Préface, p.V.1).

O structurare similară realizează esteticianul *Tatarkiewicz* atunci când afirmă că grecii au început doar cu două arte: *o artă expresivă*; în centrul artelor expresive se afla dansul, însoțit de cuvinte și muzică, și una *constructivă*; la baza artei constructive era arhitectura, iar la edificiul templelor conlucrau pictura și sculptura.

Anticii (*Plutarh, Tacit și Varro*) priveau artele expresive drept „forme arhetipale, naturale, în care oamenii își exprimau afectele”.

În decursul istoriei muzicii raportul dintre muzică și cuvânt sau muzică și dans a evoluat: lied; balet și operă. Pe de altă parte, muzica instrumentală a deve-

nit un fenomen muzical autonom, care, spre deosebire de muzica cu program, nu se lega de procesiuni extramuzicale. Materialul acustic se transformă în muzică datorită conținutului său ideatic etc.

(A se vedea: https://www.academia.edu/26857309/ISTORIA_MUZICII_și_altele).

Suport nr.3. Muzica și lumea nouă a științelor

Orice problemă, pentru a căpăta consistență și obiectivitate, trebuie tratată în contextul unui anumit sistem de referință. Sistemul în cauză poate fi diferit în funcție de domeniul pe care îl reprezintă (de exemplu, muzica în contextul filosofiei), de gradul de generalitate sau de nivelul sistemului (de exemplu, muzica în contextul paradigmei moderne a culturii sau a educației, în contextul epistemologiei moderne).

Direcții și perspective:

- *Filosofică*, în planul tratării muzicii ca o filosofie specifică – sonoră, ca hermeneutică auditivă (și temporală), ca semantică sonoră, ca un gen specific de cunoaștere – cunoaștere de tip muzical.

- *Muzicologică*, în planul elaborării unor noi subdirecții:

Muzicologia dinamică (sau funcțională), unde elementele și aspectele muzicii vor fi elucidate (caracterizate / prezentate) în forma lor vie, în multitudinea inepuizabilă a interrelațiilor, interacțiunilor și interdependenței lor, cu rolul (funcția) de a comunica un anumit mesaj; în muzică fiecare element al ei „vorbește”, se adresează ascultătorului, îl invită la „dialog”.

Muzicologie sonoră (auditivă), cu accentul pe „auditivă” (alături de cea vizuală, după partitură) în analiza muzicii. Una dintre metodele de analiză a muzicii ar putea deveni aici analiza auditivă a discursului sonor (alături de analiza teoretică tradițională).

- *Pedagogică*, în planul elaborării unei noi direcții a domeniului – pedagogia auzului (alături de „pedagogia văzului”, pe vectorul căreia își realizează demersul știința tradițională a educației). În legătură cu aceasta devine actuală necesitatea reconsiderării unor principii și metode ale educației/instruirii muzicale, unde obiectul general de studiu ar fi nu „Muzica”, dar „Eu și Muzica”. Aceasta modifică principal metodologia predării și însușirii muzicii, aducerea ei în sânul epistemologiei moderne.

- *General-științifică*, în planul cercetărilor inter-, poli- și transdisciplinare la hotarul cu alte științe: filosofia (gnoseologia, metafizica, hermeneutica ș.a.), psihologia (studierea proprietăților gândirii drepte – intuitive, nelineare, holistice, euristice etc., ca fiind actuală astăzi, utilizarea posibilităților muzicii / experienței muzicale a copilului în dezvoltarea unor însușiri generale de personalitate prin „muzicalizarea” acesteia în sens larg, nu doar specific. (*apud*: I.Gagim. *Teoria și metodologia educației artistice*, 2019, p.8-9)

Muzicologie – știință a muzicii ce adoptă ca obiect multiplele laturi ale acesteia: practică și teoretică, aplicativă și fundamentală, creatoare, interpretativă și perceptivă, diacronică și sincronică, cognitivă și educativă, etică și estetică; știință care studiază muzica în toate domeniile și manifestările ei, având ca obiect istoria și teoria muzicii, elementele muzicii, cultura muzicală a popoarelor.

Principalele funcții ale muzicologiei sunt: pedagogică, didactică, explicativă, educativă, cognitivă, interpretativă, axiologică, administrativă și ideologică.

REFLECȚIE

Diagrama Venn. Stabiliți cât mai multe diferențe și asemănări între:

- a) „Muzică și familia artelor”;
- b) „Muzicologie și alte științe”.

Activitatea în grup. Figuri proeminente ale istoriei naționale în muzică

Descrieți personajele (figuri proeminente din istorie) din creațiile audiate; distingeți auditiv secvențele unde sunt caracterizate personajele creațiilor.

EXTINDERE

1. Elaborarea portofoliului studentului la disciplina *Educația muzicală*.

1.1. Eseu pe tema (la alegere): Muzica în antichitate, Evul Mediu, epoca Renașterii; Muzica din epoca barocului; Clasicismul și romantismul muzical; Simfonismul postromantic; Secolul al XX-lea, muzica modernă; Neoclasicismul; Noile școli muzicale naționale și muzica contemporană.

1.2. Elaborarea Glosarului de termeni muzicali al studentului, lucrând cu diferite tipuri de dicționare.

2. Proiect de grup: Evoluția muzicii în practica educațională.

Tema 2. TEORIA ȘI PRACTICA MUZICII

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- definească noțiunile generale de teorie muzicală;
- manifeste cultura de audiție a muzicii și cea vocală la interpretarea unor creații muzicale;
- realizeze sarcini de lucru în cadrul seminariilor/orelor practice;
- alcătuiască portofoliul electronic cu materiale necesare la cursul EM teoretico-practic.

Unități de conținut:

- Noțiuni generale de teorie muzicală
- Activități practice

Termeni-cheie: artă, muzică, educație muzicală, estetică muzicală, notație muzicală, limbaj muzical, genuri muzicale, analiză muzicală, creație muzicală, instrument muzical, legături interne și externe, formă muzicală, activități muzical-didactice.

EVOCARE

Discuție ghidată

Muzica este o artă sonoră, intonațională, care acționează asupra stării emoționale a receptorului/interpretului, iar trăirea mesajului muzicii este punctul inițial în traseul cunoașterii, fără care cunoștințele achiziționate și aptitudinile formate/dezvoltate își pierd orice valoare.

Muzica este o artă imagistică și temporală, conținutul căreia se dezvoltă în timp, treptat, sunet cu sunet; imaginea creației muzicale se recrează de receptor în baza retrăirii mesajului sonor-artistic; mesajul creațiilor muzicale este inspirat din viață (natură, viața societății, trăirile, viața unui om); prin mesajul său creațiile muzicale pot însoți/descrie/influența/ schimba viața.

Muzica are un limbaj specific de expresie, care poate fi explicat și descoperit prin cele patru însușiri ale sunetului muzical (înălțime, durată, intensitate, timbru) etc.

Teoria muzicii analizează ritmul, armonia, melodia, structura (sau forma), dinamica și textura unei compoziții. Într-un sens general, teoria muzicii poate include totalitatea concepțiilor, cunoștințelor și tehnicilor muzicale etc.

Activități de învățare mixtă

(1) Știu despre *Sunetele muzicale* – sunt mijloacele de concretizare a imaginilor în muzică. Spre deosebire de cele zgomotoase, ele posedă anumite *însușiri fizice* – frecvența, durata, amplitudinea și componența vibrațiilor, care, fiind analizate și prelucrate de creierul uman, sunt percepute drept *calități ale sunetului* – înălțimea, durata, intensitatea și timbrul (culoarea) sunetului, **dar vreau să întreb colegii/profesorul despre** procesul de percepție a sunetului de către analizatorul auditiv uman; și cum se grupează sursele sonore după timbru; cum se divid vocile omenești etc.

(2) Știu despre *Notația muzicală* – totalitatea semnelor convenționale, prin care se reprezintă grafic o operă muzicală. Sistemul actual de reprezentare grafică a muzicii este rezultatul unui proces istoric îndelungat, care a evoluat de-a lungul veacurilor odată cu dezvoltarea culturii muzicale în genere, **dar vreau să întreb colegii/profesorul despre** sistemele de notație care au precedat actualul sistem de reprezentare grafică a muzicii etc.

(3) Știu despre *Portativ* – constituie cadrul grafic pentru întregul sistem de notație muzicală, servind drept referință pentru toate elementele scrisului muzical. El reprezintă un semn grafic alcătuit din 5 linii paralele și echidistante

(și implicit 4 spații), ce se numără începând de jos în sus, **dar vreau să întreb colegii/profesorul despre** cheile care se folosesc în notația muzicală tradițională și despre elementele structurale ale cheii „Sol” etc.

(4) Știu despre Nota muzicală – semnul grafic prin care se indică înălțimea și durata sunetelor muzicale. Înălțimea sunetelor muzicale (notelor) este desemnată prin denumiri silabice – Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Si și litere (alfabetic) – C, D, E, F, G, A, H. Scara muzicală poate fi prezentată și prin fonogestică (fonos – sunet, gestică – ansamblul de gesturi), adică – prin mișcări ale mâinii, **dar vreau să întreb colegii/profesorul despre...**

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Genuri și forme ale muzicii

Un gen muzical este un ansamblu de compoziții cu caracteristici comune, adică reunește lucrări care abordează în mod asemănător melodia, armonia, ritmica, forma, orchestrația, textul literar (unde este cazul) și alte aspecte ale compoziției.

Dansul este un gen artistic ale cărui mijloace de expresie sunt mișcărilor variate, ritmice și expresive ale corpului omenesc, executate, de regulă, după acompaniament muzical. Originile dansului coincid cu cele ale comunităților omenești, având funcții rituale (mistice, războinice) de invocare a forțelor divine (rezultat al neînțelegerii fenomenelor din natură și societate) pentru reușita la vânătoare etc. La unele popoare, caracterul ritual s-a păstrat, decantat și abstractizat până în zilele noastre.

Marșul (în limba latină cuvântul ”marche” înseamnă mers) este un gen muzical la fel de vechi ca și imnul. Rolul lui a constat dintotdeauna în coordonarea mișcărilor maselor de oameni. Actualmente, există diferite tipuri de marș. Multe cântece patriotice sau chiar imnuri se apropie de genul de marș. Există unele specii de marș care se interpretează la anumite ocazii: de întâmpinare, triumfal, nupțial, sportiv, funebru.

Cântecul este un gen de muzică vocală, solistică sau corală, cu sau fără acompaniament și cel mai răspândit dintre genurile folclorice, fiind, totodată, larg cultivat în muzica profesionistă. El reprezintă o îmbinare armonioasă a textului poetic cu intonații muzicale. Cântecul popular este o creație muzical-poetică ce redă în imagini artistice necazurile și bucuriile, dorul și dragostea oamenilor muncii, lupta lor împotriva asupritorilor, năzuința spre libertate.

Muzica populară aparține cultului național și face parte din patrimoniul național. Pentru desemnarea caracterului popular al muzicii, astăzi este utilizat termenul „folclor”, propus în anul 1446 de arheologul englez *William Toms*.

Sensul acestui cuvânt constă în culegerea de materiale ce se iau din popor. El este alcătuit din două cuvinte saxone: *folk* – popor și *lore* – înțelepciune, adică înțelepciunea poporului. Astfel, trăsăturile generale și specifice ale muzicii populare sunt: folclor tradițional; caracter popular (este accesibilă și de mare popularitate); caracter realist (exprimă realitățile vieții); caracter oral (se transmite pe cale orală); caracter colectiv (fiecare interpret își aduce aportul la o anumită piesă); caracter anonim (autorul nu este cunoscut); caracter sincretic (textul și muzica nu se despart).

Muzica academică este un „termen generic pentru creațiile muzicale profesionale, cu un conținut profund (în comparație cu muzica de divertisment, ușoară sau de estradă)” (*apud*: I.Gagim. *Dicționar de muzică*, 2008, p.125) și cuprinde: muzica de cameră (romanța, motet, madrigalul, duetul, trio, cvartetul, cvintetul, sonata, trio sonata ș. a.); muzica instrumentală (preludiu, capriccio, fuga, momentul muzical sau impromptu); muzică simfonică (simfonia, baletul, fantezia, suita, rapsodia); muzica vocal-sinfonică (opera, opereta, cantata, oratoriul, oda, requiem, misa).

Muzica de divertisment (ușoară) este un gen de muzică distractivă, destinată maselor largi de consumatori ai muzicii. Ea se caracterizează prin simplitatea conținutului și a formei, prin melodii accesibile și ușor de memorizat. Acest gen de artă se bazează pe diverse conținuturi simple literare, având cei mai mulți admiratori ai săi printre generația tânără. Sunt cunoscute astfel de genuri de muzică de divertisment, precum: jazz, rock-and-roll, pop, hip-hop, muzica dance ș.a.

Muzica vocală este o compoziție muzicală destinată pentru interpretarea pieselor muzicale cu vocea (umană) și se caracterizează prin anumite forme: de cuplet – strofă și refren; baladă; doină. Ele posedă structuri monopartite și bipartite. Muzica vocală este creată pentru interpretare solo – muzică solistică și în cor – muzică corală.

Muzica instrumentală – compoziție muzicală, care presupune interpretarea la diverse instrumente muzicale solistice și în grupuri – orchestre – formațiune interpretativă alcătuită din muzicieni care interpretează la diferite instrumente, reuniți pentru executare în comun a unei compoziții destinate acestei formații. În raport cu componența ei, orchestra poate fi simfonică, de coarde, de instrumente populare, de estradă, de cameră, fanfară etc.

Muzicienii folosesc o mare varietate de instrumente pentru a crea sunete și a interpreta o compoziție muzicală. Instrumentele muzicale sunt de obicei clasificate în patru mari grupe tradiționale: cu coarde, suflători din lemn, suflători din alamă și instrumente de percuție, la care se adaugă suflători cu structură complexă și instrumentele electronice etc.

Unele instrumente sunt simple obiecte de lemn măiestrit lucrate, altele utilizează tehnologii avansate. Instrumentele muzicale pot fi *acustice*, când sunetele sunt direct generate, sau *electrice*, când sunt folosite cu un amplificator de sunet. Instrumentele muzicale sunt caracterizate de registru și timbru.

REFLECȚIE

1. Activități de învățare mixtă, autoevaluare și evaluare reciprocă

(*A se vedea: moodle.usm.Educația_muzicală_anexa_1.2_Sarcini pentru evaluare*)

1.1. Sunetele muzicale. Notăție muzicală. Portativul. Notă muzicală. Ton și semiton. Alterațiile muzicale. Enarmonismul sunetelor. Durata sunetelor și a pauzelor muzicale. Prezentarea grafică a duratelor de note și pauze. Intensitatea. Clasificarea termenilor de nuanțe dinamice. Timp. Metru. Ritm. Măsură. Tempo (clasificarea categoriilor de tempo). Interval. Tipuri de intervale. Consonare. Acord. Armonie. Trison. Sunete stabile și instabile. Tindere. Rezolvare. Mod. Gamă. Tonalitate. Melodie. Desen melodic. Linie melodică. Punctul culminant. Factura muzicală. Melisme. Forma muzicală. Abrevierile în muzică.

2. Activități practice

(*A se vedea: moodle.usm.Educația_muzicală_anexa_1.3_Activități muzical-didactice*)

2.1. Auziția muzicii; cântul vocal-coral; însușirea cunoștințelor muzicale și despre muzică; citit-scrisul muzical; activitatea muzical-ritmică; creația muzical-artistică; jocul muzical-didactic; executarea la instrumente muzicale pentru copii; caracterizarea verbală a muzicii. Jocuri și exerciții muzicale etc.

3. Atelier de creație

1. Proiect de grup. Realizarea unui afiș de promovare a spectacolului muzical/program artistic pentru o sărbătoare/manifestare în Universitatea de Stat din Moldova și plasarea pe pagina web a facultății.

2. Proiect individual. Instrumente muzicale cu material reciclat.

EXTINDERE

1. Completarea Portofoliului electronic la disciplina *Educația muzicală* (rubrici la solicitarea profesorului).

2. Completarea Glosarului de termeni muzicali al studentului, lucrând cu resurse digitale (*A se vedea: moodle.usm.Educația_muzicală_glosarul terminologic*).

Tema 3. EDUCAȚIA MUZICALĂ CA DISCIPLINĂ ȘCOLARĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine statutul disciplinei școlare *Educația muzicală/ EM*;
- analizeze structura și conținutul curriculumului la disciplina *Educația muzicală*;
- interpreteze competențele specifice Educației muzicale;
- identifice importanța finalităților EM în evoluția personalității elevului;
- caracterizeze rolul unităților de conținut în atingerea finalităților educației;
- analizeze manualele școlare în uz, deducând principiile de structurare;
- aplice utilizarea manualului în diverse contexte de învățare.

Unități de conținut:

- Concepția didactică a disciplinei *Educația muzicală*
- Curriculumul la EM în clasele primare: analiză și interpretare funcțional-aplicativă
- Manuale de Educație muzicală pentru clasele primare și auxiliare școlare

Termeni-cheie: educație muzicală, disciplină obligatorie, plan de învățământ, curriculum, structura curriculumului, competențe, finalități, unități de conținut, activități de învățare, produse școlare, repertoriu muzical, manual școlar, auxiliare școlare.

EVOCARE

Argumente în lanț

Cum considerați, care ar fi rolul și locul Educației muzicale în formarea și dezvoltarea personalității elevului? De ce dezvoltarea personalității elevului este condiționată de anumite legități de ordin fiziologic, psihologic, sociocultural și spiritual. Ce legități ale artei muzicale cunoașteți?

Concluzie: Generalizând și însumând ideile exprimate de toți colegii, conchidem...

REALIZAREA SENSULUI

Discuție ghidată

Din cele mai vechi timpuri, muzica întotdeauna a fost considerată element important al procesului de educație a omului. Acest statut ea și l-a păstrat în toate perioadele de dezvoltare istorică a omenirii.

Ideea necesității de utilizare a muzicii în procesul de formare a viitorilor cetățeni a parcurs prin veacuri la toate popoarele civilizate.

Pe parcursul evoluției sale, susține *I. Gagim*, învățământul muzical școlar a progresat atât în concept, conținut, cât și în forme de realizare a lui.

Dacă inițial contactul cu muzica avea loc în exclusivitate prin cânt, atunci astăzi procesul de inițiere a omului în arta muzicii cunoaște multiple varietăți

– copiii cântă (în cor, ansamblu, solo), se familiarizează cu diferite genuri, forme, stiluri muzicale, cu viața și creația compozitorilor și a interpreților, însușesc alfabetul muzical, audiază diversă muzică, participă la activități de creație muzicală, execută fragmente muzicale simple la instrumente muzicale pentru copii, analizează caracterizând și apreciind muzica etc. (*apud*: I.Gagim. *Știința și arta educației muzicale*, 2004).

Activități interactive bazate pe analize, discuții, elemente de comparație **Suport nr.1. Concepția didactică a disciplinei Educația muzicală**

Educația muzicală are drept scop dezvoltarea culturii muzicale ca parte componentă a culturii spirituale și îndeplinește mai multe funcții:

1) *funcția cognitivă* – constă în faptul că muzica este un mijloc specific de a comunica gândurile și ideile prin imagini artistice, cu un puternic caracter emoțional;

2) *funcția socio-educativă* – demonstrată prin faptul că dezvoltă convingeri și oferă modele de urmat adresându-se tuturor copiilor;

3) *funcția estetică* – derivă din capacitatea de a cultiva gustul estetic și de a contribui la îmbogățirea vieții lor spirituale, aducându-le bucurie și satisfacție.

Educația muzicală poartă un caracter *artistic* și se întemeiază pe natura vie a comunicării elev – artă și pe raportul artă – viață.

Educația muzicală este interpretată ca *proces individual continuu de autodesăvârșire spirituală* a personalității prin multiple forme de contactare cu arta muzicii.

Cunoașterea muzicii este un *proces complex de conștiință*, care provoacă emoții, impresii, sentimente și idei în cadrul practicilor de audiere/interpretare/creație.

Există două abordări în educația muzicală:

1) *Educația pentru muzică* – vizează pregătirea pentru interpretarea/receptarea, înțelegerea și asimilarea cât mai adecvată și profundă a mesajului artistic;

2) *Educația prin muzică* – vizează valorificarea potențialului educativ al operei de artă muzicală în vederea formării generale a personalității umane a elevului.

Suport nr.2. Curriculumul la Educația muzicală în clasele primare

În clasele primare *competențele specifice* Educației muzicale sunt:

1. Receptarea muzicii în situații de învățare și cotidiene, manifestând interes pentru cunoașterea sinelui și a lumii prin arte.

2. Exprimarea prin muzică a unor sentimente și idei, dând dovadă de atitudine creativă în valorificarea elementelor de limbaj muzical.

3. Transpunerea achizițiilor obținute la disciplină în contexte educaționale

și cultural-artistice, demonstrând respect pentru valorile culturii naționale și universale.

Unitățile de competență răspund la întrebarea: *Ce ar trebui să știe deja să facă elevul pentru a căpăta o nouă competență?* Pe parcursul unui an de învățământ, unitățile de competență, ca niște „pietre de temelie”, integrează cunoștințe, abilități și atitudini în raport cu unitățile de conținut (conținuturile învățării).

Pentru a înțelege mai accesibil „pașii” de înaintare în lumea artei muzicale, fiecare an de studii are un titlu generic: Clasa I – „Eu și Muzica”; Clasa a II-a – „Trei tipuri primare în muzică”; Clasa a III-a – „Limbajul muzical”; Clasa a IV-a – „Muzica poporului meu”.

Principiul modular stă la baza organizării unităților de conținut și se manifestă în trei perspective de abordare:

– pe orizontală, prin care se stabilește o legătură între temele curriculare din cadrul unui an de studii (spre exemplu: tema modulului 2 din clasa întâi „Ce povestește muzica” relaționează în primul rând cu tema precedentă – „Ce exprimă muzica?” și poate genera următoarele dezvoltări de conținut: ce povestește muzica veselă/tristă/solemnă/hazlie? Ce exprimă muzica despre viața mea/despre natură/viața poporului? Cum povestește muzica veselă/ tristă/solemnă/hazlie?);

– pe verticală, prin care se stabilesc legături dintre temele modulelor din clase diferite (spre exemplu: tema modulului 2 din clasa a treia – „Melodia – principalul mijloc de expresie a limbajului muzical” se studiază prin raportare la tema modulului 2 din clasa a doua – „Expresivitatea și descriptivitatea muzicii” și poate genera următoarele aspecte: Ce poate exprima melodia? Ce poate descrie melodia? Cum melodia exprimă/descrie? Care sunt cele mai expresive melodii populare ale neamului nostru?);

– pe diagonală, prin care pot fi stabilite multiple legături dintre module și clase diferite. (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf)

Finalități curriculare:

La sfârșitul *clasei I*, elevul poate: descrie în cuvinte proprii dispoziția și conținutul unor piese muzicale audiate și interpretate; interpreta cântece despre copilărie, natură, țară, cu și fără acompaniament, cu stări emoționale de veselie/tristețe, solemnitate/glumă; improviza formule ritmice (pe silabele pas, iute) și melodii (pe sunetele și notele sol și mi) cu și fără text, la instrumente muzicale pentru copii; caracteriza expresivitatea pieselor muzicale vocale și instrumentale cu ajutorul unor elemente de limbaj muzical (melodie, ritm, tempo, nuanțe dinamice, timbru); reprezenta unele evenimente sonore din piese muzicale prin limbajul altor arte (mișcări ritmice corporale, linii și culori, gestul mâinii etc.), *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: sensibilitate și interes pentru cunoașterea

sinelui și a lumii prin arte; atitudine creativă în valorificarea mijloacelor limbajului muzical; respect pentru valorile culturii naționale și universale.

La sfârșitul *clasei a II-a*, elevul poate: deosebi după auz caracterul cantabil, dansant, de marș al muzicii din piese muzicale și creații de proporții audiate, interpretate; interpreta expresiv cântece în caracter cantabil, dansant și de marș, cu și fără acompaniament; improviza formule ritmice la măsură binară și ternară și melodii (pe sunete alăturate din scărița muzicală), cu și fără text, la instrumente muzicale pentru copii; caracteriza expresivitatea mersului melodic, tempoul și nuanțele dinamice în reprezentarea trăirilor, portretului, tabloului muzical; reprezenta unele evenimente sonore din piese muzicale prin limbajul altor arte, *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: sensibilitate și interes pentru cunoașterea sinelui și a lumii prin arte; atitudine creativă în valorificarea mijloacelor limbajului muzical; respect pentru valorile culturii naționale și universale.

La sfârșitul *clasei a III-a*, elevul poate: descrie în cuvinte proprii expresivitatea elementelor de limbaj în piesele muzicale audiate și interpretate; interpreta cântece pentru copii, cu și fără acompaniament, cu respectarea planului interpretativ (introducere, strofă, refren etc.); improviza acompaniament simplu la instrumente muzicale pentru copii, pentru piesele interpretate/audiate; identifica după auz repetarea și apariția unor evenimente sonore în piese muzicale audiate; caracteriza expresivitatea melodiei pieselor muzicale vocale și instrumentale cu ajutorul elementelor de limbaj muzical, *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: sensibilitate și interes pentru cunoașterea sinelui și a lumii prin arte; atitudine creativă în valorificarea mijloacelor limbajului muzical; respect pentru valorile culturii naționale și universale.

La sfârșitul *clasei a IV-a*, elevul poate: deosebi expresivitatea creațiilor folclorului muzical de cea a creațiilor muzicii academice audiate și interpretate; interpreta cântece folclorice și create de compozitori pentru copii, cu și fără acompaniament; utiliza vocabularul muzical în caracterizarea creațiilor de muzică academică și populară; improviza la instrumente muzicale pentru copii un acompaniament simplu pentru piesele interpretate/audiate; exprima opinia proprie despre creațiile folclorului muzical și muzica academică, *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: sensibilitate și interes pentru cunoașterea sinelui și a lumii prin arte; atitudine creativă în valorificarea mijloacelor limbajului muzical; respect pentru valorile culturii naționale și universale.

Suport nr.3. Manuale de Educație muzicală pentru clasele primare și auxiliare școlare

Manualele de Educație muzicală de nouă generație, pentru clasele a II-a (2019) și a III-a (2020), oferă multiple repere metodologice pentru planificarea și realizarea unei lecții de succes. Manualele de nouă generație oferă o gamă largă

de imagini pictografice (figuri, scheme, desene), care pot fi asociate unor situații de învățare/ generalizare/ ilustrare a cunoștințelor și experiențelor muzicale, studiului elementelor de limbaj, textelor informative etc. Unele imagini ilustrează perioade și evenimente istorice/ creații muzicale/ activități umane etc. Imaginile incluse în manual pot fi utilizate creativ în diverse situații de învățare. Majoritatea imaginilor sunt asociate cu realizarea unor sarcini didactice.

Asigurarea cu manuale la disciplina *Educație muzicală* la ora actuală: *Morari M., Borș A., Coroi E.* Educație muzicală. Clasa a II-a (2019); *Morari M., Borș A.* Educație muzicală. Clasa a III-a (2020); *Croitoru S., Gagim I.* Educație muzicală. Clasa a IV-a (2017). Aceste manuale sunt și în format electronic: <http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>. Această pagină reprezintă sursă legală, actuală și veridică a manualelor școlare folosite în Republica Moldova.

Alte produse curriculare auxiliare, care completează și sprijină implementarea eficientă a manualelor, destinate, în mod prioritar, cadrelor didactice, sunt ghidurile metodologice, de exemplu: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf

Caietelele de Educație muzicală pentru clasele I – IV oferă micilor școlari un mijloc atractiv de învățare a cântecelor. Repertoriul are un conținut tematic variat și este adecvat particularităților de vârstă ale copiilor. Însărcinările, de asemenea, sunt variate: să coloreze, să completeze, să alcătuiască, să deseneze, să grupeze etc. La sfârșitul caietelului sunt propuse probe de evaluare pentru a vedea nivelul de cunoștințe însușite de către copii pe parcursul anului. Caietul este elaborat în conformitate cu noua curriculă. (*A se vedea: V. Movila-Ghimpu. Caietelele de Educație muzicală pentru clasele I – IV.* Chișinău: Epigraf, 2019/2021. 32 p. ISBN: 978-9975-60-328-7)

Educație online.md este o bibliotecă digitală, care conține lecții video pentru elevii claselor I-XII, la toate disciplinele <https://educatieonline.md/Video>. De asemenea, pe platformă sunt încărcate suporturile didactice deschise: manuale digitale, prezentări și exerciții <https://educatieonline.md/Manuals>; pagina principală <https://educatieonline.md/>.

REFLECȚIE

Activitatea în perechi

1. Analiza manualului școlar în baza criteriilor de evaluare:

1.1. Comentarii generale referitor la calitatea manualului: autorii, editura și anul, conceptul manualului, structura manualului, respectarea cerințelor și sugestiilor metodologice specifice disciplinei, demersul informației, gradul de complexitate a conținuturilor; originalitatea; forma în care este prezentată informația și executările tipografice, imaginile din manual; valorificarea lucrărilor de valoare ale compozitorilor cu renume mondial și național. Concluzie.

1.2. Opinii personale: 2-3 lucruri interesante care v-au surprins plăcut; 1-2 aspecte pe care le-ați îmbunătăți; întrebări apărute etc.

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la *Didactica educației muzicale*:

1.1. Completarea glosarului de termeni muzicali al studentului, lucrând cu curriculumul, manualele școlare și caietele de Educație muzicală.

1.2. Cercetarea a 2-3 proiecte didactice pentru constatarea legăturii dintre obiectivele operaționale ale lecției și unitățile de competență, competențele specifice.

Tema 4. PRINCIPIILE DIDACTICE ȘI APLICAREA LOR ÎN EDUCAȚIA MUZICALĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze principiile didactice generale;
- analizeze principiile didactice din perspectiva activităților specifice educației muzicale.

Unități de conținut:

- Sistemul principiilor didactice
- Principiile didactice: abordare din perspectiva didacticii educației muzicale

Termeni-cheie: principii didactice generale, principii didactice specifice educației muzicale.

EVOCARE

Provocare

- Ce înseamnă pentru dvs. respectarea unor principii?
- Caracterizați, schematic, principiile didactice generale.

Concluzie: Generalizând și însumând ideile exprimate de toți colegii, conchidem ...

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Principiile didactice: abordare din perspectiva didacticii educației muzicale

1. Principiul integrării teoriei în practica muzicală, socială și în viață

• Legătura cu practica – muzica este prin excelență o disciplină practică, teoria muzicii fiind subordonată în acest domeniu obiectivelor care privesc inter-

pretarea, receptarea și cultivarea sensibilității, iar acestea, la rândul lor – practici sociale;

- Îmbinarea teoriei cu practica se realizează în două direcții: pornind de la teorie la practică; pornind de la practică la teorie; sau se începe de la practică trecându-se la teorie și se revine la practică.

- De altfel, acest principiu capătă o anumită specificitate în educația muzicală, elevii transformând cunoștințele însușite în priceperi și deprinderi. Practica oferă cadrul favorabil pentru dezvoltarea auzului muzical, a vocii, a ambitusului, a memoriei muzicale, a simțului ritmic și armonic, a sensibilității muzicale și a capacității de receptare a muzicii etc. Prin intermediul ei se formează deprinderile de a cânta, de a asculta și audia, de a percepe, cunoaște și reproduce, de a sesiza și analiza anumite elemente, de a-și apropia arta sunetelor prin interpretare sau audiere.

- Pe de altă parte, aplicarea în practică a elementelor teoretice convinge elevii de utilitatea însușirii acestora. Ei nu trebuie să învețe definiții și structuri aride ale tonalităților, ci în primul rând piese care folosesc aceste scări. Aplicarea în practică ajută la înțelegerea și fixarea lucrărilor muzicale.

- Legătura cu viața – pornește de la ideea că muzica nu doar reflectă viața în cele mai nebanuite componente și în mărția ei, dar o și înnobilează și îmbogățește, alimentând-o cu idealuri înalte și perene, având, deci, toate drepturile să facă parte din zestrea culturală și spirituală a unui om educat. Se poate vorbi chiar de o dublă legătură a muzicii cu viața – marile creații reprezentând valorile fundamentale universale putându-i face pe elevi contemporani ai vremurilor în care au apărut capodoperele reprezentative ale umanității. În același consens, *I.Gagim* subliniază că cadrul didactic trebuie să ajungă cu elevii la concluzia că legătura cu viața este fundamentul și condiția existenței muzicii. Acest lucru se va însuși mai bine prin exemplul muzicii populare, care este oglinda vieții poporului, a istoriei și culturii, a sufletului, caracterului și psihologiei lui.

2. Principiul accesibilității și al respectării particularităților psihice

- Pentru educația muzicală acest principiu capătă caracteristici speciale care țin nu doar de capacitatea de înțelegere a copilului, ci și de posibilitățile lui interpretative (vocale sau instrumentale), de posibilitățile de receptare a lucrărilor propuse, de decodare a elementelor de limbaj etc.

- În esență, în activitățile de educație muzicală se poate vorbi despre mai multe tipuri de accesibilitate: vocală, interpretativă, melodică, ritmică, de receptare etc. De aceea, vor fi necesare treceri progresive prin toate palierele amintite, urcând mereu ștacheta fiecăruia și ținând seama de nivelul atins anterior. În același timp, principiul are în vedere și volumul cunoștințelor vizate, precum capacitățile de muncă. Principiul are în vedere și o altă fațetă, și anume – de a

face accesibil ceea ce este complex, neclar, greu etc. prin descompunerea metodică în părți abordabile pentru potențialul elevului.

- În aceste condiții se asigură prima modalitate de aplicare a principiului constând în trecerea de *la ușor la greu*. Îndeplinirea acestei condiții este posibilă în activitățile muzicale prin respectarea etapelor pregătitoare. Cel mai bun exemplu îl constituie drumul de la distingerea diferitelor înălțimi ale sunetelor până la descifrarea unor melodii – drum ce parcurge mai multe faze pentru a asigura ascensiunea prin pași mărunți, pregătind fiecare fază ce devine astfel cunoscută elevilor (perceperea sunetelor de diferite înălțimi, organizarea sunetelor în scări simple și reprezentarea lor pe portativ etc.). În asemenea mod se procedează pentru domeniul receptării, pornindu-se de la formarea deprinderii simple de a asculta anumite cântece prezente de propunător, de copii sau prin intermediul mijloacelor audio, ajungându-se la faza participării la manifestări culturale etc.

- Cea de-a doua modalitate o constituie *mersul de la cunoscut la necunoscut*. Respectarea acestui traseu asigură legătura firească dintre cunoștințele și deprinderile însușite și cele noi, care se clădesc pe cele anterioare și devin bază pentru cele viitoare. Exemplul cel mai elocvent este cel care privește ritmul. Se pornește de la distingerea sunetelor mai lungi și a celor mai scurte, de obicei însoțite de mișcări ritmice ajutatoare la perceperea suratelor sunetelor, la reproducerea și apoi la reprezentarea prin valorile de note și la interpretarea lor.

- Următoarea modalitate o constituie *trecerea de la simplu la complex* – simplu rezultând în multe cazuri din descompunerea complexului. Această trecere trebuie urmărită în cadrul fiecărei activități educative, dar și pe planul general al educației muzicale, știut fiind faptul că deprinderile complexe sunt rezultatul reuniunii mai multor deprinderi simple. O modalitate de descompunere metodică este împărțirea piesei muzicale în fragmente sintactice (fraze, rânduri melodice etc.) care se învață separat și apoi se integrează în forma complexă în care este prezentă.

- Principiul *respectării particularităților psihice, de vârstă și individuale*. În primul caz este vorba de particularități și capacități psihice specifice unor anumite vârste – educația muzicală urmând să se sincronizeze cu interesele intelectuale, emoționale și culturale ale elevilor. Din această perspectivă trebuie respectate preferințele copiilor mici pentru activități cu caracter ludic. Respectarea particularităților individuale pornește de la dotarea muzicală diferită de la un copil la altul: voce, auz muzical, simț ritmic, memorie muzicală. Este greșită eliminarea copiilor cu aptitudini muzicale mai slab dezvoltate din activitățile obișnuite, ceea ce duce la sentimente de frustrare, de desocializare, la inhibare și la lipsă de inițiativă. Practica a dovedit posibilitatea recuperării multor asemenea retardări prin activități diferențiate.

3. Principiul corelării optime dintre concret și abstract, dintre intuitiv și logic

- Principiul intuitiv pornește de la necesitatea contactului direct, nemijlocit, cu fenomenul muzical abordat, deoarece muzica nu poate fi însușită decât printr-o intuiție tot mai complexă și mai profundă, prin audiție și prin cântare. Activitățile de educație muzicală includ mai multe tipuri de intuiție: auditivă, vizuală, motrică și combinată.

- După *I.Gagim*, acest principiu prevede contactarea directă, vie cu un anumit fenomen studiat. Muzica nu poate fi însușită decât pe cale intuitivă, adică prin simțire și trăire nemijlocită a ei în momentul prezenței sale. A înțelege muzica „din auzite”, pe baza povestirilor și a cărților despre ea, sau chiar pe baza unei analize teoretice profunde, este cu neputință. Pentru a afla mesajul transmis prin muzică, ea trebuie să sune „aici și acum” – nu doar din afară (în exterior), ci în interiorul sufletului și al minții. Arta nu poate fi percepută altfel decât, în primul rând, prin simțirea ei. Reflecția va urma după emoții, teoria – după practică, iar discuția despre muzică se va sprijini doar pe cele auzite și trăite.

4. Principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor și a deprinderilor muzicale

- În opinia lui *I.Gagim*, acest principiu prevede organizarea activităților în așa mod, încât să fie posibil de a facilita trecerea „prin sine” a materiei muzicale studiate, transformând-o într-o practică a eu-lui și făcând posibil ca această materie să fie însușită temeinic.

- Pentru respectarea acestui principiu se impune evitarea învățării mecanice, reproductivă, elevul urmând să devină subiect și nu doar obiectul propriei formări. În aceste condiții sunt necesare motivația învățării, cultivarea curiozității și îndrumarea activităților de învățare. Cea mai eficientă metodă pentru activizarea elevilor și conștientizarea deprinderilor este cea a descoperirii de către elevi a elementelor inedite, melodice, ritmice, structurale, dinamice etc.

- Principiul își extinde efectele asupra dezvoltării facultăților intelectuale cu specific muzical, gândirea și memoria muzicală, a receptivității, fanteziei, imaginației, creativității și sensibilității. Accesul la aceste valori nu este posibil decât printr-o participare conștientă și activă, prin cultivarea interesului viu, prin trezirea unor stări afective apte să-l facă să depășească faza contemplării pasive, prin pătrunderea în esența unor fenomene muzicale pe baza cercetării și analizei materialului muzical.

- Un rol important în cultivarea acestui principiu îl are precizarea de către profesor a subiectului lecției, a rostului său, a obiectivelor lecției, iar evaluarea trebuie să se transforme, în timp, în autoevaluare.

- De aceea, se recomandă alternarea diverselor activități specifice educației muzicale – interpretarea individuală și în colectiv, audiții repetate – cu sarcini specifice pentru copii (discuții, aprecieri despre diverse manifestări muzicale sau despre propriile interpretări etc.).

5. Principiul sistematizării și continuității

- Pentru domeniul muzical sistematizarea și continuitatea se realizează în două forme: (1) în cadrul unei singure lecții în care se analizează elemente noi, se însușește o nouă piesă pe baza deprinderilor vechi, apelându-se, la nevoie, la exerciții de intonare, de ritmizare sau cântându-se mai rar la început, în final ajungându-se la tempoul necesar etc.; (2) pe mai multe lecții – cum ar fi cele consacrate învățării notelor muzicale.

- Respectarea cerințelor principiului asigură formarea deprinderilor de muncă sistematică și a unor trăsături de voință și de caracter.

- Abordarea gradată și sistematică are în vedere și planul receptării muzicii – numai un traseu continuu și eșalonat asigurând progresul condiționat și de largire a spațiului consacrat audiției.

6. Principiul însușirii temeinice a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor muzicale

- Principiul se bazează pe două forme de fixare, recapitulare și sistematizare a cunoștințelor și deprinderilor: cea curentă – a fiecărei lecții; cea periodică – la sfârșitul marilor etape școlare, semestre, an școlar sau la încheierea unor capitole.

- Temeinicia însușirii se verifică în etapa consolidării cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor, o importanță deosebită având fixarea lucrărilor muzicale abordate.

- Un procedeu foarte utilizat în respectarea acestui principiu îl constituie algoritimizarea – deprindere ce constă în descompunerea operațiilor și realizarea lor în forme complexe după cum au fost parcurse etapele preliminare: rezolvarea problemelor melodice – prin intonarea sunetelor unei noi piese; ritmice – prin citirea ritmică etc.

- Principiul are o importanță deosebită în devenirea intelectuală și morală a copilului – căruia printr-o însușire temeinică i se formează un stil de muncă dominat de ordine, conștiinciozitate și temeinicie. Însușirea temeinică a deprinderilor de a recepta muzica și a disocia valorile autentice din multitudinea de oferte subculturale devine una dintre obligațiile ce revin educației muzicale. Aceasta reprezintă una dintre cele mai prețioase zestre pe care le poate oferi educația viitorilor iubitori de muzică și frumos.

7. Principiul asigurării conexiunii inverse

• Presupune supravegherea atentă și continuă a evoluției procesului didactic în vederea optimizării acestuia. În cazul activităților de educație muzicală, calitatea procesului de predare – învățare este atestată de intonarea/interpretarea corectă, expresivă a cântecelor, precum și de capacitatea elevilor de a aplica noțiunile însușite în situații de învățare noi într-un mod creativ.

8. Principiul realizării estetice

• Profesorul trebuie să aibă în vedere permanent caracterul emoțional, atrăgător al disciplinei și rolul deosebit al muzicii pentru dezvoltarea sensibilității, afectivității, imaginației și fanteziei. Educația artistică se intersectează încă de la început cu educația estetică, ale cărei componente vizează: gustul și judecata estetică, idealul, sentimentele și convingerile estetice.

• Toate aceste componente ale EE trebuie urmărite în mod programat de către cel ce realizează educația muzicală a elevilor și acestea se regăsesc pe toate planurile obiectivelor disciplinei. Ele urmăresc ambele niveluri ale domeniului: (1) cel informativ-teoretic, constând din cunoștințe, priceperi, deprinderi necesare în activitatea interpretativă și de receptare; (2) cel formativ-aplicativ, constând în comuniunea psihică cu o anumită lucrare muzicală.

• Planul interpretativ țintește cântarea expresivă, frumoasă și trăită, iar audițiile trebuie să reflecte bogăția de idei exprimată în forme specifice, pornindu-se de la cea exprimată prin intermediul textelor literare, mult mai accesibile copiilor, datorită dezvoltării anterioare a capacităților de receptare a literaturii etc. Descifrarea mesajului artistic al lucrărilor audiate are un rol deosebit în educația muzicală și estetică, în declanșarea unor trăiri emoționale și în detectarea valorilor autentice. Un aport însemnat în respectarea acestui principiu îl deține înțelegerea caracterului genului de muzică interpretat sau ascultat.

REFLECȚIE

Activitatea în perechi

1. Numiți principiul la care se referă afirmația respectivă și argumentați răspunsul:

„Tot ce este accesibil auzului să fie pus la dispoziția auzului, tot ce este accesibil mirosului să fie mirosit, tot ce este palpabil să fie palpat, iar tot ce este accesibil mai multor organe de simț, să fie pus la dispoziția acestor organe de simț”. (I.A. Comenius)

2. Discutați și decideți ce principii ar putea să mai fie incluse în sistemul educațional, care principii dintre cele discutate anterior ar putea fi reformulate și de ce?

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la *Didactica educației muzicale*:

1.1. Documentarea și explicarea esenței/specificului principiilor: a) reinterpretarea pedagogică a muzicii (sau reconceperea legilor muzicii de pe poziții didactice); b) pasiunii; c) unitatea educației, instruirii și dezvoltării muzicale; d) interiorizarea muzicii.

Tema 5. STRATEGII DE PREDARE-FORMARE A CUNOȘTINȚELOR MUZICALE LA ELEVI

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- definească noțiunile de strategii didactice, metode didactice, mijloace didactice;
- analizeze modalități de aplicare a unor metode tradiționale și activ-participative în predarea-învățarea EM;
- identifice principalele metode specifice în predarea-învățarea EM;
- analizeze algoritmul de aplicare a metodelor specifice în predarea-învățarea EM;
- elaboreze o secvență de lecție utilizând metodele specifice în predarea-învățarea EM;
- determine funcțiile mijloacelor didactice în formarea competențelor specifice;
- stabilească tipurile de mijloace didactice utilizate la EM;
- analizeze cerințele față de aplicarea mijloacelor didactice la EM.

Unități de conținut

- Strategii specifice de predare-formare a cunoștințelor muzicale la elevi
- Trasee de valorificare a strategiilor de predare-formare a cunoștințelor muzicale la elevi
- Metodele specifice educației muzicale
- Resursele educaționale
- Mijloacele didactice utilizate în predarea-învățarea educației muzicale

Termeni-cheie: strategii didactice, mijloace didactice, metode didactice, metode specifice educației muzicale, resurse educaționale, principii de utilizare, resurse multimedia.

EVOCARÉ

Discuție ghidată

Strategiile didactice se alcătuiesc din: obiective-conținuturi-metode-procedee/tehnici-forme-mijloace de predare-învățare-evaluare, stabilite pentru o secvență a actului instructiv-educativ, pe principii metodologice specifice (*apud*: I.Bontaș, I.Cerghit, S.Cristea, C.Cucoș, I.Nicola etc.)

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Strategii specifice de predare-formare a cunoștințelor muzicale la elevi

Strategiile specifice educației muzicale *se manifestă în aspectele:*

- 1) *științific*: strategiile specifice muzicii sunt parte componentă a științelor educației;
- 2) *descriptiv*: strategiile reprezintă un algoritm al procesului educațional, incluzând ansamblu de obiective, conținuturi, metode și mijloace specifice muzicii;
- 3) *acțional*: realizarea procesului tehnologic propriu-zis, funcționarea tuturor mijloacelor: instrumentale, metodologice, pedagogice;
- 4) *emoțional-afectiv*: influența afectivă a muzicii asupra elevului.

Strategiile didactice pot fi aplicate în practică, dacă există următoarele *condiții*: sunt elaborate pentru o lecție sau un ansamblu de lecții; sunt încorporate în structura tehnologiilor pedagogice; este stabilit tipul de lecție; strategia permite proiectarea taxonomică a obiectivelor pentru o lecție sau un grup de lecții; stabilește metodele de bază în corespondență cu obiectivele și conținuturile proiectate, cu competențele muzicale deja formate ale elevilor; stabilește metodele adiacente; stabilește mijloacele didactice; stabilește obiectivele și instrumentarul de evaluare a rezultatelor instruirii.

Proiectarea strategiilor specifice educației muzicale nu este o simplă operație mecanică; dimpotrivă, este o soluție epistemologică pentru o situație de instruire, care nu poate fi valorificată în baza unor rețete.

Tipologia strategiilor specifice educației muzicale include:

1. *Strategii afectiv-emoționale* (de formare prin trăire afectivă) – tipul respectiv antrenează procesele mentale superioare și pregătește perceperea mesajului sonor prin reacția afectivă la sunarea muzicii.

2. *Strategii analogice* – de formare prin construire și utilizare de modele (côpii ale originalului): modele de cunoaștere, modele de acțiune, modele ce reprezintă procese complexe, prin utilizarea metodelor modelării, stimulării, jocului de rol, învățării pe simulatoare devin componente esențiale ale acestui tip de strategii.

3. *Strategii mixte (combinatorii)* de tip inductiv-deductiv și deductiv-inductiv, considerate indispensabile inițierii elevilor în tainele cunoașterii și în utilizarea metodelor specifice educației muzicale. Elevii sunt puși în fața realității și încurajați să analizeze faptele empirice ale fenomenului muzical, să observe, să exerseze. Învățarea urmează traseul de la percepția intuitivă la explicație, de la analiza faptelor concrete la noțiuni, idei, de la particular la general, de la concepte particulare la concepte generale (*apud*: M.Tetelea. *Strategii de predare-formare a cunoștințelor muzicale la elevi*, 2015, p.9-11).

Suport nr.2. Trasee de valorificare a strategiilor de predare-formare a cunoștințelor muzicale la elevi

Strategiile specifice educației muzicale impun utilizarea metodelor specifice educației muzicale, care conferă lecției de muzică un mesaj propriu artei sunetelor. Potrivit specificului și caracterului artistic, educația muzicală atestă metode specifice învățământului muzical.

A. Metode și tehnici care favorizează procesul de predare-formare a cunoștințelor muzicale, bazate pe trăirea mesajului sonor:

- *Metoda dramaturgiei emoționale:* profesorul creează o atmosferă afectivă cu orice ocazie când va fi audiată muzica (*E.Kritskaya, L.Shkolyar*). Metoda include procedee specifice, precum: *crearea efectului mirării* (de ex.: Beethoven, în perioada când era lipsit de auz, a scris și a dirijat renumita *Simfonie a noua*, iar Mozart la trei ani a început să cânte la pian, la cinci – să compună muzică, iar la șapte ani susținea concerte publice); *situației de succes* (de ex.: prin executarea diverselor mișcări în corespundere cu mesajul muzical); *situației de joc* (de ex.: elevul poate „dirija” corul clasei prin mișcări inventate de el însuși).

- *Metoda generalizării muzicale* vine să integreze informațiile acumulate privind o problemă muzicală dezbătută la lecție; subiectul muzical proiectat pentru învățare este tratat pe diferite dimensiuni – audiție, trăire, interpretare, discuție, analiză; problema examinată se abordează la nivel de sinteză și generalizare; informațiile acumulate anterior se integrează în conștiința elevilor în mod exhaustiv (*Dm.Kabalevsky*);

- *Metoda stimulării imaginației* presupune trezirea fanteziei elevului, descătușarea conștiinței lui, condiționarea în mod optim a pătrunderii copilului în sensul creației muzicale; stimularea imaginației poate fi realizată prin diverse forme de activități didactice – verbale, vizuale, auditive, kinestezice (*apud: I.Gagim*);

- *Metoda re-interpretării artistice a muzicii* constituie traducerea muzicii în limbajul altor arte, viziunea ei de pe pozițiile diverselor genuri de artă (*apud: I.Gagim*).

Sunt cunoscute și alte metode bazate pe trăirea mesajului sonor: *metoda meditației asupra muzicii* (E.Abdulin); *metoda perspectivei și retrospectivei* (Dm.Kabalevsky); *metoda conversației muzicale* (L.Bezborodova); *metoda percepției/însușirii intonațional-stilistice a muzicii* (M.Krasilnikova); *metoda trăirii muzicii* (N.Vetlughina); *metoda percepției intonațional-stilistice a muzicii și modelării procesului creativ-artistice* (L.Shkolyar).

B. Metode și procedee/tehnici care favorizează imaginația și creativitatea elevilor pentru asimilarea cunoștințelor muzicale:

- *Metoda caracterizării poetice a muzicii sau metoda verbalizării artistice a muzicii* – constă în explicarea mesajului ei artistic prin utilizarea termenilor literari expresivi, plastici, poetici etc. (*I.Gagim*).

Scopul metodei este identic cu scopul fundamental al educației muzicale: formarea culturii muzicale ca parte indisolubilă a culturii spirituale.

- *Metoda asemănării și contrastului.* Prin aplicarea acestei metode elevilor li se formează competențe de căutare/ găsim a asemănărilor și contrastelor dintre diferite lucrări, prin urmărirea fluxului lor sonor și în baza observațiilor pe care le vor face în timpul interpretării și audiției; competențe de a determina genul, forma, stilul, mijloacele de expresivitate muzical-artistică. Inițial se propun creații absolut contrastante (cântec vizavi de dans, doină vizavi de marș), după care urmează compararea exemplelor mai puțin contrastante (care tangențiază mai mult – horă vizavi de bătută, vals vizavi de mazurcă) și, în sfârșit, cele asemănătoare (piese de același gen muzical – marș vizavi de marș, baladă vizavi de baladă, doină vizavi de doină etc.) (*B.Asafiev*).

Alte metode specifice predării-învățării muzicii sunt:

- *Sinectica*, numită și metoda analogiilor sau metoda asociațiilor de idei muzicale. Termenul „sinectica” provine din grecescul *synecticos* (syn – „a aduce împreună” și ecticos – „elemente diverse”) și sugerează principiul fundamental al metodei: asocierea unor idei aparent fără legătură între ele. Scopul de a introduce metoda sinectică în predarea cunoștințelor muzicale este de a elibera elevii de orice constrângeri și de a le îngădui să-și exprime liber opiniile vizavi de o problemă pe care trebuie s-o abordeze dintr-o perspectivă nouă. Astfel, în cadrul secvențelor didactice bazate pe sinectică, profesorul încurajează atitudinea creativă a elevilor, stimulându-i să privească problemele și soluțiile în moduri neuzuale, utilizând digresiuni (să dea frâu liber exprimării impulsurilor imaginative, educând flexibilitatea și lateralitatea acesteia).

Explozia stelară (Starbursting), bazată pe dezvoltarea creativității, similară brainstorming-ului. Aceasta demarează din centrul conceptului și iradiază în afară, cu întrebări, la fel ca o explozie stelară. În cadrul metodei, pe o foaie de hârtie se scrie ideea sau problema, apoi urmează mai multe întrebări ce țin de problema în cauză. Un bun punct de plecare se consideră cel de tipul: Ce? Cine? Unde? De ce? Când? Organizată în grup, explozia stelară facilitează participarea întregului colectiv de elevi, stimulează creativitatea și spiritul de învățare prin descoperire. Scopul este de a obține cât mai multe întrebări și, astfel, cât mai multe conexiuni între concepte.

C. Strategii mixte pentru fixarea și sistematizarea cunoștințelor, deprinderilor și priceperilor

Metoda LOTUS. Etapele tehnicii florii de nufăr: a) construirea diagramei; b) scrierea temei principale în centrul diagramei; c) elevii se gândesc la ideile sau aplicațiile legate de tema centrală; d) etapa construirii de noi conexiuni pentru cele opt teme centrale și consemnarea lor în diagramă; e) etapa evaluării ideilor, se analizează și se apreciază rezultatele din punct de vedere calitativ și cantitativ.

Metoda piramidei sau metoda „bulgărelui de zăpadă” are la bază împletirea activității individuale cu cea desfășurată în mod co-operativ, în cadrul grupurilor. Fazele de desfășurare a metodei piramidei: faza introductivă (profesorul expune datele problemei în cauză); faza lucrului individual – elevii lucrează pe cont propriu la soluționarea problemei; faza lucrului în perechi – elevii formează grupe de doi elevi pentru a discuta rezultatele individuale, la care a ajuns fiecare, faza raportării soluțiilor în colectiv; faza decizională – se alege soluția finală și se stabilesc concluziile vizavi de demersurile realizate asupra participării elevilor la activitate.

Strategiile specifice educației muzicale se manifestă practic, fiind nu doar o entitate teoretică, ci și o noțiune de lucru în activitățile muzical-didactice. Ele reprezintă o concepție, linie de orientare, pe ansamblu și pe termen lung, privind organizarea educației muzicale, a procesului de învățământ.

Suport nr.3. Resursele educaționale

Resursele educaționale se referă la cunoștințele și abilitățile pe care elevii le mobilizează pentru a trata o situație de învățare. Cunoștințele devin resurse cognitive doar dacă elevii le posedă și le pot accesa din memorie. În cadrul procesului de predare-învățare este important ca elevii să poată selecta, mobiliza și integra propriile cunoștințe într-o situație sau alta. Resursele pot fi *interne, externe și proprii situației*.

Resursele interne pot fi cognitive (cunoștințe, capacități, abilități), conative (atitudinale) și fizice (corporale, gestuale).

Resursele externe pot fi materiale (un instrument, un text, un calculator etc.), sociale (o rețea de socializare, un expert, o reuniune etc.) și procedurale (un algoritm, un model).

Dezvoltarea unei competențe poate avea loc doar în unele situații. Acest proces complex de formare nu se poate desfășura într-o singură situație particulară și nici în mai multe situații aleatorii, ci într-un ansamblu de situații specifice, cu anumite caracteristici comune ce se referă la competența dată.

Suport nr.4. Mijloacele de învățământ

Mijloacele de învățământ reprezintă o componentă structurală a procesului de învățământ, care contribuie la realizarea obiectivelor activității instructiv-educative, alături de celelalte componente ale procesului educațional. Funcțiile mijloacelor de învățământ: funcția cognitivă, formativă, demonstrativă, ergonomică, de evaluare, estetică.

Mijloacele de învățământ reprezintă ansamblul de obiecte, dispozitive, aparate care contribuie la desfășurarea eficientă a activității didactice. Ele reprezintă materiale auxiliare, care beneficiază de un anumit potențial pedagogic valorificabil în procesul de învățământ.

Mijloacele de învățământ din cadrul lecției de Educație muzicală pot fi: (a) muzicale (instrumentele muzicale, CD-uri, partituri, enciclopedii, înregistrări audio-video etc.), (b) intuitive (planșete, fișe, portrete, panouri, postere, tablouri etc.), (c) tehnice (boxe, laptop, proiector, centru muzical, televizor etc.); repertoriul muzical ca mijloc de cunoaștere și edificare spirituală etc.

Suport nr.5. Integrarea resurselor multimedia

Informația și comunicarea cu noile tehnologii îndrumă profesorul de muzică să folosească noi strategii, pentru a îmbunătății sau a particulariza multiple direcții ale învățării, softurile la care se recurge în procesul instruirii conducând la dezvoltarea aptitudinilor artistice. Spre exemplu, pornind de la propriile creații, copiii își pot dezvolta o rețea de comunicare a propriilor compoziții, sau, prin intermediul TIC, ei pot intra în dialog cu alți colegi. De asemenea, copiii pot folosi TIC pentru a face improvizații care să constituie suportul sonor al unor prezentări pe diferite teme, creându-le disponibilitatea de a avea un acces mai larg la activitățile care implică muzica.

Pentru profesorii de muzică, aplicarea tehnologiei integrate poate constitui un mijloc eficient de predare, o alternativă de dezvoltare a procesului educațional în general, oferind satisfacții celor ce o accesează, precum și deschideri spre noi experiențe muzicale.

În ceea ce-l privește pe profesor, acesta va putea folosi TIC pentru planificarea, organizarea și pregătirea lecțiilor, informația și comunicarea cu noile tehnologii conducându-l spre furnizarea unor soluții creative și inovative în procesul didactic. (*A se vedea: N.Nedelcuț. Paradigme ale vocalității în muzica românească contemporană, 2011, p.19-29*)

Printre beneficiile importante ale integrării resurselor informatice în muzică, identificate de către profesorii care utilizează TIC în educația muzicală, se numără: instruirea individualizată, evaluarea mai obiectivă și mai eficientă, precum și creșterea nivelului de interes al elevilor.

În educația muzicală, resursele multimedia pot fi eficient integrate în lecțiile de muzică, în situații de felul următor: pentru sincronizarea informațiilor cu componente audio-video; pentru realizarea unor scheme de gândire, planuri sau grafice interactive; în prezentarea de modele, imagini dinamice, asamblate sub formă de prezentări multimedia în Microsoft PowerPoint; în folosirea tablei electronice interactive Jamboard, Open Board, StoryJumper, Learning apps, Kinderpedia, A Web Whiteboard; pentru simularea unor procese auditive; pentru efectuarea de exerciții de instruire și aplicare; exprimarea opiniei pe un subiect comun cu aplicația Padlet: <https://ro.padlet.com/>; adăugarea melodiei pe fundalul unei înregistrări audio cu aplicația Audacity <https://audacity-free.ru/>; animația imaginii: <https://www.canva.com/>; convertirea unui video în formatul mp4: <https://www.zamzar.com>.

De asemenea, prin realizarea de produse multimedia se va putea combina sunetul, imaginea, pentru a produce proiecte multimedia, care să dezvolte interesul copiilor pentru învățare. Cu toate acestea, pe lângă avantajele tehnologiilor menționate, rămân de însușit numeroase aspecte legate de aplicațiile efective în domeniul didactic și tehnic.

REFLECȚIE

Joc didactic: Cutia metodelor didactice

Extrageți prin tehnica Mâna Oarbă jetoane cu metode: 1. General didactice: explicație, analiză, povestire, discuție dirijată. 2. Specifice educației muzicale: metoda acțiunii emoționale, metoda audiției problematizate, metoda dramaturgiei muzicale, metoda stimulării imaginației. 3. Moderne: metoda exploziei stelare, starbursting, conversație euristică.

Identificați specificul aplicării metodei respective în cadrul lecțiilor de educație muzicală, cu precizarea clasei, unităților de competență și de conținut din curriculum, dar și 2-3 exerciții relevante din manualele în uz. https://ise.md/uploads/files/1576671209_creatie_si_creativitate_mediata_de_tehnici_interactive.pdf

Elaborarea unei liste de mijloace didactice pentru o lecție. Accesați pe www.ctice.md manuale câte un manual de EM la fiecare clasă primară și decideți ce listă de materiale didactice ați include la o temă, în proiectul didactic, minimum 5, posibil de utilizat în 45 de minute.

Activitate în perechi. Estimați care sunt avantajele și dezavantajele utilizării mijloacelor tehnice în predarea-învățarea Educației muzicale. Argumente pro și contra TIC în educația muzicală.

Aplicații și exerciții în cadrul orelor practice

1. Aplicarea tehnicii de lucru cu imaginile din manual (la alegere):
 - (a) de la imagine la senzații/experiențe muzicale;
 - (b) de la imagini spre generalizarea propriilor experiențe muzicale/ cunoștințe despre muzică;
 - (c) de la imagine la activitatea de interpretare muzicală;
 - (d) de la imagine la identificarea expresivității muzicii;
 - (e) de la imagine la situația de învățare/ utilizare adecvată a terminologiei muzicale în procesul de creație și caracterizare a muzicii;
 - (f) de la imagine la crearea unei reprezentări asupra modului de interpretare a muzicii etc.

2. Aplicarea în practică a algoritmilor de lucru cu metodele specifice la diferite subiecte pornind de la curriculum și manualul școlar (www.ctice.md manuale).

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la *Didactica educației muzicale*: Materiale didactice necesare pentru predarea disciplinei de educație muzicală (la solicitarea profesorului).

Tema 6. ACTIVITĂȚI MUZICAL-DIDACTICE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze formele activităților muzical – didactice;
- analizeze tehnologiile de realizare a activităților muzical-didactice;
- elaboreze demersuri didactice (secvențe de lecție) pentru studierea cântecelor;
- aplice activități muzical-didactice potrivite pentru diferite teme la EM;

Unități de conținut:

- Forme de activități muzical-didactice
- Tehnologii de realizare a activităților muzical – didactice

Termeni-cheie: activități muzical–didactice, audiția muzicii, cântul vocal-coral, însușirea cunoștințelor muzicale și despre muzică, citit-scrisul muzical, activitate muzical-ritmică, creație muzical-artistică a elevilor, joc muzical-didactic, executarea la instrumente muzicale pentru copii, caracterizarea verbală a muzicii.

EVOCARE

Scriere liberă

Amintirile mele legate de activitățile muzical-didactice în cadrul lecțiilor de educație muzicală (audiția muzicii; cântul vocal-coral; însușirea cunoștințelor muzicale și despre muzică; citit-scrisul muzical; activitatea muzical-ritmică; creația muzical-artistică; jocul muzical-didactic; executarea la instrumente muzicale pentru copii; caracterizarea verbală a muzicii) *se rezumă la.....*

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Forme de activități muzical-didactice

1.1. Audiția muzicii – formă de organizare a procesului de însușire/ studiere a artei muzicale; proces psihic-spiritual de percepție (de auzire, simțire etc.) a muzicii (propriu tuturor activităților muzicale).

Audierea unei creații muzicale cere mobilizarea întregii ființe a copilului – a atenției, voinței, imaginației, afecțiunii, gândirii, memoriei etc. Pentru a propune elevilor spre audiție un material muzical, cadrele didactice trebuie să țină

cont de particularitățile vârstei elevilor lor în ceea ce privește volumul de atenție auditivă.

Audierea creațiilor muzicale include cinci etape:

- *cuvânt introductiv* (povestire, discuție, explicații cu ilustrări vizuale sau sonore; înainte de audiere se pune o problemă, la care elevii vor căuta răspunsul în timpul audiției);

- *audiția propriu-zisă* (elevii trebuie lăsați să fie influențați de muzică, iar la sfârșit să rămână un timp sub impresia celor auzite; în timpul audiției – comentariile pe parcurs sunt de prisos, iar dacă, totuși, se dorește a menționa ceva în timpul sunării muzicii, acest lucru se face la a doua audiere);

- *analiza-discuție a lucrării* va începe cu răspunsurile elevilor la întrebările formulate înainte de audiție; în procesul analizei vor fi determinate genul, stilul, forma lucrării, măsura, tempoul ei; compararea ei cu alte lucrări, găsind asemănări și contraste între ele etc.;

- *reaudierea* vine să reactualizeze lucrarea în sentimente/ atitudini, să împăspăteze trăirea vie a ei;

- *aprecierea lucrării* este formă de asimilare auditivă și spirituală a lucrării și este un act de coloratură subiectivă. Elevul ia o poziție față de lucrare – o acceptă sau o respinge, îi place sau nu, este clară sau absconsă, „frumoasă” sau „urâtă” etc.

La realizarea audiției unele dintre aceste etape pot fi unite (de exemplu: analiza-discuție cu aprecierea), sau chiar pot lipsi (în funcție de obiectivul pe care și-l pune cadrul didactic, de gradul de accesibilitate și complexitate al lucrării audiate).

1.2. Cânt vocal-coral – cânt vocal având în vedere formarea vocii muzicale a elevilor ca aparat specific (instrument) de interpretare a muzicii, adică formarea culturii vocale a fiecărui elev în parte și prin *cânt coral*, subînțelegând interpretarea în comun/în grup (cor) a muzicii.

Formarea culturii vocale a elevilor de vârstă școlară mică necesită din partea învățătorului cunoașterea particularităților aparatului lor vocal. În timpul cântului învățătorul trebuie să atragă o atenție deosebită *respirației* (claviculară, intercostală și diafragmatică) și *inspirației*, care trebuie să fie adâncă, scurtă, luată fără zgomot și ridicare a umerilor, într-un volum rațional, *dicțiunii* – pronunțarea și articularea clară, corectă și precisă a textului literar, precum și să *protejeze vocea* elevilor.

1.3. Însușirea cântecului nou. În mod tradițional, cu simplul scop de însușire a unui anumit repertoriu, învățarea cântecului nou este precedată de *cuvântul introductiv* despre el, spus de către învățător sau de o discuție cu toți elevii.

Însușirea cântecului nou va parcurge cele trei faze tradiționale: perceperea primară; învățarea propriu-zisă; executarea finală, interpretarea artistică. Învățarea cântecului nou este precedată de cuvântul introductiv despre el, după care urmează prezentarea-model a cântecului de către învățător. Învățarea propriu-zisă a cântecului nou se realizează pe două căi: la nivel senzorial (după auz) și la nivel instrumental (pe baza notației muzicale). În ambele cazuri învățarea se realizează pe motive și fraze.

Învățarea cântecelor la nivel senzorial (după auz) presupune un dialog între profesor și elevi, în care profesorul intonează, iar elevii, după ce îl ascultă, reproduc motivele/ frazele până la însușirea lor definitivă. În funcție de contingentul de elevi și gradul de complexitate a cântecului, procesul de învățare are loc în diferite moduri: global, atunci când cântecul se reproduce în întregime; pe elemente componente, atunci când se învață separat textul muzical de cel literar; sintetic, atunci când se unesc elementele componente, după învățarea lor separată (melodia+cuvinte); simultan, atunci când ambele texte ale cântecului (literar și muzical) se învață/ interpretează concomitent.

În cazul în care în piesa nouă textul literar prezintă dificultăți, lucrul asupra acestuia se organizează în felul următor: cadrul didactic recită textul respectiv; elevii citesc textul dat din manual, planșă, fișă sau de pe tablă; se repetă fragmentul dat până la memorizarea lui; cadrul didactic interpretează integral fragmentul respectiv (textul literar cu melodia); elevii repetă fragmentul dat în mod integral până la însușirea lui definitivă.

Modul de învățare simultană a ambelor componente ale cântecului – text și linia melodico-ritmică – se realizează în felul următor: cadrul didactic interpretează motive/fraze din piesa nouă cu textul și linia melodico-ritmică concomitent; elevii repetă fragmentul respectiv după modelul învățătorului până la însușirea definitivă a acestuia.

Învățarea cântecului nou pe motive și fraze (cu excepția cazului de învățare globală) se realizează după următorul algoritm: se învață primul motiv; se învață următorul motiv; se unesc și se repetă împreună primele două motive, unindu-se într-o frază; se învață următoarele două motive după modelul precedent; se unesc/ repetă ultimele două motive într-o frază după modelul precedent; se unesc/ învață frazele, unindu-se într-o propoziție muzicală; se învață după modelul precedent următoarele motive/ fraze/ propoziții; se unesc/ repetă propozițiile într-o perioadă.

Pe parcursul procesului de învățare propriu-zisă a cântecului nou, repetarea se realizează în mod variat: în funcție de forma de organizare – frontal – cu toată clasa; în grupuri – de la duet până la octet; individual – solo; în funcție de gradul de dificultate – în tempo mai rar și intervenirea învățătorului cu prezentarea-model în momentele dificile/ cu probleme interpretative.

Învățarea cântecului pe baza notației muzicale se face prin descifrarea, citirea tuturor elementelor limbajului muzical care se regăsesc în cântec. În cadrul studierii cântecelor pe baza notației muzicale, de regulă, se întâlnesc aceleași etape principale ca și la studierea cântecelor după auz, la care se mai adaugă solfegiarea și cântarea cu text, diferențierea venind doar din abordarea diferită a conținutului etapelor. Și în acest caz, pregătirea se referă doar la cântecul care trebuie studiat și la problema muzicală (noul) care își găsește aplicare în cântec.

Solfegiarea corectă a melodiei unei piese noi se realizează prin două activități-componente ale solfegiului: citirea metro-ritmică și citirea melodică. La realizarea acestor activități se vor utiliza silabele ritmice, fonogestica, precum și denumirea silabică a notelor și măsurarea timpilor în plasele măsurilor indicate la cheie. Descifrarea textului muzical al pieselor, realizată prin citirea metro-ritmică și citirea melodică are loc, la fel ca și în cazul învățării, la nivel senzorial – pe motive și fraze.

După această activitate se trece la familiarizarea cu textul literar, care urmează a fi suprapus pe cel muzical. Astfel, se trece la următoarele proceduri de învățare/ repetare/ consolidare a cântecului, care sunt aceleași ca și la învățarea după auz. În continuare, urmează discuția despre cântec. La analiza-discuție se va ocoli descrierea unui subiect direct, sub formă de „reinvestire” a textului literar. Învățătorul trebuie să adreseze elevilor întrebări de tipul: „Ce sentimente, emoții va treziti acest cântec? Ce ați trăit ascultându-l? Ce au dorit, după părerea voastră, să redea autorii?” etc.

Interpretarea artistică este faza finală a procesului de învățare a cântecului de către elevi. În vederea asigurării succesului la învățarea cântecului nou trebuie să se respecte următoarele exidențe: voința, principialitatea, calitatea, emotivitatea, artistismul, pasiunea.

1.3. Activitatea muzical-ritmică va contribui la formarea/dezvoltarea percepției muzicale, pătrunderea fără dificultăți în mesajul artistic-muzical. Mișcările în cadrul activității muzical-ritmice trebuie să poarte un caracter plastic, artistic, având la bază un simț viu al muzicii – fiecare mișcare trebuie să redea o imagine artistică. Această activitate se combină cu alte forme de inițiere muzicală – cânt, audiție, creație, joc etc.

1.4. Mișcările muzical-ritmice se realizează pe două dimensiuni: mișcări propuse de învățător și mișcări spontane ale elevilor (improvizări); se practică atât mișcări muzical-ritmice propriu-zise (mișcarea brațelor și a picioarelor; mișcarea capului/ corpului; bătăi din palme, cu piciorul, în masă, cu diferite obiecte; pocnituri din degete etc.), cât și exerciții muzical-ritmice (măsurarea metrică la

2,3,4 timpi cu mâna, prin bătăi din palme; baterea ritmului unei melodii; executarea (prin bătăi...) ritmului textului poetic ce stă la baza cântecului; imitarea diferitelor instrumente muzicale (vioară, toabă etc.).

1.5. Executarea la instrumente muzicale pentru copii contribuie la formarea/ dezvoltarea aptitudinilor muzicale generale ale elevilor, a interesului și pasiunii lor pentru activitatea de interpretare a muzicii; a gustului muzical și a dorinței de a contacta cu muzica; la formarea competenței de înțelegere a muzicii; la dezvoltarea aptitudinilor muzicale generale (auzul, memoria etc.); la dezvoltarea competențelor de creație muzicală, de interpretare instrumentală a lor (solo, în ansamblu sau orchestră) și la auz etc.

• *Instrumentele muzicale pentru copii*, la fel ca și cele profesionale, se clasifică după modul de emisie a sunetelor: *de percuție acustice* (toba, tamburina, trianșlu, maracasle, castanietele, rumba, zurgălăii etc.) și *melodice* (xilofonul, pianul, metalofonul); *de suflat/aerofone* (armonicile de gură, fluierașe, flaute etc.); *cu coardele ciupite* (ceteră, țambal, harpă etc.); *electronice*; *imitate/„mute”* (claviatură de pian, imitația clapelor pianului); *pseudoinstrumente muzicale* (frunza, solzii, pieptenele, crenguța de nuc, sticle atârinate, vase cu apă etc.).

1.6. Însușirea cunoștințelor muzicale și despre muzică

Cunoștințele muzicale propriu-zise oferă posibilitatea cunoașterii muzicii „din interior” – sunetul ca element primar al muzicii, relațiile dintre sunete, elementele compoziției muzicale (ritm, melodie, nuanțe dinamice, armonie, acompaniament, sintaxa, forma).

Cunoștințele despre muzică fac posibilă cunoașterii ei „din exterior” – despre muzică în general și locul ei în viața omului, despre arta muzicală ca fenomen artistic, despre apariția și evoluția ei, despre epoci, curente artistice, stiluri, autori, școli naționale.

Fenomenele (subiectele „teoretice”, legile) muzicale vor fi trecute prin anumite faze: de simțire-trăire; de aplicare practică în diferite forme de organizare a activității muzicale (executare vocală sau instrumentală, audiție, creație, caracterizare verbal-artistică etc.); de conștientizare „teoretică”.

Cadrul didactic trebuie să posede competențe de prezentare a legilor muzicii în reinterpretare didactică, prelucrându-le din perspectivă metodică și aducându-le în fața elevilor într-o formă accesibilă și captivantă. Cu toate acestea, trebuie să fie păstrată esența și natura lor originală, evitându-se predarea simplistă, prin diminuări exagerate, când un fenomen poate pierde din autenticitatea și originalitatea sa. În acest sens, este binevenită aplicarea metodei paralelismului, adică compararea muzicii și a legilor ei cu diverse fenomene ale vieții, iar elementele de limbaj muzical – cu cele ale altor genuri de artă.

Astfel, se vor demonstra legătura strânsă a muzicii cu alte arte și laturile comune ale ei cu diverse aspecte ale vieții omului. În așa mod se va contribui la o înțelegere mai profundă a limbajului muzical, a materiei ce formează muzica.

1.7. Citit-scrisul muzical fiind promovată în strânsă legătură cu întregul sistem de cunoștințe muzicale și activități de executare/ audiere a muzicii, facilitează cunoașterea notației muzicale, a limbajului muzicii; contribuie în mod direct la formarea auzului, a sensibilității lui, a simțului ritmic și modal, a deprinderilor de intonare precisă. Experiența acumulată în cadrul activităților de citit-scris muzical se manifestă și se aplică pe larg în cadrul altor activități muzicale: cânt, audiție, creație etc. Cititul și scrisul muzical se realizează prin trei tipuri/forme de activitate: ritmic, melodic și ritmico-melodic (de exemplu: citirea formulei ritmice; dictare melodică și muzicală etc.)

1.8. Creația muzical-artistică apare ca o activitate practică cognitiv-euristică, de căutări și descoperiri proprii, de reinterpretare a celor cunoscute etc. Ea are potențialul de ridicare la alt nivel a întregului proces de muzicalizare a elevilor: formarea/ dezvoltarea aptitudinilor, cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor practice, a emotivității, sensibilității artistice, a gustului muzical, a gândirii imaginative și a viziunii artistice asupra lumii etc. În cadrul tuturor activităților didactice (la lecții) – cânt, joc, interpretare la instrumente muzicale, audiție, discuție, exerciții muzical-ritmice – va fi prezent factorul „creație” ca o condiție obligatorie a activităților de cunoaștere a muzicii sub orice formă.

Creația trebuie să fie variată în formă și conținut, desfășurându-se pe cele două dimensiuni cunoscute: 1) *creație axată pe muzică*: mișcări muzical-ritmice, plastice, de dans, jocuri muzicale, declamații pe fond muzical, spectacole (scene) muzical-literare etc.; 2) *creație muzicală propriu-zisă*, care se va realiza sub formă de: improvizații (ritmice, melodice, ritmico-melodice...); muziciere creatoare (la instrumente muzicale pentru copii); compunere (de ritmuri, melodii, diverse „piese” muzicale de gen sau pe un „subiect” propus, de „variațiuni” pe o temă, de „parodii” și „colaje” muzicale etc.).

1.9. Caracterizarea (explicarea) muzicii poate fi considerată ca una dintre formele de pătrundere în arta muzicală. Relatarea verbală, ce va succeda întâlnirea cu opera muzicală, poate urma două căi: obiectivă și subiectivă. În primul caz se va descrie muzica propriu-zisă sub aspect artistic, tehnic, formativ-constructiv etc., iar în al doilea caz se va caracteriza starea interioară a subiectului în urma contactului cu muzica dată. Caracterizarea muzicii poate fi realizată atât oral (aici se va urmări intonația cuvântului rostit, ritmul, tempoul, intensitatea și alte „culori” vocale), cât și în scris (în clasă sau în calitate de temă pentru acasă).

Suport nr.2. Jocul muzical-didactic

- *Jocul didactic* este o metodă de a satisface nevoia de motricitate a elevilor, de a se exprima creativ îmbinând spontanul cu imaginarul specific vârstei cu obiectivele învățării.

- *Jocurile didactice muzicale* se clasifică după obiectivele urmărite și conținutul lor (adaptare după G.Muntean): *de formare a competențelor specifice muzicale* – melodice; ritmice; de diferențiere timbrală; pentru însușirea elementelor de expresie (nuanțe, tempo); *de stimulare a spiritului creativ, a imaginației* – de construire a formei unui cântec; de asociere la o anumită muzică a unor elemente extramuzicale (imagini, mișcări, descrieri etc.); jocuri – portrete muzicale; *de socializare a copiilor prin muzică* – pentru formarea spiritului de echipă; pentru depășirea timidității; pentru formarea unei aderări la un concept.

- După *mijlocul didactic* cu care se combină, jocul didactic muzical poate fi: joc cu cântec (axat pe cântec); joc-audiție (axat pe audiție); joc-exercițiu (axat pe exercițiu) sau joc-dans (formează deprinderea de a executa mișcări de dans după muzică și de a sesiza structura arhitectonică a muzicii prin schimbarea mișcării; după ascultare și determinarea caracterului dansului, elevii execută mișcărilor corespunzătoare).

- După *categoriile generale: jocuri muzicale*, prin care se rezolvă o problemă proprie muzicii (spre exemplu: de-a dirijorul – se dirijează „corul” clasei sau un ansamblu de instrumente muzicale pentru copii); *jocuri artistice*, prin care se rezolvă probleme general-artistice (spre exemplu: teatralizarea cântecelor; pantomima muzicală etc.).

- Jocul – compoziție muzicală îmbină realizarea diferitelor forme de interpretare: voce (profesor) cu voce (elevi); instrumente de percuție (elevi) cu voce (elevi); instrument solo cu voce solo; instrument solo; mișcare de instrument (profesor) cu voce (elevi); dans (elevii); declamare muzicalizată cu mișcări plastice; joc-scenariu etc.

- Joc muzical pentru însușirea limbajului muzical. Elevii vor 1) percepe nuanțele dinamice: *f* – forte, *ff* – fortissimo, *mf* – mezzoforte, *p* – piano, *pp* – pianissimo, *mp* – mezzopiano; 2) recunoaște tempoul; 3) percepe și recunoaște timbrul vocal sau instrumental; 4) interpretează cântecul la mai multe voci: ison (canon) melodic și ritmic, dialog muzical, ecou muzical.

- Structura jocului muzical: obiectiv(e) operațional(e); personaje și recuzită pentru personaje; mijloace și materiale didactice; durata jocului; recomandările învățătorului.

- Fazele jocului didactic muzical: faza de pregătire; faza de prezentare și precizare (anunțarea titlului jocului; repartizarea pe roluri și descrierea desfășurării jocului); desfășurarea jocului propriu-zis (cu repetări și schimbări de roluri); evaluare și concluzii (încheierea jocului cu aprecieri asupra comportamentului

jucătorilor, în ceea ce privește calitatea interpretării jocului și asupra respectării regulilor acestuia etc.)

- Formatul unui proiect de joc didactic muzical: 1. Denumirea jocului; 2. Clasa; 3. Cerințe: priceperi, deprinderi muzicale, noțiuni care să facă posibilă practicarea jocului; 4. Resurse: material didactic, loc de desfășurare; 5. Număr de copii; 6. Durată; 7. Obiective urmărite, performanțe scontate; 8. Sarcina conducătorului (profesor sau elev).

- Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare: *Limbajul muzical*, clasa a III-a.

Profesorul familiarizează elevii cu unele instrumente muzicale: vioara, acordeonul, pianul și fluierul. Interpretând cântece, va demonstra sunetul specific fiecărui instrument. Elevii vor distinge auditiv trăsăturile specifice ale timbrelor instrumentelor muzicale. Elevii pot: deosebi auditiv instrumentele muzicale; distinge timbrele instrumentelor muzicale în diferite creații muzicale; recunoaște vizual instrumentele muzicale prezentate de profesor.

(A se vedea: https://ise.md/uploads/files/1576671209_creatie_si_creativitate_mediata_de_tehnici_interactive.pdf)

Suport nr.3. Activitățile muzicale extradidactice

Activitățile muzicale extradidactice se organizează și se desfășoară în stric-tă conformitate cu dimensiunile educației muzicale în școală. Sunt variate după conținut și forme, dar unitare în scopul pe care îl urmăresc – contribuția la forma-rea culturii muzicale (generale) a elevilor, aprofundarea lor în arta muzicii, cu-noașterea de către elevi a diversității formelor, genurilor, stilurilor, curentelor ei.

După *formă*: individuale, de grup, colective; „active”, care presupun impli-carea nemijlocită a elevilor în „producerea” muzicii sub orice formă (cor; ansam-blu vocal, instrumental și coregrafic, orchestra; teatru muzical școlar etc.); și cele „pasive” – rolul elevilor de „consumator” al muzicii și al informațiilor despre ea (lecții-concerte tematice; diverse întâlniri muzicale; cluburi muzicale școlare).

REFLECȚIE

I. Activități de învățare mixtă

1. Priviți materialele video ce urmează și stabiliți punctele tari și punctele slabe ale acestor activități muzical-didactice/jocuri didactice. Ce ați modifica? De ce?

1.	joc ritmic “bucătăria muzicală 3” https://www.youtube.com/watch?v=26ixt9fw5xq&ab_channel=secretelemuzicii
2.	zarurile ritmice – activitate / joc – educație muzicală https://www.youtube.com/watch?v=o7ih2_3nmiw&ab_channel=secretelemuzicii
3.	paprika lady- ora de muzică https://www.youtube.com/watch?v=xikwfgx6qay&ab_channel=ana-mariarusu

2. Priviți materialele video de mai jos. Analizați activități muzical-didactice aplicate în cadrul lecțiilor de educație muzicală. Ce ați modifica? De ce?

1	Educație Muzicală; cl. a II-a; “Interacțiunea cântecului, dansului, marșului” https://www.youtube.com/watch?v=4CjBooRcvSE&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO
2	Educație Muzicală; cl. a II-a; “Cântecul – element al operei” https://www.youtube.com/watch?v=HiA5eRnUCAg

3. Parcurgerea analitică a activităților din manuale (la alegere). Concluzii importante scrise pe fișe.

4. Aplicarea/simularea activităților muzical-didactice de *audiție, interpretare și creație muzicală* împreună cu colegile de grupă.

1.	A (audiție): W.A. Mozart, Sonata pentru pian, C-Dur KV 545, 1 mișcare https://www.youtube.com/watch?v=LDIWm_fJcT8 I (interpretare): „Țărișoara mea”, muzică și versuri: Grigore Vieru C (creație muzicală): dialoguri muzicale pe melodia „Cine cântă-așa” (Gr. Vieru) https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatie_muzicala_cl.ii_2019-2020.pdf
2.	A (audiție): „Cântecul de leagăn” de W.A. Mozart https://www.youtube.com/watch?v=ciBBVJSaWLI I (interpretare) cântec popular „Zi-i din cimpoieș” C (creație muzicală): cântecul didactic „Gutuița”, pagina 13
3.	A (audiție): Piotr Ceaikovski, „Marșul soldaților de lemn” https://www.youtube.com/watch?v=k5hY86I4ius – partitura pentru pian https://www.youtube.com/watch?v=J6hGHTFuemo – video desen animat I (interpretare) cântecul „Soldații” (Z.Tkaci), pagina 23 C (creație muzicală): cântecul-joc muzical „Un elefant...”, pagina 24
<i>A se vedea:</i> Morari M., Borș A. <i>Educație muzicală. Manual pentru clasa a II-a.</i> Chișinău: Știința, 2019.	

Joc de rol. Seminar instructiv–metodic cu aplicații practice:

1. Metodologia familiarizării elevilor cu ramurile, genurile, speciile muzicii.
2. Metodologia familiarizării elevilor cu elementele de bază ale expresivității muzicale.
3. Metodologia studierii elementelor de limbaj muzical.
4. Metodologia studierii cântecelor.
5. Formarea competenței de apreciere a creațiilor muzicale în limbaj specific.

EXTINDERE

1. Eseu argumentativ (la alegere)

1.1. Valențele psihopedagogice ale cântării model și rolul cântării model în cele două situații de învățare.

1.2. Rolul și importanța utilizării instrumentelor muzicale în cadrul lecției de educație muzicală.

1.3. Nivelurile receptării unei creații muzicale (auzire – la nivel fiziologic, ascultare – la nivel psihologic, percepție – la nivel spiritual).

2. Completarea portofoliului studentului la *Didactica educației muzicale*.

2.1. Proiect didactic pentru secvențe de lecție la clasele III–IV, în care să valorifice activitățile muzical-didactice.

Tema 7: ACTIVITĂȚI DE EVALUARE LA EDUCAȚIA MUZICALĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze metodele de evaluare generale și specifice educației muzicale;
- identifice produsele evaluabile la educația muzicală (cl. I–IV);
- determine criteriile de succes la educația muzicală (cl. I–IV);
- justifice necesitatea formării autoevaluării la lecție;
- se documenteze despre bunele practici în domeniu.

Unități de conținut:

- Metode de evaluare generale și specifice educației muzicale
- Produse evaluabile și criteriile de succes la educația muzicală
- Autoevaluarea ca element esențial în autoreglarea învățării

Termeni-cheie: strategii de evaluare, produse evaluabile, criterii de succes, auto-evaluare.

EVOCARE

Comentați și dezvoltați afirmațiile de mai jos:

(1) Scopul actului de evaluare la lecția de educație muzicală nu presupune doar evidența reușitei/ nereușitei elevilor, ci vizează mai mult simularea interesului elevilor pentru studiul muzicii, cunoașterea sinelui și a lumii prin muzică. (*apud:* M.Morari)

(2) Acțiunea de evaluare la educația muzicală capătă relevanță prin revendicarea explorării legilor și principiilor artei muzicale: principiul integrării teoriei cu practica; accesibilității; sistematizării și continuității procesului educațional;

intuiției; participării active și conștiente a elevului; corelării educației muzicale cu viața etc. (*apud*: I.Gajim)

(3) Aprecierea didactică se realizează în două aspecte: a) ca influență asupra dezvoltării intelectuale (conștientizarea nivelului pe care l-a atins elevul); b) ca influență asupra sferei volitiv-afecive (trăirea nemijlocită a succesului și a eșecului). Aprecierea se prezintă ca o modalitate de a stimula formarea elevului. La lecția de educație muzicală pot fi aplicate evaluări colective și individuale. (*apud*: Dm.Kabalevsky)

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Activități de evaluare la educația muzicală

Caracterul învățământului artistic impune o tratare specifică a metodelor de evaluare: sunt stabilite două grupe de metode de evaluare la educația muzicală – metode directe și intuitiv-indirecte.

Astfel, pe lângă modalitățile de evaluare „obiectivă”, directă, care se aplică în mod special la aprecierea aspectului informativ-instructiv al procesului de învățare (cunoștințe, aptitudini muzicale etc.), se folosesc pe larg și metode indirecte, tangențiale, intuitive, care se aplică la determinarea aspectului formativ-educativ (atitudini, interese, cultura artistică etc.).

Pentru a proiecta procesul evaluării și a elabora instrumente de evaluare, cadrul didactic trebuie să selecteze produsul(ele) relevant(e) din lista celor recomandate (se admite și propunerea unui produs opțional) în corespundere cu unitățile de competență(e) supuse evaluării, prin corelare cu conținutul de învățare și activitățile de învățare și evaluare recomandate.

Pentru Educația muzicală sunt prevăzute următoarele produse:

a) în domeniul audiției: cultura auditivă, partitura ascultătorului, fredonatul melodiei, caracterizarea verbală a muzicii etc.;

b) în domeniul interpretării muzicale: cultura cântului, repertoriul de cântece, acompaniamentul ritmic pentru melodia unei piese etc.;

c) în domeniul creației muzicale elementare: improvizării ritmice/melodice, mișcări de dans/plastice, imagini pictografice, melogestica etc.

La toate tipurile de evaluare utilizate în contextul ECD la Educația muzicală în clasele primare se vor utiliza *criterii și descriptori, fără acordarea de calificative*.

Evaluarea elevilor cu CES se realizează în baza planurilor educaționale individualizate.

Evaluarea cunoștințelor muzicale și despre muzică poate fi realizată prin aplicarea unui șir de forme și metode, precum: probe practice, probe orale, probe

scrise, joc didactic, observarea sistematică a comportamentului elevilor în timpul rezolvării sarcinilor: investigația, proiectul, portofoliul etc.

Cu toate că la baza evaluării educației muzicale stau rigurile didacticei generale, acest proces are specificul său – probele se aplică periodic pe parcursul întregului an școlar și trebuie să poarte un caracter formativ, măsurându-se nu cantitățile de informație însușite, ci competențele practice și atitudinale dobândite.

În cadrul *evaluării inițiale* se identifică nivelul inițial al aptitudinilor, capacităților interpretative și al cunoștințelor muzicale ale elevilor. În acest sens trebuie să fie aplicate probe și teste muzicale cu baremuri minimale, medii sau maxime, în funcție de rezultatele obținute, iar cadrul didactic urmează să stabilească strategiile didactice pe care le va aborda în demersul educațional.

Din această perspectivă se recomandă ca, la prima întâlnire cu elevii, cadrul didactic să aplice un test predictiv constituit din:

- discuție introductivă (ce cântece știe elevul, ce gen de muzică agreează etc.);
- intonarea unui cântec cunoscut;
- însoțirea ritmului cântecului cu bătăi din palme;
- mersul pe timpii cântecului;
- transpunerea cântecului pe diverse tonici (pentru a stabili flexibilitatea intonațională și diapazonul vocii elevilor);
- memorarea și reproducerea unor fragmente ritmico-melodice (desprinse, de regulă, din cântece pentru copii sau din folclorul copiilor);
- inventarea unei melodii pe un text dat (4 măsuri);
- audierea unei melodii fără text.

În cele din urmă se va putea urmări nu doar abilitățile muzicale, ci și cele de invenție, imaginație, precum și gradul de empatie al elevilor.

În cadrul *evaluării curente* probele practice ocupă locul principal. Prin ele se evaluează nivelul de formare a competențelor specifice de interpretare muzicală, enunțate într-o matrice de evaluare care vizează conținuturile de învățare corespunzătoare (interpretare vocală și/ sau instrumentală). Ele trebuie să fie alcătuite în baza descriptorilor de performanță adaptați la un conținut concret de învățare.

Prin una și aceeași probă practică pot fi evaluate mai multe tipuri de competențe: cognitiv, psihomotor, atitudinal, de exprimare a trăirilor proprii, de manifestare a interesului față de muzică etc.

În timpul aplicării probelor de evaluare curentă cadrul didactic trebuie să-i antreneze pe toți elevii într-o activitate similară cu cea pe care o realizează elevii evaluați.

Un rol deosebit de important în cadrul evaluării curente are asigurarea climatului afectiv și relațional adecvat, bazat pe sentimente de încredere și respect.

Formarea competențelor de receptare a muzicii, de cunoaștere și utilizare a elementelor de limbaj muzical se evaluează prin probe orale, care trebuie să fie aplicate concomitent cu cele practice, rezultatele date fiind însumate.

Probele scrise de evaluare curentă constituie lucrări de proporții mici, prin care se evaluează gradul de cunoaștere a elementelor de limbaj muzical.

Pentru *evaluarea finală* probele respective constituie instrumente care se aplică la finele fiecărui semestru/ an de studii, contribuind la formarea imaginii generale privind competențele (teoretice și practice) dobândite de elevi. Se recomandă ca, înainte de aplicarea probelor date, să se reactualizeze conținutul care urmează a fi evaluat (în special, repertoriul de cântece însușit). Modalitatea de aplicare a probelor de evaluare finală este similară cu cea a probelor de evaluare curentă.

REFLECȚIE

Activități de învățare mixtă

Produsul școlar reprezintă un rezultat școlar proiectat pentru a fi realizat de către elev și măsurat, apreciat de către cadrul didactic, de către elevul însuși, de către colegi și, eventual, de către părinții acestuia.

1.1. Comentarii asupra produselor evaluabile și a criteriilor de succes din Ghidul *Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar*.

https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf

Completați tabelul de mai jos: *pentru clasa a II-a (p.27)*

Produce	Criterii de evaluare
P1. Fredonatul temelor muzicale	
P2. Interpretarea cântecului	
P3. Audiția creației muzicale	
P4. Caracterizarea creației muzicale audiate	
P5. Improvizație muzicală (ritmică/ melodică)	
P6. Acompaniament muzical	

Completați tabelul de mai jos: *pentru clasa a IV-a (p.46 – 47)*

Produce	Criterii de evaluare
P1. Fredonatul temelor muzicale	
P2. Interpretarea cântecului	
P3. Audiția creației muzicale	
P4. Caracterizarea creației muzicale audiate	
P5. Improvizație muzicală (ritmică/ melodică)	
P6. Acompaniament muzical	
P7. Mișcări plastice/ de dans	

1.2. Comparați produse recomandate și criterii de succes pentru clasa a II-a și a IV-a.

1.3. Eseu argumentativ: Necesitatea formării autoevaluării la lecție.

1.4. Reflectați asupra celor studiate și completați în caietul de notițe într-un tabel: ce am aflat nou și ce cred că voi aplica în activitatea didactică.

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la *Didactica educației muzicale*:

1.1. Cel puțin 3 probe de evaluare inițială, curentă la o unitate de învățare și clasa, la alegere (probe orale; probe scrise și probe practice pentru evaluarea cunoștințelor muzicale și despre muzică, aptitudinile de interpretare, de audiție).

1.2. Pagină de jurnal metodic. Analizând probele de evaluare din manualele școlare, am constatat:.....

Tema 8. PROIECTAREA DIDACTICĂ LA EDUCAȚIA MUZICALĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine prevederile curriculare pentru o lecție ca formă principală de instruire;
- caracterizeze tipologia relațiilor dintre disciplinele curriculare;
- determine relația EM cu matematica, limba română, științele ș.a.;
- elaboreze ghidat secvența unei proiectări de lungă durată/ o unitate de învățare/proiectul unei lecții de educație muzicală în învățământul primar;
- elaboreze proiecte didactice ale diferitor tipuri de lecții;
- analizeze și să compare unele proiecte propuse.

Unități de conținut:

- Proiectarea didactică: delimitări conceptuale
- Proiectarea lecției de educație muzicală ca un act de creație al profesorului
- Abordarea intra/inter/transdisciplinară a demersului didactic la EM

Termeni-cheie: proiectare didactică, proiect didactic, proiectare de lungă și de scurtă durată, lecție, tipuri de lecții, cadrul ERRE, intradisciplinaritate, interdisciplinaritate, transdisciplinaritate.

EVOCARE

Comentați următorul enunț: „Dacă nu știi unde mergi, atunci este foarte dificil să alegi o cale potrivită pentru a ajunge la destinație” (*Robert Mager*)

REALIZAREA SENSULUI

Activități interactive bazate pe analize, discuții, elemente de comparație

Suport nr.1. Proiectarea didactică: delimitări conceptuale

Proiectarea didactică la o disciplină școlară solicită învățătorului gândirea în avans a derulării evenimentelor la clasă, o prefigurare a predării, învățării și evaluării, eșalonată pe două niveluri intercondiționate: de lungă și de scurtă durată.

Documentele de proiectare didactică eșalonată, realizate de învățător și aprobate în cadrul instituției de învățământ, sunt următoarele:

(a) la nivel de lungă durată: proiectul de administrare a disciplinei; proiectele unităților de învățare;

(b) la nivel de scurtă durată: proiectele didactice (zilnice) pentru lecții sau alte forme de organizare.

Proiectarea didactică anuală a disciplinei se realizează conform datelor din *Administrarea disciplinei* și ținându-se cont de *Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut*.

Axarea învățământului pe formarea de competențe nu anulează conceptul de obiectiv, ci, invers, presupune valorificarea acestuia la nivelul proiectării didactice de scurtă durată, corelând acele componente ale unității de învățare care se vizează prin lecția dată.

Pentru fiecare unitate de învățare, profesorul determină/ selectează subcompetențele care vor fi realizate în cadrul diverselor activități muzical–didactice. Prin urmare, profesorul stabilește/ selectează pentru fiecare temă materialul muzical pentru audiție, interpretare muzicală, creație muzicală elementară.

Elementele de structură a proiectului de lungă durată pot include compartimentele:

Subiectul/ tema modulului, Unități de competență, Unități de conținut (pentru domeniile de activitate audiție, interpretare, creație, reflexie), Numărul de ore, Notițe privind tipul/ forma/ instrumentul de evaluare, Data, Observații.

Pentru recapitularea temei se prevăd 1-2 ore, iar pentru conținuturi noi – cel puțin 3 ore per unitate.

După ce proiectul de lungă durată este aprobat ca document de lucru, profesorul are dreptul să efectueze modificări fixate în rubrica Observații.

(https://mecc.gov.md/sites/default/files/30.08recom_met_la_ed_muzicala_final_18-19.pdf)

Suport nr.2. Proiectarea lecției de educație muzicală ca un act de creație al profesorului

Orice profesor este și un creator de modele, de proiecte educaționale, de profiluri, de metode și procedee, un inovator. Creativitatea profesorului poate acționa la diferite niveluri: la nivelul concepției de organizare a predării unei

discipline (a specialității sale), la nivelul sistemului de predare prin originale și eficiente forme de organizare a activității și prin lecții creatoare, la nivelul utilizării unei metodologii diversificate, atractive, interesante, la nivelul relațiilor profesor – elev, spre mobilizarea acestuia pentru autoformare, autoinstruire și autoeducare sub îndrumarea competentă a profesorului.

Profesorul este creator în sensul adaptării tehnologiei de lucru la specificul fiecărui colectiv și al fiecărui elev, în sensul anticipării, inventării și proiectării de noi modele, obiective, tipologii sau prototipuri de metode, caractere, structuri.

Lecția de educație muzicală trebuie să fie abordată de pe două poziții:

a) pedagogic, ca un proces de cunoaștere;

b) artistic, ca o lecție de artă;

c) este interpretată și ca un „program artistico-didactic” bazat pe un sistem de acțiuni proiectate în funcție de tipul ei, de competențele specifice și obiectivele operaționale.

Lecția, ca microsistem de instruire, încorporează toate componentele procesului de învățământ: obiective, conținuturi, metodologie, relații pedagogice, evaluare etc.

În conformitate cu principiul tematic, lecțiile de educație muzicală se clasifică în: lecții de intrare (introducere) în temă; lecții de aprofundare a temei; lecții de generalizare a temei; lecție-concert de încheiere a temei trimestrului sau anului.

Suport nr.2.1. Proiect didactic de scurtă durată

Proiectul didactic de scurtă durată oferă o schemă rațională și personalizată a desfășurării lecției, pornind de la trei repere interconținute: ceea ce ne propunem să realizăm – obiectivele lecției; elementele necesare pentru a realiza ceea ce ne-am propus – conținuturi și strategii didactice (forme; metode, procedee și tehnici; mijloace); modul în care măsurăm eficiența învățării – strategii de evaluare. Proiectul didactic de scurtă durată include: antetul; demersul didactic/scenariul didactic/desfășurarea lecției/activității.

Proiectarea unei lecții implică următoarele demersuri de bază:

• *identificarea obiectivelor:*

- formularea unor finalități concrete care să indice rezultatele ce se pot atinge la sfârșitul unei activități didactice date; utilizați verbe ce desemnează comportamente direct observabile, „măsurabile” de tipul: *a identifica, a denumi, a formula, a enumera, a clasifica, a rezuma, a descrie, a scrie, a rezolva, a explica, a selecta, a demonstra, a elabora, a defini, a preciza*, inclusiv verbele indicate în taxonomia lui Bloom;

- traseu de formulare a obiectivelor pentru lecția de educație muzicală: obiective » domenii (afectiv; cognitiv; psihomotor) » niveluri (cunoștințe; ca-

pacității; atitudinii) » activități muzicale: audiere; interpretare; creație; reflexie » unitate de conținut.

- **identificarea resurselor:**

- resursele umane: a) particularitățile elevilor: nivel de pregătire, ritm și stil de învățare, interese, înclinații, trebuințe; b) competențele cadrului didactic: pregătire științifică, stil de predare etc.;

- resursele materiale/didactice: a) conținutul: selectarea și analiza riguroasă a informației, alegerea exemplilor, aplicațiilor, temelor curriculare (legăturile muzicii); repertoriul muzical etc.; b) stabilirea complexului multimedia pentru lecții etc.; c) locul desfășurării lecției: clasă, cabinet, laborator, atelier; d) timpul alocat lecției;

- referințe bibliografice: verificați dacă acestea se potrivesc lecției; documentele normative se scriu primele, de obicei curriculumul și ghidul de implementare; celelalte referințe le treceți în ordinea alfabetică.

- **alegerea strategiilor didactice** se face în funcție de obiective; natura conținutului; particularitățile elevilor; competențele cadrului didactic; condițiile de dotare; timpul disponibil. Strategia didactică conține: metode, procedee, tehnici, forme de organizare și mijloace instructive. Urmăriți să aveți aceste componente în aparatul metodic al proiectului, precum și în design-ul tabelar. Urmăriți finalitatea strategiei alese în proiect; aceasta trebuie să fie logică și să realizeze obiectivele lecției.

- **determinarea activităților de învățare specifice educației muzicale:** audiere, interpretare, creație și reflexie.

- **stabilirea instrumentelor de evaluare** se realizează pornind de la obiectivele activității didactice. Ele pot îmbrăca forme variate și pot fi utilizate în diferite momente ale activității didactice.

În literatura de specialitate sunt prezentate diferite modele de proiecte de lecții, toate vizând aceleași aspecte de bază. Cadrul didactic va opta pentru acel model pe care îl consideră mai util și eficient.

Suport nr.2.2. Cadrul de proiectare și învățare: ERRE

Evocare

- Etapa are drept scop provocarea interesului, stimularea elevilor pentru a se gândi la ceea ce știu și pot să facă. În această etapă are loc stabilirea unor priorități/obiective ale învățării, care constituie o condiție esențială pentru însușirea temei lecției.

- Este necesară implicarea activă a elevilor într-o activitate muzical-didactică, datorită căreia ei devin conștienți de propria lor gândire/înțelegere a fenomenului muzical studiat.

- Pornim de la experiența personală, de la ceea ce știu elevii, deoarece

acesta este determinantul principal a ceea ce putem învăța. De asemenea, scopul evocării constă în stimularea motivației elevilor pentru învățare. Învățarea autentică este un proces activ. Evocarea servește pentru trezirea motivației elevilor și fondarea persistenței ei pentru toată lecția.

Realizarea sensului

- În această etapă, cel care învață vine în contact cu muzica în cadrul a 2-3 activități muzical–didactice. Succesiunea activităților este proiectată de profesor. Aceasta este și faza de învățare în care profesorul are influența cea mai redusă asupra elevilor, care trebuie să-și mențină implicarea activă în mod independent.

- Sarcina principală a acestei etape este implicarea elevilor în construirea sensurilor și menținerea interesului stabilit în faza de evocare și monitorizarea propriei înțelegeri a noilor conținuturi și idei. A monitoriza propria înțelegere înseamnă a completa experiența muzicală personală/colectivă, corelând cunoștințele noi cu cele cunoscute. Rolul profesorului este de a susține eforturile elevilor în această direcție. Tema lecției se va realiza prin diverse activități de învățare, relevante obiectivelor stabilite.

Reflecție

- În această etapă elevii își consolidează abilitățile/cunoștințele noi și își restructurează activ schema de învățare, pentru includerea în ea a unor concepte noi.

- Aici are loc învățarea durabilă, caracterizată de schimbare spre formarea unui nou set de comportamente, atitudini sau convingeri noi.

- Această etapă urmărește câteva obiective esențiale, care preconizează ca elevii să-și exprime în propriile cuvinte ideile și informațiile învățate. Aici este bine să ne amintim și să înțelegem toată experiența parcursă în activitate.

Extindere

Avantajul etapei constă în faptul că elevii obțin ca rezultat: transfer de cunoaștere în autentic; aplicarea celor însușite la ore în situații de integrare simulate și în situații de integrare autentică, dar și dezvoltarea unor competențe, care devin pe parcurs modele comportamentale obișnuite, firești.

Un model de structurare a proiectului didactic este prezentat pe *moodle.usm.md*.

Support nr.3. Abordarea inter/transdisciplinară a demersului didactic la EM

În cadrul procesului educativ elevii dobândesc numeroase cunoștințe, își formează diferite priceperi și deprinderi specifice disciplinelor școlare studiate. Pentru a demonstra utilitatea acestora, cadrul didactic are menirea de a crea fuziuni, conexiuni între acestea, de a forma competențe cu ajutorul cărora educabilii să răspundă cu ușurință cerințelor vieții cotidiene.

Realizat *interdisciplinar*, procesul educativ-instructiv oferă elevului posibilitatea de a dobândi informații despre evenimente, fenomene care vor fi aprofundate pe parcursul anilor școlari viitori, de a aplica cunoștințele teoretice în domenii diferite.

Interdisciplinaritatea presupune intersectarea diferitelor arii disciplinare prin ignorarea limitelor stricte ale disciplinelor, se caută teme comune pentru diferite obiecte de studiu cu un ordin de învățare mai înalt, termen regăsit în limba engleză – „higher order learning objectives”.

Ce va ști să facă elevul în urma învățării interdisciplinare? Care sunt avantajele? Evident, elevul va fi capabil să interpreteze; să analizeze; să exprime opinii personale; să utilizeze informația în scopul rezolvării unei probleme date.

Transdisciplinaritatea „se referă – așa cum indică prefixul *trans* – la ceea ce se află în același timp și între discipline, și înăuntrul diverselor discipline, și dincolo de orice disciplină. Finalitatea sa este înțelegerea lumii prezente, unul dintre imperativele sale fiind unitatea cunoașterii”. Aceasta nu se va mulțumi să stabilească interacțiuni sau reciprocități între cercetările specializate, ci va situa aceste legături într-un sistem total, fără frontiere stabile între discipline.

Louis D’Hainaut, în *Des fins aux objectifs de l’éducation*, distinge, în plan curricular, între transdisciplinaritatea instrumentală și cea comportamentală.

Transdisciplinaritatea instrumentală urmărește să-i furnizeze elevului metode de muncă intelectuală transferabile la situații noi cu care acesta se confruntă; ea este orientată mai mult către rezolvarea anumitor probleme decât pe achiziția de cunoaștere „de dragul cunoașterii”.

Transdisciplinaritatea comportamentală intenționează, după cum sublinia D’Hainaut, să ajute elevul să-și organizeze fiecare dintre demersurile sale în situații diverse. Acest tip de abordare se focalizează pe activitatea subiectului care învață; ținând seama de psihologia procesului de învățare, transdisciplinaritatea comportamentală se situează permanent într-o strânsă legătură cu situațiile de viață semnificative (care au sens) pentru cel ce învață.

Astfel, transdisciplinaritatea a fost ridicată la rangul de nouă viziune asupra lumii. Această „etichetare” își are sursa în convingerea că domeniul de pertinență al transdisciplinarității este singurul capabil să conducă la înțelegerea și soluționarea multiplexelor și complexelor provocări ale lumii prezente.

În activitățile transdisciplinare, învățarea devine un proiect personal al elevului, îndrumat, orientat, animat de către profesor, care este managerul unor situații de învățare.

Crearea unui mediu cu o largă varietate de stimuli și condiții face învățarea interesantă și stimulativă și o consolidează. Participarea elevilor se realizează pe tot parcursul activităților desfășurate, fundamentate pe principiul învățării prin acțiune practică, cu finalitate reală. (P.Petrescu, V.Pop. *Transdisciplinaritatea – o nouă abordare a situațiilor de învățare*, 2007)

Activitatea didactică transdisciplinară aduce în prim-plan câteva probleme care solicită atenție. Ele se referă la limbaj, la metode, la constrângerile instituționale și la cele cognitive. Cum fiecare disciplină și-a dezvoltat propriul limbaj, *transdisciplinaritatea* cere o adaptare și o însușire a diferitelor modalități de utilizare a acestuia, fapt ce poate duce la întâmpinarea unor dificultăți în comunicarea rezultatelor demersului didactic, la împrumutarea de termeni tehnici uneori puțin înțeleși de cadrele didactice care predau alte discipline.

Disciplinele sunt adesea devotate propriilor metode de învățare, lucru ce poate duce la neînțelegeri și opoziții. Constrângerile cognitive constituie un mare impas spre o activitate *didactică autentic transdisciplinară, ele presupunând o cunoaștere aprofundată a mai multor discipline.*

Traversarea frontierelor disciplinei este, fără îndoială, un act formativ esențial, iar scenariul didactic nu poate să nu îl includă fără a trăda exigențele timpului nostru. Această traversare trebuie însă atent pregătită.

REFLECȚIE

Cercetarea împărtășită: Model de proiect de lungă durată la disciplina *Educația muzicală*, clasa a II-a, anul de studii 2019-2020. Autor: Marina Morari, dr., conf.univ., USARB

Analiza documentului respectiv: competențele specifice disciplinei; bibliografie; administrarea disciplinei; proiectarea didactică a unităților de învățare și anexa (produse recomandate în conformitate cu Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV, 2019).

Sursa: https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatie_muzicala_cl.ii_2019-2020.pdf

Discuții. Etapele cadrului ERRE: avantaje și dezavantaje pentru un cadru didactic debutant

Analiza proiectelor de scurtă durată. Stabiliți corectitudinea strategiilor didactice selectate în baza următoarelor criterii: stipularea acestora în antetul proiectului; regăsirea lor în proiectul didactic; relevanța formelor, metodelor, mijloacelor alese; corespunderea acestora cu tipul/ subiectul lecției; proiectarea echilibrată a strategiilor didactice (numărul lor; corespunderea lor cu particularitățile de vârstă ale elevilor. Indicatori de calitate (ca nivel de realizare se poate folosi grila de 3 elemente: minim, mediu, maxim).

Analiza lecțiilor filmate după indicatorii de calitate a unei lecții de EM. Stabiliți punctele tari și punctele slabe ale acestor proiecte. Ce ați modifica? De ce?

(<https://educatieonline.md/Video?class=2&discipline=16>)

Completarea fișei de observare a demersului didactic, inclusiv aspectul inter/transdisciplinar, intercultural și incluziv în cadrul lecției (*A se vedea: lecții filmate*).

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la *Didactica educației muzicale*

1.1. Elaborarea fișei de evaluare a lecției.

1.2. Completarea proiectelor didactice propuse cu elementele/ conținutul lipsă.

1.3. Proiectarea secvenței unui proiect de scurtă durată (subiectul/tema și clasa la alegere).

1.4. Elaborarea proiectelor de scurtă durată la EM, conform cerințelor metodologice.

Tema 9: PROFESORUL MODERN – COMPETENȚE, CALITĂȚI ȘI ROLURI

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- abordeze critic statutul învățătorului care predă Educația muzicală în clasele primare;
- elaboreze portretul robot al învățătorului ideal, evidențiind competențele sale profesionale;
- aprecieze importanța formării sistemului de competențe pentru realizarea activității profesionale;
- elaboreze un scenariu pentru o activitate extracurriculară/extrașcolară cu o tematică apropiată de curriculum la Educația muzicală;
- abordeze parteneriatul cu familia, relații de colaborare cu familiile elevilor;
- inițieze proiecte educaționale în care să colaboreze cu diverși agenți comunitari.

Unități de conținut:

- Standardele de competență profesională a profesorului de educație muzicală
- Profesorul de educație muzicală – organizator și animator al activităților educative
- Parteneriatul educațional

Termeni-cheie: învățător de succes/performant, indicatori de calitate, activitate didactică, lecție, activități extrașcolare, evenimente artistice școlare, proiecte extrașcolare, parteneriat școală – familie – comunitate.

EVOCARE

Discuție ghidată

Profesorul de muzică – personalitate integră ce întruchipează în sine atât calități profesionale, cât și vocaționale. Profesorul de educație muzicală este

educator, profesor, muzician și cercetător, care posedă capacități de observator al fenomenelor noi și găsește legătura acestora cu legitățile fiziologice, psihologice, pedagogice, muzicale care contribuie la formarea/dezvoltarea intelectual-spirituală a elevului contemporan.

În formarea/dezvoltarea unui viitor profesor de educație muzicală, adică a unei personalități creative, emoționale, muzicale, un loc important îl ocupă bazele măiestriei pedagogice.

Fiind deseori sau mereu la lecție interpret, ilustrator, acompaniator, profesorul de muzică utilizează priceperea sa de a cânta la vocal sau la instrument: lecții-concert, convorbiri însoțite de interpretări vii ale muzicii, activități cu elevii din grupele cu program prelungit, în cercurile instrumentale etc.

Profesorul modern de educație muzicală trebuie să fie antrenat într-un continuu proces de învățare, adaptându-și competențele, precum și modul de valorificare a acestora.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Standardele de competență profesională a profesorului de educație muzicală

Profesionalismul specialistului în acest domeniu ține de două aspecte importante: competențe muzicale și competențe pedagogice, aflate în strânsă unitate.

Astfel, profesorul de educație muzicală trebuie să fie competent în următoarele domenii: teoretic- muzical-istoric; practic-muzical; psihopedagogic; metodic-muzical; cultural-uman; general-artistic (*apud*: I.Hîncu, 2021, p.275 – 276).

Dimensiunile principale de competență a pedagogului *din învățământul artistic* (*apud*: I.Gagim, 2000): competența cognitivă; competența afectivă; competența de performanță; competența evoluțională, competența exploratorie.

În standardele de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general (2018) sunt prevăzute următoarele domenii: proiectarea didactică; mediul de învățare; procesul educațional; dezvoltarea profesională; parteneriate educaționale.

În standardele naționale de competență digitală a cadrelor didactice din învățământul general (2015) sunt stabilite următoarele domenii: comunicare digitală; gestionarea informației; crearea de conținuturi digitale educaționale; implementarea aplicațiilor de management școlar; sisteme de gestionare a conținuturilor educaționale (SGCE); utilizarea echipamentelor digitale în educație; respectarea normelor etice și legale în spațiul digital.

Competențe complementare ce fac corp comun cu cele obligatorii și întregesc personalitatea profesorilor de educație muzicală: a) empatică, expresivă, de

integrare spontană; b) de orator: dicție impecabilă, gesturi moderate și expresive; c) de muzicolog, de a comunica în scris sau oral (articole, emisiuni, prezentator); d) de a comunica cu elevii, părinții, colegii, inspectorii sau cu o populație necunoscută etc. (*A se vedea: I.Hîncu, 2020, p.279*)

Suport nr.2. Profesorul de educație muzicală – organizator și animator al activităților educative

Implicarea profesorului în diferite activități cultural-educative constituie o dovadă a înțelegerii superioare a rolului său social, acționând ca un agent al transformărilor sociale.

Profesorul, fiind cel care cunoaște modelul de personalitate ce trebuie format într-o etapă dată, care înțelege mecanismul complicat al construirii personalității, care stăpânește tehnologia activității educaționale, care posedă aptitudinile necesare conducerii unui colectiv și priceperea organizării vieții acestuia, este firesc să fie principalul specialist și participant la opera educativă. Aceste calități îl îndreptătesc pe profesor să fie conducătorul procesului educativ.

Orice profesor poate și trebuie să dezvolte interesele, aptitudinile și talentele elevilor, ajutându-i să-și valorifice la maximum aptitudinile.

A organiza activități formative variate, atractive, multiple și complexe, a-i iniția pe elevi în „tainele” muzicii și a-i ajuta să-și programeze activitatea înseamnă a fi creatorul unui sistem de muncă pasionant, captivant, atrăgător. Creativitatea profesorului se manifestă în toate domeniile învățământului și educației, cuprinde și activitatea extracurriculară și extrașcolară.

Suport nr.3. Studiarea fenomenului muzical în contextul activităților muzicale extrașcolare

Funcțiile activităților cultural–muzicale: *informare* – îmbogățirea orizontului de cunoștințe și informații din domeniul artei muzicii; *formare-dezvoltare* – stimulează dezvoltarea intelectuală, gândirea creatoare, inteligența, spiritul inovator, cultivă talente, valori morale, sociabilitate; *destindere* – activități care corespund intereselor, aptitudinilor, înclinațiilor elevilor; *divertisment* – caracter opțional.

Studiarea fenomenului muzical în contextul *activităților muzicale extrașcolare* presupune respectarea anumitor principii și metode pedagogice generale, ținându-se cont, totodată, de specificul disciplinei respective, ambele aspecte fiind tratate prin prisma învățământului muzical independent. (M.Cosumov, I.Gagim. *Educația muzicală permanentă*, p.48 – 49)

Activitatea muzicală extrașcolară este un proces de purificare și de îmbogățire spirituală a personalității. Ea cuprinde următoarele forme de realizare:

1. *Forme active/directe*: corul școlii; ansambluri vocal-instrumentale; orchestra de muzică populară; orchestra de instrumente muzicale pentru copii; an-

sambluri coregrafice; concursuri muzicale; serate muzicale tematice; spectacole muzical-literare; școala de muzică etc.

2. *Forme pasive/indirecte*: lecții-concerte tematice; întâlniri muzicale cu interpreți/compozitori; întâlniri cu elevii școlilor de muzică; excursii muzicale (la filarmonică, la palatul culturii, la școala de muzică, la casa de creație a copiilor) etc.

Finalitatea acestei discipline școlare trece în antrenarea permanentă a elevului în diverse activități muzicale (școlare și extrașcolare), depășind limitele unei lecții de educație muzicală. Contactul elevului cu muzica nu finisează odată cu lecția sau/și cu o succesiune de lecții (teme generale). Dimpotrivă, elevul continuă să comunice, însă cu o muzică mult mai diversă ca valoare (calitate), care-i receptată în circumstanțe diferite ce țin de loc, timp, surse informaționale, mijloace de realizare etc.

Orice activitate realizată în afara lecției de educație muzicală și fără supravegherea directă a profesorului va obține un caracter specific, individual, aici conturându-se importanța *temei pe acasă* în calitatea ei de stimulent al intereselor și de „reglator” al activităților muzicale independente ale elevului. (p.58-59)

http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/4886/1/Ed_muz_permanenta_Cosumov.pdf

Suport nr.4. Parteneriat educațional

În domeniul de competență cinci *Parteneriate educaționale* este precizat standardul necesar de atins/realizat: cadrul didactic asigură relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea, dezvoltând parteneriate (comunică în mod curent cu membrii familiei/reprezentanții legali despre activitatea și progresul subiecților educaționali; antrenează membrii familiei și ai comunității în eficientizarea procesului educațional; facilitează implicarea copiilor/elevilor în realizarea proiectelor comunitare și a acțiunilor de voluntariat).

În relațiile cu membrii familiilor elevilor, profesorul poate îndeplini atât funcția de îndrumător al acestora, în vederea orientării eficiente a elevilor, cât și de coordonator al influenței familiei și a altor factori din mediul lor de viață, în direcția formării multilaterale a personalității elevului.

Profesorul îi poate influența pozitiv atât pe elevi, cât și pe adulți, prin organizarea și îndrumarea diferitelor forme de activitate: conferințe, dezbateri, serii de întrebări și răspunsuri, audiții și vizionări în colectiv urmate de comentarii, organizate la casele corpului didactic, cluburi, biblioteci, muzee, case de lectură și de creație.

Termenul *parteneriat* este definit ca „asocierea a doi sau mai mulți parteneri, iar în literatura de specialitate *parteneriatul* reprezintă modalitatea, formală sau informală, prin care două sau mai multe părți decid să acționeze împreună pentru atingerea unui scop comun.” (C.Cucoș, 2009)

Pentru realizarea unui parteneriat de succes, este necesară parcurgerea unor etape precise: explorare – evaluare – planificare – formare – inițiere – realizare – verificare – reglementare – consolidare – acționare – implementare – evaluare. Astfel, trebuie respectate cele patru condiții de realizare a acestui proces: comunicare, coordonare, cooperare și parteneriat.

Condițiile realizării unui parteneriat reușit implică: identificarea scopurilor, intereselor comune, utile partenerilor și comunității; găsirea modului optim pentru realizarea scopului propus; organizarea și conducerea resurselor disponibile pentru a atinge scopul propus; identificarea competențelor persoanelor implicate în aceste proiecte pentru a le putea folosi la maximum; combinarea eficientă a atitudinilor, abordărilor și tehnicilor care se pot aplica diferitelor sarcini; utilizarea cu succes a schimbării în folosul instituției.

Proiectele de parteneriat vizează consolidarea relațiilor dintre părinți, elevi, dascăl și comunitate, creșterea gradului de implicare a tuturor factorilor educaționali. Activitatea în parteneriat are nenumărate avantaje, deoarece creează relații de colaborare, clarifică diverse probleme educative, oferă un nou cadru în dezvoltarea personalității elevului. Inițierea diferitelor proiecte de parteneriat educaționale sunt benefice atât pentru elevi, cât și pentru toți factorii implicați: școală, familie, comunitate.

Printre efectele majore pe care le produc proiectele educative se pot menționa: creșterea calității actului educațional și a rezultatelor învățării; creșterea gradului de socializare și valorizare a elevilor; asigurarea șanselor egale de dezvoltare personală etc.

REFLECȚIE

1. Activități interactive bazate pe dezbateri și elemente de comparație

1.1. Dezbateri pe echipe și înregistrarea concluziilor pe postere:

Determinați 5 probleme de natură pedagogică, socială, culturală, materială, financiară cu care se confruntă profesorul la educația muzicală în organizarea activităților AEC/AEȘ și propuneți soluții de rezolvare a unora dintre ele.

2. Activități interactive și exerciții aplicative

2.1. Știu despre Parteneriatul Școală – Familie – Comunitate, dar vreau să întreb colegii/profesorul despre locul și specificul *proiectelor educative* în acest tip de parteneriat.

2.2. Elaborăm împreună un proiect educațional cultural muzical (*secvențial*).

„Muzică și artă prin suflet de copil” Argument... Moto: „Muzica este singurul grai pe care îl înțeleg toate popoarele. Este o adevărată limbă universală.” (Carl Maria von Weber)

Scopul proiectului: cunoașterea de către copii, cadre didactice și, implicit, de către toți participanții a moștenirii culturale a ..., precum și acceptarea diversității și

a universalității culturale. În cadrul proiectului se vor desfășura, conform graficului, activități ce se vor finaliza cu materiale didactice (CD-uri, reviste ș.a.), excursie de promovare a valorilor istorice ale ...; stimularea interesului și a entuziasmului în rândul elevilor prin contactul cu oameni care promovează arta la un alt nivel; dezvoltarea capacității de comunicare și de colaborare a elevilor participanți; valorificarea practică a abilităților însușite la orele de educație muzicală etc.

Competențe: cunoașterea istoriei și frumuseților Moldovei, dezvoltarea spiritului de echipă și al colaborării în cadrul unui grup; punerea în valoare a abilităților practice la instrumente muzicale; dragostea pentru muzica de o calitate bună; dorința de a cunoaște un instrument muzical, de a participa la concerte; acordând o atenție deosebită educației muzicale, devenim un popor cu o civilizație de invidiat, deoarece muzica are nobila menire de a modela cele mai frumoase trăsături psihice, morale și intelectuale ale oamenilor.

Grupul–țintă; perioada; resurse; parteneri; popularizarea acțiunilor; activitatea proiectului...

Monitorizare și evaluare: crearea unei baze materiale didactice utilă desfășurării orelor de educație muzicală; crearea unui mediu favorabil colaborării cu alte instituții; elevii și-au îmbogățit cunoștințele (atât teoretice, cât și cele practice) în domeniul muzicii, artelor plastice, literaturii etc.

2.3. Exprimă-ți opinia și atitudinea: Proiect de incluziune muzicală.

<https://www.unicef.org/moldova/comunicate-de-pres%C4%83/un-proiect-de-incluziune-muzical%C4%83>

EXTINDERE

1. Elaborarea planului personal de dezvoltare profesională în domeniul muzicii, după următorii pași: determinați țintele personale de dezvoltare; fixați 2-3 calități/competențe specifice pe care doriți să le dezvoltați; explicați de ce doriți să vă dezvoltați acea calitate/competență; realizați un plan de acțiuni.

2. Completarea portofoliului studentului la *Didactica educației muzicale*:

2.1 Elaborarea rezumatului la un articol (la alegere).

• Articolul: Activitatea muzicală extracurriculară – realități și perspective, autor: M.Cosumov

https://revista.amtap.md/wpcontent/files_mf/15190383735_cosumov_Activitateamuzicalaextracurriculara_realitatisiperspective.pdf

• Articolul: Activitățile muzicale extracurriculare, autor: M. Potîrniche

http://www.isjbacau.ro/conducere/inspector-scolar-general-adjunct_curriculum/copy_of_an-scolar-2017-2018/red-resurse-educationale-deschise/educatie-muzicala/activitatile-muzicale-extracurriculare

2.2. Proiect cultural–muzical cu genericul EIC (educație interculturală) în cadrul parteneriatului familie – școală – comunitate.

BIBLIOGRAFIE și WEBOGRAFIE:

1. Cosumov M., Gagim I. *Educația muzicală permanentă: Concept și strategii de realizare*. Chișinău: Pontos, 2016 (Tipogr. „Print-Caro”). 140 p. ISBN 978-9975-51-799-7
2. Crișciuc V., Gagim I. *Teoria și metodologia predării cunoștințelor muzicale. Studiu monografic*. Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. Chișinău: Pontos, 2016. 218 p. ISBN 978-9975-51-780-5
3. Curriculum Național. Învățământ primar, aprobat prin Ordinul MECC nr.1124 din 20.07.2018 https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf
4. Educație muzicală. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar, 2018 https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
5. Gagim I. *Studii de muzicologie*. Bălți, 2017. ISBN 978-9975-9904-6-2
6. Gagim I. *Ce este muzica și cum s-o înțelegem?* Bălți, 2019. 290 p. ISBN 978-9975-3316-0-9
7. Gagim I. *Dimensiunea psihologică a muzicii*. Iași: Timpul, 2003. 280 p. ISBN 973-612-049-Xg
8. Gagim I. *Muzica și Filosofia*. Chișinău: Știința, 2009. 160 p. ISBN 978-9975-67-629-8
9. Gagim I. *Omul în fața muzicii*. Bălți: Presa Universitară Bălțeană, 2000. 104 p. ISBN 9975-9555-5
10. Gagim I. *Știința și arta educației muzicale*. Chișinău: ARC, 2007. 223 p. ISBN 978-9975-61-423-8
11. Gagim I. *Teoria și metodologia educației artistice*. Bălți: US Bălți, 2019. ISBN 978-9975-3382-2-6
12. Gagim I. *Tehnologii de elaborare a temelor pe acasă la educația muzicală: Ghid pentru profesori și studenți*. Bălți: Presa Universitară Bălțeană, 2014. 40 p. ISBN 978-9975-50-137-8
13. Morari M., Borș A. *Educație muzicală: Manual pentru cl. a 3-a*. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Chișinău: Știința, 2016. 96 p. ISBN 978-9975-85-026-1
14. Morari M., Borș A., Coroi E. *Educație muzicală: Manual pentru cl. a 2-a*. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Chișinău: Știința, 2018. ISBN 978-9975-85-125-1
15. Morari M. *Teoria muzicii: Elemente de limbaj muzical. Curs universitar*. Bălți, 2007. 142 p. ISBN 9789975500180
16. Nedelcuț N. *Paradigme ale vocalității în muzica românească contemporană*. În: Journal of Science and Arts, 2011.

17. Hîncu, I. *Creație și creativitate mediată de tehnici interactive: Suport didactic pentru cadrele didactice din învățământul general*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2019. 48 p. ISBN 978-9975-48-153-3.
18. Petrescu P., Pop V. *Transdisciplinaritatea – o nouă abordare a situațiilor de învățare*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007. ISBN 978-973-30-1950-3
19. Standarde naționale de competență digitală a cadrelor didactice din învățământul general, 2015 https://ipp.md/old/public/files/Standarde_Competente_Digitale.pdf
20. Standarde de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general, 2018 https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_de_competenta_profesionala_a_cadrelor_didactice_din_invatamantul_general.pdf
21. Tetelea M. *Strategii de predare-formare a cunoștințelor muzicale la elevi: Ghid metodologic pentru profesori și studenți*. Bălți: Presa Universitară Bălțeană, 2015. 40 p. ISBN 978-9975-50-142-2
22. Vacarciuc M. *Didactica educației muzicale*. Chișinău: Garomont-Studio, 2015. 157 p. ISBN 978-9975-115-91-9
23. Vacarciuc M. *Teoria elementară a muzicii*. Chișinău, 2016. 96 p. ISBN 978-9975-115-94-0

Surse utile:

1. <https://m.moldovenii.md/md/section/71/search-people>
2. <https://cpciasi.wordpress.com/lectii-de-istoria-muzicii/lectia-1-introducere/>
3. https://www.academia.edu/44131421/Muzicologia_ca_%C8%99tiin%C8%9B%C4%83_%C8%99i_objectul_ei_de_studiu
4. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf
5. https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf
6. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
7. https://mecc.gov.md/sites/default/files/30.08recom_met_la_ed_muzicala_final_18-19.pdf
8. https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatie_muzicala_cl.ii_2019-2020.pdf
9. http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1874/Didactica_educatiei_muzicale.pdf?sequence=1&isAllowed=y
10. <https://educatieonline.md/Video?class=2&discipline=16>
11. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/96-98_20.pdf

12. http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Competenta_Inter-culturala.pdf
13. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Orient%C4%83ri_axiologic_UST_2020-278-280.pdf
14. <http://www.tic.edituramediamusica.ro/reviste/2011/Nedelcut.pdf>
15. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/96-98_20.pdf
16. http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/bularga/psih_ped_muz.pdf
17. http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/2499/1/Caliga_M._integralitate.pdf
18. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/121-128_8.pdf
19. https://ise.md/uploads/files/1576671209_creatie_si_creativitate_media-ta_de_tehnici_interactive.pdf

DIDACTICA MATEMATICII

Daniela STATE,
drd., asistent universitar

INTRODUCERE

Cursul universitar *Didactica matematicii* se încadrează în seria disciplinelor cu același generic care vizează toate disciplinele treptei primare de învățământ și este propus studenților de la licență, având ca obiective principale lărgirea orizontului de cultură pedagogică, bazat pe principiile didacticii postmoderne, pe de o parte, și formarea competențelor profesionale de predare-învățare a matematicii în clasele primare, pe de altă parte. În cadrul cursului, conținuturile de învățare din cursul primar de matematică sunt abordate din punct de vedere teoretico-matematic, metodologic, iar, în rezultat, studenții își formează competențe profesionale necesare desfășurării unei activități didactice eficiente pentru predarea disciplinei-cheie din clasele primare – *Matematica*. Un accent deosebit se va pune pe învățarea prin cooperare și pe organizarea instruirii reciproce, imperative a educației pentru o societate deschisă. Activitățile se vor construi și pe prezentări esențializate și rezumative ale teoriilor actuale din didactica disciplinei și pe simulări/prezentări practice ale demersurilor didactice secvențiale sau integrale, urmărindu-se însușirea conceptelor și înțelegerea esenței procesului didactic prin formarea unui sistem de competențe profesionale necesare și suficiente pentru realizarea activității didactice la matematică în învățământul primar: proiectarea activităților didactice și educative la nivelul învățământului primar, respectând corectitudinea științifică și metodologică în domeniile de conținut și aplicând strategii centrate pe elev în contextul documentelor de politici, al actelor normative și reglatorii în domeniul educațional, al pieselor curriculare la matematică; evaluarea/autoevaluarea eficienței activităților educaționale la matematică la treapta învățământului primar; identificarea soluțiilor proprii pentru situații-problemă tipice și individuale la matematică la nivelul elevului și al clasei de elevi din treapta primară de învățământ.

COMPETENȚE PROFESIONALE și FINALITĂȚI DE STUDIU

prevăzute de Curriculumul la disciplina *Matematică*:

Competențe profesionale	Finalități / outcomes (rezultate)
Determinarea conexiunilor dintre prevederile politicilor educaționale și contextele procesului educațional:	1. Caracterizarea statutului și a finalităților disciplinei școlare <i>Matematica</i> în contextul actual al politicilor educaționale;

<p>valorificarea fundamentelor științifice, metodologice și axiologice ale educației; a cadrului normativ și reglatoriu în domeniul politicilor educaționale la nivel național și cel internațional; a potențialului educativ al diferitor contexte și a factorilor intra- și extrainstituționali; a diversității umane.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. Analiza structurii curriculumului prin redarea esenței fiecărei componente; 3. Argumentarea importanței <i>Matematicii</i> ca disciplină școlară obligatorie și a curriculumului în dezvoltarea personalității elevilor; 4. Valorificarea documentelor de politici educaționale și a pieselor curriculare ale disciplinei <i>Matematica</i> la nivelul învățământului primar.
<p>Proiectarea procesului educațional: adaptarea finalităților procesului educațional în corespundere cu nevoile de formare a comportamentului grupului-țintă; proiectarea activităților educaționale (în cadrul formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică, valorificând diversitatea umană și culturală.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cunoașterea conceptelor, principiilor și metodelor de bază ale didacticii matematice la nivelul învățământului primar; 2. Identificarea formelor de instruire ce necesită a fi proiectate; 3. Analiza finalităților educaționale necesare pentru proiectarea unei lecții; 4. Elaborarea proiectului unei lecții mixte conform rigorilor curriculare.
<p>Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale, adecvate finalităților și particularităților individuale ale discipolilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea prevederilor curriculare pentru o lecție ca formă principală de instruire; 2. Analiza indicatorilor de calitate a unei lecții; 3. Proiectarea activității didactice la matematică la nivelul învățământului primar, respectând corectitudinea științifică și metodologică în domeniile de conținut și aplicând strategii centrate pe elev în contextul documentelor de politici, al actelor normative și reglatorii în domeniul educațional, al pieselor curriculare; 4. Prezentarea unei secvențe de lecții conform etapelor cadrului ERRE.
<p>Comunicarea eficientă în context educațional: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale discipolilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Descrierea formelor de comunicare practicate la orele de <i>Matematică</i> în clasele primare; 2. Interpretarea explicativă a conceptelor fundamentale ale didacticii matematice; 3. Prezentarea unor produse de muncă intelectuală în grupuri mici și în plen, în diferite forme (inclusiv cu utilizarea TIC), în funcție de obiective și de specificul grupului-țintă; 4. Identificarea soluțiilor pentru diverse situații-problemă tipice și individuale la nivelul elevului și al clasei în cadrul disciplinei <i>Matematica</i> în învățământul primar; 5. Alegerea modalităților de atingere a obiectivelor propuse la didactica matematice.

<p>Realizarea eficientă a managementului educațional: aplicarea strategiilor și monitorizarea procesului educațional (în context formal și non-formal) și de consiliere psihopedagogică la nivelul învățământului secundar.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea trăsăturilor manageriale ale unui învățător de succes; 2. Analiza funcțiilor manageriale ale cadrului didactic; 3. Realizarea eficientă a legăturilor inter-și transdisciplinare, prin valorificarea potențialului formativ al competențelor-cheie; 4. Prezentarea scenariului pentru o activitate extracurriculară cu o tematică apropiată de curriculumul pentru <i>Matematică</i> în clasele primare (ședință cu părinții, seminar metodic, ședință de catedră)
<p>Evaluarea eficienței procesului educațional: stabilirea bazei documentelor normativ-reglatorii, criteriilor de evaluare a eficienței procesului educațional; elaborarea instrumentarului de evaluare; luarea deciziilor și elaborarea strategiilor de sporire a calității procesului educațional.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea caracteristicilor evaluării pe bază de descriptori; 2. Evaluarea/autoevaluarea activităților la matematică la nivelul învățământului primar; 3. Analiza criteriilor de evaluare a capacităților matematice ale elevilor din învățământul primar; 4. Analiza diferitor tipuri de evaluare aplicate în învățământul primar: evaluare inițială, evaluare formativă (punctuală, în etape), evaluare sumativă; 5. Elaborarea a 4 teste de evaluare (câte unul pentru fiecare clasă).

Durata cursului *Didactica matematicii*: 180 de ore de formare, dintre care 45 de ore în cadrul cursurilor *informativ-teoretice și mixte*; 45 de ore în cadrul seminarelor *formativ-aplicative*, dintre care 4 ore de evaluare/atestare și 90 de ore pentru temele individuale, proiectele individuale și de grup, activități practice *aplicative*, elaborarea portofoliilor, autoevaluare.

Tema 1. CURRICULUMUL LA MATEMATICĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR: PRINCIPII, SISTEM DE COMPETENȚE, COMPETENȚE SPECIFICE, UNITĂȚI DE COMPETENȚE, UNITĂȚI DE CONȚINUT

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- definească noțiunile de *curriculum școlar*, *competență școlară*, *unități de competență*, *unități de conținut*;

- identifice elementele structurale ale curriculumului școlar la matematică pentru învățământul primar;
- determine specificul și caracteristicile diverselor tipuri de curriculum: nucleu, aprofundat, extins, elaborat în școală;
- cunoască sistemul de competențe curriculare;
- cunoască profilul absolventului învățământului primar și finalitățile disciplinei *Matematica* pentru fiecare dintre clasele I-IV;
- identifice conexiunea dintre unitățile de competență, unitățile de conținut și activitățile recomandate de curriculumul pentru disciplina *Matematica* în învățământul primar;

Unități de conținut:

- Scopul major al educației matematice la treapta primară de învățământ
- Rolul și locul disciplinei *Matematica* în sistemul disciplinelor școlare
- Tipuri de curriculum: nucleu, aprofundat, extins, elaborat în școală
- Structura curriculumului
- Curriculumul Național la disciplina *Matematică* în învățământul primar
- Sistemul competențelor specifice la matematică și etapele de formare
- Competențe specifice disciplinei *Matematica* pentru învățământul primar
- Principii specifice pentru procesul educațional la matematică în învățământul preuniversitar

Termeni-cheie: curriculum, competențe, unități de competență, obiectiv, obiectiv de referință, obiectiv operațional, conținuturi, standarde curriculare, finalități, capacități, deprinderi, atitudini, comportamente, unități de competență, unități de conținut, profilul absolventului.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (4 ore).

EVOCARE

1. Argumente în lanț. De ce *Matematica* este disciplina care se află în planul de învățământ în toate 12 clase ale învățământului general? Care este impactul acestei discipline asupra vieții și activității oamenilor?

2. Concluzie: Generalizând și însumând argumentele aduse de toți colegii, conchidem ...

REALIZAREA SENSULUI

1. Termeni în avans. Citiți definițiile propuse. Analizați-le. Găsiți în dicționar cuvintele noi/ neclare. Reexplicați termenii, găsind interdependența dintre ei.

Suport:

„Curriculumul include toate experiențele planificate riguros pentru a fi formate elevilor în școală, spre a atinge finalitățile învățării la cele mai înalte standarde de performanță permise de posibilitățile lor individuale.” (Cadrul de Referință al Curriculumului Național)

Curriculumul pentru învățământul primar este parte componentă a Curriculumului Național și reprezintă un sistem de concepte, procese, produse și finalități care, în integritatea sa, asigură funcționalitatea și dezvoltarea acestui nivel de învățământ.

Competența se definește ca și capacitatea unei persoane sau a unui grup de persoane de a realiza o sarcină – de învățare, profesională sau socială – la un nivel de performanță prestabilit de un standard, într-un context dat. Competențele sunt de diferite tipuri, grade și niveluri de dezvoltare.

Competența-cheie se definește ca fiind un ansamblu de cunoștințe, abilități și atitudini adecvate contextului de care fiecare individ are nevoie pentru dezvoltarea sa personală, pentru cetățenie activă, pentru incluziune socială și angajare pe piața muncii (Official Journal of the European Union – decembrie, 2006).

Competențele specifice, fiind proiectate pentru tot parcursul claselor primare, reperează proiectarea de lungă durată la disciplină. Proiectarea didactică anuală a disciplinei se realizează conform datelor din Administrarea disciplinei și ținând cont de Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut.

Unul dintre modelele pentru definirea conceptului de competență este acela care definește competența pe trei dimensiuni: *cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini*.

Cunoștințele: asigură nucleul teoretic și conceptual al competenței, variate tipuri de cunoștințe (declarative, procesuale, strategice, metacognitive) conducând la diferite tipuri de abilități.

Capacitățile și deprinderile: reprezintă latura acțională a competenței; ele se distribuie pe un registru variat, de la deprinderi/structuri algoritmice până la strategii de abordare inovativă a problemelor.

Atitudinile: reprezintă dimensiunea comportamentală, felul de a fi sau de a se comporta, de a reacționa la diferitele situații și probleme.

Sistemele de unități de competențe proiectate pentru o unitate de învățare sunt prevăzute integral pentru evaluarea de tip cumulativ la finele respectivei unități de învățare și selectiv – pentru evaluarea formativă pe parcurs. Aceste sisteme reperează proiectarea didactică a unităților de învățare și proiectarea didactică de scurtă durată.

Unitățile de conținut constituie mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea sistemelor de unități de competențe proiectate pentru unitatea de învățare dată. Respectiv, se vizează realizarea competențelor specifice disciplinei, dar și a celor transversale/transdisciplinare.

2. Lectura ghidată. Citiți informațiile din Curriculumul Național 2018, p.10-17 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf) și răspundeți la următoarele întrebări:

- ↳ Care este rolul finalităților în Curriculumul pentru învățământul primar?
- ↳ Care este finalitatea principală a educației?
- ↳ Care este misiunea învățământului primar?
- ↳ Care este sistemul de competențe pentru învățământul primar?
- ↳ Care sunt competențele-cheie prevăzute de Codul Educației al Republicii

Moldova?

- ↳ Ce reprezintă Profilul de formare a absolventului?
- ↳ În ce constă idealul educațional al școlii din Republica Moldova?
- ↳ Care este sistemul de conținuturi pentru învățământul primar: în sens larg și în sens îngust?

3. Definiți conceptul de competență școlară și competență în matematică, în baza suportului.

4. Explicați prin intermediul unei scheme elaborate personal una dintre situații:

- a) interdependența diferitor tipuri de competențe;
- b) cum are loc formarea unei competențe.

5. **Lectura intensivă. Sinelg:** „V” – confirmă; „+” – informație nouă; „-” – contradicere, informație diferită; „?” – informație confuză. Citiți și procesați informația. Folosiți metoda Sinelg pentru a determina, în timpul lecturii, informația care este clară/ nouă/ neclară/ confuză.

Suport:

Predarea-învățarea matematicii în clasele primare are scopul să asigure pentru toți elevii formarea capacităților de bază: calcul aritmetic, noțiuni elementare intuitive de geometrie, noțiuni elementare vizând măsurarea și măsurile.

Curriculumul la matematică vizează formarea de structuri ale gândirii specifice matematicii cu accente pe:

- abordarea conținuturilor: trecerea de la o aritmetică teoretică la o varietate de contexte problematice generalizate de aritmetică;
- pregătirea elevilor: trecerea de la aplicarea unor algoritmi rezolutivi la utilizarea de strategii în rezolvarea de probleme;
- învățare: reamplasarea accentului de pe memorare repetată pe explorare-investigare;
- predare: trecerea de la subiectivismul și rigiditatea în aprecierea cu note la transformarea evaluării într-un mijloc de autoapreciere și stimulare a elevului.

Toate acestea obligă învățătorul să-și schimbe fundamental orientarea în activitatea la clasă, să facă efort sistematic pentru a cunoaște cât mai bine po-

sibilitățile elevilor și, pe această bază, să proiecteze și să aplice în mod creator, potrivit celui mai bun efect așteptat, soluțiile individualizatoare menite să asigure dezvoltarea personalității integrale a fiecărui elev.

Obiectivele cadru prevăzute curricular pentru instruirea matematică primară sunt:

- însușirea și utilizarea conceptelor specifice matematicii;
- dezvoltarea capacităților de explorare/investigare și rezolvare de probleme;
- formarea unor capacități de comunicare, utilizând limbajul matematic;
- formarea motivației personale și a unor atitudini pozitive față de matematică în contexte variate.

Alături de limba română, matematica este una dintre disciplinele de bază, care se studiază în clasele primare. În planul-cadru de învățământ al ciclului primar, studiului matematicii în clasele I – IV îi sunt rezervate câte 4 ore obligatorii și o oră opțională pe săptămână în fiecare clasă. Importanța ce se acordă matematicii poziționează această disciplină ca una fundamentală, a cărei studiere sistematică și temeinică servește, cu certitudine, la însușirea altor discipline școlare.

REFLECȚIE

1. Lectura imaginii

a) Explicați structura dinamică a competenței după Modelul PISA în baza reprezentării propuse.

b) Reprezentați structura dinamică a competenței matematice, în baza aceluiași Model.

2. Activitate în grup

a) Selectați/ alegeți, din curriculumul școlar la *Matematică*, treapta primară de învățământ, o competență specifică și unitățile de competență aferente.

b) Identificați modul în care acestea se raportează la operațiile mintale descrise mai jos:

Algoritmizarea: poate fi concretizată prin următoarele concepte operaționale: reducerea la o schemă sau model; anticiparea unor rezultate; reprezentarea datelor; remarcarea unor invarianți; rezolvarea de probleme prin modelare și algoritmizare.

Exprimarea: poate fi concretizată prin următoarele concepte operaționale: descrierea unor stări, sisteme, procese, fenomene; generarea de idei, concepte, soluții; argumentarea unor enunțuri; demonstrarea.

Prelucrarea secundară (a rezultatelor): poate fi concretizată prin următoarele concepte operaționale: compararea unor rezultate, date de ieșire, concluzii; calcularea, evaluarea unor rezultate; interpretarea rezultatelor; analiza de situații; elaborarea de strategii; relaționări între diferite tipuri de reprezentări, între reprezentare și obiect.

Transferul: poate fi concretizat prin următoarele concepte operaționale: aplicarea; generalizarea și particularizarea; integrarea; verificarea; optimizarea; transpunerea; negocierea; realizarea de conexiuni complexe; adaptarea și adecvarea la context.

3. Enumerați competențele specifice disciplinei *Matematica*.

4. Analizați Curriculumul Național pentru învățământul primar la *Matematică* și identificați:

- unitățile de competență ce vizează una dintre competențele specifice disciplinei *Matematica* (la alegere);
- unitățile de conținut, activitățile și produsele recomandate ce vizează una dintre unitățile de competență (la alegere).

5. Identificați ramurile care au contribuit la fundamentarea integrată a disciplinei *Matematica* și disciplinele școlare din învățământul general în cadrul cărora se folosesc competențele/ abilitățile matematice.

6. Selectați din curriculum competențele transdisciplinare specifice treptei primare de învățământ, care pot fi formate în cadrul disciplinei *Matematica*.

EXTINDERE

1. Scrieți un text de o pagină în care să reflectați avantajele unui învățământ axat pe competențe. Respectați structura unui eseu.

2. Comentați cel puțin 3 posibilități de formare a competențelor-cheie în cadrul disciplinei *Matematica*.

Competențe	Comentarii/ explicații

Tema 2. PROIECTAREA DEMERSULUI DIDACTIC: PROIECT DE LUNGĂ DURATĂ, PROIECT PE UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE, PROIECT DE SCURTĂ DURATĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine corelația dintre curriculumul la *Matematică* și proiectarea demersului didactic;
- cunoască reperele curriculare pentru proiectarea unei unități de învățare/ elaborarea unui proiect de scurtă durată;
- utilizeze conceptele, principiile și metodele de bază ale design-ului instrucțional în contexte specifice proiectării demersului didactic din învățământul primar;
- aplice diverse produse curriculare în proiectarea didactică eșalonată la nivelul învățământului primar;
- analizeze opțiuni de abordare individualizată și diferențiată a proiectării de lungă durată/ a unei unități de învățare/ a unei lecții;
- elaboreze ghidat secvența unei proiectări de lungă durată/ o unitate de învățare/ proiectul unei lecții de matematică în învățământul primar;
- analizeze și să compare unele proiecte propuse.

Unități de conținut:

- Proiectarea de lungă durată la matematică, clasele I-IV
- Proiectarea unităților de învățare
- Proiectarea de scurtă durată
- Structura proiectului de lungă durată/ a unității de învățare/ de scurtă durată: aspecte generale și specifice
- Reperarea curriculară în proiectarea de lungă durată/ a unei unități de învățare/ a unei lecții
- Analiza unor proiecte propuse
- Elaborarea unor proiecte de lungă durată/ a unei unități de învățare
- Elaborarea unor proiecte de lecție în baza suporturilor oferite

Termeni-cheie: proiectare de lungă durată, proiectare didactică /de scurtă durată, unitate de învățare, lecție, proiect didactic, competențe specifice, unități de competențe, obiective operaționale, scenariu didactic, conținuturi, strategie didactică: metode de învățământ, mijloace de învățământ, forme /mod de organizare, metode de evaluare.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (6 ore)

EVOCARE

1. Jurnalul cu dublă intrare. Comentați aforismul de mai jos.

Afirmația	Comentariu
„Planificarea este aducerea viitorului în prezent, astfel încât poți acționa asupra lui, acum.” <i>Alan Lakein</i>	

2. Numiți cât mai multe activități care:

- necesită să fie proiectate;
- necesită o anumită strategie;
- au mai multe etape.

REALIZAREA SENSULUI

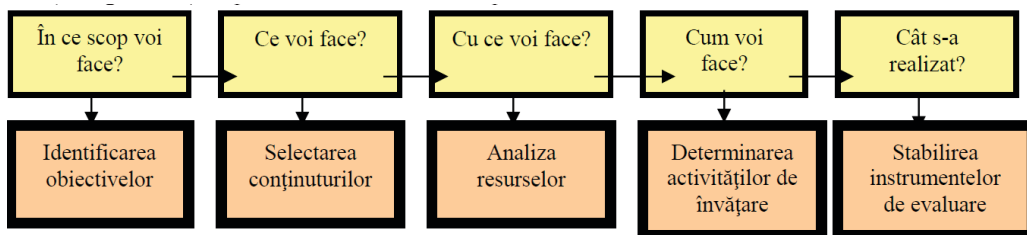
1. **Lectura ghidată.** Citiți informațiile din Ghidul pentru implementarea Curriculumul Național 2018, p.9-19 ([ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf \(gov.md\)](#)) și formulați cel puțin câte 3 întrebări pentru colegi pentru fiecare dintre domeniile următoare:

Domeniul	Întrebări pentru coleg
<i>Documente de proiectare didactică eșalonată</i>	
<i>Proiectare de lungă durată</i>	
<i>Proiectarea unităților de învățare</i>	
<i>Proiectare de scurtă durată</i>	

2. **Analizați diagrama de mai jos și:**

a) Explicați fiecare dintre pașii parcurși pentru realizarea proiectării secvențelor de conținut.

b) Argumentați respectarea ordinii acestor etape.

3. **Activitate în perechi.** Elaborati obiectivele operaționale pentru unul dintre conținuturile curriculare la disciplina *Matematica*, clasa a II-a, folosind verbele de acțiune conform:

- Taxonomiei lui Bloom-Anderson pentru domeniul cognitiv;
- Taxonomiei lui Krathwofl pentru domeniul afectiv;
- Taxonomiei lui Simpson pentru domeniul psihomotor.

REFLECȚIE

1. **Activitate în grup.** Analizați proiectele de lungă durată propuse și analizați-le în baza următoarelor criterii:

- respectarea structurii recomandate;
- completarea corespunzătoare a antetului; a proiectului de administrare a disciplinei; a proiectelor unităților de învățare;

- respectarea rubricilor proiectului;
- conformitatea numărului de ore (în baza Planului-cadru);
- eșalonarea corespunzătoare a unităților de învățare;
- respectarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare;
- stipularea tipurilor de lecții (în cazul în care necesită);
- includerea tuturor unităților de competență, proiectarea echilibrată a lor;
- proiectarea echilibrată a unităților de conținut din curriculum;
- proiectarea evaluărilor;
- proiectarea lecțiilor de recapitulare, generalizare, dezvoltare și ameliorare.

Indicatori de calitate: ca nivel de realizare se poate folosi grila de 3 elemente: minim, mediu, maxim.

Grupul I: MODELE DE PROIECTE DIDACTICE DE LUNGĂ DURATĂ CLASELE I-IV Anul de învățământ 2020-2021 (gov.md)

Grupul II: matematica_cl. i-ii_2019-2020.pdf (gov.md)

Grupul III: <https://bit.ly/3A8jFmq>

2. Completați proiectul didactic propus cu elementele/ conținutul lipsă.
<https://bit.ly/3itec3x>

3. Elaborați o fișă de evaluare a lecției, având drept criterii principale: conceperea proiectului de lecție; comportamentul cadrului didactic; determinarea metodelor didactice; utilizarea metodică a mijloacelor de învățământ; conducerea și dirijarea învățării-evaluării.

EXTINDERE

1. Proiectați o secvență a unui proiect de scurtă durată la disciplina *Matematica*, clasa a III-a, modulul „Adunarea și scăderea în concentrul 0-1000”, respectând structura proiectului propus.

Tema 3. STRATEGII DIDACTICE UTILIZATE PENTRU PREDAREA CONCEPTELOR MATEMATICE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- definească noțiunile de *strategie didactică*, *metode didactice*, *mijloace de învățământ*, *forme de organizare a lecției*;
- numească tipurile de strategii didactice aplicate la matematică în învățământul primar;

- cunoască diverse metode și tehnici pentru organizarea procesului educațional la matematică în învățământul primar;
- clasifice mijloace de învățământ conform criteriilor propuse;
 - argumenteze alegerea metodelor adecvate pentru desfășurarea unei lecții de matematică în învățământul primar;
 - identifice metodele necesare pentru diverse etape ale lecției/ tip de lecție/ obiective propuse;
 - elaboreze ghidat scenariul unei lecții în conformitate cu tipul de lecție ales/ propus.

Unități de conținut:

- Specificul strategiei didactice în programarea și realizarea activităților specifice disciplinei *Matematica*, în învățământul primar
- Strategii didactice utilizate în învățarea matematicii
- Metode didactice tradiționale și moderne aplicate în clasele primare la matematică
- Mijloacele didactice: concept, rol, funcții
- Clasificarea mijloacelor de învățământ
- Specificul strategiilor de învățare prin cooperare – strategii interactive
- Specificul metodelor didactice din perspectiva învățării prin cooperare
- Metode, tehnici pentru facilitarea înțelegerii conceptelor matematice

Termeni-cheie: strategie didactică, metodologie, metodă, procedeu, mijloace de învățământ, forme de organizare, metodă didactică, strategii euristice, metodă euristică, procedee euristice, strategii inductive, activitate frontală, activitate diferențiată, activitate independentă, munca în grup.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (4 ore).

EVOCARÉ

Graffiti: Elementele unui proiect de scurtă durată (2-3 echipe)

REALIZAREA SENSULUI

1. Lectura intensivă. Sinelg: „V” – confirmă; „+” – informație nouă; „-” – contradicție, informație diferită; „?” – informație confuză. Citiți și procesați informația. Folosiți metoda Sinelg pentru a determina, în timpul lecturii, informația care este clară/ nouă/ neclară/ confuză.

Suport:

Strategii didactice – se listează în conformitate cu demersul lecției:

Formele de organizare: frontală, individuală, în grup – pledând pentru „o grupare flexibilă și mobilă a elevilor cu treceri de la activități în grupuri mari la acțiuni în grupuri mici, omogene și apoi la activități individuale”.

Metodele, procedee și tehnicile în didactică – optând pentru îmbinarea armonioasă a metodelor și tehnicilor interactive moderne cu cele consacrate în învățământul primar:

Metode de comunicare	Explicația Descrierea Povestirea Instructajul Discuția dirijată	Conversația Problematizarea Lectura ghidată Lucrul cu manualul Instruirea prin tehnici audio/ video
Metode de explorare	Observația Experimentul	Demonstrația Modelarea
Metode de acțiune	Exercițiul Lucrarea practică	Jocul didactic Simularea
Metode de raționalizare	Algoritmizarea	Instruirea asistată de calculator

Mijloacele didactice: demonstrative, individuale, distributive; mijloacele elaborate de cadrul didactic se anexează la proiect.

2. Citiți suportul. Formulați și alte exemple/ contexte/ subiecte de utilizare a metodelor activ-participative/ interactive descrise.

Suport:

Metodele activ-participative utilizate pentru însușirea cunoștințelor matematice sunt: exercițiul, învățarea prin descoperire, conversația euristică, problematizarea, demonstrația, munca independentă, jocurile matematice.

Metoda exercițiului constă în a executa o acțiune în mod repetat și conștient, în a face un lucru de mai multe ori, în vederea formării unor deprinderi. Exercițiul nu trebuie înțeles în sensul de repetare mecanică, ci de re folosire intensivă și extensivă a unor elemente și structuri globale, proprii sarcinii de învățare.

Învățarea prin descoperire urmărește activizarea cognitivă a elevilor. Ea constă în punerea elevului în fața unei situații care să-i permită ca, folosind o anumită strategie, să ajungă singur la un răspuns care nu mai constituie o simplă însumare a cunoștințelor anterioare, ci o depășire sau măcar o reorganizare a lor. Cunoștințele astfel învățate prin efort personal se fixează mai bine în memoria elevului, devin mai operaționale. În cazul utilizării acestei metode, rolul dascălului este de a planifica situațiile de învățare și de a dirija drumul elevului spre rezolvarea acestor situații.

Conversația euristică este o modalitate aparte de învățare prin descoperire. Specificul ei rezultă din faptul că învățătorul instruieste nu prin „a transmite” sau „a prezenta” noi cunoștințe, ci prin întrebări. Elevii sunt ajutați să prelucreze propriile cunoștințe pe care le posedă și să ajungă la noi asociații, să propună soluții variate și originale de rezolvare a problemelor teoretice și practice.

Problematizarea este cunoscută ca o modalitate de instruire prin crearea unor situații-problemă, care solicită elevilor utilizarea, restructurarea și completarea unor cunoștințe anterioare în vederea soluționării acestor situații, pe baza experienței și a efortului personal.

Metoda demonstrației facilitează înțelegerea unor cunoștințe noi, prin observarea și analiza unui material intuitiv, contribuind și la executarea corectă a unor activități.

Metoda jocurilor ofera un cadru propice pentru învățarea activă, participativă, stimulând în același timp inițiativa și creativitatea elevilor. Jocurile didactice reprezintă o formă de învățare plăcută și atractivă, ce corespunde particularităților psihice ale acestei vârste. Lecțiile înviorate cu jocuri didactice susțin efortul elevilor, menținându-i mereu interesați, îi determină să lucreze efectiv și în același timp să gândească în mod creator și original.

Metodele didactice specifice învățării active, nou-apărute în sistemul de predare-învățare (brainstorming-ul, ciorchinele, diagrama Venn, Jurnalul cu dublă intrare, Metoda cadranelor și Cubul) am încercat să le aplic și la lecțiile de matematică.

Brainstorming-ul, „furtuna în creier”, este prezent chiar în activitatea de compunere de probleme. În momentul în care în fața copilului așezăm două numere și îi cerem să formuleze o problemă în care să le integreze, în mintea copilului apare o avalanșă de idei, de operații matematice cărora le-ar putea asocia enunțul unei probleme. În scopul stimulării creativității, învățătorul trebuie să aprecieze efortul fiecărui copil și să nu înlăture nicio variantă propusă de elevi.

Exemplu: *Compuneți o problemă folosind numerele 45 și 5.*

Am observat că fiecare elev din clasă poate crea o problemă în care va sugera operații aditive, substructive, multiplicative sau de împărțire.

Metoda ciorchinelui poate fi folosită cu succes când trebuie să formăm numere prin operații diverse.

Metoda ciorchinelui se poate utiliza și în secvențe de recapitulare a noțiunilor teoretice matematice. Prin întrebări, învățătorul dirijează gândirea elevilor, notează și schematizează cunoștințele teoretice matematice:

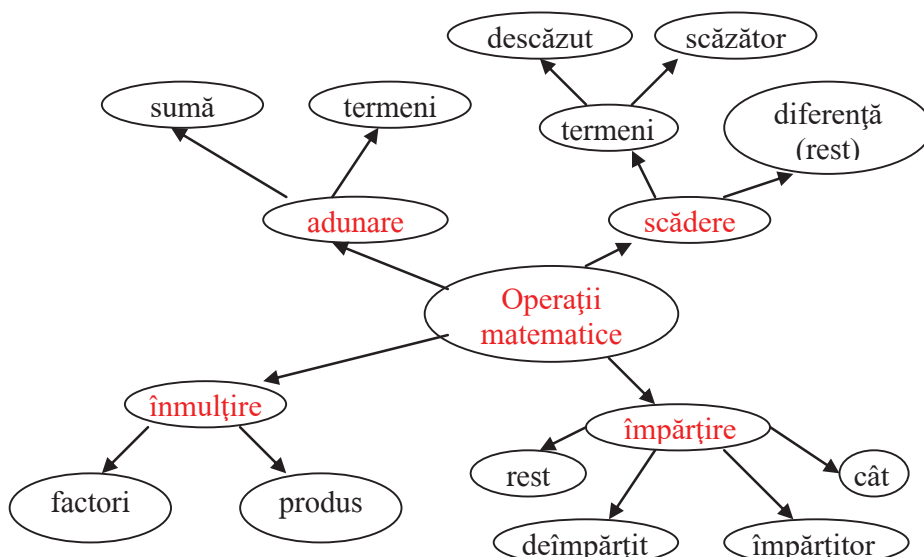
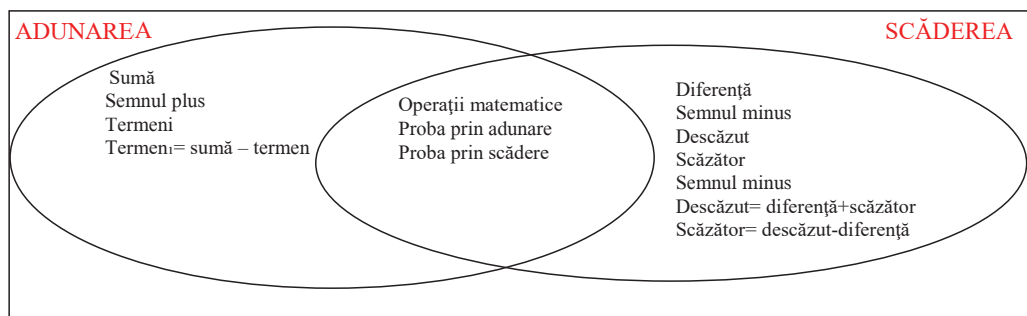

Diagrama Venn are rolul de a reprezenta sistematic, într-un mod cât mai creativ, asemănările și deosebirile evidente dintre două categorii de operații matematice. Dă rezultate deosebite la activitatea în echipă.

Exemplu: *Reprezentați în diagrama Venn ceea ce știți voi despre operația de adunare și de scădere.*

Metoda cadranelor, folosită frontal sau individual, în rezolvarea problemelor. Fișa de lucru este împărțită în patru cadrane destinate textului problemei, schemei problemei, rezolvării și, respectiv, răspunsului problemei. Acoperind celelalte cadrane și descoperind doar pe cele cu nr. II, III sau IV se poate solicita elevilor să creeze probleme asemănătoare.

I	Bunica are 56 m de pânză roșie. Pânza albă este de 7 ori mai mică decât cea roșie. Care este lungimea celor două bucăți în total?	II
		} II
III	1. Care este lungimea pânzei albe? $56 \text{ m} : 7 = 8 \text{ m}$ 2. Care este lungimea pânzei în total? $56 \text{ m} + 7 \text{ m} = 63 \text{ m}$	IV
		Răspuns: 8 m pânză albă, 63 m în total

Cubul este o metodă activă aplicată unei clase de elevi împărțită în șase grupe. Fiecare grupă are o sarcină de lucru diferită ca grad de dificultate față de celelalte cinci grupe. Elevii dau cu zarul. Fiecărei fețe a cubului învățătorul îi asociază o cerință, care trebuie neapărat să înceapă cu cuvintele: „descrie”, „compară”, „explică”, „argumentează”, „analizează”, respectiv „aplică”.

Exemplu (clasa a II-a):

1. Describe importanța cifrei 2 în fiecare dintre numerele: 271, 321, 402, 222.
2. Compară numerele: 425 cu 219; 675 cu 576; 348 cu 483.
3. Explică proprietatea adunării numită comutativitate prin două exemple date de tine.

4. Argumentează valoarea de adevăr a următorului calcul matematic, efectuând proba în două moduri: $963 - 425 = 538$.

5. Analizează propozițiile de mai jos și anulează-o pe aceea care nu prezintă un adevăr:

- a) termenul necunoscut al adunării se află prin adunare;
- b) primul termen al scăderii, scăzutul, se află prin adunare;
- c) al doilea termen al scăderii, scăzătorul, se află prin scădere.

6. Aplică proprietățile cunoscute ale adunării pentru a rezolva rapid exercițiul:

$$1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 = \dots$$

Oricare formă a muncii independente stimulează activitatea creatoare a elevilor, asigurând antrenarea tuturor elevilor la muncă, îndeplinirea problemelor date și integrarea cu succes a elevilor în societate.

Jocul didactic matematic reprezintă un ansamblu de acțiuni și operații care urmăresc obiective de pregătire intelectuală a elevilor, generând o motivație stimulatorie și constituind o prezență indispensabilă în ritmul accentuat al muncii școlare. Folosit în procesul de învățământ, jocul didactic asigură participarea activă a elevului la lecții, sporind interesul de cunoaștere față de conținutul lecțiilor. Un exercițiu sau o problemă de matematică devine joc didactic matematic dacă realizează un scop și o sarcină didactică din punct de vedere matematic, folosește elemente de joc în vederea realizării sarcinii propuse; folosește un conținut matematic accesibil și atractiv; utilizează reguli de joc cunoscute anticipat și respectate de elevi.

3. Activitate în grup. Analizați proiectele de scurtă durată propuse. Stabiliți corectitudinea strategiilor didactice selectate în baza următoarelor criterii:

- stipularea acestora în antetul proiectului;
- regăsirea lor în proiectul didactic;
- relevanța formelor, metodelor, mijloacelor alese;
- corespunderea acestora cu tipul/ subiectul lecției;
- proiectarea echilibrată a strategiilor didactice (numărul lor);
- corespunderea lor cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Indicatori de calitate: ca nivel de realizare se poate folosi grila de 3 elemente: minim, mediu, maxim.

Grupul I: <https://docs.google.com/document/d/11X2PNfoih9LERBn4oa0UfR0LmrkNLEZ-/edit>

Grupul II: [proiect_mem_x4.docx](#) - Documente Google

Grupul III: [Proiect mate Timpul.doc](#) - Documente Google

REFLECȚIE

1. Alegeți una dintre culorile tablei de șah (alb sau gri). Formulați întrebări referitoare la subiectul lecției. Propuneți întrebările formulate colegilor, conform solicitării. Răspundeți la întrebările celorlalți colegi.

	1	2	3	4
A				
B				
C				
D				

2. Lucrați în trei grupuri. Analizați și scrieți cel puțin 5 concluzii la subiectul lecției respectând dimensiunea/ caracterul grupului din care face parte:

Grupul I: Optimiștii;

Grupul II: Constatatorii;

Grupul III: Scepticii.

3. Restabiliți proiectul de scurtă durată, înscriind strategiile didactice lipsă, după lectura/ analiza proiectului.

[45proiectmate.docx - Documente Google](#)

EXTINDERE

1. Selectați un set de jocuri didactice specifice elevilor de vârstă școlară mică. Dezvoltați/ exemplificați 2-3 dintre jocurile identificate, apelând la manualul de Matematică pentru clasa I, a II-a.

2. Alegeți una dintre situațiile de mai jos și realizați-o.

a) Elaborează un rebus la o temă concretă la disciplina *Matematica*. Descrie metodologia de aplicare a acestuia în cadrul lecției.

b) Explică cum și în ce context vei utiliza metoda „Graficul T” la o temă concretă la disciplina *Matematica*.

Tema 4. METODOLOGIA STUDIERII NUMERAȚIEI NUMERELOR NATURALE ÎN CLASELE PRIMARE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii conceptului de număr natural;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele I-IV aferente studierii conceptului de număr natural;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea conceptului de număr natural;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea conceptului de număr natural, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de exerciții și probleme de matematică specifice conceptului de număr natural;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii numerației numerelor naturale (riglete, abac, seturi de figuri geometrice etc.);
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea conținuturilor aferente conceptului de număr natural;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate pentru unitățile de conținut specifice conceptului de număr natural, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Elemente pregătitoare pentru formarea conceptului de număr natural: premise psiho - pedagogice, prevederi curriculare (subcompetențe; conținuturi; activități de învățare, evaluare recomandate)
- Metodologia formării conceptului de număr natural. Dinamica formării conceptului de număr natural
- Metodologia formării conceptului de număr natural cardinal/ natural ordinal
- Tipuri de exerciții vizând relația de ordine a numărului dat cu numerele învățate
- Organizarea studierii numerației numerelor naturale
- Concentrele numerice de studiere a numerației numerelor naturale
- Etapele predării-învățării numerației. Studierea numerației numerelor naturale în clasele primare
- Exerciții și probleme de numerație

Termeni-cheie: numere naturale, clasă, ordin, unități de ordin, cifre romane, cifre arabe, sistem zecimal de numerație, șiruri de numere, ordonare crescătoare, ordonare descrescătoare, predecesor, succesori, clasa unităților/ miilor/ milioane, miliardelor, comparare, ordonare.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (6 ore).

EVOCARE

1. Asemănări și deosebiri. Priviți materialele video de mai jos. Stabiliți prin ce se aseamănă aceste lecții și prin ce se deosebesc. Identificați strategiile comune.

Suport 1: <http://www.educatieonline.md/details?bcc34dc886f842b79ed1850b302e2a1f>

Suport 2: <http://www.educatieonline.md/details?f84e083555d04028bc14a9bf0bfd61d8>

Suport 3: <http://www.educatieonline.md/details?a0a8b0e91d4a400684d4c7ce35229e00>

REALIZAREA SENSULUI

1. Lectura intensivă. Sinelg: „V” – confirmă; „+” – informație nouă; „-” – contrazicere, informație diferită; „?” – informație confuză. Citiți și procesați informația. Folosiți metoda Sinelg pentru a determina, în timpul lecturii, informația care este clară/ nouă/ neclară/ confuză.

TEMA 4. METODOLOGIA STUDIERII NUMERAȚIEI NUMERELOR NATURALE ÎN CLASELE PRIMARE - Documente Google

2. Textul lacunar. Restabiliți textul de mai jos, utilizând informația din suport.

✓ În formarea conceptului de număr natural acțiunea precede intuiția, modelul didactic presupunând următoarea dinamică: ...

✓ Pentru a stabili relația de ordine a numărului dat cu numerele învățate anterior se recomandă a se proceda astfel: ...

✓ Conținutul studiului numerației este organizat, în principal, după un model ... , cu sensibile orientări spre constituirea de modele ..., spre exemplu

✓ În centrul 0-10 se introduc noțiunile: număr, cifră;

✓ În centrul 0 – 1 000 000 000 se formează reprezentări despre sistemul ... de numerație (cifrele ... și regulile de ... a acestora la ... și ... numerelor naturale) și despre ... acestui sistem.

✓ Materialul didactic potrivit pentru predarea-învățarea numerației poate fi:

...

REFLECȚIE

1. Analizați Curriculumul Național, 2018 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf). Identificați concentrele numerelor naturale studiate în fiecare dintre cele patru clase primare.

2. Stabiliți ordinea subiectelor în care se studiază numerele naturale, specifică tuturor concentrelor.

- Ordonarea numerelor naturale;
- Rezolvarea problemelor legate de numerație;
- Scrierea numerelor naturale;
- Compunerea și descompunerea numerelor;
- Citirea numerelor naturale;
- Compararea numerelor.

3. Cubul. Împărțiți-vă în echipe a câte 6, folosind un zar, și realizați sarcinile de mai jos.

☞ Describe modelul didactic pentru studierea conceptului de număr natural în clasa I, concentrul 0-10.

☞ Compară subiectele curriculare pentru clasa a III-a și a IV-a ce vizează studierea numerației.

☞ Explică necesitatea utilizării materialelor didactice pentru învățarea conceptului de număr natural în clasa I.

☞ Argumentează necesitatea studierii cifrelor romane în treapta primară de învățământ.

☞ Analizează metodele utilizate în clasa a IV-a pentru învățarea numerației.

☞ Aplică unul dintre jocurile cunoscute pentru a învăța conceptul de număr natural în clasa I.

4. Tehnica „Găsește expertul”

Lucrați în grup și identificați cât mai multe dificultăți care, după părerea Dvs., pot apărea în studierea conceptelor de numere naturale de către elevii claselor primare. Solicitați colegilor să propună soluții. Scrieți cea mai bună/ rațională/ ingenioasă soluție.

	Problema identificată	Cea mai bună soluție propusă
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

EXTINDERE

1. Elaborați o secvență a unui proiect de scurtă durată pentru un subiect curricular specific studierii conceptului de număr natural. Identificați strategiile didactice utilizate în această secvență de proiect.

2. Identificați tipurile de exerciții și probleme de matematică specifice conceptului de număr natural pentru una dintre clasele primare. Suporturi recomandate:

Manual de matematică, clasa 1: <http://ctice.md:8095/public/download.php?id=465>

Manual de matematică, clasa 2: <http://ctice.md:8095/public/download.php?id=468>

Manual de matematică, clasa 3: <http://ctice.md:8095/public/download.php?id=352>

Manual de matematică, clasa 4: <http://ctice.md:8095/public/download.php?id=349>

Tema 5. METODOLOGIA FORMĂRII NOȚIUNILOR DE ADUNARE ȘI SCĂDERE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii operațiilor de adunare și scădere;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele I-IV aferente studierii operațiilor de adunare și scădere;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea operațiilor de adunare și scădere;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea operațiilor de adunare și scădere, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de exerciții și probleme de matematică specifice operațiilor de adunare și scădere;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii operațiilor de adunare și scădere;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea conținuturilor aferente operațiilor de adunare și scădere;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate pentru conținuturile legate de operațiile de adunare și scădere, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Metodologia formării noțiunii de adunare a numerelor naturale. Proprietăți ale adunării numerelor naturale. Strategii didactice pentru studierea tablei adunării
- Metodologia formării noțiunii de scădere a numerelor naturale. Proprietăți ale scăderii numerelor naturale. Strategii didactice pentru studierea tablei scăderii

- Formarea capacităților de calcul legate de adunarea și scăderea netabelară a numerelor naturale în clasele primare
- Algoritmi pentru procedee orale și scrise de adunare și scădere netabelară
- Strategii didactice pentru formarea capacităților de calcul legate de adunarea/ scăderea netabelară a numerelor naturale

Termeni-cheie: termeni, sumă, descăzut, scăzător, diferență/ rest, schimbarea locurilor termenilor, asocierea termenilor, operație inversă, ordinea efectuării operațiilor, legătura dintre adunare și scădere, tehnică de calcul, algoritm, proba adunării/ scăderii.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (6 ore).

EVOCARE

-1232601088. Asocieri libere. Adunarea și scăderea

-1232601087. Triade. Realizați triade utilizând termeni-cheie specifici operațiilor de adunare și scădere.

Termen – termen – sumă; _____ ;
 descăzut - _____ - _____ ; _____ ;
 plus - _____ - _____ ; _____ ;

REALIZAREA SENSULUI

1. Știu. Vreau să știu. Am aflat

Completați prima și a doua rubrică ale tabelului cu referire la formarea noțiunilor de adunare și scădere. Completați rubrica a III-a la sfârșitul lecției.

FORMAREA NOȚIUNILOR DE ADUNARE ȘI SCĂDERE		
ȘTIU	VREAU SĂ ȘTIU	AM AFLAT

2. Lectura ghidată. Citiți informația din suport (<https://bit.ly/2Ykxd11>). Găsiți răspuns la întrebările de mai jos.

/// Când se prevede a fi introdusă la elevii claselor I noțiunile de adunare și scădere?

/// Care sunt proprietățile adunării care sunt învățate în clasa I? Dar în clasa a II-a (a III-a, a IV-a)?

/// Care sunt proprietățile scăderii care sunt învățate în clasa I? Dar în clasa a II-a (a III-a, a IV-a)?

/// Care este modelul didactic pentru învățarea adunării numerelor naturale în centrul 0 – 10?

/// Prin ce se deosebește de modelul didactic pentru învățarea adunării numerelor în centrul 10-20/ 20-100/ 100-1000?

⚡ Care este modelul didactic pentru învățarea scăderii numerelor naturale în centrul 0 – 10?

⚡ Prin ce se deosebește de modelul didactic pentru învățarea scăderii numerelor în centrul 10-20/ 20-100/ 100-1000?

⚡ Care sunt cazurile speciale de adunare și scădere care se învață în treapta primară de învățământ la matematică?

⚡ De ce etapa reprezentărilor este foarte importantă în procesul de înțelegere a noțiunilor de adunare și scădere, inclusiv pentru înțelegerea proprietăților adunării/ scăderii?

⚡ Ce stă la baza formării diverselor tehnici de calcul?

⚡ Care este strategia de învățare a tablei adunării și scăderii: clasa I – adunarea și scăderea fără trecere peste ordin, în centrul 0 – 10; clasa a II-a – adunarea și scăderea cu trecere peste ordin, în centrul 0 – 20?

3. Diagrama Venn. Aflați care sunt fazele ce trebuie parcurse pentru formarea noțiunii de adunare/ scădere. Scrieți care sunt asemănările și deosebirile dintre etapele specifice acestor două operații.

Suport:

Pentru formarea noțiunii de adunare se parcurg următoarele trei faze:

↳ *faza concretă* (acțiuni concrete cu obiecte concrete), scopul căreia constă în dirijarea elevilor spre înțelegerea sensului concret al adunării: rezultatul adunării a două numere este cardinalul reuniunii a două mulțimi disjuncte finite care au fiecare atâtea elemente câte corespund numerelor care se adună;

↳ *faza semiabstractă* (a reprezentărilor) în care obiectele concrete se prezintă prin simboluri practice, abstractizant-intuitive: elevii desenează în caiete mulțimi cu astfel de simboluri sau folosesc riglete;

↳ *saltul la conceptul matematic* de adunare prin care elevii scriu cu cifre și semne (+, =) operația de adunare și denumesc numerele la adunare (termeni și sumă).

Formarea noțiunii de scădere parcurge următoarea dinamică:

↳ *faza concretă* (reprezentare acțională după J.Bruner), scopul căreia constă în dirijarea elevilor spre înțelegerea sensului concret al operației de scădere a numerelor naturale, care, pe planul mulțimilor, prezintă diferența dintre o mulțime și o submulțime a sa, adică la baza operației de scădere stă conceptul de mulțimi complementare;

↳ *faza semiabstractă*, în care se introduce semnul grafic al scăderii (–) și se denumesc numerele la scădere (descăzut, scăzător, diferență/rest).

REFLECȚIE

1. Axa timpului. Folosiți axa pentru a reprezenta ordinea în care se învață termenii specifici operațiilor de adunare și scădere.

Termeni-cheie: termeni, proba adunării, cu ... mai puțin, scăzător, diferență/rest, mărit cu ..., schimbarea locurilor termenilor, operație inversă, micșorat cu ..., legătura dintre adunare și scădere, sumă, plus, minus, egal, mărit cu..., micșorat cu..., descăzut, cu ... mai mult, asocierea termenilor, proba scăderii.

2. Asemănări și deosebiri. Priviți materialele video de mai jos. Stabiliți prin ce se aseamănă aceste lecții și prin ce se deosebesc. Identificați strategiile comune.

Suport 1: <http://www.educatieonline.md/details?f5f15f420d7d4dc19ab7e42dc3dc40bd>

Suport 2: <http://www.educatieonline.md/details?fd9e843513c2477697b8902e00990b8c>

Suport 3: <http://www.educatieonline.md/details?585f16204a0c40c7b5e40b67d327a059>

3. Tehnica „Găsește expertul”. Lucrați în grup și identificați cât mai multe dificultăți care, după părerea Dvs., pot apărea în studierea adunării și scăderii numerelor naturale de către elevii claselor primare. Solicitați colegilor să propună soluții. Scrieți cea mai bună/ rațională/ ingenioasă soluție.

	Problema identificată	Cea mai bună soluție propusă
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

4. Proiect didactic lacunar. Lucrați în grup și restabiliți proiectul didactic propus. Comparați proiectul obținut de echipa Dvs. cu cele ale colegilor.

https://docs.google.com/document/d/1drnMEIt0Q7wfQKrYvI_3c3c4MXpaBzpv/edit#

3. Identificați tipurile de exerciții și probleme de matematică specifice adunării și scăderii numerelor naturale pentru una dintre clasele primare. Utilizați manualele școlare!

EXTINDERE

1. Elaborați o secvență a unui proiect de scurtă durată pentru un subiect curricular specific studierii adunării și scăderii numerelor naturale pentru una dintre etapele lecției – Evocare/ Realizarea sensului/ Reflecție/ Extindere. Identificați materialele didactice necesare în această secvență de proiect.

2. Identificați 2-3 jocuri didactice utilizate pentru exersarea adunării și scăderii numerelor naturale în clasa I. Adaptați/ Modificați acest joc pentru a putea fi folosit în clasa a II-a (a III-a, a IV-a) la lecția în care se va învăța operațiile de gradul I.

Tema 6. METODOLOGIA FORMĂRII NOȚIUNILOR DE ÎNMULȚIRE ȘI ÎMPĂRȚIRE A NUMERELOR NATURALE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii operațiilor de înmulțire și împărțire;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele I-IV aferente studierii operațiilor de înmulțire și împărțire;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea operațiilor de înmulțire și împărțire;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea operațiilor de înmulțire și împărțire, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de exerciții și probleme de matematică specifice operațiilor de înmulțire și împărțire;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii operațiilor de înmulțire și împărțire;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea conținuturilor aferente operațiilor de înmulțire și împărțire;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate pentru conținuturile legate de operațiile de înmulțire și împărțire, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Metodologia introducerii noțiunii de înmulțire a numerelor naturale în clasa a II-a
- Proprietățile înmulțirii. Cazurile speciale
- Tabla înmulțirii. Strategii didactice pentru însușirea tablei înmulțirii
- Metodologia introducerii noțiunii de împărțire a numerelor naturale în clasa a II-a
- Tabla împărțirii. Cazurile speciale de împărțire
- Strategii didactice pentru însușirea tablei împărțirii
- Împărțirea cu rest. Metodologia formării noțiunii de împărțire cu rest în clasa a III-a. Cazuri speciale
- Probele operației de împărțire cu rest
- Algoritmi de calcul la împărțirea cu rest

- Tipuri de sarcini recomandate pentru formarea deprinderilor de calcul la împărțirea cu rest

Termeni-cheie: factori, produs, deîmpărțit, împărțitor, cât, element neutru, operație inversă, legătura dintre înmulțire și împărțire, tabla înmulțirii/ tabla împărțirii, împărțire exactă, împărțire cu rest, rest, proba înmulțirii/ împărțirii.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Asocieri libere. Înmulțirea și împărțirea

2. Rebus. Realizați un rebus utilizând termeni-cheie specifici operațiilor de înmulțire și împărțire după modelul propus.

1. Cum se numesc numerele care se înmulțesc? 1

2. Cum se numesc numerele care se adună?

3. Rezultatul adunării se numește.....

4. Rezultatul înmulțirii se numește.....

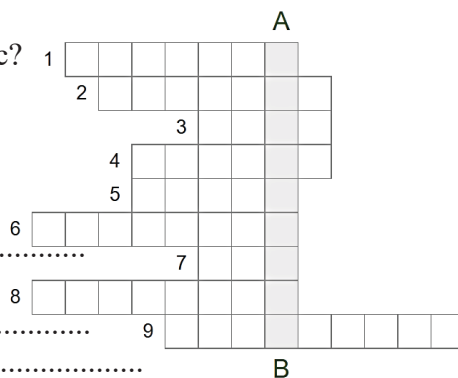
5. Sumă sau

6. Primul număr de la scădere se numește

7. Care este semnul operației de înmulțire?

8. Al doilea număr de la scădere se numește.....

9. Rezultatul scăderii se numește rest sau

REALIZAREA SENSULUI

1. Mozaicul. Pentru familiarizarea cu informațiile din suportul de curs (<https://bit.ly/315bDGG>) se va folosi Metoda Mozaic (structurile cooperative de tip mozaic presupun formarea unor grupuri cooperative, în cadrul cărora fiecare membru al grupului devine expert în anumite probleme specifice materialului propus spre învățare), care presupune următoarele etape:

1. Formarea grupurilor cooperative și distribuirea materialelor de lucru;
2. Formarea grupurilor de experți și pregătirea prezentărilor;
3. Realizarea prezentărilor (predarea) și verificarea rezultatelor învățării;
4. Evaluarea.

2. Lectura ghidată. Citiți informația din suport (<https://bit.ly/315bDGG>). Găsiți răspuns la întrebările de mai jos.

⚡ Când se prevede a fi introdusă la elevii claselor a II-a noțiunile de înmulțire și împărțire?

⚡ Care sunt proprietățile înmulțirii care sunt învățate în clasa a II-a? Dar în clasa a III-a (a IV-a)?

⚡ Care sunt proprietățile împărțirii care sunt învățate în clasa a II-a? Dar în clasa a III-a (a IV-a)?

/// Care este modelul didactic pentru învățarea înmulțirii tabelare a numerelor naturale?

/// Prin ce se deosebește de modelul didactic pentru învățarea împărțirii tabelare a numerelor naturale?

/// Care sunt cazurile speciale de înmulțire și împărțire care se învață în treapta primară de învățământ la matematică?

/// De ce etapa reprezentărilor este foarte importantă în procesul de înțelegere a noțiunilor de înmulțire și împărțire, inclusiv pentru înțelegerea proprietăților acestor operații?

/// Care este strategia de învățare a tablei înmulțirii și împărțirii?

REFLECȚIE

1. Axa timpului. Folosiți axa pentru a reprezenta ordinea în care se învață termenii specifici operațiilor de adunare și scădere.

***Termeni-cheie:** factori, proba înmulțirii, de ... ori mai puțin, împărțitor, cât, mărit de ... ori, schimbarea locurilor factorilor, operație inversă, micșorat de ... ori, legătura dintre înmulțire și împărțire, produs, înmulțit, împărțit, egal, mărit de... ori, micșorat de ...ori, deîmpărțit, de ... ori mai mult, asocierea factorilor, proba împărțirii.*

2. Asemănări și deosebiri. Priviți materialele video de mai jos. Stabiliți prin ce se aseamănă aceste lecții și prin ce se deosebesc. Identificați strategiile comune.

Suport 1: <http://www.educatieonline.md/details?03e2580830574a8389a638b26baecc2e>

Suport 2: <http://www.educatieonline.md/details?843ecda609d3456d8c478ec7f23708a8>

Suport 3: <http://www.educatieonline.md/details?e7bb67184ca54888aa0d06eb7dd0058a>

3. Tehnica „Găsește expertul”. Lucrați în grup și identificați cât mai multe dificultăți care, după părerea Dvs., pot apărea în studierea înmulțirii și împărțirii numerelor naturale de către elevii claselor primare. Solicitați colegilor să propună soluții. Scrieți cea mai bună/ rațională/ ingenioasă soluție.

	Dificultăți	Cea mai bună soluție propusă
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

4. Proiect didactic. Lucrați în grup și restabiliți proiectul didactic în baza prezentării propuse (matem, clasa 2, ÎMPĂRȚIREA CU 6.pptx - Prezentări Google) . Evaluați proiectul colegilor.

5. Identificați tipurile de exerciții și probleme de matematică specifice înmulțirii și împărțirii tabelare a numerelor naturale pentru clasa a II-a. Utilizați manualul școlar!

EXTINDERE

1. Elaborați o secvență a unui proiect de scurtă durată pentru un subiect curricular specific studierii înmulțirii și împărțirii numerelor naturale pentru una dintre etapele lecției – Evocare/ Realizarea sensului/ Reflecție/ Extindere. Identificați materialele didactice necesare în această secvență de proiect.

2. Identificați 2-3 jocuri didactice utilizate pentru exersarea înmulțirii numerelor naturale în clasa a II-a. Adaptați/ Modificați acest joc pentru a putea fi folosit la lecția în care se va învăța împărțirea.

Tema 7. FORMAREA CAPACITĂȚILOR DE CALCUL LEGATE DE ÎNMULȚIREA ȘI ÎMPĂRȚIREA NETABELARĂ ÎN CLASELE PRIMARE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii înmulțirii și împărțirii netabelare;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele I-IV aferente studierii înmulțirii și împărțirii netabelare;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea înmulțirii și împărțirii netabelare;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea înmulțirii și împărțirii netabelare, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de exerciții și probleme de matematică specifice înmulțirii și împărțirii tabelare;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii înmulțirii și împărțirii netabelare;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea conținuturilor aferente înmulțirii și împărțirii netabelare;

- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate pentru conținuturile legate de înmulțirea și împărțirea netabelară, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Conținuturile de învățare legate de înmulțirea netabelară a numerelor naturale
- Algoritmi pentru procedee orale și scrise de înmulțire. Reguli folosite. Procedee de calcul rapid
- Strategii didactice pentru formarea capacităților de calcul legate de înmulțirea netabelară
- Conținuturile de învățare legate de împărțirea netabelară a numerelor naturale
- Algoritmi pentru procedee orale și scrise de împărțire. Reguli folosite. Procedee de calcul rapid
- Strategii didactice pentru formarea capacităților de calcul legate de împărțirea netabelară

Termeni-cheie: factori, produs, deîmpărțit, împărțitor, cât, operație inversă, legătura dintre înmulțire și împărțire, produse parțiale, împărțire exactă, împărțire cu rest, proba înmulțirii/ împărțirii, calcul oral, calcul rapid, calcul scris.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. „Portretul operației”. Realizați „portretul” operației de înmulțire sau împărțire, la alegere.

2. Triade. Realizați triade utilizând termeni-cheie specifici operațiilor de înmulțire și împărțire.

factor – factor – produs; _____ ;
 deîmpărțit - _____ - _____ ; _____ ;
 înmulțit - _____ - _____ ; _____ ;

REALIZAREA SENSULUI

1. Știu. Vreau să știu. Am aflat

Completați prima și a doua rubrică ale tabelului cu referire la formarea noțiunilor de înmulțire și împărțire. Completați rubrica a III-a la sfârșitul lecției.

FORMAREA NOȚIUNILOR DE ÎNMULȚIRE ȘI ÎMPĂRȚIRE		
ȘTIU	VREAU SĂ ȘTIU	AM AFLAT

2. Metoda 6-3-5

↳ Citiți informația din suportul de curs: [TEMA 7. ÎNMULȚIREA ȘI ÎMPĂRȚIREA NETABELARĂ ÎN CLASELE PRIMARE - Documente Google](#)

↳ Formați grupuri a câte 6 persoane;

↳ Împărțiți (fiecărui membru) o coală de hârtie în 3 coloane și scrieți 3 idei de bază desprinse din suport (câte una în fiecare coloană);

↳ Rotiți foile de la stânga la dreapta, astfel încât fiecare membru al grupului să reia pe rând ideile scrise de colegi pentru a le îmbunătăți, a le completa, a le modifica sau a scrie propria părere despre ele. Rotirea se face de 5 ori, până când ideile scrise de un membru au fost văzute de toți ceilalți;

↳ Strângeți toate foile, citiți ideile și discutați-le pentru a identifica cele mai bune propuneri.

3. Metoda R.A.I. Aruncați mingea și întrebați colegii despre modelul didactic utilizat pentru învățarea înmulțirii și împărțirii netabelare, despre proprietățile acestor operații, despre cazurile speciale. Cel care prinde mingea răspunde la întrebare și apoi aruncă mai departe altui coleg, punând o nouă întrebare. Evident, interogatorul trebuie să cunoască și răspunsul întrebării formulate.

REFLECȚIE

1. Expertii. Priviți materialele video de mai jos. Analizați fiecare lecție în baza unui algoritm stabilit anticipat. Stabiliți punctele tari și punctele slabe ale acestor proiecte. Ce ați modifica? De ce?

Grupul I: <http://www.educatieonline.md/details?b0daca203ef84ba18d519b2dc5ed3fa5>

Grupul II: <http://www.educatieonline.md/details?bd4e4fbc34b24e909d6e6bed280007b4>

Grupul III: <http://www.educatieonline.md/details?1a156c42e7a2485f95aacafe9cacebc0>

2. Proiect didactic lacunar. Lucrați în grup și restabiliți proiectul didactic propus. Comparați proiectul obținut de echipa Dvs. cu cele ale colegilor.

Prezentarea: [Înmulțirea cu un număr de 2 cifre.pptx - Prezentări Google](#)

EXTINDERE

1. Elaborați o fișă de activitate independentă pentru exersarea/evaluarea înmulțirii sau împărțirii netabelare pentru un subiect curricular (la alegere) pentru clasa a III-a/ a IV-a. Stabiliți timpul de realizare a acesteia.

2. Identificați 2-3 activități didactice interactive/ metode interactive utilizate pentru exersarea înmulțirii netabelare a numerelor naturale. Adaptați/ Modificați aceste activități pentru a putea fi folosite la exersarea împărțirii netabelare a numerelor naturale.

Tema 8. METODOLOGIA STUDIERII LEGĂTURII DINTRE OPERAȚIILE ARITMETICE ÎN CLASELE PRIMARE. METODOLOGIA STUDIERII ORDINII EFECTUĂRII OPERAȚIILOR

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii ordinii efectuării operațiilor, legăturii dintre operațiile aritmetice;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea ordinii efectuării operațiilor, legăturii dintre operațiile aritmetice;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea ordinii efectuării operațiilor și legăturii dintre operațiile aritmetice, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea conținuturilor aferente ordinii efectuării operațiilor, legăturii dintre operațiile aritmetice;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Metodologia studierii legăturii dintre operațiile aritmetice
- Aplicarea legăturii dintre operațiile aritmetice în descoperirea probelor operațiilor aritmetice
- Proprietățile operațiilor de adunare și înmulțire. Activitatea de rezolvare a ecuațiilor simple
- Metodologia studierii ordinii efectuării operațiilor. Orientări generale
- Ordinea efectuării operațiilor în exerciții cu paranteze
- Ordinea efectuării operațiilor în exerciții fără paranteze
- Strategii didactice pentru predarea-învățarea ordinii efectuării operațiilor

Termeni-cheie: ordinea efectuării operațiilor, legătura dintre adunare și scădere/ înmulțire și împărțire, paranteze, operații de gradul I, operații de ordinul II, prioritate.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Microfonul fierbinte. Operațiile matematice: tipuri, proprietăți, limbaj specific, cazuri speciale.

REALIZAREA SENSULUI

1. Descoperirea ghidată. Priviți și analizați suporturile digitale propuse pentru studierea subiectelor ce vizează:

- legătura dintre adunare și scădere: <https://www.youtube.com/watch?v=eqzSUizRIOM>

- legătura dintre înmulțire și împărțire: <https://www.youtube.com/watch?v=ZQA1FiruIfM>

- ordinea efectuării operațiilor: <https://www.youtube.com/watch?v=IXkCw0Z3BWo>

<https://www.youtube.com/watch?v=4RODIInwSA0U>

2. Rezumă – Lucrează în perechi – Comunică

✓ Citiți informațiile din suportul de curs, pe fragmente, conform separării/ numerotării secvențelor.

TEMA 8. LEGĂTURA DINTRE OPERAȚIILE ARITMETICE. ORDINEA EFECTUĂRII OPERAȚIILOR - Documente Google

✓ Rezumați, în 2-3 enunțuri, conținutul fiecărui fragment/ fiecărei secvențe.

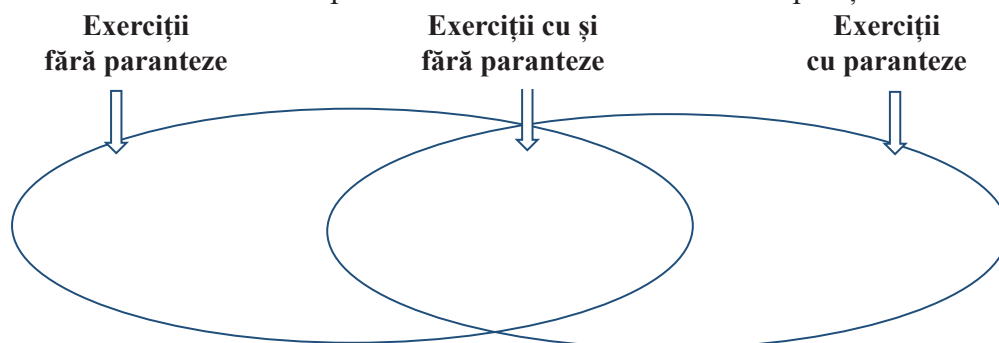
✓ După fiecare fragment, întoarceți-vă către coleg, citiți rezumatul și ascultați rezumatul colegului. Discutați asemănările și deosebirile dintre rezumate. Realizați un rezumat comun.

✓ Repetați acest algoritm până finalizați toate fragmentele/ secvențele.

✓ Prezentați colegilor rezumatul obținut după lectura întregului suport.

REFLECȚIE

1. Diagrama Venn. Lucrați în perechi și stabiliți asemănările și deosebirile dintre modelele didactice privind studierea ordinii efectuării operațiilor.

2. Axa timpului. Folosiți diagrama pentru a reprezenta ordinea în care se învață în clasele primare subiectele ce vizează **legătura dintre operațiile aritmetice și ordinea efectuării operațiilor.**

3. Tehnica „Găsește expertul”

Lucrați în grup și identificați cât mai multe dificultăți care, după părerea Dvs., pot apărea în studierea subiectelor ce vizează legătura dintre operațiile aritmetice și ordinea efectuării operațiilor. Solicitați colegilor să propună soluții. Scrieți cea mai bună/ rațională/ ingenioasă soluție.

	Problema identificată	Cea mai bună soluție propusă
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

EXTINDERE

1. Identificați/ creați 2-3 jocuri didactice care pot fi utilizate pentru studierea subiectelor ce vizează legătura dintre operațiile aritmetice și ordinea efectuării operațiilor. Identificați clasa, unitatea de învățare, unitatea de conținut și etapa lecției la care le veți utiliza.

2. Alegeți una dintre situațiile de mai jos și realizați-o.

a) Elaborează un rebus la o temă concretă la disciplina *Matematica* cu subiectul ce vizează legătura dintre operațiile aritmetice sau ordinea efectuării operațiilor. Descrie metodologia de aplicare în cadrul lecției.

b) Aplică metoda „Graficul T” la o lecție concretă la disciplina *Matematica* cu subiectul ce vizează legătura dintre operațiile aritmetice și ordinea efectuării operațiilor.

Tema 9. METODOLOGIA ACTIVITĂȚII DE REZOLVARE A PROBLEMELOR SIMPLE ÎN CLASELE PRIMARE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților de rezolvare a problemelor simple;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea activităților de rezolvare a problemelor simple;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea activităților de rezolvare a problemelor simple, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii problemelor simple;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea activităților de rezolvare a problemelor simple;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Introducerea problemelor simple de adunare și scădere/înmulțire și împărțire
- Etape de lucru asupra problemelor simple
- Greșeli tipice în rezolvarea problemelor simple
- Metode și procedee pentru prevenirea și combaterea acestora
- Introducerea problemelor
- Etapele de lucru asupra unei probleme
- Clasificarea problemelor

Termeni-cheie: problemă simplă, problemă compusă, enunț, întrebare, cuvinte-cheie, schemă, exercițiu de rezolvare, problemă de aflare a sumei/ a restului/ a termenului necunoscut/ a descăzutului/ a scăzătorului/ a factorului necunoscut/ a deîmpărțitului/ a împărțitorului, problemă de mărire/ micșorare cu câteva unități/ de câteva ori.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (6 ore).

EVOCARE

1. Jurnalul cu dublă intrare. Comentați unul dintre aforismele de mai jos.

Aforisme	Comentariu
„Exercițiile creează probleme, problemele acuză lipsa de exerciții.” <i>David Boia</i> „Cele mai multe probleme din viață sunt probleme de voință.” <i>Victor Rechițian</i> „Orice soluție naște noi probleme pentru care căutăm noi soluții care nasc alte probleme...” <i>Dorel Schor</i>	

2. Elemente de dicționar. Definiți noțiunea „problemă matematică”. Căutați în dicționar explicarea noțiunii definite. Comparați definițiile. Care sunt asemănările și deosebirile dintre „problemele matematice” și „problemele cotidiene”?

REALIZAREA SENSULUI

1. Metoda cadranelor. Înscrieți tipurile de probleme propuse în diagrama de mai jos conform criteriului propus.

- Problemă de aflare a sumei;
- Problemă de aflare a descăzutului;
- Problemă de împărțire în părți egale;
- Problemă de mărire cu câteva unități;
- Problemă de aflare a restului;
- Problemă de aflare a scăzătorului;
- Problemă de aflare a deîmpărțitului;
- Problemă de împărțire prin cuprindere;
- Problemă de aflare a împărțitorului;
- Problemă de aflare a produsului;
- Problemă de micșorare cu câteva unități;
- Problemă de aflare a unei fracții dintr-un număr.
- Problemă de comparare (de câte ori mai mult?)
- Problemă de aflare a unui termen necunoscut;
- Problemă de repetare a unui număr de câteva ori;
- Problemă de comparare (cu cât mai mult?)
- Problemă de mărire a unui număr de câteva ori;
- Problemă de aflare a unui factor necunoscut;
- Problemă de aflare a unei părți dintr-un întreg.

probleme simple bazate pe adunare:

probleme simple bazate pe scădere:

probleme simple bazate pe înmulțire:

probleme simple bazate pe împărțire:

2. Lectura intensivă. Sinelg: „V” – confirmă; „+” – informație nouă; „-” – contradicere, informație diferită; „?” – informație confuză. Citiți și procesați informația. Folosiți metoda Sinelg pentru a determina, în timpul lecturii, informația care este clară/ nouă/ neclară/ confuză.

Support: [TEMA 9. METODOLOGIA ACTIVITĂȚII DE REZOLVARE A PROBLEMELOR SIMPLE ÎN CLASELE PRIMARE - Documente Google](#)

REFLECȚIE

1. Lectura ghidată. Citiți informațiile din Ghidul pentru implementarea Curriculumul Național 2018, p.74-81 ([ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf](#))

(gov.md) și identificați strategii pentru anticiparea celor mai frecvente dificultăți cu care se confruntă elevii claselor I- II în rezolvarea problemelor simple:

☞ *separarea eronată a condiției de întrebare în cazul în care acestea sunt intercalate în enunțul problemei;*

☞ *identificarea greșită a cuvintelor-cheie;*

☞ *ordonarea cuvintelor-cheie altfel decât se derulează în realitate evenimentele descrise în problemă (în cazul problemelor din ciclul al II-lea);*

☞ *neglijarea întrebării în schema problemei;*

☞ *alegerea greșită a operației de rezolvare;*

☞ *formularea eronată a răspunsului.*

2. Exploratorii. Identificați în manualele de matematică pentru clasele I-II câte 3 probleme simple de matematică de fiecare tip. Suporturi recomandate:

Manual de matematică, clasa 1: <http://ctice.md:8095/public/download.php?id=465>

Manual de matematică, clasa 2: <http://ctice.md:8095/public/download.php?id=468>

3. Proiect didactic. Lucrați în grup și creați proiectul didactic în baza prezentării propuse ([Matematica clasa I Probleme de aflare a sumei.pptx - Prezentări Google](#)). Evaluați proiectul colegilor.

EXTINDERE

1. Elaborați o prezentare pentru predarea unui tip de problemă (simplă) în baza următoarelor criterii de succes:

a) Prezentarea este creată cu ajutorul aplicației PowerPoint, Google Slides, Canva, Prezi etc.;

b) Conține minimum 10 slide-uri;

c) Conține texte rezumative, poze calitative, scheme, tabele etc.;

d) Valorifică toate noțiunile curriculare la tema respectivă prevăzute și în manualul de Matematică;

e) Utilizează un limbaj științific corect, corespunzător disciplinei, clasei și vârstei elevilor;

f) Respectă modelul didactic de însușire a problemelor simple;

g) Primul slide conține informații referitoare la clasa, modulul, subiectul lecției;

h) Reprezintă un produs clar, creativ, realizat cu acuratețe;

i) Textul din prezentare este corect din punct de vedere gramatical, ortografic și stilistic.

Tema 10. METODOLOGIA ACTIVITĂȚII DE REZOLVARE A PROBLEMELOR COMPUSE ÎN CLASELE PRIMARE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților de rezolvare a problemelor compuse;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea activităților de rezolvare a problemelor compuse;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea activităților de rezolvare a problemelor compuse, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii problemelor compuse;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea activităților de rezolvare a problemelor compuse;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Metode de rezolvare a problemelor de matematică în ciclul primar:
 - ✓ Metodologia rezolvării problemelor prin metoda figurativă;
 - ✓ Metodologia rezolvării problemelor prin metoda comparației;
 - ✓ Metodologia rezolvării problemelor prin metoda mersului invers;
 - ✓ Metodologia rezolvării problemelor prin metoda ipotezelor;
 - ✓ Rezolvarea problemelor nonstandard;
- Metodologia formării competenței de a utiliza metode și procedee euristice de rezolvare a problemelor de matematică în clasele primare
- Dezvoltarea creativității elevilor mici în procesul de rezolvare și compunere de probleme
- Proiectarea didactică a activității de lucru asupra problemelor compuse cu cele patru operații învățate.
- Cultivarea creativității elevilor prin activitatea de rezolvare și compunere de probleme.

Termeni-cheie: problemă simplă, problemă compusă, enunț, întrebare, cuvinte-cheie, schemă, rezolvare cu plan/ cu justificări, prin exercițiu, operație, metoda figurativă, metoda comparației, metoda mersului invers, metoda ipotezelor, cu adunare și scădere, câțul a două sume/ diferențe.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (6 ore).

EVOCARE

1. Câmp asociativ. Scrieți cât mai mulți termeni din câmpul asociativ al termenului PROBLEMĂ MATEMATICĂ. (se va folosi aplicația <https://www.mentimeter.com/>)

2. Careul. Alcătuiți un careu cu cuvinte-cheie sau termeni specifici rezolvării de probleme.

P						
R						
O						
B						
L						
E						
M						
A						

REALIZAREA SENSULUI

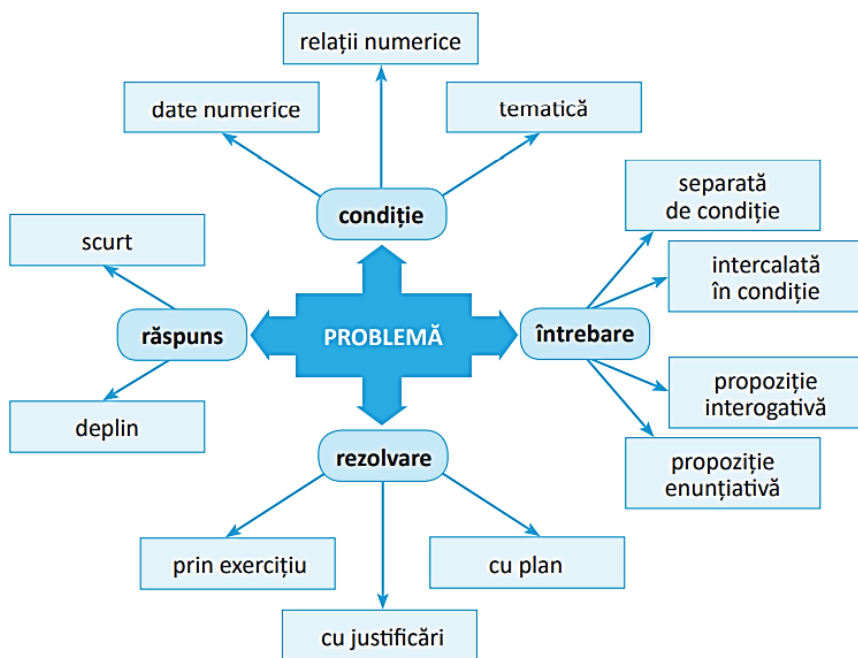
1. Mozaicul. Pentru familiarizarea cu informațiile din suportul de curs (TEMA 10. METODOLOGIA ACTIVITĂȚII DE REZOLVARE A PROBLEMELOR COMPUSE ÎN CLASELE PRIMARE - Documente Google) se va folosi Metoda Mozaic (structurile cooperative de tip mozaic presupun formarea unor grupuri cooperative, în cadrul cărora fiecare membru al grupului devine expert în anumite probleme specifice materialului propus spre învățare), care presupune următoarele etape:

- Formarea grupurilor cooperative și distribuirea materialelor de lucru;
- Formarea grupurilor de experți și pregătirea prezentărilor;
- Realizarea prezentărilor (predarea) și verificarea rezultatelor învățării;
- Evaluarea.

2. Diagrama Venn. Stabiliți (se scrie pe un poster) cât mai multe diferențe și asemănări între problemele simple și problemele compuse studiate în clasele primare.

Probleme simple	Probleme compuse

3. Lectura ghidată. Citiți informațiile din Ghidul pentru implementarea Curriculumul Național 2018, p.81 - 84 (ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf (gov.md)). Prezentați conținutul rezumativ, explicând totodată interdependența dintre termenii din Ciorchine.

REFLECȚIE

1. Experții. Priviți materialele video de mai jos. Analizați și stabiliți dacă în predarea acestor subiecte curriculare s-au respectat toate componentele/ etapele de rezolvare a problemelor compuse.

⇔ <http://www.educatieonline.md/details?8eef764e3544480d9dd8fc613d47013e>

⇔ <http://www.educatieonline.md/details?313c40e133f34de9a41a8ff3f3fa92f0>

⇔ <http://www.educatieonline.md/details?d971c32ddc91431cbfad25250c9cc6ba>

⇔ <http://www.educatieonline.md/details?ed1d838290c54b3c868237e7de96ed58>

⇔ <http://www.educatieonline.md/details?3d395b3f49244d069d770242ea342ae1>

2. Puzzle. Studenților li se propune tabelul de mai jos, dar cu elementele (casetele) decupate. Li se propune să restabilească tabelul, respectiv informația din tabel.

ALGORITMUL DE REZOLVARE A PROBLEMELOR	Observ și înțeleg:	Planific și calculez:	Organizez și redactez:	Verific și dezvolt:
	Citesc problema.	Gândesc un plan de acțiune.	Găsesc calea prin care se ajunge de la datele problemei la rezultatul final.	Evaluez soluția, formulând răspunsuri la întrebările: - <i>Rezultatul obținut este posibil?</i>
	Mă gândesc și răspund la întrebările: - <i>Care sunt datele problemei?</i> - <i>Ce se cere să aflam?</i>	Caut răspunsuri la întrebările: - <i>Cum se leagă ceea ce se dă de ceea ce se cere?</i> - <i>Ce mai trebuie de aflat pentru a ajunge la rezultatul final?</i>		- <i>Am folosit toate datele?</i> - <i>Întrebările puse au fost utile?</i>
	Caut un mod mai scurt și mai clar de a formula datele sau întrebarea.	Efectuez calculele pentru a obține rezultate parțiale și finale.	Prezint soluția găsită, astfel încât să se înțeleagă clar cum am gândit.	- <i>Pot găsi și un alt mod de rezolvare?</i> - <i>Există o soluție mai bună?</i>
				Verific rezultatul obținut cu condițiile din enunț.
			Descopăr probleme noi care se rezolvă prin metode asemănătoare.	

3. Exploratorii. Identificați în manualele de matematică pentru clasele II-IV câte 3 probleme simple de matematică de fiecare tip. Suporturi recomandate:

⇨ Manual de matematică, clasa 2: <http://ctice.md:8095/public/download.php?id=468>

⇨ Manual de matematică, clasa 3: <http://ctice.md:8095/public/download.php?id=352>

⇨ Manual de matematică, clasa 4: <http://ctice.md:8095/public/download.php?id=349>

EXTINDERE

1. Elaborați un proiect de scurtă durată pentru predarea unui tip de problemă (compusă). Țineți cont de criteriile de succes:

a) Conține antetul;

b) Obiectivele sunt deduse din unitățile de competență și reflectă domeniul cognitiv, psihomotor, afectiv;

c) Strategiile didactice sunt conforme cu subiectul, obiectivul, tipul lecției, precum și particularităților de vârstă;

- d) Respectă etapele lecției (recomandabil cadrul ERRE);
- e) Conține cel puțin 3 metode/procedee interactive de lucru;
- f) Valorifică conținuturile propuse în manualul de matematică;
- g) Îmbină creativ diverse mijloace didactice și din domeniul TIC;
- h) Respectă modelul didactic de însușire a problemelor compuse;
- i) Valorifică limbajul specific problemelor matematice;
- j) Conține (la necesitate) anexe cu fișe, sarcini de lucru cu elevii;
- k) Produsul este clar, creativ, realizat cu acuratețe.

Tema 11. METODOLOGIA PREDĂRII-ÎNVĂȚĂRII FRAȚIILOR ÎN CLASA A IV-A

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii fracțiilor și operațiilor cu fracții;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele I-IV aferente studierii fracțiilor și operațiilor cu fracții;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea fracțiilor și operațiilor cu fracții;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea fracțiilor, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de exerciții și probleme de matematică specifice studierii fracțiilor;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii fracțiilor și operațiilor cu fracții;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea conținuturilor aferente fracțiilor și operațiilor cu fracții;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice elaborate/asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Introducerea noțiunii de fracție (faza acțională, faza semiabstractă, faza abstractă) în clasa a IV-a
- Metodologia de predare-învățare a operațiilor cu fracții
- Probleme cu fracții
- Strategii didactice de predare-învățare a fracțiilor

Termeni-cheie: fracție, fracție ordinară, numitor, numărător, linie de fracție, același numitor, fracții egale, fracții echivalente, fracție subunitară, fracție supraunitară, parte întreagă, parte fracționară, adunare, scădere, aflarea unei fracții dintr-un număr.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (6 ore).

EVOCARE

1. Asocieri libere. Frații

2. **Triade.** Realizați triade utilizând termeni-cheie specifici noțiunii de fracții.

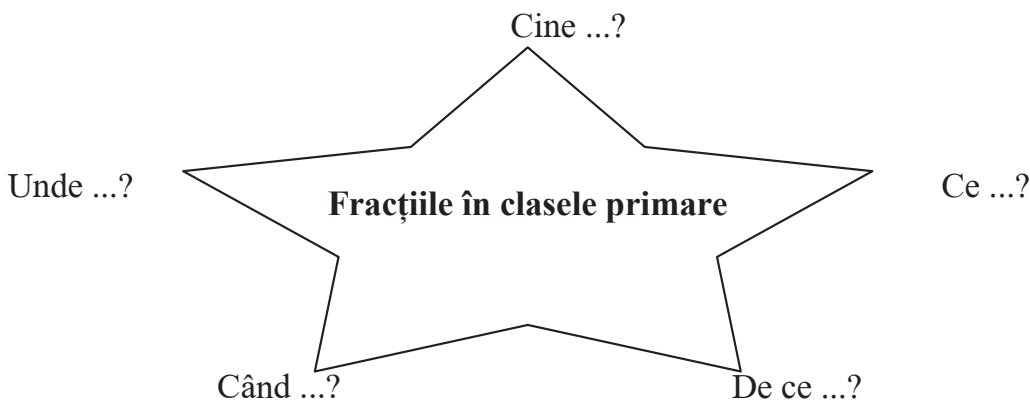
_____ ; _____ ;
_____ ; _____ ;

REALIZAREA SENSULUI

1. **Știu. Vreau să știu. Am aflat.** Completați prima și a doua rubrică ale tabelului cu referire la formarea noțiunilor de fracție. Completați rubrica a III-a la sfârșitul lecției.

FORMAREA NOȚIUNILOR DE FRAȚII		
ȘTIU	VREAU SĂ ȘTIU	AM AFLAT

2. **Explozia stelară.** Lucrând în perechi, după analiza Curriculumului Național pentru învățământul primar 2018 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf), formulați pentru colegi câte două întrebări, utilizând cuvântul-cheie „Frații” și începutul propus. Încurajați colegii pentru răspunsurile corecte și răspundeți la întrebările adresate de alte echipe.

3. **Textul lacunar.** Restabiliți textul de mai jos utilizând informația din suport: TEMA 11. METODOLOGIA PREDĂRII-ÎNVĂȚĂRII FRAȚIILOR ÎN CLASA A IV-A - Documente Google.

Noțiunea de fracție se introduce în clasa a ..., după ce în clasa a ..., în cadrul studierii operației de împărțire, s-au format și ulterior au fost dezvoltate reprezentările despre unitatea fracționară:

✎ În scopul înțelegerii noțiunii de fracție se va folosi un material ... și ..., se vor utiliza ... care vor activa conduita intelectuală a elevilor.

✎ Procesul introducerii noțiunii de fracție urmează dinamica:

✎ Pentru a compara fracțiile este necesar să se descopere, mai întâi, proprietatea fundamentală:

✎ Compararea fracțiilor se desfășoară conform următoarei dinamici:

✎ Elevii sunt antrenați în exerciții de ... și ... a șirurilor de fracții care au același numitor sau același numărător.

✎ În clasa a IV-a se studiază ... și ... fracțiilor cu același numitor. Introducerea acestor operații necesită

✎ Problemele cu fracții abordate în clasa a IV-a sunt:

REFLECȚIE

1. Cubul. Împărțiți-vă în echipe a câte 6, folosind un zar, și realizați sarcinile de mai jos.

☞ Describe modelul didactic pentru studierea conceptului de fracție.

☞ Compară subiectele curriculare ce vizează studierea numerelor naturale cu cele ce vizează studierea fracțiilor ordinare.

☞ Explică necesitatea utilizării materialelor didactice pentru învățarea conceptului de fracție.

☞ Argumentează necesitatea studierii fracțiilor în treapta primară de învățământ.

☞ Analizează metodele utilizate în clasa a IV-a pentru învățarea fracțiilor.

☞ Aplică unul dintre jocurile cunoscute pentru a învăța conceptul de fracție.

2. Tehnica „Expertul”. Lucrați în grup și identificați cât mai multe dificultăți care, după părerea Dvs., pot apărea în studierea noțiunii de fracție de către elevii claselor primare. Identificați soluții. Scrieți cea mai bună/ rațională/ ingenioasă soluție a colegului.

	Problema identificată	Soluția personală	Cea mai bună soluție propusă de colegi
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

EXTINDERE

1. Elaborați o secvență a unui proiect de scurtă durată pentru un subiect curricular specific studierii noțiunii de fracție. Identificați strategiile didactice utilizate în această secvență de proiect.

2. Identificați tipurile de exerciții și probleme de matematică specifice conceptului de fracție pentru una dintre clasele primare. Suport recomandat: Manual de matematică, clasa 4, <http://ctice.md:8095/public/download.php?id=349>

Tema 12. METODOLOGIA STUDIERII MĂRIMILOR ȘI UNITĂȚILOR DE MĂSURĂ ÎN CLASELE PRIMARE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii mărimilor și unităților de măsură;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele I-IV aferente studierii mărimilor și unităților de măsură;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea mărimilor și unităților de măsură;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea mărimilor și unităților de măsură, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de exerciții și probleme de matematică cu mărimi și unități de măsură;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii mărimilor și unităților de măsură;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților, întâlnite de către elevi, în studierea mărimilor și unităților de măsură;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Prevederi curriculare aferente studierii mărimilor și măsurilor
- Cerințe metodologice pentru studiul mărimilor și măsurilor în clasele primare
- Transformări ale unităților de măsură
- Strategii de predare-învățare a mărimilor și măsurilor recomandate

Termeni-cheie: unități de măsură, lungime, kilometru, metru, decimetru, centimetru, milimetru, transformări, volum, capacitate, litru, mililitru, masa corpurilor, tonă, kilogram, gram, miligram, timp, secundă, minut, oră, ziua, săptămână, lună, an, secol, deceniu, mileniu, unități monetare, bancnote, monede, leu, ban.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (6 ore).

EVOCARE

1. Brainstorming. Numiți cât mai multe situații din cotidian în care se utilizează unitățile de măsură.

2. Triade. Realizați triade utilizând termeni-cheie specifici mărimilor și unităților de măsură.

Lungimea – metrul – kilometrul; _____;

Kilogramul - _____ - _____; _____;

Capacitatea - _____ - _____; _____;

REALIZAREA SENSULUI

1. Lectura ghidată. Citiți informația din suport (TEMA 12. METODOLOGIA STUDIERII MĂRIMILOR ȘI UNITĂȚILOR DE MĂSURĂ ÎN CLASELE PRIMARE - Documente Google). Găsiți răspuns la întrebările de mai jos.

///Ce stă la baza studierii mărimilor și unităților de măsură în școala primară?

///Care sunt operațiile care se realizează în clasele primare cu utilizarea unităților de măsură și măsurări?

///Care este relația dintre cantitatea unităților de marfă și costul mărfii? Cum se numesc problemele care au la bază această relație?

///Ce înseamnă a măsura?

///Care sunt aspectele metodologice privind predarea-învățarea mărimilor și unităților de măsură?

///Care este lăgătura dintre problemele de reducere la unitate/ de comparare/ de eliminare a unei mărimi prin reducere și unitățile de măsură?

REFLECȚIE

1. Axa timpului. Folosiți axa pentru a reprezenta ordinea în care se învață unitățile de măsură.

Termeni-cheie: kilometru, metru, decimetru, centimetru, milimetru, litru, mililitru, tonă, kilogram, gram, miligram, timp, secundă, minu, oră, ziua, săptămână, lună, an, secol, deceniu, mileniu, leu, ban.

Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a

2. Metoda ciorchinelui. Folosiți *Metoda ciorchinelui* pentru a reprezenta noțiunile matematice ce vizează măsurile și unitățile de măsură.

3. Proiect didactic. Lucrați în grup și creați proiectul didactic în baza prezentării propuse (<https://bit.ly/2WFz130>). Evaluați proiectul colegilor în baza criteriilor de evaluare:

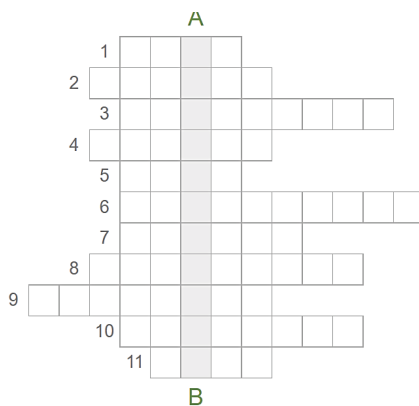
- a) Conține antetul;
- b) Obiectivele sunt deduse din unitățile de competență și reflectă domeniul cognitiv, psihomotor, afectiv;
- c) Strategiile didactice sunt conforme cu subiectul, obiectivul, tipul lecției, precum și particularităților de vârstă;
- d) Respectă etapele lecției (recomandabil cadrul ERRE);
- e) Conține cel puțin 3 metode/procedee interactive de lucru;
- f) Valorifică conținuturile propuse în manualul de Matematică;
- g) Îmbină creativ diverse mijloace didactice și din domeniul TIC;
- h) Respectă modelul didactic de însușire a problemelor compuse;
- i) Valorifică limbajul specific problemelor matematice;
- j) Conține (la necesitate) anexe cu fișe, sarcini de lucru cu elevii;
- k) Produsul este clar, creativ, realizat cu acuratețe.

EXTINDERE

1. Elaborați o fișă de activitate independentă pentru exersarea/evaluarea măsurării și unităților de măsură pentru un subiect curricular (la alegere) pentru clasa a III-a/ a IV-a. Stabiliți timpul de realizare a acesteia.

2. Rebus. Realizați un rebus utilizând termeni-cheie specifici măsurării și unităților de măsură după modelul propus.

1. Cu kilogramul se măsoară ...;
2. Ora durează 60 de ...;
3. Când e an bisect, ... are 29 de zile;
4. De 1000 de ori mai mic decât unitatea principală de măsurat masa;
5. Cu el se măsoară valoarea obiectelor din viața cotidiană;
6. De 1000 de ori mai mic decât metrul;
7. Unitatea principală de măsurat lichidele;
8. Vas sau ...;
9. Mai mari față de unitatea principală de măsură;
10. Are 1000 de ani;
11. Mergem la școală 5 ... din săptămână.

Tema 13. METODOLOGIA STUDIERII ELEMENTELOR INTUITIVE DE GEOMETRIE ÎN CLASELE PRIMARE. METODOLOGIA STUDIERII PERIMETRULUI POLIGONULUI

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii elementelor intuitive de geometrie;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele I-IV aferente studierii elementelor intuitive de geometrie;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea elementelor intuitive de geometrie;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea elementelor intuitive de geometrie, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de exerciții și probleme de geometrie;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii elementelor intuitive de geometrie;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea elementelor intuitive de geometrie;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Prevederi curriculare aferente studierii elementelor de geometrie în clasele primare
- Cerințe metodologice pentru studiul elementelor de geometrie în clasele primare
- Metode și procedee de formare a raționamentului specific geometric la elevii de vârstă școlară mică
- Introducerea noțiunii de perimetru al poligonului
- Descoperirea formulei de calcul al perimetrului pătratului și dreptunghiului
- Rezolvarea problemelor de calcul al perimetrului

Termeni-cheie: figuri geometrice, punct, linie frântă închisă/ deschisă, linie curbă închisă/ deschisă, dreaptă, segment, semidreaptă, triunghi, patrulater, pentagon, cerc (prezentare prin descriere și desen); elemente ale figurilor geometrice (laturi, vârfuri), interior, exterior, corpuri geometrice, cub, prismă dreptunghiulară (cuboid), piramidă, sferă, cilindru, con.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (6 ore).

EVOCARE

1. Câmp asociativ. Scrieți cât mai mulți termeni din câmpul asociativ al sintagmei ELEMENTE DE GEOMETRIE. (se va folosi aplicația <https://www.mentimeter.com/>)

2. Șase „De ce?” Creați șase întrebări care încep cu sintagma „de ce..?”, pornind de la întrebarea propusă mai jos. Fiecare dintre întrebările 2-6 rezultă din răspunsul la întrebarea precedentă.

Întrebări inițiale: *De ce trebuie să studiem elementele de geometrie în treapta primară de învățământ?*

De ce elevii întâmpină dificultăți în studierea subiectelor cu conținut geometric?

REALIZAREA SENSULUI

1. Rezumă – Lucrează în perechi – Comunică

✓ Citiți informațiile din suportul de curs, pe fragmente, conform separării/numerotării secvențelor.

TEMA 13. METODOLOGIA STUDIERII ELEMENTELOR INTUITIVE DE GEOMETRIE/ PERIMETRULUI POLIGONULUI - Documente Google.

✓ Rezumați, în 2-3 enunțuri, conținutul fiecărui fragment/ fiecărei secvențe.

✓ După fiecare fragment, întoarceți-vă către coleg, citiți rezumatul și ascultați rezumatul colegului. Discutați asemănările și deosebirile dintre rezumate. Realizați un rezumat comun.

✓ Repetați acest algoritm până finalizați toate fragmentele/ secvențele.

✓ Prezentați colegilor rezumatul obținut după lectura întregului suport.

2. Stabiliți corespondențe dintre cele 2 coloane pentru a explica obiectivele generale predării-învățării geometriei în clasele primare.

dobândirea de cunoștințe științifice	<ul style="list-style-type: none"> se urmărește dezvoltarea rigurozității raționamentului, bazat pe strategii de tip structural-spațial, concomitent cu educarea unor trăsături psihice pozitive (motivație și interes, gust estetic etc.)
dezvoltarea capacității de a aplica cunoștințele de geometrie	<ul style="list-style-type: none"> formele anumitor obiecte ale lumii reale, mărimi și diverse proprietăți ale acestora, pozițiile relative dintre obiecte și diverse relații de mărime dintre aceste obiecte sau dintre elemente ale aceluiași obiect
dezvoltarea raționamentului specific geometric și a motivației favorabile acestuia	<ul style="list-style-type: none"> prin rezolvarea de probleme cu conținut geometric și soluționarea unor situații-problemă variate din cotidian sau alte discipline

3. Selectați/ bifați cerințe metodice care formează modelul pedagogic de formare a conceptelor geometrice.

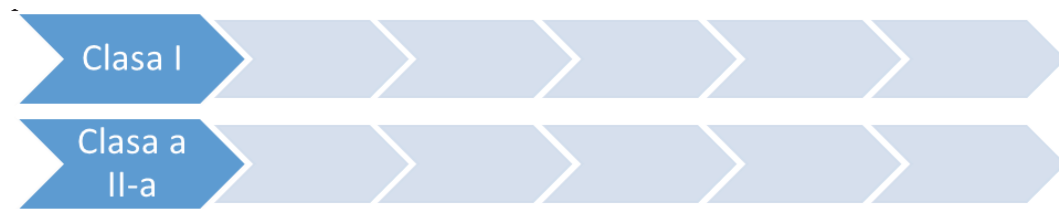
- reprezentarea prin desen a noțiunii, indicând elementele stabilite prin observarea directă, făcând notații și evidențiind din nou proprietățile caracteristice;
- stabilirea ordinii acestor etape în care se formează conceptele geometrice;
- întuirea obiectelor care evidențiază materializat noțiunea, cu dirijarea atenției elevilor către observarea proprietăților esențiale ale acesteia;
- prin exemple și contraexemple se scoate în evidență faptul că figurile geometrice diferă de corpurile geometrice;
- construirea materializată a noțiunii (folosind carton, hârtie etc.);
- evidențierea proprietăților caracteristice noțiunii respective;
- clasificarea formelor geometrice care fac parte din volumul noțiunii;
- transferul cunoștințelor dobândite pe un material didactic care reprezintă iconic noțiunea;
- utilizarea noțiunii în rezolvarea problemelor specifice și transferul acesteia în situații geometrice noi;
- formarea deprinderii de recunoaștere a figurilor geometrice se realizează prin transferul priceperii respective în diverse contexte și situații noi;
- formularea unei definiții sau descrieri explicative (în funcție de accesibilitatea vârstei elevilor) și a propozițiilor care exprimă proprietățile caracteristice (intră în conținutul noțiunii) într-un limbaj specific geometric;
- identificarea figurii în alte situații din mediul înconjurător.

REFLECȚIE

1. **Exploratorii.** Identificați în manualele de matematică pentru clasele I-IV exerciții și probleme de matematică cu conținut geometric ce urmăresc:

- construcția (desenul) figurilor geometrice sau modelarea corpurilor geometrice	
- aflarea perimetrului unui poligon, al unei figuri geometrice	
- aprecierea valorii de adevăr a unei propoziții referitoare la noțiuni geometrice	

2. **Axa timpului.** Folosiți diagrama pentru a enumera elementele de geometrie care se învață în clasele primare.

Clasa a
III-a

Clasa a
IV-a

3. Stabiliți pentru fiecare activitate interactivă clasa și subiectul curricular la care poate fi folosit. Rezolvați-le. Stabiliți obiectivul pe care îl urmăresc aceste activități, dar și dificultățile aplicării acestora.

Activitatea interactivă	Clasa, subiectul	Obiectivul	Dificultățile posibile
https://learningapps.org/watch?v=px8qo7zcj20			
https://learningapps.org/display?v=pp75hhc9k20			
https://learningapps.org/watch?v=poo78eaq520			
https://learningapps.org/watch?v=p7p7exufj20			
https://learningapps.org/watch?v=p62yk7wt520			
https://learningapps.org/view11557678			
https://learningapps.org/watch?v=po47a0g8k20			
https://learningapps.org/watch?v=pibtcffuj20			
https://quizizz.com/admin/quiz/5e9d9392aa2949001cb263a5/corpuri-geometrice			
https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=27ef4eaa78eb			
https://www.purposegames.com/game/perimetrul-dreptunghiului-game			

EXTINDERE

1. Identificați/ creați 2-3 jocuri didactice care pot fi utilizate pentru studierea elementelor de geometrie. Identificați clasa, unitatea de învățare, unitatea de conținut și etapa lecției la care le veți utiliza.

2. Creați o activitate interactivă pentru elevi la unul dintre subiectele modului „Elemente de geometrie”. Instrumente web recomandate: *Formative*, *Learningapps.org*, *Wordwall*, *Liveworksheets*, *Wiser:Me*, *Knowt.io*, *Asq.ro*, *Testmoz*, *Socrative*, *Triventy*, *Quizziz*, *Quizalize* ș.a. Țineți cont de criteriile de succes (evaluare):

- Poate fi accesată lesne de către elevi, fără logare/ înregistrare, este sigură, nu solicită datele utilizatorului;
- Conține elemente de limbaj informatic corespunzător clasei/subiectului;

- c) Este ușor de realizat, poate fi realizat de către elevi fără ajutorul adulților;
- d) Este în conformitate cu conținutul din manual;
- e) Produsul este creativ, clar, realizat cu acuratețe;
- f) Oferă feedback (punctaj și/sau cuvinte de încurajare);
- g) Textul scris se citește ușor (corp de literă și font corespunzător vârstei), imaginile sunt clare, vizibile;
- h) Este corect din punct de vedere gramatical, ortografic și stilistic.

Tema 14. DICTĂRI MATEMATICE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj matematic și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea dictărilor matematice;
- cunoască conținuturile curriculare în cadrul cărora se aplică dictări matematice;
- cunoască specificul metodologic pentru organizarea dictărilor matematice;
- deosebească și să exemplifice tipurile dictărilor matematice;
- creeze diverse dictări matematice;
- respecte etapele de realizare a dictării matematice;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în scrierea dictărilor matematice;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării dictărilor matematice elaborate/asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Reper teoretice ale conceptului de dictare matematică, principii de realizare
- Tipologia sarcinilor pentru dictarea matematică în clasele primare
- Cerințe metodologice generale pentru realizarea și evaluarea dictărilor matematice în clasele primare
- Etape de realizare a unei dictări matematice în clasele primare
- Tipologia dictărilor matematice în clasele primare
- Metodologia realizării activităților de postrezolvare

Termeni-cheie: dictare matematică, dictare geometrică/ figurativă/ de numerație/ aritmetică/ terminologică/ cu determinarea valorii de adevăr/ grafică.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Galeria succeselor școlare. Povestiți o situație personală de succes legată de o dictare realizată în școală.

REALIZAREA SENSULUI

1. Lectura intensivă. Sinelg: „V” – confirmă; „+” – informație nouă; „-” – contradicție, informație diferită; „?” – informație confuză. Citiți și procesați informația. Folosiți metoda Sinelg pentru a determina, în timpul lecturii, informația care este clară/ nouă/ neclară/ confuză.

Suport:

Dictarea matematică (DM) este o metodă aplicată frecvent în cadrul evaluării inițiale și al evaluării formative, deoarece poate oferi informații pertinente despre performanțele elevilor.

DM se realizează pe bază unui sistem de exerciții și probleme conceput în conformitate cu finalitățile urmărite. Elaborarea dictării trebuie să fie reperată de principiile generale ale structurării sistemelor de exerciții și probleme de matematică: stereotipicitate, repetare continuă, contrapunere.

Pentru realizarea dictărilor matematice se recomandă respectarea următoarelor cerințe metodologice:

- Nivelul de dificultate al dictării trebuie să fie mediu, iar numărul de itemi trebuie să corespundă timpului în care majoritatea elevilor de vârsta respectivă sunt capabili să-și mențină atenția concentrată.

- DM va fi precedată de actualizarea orală frontală a cunoștințelor.

- Fiecare item se va citi de către învățător o singură dată, clar și răspicat, pentru a stimula atenția și concentrarea elevilor. Pentru facilitarea percepției, itemii pot fi proiectați cu ajutorul multimedia.

- Elevii vor efectua rezolvările mintal și vor scrie răspunsurile obținute în caiete.

- Se va conveni, în prealabil, asupra unui semn prin care elevii vor anunța învățătorul despre îndeplinirea sarcinii (poziția în bancă, ridicarea pixurilor în sus etc.).

- În timpul desfășurării DM, învățătorul nu se va deplasa prin sala de clasă, pentru a nu distra atenția elevilor.

La final, învățătorul poate recita dictarea integral, pentru a oferi elevilor posibilitatea de autoverificare.

Se admit diverse modalități de evaluare/autoevaluare a activității, în cadrul cărora fiecare elev confruntă răspunsurile obținute cu:

- răspunsurile prezentate de un coleg care a realizat dictarea pe verso-ul tablei;
- răspunsurile citite de elevii solicitați de către învățător;
- răspunsurile corecte afișate sau proiectate de către învățător la tablă;
- răspunsurile obținute de colegul de bancă, făcând schimb de caiete.

Pentru fiecare răspuns confruntat, clasa își exprimă acordul sau dezacordul printr-un semn asupra căruia s-a convenit în prealabil (bat din palme, ridică mâna etc.). Dacă se constată divergențe de opinii, se realizează o analiză frontală.

Se stabilește răspunsul corect și se realizează autocorectarea.

- Activitatea poate să fie finalizată printr-o activitate de postrezolvare, care presupune o sarcină referitoare la șirul răspunsurilor obținute.

- Învățătorul va face o analiză a greșelilor comise de elevi pentru a realiza corecții ale parcursului de predare-învățare. Greșelile comise de elevi vor constitui „materia primă” pentru formularea contraexemplor didactice.

2. Metoda R.A.I. Aruncați mingea și întrebați colegii despre modelul didactic utilizat pentru învățarea înmulțirii și împărțirii netabelare, despre proprietățile acestor operații, despre cazurile speciale. Cel care prinde mingea răspunde la întrebare și apoi aruncă mai departe altui coleg, punând o nouă întrebare. Evident, interogatorul trebuie să cunoască și răspunsul întrebării formulate.

3. Restabilirea termenilor. Stabiliți, în baza explicațiilor, tipul de dictare. Scrie tipul dictării pe linia rezervată, alegând dintre cele propuse:

Dictare aritmetică

Dictare grafică

Dictare figurativă

Dictare terminologică

Dictare de numerație

Dictare geometrică

Dictare cu determinarea valorii de adevăr

_____ se realizează în clasa I, la etapa pregătitoare pentru formarea conceptului de număr natural. Itemii pot viza: orientarea în spațiu; numărarea până la 10 într-o ordine spațială dată; recunoașterea culorilor; desenarea figurilor geometrice; explorarea modalităților de formare, sortare, clasificare, comparare/egalizare cantitativă a unor grupuri de obiecte.

_____ include itemi cu răspuns scurt sau cu alegere duală/multiplă, rezolvarea cărora nu solicită calcule aritmetice și poate viza: formarea, citirea, scrierea, compararea, ordonarea numerelor naturale; formarea, citirea, scrierea fracțiilor.

_____ poate include itemi cu răspuns scurt, cu alegere duală/multiplă sau tip rezolvare de probleme, rezolvarea cărora solicită calcule aritmetice: exerciții cu una sau mai multe operații aritmetice, exerciții lacunare, probleme cu una sau două operații etc.

_____ vizează capacitățile de comunicare în limbaj matematic și se alcătuiește din itemi cu răspuns scurt: întrebări referitoare la semnificația unor termeni matematici; propoziții matematice incomplete; sarcini de identificare a unor termeni matematici în exerciții date.

_____ presupune sarcini de construcție geometrică, de aceea elevii vor avea din timp pregătite pe bănci toate rechizitele necesare.

_____ include itemi cu alegere duală și se alcătuiesc cu ajutorul contraexemplurilor didactice. Se propun elevilor propoziții matematice, ale căror valori de adevăr trebuie determinate. Dacă elevii vor considera propoziția adevărată, atunci vor scrie litera A (adevărat) sau cuvântul „da”, iar dacă o vor considera falsă, vor scrie litera F (fals) sau cuvântul „nu”.

_____ se realizează de elevi pe rețeaua de pătrățele a caietului, fiind percepută auditiv (dictată de învățător) sau vizual (scrisă pe tablă sau pe o fișă). Pentru o aranjare optimală pe pagină se precizează punctul de plecare în realizarea dictării. După finalizarea dictării, elevilor li se pot adresa sarcini creative de postrezolvare.

REFLECȚIE

1. Citiți și realizați dictările propuse. Stabiliți tipul fiecărei dictări.

Sursa: [Dictări matematice - Documente Google](#)

2. **Laboratorul de creație.** Elaborați cel puțin 3 dictări matematice. Tipul, clasa și subiectul la care vor fi aplicate aceste dictări sunt la libera alegere.

3. **Tehnica „Găsește expertul”.** Lucrați în grup și identificați cât mai multe dificultăți care, după părerea Dvs., pot apărea în realizarea dictărilor matematice. Scrieți o soluție. Alegeți o altă soluție, propusă de colegi, care vă pare bună/rațională/ingenioasă.

	Problema identificată	Soluția mea	Soluția propusă de colegi
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

4. **Criterii de succes pentru scrierea dictărilor.** Bifați criteriile de succes pentru realizarea dictărilor matematice.

- Citesc cu atenție cerința.
- Precizez cu câte cifre se scrie numărul și ce indică fiecare cifră.
- Scriu numerele folosind cifre/litere.
- Determin operația pe care trebuie s-o efectuez.
- Respect cerințele de scriere corectă.
- Calculez în minte.

EXTINDERE

1. Elaborați un proiect de scurtă durată în care să fie o dictare matematică. Nu uitați de criteriile de succes!

Tema 15. DISCIPLINA OPȚIONALĂ MATEMATICĂ DISTRACTIVĂ. ACTIVITĂȚI EXTRACURRICULARE MATEMATICE. CONCURSURI ȘCOLARE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- relateze despre reperele conceptual-strategice și formative ale disciplinei școlare *Matematica distractivă*;
- transforme probleme sau situații-problemă din viață în termeni matematici cu un conținut distractiv;
- creeze sarcini „distractive” utilizând anumite procedee de predare-învățare-evaluare (piramide numerice, șiruri numerice, procedee de calcul rapid, careuri matematice, rebusuri, trucuri matematice);
- integreze strategii didactice interactive în predarea conținuturilor matematice cu caracter distractiv;
- aplice metode și instrumente adecvate de formare și dezvoltare a motivației elevilor pentru rezolvarea exercițiilor și problemelor cu grad înalt de dificultate;
- cunoască specificul organizării, desfășurării și evaluării probelor concursurilor matematice.

Unități de conținut:

- Generalități privind specificul, structura, finalitățile și conținutul disciplinei opționale *Matematica distractivă*
- Curiozități și date interesante din matematică
- Numere naturale și operații cu numere naturale
- Matematică rimată. Iscusință geometrică
- Probleme de logică și perspicacitate
- Repere teoretice cu privire la activitățile extracurriculare la matematică
- Stimularea aptitudinilor matematice la elevii claselor primare
- Organizarea și desfășurarea concursurilor matematice la lecțiile de matematică în clasele primare

Termeni-cheie: disciplină opțională, curiozități matematice, probleme de logică și perspicacitate, jocuri matematice, concursuri școlare.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Argumente în lanț. De ce este necesară alegerea disciplinei *Matematica distractivă*? Care este impactul acestei discipline asupra copiilor?

2. Concluzie: Generalizând și însumând argumentele aduse de toți colegii, conchidem ...

REALIZAREA SENSULUI

1. Lectura ghidată. Analizați Curriculumul pentru disciplina opțională *Matematica disctractivă* ([matematica_distractiva_clasele_i-iv.pdf \(gov.md\)](#)) și răspundeți la următoarele întrebări:

- ↳ Care sunt obiectivele disciplinei opționale *Matematica distractivă*?
- ↳ Care este sistemul de competențe specific acestei discipline opționale?
- ↳ Pentru care dintre clasele din învățământul primar este recomandată această disciplină? Care este numărul de ore preconizat?
- ↳ Care sunt strategiile didactice recomandate de Curriculumul pentru disciplina *Matematica distractivă*?
- ↳ Care sunt modalitățile de evaluare sugerate în cadrul orelor de *Matematică distractivă*?

2. Analizați Curriculumul pentru disciplina opțională *Matematica distractivă*, pentru clasele I-IV, și identificați:

- unitățile de competență ce vizează una dintre competențele specifice disciplinei *Matematica distractivă* (la alegere);
- unitățile de conținut, activitățile și produsele recomandate ce vizează una dintre unitățile de competență din acest curriculum (la alegere).

REFLECȚIE

1. Laboratorul de creație nr. 1. Creați cel puțin 5 probleme/ sarcini/ itemi pentru unul dintre conținuturile curriculare. Clasa și subiectul sunt la libera alegere.

2. Laboratorul de creație nr. 2. Creați o probă de concurs la matematică pentru una dintre clasele I-IV. Propuneți un barem de apreciere/corectare a probelor.

3. Analizați activitatea extracurriculară propusă. [TVC matematic .doc - Documente Google](#)

- ↳ Care este scopul acestei activități?
- ↳ Cine sunt facilitatorii? Câți elevi pot fi implicați?
- ↳ Pentru care dintre clasele I-IV este destinată această activitate?
- ↳ În ce constau probele?
- ↳ Care este modalitatea de evaluare/ apreciere?
- ↳ Ce materiale necesită organizarea acestui concurs?

4. Laboratorul de creație nr. 3. Creați câteva probe pentru o activitate extracurriculară la matematică.

EXTINDERE

1. Analizați și identificați cel puțin 3 surse care pot fi utilizate pentru desfășurarea orelor de *Matematică disctractivă*.
2. Elaborați un proiect de scurtă durată pentru predarea unei lecții de *Matematica disctractivă*.

Tema 16. EVALUAREA REZULTATELOR ȘCOLARE LA MATEMATICĂ. EVALUAREA CRITERIALĂ PRIN DESCRIPTORI

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- definească noțiunile de *evaluare, evaluarea competențelor, evaluare criterială prin descriptori, capacități, criterii de succes, instrument de evaluare*;
- cunoască metode și instrumente adecvate de evaluare a performanțelor elevilor la matematică;
- identifice tipurile de evaluare: inițială, formativă (punctuală, în etape), sumativă/ cumulativă;
- analizeze aplicarea principiilor evaluării criteriale prin descriptori în contextul educațional;
- elaboreze ghidat probe/ teste de evaluare ținând cont de tipul de evaluare, utilizând diverși itemi;
- determine principiile și caracteristicile evaluării criteriale prin descriptori în învățământul primar;
- argumenteze evaluarea anumitor produse școlare la matematică.

Unități de conținut:

- Evaluarea rezultatelor școlare la matematică
- Forme de evaluare
- Evaluarea competențelor matematice
- Evaluarea criterială prin descriptori
- Probe de evaluare. Teste de evaluare sumativă

Termeni-cheie: evaluarea rezultatului școlar, obiectiv de evaluare, evaluare inițială, formativă /continuă, sumativă /cumulativă /finală, strategie de evaluare, metode de evaluare, metode alternative de evaluare, matrice de evaluare, test, item, evaluare criterială prin descriptori (ECD), judecăți de valoare, instrument de evaluare, evaluare non-instrumentală, tabel de performanță, principiile ECD, caracteristicile ECD, descriptori de performanță, criterii de evaluare, evaluarea produsului școlar, calificativ, portofoliu de evaluare.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (7 ore).

EVOCARE

1. Microfonul fierbinte. Realizați un interviu pentru a afla cât mai multe lucruri despre experiențele colegilor legate de evaluarea rezultatelor școlare.

- ⇒ Ce emoții trezește procesul de evaluare?
- ⇒ Când ați trăit emoții de bucurie legate de evaluarea unui rezultat școlar?
- ⇒ Când ați trăit emoții de frustrare legate de evaluarea unui rezultat școlar?
- ⇒ Când ați trăit emoții de supărare legate de evaluarea unui rezultat școlar?
- ⇒ Care este rolul evaluării pentru activitatea și starea elevilor?
- ⇒ În ce măsură poate afecta o evaluare incorectă progresul elevilor, motivația de învățare și relațiile cu colegii?
- ⇒ Ce are un impact mai bun: supraaprecierea sau subaprecierea?

REALIZAREA SENSULUI

1. Lectura selectivă. Identificați în MECC (METODOLOGIA PRIVIND EVALUAREA CRITERIALĂ PRINDESCRIPTORI clasele I-IV (gov.md)) termenii de mai jos. Explicați-i sau exemplificați.

evaluarea rezultatului școlar	obiectiv de evaluare
evaluare inițială	evaluare formativă
evaluare continuă	evaluare sumativă /cumulativă /finală
strategie de evaluare	metodă de evaluare
metode alternative de evaluare	matrice de evaluare
test	item
probă	judcăți de valoare
instrument de evaluare	evaluare noninstrumentală
tabel de performanță	descriptori de performanță
criterii de evaluare	produs școlar
calificativ	descriptor
portofoliu de evaluare	capacitate

2. Alegeți una dintre culorile tablei de șah (alb sau gri). Formulați întrebări referitoare la evaluarea rezultatelor școlare. Propuneți întrebările formulate colegilor, conform solicitării. Răspundeți la întrebările celorlalți colegi.

	1	2	3	4
A				
B				
C				
D				

REFLECȚIE

1. Diagrama Venn. Stabiliți (se scrie pe un poster) cât mai multe diferențe și asemănări între:

Evaluable inițială	Evaluable sumativă

Evaluable formativă în etape	Evaluable formativă punctuală

Evaluable formativă	Evaluable sumativă

2. Metoda ciorchinului. Folosiți *Metoda ciorchinului* pentru a reprezenta tipurile de evaluare.

3. Experții. Priviți materialele video de mai jos. Analizați și stabiliți ce fel de evaluare este aplicată în această lecție, etapa lecției la care s-a aplicat, instrumentul de evaluare ales, modalitatea de apreciere.

Sursa 1: <http://www.educatieonline.md/details?e7bb67184ca54888aa0d06eb7dd0058a>

Sursa 2: <http://www.educatieonline.md/details?585f16204a0c40c7b5e40b67d327a059>

Sursa 3: <http://www.educatieonline.md/details?61657fa7515a4ccd9d12450b5b89e9b2>

Sursa 4: <http://www.educatieonline.md/details?7a45d78d9f264346bce4954ee6e7842a>

4. Laboratorul de creație. Elaborați o evaluare formativă punctuală și o evaluare formativă în etape. Clasa și subiectul la care vor fi aplicate aceste evaluări este la libera alegere.

Identificați în MECC criteriile de succes/ de evaluare a competențelor evaluate în evaluarea formativă.

5. Tehnica „Găsește expertul”. Lucrați în grup și identificați cât mai multe dificultăți care, după părerea Dvs., pot apărea în realizarea evaluărilor. Scrieți o soluție. Alegeți o altă soluție, propusă de colegi, care vă pare bună/ rațională/ ingenioasă.

	Problema identificată	Soluția mea	Soluția propusă de colegi
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

EXTINDERE

1. Elaborați o evaluare sumativă. Clasa și unitatea de conținut la care va fi aplicată această evaluare este la alegere. Identificați unitățile de competență care vor fi evaluate. Elaborați baremul de corectare/ notare a acestei evaluări.

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ

Obligatorie:

1. *Curriculum național. Învățământ primar*, aprobat prin Ordinul MECC nr. 1124 din 20.07.2018.
2. *Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: ©MECC; Lyceum, 2018.
3. *Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar*, aprobată prin Ordinul MECC nr.1468 din 13.11.2019.
4. *Ghid de implementare a metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV*. Chișinău: ©MECC, 2019.
5. Schneider Gh. *Metode de rezolvare a problemelor de aritmetică pentru clasele I-V*. Cimișlia, 1992.
6. *Standarde de eficiență a învățării, clasele I-IV*. Chișinău: Lyceum, 2011.
7. Ursu L., Lupu I., Iasinschi Iu. *Matematică, manual pentru clasa I*. Chișinău: Prut Internațional, 2021.
8. Ursu L., Lupu I., Iasinschi Iu. *Matematică, manual pentru clasa a II-a*. Chișinău: Prut Internațional, 2021.
9. Ursu L., Lupu I., Iasinschi Iu. *Matematică, manual pentru clasa a III-a*. Chișinău: Prut Internațional, 2020.
10. Ursu L., Lupu I., Iasinschi Iu. *Matematică, manual pentru clasa a IV-a*. Chișinău: Prut Internațional, 2020.

Opțională:

1. Ana D., Ana M.-L., Logel D., Striescu-Logel E. *Metodica predării matematicii la clasele I-IV*. Pitești: Carminis Educațional. 152 p.

2. Cerghit I. *Metode de învățământ*. Iași: Polirom, 2006.
3. Dandara O., Constantinov S., Sclifos L. et al. *Pedagogie. Suport de curs*. Chișinău: CEP USM, 2011. 230 p.
4. Neacșu I., *Metodica predării matematicii la clasele I-IV. Manual pentru licee pedagogice, clasele XI-XII*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1988. 278 p.
5. Neagu M., Mocanu M. *Metodica predării matematicii în ciclul primar*. Iași: Polirom, 2007.
6. Petrovici C. *Didactica matematicii pentru învățământul primar*. Iași: Polirom, 2014. 279 p.
7. Petrovici C., Neagu M. *Elemente de didactica matematicii în grădiniță și în învățământul primar*. Iași: PIM, 2006.
8. Stoica A., Musteață S. *Evaluarea rezultatelor școlare. Ghid metodologic*. Chișinău: Liceum, 1997. 176 p.
9. Polya G. *Cum rezolvăm o problemă?* București: Editura Științifică, 1965.
10. Ursu L., Cecoi V. *Metodica predării matematicii și științelor în clasele primare*. Chișinău, 2004. 112 p.
11. De Landsheere V., De Landsheere G. *Definirea obiectivelor educaționale*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1975.
12. Ursu L., Lupu I., Iasinschi Iu. *Matematică. Ghid pentru învățători și părinți, clasa I*. Chișinău: Prut Internațional, 2021.
13. Ursu L., Lupu I., Iasinschi Iu. *Matematică. Ghid pentru învățători și părinți, clasa a II-a*. Chișinău: Prut Internațional, 2021.
14. Ursu L., Lupu I., Iasinschi Iu. *Matematică. Ghid pentru învățători și părinți, clasa a III-a*. Chișinău: Prut Internațional, 2010.
15. Ursu L., Lupu I., Iasinschi Iu. *Matematică. Ghid pentru învățători și părinți, clasa a IV-a*. Chișinău: Prut Internațional, 2011.

DIDACTICA DISCIPLINEI ȘTIINȚE

Daniela STATE,
drd., asistent universitar

INTRODUCERE

Cursul universitar *Didactica disciplinei Științe* se încadrează în seria disciplinelor cu același generic care vizează toate disciplinele treptei primare de învățământ și este propus studenților de la licență, având ca obiective principale lărgirea orizontului de cultură pedagogică, bazat pe principiile didacticii postmoderne, pe de o parte, și formarea competențelor profesionale de predare-învățare a disciplinei *Științe* în clasele primare, pe de altă parte.

Respectivul curs contribuie la formarea competențelor gnosiologice și psihologice cu referință la metodologia de predare-învățare-evaluare a disciplinei *Științe*, clasele primare.

Cursul este marcat de dimensiunea diversificării transferului achizițiilor învățării și de dezvoltarea unor valori și atitudini vizând impactul acestei științe asupra vieții sociale cotidiene. Subiectele la *Didactica disciplinei Științe* vizează relația didactică care se stabilește la nivel operațional între profesor-student și conținutul învățării la această disciplină. Totodată, în vederea stabilirii acestui nivel operațional și asigurării unui act educațional de calitate, se evidențiază anumite tendințe în dezvoltarea didacticii:

- a) tendința de îmbogățire continuă a conținutului;
- b) tendința de utilizare variată a formelor, metodele de predare-învățare-evaluare, accentul fiind pus pe implicarea cât mai activă a studenților;
- c) tendința de valorificare educativă a conținutului științific, evidențiindu-se caracterul informativ-formativ al procesului de învățământ, asigurând în modul acesta caracterul formativ al procesului didactic;
- d) tendința de identificare și soluționare a unor probleme globale, precum biodiversitatea, sănătatea populației, schimbările climatice, resursele energetice, resursele de hrană, poluarea, care necesită educarea permanentă, pe tot parcursul vieții, a comportamentului uman, dar și modelarea acestuia în corespundere cu mediul înconjurător.

Un accent deosebit se va pune pe învățarea prin descoperire și explorare, imperative ale educației moderne. Activitățile se vor construi și pe prezentări esențializate și rezumative ale conceptelor științifice din didactica disciplinei și pe simulări/prezentări practice ale demersurilor didactice secvențiale sau integrale, urmărindu-se însușirea conceptelor și înțelegerea esenței procesului didactic prin formarea unui sistem de competențe profesionale necesare și suficiente pentru realiza-

rea activității didactice la *Științe* în învățământul primar: proiectarea activităților didactice și educative la nivelul învățământului primar, respectând corectitudinea științifică și metodologică în domeniile de conținut și aplicând strategii centrate pe elev în contextul documentelor de politici, al actelor normative și reglatorii în domeniul educațional, al pieselor curriculare la *Științe*; evaluarea/autoevaluarea eficienței activităților educaționale la *Științe* la treapta învățământului primar; identificarea soluțiilor proprii pentru situații-problemă tipice și individuale în domeniul științelor la nivelul elevului și al clasei de elevi din treapta primară de învățământ.

COMPETENȚE PROFESIONALE ȘI FINALITĂȚI DE STUDIU

prevăzute de Curriculumul la disciplina *Științe*:

Competențe profesionale	Finalități / outcomes (rezultate)
<p>Determinarea conexiunilor dintre prevederile politicilor educaționale și contextele procesului educațional: valorificarea fundamentelor științifice, metodologice și axiologice ale educației; a cadrului normativ și reglatoriu în domeniul politicilor educaționale la nivel național și cel internațional; a potențialului educativ al diferitor contexte și a factorilor intra- și extrainstituționali; a diversității umane.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Caracterizarea statutului și finalităților disciplinei școlare <i>Științe</i> în contextul actual al politicilor educaționale; 2. Analiza structurii curriculumului prin redarea esenței fiecărei componente; 3. Argumentarea importanței disciplinei <i>Științe</i> ca disciplină școlară din trunchiul de bază al Planului-cadru și a curriculumului în dezvoltarea personalității elevilor; 4. Valorificarea documentelor de politici educaționale și pieselor curriculare ale disciplinei <i>Științe</i> la nivelul învățământului primar.
<p>Proiectarea procesului educațional: adaptarea finalităților procesului educațional în corespundere cu nevoile de formare a comportamentului grupului-țintă; proiectarea activităților educaționale (în cadrul formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică, valorificând diversitatea umană și culturală.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cunoașterea conceptelor, principiilor și metodelor de bază ale didacticii disciplinei <i>Științe</i> la nivelul învățământului primar; 2. Identificarea formelor de instruire ce necesită a fi proiectate; 3. Analiza finalităților educaționale necesare pentru proiectarea unei lecții; 4. Elaborarea proiectului unei lecții mixte conform rigorilor curriculare.
<p>Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale discipolilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea prevederilor curriculare pentru o lecție ca formă principală de instruire; 2. Analiza indicatorilor de calitate a unei lecții; 3. Proiectarea activității didactice la <i>Științe</i> la nivelul învățământului primar, respectând corectitudinea științifică și metodologică în domeniile de conținut și aplicând strategii centrate pe elev în contextul documentelor de politici, al actelor normative și reglatorii în domeniul educațional, al pieselor curriculare; 4. Prezentarea unei secvențe de lecții conform etapelor cadrului ERRE.

<p>Comunicarea eficientă în context educațional: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale discipolilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Descrierea formelor de comunicare practicate la orele de <i>Științe</i> în clasele primare; 2. Interpretarea explicativă a conceptelor fundamentale ale didacticii disciplinei <i>Științe</i>; 3. Prezentarea unor produse de muncă intelectuală în grupuri mici și în plen, în diferite forme (inclusiv cu utilizarea TIC), în funcție de obiective și de specificul grupului-țintă; 4. Identificarea soluțiilor pentru diverse situații-problemă tipice și individuale la nivelul elevului și al clasei de elevi în cadrul disciplinei <i>Științe</i> în învățământul primar; 5. Alegerea modalităților de atingere a obiectivelor propuse la didactica disciplinei <i>Științe</i>.
<p>Realizarea eficientă a managementului educațional: aplicarea strategiilor și monitorizarea procesului educațional (în context formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică la nivelul învățământului secundar.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea trăsăturilor manageriale ale unui învățător de succes; 2. Analiza funcțiilor manageriale ale cadrului didactic; 3. Realizarea eficientă a legăturilor inter- și transdisciplinare, prin valorificarea potențialului formativ al competențelor-cheie; 4. Prezentarea scenariului pentru o activitate extracurriculară cu o tematică apropiată de curriculumul pentru <i>Științe</i> în clasele primare (ședință cu părinții, seminar metodic, ședință de catedră).
<p>Evaluarea eficienței procesului educațional: stabilirea bazei documentelor normativ-reglatorii, criteriilor de evaluare a eficienței procesului de educație; elaborarea instrumentariului de evaluare; luarea deciziilor și elaborarea strategiilor de sporire a calității procesului educațional.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea caracteristicilor evaluării pe bază de descriptorii; 2. Evaluarea/autoevaluarea activităților la <i>Științe</i> la nivelul învățământului primar; 3. Analiza criteriilor de evaluare a capacităților elevilor din învățământul primar formate în cadrul disciplinei <i>Științe</i>; 4. Analiza diferitor tipuri de evaluare aplicate în învățământul primar: evaluare inițială, evaluare formativă (punctuală, în etape), evaluare sumativă; 5. Elaborarea a 4 teste de evaluare (câte unul pentru fiecare clasă).

Durata cursului *Didactica disciplinei Științe*: 180 de ore de formare, dintre care 45 de ore în cadrul cursurilor *informativ-teoretice și mixte*; 45 de ore în cadrul seminarelor *formativ-aplicative*, dintre care 4 ore de evaluare/ atestare și 90 de ore pentru temele individuale, proiectele individuale și de grup, activități practice *aplicative*, elaborarea portofoliilor, autoevaluare.

Tema 1. CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI ȘTIINȚE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- definească noțiunile de *curriculum școlar*, *competență școlară*, *unități de competență*, *unități de conținut*;
- identifice elementele structurale ale curriculumului școlar la *Științe* pentru învățământul primar;
- determine specificul și caracteristicile diverselor tipuri de curriculum: nucleu, aprofundat, extins, elaborat în școală;
- cunoască sistemul de competențe curriculare;
- cunoască profilul absolventului învățământului primar și finalitățile disciplinei *Științe* pentru fiecare dintre clasele II-IV;
- identifice conexiunea dintre unitățile de competență, unitățile de conținut și activitățile recomandate de curriculumul pentru disciplina *Științe* în învățământul primar.

Unități de conținut:

- Didactica științelor ca ramură a pedagogiei
- Orientări strategice în metodică predării științelor în clasele primare
- Prevederile curriculare ale cursului primar la *Științe*
- Competențe, unități de competențe, conținuturi și produsele disciplinei *Științe*, clasele primare
- Analiza curriculumului și a manualelor la disciplina *Științe*, clasele primare. Examinarea continuității dintre clase și module
- Corelarea unităților de competență cu unitățile de conținut și competențele specifice
- Familiarizarea cu activitățile de învățare și produsele școlare recomandate

Termeni-cheie: curriculum, competențe, unități de competență, obiectiv, obiectiv de referință, obiectiv operațional, conținuturi, standarde curriculare, finalități, capacități, deprinderi, atitudini, comportamente, unități de competență, unități de conținut, profilul absolventului.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (4 ore).

EVOCARE

1. Argumente în lanț. Care este impactul acestei discipline asupra vieții și activității oamenilor?

Concluzie: Generalizând și însumând argumentele aduse de toți colegii, conchidem...

REALIZAREA SENSULUI

1. Lectura ghidată. Citiți informațiile din Curriculumul Național 2018, p.72-85 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf) și răspundeți la următoarele întrebări:

- ↳ Care este statutul disciplinei *Științe* pentru învățământul primar?
- ↳ Care sunt finalitățile disciplinei *Științe* pentru clasa a II-a/ a III-a/ a IV-a?
- ↳ Care este sistemul de competențe pentru învățământul primar?
- ↳ Care sunt competențele specifice prevăzute de curriculum pentru disciplina *Științe*?
- ↳ Care este sistemul de conținuturi pentru învățământul primar la *Științe*?

2. Lectura intensivă. Sinelg: „V” – confirmă; „+” – informație nouă; „-” – contrazicere, informație diferită; „?” – informație confuză. Citiți și procesați informația. Folosiți metoda Sinelg pentru a determina, în timpul lecturii, informația care este clară/ nouă/ neclară/ confuză.

Suport: PRAXIOLOGIA CURRICULUMULUI LA DISCIPLINA ȘTIINȚE

În clasele primare, disciplina *Științe* are ca obiectiv formarea unei viziuni integrale asupra mediului înconjurător, cu componentele, procesele și fenomenele sale caracteristice.

Studiul integrat al disciplinei *Științe* propune încorporarea diferitor domenii în contextul didactic pentru formarea și dezvoltarea competențelor adaptabile și aplicabile realităților timpului: biologie, geografie, fizică, ecologie, protecția mediului ș.a. Acest proces presupune elucidarea valorilor implicite și analiza condițiilor de valorificare a consecințelor aplicabilității pentru activitățile de cunoaștere.

Domeniul științelor implică folosirea informației în toate sferile activității umane, în cadrul căreia componentele esențiale ale unui proces de cogniție se bazează pe formularea unor ipoteze ce urmează să fie validate practic. Această abordare determină implicațiile activității de investigare asupra mediului, care, la nivel primar, vor viza aspecte precum: înțelegerea conceptelor, explicarea proceselor și abilitatea de a funcționa eficient și corect în situații variate, cunoscute și necunoscute, similare celor ce pot fi întâlnite frecvent în viața reală. Domeniile de bază la disciplina *Științe* se vor profila prin:

- *explicarea proceselor / relațiilor / fenomenelor naturii;*
- *aplicarea și evaluarea investigațiilor;*
- *interpretarea datelor și a faptelor cu utilizarea terminologiei specifice.*

Competențele ce se urmăresc a fi formate prin noul *Curriculum la Științe* se referă la: comunicare, studiul individual, înțelegerea și valorificarea informațiilor tehnice, relaționarea în mediul natural și în cel social. La acestea se adaugă atitudini precum: grija față de mediul natural, interesul pentru aprecierea și argumentarea logică, curiozitatea și preocuparea față de fenomenele din mediu, independența gândirii, creativitatea.

În scopul formării acestor competențe și atitudini, vor fi valorificate cunoștințe privind mediul natural, individul, relațiile dintre om și mediu, feno-

mene și interacțiuni specifice din mediu, modificări ale mediului ca urmare a intervenției omului.

Științele, ca disciplină de învățământ, vizează observarea și perceperea lumii în întregul său, cu componentele, procesele și fenomenele caracteristice, precum și învățarea prin înțelegere și aplicare.

Prin predarea științelor nu se urmărește o acumulare de fapte și informații științifice care să ducă la însușirea unor concepte (testate și confirmate sau infirmate experimental), ci raportarea copilului la mediul în care trăiește. Știința, furnizor al principalelor instrumente de acțiune asupra mediului ambiant, trebuie să stabilească limitele între care această acțiune este permisă, asumându-și responsabilitatea pentru conservarea mediului. Aceasta este o altă latură a științei cu care copilul trebuie să fie familiarizat pentru realizarea unei educații ecologice adecvate.

Importanța unei abordări interdisciplinare a științelor constă în: multitudinea conexiunilor pe care cadrul didactic le poate face în dialog cu elevii, respectiv implicarea elevilor în activități multiple de observare, manipulare și experimentare, astfel valorificând experiența acestora și dezvoltându-le capacitatea de a integra informațiile noi în modele explicative proprii.

Competența de bază în științe și competențele specifice disciplinei se vor forma prin îmbunătățirea modului de învățare, care se realizează într-un demers generativ și succesiv, specific bazat pe:

- **învățarea prin investigare/cercetare** – procesul intenționat de diagnosticare a problemelor prin desfășurarea experimentelor și identificarea alternativelor, planificarea investigațiilor, emiterea ipotezelor de cercetare, căutarea informațiilor, construirea modelelor, dezbateri cu colegii și formularea unor argumente coerente (Tamir, 1985);
- **învățarea experiențială** – proces de asimilare a noilor cunoștințe în cursul unei experiențe trăite;
- **învățarea-aventură (de tip expediționar)** – proces de învățare în afara sălii de clasă, în contexte naturale autentice.

În cadrul lecțiilor de științe elevii vor constata și modificări cauzate de intervenția omului și urmările acestora. Sub îndrumarea învățătorului, ei vor fi capabili să identifice efecte ale activității umane asupra mediului, pe care le vor compara cu alte fapte similare, urmând ca aprofundarea cunoașterii să fie extinsă, după caz, și prin analiza unor surse de informare adecvate. De-a lungul întregului demers propus, învățătorul trebuie să urmărească formarea competențelor, ce include formarea unor abilități redată prin realizarea dimensiunii spațiale a faptelor geografice, formarea unei păreri despre rolul factorului antropocentric asupra mediului, crearea convingerilor despre realitatea geografică.

Așadar, învățătorul urmează:

- să dezvolte curiozitatea elevilor prin angajarea lor în acțiuni concrete de explorare;

- să dirijeze discuțiile dintre elevi în scopul descoperirii semnificației unor fenomene științifice;
- să asigure elevilor materialul didactic necesar pentru investigații;
- să identifice și să folosească resurse din afara sălii de clasă;
- să manifeste respect pentru ideile, deprinderile și experiențele elevilor.

3. Stabiliți corespondențe dintre cele 2 coloane pentru a explica principiile pe care s-a axat dezvoltarea curriculumului la *Științe* pentru clasele primare.

<i>principiul științific</i>	<ul style="list-style-type: none"> • presupune expunerea cunoștințelor gradat, trecând de la fapte concrete la generalizări, de la generalizări mai simple la generalizări complexe;
<i>principiul accesibilității</i>	<ul style="list-style-type: none"> • presupune conectarea cunoștințelor noi cu cele anterioare, în vederea lărgirii și aprofundării continue a cunoștințelor;
<i>principiul sistemic</i>	<ul style="list-style-type: none"> • permite studierea conținuturilor prin explorarea directă cu anotimpul respectiv;
<i>principiul etnografiei regionale</i>	<ul style="list-style-type: none"> • stă la bazele înțelegerii fenomenelor naturii și dezvoltă cele mai elementare și simple legături între anumite fenomene ale naturii;
<i>principiul sezonier</i>	<ul style="list-style-type: none"> • presupune orientarea către un comportament eco-responsabil;
<i>principiul ecologic</i>	<ul style="list-style-type: none"> • orientează învățătorul spre a familiariza elevii cu obiectele și fenomenele naturii din localitatea dată, apoi din cele mai îndepărtate.

REFLECȚIE

1. Disciplina *Științe* este construită pe următoarele domenii (OCDE, PISA): științele vieții, științele pământului, științele fizicii.

Analizați Curriculumul Național pentru învățământul primar 2018, p.72-85 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf) și identificați subiectele curriculare pentru fiecare dintre domeniile de mai jos.

	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
Științele vieții			
Științele pământului			
Științele fizicii			
Ecologie și protecția mediului			

2. Explicați prin intermediul unei scheme elaborate personal una dintre situații:

- a) interdependența diferitor tipuri de competențe;
- b) cum are loc formarea unei competențe.

3. Activitate în grup

Analizați Curriculumul Național pentru învățământul primar la *Științe* și identificați:

- unitățile de competență ce vizează una dintre competențele specifice disciplinei *Științe* (la alegere);
- unitățile de conținut, activitățile și produsele recomandate ce vizează una dintre unitățile de competență (la alegere)

EXTINDERE

1. Selectați din curriculum competențele transdisciplinare specifice treptei primare de învățământ, care pot fi formate în cadrul disciplinei *Științe*.

2. Comentați cel puțin 3 posibilități de formare a competențelor-cheie în cadrul disciplinei *Științe*.

Competențe	Comentarii/ explicații

Tema 2. PLANIFICAREA SI PROIECTAREA ACTIVITAȚILOR DIDACTICE LA DISCIPLINA ȘTIINȚE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine corelația dintre curriculumul la *Științe* și proiectarea demersului didactic;
- cunoască reperele curriculare pentru proiectarea unei unități de învățare/ elaborarea unui proiect de scurtă durată;
- utilizeze conceptele, principiile și metodele de bază ale design-ului instrucțional în contexte specifice proiectării demersului didactic din învățământul primar;
- aplice diverse produse curriculare în proiectarea didactică eșalonată la nivelul învățământului primar;
- analizeze opțiuni de abordare individualizată și diferențiată a proiectării de lungă durată/ a unei unități de învățare/ a unei lecții;
- elaboreze ghidat secvența unei proiectări de lungă durată/ o unitate de învățare/ proiectul unei lecții de *Științe* în învățământul primar.

Unități de conținut:

- Proiectarea de lungă durată la *Științe*, clasele II-IV
- Proiectarea unităților de învățare
- Proiectarea de scurtă durată
- Structura proiectului de lungă durată/ a unității de învățare/ de scurtă durată: aspecte generale și specifice
- Reperarea curriculară în proiectarea de lungă durată/ a unei unități de învățare/ a unei lecții
- Analiza unor proiecte propuse
- Elaborarea unor proiecte de lungă durată/ a unei unități de învățare
- Elaborarea unor proiecte de lecție în baza suporturilor oferite

Termeni-cheie: proiectare de lungă durată, proiectare didactică /de scurtă durată, unitate de învățare, lecție, proiect didactic, competențe specifice, unități de competențe, obiective operaționale, scenariu didactic, conținuturi, strategie didactică: metode de învățământ, mijloace de învățământ, forme /mod de organizare, metode de evaluare.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (6 ore).

EVOCARE

1. Câmp asociativ. Scrieți cât mai mulți termeni din câmpul asociativ al cuvântului ȘTIINȚE. (se va folosi aplicația <https://www.mentimeter.com/>)

2. Graffiti: Elementele unui proiect de lungă durată (2-3 echipe)

REALIZAREA SENSULUI

1. Restabilim definițiile. Completați spațiile libere cu denumirea tipurilor de evaluare recomandate în cadrul lecțiilor de Științe, clasele II-IV.

Support:

Recomandăm următoarele tipuri de evaluări: *evaluări formative interactive* (EFI); *evaluări formative punctuale* (EFP); *evaluări formative în etape* (EFE); *evaluări sumative* (ES).

_____ – activități realizate la sfârșitul unității de învățare ce presupun evaluarea produsului sau a comportamentului în raport cu o finalitate. ES vor fi ghidate de către învățător; vor fi realizate atât prin probe scrise (teste), cât și orale (prin intermediul proiectului), pe bază de instrumente; cu utilizarea cuvintelor încurajatoare, cu oferirea descriptorilor.

_____ – activități de tip feedback, cu utilizarea cuvintelor încurajatoare, cu descriptori, fără calitative; spontane, fără instrumental, ce se vor realiza continuu pe parcursul orelor.

_____ – activități de tip reflexiv ce presupun evaluarea produsului sau a comportamentului în raport cu o finalitate, pe baza criteriilor de evaluare. EFE vor crea elevilor condiții de autoevaluare și de auto-

reglare a învățării și vor fi ghidate de către învățător, vor presupune evaluarea a 1-3 capacități, pe bază de instrumente, cu utilizarea cuvintelor încurajatoare, cu oferirea descriptorilor, fără calificative.

_____ – activități de tip reflexiv: autoevaluări, evaluări reciproce, proiectate și aplicate la discreția cadrului didactic, prin intermediul cărora se va urmări evaluarea unei capacități pe bază de instrumente; cu utilizarea cuvintelor încurajatoare; cu oferirea descriptorilor, fără calificative, pe baza criteriilor de evaluare.

2. Activitate în grup. Analizați proiectele de lungă durată propuse și analizați-le în baza următoarelor criterii:

- respectarea structurii recomandate;
- completarea corespunzătoare a antetului, a proiectului de administrare a disciplinei, a proiectelor unităților de învățare;
- respectarea rubricilor proiectului;
- conformitatea numărului de ore (în baza Planului-cadru);
- eșalonarea corespunzătoare a unităților de învățare;
- respectarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare;
- stipularea tipurilor de lecții (în cazul în care necesită);
- includerea tuturor unităților de competență, proiectarea echilibrată a lor;
- proiectarea echilibrată a unităților de conținut din curriculum;
- proiectarea evaluărilor;
- proiectarea lecțiilor de recapitulare, generalizare, dezvoltare și ameliorare.

Indicatori de calitate: ca nivel de realizare se poate folosi grila de 3 elemente: minim, mediu, maxim.

Grupul I: [MODELE DE PROIECTE DIDACTICE DE LUNGĂ DURATĂ CLASELE I-IV Anul de învățământ 2020-2021 \(gov.md\)](#)

Grupul II: https://mecc.gov.md/sites/default/files/stiinte_cl.ii-iv_2019-2020.pdf

Grupul III: [Proiectare de lungă durată, clasa 4.docx - Documente Google](#)

REFLECȚIE

1. Completați proiectul didactic propus cu elementele/ conținutul lipsă.
<https://docs.google.com/document/d/17tYWSNxMFCfGTIWeaHYEP7MKYnPMi6Yw/edit>

2. Găsiți în MECC (METODOLOGIA PRIVIND EVALUAREA CRITERIA-LĂ PRIN DESCRIPTORI clasele I-IV (gov.md)) criteriile de evaluare a produselor școlare specifice disciplinei *Științe* pentru clasa a III-a. Identificați subiectele curriculare la care aceste produse pot fi folosite în EFI, EFE, ES, conform modelului.

Model:

Produce	Criterii de evaluare	Aplicare (subiecte)
P1 Descrierea mediului înconjurător	1. Recunosc planta/ animalul/ fenomenul/ mediul de viață/ zona naturală.	Condițiile de viață ale lumii vii: aer, apă, sol, lumină, căldură
		Mediul de viață terestru-aerian
		Mediul de viață subteran
		Mediul de viață acvatic
	2. Respect algoritmul descrierii.	Medii de viață al omului
		Deșerturile reci. Tundra
	3. Comunic clar și succint informațiile.	Taigaua. Pădurile de foioase și cele mixte
		Pădurile ecuatoriale. Savana
4. Utilizez terminologia specifică.	Deșerturile calde	
	Stepete	

Alte produse școlare recomandate pentru clasa a III-a: P2. Clasificarea componentelor naturii; P3. Compararea componentelor naturii; P4. Ordonarea unor etape; P5. Utilizarea unor instrumente de investigare; P6. Completarea tabelor/ fișelor/ schemelor; P7. Relatarea rezultatelor investigațiilor; P8. Localizarea pe hartă.

3. Elaborați obiectivele operaționale pentru un anumit conținut tematic la disciplina *Științe*, clasa a II-a.

Obiective cognitive:

Obiective psihomotorii:

Obiective afective:

EXTINDERE

1. Proiectează o secvență a unui proiect de scurtă durată la disciplina *Științe*, clasa a II-a, respectând structura proiectului propus.

Tema 3. STRATEGII DIDACTICE INTERACTIVE APLICATE LA DISCIPLINA ȘTIINȚE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- definească noțiunile de *strategie didactică, metode didactice, mijloace de învățământ, forme de organizare a lecției*;
- numească tipurile de strategii didactice aplicate la *Științe* în învățământul primar;

- cunoaște diverse metode și tehnici pentru organizarea procesului educațional la Științe în învățământul primar;
- clasifice mijloace de învățământ conform criteriilor propuse;
- argumenteze alegerea metodelor adecvate pentru desfășurarea unei lecții de Științe în învățământul primar;
- identifice metodele necesare pentru diverse etape ale lecției/ tip de lecție/ obiective propuse;
- elaboreze ghidat scenariul unei lecții în conformitate cu tipul de lecție ales/ propus.

Unități de conținut:

- Specificul strategiei didactice în programarea și realizarea activităților specifice disciplinei Științe în învățământul primar
- Strategii didactice utilizate în învățarea conținuturilor în cadrul disciplinei Științe
- Metode didactice tradiționale și moderne aplicate în clasele primare la Științe
- Specificul strategiilor de învățare prin cooperare – strategii interactive la Științe
- Specificul metodelor didactice din perspectiva învățării prin cooperare
- Metode, tehnici pentru facilitarea înțelegerii conceptelor științifice

Termeni-cheie: strategie didactică, metodologie, metodă, procedeu, mijloace de învățământ, forme de organizare, metodă didactică, strategii euristice, metodă euristică, procedee euristice, strategii inductive, activitate frontală, activitate diferențiată, activitate independentă, muncă în grup, Diagrama Venn, Metoda Mozaicul, Metoda „Flori de lotus”, Metoda „Graficul T”, Metoda „CCC”, Metoda „Păianjenul”, Metoda „Ciochinele”, Jocul de rol, Cinquin – ul.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (4 ore).

EVOCARE

1. Știu. Vreau să știu. Am aflat. Completați prima și a doua rubrică ale tabelului cu referire la utilizarea diverselor strategii didactice interactive. Completați rubrica a III-a la sfârșitul lecției.

STRATEGII DIDACTICE INTERACTIVE		
ȘTIU	VREAU SĂ ȘTIU	AM AFLAT

REALIZAREA SENSULUI

1. Citiți metodele interactive de mai jos. Stabiliți subiectul, clasa și unitatea de conținut la care pot fi utilizate. Formulați și alte exemple de utilizare a metodelor activ-participative/ interactive descrise.

Suport: https://docs.google.com/document/d/1NUd7J2_bMKDLKbiGTO-OHDCiH_dfo2uRpa_bR_TlulWU/edit?usp=sharing

2. Selectați un set de jocuri didactice și alte metode interactive de cunoaștere a mediului, specifice elevilor de vârstă școlară mică. Dezvoltați câte una dintre fiecare, apelând la manualele de Științe.

Clasa a II-a:

➤ Jocuri didactice: _____

➤ Alte metode interactive: _____

Clasa a III-a:

➤ Jocuri didactice: _____

➤ Alte metode interactive: _____

Clasa a IV-a:

➤ Jocuri didactice: _____

➤ Alte metode interactive: _____

3. Stabiliți câteva situații concrete (subiectul lecției, clasa, activitatea) în care veți utiliza diverse forme de organizare a activității elevilor în cadrul lecției.

REFLECȚIE

1. Identificați cel puțin câte 2 avantaje și dezavantaje ale utilizării diverselor forme de organizare a activității elevilor.

<i>Avantaje</i>	<i>Dezavantaje</i>

2. Propuneți cel puțin trei modalități interesante de împărțire a elevilor în grupuri la lecțiile de Științe.

3. Citiți cele 3 modalități de evaluare a lecției de către elevi. Găsiți avantajele și dezavantajele utilizării acestor metode. Propuneți o altă metodă de feedback la finele lecției de Științe.

Varianta 1:

Evaluarea lecției. Autoaprecierea, reflecția

✓ Elevilor li se propune să formuleze concluzii, redând anumite emoții, trăiri, impresii acumulate la sfârșitul orei de Științe, relatând:

➤ cel mai curios lucru aflat la această oră;

➤ cea mai interesantă informație aflată;

➤ un lucru știut înaintea lecției;

➤ un aspect încă neînțeles;

- o curiozitate;
- o întrebare;
- o rugămintă / solicitare.

Varianta 2:

Elevilor le este propus un pătrat cu cadrane, în care fiecare dintre ei să-și expună propria atitudine sau impresiile pe marginea celor discutate la lecție, continuând propozițiile.

Mă bucur	Consider că este foarte important
Sunt îngrijorat(ă) pentru	Pare destul de convingător

Varianta 3:

Cadranele

✓ Elevii sunt invitați să completeze cadranele cu referință la momentele facile, dificile, interesante, plictisitoare în ceea ce privește

Momente facile	Momente dificile
Pot bine Știu	Îmi pare greu Nu știu
Momente interesante	Momente plictisitoare

EXTINDERE

1. Selectați un set de jocuri didactice specifice elevilor de vârstă școlară mică pe care le puteți utiliza la lecțiile de *Științe*. Dezvoltați/ exemplificați 2-3 dintre jocurile identificate.

2. Alegeți una dintre situațiile de mai jos și realizați-o.

a) Elaborează un rebus la o temă concretă la disciplina *Științe*. Descrie metodologia de aplicare a acestuia în cadrul lecției.

b) Explică cum și în ce context vei utiliza metoda *Ciorchinele* la o temă concretă la disciplina *Științe*.

Tema 4. METODOLOGIA PREDĂRII-ÎNVĂȚĂRII-EVALUĂRII CONȚINUTURILOR DESPRE PLANTE, ANIMALE ȘI MEDIILE DE VIAȚĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj științific și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii conținuturilor despre plante, animale și medii de viață;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele I-IV aferente studierii plantelor, animalelor și mediilor de viață;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea conținuturilor despre plante, animale și medii de viață;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea conținuturilor despre plante, animale și medii de viață, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de sarcini/ activități/ itemi specifice conținuturilor despre plante, animale și medii de viață;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii conținuturilor despre plante, animale și medii de viață;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea conținuturilor despre plante, animale și medii de viață;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/ asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Familiarizarea cu diversitatea plantelor cultivate și necultivate; plante din livezi și grădini, podgorii; plante decorative de oadaie; plante decorative de exterior; plante de pădure și cu diversitatea animalelor: insecte, pești, amfibii, reptile, păsări, mamifere, animale de companie
- Studierea structurii plantelor și animalelor, ciclului de viață al plantelor și animalelor
- Elaborarea algoritmului de descriere și observare a plantelor și animalelor
- Prezentarea metodelor concrete de predare-învățare-evaluare a conținuturilor despre plante și animale
- Ungherașul Naturii în clasele primare: locul și rolul lui în predarea-învățarea-evaluarea disciplinei *Științe*. Simularea activităților de valorificare a Ungherașului Naturii în predarea subiectelor despre plante, animale
- Metodologia de amenajare a unui acvarium

Termeni-cheie: pasăre, mamifer, plantă ierboasă, plantă lemnoasă, mediu de viață, mediu de viață terestru-aerian, mediu de viață subteran, lanț de nutriție, relații dintre organisme, ierbivor, carnivor, omnivor, diversitate, clasificare, pești, amfibii, reptile, păsări, mamifere, ciclul de viață, plante, animale, plante cultivate/ necultivate, plante ce-

realiere/ tehnice, plante și animale acvatice, insecte, caracteristici, părți componente ale plantelor, rolul părților plantelor, arbore fructifer/ pom, mamifere, plante decorative de interior/ de exterior, arbust, arbust decorativ.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Șase „De ce?”

Creați șase întrebări care încep cu sintagma „de ce..?”, pornind de la întrebarea propusă mai jos. Fiecare dintre întrebările 2-6 rezultă din răspunsul la întrebarea precedentă.

De ce unele animale se adăpostesc pe timp de iarnă în pământ?

2. Vietăți în proverbe și zicători. Comentați cât mai original unul dintre proverbe sau una dintre zicători.

„Cu râma mică se prinde peștele mare.”

„Peștele numai în apă trăiește.”

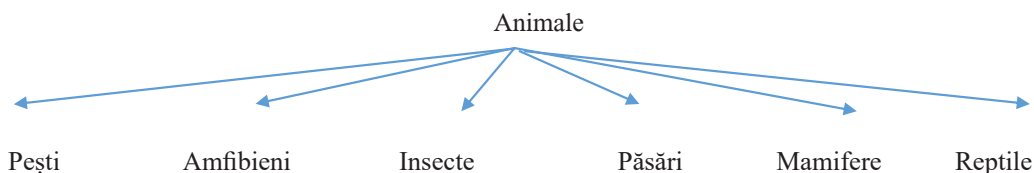
„Peștele se prinde cu năvodul, omul – cu vorba.”

„Când seacă lacul, se vede peștele.”

„Toate păsările mănâncă pește, dar numai pescărușul este bănuț.”

REALIZAREA SENSULUI

1. Ciorchinele. Completați ciorchinele cu exemple de: animale, habitat, hrană, folioase.

2. Explicați următoarele noțiuni: *sădire*; *transbordare*; *transplantare*. Consultați apoi dicționarul. Comparați variantele.

3. Activitate în grup. Elaborați un plan simplu/schemă de observare a părților componente ale plantei, specific vârstei școlare mici. Includeți în planul de observare caracteristicile rădăcinii, tulpinii, frunzelor, florilor, fructelor, semințelor și deosebirile dintre acestea.

4. Elaborați obiectivele operaționale la tema „Părțile unei plante”.

- Obiective cognitive:
- Obiective psihomotorii:
- Obiective afective:

5. Graficul Conceptual. Completați tabelul.

Grupa de animale	Nr. de membre	Suprafața corpului	Înmulțirea	Mediul de trai	Exemple
Mamifere					
Păsări					
Reptile					
Amfibii					
Pești					
Insecte					

6. Propuneți o metodologie corectă de predare-învățare-evaluare a noțiunilor zoologice.

REFLECȚIE

1. **Cubul.** Completați fiecare latură a Cubului cu încă o întrebare/ sarcină.

• **Descrie!** Descrie un animal subteran./ Descrie un animal din mediul acvatic.

• **Compară!** Compară furnica și buburuza./ Compară peștele din lac cu peștele din acvariu.

• **Explică!** Cum se stabilesc lanțurile trofice?/ Ce au în comun peștele și broasca?

• **Asociază!** Cu ce se aseamănă peștera și prin ce?/ De ce animalele din mediul acvatic au nevoie de protecția omului?

• **Analizează!** Ce se poate întâmpla, dacă ar dispărea iarba? Dar dacă ar dispărea insectele?/ De ce oamenii au nevoie de animalele din mediul acvatic?

• **Argumentează!** Care este rolul mediului subteran pentru unele plante și animale?/ Este necesar/ interzis ca oamenii să prindă peștii? De ce?

2. Realizați un ierbar. Cum veți proceda? Analizați atent organele plantei și completați tabelul:

Denumirea plantei	Mediul de viață	Rădăcina	Tulpina	Frunza	Floarea	Importanța

3. Analizați exemplul de activitate cu caracter interdisciplinar. Propuneți un alt exemplu.

Bursa muncii. Elevii își pot alege unul dintre „atelier” pentru a realiza sarcina propusă împreună cu ceilalți colegi, care și-au ales același „atelier”.

În „atelierul scriitorilor”. Descrieți cum arată un mamifer/ o pasăre/ o insectă.

În „atelierul matematicienilor”. Alcătuiți câteva probleme legate de animale/ plante.

În „atelierul muzicienilor”. Interpretați un cântec despre animale/ plante.

În „atelierul pictorilor”. Realizați un desen cu mai multe animale/ plante.

În „atelierul ecologiștilor”. Întocmiți un cod de reguli de protecție a animalelor/ plantelor.

4. Diagrama Venn

Scrieți câte cel puțin două diferențe și două asemănări dintre plantele ierboase și plantele lemnoase.

Plante ierboase		Plante lemnoase	
deosebiri	asemănări	deosebiri	

EXTINDERE

1. Caracterizați cel puțin câte 2 specii de animale ce pot fi păstrate în ungherașul naturii.

2. Propuneți o metodologie de explicare pentru elevi a diferenței dintre arbore și arbust.

3. Propuneți cel puțin câte 2 schimbări ale regnului vegetal și în comportamentul animalelor cu ajutorul cărora putem prezice timpul.

Tema 5. METODOLOGIA PREDĂRII-ÎNVĂȚĂRII-EVALUĂRII CONȚINUTURILOR BIOGEOGRAFICE (ANOTIMPURI ȘI FENOMENELE NATURII)

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj științific și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii conținuturilor biogeografice;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele II-IV aferente studierii conținuturilor biogeografice;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea conținuturilor biogeografice;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea conținuturilor biogeografice, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;

- analizeze sistemele de sarcini/ activități/ itemi specifice conținuturilor biogeografice;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii conținuturilor biogeografice;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea conținuturilor biogeografice;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Familiarizarea cu semnele anotimpului vară/ toamnă/ iarnă/ primăvară
- Fenomene ale naturii: ploaie, grindină, curcubeu, rouă, vânt, ceață, brumă, lapoviță, îngheț, polei, ninsoare, topire a zăpezii, fulger, tunet
- Algoritmi de descriere și observare a anotimpurilor și fenomenelor naturii
- Prezentarea metodelor concrete de predare-învățare-evaluare a conținuturilor biogeografice
- Predarea demersurilor investigative privind fenomenele naturii
- Fenomenele specifice fiecărui anotimp: cauze, efecte, beneficii, pagube, prejudicii
- Influența fenomenelor naturii asupra animalelor, plantelor și oamenilor

Termeni-cheie: fenomene ale naturii: ploaie, grindină, curcubeu, rouă, vânt, ceață, brumă, lapoviță, îngheț, polei, ninsoare, topire a zăpezii, fulger, tunet, cauze, efecte, beneficii, pagube, prejudicii.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Conversația de tip Socrate

Răspundeți cât mai original, aducând argumente reale, științifice, filosofice.

- *Ce s-ar întâmpla dacă în natură nu ar fi ploaia?*
- *Ce culori ar avea curcubeul, dacă ar avea nu 7, dar 10 culori?*

2. Câmp asociativ: Fenomene ale naturii

REALIZAREA SENSULUI

1. Graficul conceptual

Completați tabelul de mai jos cu informații, idei corespunzătoare pentru următoarele fenomene ale naturii: *ploaie, grindină, curcubeu, rouă, vânt, ceață, brumă, lapoviță, îngheț, polei, ninsoare, topire a zăpezii, fulger, tunet.*

Fenomene ale naturii	Foloase	Daune
ploaie		
grindină		

2. Asemănări și deosebiri. Priviți materialele video de mai jos. Stabiliți prin ce se aseamănă aceste lecții și prin ce se deosebesc. Identificați strategiile comune.

Suport 1: <http://www.educatieonline.md/details?24c9cd5916694ee285be71bdb41f3779>

Suport 2: <http://www.educatieonline.md/details?b1c3d3ab38504a2caef91b40f864855a>

Suport 3: <http://www.educatieonline.md/details?33c8a78b660448f19ada397770369115>

Suport 4: <http://www.educatieonline.md/details?999ab395160540799a63d10bd3edfec7>

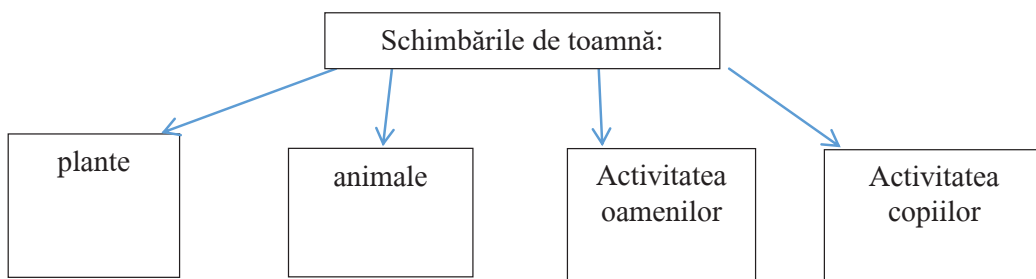
REFLECȚIE

1. Diagrama Venn. Găsiți denumiri de corpuri lichide, solide și gazoase, conform criteriilor.

Sursa: <https://docs.google.com/document/d/1y97SwzjKzFuYe89-L3a14c-bA5uafHwPCEuZlWTcs2To/edit?usp=sharing>

2. Păianjenul (clustering-ul)

Completați spațiile clustering-ului cu cuvintele-cheie, precum și cu exemplele necesare.

3. Descoperirea ghidată

Valorificați experiența personală pentru a găsi asemănările și deosebirile dintre VARĂ, TOAMNĂ sau IARNĂ și anotimpul PRIMĂVARĂ, notând și informații citite sau obținute în urma propriei observații.

PRIMĂVARA	VARA

PRIMĂVARA	TOAMNA

VARA	IARNA

IARNA	TOAMNA

4. Activități experimentale. Restabiliți activitățile experimentale propuse. Analizați-le. Formulați recomandări pentru o desfășurare cât mai eficientă și în siguranță a experimentelor.

Materiale și ustensile: un vas transparent; un pahar plin cu apă; un pahar de sticlă; apă foarte caldă; o lanternă; o folie alimentară transparentă; o coală de hârtie albă; cuburi de gheață; bandă adezivă opacă.

Mod de lucru:

↳ Vei putea vedea spectrul de culori pe foaia albă.

↳ Plasează paharul în centrul vasului. Toarnă apa caldă în vas.

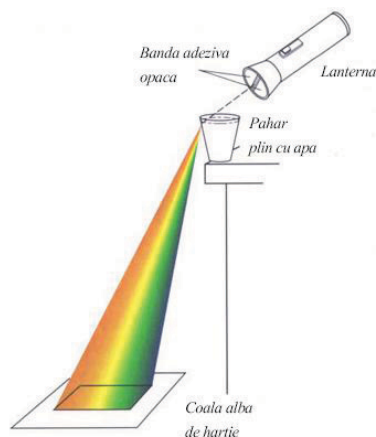
↳ Pune paharul cu apă pe ceva mai înalt (pe un scaun, de exemplu), iar hârtia albă – jos (la baza scaunului).

↳ Lipește două bucăți de bandă adezivă pe lanternă, astfel încât lumina să iasă doar printr-o fâșie îngustă.

↳ Aprinde lanterna și orientează-o spre apa din pahar.

↳ Acoperă vasul cu folia transparentă. Așează cuburile de gheață pe folie.

↳ Așteaptă 10–20 de minute, apoi ridică folia de pe vas.

Activitate experimentală nr. 1

Materiale și ustensile	Mod de lucru

Interpretarea experimentului:

- Ce rol are apa caldă din vas?
- Ce rol au cuburile de gheață?
- Ce observi pe partea interioară a foliei alimentare? Dar pe partea ei exterioară?
- Ce observi în pahar?

Activitate experimentală nr. 2: *Curcubeul din pahar*

Ar fi bine să faci experimentul în bucătărie, acoperind ferestrele cu o perdea, pentru a face puțin întuneric.

Materiale și ustensile	Mod de lucru

Interpretarea experimentului. Ai reușit să-ți faci propriul curcubeu? Spune cum ți-a ieșit. Ce culori ai deslușit?

5. Cadranele

Completați cadranele cu referință la momentele facile, dificile, interesante și plictisitoare în ceea ce privește predarea-învățarea conținuturilor biogeografice cu elevii claselor II-IV.

Momente facile	Momente dificile
Momente interesante	Momente plictisitoare

6. Calendarul naturii. Alegeți o săptămână și faceți notițe referitoare la timpul din aceste zile. În special, notați fenomenele naturale observate, precum și precipitațiile din zilele respective.

Luni	Marți	Miercuri	Joi	Vineri	Sâmbătă	Duminică

 Construiți un alt (sau altfel de) calendar al naturii, ținând cont de recomandările metodologice.

 Alcătuiți sarcini cu conținut interdisciplinar, pe care ați putea să le propuneți elevilor la completarea calendarului naturii.

EXTINDERE

1. Priviți materialele video de mai jos. Stabiliți prin ce se aseamănă aceste lecții și prin ce se deosebesc în baza criteriilor stabilite. Identificați strategiile comune.

Suport 1: <http://www.educatieonline.md/details?025f20e90030457ebc0fe5e2c8d906c7>

Suport 2: <http://www.educatieonline.md/details?b1fbfc8829914215aedddf89bc627d1f>

Suport 3: <http://www.educatieonline.md/details?f4751d7c4c5240d8b22ea35541fff09f>

Suport 4: <http://www.educatieonline.md/details?b20af6a33f68470db4f56f993adb4d50>

2. Diagrama cauzelor și a efectelor. Scrieți în grilă cât mai multe legături de cauză și efect, descoperite în diverse surse, precum și prin observațiile proprii, referitoare la fenomenele naturale.

Cauze	Efecte
Zăpada se topește.	Se formează pâraiașe.
Ies din amorteire insectele.	Păsările migratoare se întorc din țările calde.

Tema 6. PREDAREA-ÎNVĂȚAREA-EVALUAREA SUBIECTELOR CE CONȚIN NOȚIUNI DESPRE NATURĂ, CORP, SPAȚIU ȘI TIMP ÎN CADRUL DISCIPLINEI ȘTIINȚE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj științific și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii conținuturilor despre natură, corp, spațiu și timp;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele II-IV aferente studierii conținuturilor despre natură, corp, spațiu și timp;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea conținuturilor despre natură, corp, spațiu și timp;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea conținuturilor despre natură, corp, spațiu și timp, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de sarcini/ activități/ itemi specifice conținuturilor despre natură, corp, spațiu și timp;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii conținuturilor despre natură, corp, spațiu și timp;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților întâlnite de către elevi în studierea conținuturilor despre natură, corp, spațiu și timp;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Conceptul de natură, corp, spațiu, timp
- Orientarea în spațiu și în timp
- Metodologia predării-învățării-evaluării noțiunilor de natură, corp, spațiu și timp
- Clasificarea corpurilor
- Clasificarea spațiului
- Conținuturile după manual
- Timpul. Calendarul. Planificarea timpului
- Mijloacele naturale de orientare
- Mijloace de orientare în spațiu și timp. Busola. Metodologia de lucru cu busola
- Strategii utilizate pentru predarea noțiunilor despre natură, corp, spațiu și timp

Termeni-cheie: natură, corp, spațiu, timp, orientare în spațiu și în timp, metodă inductivă/deductivă, tipuri de corpuri, glob geografic, paralele, ecuator, meridiane, scară de proporție, plan geografic, atlas geografic, hartă geografică, hartă fizică, mijloace de orientare în spațiu și timp, busolă, orizont, linia orizontului, puncte cardinale, hartă: legenda hărții, semne convenționale.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Triade. Stabiliți corespondențe între cuvintele din cele 3 coloane.

1. Ceas	5. secundă	9. prezent
2. Minut	6. lună	10. deșteptător
3. Săptămână	7. orologiu	11. oră
4. Trecut	8. viitor	12. anotimp

2. Jurnalul cu dublă intrare

Aforism	Comentariu
„Natura e cel mai mare creator, în orice domeniu.” (<i>Mariana Fulger</i>)	
„Natura este singura carte în care fiecare filă păstrează câte un adevăr.” (<i>Goethe</i>)	

REALIZAREA SENSULUI

1. Propuneți exemple concrete de formare a noțiunilor de corp, natură, timp, spațiu:

pe cale inductivă: _____

pe cale deductivă: _____

pe calea acțiunilor obiectuale: _____

2. În baza activităților relatate în exercițiul de mai sus, elaborați obiectivele operaționale pentru unul dintre subiectele ce conțin noțiuni despre natură, corp, spațiu și timp.

Subiectul:

Clasa:

Obiective operaționale:

✓ cognitive:

✓ psihomotorii:

✓ afective:

3. Expertii. Priviți materialele video de mai jos. Analizați fiecare lecție în baza unui algoritm stabilit anticipat. Stabiliți punctele tari și punctele slabe ale acestor proiecte. Ce ați modifica? De ce?

Grupul I: <http://www.educatieonline.md/details?3214d7e53bdc4539be3a699e6255509b>

Grupul II: <http://www.educatieonline.md/details?d4df42bc2f224a6b80a8e4038443934b>

Grupul III: <http://www.educatieonline.md/details?ab37a5327e1c41369f406cf4928a9d0a>

REFLECȚIE

1. Completați diagrama de mai jos, indicând aprofundarea și complexitatea studierii corpurilor în diferite clase.

2. **Tabelul presupunerilor și al cercetărilor.** Completați tabelul de mai jos în 2 etape. Completați mai întâi rubrica presupunerilor. Completați rubrica cercetărilor după lectura informațiilor din sursele propuse.

Afirmații	Tabelul presupunerilor	Tabelul cercetărilor
Timpul este o perioadă măsurabilă (care poate fi măsurată).		
Timpul poate fi de mai multe feluri.		
Există necesitatea măsurării cu precizie a timpului.		
Prima unitate de timp utilizată a fost... .		
Calendarul este un instrument de măsurat timpul.		
Primul ceas care măsoară cu precizie timpul a fost...		
Moș Timp este... .		

3. Pălăriile gânditoare

1. *Pălăria albă*: prezintă informații despre corpuri: naturale, artificiale, vii, nevi, terestre, cerești.

2. *Pălăria roșie*: exprimă sentimentele față de mediu, tristețea sau bucuria în legătură cu mediul și protecția acestuia.

3. *Pălăria neagră*: identifică greșeli ale oamenilor în natură, pericole și riscuri.

4. *Pălăria galbenă*: prezintă beneficiile naturii, în special ale pădurii și ale zăcămintelor naturale.

5. *Pălăria verde*: elaborează soluții și idei noi pentru prelucrarea materialelor naturale.

6. *Pălăria albastră*: propune soluții corecte pentru păstrarea materialelor naturale.

4. **Tehnica „Găsește expertul”**. Lucrați în grup și identificați cât mai multe dificultăți care, după părerea Dvs., pot apărea în predarea-învățarea subiectelor ce conțin noțiuni despre natură, corp, spațiu și timp. Scrieți o soluție. Alegeți o altă soluție, propusă de colegi, care vă pare bună/ rațională/ ingenioasă.

	Problema identificată	Soluția mea	Soluția propusă de colegi
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

EXTINDERE

1. Identificați/ creați 2-3 jocuri didactice care pot fi utilizate pentru studierea subiectelor ce conțin noțiuni despre natură, corp, spațiu și timp. Identificați clasa, unitatea de învățare, unitatea de conținut și etapa lecției la care le veți utiliza.

Tema 7. METODOLOGIA PREDĂRII-ÎNVĂȚĂRII-EVALUĂRII SUBIECTELOR CU CONȚINUT GEOGRAFIC

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj științific și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii subiectelor cu conținut geografic;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele II-IV aferente studierii conținuturilor geografice;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea conținuturilor geografice;
- descrie și să simuleze unele metode concrete de predare-învățare-evaluare a subiectelor despre zonele naturale;
- elaboreze instrumente de evaluare în baza produselor, a fișelor de evaluare/ evaluare reciprocă/ autoevaluare;
- elaboreze un proiect didactic la unul dintre subiectele ce conțin conținuturi geografice;

- analizeze unele lecții demonstrative la unul dintre subiectele cu conținut geografic;
- prezinte o secvență de lecție cu un subiect despre zonele naturale/ anotimpuri.

Unități de conținut:

- Elementele orizontului apropiat
- Harta. Harta geografică. Tipuri de hărți
- Globul geografic
- Sugestii metodologice de predare-învățare-evaluare a subiectelor cu conținut geografic
- Studiarea textelor științifice cu referință la conținuturile despre zonele naturale
- Metode de predare-învățare-evaluare a subiectelor despre zonele naturale
- Valorificarea învățării-aventură în studierea conținuturilor geografice
- Selectarea/ elaborarea instrumentelor de evaluare în baza produselor, a fișelor de evaluare/evaluare reciprocă/ autoevaluare

Termeni-cheie: geografie, hartă, denumirea hărții, imagine, legendă, scară, puncte cardinale, zonă naturală, deșert cald, deșert rece, pădure de foioase, pădure mixtă, taiga, pădure ecuatorială, tundră, stepă, savană.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Jurnalul cu dublă intrare. Comentați proverbele.

Afirmația	Comentariu
„Niciun fulg de zăpadă nu cade vreodată într-un loc greșit.” (proverb japonez)	
„În pustiu perla nu are nicio valoare.” (proverb indian)	

2. Șase „De ce?”

- ✓ *De ce pinguinul nu poate zbura?*
- ✓ *De ce ursul polar are blana de culoare albă?*
- ✓ *De ce în deșerturi reci nu cresc plante?*

REALIZAREA SENSULUI

1. **Știu/ Vreau să știu/ Învăț.** Completați prima și a doua rubrică ale tabelului cu referire la predarea-învățarea conținuturilor cu conținut geografic. Completați rubrica a III-a la sfârșitul lecției.

Știu	Vreau să știu	Învăț

2. Expertii. Definiți în termeni accesibili (pentru elevii claselor primare) noțiunile de mai jos.

grupul I: *Ce este busola?*

grupul II: *Ce reprezintă linia orizontalului?*

grupul III: *Ce este harta?*

grupul IV: *Ce sunt punctele cardinale?*

- *Cum ne folosim de busolă?*
- *Cine folosește harta?*
- *Ce ne sugerează o hartă?*

- *De ce folosim harta?*
- *Care sunt elementele unei hărți?*
- *Când folosim harta?*

✓ Explicați noțiunile geografice, conform dicționarului: *glob pământesc, ocean, continent, ape stătătoare, ape curgătoare, lac, bazin, izvor, forme de relief, munte, deal, câmpie, podiș.*

3. Lectura hărțior

↳ Priviți și analizați imaginile [Hărți - Documente Google](#).

↳ Determinați pentru fiecare hartă: titlul, conținutul legendei. Plasați pe hartă punctele cardinale.

4. Explicați utilizarea metodei *Ciorchinele* în predarea-învățarea-evaluarea subiectelor cu conținut geografic.

5. Descrieți o experiență pe care o puteți utiliza în predarea-învățarea-evaluarea subiectelor cu conținut biogeografic.

REFLECȚIE

1. Explicați următorul fenomen: Știind că deșertul fierbinte are o climă nefavorabilă pentru dezvoltarea organismelor vii, cum rezistă regnul vegetal și animal la o astfel de climă? Dați exemple concrete.

2. Caracterizați fiecare zonă naturală, completând tabelul de mai jos.

<i>Zonele naturale</i>	<i>Așezarea geografică</i>	<i>Fauna</i>	<i>Flora</i>	<i>Bogății subterane</i>	<i>Ocupațiile oamenilor</i>

3. **Cubul.** Modificați această metodă pentru a putea fi folosită la subiectele despre zonele naturale.

- *Describe!* Descrie situațiile în care folosim o hartă.
- *Compară!* Compară harta cu globul geografic.

- *Explică!* Ce poți vedea la orizont?
- *Asociază!* Cu ce alte obiecte se aseamănă o hartă?
- *Analizează!* De ce utilizăm harta în meteorologie, în construcții, în navigație?
- *Argumentează!* Argumentează necesitatea folosirii hărților electronice (GPS).

4. Pălăriile gânditoare. Răspundeți argumentat, creativ și complet la întrebările pălăriilor gânditoare.

Pălăria albă	Pălăria roșie	Pălăria galbenă
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Care sunt caracteristicile pădurilor de foioase? Dar ale celor mixte? ➤ Descrieți taigaua. Numiți reprezentanți ai lumii animale din această zonă. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ce emoții vă trezește gândul despre defrișările (tăierea pădurilor) care au loc? Cum credeți, care vor fi urmările pentru întreaga planetă? 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ce beneficii oferă pădurea oamenilor și viețuitoarelor ei?
Pălăria neagră	Pălăria albastră	Pălăria verde
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ce știți despre animalele din zonele studiate care sunt introduse în <i>Cartea Roșie</i>? Cum credeți, ce acțiuni ale omului au dus la dispariția multor animale? 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Care sunt performanțele pe care le-ați obținut la lecțiile de științe? ➤ Care este îndemnul pentru elevii care vor studia și ei la anul viitor obiectul <i>Științe</i>? 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Creați un mesaj pentru toți vizitatorii pădurilor pentru a promova protejarea lor și a viețuitoarelor care își au aici adăpostul.

EXTINDERE

1. Lapbook. Creați un lapbook cu titlul „*Locul Republicii Moldova pe harta lumii*”.

↳ **Rubrici:** țările vecine, populația, împărțirea teritorial-administrativă, capitala, municipii, obiective turistice etc.

↳ **Materiale necesare:** dosare de fișiere (de preferință colorate) hârtie colorată pentru minicărți, notițe adezive, foarfece, lipici, creioane colorate, carioci, șabloane ș.a.

2. Elaborați harta unei localități (imaginare), respectând toate elementele unei hărți.

Tema 8. METODOLOGIA PREDĂRII-ÎNVĂȚĂRII-EVALUĂRII CONȚINUTURILOR ASTRONOMICE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj științific și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii subiectelor cu conținut astronomic;
- cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele II-IV aferente studierii subiectelor cu conținut astronomic;
- cunoască specificul metodologic pentru studierea subiectelor cu conținut astronomic;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea subiectelor cu conținut astronomic, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de sarcini/ activități/ itemi specifice subiectelor cu conținut astronomic;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii subiectelor cu conținut astronomic;
- propună soluții didactice pentru depășirea dificultăților, întâlnite de către elevi, în studierea subiectelor cu conținut astronomic;
- realizeze evaluarea și autoevaluarea aplicării demersurilor didactice (lecții, secvențe de lecție) elaborate/asistate, propunând soluții de îmbunătățire.

Unități de conținut:

- Repere teoretice. Competențe și unități de competențe realizate la subiectele cu conținut astronomic
- Studierea textelor științifice cu referință la conținuturile despre conținuturile astronomice
- Sugestii metodologice de predare-învățare-evaluare utilizate la subiectele cu conținut astronomic
- Corelarea unităților de conținut cu unitățile de competență și activitățile de învățare și produsele recomandate. Elaborarea obiectivelor lecției
- Descrierea și simularea unor metode concrete de predare-învățare-evaluare a conținuturilor astronomice
- Elaborarea secvențelor proiectelor de scurtă durată
- Instrumente de evaluare în baza produselor, a fișelor de evaluare/ evaluare reciprocă/ autoevaluare

Termeni-cheie: Terra, corpuri cerești, sistem solar, stele, Soare, planete, sateliți, galaxii, spațiu închis; spațiu cosmic, planetă, glob geografic: poli, ecuator, axă, fazele Lunii: Lună nouă, Lună plină, semilună, satelit, mișcare: în jurul axei, pe orbită.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Conversație de tip Socrate

- Ce s-ar întâmpla dacă pe Lună ar exista viață?
- Cum ar fi Luna dacă oamenii ar locui pe ea?
- Ce ar fi dacă Luna nu ar exista?

REALIZAREA SENSULUI

1. **Experții.** Întocmiți un poster cu informații succinte în formă de schemă, tabel, cluster referitoare la subiectele astronomice.

- Grupul de experți nr. 1. *Spațiul*
- Grupul de experți nr. 2. *Universul*
- Grupul de experți nr. 3. *Stelele*
- Grupul de experți nr. 4. *Oamenii de știință*

2. Explozie stelară. Luna – satelit natural al Pământului

Ce? Ce este Luna? Ce știți despre Lună?

De ce? De ce Luna se vede sub diverse forme? De ce nu are lumină proprie?

Cine? Cine a pășit pentru prima dată pe Lună? Cine cercetează Luna?

Cum? Cum este Luna? Cum se rotește satelitul Pământului?

Care? Care este forma Lunii? Care sunt fazele Lunii?

REFLECȚIE

1. Aplicați metoda *Contrazicerii* la tema „Soarele”, clasa a IV-a. Formulați afirmații greșite / corecte care se vor referi la temă.

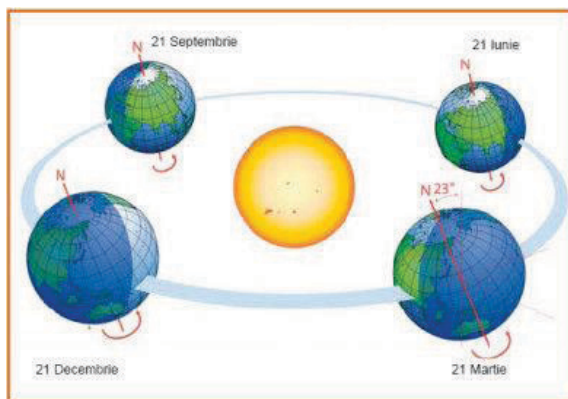
Viața ar putea exista pe pământ și fără Soare.

Soarele este o stea.

2. Priviți cu atenție imaginea. Explicați ce fenomene se produc. Definiți noțiunile pe care le-ați descoperit.

3. Aveți nevoie de următoarele materiale: o cutie mică de carton, un creion, o sursă de lumină (lanternă, lumânare). Gândiți-vă cum cu ajutorul acestor materiale veți demonstra faptul că stelele strălucesc zi și noapte.

4. Propuneți o metodă de predare interactivă a fazelor Lunii.

5. Elaborați o fișă de observare la tema „Fazele Lunii”.

6. Propuneți o experiență care ar demonstra elevilor că Luna nu are lumină proprie.

7. Elaborați o evaluare sumativă care va fi aplicată la sfârșitul unității de conținut „Pământul – parte a Universului”. Identificați unitățile de competență care vor fi evaluate. Elaborați baremul de corectare/ notare a acestei evaluări.

EXTINDERE

1. Proiect didactic. Elaborați un proiect didactic în baza suporturilor video propuse (unul, la alegere).

Suport 1: <http://www.educatieonline.md/details?6199b6b8e46d406bb1a9b4efd0c143c3>

Suport 2: <http://www.educatieonline.md/details?af062722097c4e4eaba00c89dc769128>

Suport 3: <http://www.educatieonline.md/details?b110d73c6b794491a2acc827065c220b>

Suport 4: <http://www.educatieonline.md/details?ececca448b1a425d8149a798aa727c29>

Tema 9. METODOLOGIA PREDĂRII – ÎNVĂȚĂRII – EVALUĂRII CONȚINUTURILOR DESPRE CORPUL UMAN

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj științific și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților specifice studierii conținuturilor despre corpul uman;
 - cunoască conținuturile curriculare pentru fiecare dintre clasele II-IV aferente studierii conținuturilor despre corpul uman;
 - cunoască specificul metodologic pentru studierea conținuturilor despre corpul uman;
 - descrie și să simuleze unele metode concrete de predare-învățare-evaluare a subiectelor despre corpul uman;
 - elaboreze instrumente de evaluare în baza produselor, a fișelor de evaluare/ evaluare reciprocă/ autoevaluare;
 - elaboreze un proiect didactic la unul dintre subiectele despre corpul uman;
 - analizeze unele lecții demonstrative la unul dintre subiectele despre corpul uman;
- prezintă o secvență de lecție cu un subiect despre corpul uman.

Unități de conținut:

- Repere teoretice. Competențe și unități de competențe specifice conținuturilor despre corpul uman
- Studiarea textelor științifice cu referință la conținuturile despre corpul uman
- Sugestii metodologice de predare-învățare-evaluare utilizate la subiectele ce vizează anatomia omului
- Descrierea și simularea unor metode concrete de predare-învățare-evaluare a subiectelor despre corpul uman
- Elaborarea secvențelor proiectelor de scurtă durată
- Instrumente de evaluare în baza produselor, a fișelor de evaluare/ evaluare reciprocă/ autoevaluare
- Reguli privind igiena personală
- Principii pentru o alimentație corectă

Termeni-cheie: corp uman, mușchi, sistem nervos central, țesut nervos, neuroni, măduva spinării, sisteme de organe, inimă, plămâni, ficat, rinichi, circulația sângelui, sistem respirator, laringe, cavitate bucală, faringe, stomac, intestine, schelet, oase, igienă personală.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Metoda GPP (*Gândește/ Perechi/ Prezintă*)

„Inima e clepsidra vieții, alimentată cu sânge.” (David Boia)	
Da, deoarece ...	Nu, pentru că ...
„Oxigenul este pentru plămâni precum mama pentru un copil.” (aforism)	
Da, deoarece ...	Nu, pentru că ...

REALIZAREA SENSULUI

1. Mozaicul. Pentru familiarizarea cu informațiile din suportul de curs ([STIINTE_clasa 4_modulul 2.docx - Documente Google](#)) se va folosi Metoda Mozaic (structurile cooperative de tip mozaic presupun formarea unor grupuri cooperative, în cadrul cărora fiecare membru al grupului devine expert în anumite probleme specifice materialului propus spre învățare), care presupune următoarele etape:

- a. Formarea grupurilor cooperative și distribuirea materialelor de lucru;
- b. Formarea grupurilor de experți și pregătirea prezentărilor;
- c. Realizarea prezentărilor (predarea) și verificarea rezultatelor învățării;
- d. Evaluarea.

2. Selectați cel puțin 2 activități experiențiale ce pot ajuta elevii să identifice importanța organelor de simț.

3. **Explozia stelară:** Importanța sistemului nervos

Ce? Ce este sistemul nervos? Ce alimente benefice pentru funcționarea creierului cunoști?

De ce? De ce trebuie să avem grijă de sistemul nostru nervos? De ce somnul este important pentru sistemul nervos?

Cine? Cine tratează problemele sistemului nervos? Cine ți-a povestit ceva interesant despre creier?

Când? Când se odihnește creierul? Când percepi informația din jurul tău?

Unde? Unde se află creierul? Unde poți afla mai multă informație despre sistemul nervos?

4. Prezentați un exemplu concret de aplicare a metodei *observarea* în predarea-învățarea-evaluarea conținuturilor anatomice, fiziologice și de igienă.

5. **Linia valorică.** Aranjați într-o ordine anumită pentru a obține un șir de cuvinte aranjate crescător sau descrescător.

MELCUL, CANAL AUDITIV, OSCIOARE AUDITIVE, NERVI, PAVILION, CREIER.

REFLECȚIE

1. Propuneți sugestii metodologice de predare-învățare-evaluare a regulilor de igienă în clasele primare.

2. Elaborați un joc pentru elevi cu scopul de a verifica dacă respectă regulile de igienă.

3. Selectați din curriculum subcompetențele ce le putem forma cu referință la conținuturile anatomice, fiziologice și de igienă.

4. **Micii cercetători.** Citiți experimente recomandate pentru a fi desfășurate în cadrul învățării-predării subiectelor despre corpul uman. Stabiliți pentru fiecare experiment:

Clasa	Subiectul	Materialele și ustensilele necesare	Modul de organizare	Interpretarea experimentului

1. Capacitate (volum) pulmonar: Elevii suflă tot aerul din plămâni, umflând un balon, apoi măsoară volumul balonului prin scufundare într-un vas cu apă. Se măsoară și volumul pulmonar la respirație liniștită.

2. Alimente fără gust: Bucățele de pară și de măr. Un elev legat la ochi și nasul acoperit nu deosebește după gust mărunț de pară. Dacă totuși elevul detectează diferența, dați-i să miroase pară în timp ce mănâncă măr. Mirosul se dovedește important în a ajuta gustul la identificarea alimentelor. Un nas înfundat (răcit) face dificilă detectarea prin gust.

3. Auzul ajută la orientarea în spațiu: Un elev legat la ochi se întoarce spre diferite surse sonore care emit succesiv din diferite locuri. Cât de precisă este detectarea direcției sunetelor? Cum depinde precizia de distanțele dintre sursă și receptor? Dar dacă se acoperă o ureche?

4. Vederea ajută la estimarea distanțelor: Experiment analog, privind cu ambii ochi sau cu un singur ochi. În al doilea caz, este diminuată precizia detectării distanțelor (numărul de pași până la obiect).

5. Vederea ajută la menținerea echilibrului: Închideți ochii și încercați să stați în echilibru pe un picior sau să vă rotiți și comparați capacitatea de păstrare a echilibrului corpului cu aceea când ochii sunt deschiși.

5. Laboratorul de creație. Elaborați o evaluare formativă punctuală și o evaluare formativă în etape pentru clasa a IV-a, unul dintre subiectul despre corpul uman, la care vor fi aplicate aceste evaluări, este la libera alegere.

↳ Identificați în MECC criteriile de succes/ de evaluare a competențelor evaluate în evaluarea formativă.

EXTINDERE

1. Experții. Priviți materialele video de mai jos. Analizați și stabiliți ce fel de evaluare este aplicată în această lecție, etapa lecției la care s-a aplicat, instrumentul de evaluare ales, modalitatea de apreciere.

Sursa 1: <http://www.educatieonline.md/details?a955d0a935f84ff481e271e70aeb7bfe>

Sursa 2: <http://www.educatieonline.md/details?1932db5a55984c3e8a1c0262939b0eb2>

Sursa 3: <http://www.educatieonline.md/details?63c8f65f123d433db60355adafc1aa8b>

Sursa 4: <http://www.educatieonline.md/details?47b0f36e727d40f1aac67dd7bf98610d>

Tema 10. EXPERIMENTUL, EXPERIENȚA, MODELAREA – METODE DE STUDIERE A MEDIULUI AMBIANT

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj științific și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților experimentale și modelare; să compare experimentul și experiența;
- cunoască cerințele metodologice de organizare a unei lecții de laborator în cadrul disciplinei *Științe*;
- descrie și să prezinte o activitate experiențială în fața colegilor;
- definească cadrul definitoriu, rolul și tipologia observărilor, a experienței, experimentului și a modelării;
- cunoască metodologia desfășurării observărilor asupra mediului ambiant, a experiențelor, experimentului și a modelării în cadrul lecțiilor de *Științe*, clasele primare;
- exploreze prevederile Metodologiei evaluării criteriale prin descriptori pentru evaluarea activităților de observare asupra mediului și a activității experimentale;
- prezinte experimente, experiențe, modelări și inserarea lor în lecțiile de *Științe*, clasele primare.
- elaboreze fișe de observare, algoritmi de observare asupra componentelor mediului, fenomenelor și proceselor, relațiilor din natură;
- simuleze activități de observare asupra unei plante, unui animal, fenomen, asupra stării vremii.

Unități de conținut:

- Cadrul definitoriu, rolul și tipologia observărilor
- Metodologia desfășurării observărilor asupra mediului ambiant cu elevii claselor primare
- Fișele de observare, structura lor
- Metodologia implementării evaluării criteriale prin descriptori a activității de observare a elevilor asupra mediului
- Definiția experienței, experimentului, modelării
- Rolul și tipologia activităților experiențiale
- Metodologia desfășurării experiențelor, experimentului, modelării în cadrul lecțiilor de *Științe*, clasele primare
- Prezentarea experimentelor, experiențelor, modelării și inserarea lor în lecțiile de *Științe*, clasele primare
- Metodologia implementării evaluării criteriale prin descriptori a activității de experimentare a elevilor, clasele primare
- Elaborarea fișelor de observare. Elaborarea unui algoritm de observare asupra componentelor mediului, fenomenelor și proceselor, relațiilor din natură

Termeni-cheie: experiment, experiență, modelare, cerințe metodologice, aplicație.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (5 ore).

EVOCARE

1. Jurnalul cu dublă intrare

Aforism	Comentariu
„Esența vieții este descoperirea. Firește că bucuria descoperirii face ca viața să merite efortul.” (<i>Vijay Krishna</i>)	

REALIZAREA SENSULUI

1. Lectura intensivă. Sinelg: „V” – confirmă; „+” – informație nouă; „-” – contradicere, informație diferită; „?” – informație confuză. Citiți și procesați informația. Folosiți metoda Sinelg pentru a determina, în timpul lecturii, informația care este clară/ nouă/ neclară/ confuză.

Support: Experimentele - Documente Google

2. Micii cercetători. Citiți experimente recomandate pentru a fi desfășurate în cadrul învățării-predării disciplinei *Științe* (suportul de mai sus). Stabiliți pentru fiecare experiment:

Clasa	Subiectul	Materialele și ustensilele necesare	Modul de organizare	Interpretarea experimentului

3. Selectați diverse taxonomii de clasificare a experimentului.

Autor

Taxonomii de clasificare

Exemple

4. Studiați curriculumul disciplinar și manualele de Științe. Selectați cel puțin câte 2 exemple de activități experiențiale propuse de autori. Identificați tipul de experiment.

REFLECȚIE

1. Propuneți cel puțin 3 exemple de activități experimentiale ce pot fi realizate în cadrul unei excursii.

2. Activități experimentale. Restabiliți activitățile experimentale propuse. Analizați-le. Formulați recomandări pentru o desfășurare cât mai eficientă și în siguranță a experimentelor.

Materiale și ustensile: bucăți mici de hârtie; trei pahare cu apă; o batistă; trei farfurii adânci din plastic; o pungă de pământ mai uscat (e de preferat să fie amestecat cu nisip); un ventilator; o sursă de apă.

Mod de lucru:

- ↪ Așezăm bucățelele de hârtie pe podea, în fața ventilatorului.
- ↪ Așezăm pământul în trei grămăjoare, de formă conică, în cele trei farfuri.
- ↪ Turnăm apa din primul pahar, picătură cu picătură, ținând paharul chiar deasupra vârfului conului de pământ.
- ↪ Se întinde batista în bătaia Soarelui.
- ↪ Pornim brusc ventilatorul.
- ↪ Răsturnăm apa din al doilea pahar mai repede decât în primul caz.
- ↪ Se umezește bine batista cu apă.
- ↪ Răsturnăm brusc apa din al treilea pahar.

Activitate experimentală nr. 1

Materiale necesare	Cum procedăm

Interpretarea experimentului:

- Ce diferențe sunt între formele lăsate de apă pe pământ?
- Cum a modelat apa cele trei conuri de pământ?

Activitate experimentală nr. 2

Materiale necesare	Cum procedăm

Interpretarea experimentului:

- Ce se produce atunci când pornim ventilatorul?
- Ce se întâmplă cu aerul?
- Ce pot purta curenții de aer? (inclusiv particule de praf, nori etc.)
- Ce fenomene naturale sunt provocate de mișcarea aerului în natură?

Activitate experimentală nr. 3

Materiale necesare	Cum procedăm

Interpretarea experimentului:

- Ce stare de agregare avea apa când batista a fost udată?
- Ce s-a întâmplat cu apa din batistă?
- De ce s-a produs transformarea?

3. Cadranale. Completați cadranele cu referință la momentele facile, dificile, interesante și plictisitoare în ceea ce privește organizarea experimentelor în cadrul disciplinei *Științe*, cu elevii claselor II-IV.

Momente facile	Momente dificile
Momente interesante	Momente plictisitoare

4. Realizați în sală o activitate experiențială. Consemnați puncte „forte” și „slabe” ale desfășurării și finalizării experimentului, precum și înaintați propuneri de înlăturare a deficiențelor înregistrate.

<i>Puncte „forte”</i>	<i>Puncte „slabe”</i>
<i>Propuneri de înlăturare a deficiențelor</i>	

EXTINDERE

1. Studiați curriculumul disciplinar și manualele de Științe. Selectați cel puțin câte 2 exemple de modelări propuse de autori. Identificați clasa, subiectul și materialele necesare.

2. Realizați un exemplu de model, respectând unitățile de conținut.

- ✓ Clasa a _____ :
- ✓ Subiectul lecției:
- ✓ Denumirea modelării:
- ✓ Tipul de model:
- ✓ Materiale:
- ✓ Realizare:

Tema 11. INVESTIGAREA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ÎN CLASELE PRIMARE. EXCURSIA ȘI PLIMBAREA DE STUDIU – FORME DE ORGANIZARE A INSTRUIRII LA ȘTIINȚE. OBSERVAȚIA CA METODĂ DE CUNOAȘTERE A MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- proiecteze și să organizeze o excursie respectând metodologia de organizare;
- elaboreze un proiect didactic al unei excursii respectând toate etapele;
- selecteze subiectele la care se pot realiza excursii;
- definească conceptul de observare din diverse perspective;
- caracterizeze tipurile de observare;

- identifice etapele observărilor;
- elaboreze și să completeze unele fișe de observație;
- argumenteze rolul observației ca metodă utilizată în cadrul disciplinei *Științe*;
- identifice subiectele la care poate fi utilizată metoda observării;
- cunoască metodologia desfășurării observărilor asupra mediului ambiant, a excursiilor și plimbărilor tematice în cadrul lecțiilor de *Științe*, clasele primare;
- exploreze prevederile Metodologiei evaluării criteriale prin descriptori pentru evaluarea activităților de observare asupra mediului și a excursiilor/ plimbărilor;
- elaboreze fișe de observare, algoritmi de observare asupra componentelor mediului, fenomenelor și proceselor, relațiilor din natură;
- simuleze activități de observare asupra unei plante, unui animal, fenomen, asupra stării vremii.

Unități de conținut:

- Rolul excursiei și al plimbării de studiu în predarea învățarea-evaluarea disciplinei *Științe*, clasele primare. Tipurile de excursii
- Metodologia proiectării, organizării excursiilor și a plimbărilor de studiu. Evaluarea eficienței unei excursii și a plimbării de studiu
- Stabilirea tematicii excursiilor și a plimbărilor de studiu și corelarea lor cu unitățile de conținut din cadrul curriculumului la disciplina *Științe*, clasele primare
- Selectarea activităților pentru excursii și plimbările de studiu și corelarea lor cu unitățile de competență
- Elaborarea unui scenariu de excursie/plimbare de studiu
- Simularea unei plimbări de studiu/excursii la o temă concretă în baza scenariului elaborat. Indicarea momentelor transdisciplinare
- Rolul observației
- Clasificarea observărilor
- Etapele observărilor
- Structura fișei de observație

Termeni-cheie: excursie, metodologie, proiect al excursiei, excursie didactică, excursie introductivă, excursie curentă, excursie finală, excursie de documentare, observație, etapizarea observărilor, fișă de observație.

Durata: Curs (2 ore); Seminar (2 ore); Lucrul individual (4 ore).

EVOCARE

1. Lectura imaginii

REALIZAREA SENSULUI

1. Includeți informația de mai jos într-un Clustering. Argumentați ierarhia.

Suport:

În funcție de sarcina didactică fundamentală:

a) excursii introductive – organizate înaintea predării unui capitol sau teme cu scopul de a-i pregăti pe elevi pentru înțelegerea și asimilarea cunoștințelor ce se vor preda;

b) excursii organizate în vederea comunicării de noi cunoștințe;

c) excursii și vizite finale (de consolidare și fixare) – se organizează după încheierea predării unui capitol sau a unei teme, scopul fundamental fiind de concretizare a cunoștințelor predate, de sistematizare și fixare.

În funcție de conținutul obiectivelor ce se urmăresc:

a) excursii efectuate în natură, de cunoaștere a peisajului geografic;

b) excursii de cunoaștere a anumitor obiective economice și social-culturale.

În timpul excursiei pot fi folosite toate metodele de învățământ, însă observația, comparația, învățarea prin descoperire, problematizarea, demonstrația și interdisciplinaritatea se situează în prim-plan.

2. Propuneți exemple pentru fiecare tip de observare utilizată în procesul de învățământ la disciplina *Științe* în conformitate cu unitățile de învățare.

Tip de observare *Exemple de fiecare tip de observare* *Clasa*

<i>Tip de observare</i>	<i>Exemple de fiecare tip de observare</i>	<i>Clasa</i>
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

3. Scrieți cel puțin 3 avantaje și dezavantaje ale utilizării excursiei.

<i>Excursia în cadrul lecțiilor de Științe</i>	
<i>Avantaje</i>	<i>Dezavantaje</i>

4. Elaborați obiectivele operaționale pentru o excursie tematică la disciplina *Științe*, clasa a II-a/ a III-a.

Subiectul: _____

Unitatea de învățare: _____

Obiective operaționale:

 cognitive:

 psihomotorii:

 afective:

REFLECȚIE

1. Exploratorii

✓ Analizați fișele de observare de mai jos.

✓ Identificați clasa și subiectul curricular/ unitatea de conținut la care pot fi utilizate aceste fișe de observare.

Fișa de observare nr. 1

1. Cum este timpul?	
2. Ce fenomene ale naturii sunt specifice zilei de astăzi?	
3. Cum este aerul?	
4. Ascultă atent câteva clipe. Ce auzi?	
5. Ce culori predomină? Cum crezi, de ce?	
6. Ce plante ierboase ai recunoscut?	
7. Ce arbuști ai văzut?	
8. Ce arbori ai recunoscut?	
9. Ce insecte ai observat?	
10. Ce păsări ai văzut? Ce făceau?	
11. Ai observat vreun animal? Care? Ce făcea?	

Fișa de observare nr. 2

Alege câteva plante (ierboase, arbuști, copaci) și bifează caracteristicile lor.

Denumirea plantei	Plantă ierboasă	Arbust	Arbore	Are muguri	Are frunze	Este înflorită	E cultivată de om
Lăcrămioară							

2. Laboratorul de creație. Elaborați o fișă de observare pe care elevii clasei a II-a (a III-a, a IV-a) o vor folosi pentru observări asupra:

plantelor; animalelor; solului.

3. Aplicați fișa de observare cu colegii de grup. Identificați repere prin care veți îndruma activitatea elevilor în efectuarea observărilor independente.

4. Completați proiectul didactic lacunar.

Sursa: <https://cutt.ly/IECaqWD>

EXTINDERE

1. Realizați un proiect didactic al unei excursii în natură. Alegeți tematica acestei excursii.

Variante posibile: „În inima pădurii”, „Micii exploratori”, „Ne cheamă parcul/pădurea!”, „Bucuriile din parcul nostru”.

2. Propuneți cel puțin 2 activități ce pot fi realizate cu elevii în timpul unei excursii în natură.

Tema 12. METODOLOGIA PREDĂRII-ÎNVĂȚĂRII-EVALUĂRII SUBIECTELOR CU CONȚINUT ECOLOGIC

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj științific specific protecției mediului ambiant, ariilor naturale protejate, activităților cu caracter ecologic;
- exemplifice plantele și animalele pe cale de dispariție din Republica Moldova;
- enumere și să descrie ariile naturale protejate din țara noastră, argumentând necesitatea lor;
- explice rezultatele unor observații/investigații simple;
- propună unele acțiuni de protecție a plantelor și animalelor;
- propună unele acțiuni de protecție a mediului local;
- creeze câteva proiecte pentru soluționarea unor probleme simple din mediul înconjurător local pentru elevii claselor primare;
- elaboreze o prezentare pentru o activitate transdisciplinară cu genericul Educație pentru mediu;
- prezinte o secvență a unei lecții cu subiect ecologic.

Unități de conținut:

- Studierea textelor științifice cu referință la conținuturile despre protecția mediului
- Descrierea și simularea unor metode concrete de predare-învățare-evaluare a subiectelor despre protecția mediului
- Elaborarea secvențelor proiectelor de scurtă durată
- Poluarea atmosferei. Sursele principale de poluare. Poluarea naturală. Poluarea artificială
- Plante și animale rare din Republica Moldova
- Cartea Roșie a Republicii Moldova
- Arii naturale protejate
- Valorificarea metodei proiectelor la subiectele despre protecția mediului
- Metodologia evaluării proiectelor de grup
- Activitatea de educație ecologică

Termeni-cheie: relații om-natură, poluare, atmosferă, surse de poluare, poluanți, poluare artificială, reciclare, separarea deșeurilor, deșeuri menajere, reutilizare, reducere, plante și animale pe cale de dispariție, Cartea Roșie, arii naturale protejate, zone poluate, activități de protecție, activități de sensibilizare, proiect didactic, activitate ecologică, ecologie, jocul ecologic „Eco păianjenișul”.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (4 ore).

EVOCARE

1. Metoda P.R.E.S.: „Natura e totdeauna adevărată, serioasă și severă. Ea are întotdeauna dreptate, iar greșelile și rătăcirile sunt ale omului” (*W.F. Goethe*)

Metoda se desfășoară respectând cei 4 pași:

P. – exprimă-ți punctul de vedere;

R. – fă un raționament referitor la punctul tău de vedere;

E. – dă exemple pentru raționament;

S. – fă un rezumat al punctului tău de vedere.

REALIZAREA SENSULUI

1. Descoperirea ghidată. Citiți informația din schemele și diagramele de mai jos despre metode interactive folosite la lecțiile de *Științe* pentru formarea concepției și a conduitei ecologice.

Unul dintre obiectivele-cadru la disciplina *Științe*:
dezvoltarea capacității de explorare/investigare a realității și de experimentare, aplicând cunoștințele achiziționate și terminologia învățată se poate realiza prin experimente, experiențe și modelări.

2. Descoperirea ghidată. Priviți și analizați suporturile digitale propuse pentru studierea subiectelor cu caracter ecologic. Stabiliți prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc aceste subiecte de celelalte.

- <http://www.educatieonline.md/details?8f9dd39ac9324ca38ba6d669d4413b95>
- <http://www.educatieonline.md/details?d4cbff5fc5a64ad0b21104d214902ac3>
- <http://www.educatieonline.md/details?fd785ae8c0aa47b9b9c7b1f2ed607159>
- <http://www.educatieonline.md/details?f3bd183b52b94f2c8d4eb8b47b21a22d>

3. Metoda GPP (Gândește/ Perechi/ Prezintă). Formulați câteva argumente pentru fiecare dintre afirmațiile din tabel.

Sănătatea omului depinde de sănătatea naturii.	
Da, deoarece ...	Nu, pentru că ...
Animalele au dispărut doar din cauza oamenilor.	
Putem ...	Nu putem ...

REFLECȚIE

1. Tabelul faptelor ecologice. Completați tabelul valorificând faptele, activitățile cu caracter ecologic în care v-ați implicat, începând cu clasele primare.

Data	Activitatea	Aspecte pozitive	Aspecte negative

2. Lectura imaginilor. Stabiliți un algoritm de lucru cu aceste imagini. Elaborați un șir de întrebări pe care le veți formula pentru a descoperi subiectul lecției.

3. Calendarul ecologic

Elaborați *Calendarul Ecologic*. Calendarul poate fi înfrumusețat cu diverse desene, fotografiile sau simboluri, apoi poate fi acroșat pe perete. Realizați fotografii.

4. Cartea de vizită a Tânărului Ecologist

Întocmiți o carte de vizită care va conține:

- numele, prenumele;

- meseria sau ocupația concretă a Tânărului Ecologist;
- un simbol sau desenul corespunzător;
- numărul de telefon;
- adresa;
- un slogan sau o deviză.

5. Selectați câte 2 unități de conținut din fiecare clasă (a II-a, a III-a, a IV-a) din cadrul disciplinei *Științe* și descrieți ce elemente de educație ecologică puteți aplica, prezentând metoda aplicată.

Unități de conținut Clasa Elemente de educație ecologică Descrierea metodei

6. Răspundeți argumentat, creativ și complet la întrebările *Pălărilor gânditoare*.

<i>Pălăria albă</i>	<i>Pălăria roșie</i>	<i>Pălăria galbenă</i>
➤ Ce subînțelegem prin <i>ocrotirea naturii</i> ?	➤ Ce sentimente v-au copleșit când ați sădit vreun pom sau o floare?	➤ Sănătatea oamenilor depinde de „sănătatea” naturii? Cum? De ce?
<i>Pălăria neagră</i>	<i>Pălăria albastră</i>	<i>Pălăria verde</i>
➤ Cine are dreptul să încalce legile naturii?	➤ Cine dintre colegii, prietenii voștri ar merita titlul <i>Micul ecologist</i> ? De ce?	➤ Cum ați reacționa dacă ați vedea pe cineva aruncând gunoiul în albia unui râu?

EXTINDERE

1. **Laboratorul de creație.** Creați câteva probe pentru o activitate extracurriculară cu caracter ecologic.

Tema 13. EDUCAȚIA ECOLOGICĂ – DISCIPLINĂ ȘCOLARĂ OPȚIONALĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- utilizeze corect elemente de limbaj științific și metodologic în prezentarea, proiectarea, evaluarea activităților experimentale și modelare;
- analizeze esența disciplinei școlare *Educația ecologică*;
- elaboreze demersuri didactice (lecții, secvențe de lecție) pentru studierea conținuturilor ecologice, integrând judicios cerințele metodologice de predare-învățare-evaluare a conținuturilor date;
- analizeze sistemele de sarcini/ activități/ itemi specifice conținuturilor ecologice;
- identifice/ elaboreze materiale didactice necesare studierii conținuturilor despre ecologie, protecția mediului;
- argumenteze alegerea metodelor adecvate pentru desfășurarea unei lecții de *Educație ecologică* în învățământul primar;

- identifice metodele necesare pentru diverse etape ale lecției/ tip de lecție/ obiective propuse;
- elaboreze ghidat scenariul unei lecții în conformitate cu tipul de lecție ales/ propus.

Unități de conținut:

- *Educația ecologică* ca disciplină școlară
- Prevederile curriculare ale cursului primar la *Educația ecologică*
- Competențe, unități de competențe, conținuturi și produsele disciplinei *Educația ecologică*, clasele primare
- Curriculumul ca suport la disciplina *Educația ecologică*, clasele primare. Examinarea continuității dintre clase și module
- Finalitățile *Educației ecologice*
- Modelele metodologice de educație ecologică în învățământul primar
- Activități de învățare și produsele școlare recomandate

Termeni-cheie: educație ecologică, strategiile educației ecologice, principiile educației ecologice.

Durata: Curs (4 ore); Seminar (4 ore); Lucrul individual (3 ore).

EVOCARE

1. Argumente în lanț. De ce este necesară alegerea disciplinei *Educație ecologică*? Care este impactul acestei discipline asupra copiilor?

2. Concluzie: Generalizând și însumând argumentele aduse de toți colegii, conchidem ...

REALIZAREA SENSULUI

1. Lectura ghidată. Analizați Curriculumul pentru disciplina opțională *Educație ecologică* ([curriculum_educ_ecol._i-xii.pdf \(gov.md\)](#)) și răspundeți la următoarele întrebări:

- ↳ Care sunt obiectivele disciplinei opționale *Educație ecologică*?
- ↳ Care este sistemul de competențe specific acestei discipline opționale?
- ↳ Pentru care dintre clasele din învățământul primar este recomandată această disciplină? Care este numărul de ore preconizat?
- ↳ Care sunt strategiile didactice recomandate de Curriculum pentru disciplina *Educație ecologică*?
- ↳ Care sunt modalitățile de evaluare sugerate în cadrul orelor de *Educație ecologică*?

2. Analizați Curriculumul pentru disciplina opțională *Educație ecologică*, pentru clasele I-IV, și identificați:

- unitățile de competență ce vizează una dintre competențele specifice disciplinei *Educație ecologică* (la alegere);
- unitățile de conținut, activitățile și produsele recomandate ce vizează una dintre unitățile de competență din acest curriculum (la alegere).

REFLECȚIE

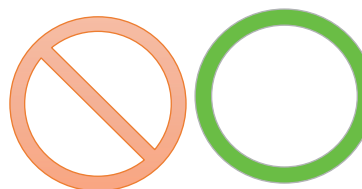
1. Laboratorul de creație nr. 1. Creați cel puțin 5 activități pentru unul dintre conținuturile curriculare. Clasa (I-IV) și subiectul sunt la alegere.

2. Analizați activitatea extracurriculară propusă. Activitate extracurriculară Științe - Documente Google

- ☞ Care este scopul acestei activități?
- ☞ Cine sunt facilitatorii? Câți elevi pot fi implicați?
- ☞ Pentru care dintre clasele I-IV este destinată această activitate?
- ☞ În ce constau probele?
- ☞ Care este modalitatea de evaluare/ apreciere?
- ☞ Ce materiale necesită organizarea acestui concurs?

3. Laboratorul de creație nr. 2. Creați câteva probe pentru o activitate extracurriculară cu caracter ecologic (în sala de clasă, dar și în afara clasei).

4. Scrieți 3-4 mesaje care vor fi amplasate în parcuri, în păduri sau în zone unde cresc plante și animale protejate prin lege, corespunzătoare semnelor ecologice din imagine.

EXTINDERE

1. Analizați și identificați cel puțin 3 surse care pot fi utilizate pentru desfășurarea orelor de *Educație ecologică*.

2. Elaborați un proiect de scurtă durată pentru predarea unei lecții de *Educație ecologică*.

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ

1. *Standarde de eficiență a învățării*. Chișinău: ME; Lyceum, 2012.
2. *Standarde de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general*, aprobate prin Ordinul ministrului educației nr.623 din 28.06.2016.
3. *Curriculum național. Învățământ primar*, aprobat prin Ordinul MECC nr.1124 din 20.07.2018.

4. *Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: MECC; Lyceum, 2018.
5. *Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2021-2022*, aprobat prin Ordinul MECC.
6. *Repere metodologice privind organizarea procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022*, aprobat prin Ordinul MECC.
7. *Instrucțiunea privind organizarea procesului educațional și aplicarea curriculumului național pentru învățământul primar în condițiile activității simultane*, aprobată prin Ordinul MECC nr.1272 din 04.10.2019.
8. *Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar*, aprobată prin Ordinul MECC nr.1468 din 13.11.2019.
9. *Ghid de implementare a Metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV*. Chișinău, MECC, 2019.
10. Burlea E. *Teoria și Metodologia Științelor în învățământul primar*. Chișinău, 2006.
11. *Științe. Manual pentru clasa a II-a*. Chișinău: Știința, 2019.
12. *Științe. Manual pentru clasa a III-a*. Chișinău: Prut, 2016.
13. *Științe. Manual pentru clasa a IV-a*. Chișinău: Prut, 2016.
14. Gînju S. *Activități experiențiale la Științe, clasa a II-IV*. Chișinău: Goromond SRL, 2009.
15. Gînju S. *Didactica științelor. Caiet de lucru individual al studenților*. Chișinău: Goromont Studio, 2013.
16. Ciascai L. *Introducere în didactica științelor naturii. Didactica disciplinei Științe*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2001.
17. Ciascai L. *Științe; metodică predării științelor în învățământul preșcolar și primar*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2008.
18. Ciascai L., Florian, A.D., Florian G. *Elemente de didactica științelor naturii și a disciplinei „Științe ale naturii”*. Modele și cercetări. Craiova: Editura Sitech, 2008.
19. Gînju S., Cecoi V., Gînju Gh. *Științe ale naturii. Ghid teoretico-aplicativ*. Chișinău, 2010. 98 p.
20. Guțu VI. *Curriculum educațional. Cercetare. Dezvoltare. Optimizare*. Chișinău: CEP USM, 2014. 230 p.
21. Tica C. *Științe și cunoașterea mediului. Didactica științelor și a cunoașterii mediului în învățământul primar și preșcolar. Proiectul pentru Învățământul Rural*. București, 2007.

EDUCAȚIA PLASTICĂ ȘI DIDACTICA EDUCAȚIEI PLASTICE

*Ludmila DARII,
dr., conf.univ.*

INTRODUCERE

Cursul *Educația plastică și Didactica educației plastice* se adresează studenților, viitoarelor cadre didactice la clasele primare care, pe lângă alte discipline de studiu, vor preda disciplina școlară *Educația plastică* din aria curriculară „*Arte*”.

În cadrul acestui curs studenții vor studia teoria elementară a artelor plastice prin însușirea limbajului propriu acestui gen de artă, a teoriilor de bază din domeniul respectiv, vor fi familiarizați cu instrumente și materiale pentru a crea compoziții plastice în diverse tehnici de lucru. Totodată, studenții vor studia conținutul curricular la disciplina *Educație plastică*, principiile și metodele de educație artistico–plastică în școala primară, precum și metodele de evaluare a reușitei școlare.

Acest curs se bazează pe următoarele principii:

- principiul perspectivei integrării socioprofesionale – presupune saturarea activităților educaționale cu situații–problemă, a căror rezolvare contribuie la autoactualizare și autodezvoltare;
- principiul centrării activității/demersului didactic pe student – adaptarea unui demers de învățare activă, prin propunerea unor activități individuale sau de grup, în care studenții să-și dezvolte independența de acțiune, originalitatea și creativitatea, realizând/desfășurând activitățile în ritm propriu fiecăruia;
- principiul corelației interdisciplinare – presupune abordarea unui demers didactic interdisciplinar cu Teoria educației și instruirii, Psihologia vârstelor, Anatomia și fiziologia copilului, Managementul clasei, Psihopedagogia creativității, Educația incluzivă, Psihopedagogia centrată pe copil, Practica pedagogică și psihologică de inițiere, Psihopedagogia comunicării, Tehnologiile informaționale de comunicare etc.

COMPETENȚE PROFESIONALE și FINALITĂȚI DE STUDIU
prevăzute de Curriculumul la disciplina *Educația plastică și Didactica educației plastice*

Competențe profesionale	Finalități / outcomes (rezultate)
<p>Determinarea conexiunilor dintre prevederile politicilor educaționale și contextele procesului educațional: valorificarea fundamentelor științifice, metodologice și axiologice ale educației; a cadrului normativ și reglatoriu în domeniul politicilor educaționale la nivel național și cel internațional; a potențialului educativ al diferitor contexte și a factorilor intra- și extrainstituționali.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Caracterizarea statutului și a finalităților disciplinei școlare <i>Educația plastică</i> în contextul actual al politicilor educaționale; 2. Analiza structurii curriculumului prin redarea esenței fiecărei componente; 3. Argumentarea importanței educației plastice în dezvoltarea personalității elevilor; 4. Valorificarea documentelor și pieselor curriculare ale disciplinei <i>Educația plastică</i> la nivelul învățământului primar.
<p>Proiectarea procesului educațional: adaptarea finalităților procesului educațional în corespundere cu nevoile de formare a comportamentului grupului-țintă; proiectarea activităților educaționale (în cadrul formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică, valorificând diversitatea umană și culturală.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cunoașterea conceptelor, principiilor și metodelor de bază ale didacticii educației plastice la nivelul învățământului primar; 2. Identificarea formelor de instruire ce necesită a fi proiectate; 3. Analiza finalităților educaționale necesare pentru proiectarea unei lecții; 4. Elaborarea proiectului unei lecții mixte conform rigorilor curriculare.
<p>Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale elevilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea prevederilor curriculare pentru o lecție ca formă principală de instruire; 2. Analiza indicatorilor de calitate a unei lecții; 3. Proiectarea activității didactice la educația plastică, respectând corectitudinea științifică și metodologică în domeniile de conținut și aplicând strategii centrate pe elev; 4. Prezentarea unei secvențe de lecții, conform etapelor cadrului ERRE.
<p>Comunicarea eficientă în context educațional: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale elevilor.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Descrierea formelor de comunicare practicate la orele de educație plastică în clasele primare; 2. Interpretarea explicativă a conceptelor fundamentale ale educației plastice și didacticii educației plastice; 3. Modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.

<p>Realizarea eficientă a managementului educațional: aplicarea strategiilor și monitorizarea procesului educațional (în context formal și nonformal).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezentarea scenariului pentru o activitate extracurriculară cu o tematică apropiată de curriculumul la disciplina <i>Educația plastică</i> în clasele primare și pentru o activitate extrașcolară.
<p>Evaluarea eficienței procesului educațional: stabilirea bazei documentelor normativ-reglatorii, criteriilor de evaluare a eficienței procesului de educație; luarea deciziilor și elaborarea strategiilor de sporire a calității procesului educațional.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea caracteristicilor evaluării pe bază de descriptori la educația plastică; 2. Evaluarea/autoevaluarea activităților la educația plastică la nivelul învățământului primar; 3. Analiza diferitor tipuri de evaluare aplicate în învățământul primar la educația plastică; 4. Analiza criteriilor de evaluare la educația plastică la nivelul învățământului primar; 5. Elaborarea testelor de evaluare la disciplina <i>Educația plastică</i>

Tema 1. INTRODUCERE ÎN PROBLEMATICA DISCIPLINEI EDUCAȚIA PLASTICĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine tendințe în dezvoltarea domeniului educației plastice;
- elucideze ramurile și genurile artelor plastice;
- descrie materiale, instrumente, tehnici și mijloace în domeniul artei plastice;
- descifreze mesajul operelor de artă;
- aprecieze opere de artă din epocile trecute și din prezent.

Unități de conținut:

- Ramuri și genuri ale artelor plastice
- Materiale, instrumente și tehnici de artă
- Studiul culorilor și al nonculorilor
- Elemente de limbaj artistic-plastic
- Compoziția plastică

Termeni-cheie: arte plastice, arte vizuale, arte frumoase, operă de artă, capodoperă, ramuri și genuri ale artelor plastice, materiale, instrumente și tehnici de artă, artă angajată, arta recuperării, operă cu mesaj ecologist, operă cu mesaj social/intercultural.

EVOCARE

Actualizarea cunoștințelor. 6C: Ce este arta? Când și de ce a apărut ea? Când au apărut primele picturi? Cu ce se picta atunci? Care este rolul artei în societatea contemporană?

Arta exprima gândirea oamenilor în imagini și s-a impus ca o necesitate materială și spirituală.

Potrivit dicționarelor, arta reprezintă activitatea omului având ca scop producerea de valori estetice și care folosește mijloace de exprimare specifice. În sens mai larg, arta conține totalitatea operelor create care aparțin acestei activități.

Arta ocupă un loc deosebit în viața socială, deoarece îndeplinește deopotrivă un rol de comunicare, unul de cunoaștere (cognitiv) și altul estetic. Prin intermediul artei putem înțelege viața și cunoaște aspirațiile oamenilor din diferite epoci istorice. Ea are capacitatea de a modela gândirea umană, astfel încât omul să se transpună spiritual în lumea operelor de artă. Universul artei stimulează omul să-și perfecționeze modul de viață și preocupările.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Support nr.1. Ramuri și genuri ale artelor plastice

Artele plastice fac parte din *artele vizuale*, adică creația plastică se receptează, în primul rând, cu văzul. Tradițional, artele plastice se numeau *arte frumoase* și cuprindeau așa *ramuri* ca: *pictura* (de șevalet, monumentală, decorativă), *sculptura* (de postament, monumentală, comemorativă, decorativă), *grafica* (de șevalet, de carte, publicitară), *arhitectura* (locativă, publică, de cult, industrială, fortificativă, comemorativă) și *artele decorative* (tapiseria, ceramica, arta bijuteriilor, arta lemnului, arta metalului, scenografia).

Pictura este considerată „Regina artelor” și reprezintă o ramură specifică a artelor plastice care interpretează realitatea în imagini vizuale, prin forme colorate, bidimensionale, reprezentate pe o suprafață plană. În cadrul picturii se desprind următoarele genuri (clasificare tradițională): *peisajul* – reprezentarea unei vederi a mediului natural sau creat de om, *portretul* – reprezentarea chipului omenesc; *genul animalier* – reprezentarea peștilor, mamiferelor, păsărilor etc.; *natura statică* – reprezentarea obiectelor, fructelor, legumelor, florilor; *compoziția tematică* – reprezentarea unui conținut cu subiect concret (biblic, istoric, batalic, revoluționar, social etc.); *compoziția abstractă* – reprezentarea unui conținut nonfigurativ; *compoziția fantastică* – reprezentarea unui conținut imaginar, inexistent; *compoziția de gen* – reprezentarea unor scene din viața cotidiană.

Sculptura este ramura artelor plastice în care imaginea apare redată în trei dimensiuni (cu înălțime, lățime și adâncime). În acest scop, se folosesc tehnici de cioplire a unor materiale cum sunt marmura, piatra, lemnul. Totodată, sculptura mai cuprinde și modelarea unor lucrări din lut, ceară sau plastilină, care se pot turna în ipsos, se transpun în bronz sau în metale neferoase, precum și în diferite

alte materiale oferite de industria modernă. Tipuri de sculptură: altorelief, basorelief, relief, sculptură în piatră, statuie.

Arhitectura este arta de a proiecta și a construi clădiri. În funcție de destinația acestora, pot fi construcții civile, militare, religioase.

Arta monumentală reprezintă domeniul artelor plastice care constă în decorarea pereților interiori sau exteriori ai unor clădiri cu lucrări de mari dimensiuni.

Pictura murală se realizează în frescă – tehnica picturii în culori pe un zid cu tencuiala încă udă etc.

Mozaicul constă în asamblarea unor bucățele mici de marmură, ceramică, sticlă, pietricele și montarea lor pe un perete sau sub formă de paviment (pardo-seala unei încăperi sau pavajul curții interioare). Montarea se face prin lipire cu mortar (amestec de var, nisip, apă, ciment ori ipsos) sau cu mastic (amestec de substanțe minerale sau vegetale, care se întărește la contactul cu aerul și servește la lipit).

Grafica este ramura artelor plastice bazată pe posibilități tehnice de exprimare în desen, dar și în culoare. Desenul este definit ca fiind reprezentarea grafică a unui obiect, a unei figuri, a unui peisaj, pe o suprafață plană sau curbă, prin linii, puncte, pete, simboluri etc.

În funcție de domeniul în care este utilizat, desenul poate fi artistic (realizat numai cu mâna liberă), tehnic (realizat cu instrumente de precizie, pe baza unor cunoștințe speciale), decorativ, arhitectural, geometric, proiectiv, industrial ș.a.

Grafica de șevalet are la bază desenul artistic și conține aceleași genuri și specii ca și pictura. Materialele adecvate genului sunt creioanele de desenat și cele colorate, cărbunele, acuarelele, pastelul, ceracolorul, carioca, tușul.

Grafica publicitară include design-ul grafic bazat pe scris artistic, ilustrație de carte, afiș, reclamă. Imaginea desenată se imprimă și se multiplică prin tehnica *gravurii*. Gravarea presupune desenarea și săparea imaginii într-un material (linoleum, gips, polistiren, acetofan, metal, piatră, lemn), cu ajutorul unor dălțițe sau al unor mijloace tehnice speciale. Prin gravare se obține clișeul de imprimare, asemănător ștampilei, care ajută la multiplicarea desenelor, la tipărirea cărților etc.

Arta decorativă este ramura artelor plastice în care utilul și frumosul se îmbină pentru a ornamenta, a împodobi obiecte de uz gospodăresc, mobilier, veșminte etc. Principalele genuri ale artelor decorative sunt tapiseria, scenografia, ceramica, vestimentația, arta giuvaergeriei (bijuteriilor) ș.a.

Pe parcursul dezvoltării civilizației însă, în special a tehnologiilor, ramurile clasice au fost completate cu *fotografia*, *arta video*, *grafica computerizată*, *arta conceptuală*, *instalațiile spațiale* etc., care nu se mai încadrează în termenul de arte frumoase. Astfel, odată cu evoluția artelor, creațiile artiștilor plastici corespund noțiunii de artă modernă și contemporană.

Între ramurile artelor plastice există strânse corelații. Ele sunt înrudite și chiar socotite „arte surori”. Pentru a servi nevoii de frumos și armonie, resimțite de ființa umană, fiecare dintre arte contribuie cu ceva. Astfel, în orice locuință regăsim contribuții ale arhitectului, designerului, decoratorului, sculptorului, pictorului și graficianului. Artă se impune ca o necesitate vitală.

Argumentați de ce numim: *pictura* – artă a culorii, *grafica* – artă a liniei, *sculptura* – artă a masei, *arhitectura* – artă a volumului și a spațiului ? Cum ați putea denumi arta decorativă?

Știu, despre grafică, că este ramura artelor plastice la baza căreia se află *desenul* și că materialele cu ajutorul cărora se realizează un desen sunt creioanele cu mină de grafit, cărbunele, iar suprafața plastică pe care se lucrează este hârtia, **dar vreau să întreb colegii/profesorul despre grafica computerizată.**

Știu, despre designul grafic și cel vestimentar, dar vreau să întreb colegii/profesorul despre designul industrial, arhitectural, fitodesign și ambiental.

Support nr.2. Materiale, instrumente și tehnici de lucru

Între materiale, instrumente și tehnici plastice de lucru există o strânsă corelație. De exemplu, creioanele de diferite tipuri și carioca intră atât în categoria instrumentelor, cât și în cea a materialelor. De asemenea, unele materiale au determinat apariția tehnicilor specifice proprii.

Artele plastice tradiționale (până la sf. sec. al XIX-lea) au explorat anumite materiale, instrumente și tehnici caracteristice artei clasice: desenul executat cu materiale grafitoase (creion, cărbune, pastel etc.); pictura cu acuarelă pe hârtie; pictura cu ulei pe anumite suporturi (pânză sau lemn); pictura murală cu temperă (frescă); sculptura în bronz, marmură sau lemn; tehnici grafice (linogravură, xilogravură, aquaforte).

Materialele (enumerat mai jos) explică pe ce? și din ce se lucrează?

Hârtia este utilizată atât ca *support plastic* (spațiu pentru realizarea unei lucrări), cât și în calitate de material pentru diverse tehnici de lucru (colaj, origami etc.).

Pentru fiecare material și tehnică de lucru se folosește un anumit tip de hârtie. Acuarela, de exemplu, se aplică pe hârtie texturată (cu suprafața aspră la pipăit), care are o capacitate mare de absorbție. Pentru lucrările în tuș sau peniță este recomandată hârtia netedă, lucioasă, care se mai numește hârtie cretată. Pentru guașă și tempera poate fi utilizat orice tip de carton, de diferite calități și grosimi. Hârtie cretată – hârtie acoperită cu un strat de vopsea albă cu clei. Există hârtie cretată lucioasă și mată.

Creioane. În arta plastică se folosesc mai multe tipuri de *creioane*: creioane cu mină de grafit, creioane colorate, creioane-pastel, creioane de ceară.

După gradul de duritate, *creioanele cu mină de grafit* se împart în creioane moi și tari. Cele *moi* sunt marcate cu litera «B» și o cifră care indică gradul de

tărie a minei; cu cât e mai mare cifra, cu atât creionul e mai moale (de exemplu, «4B»). Creioanele *tari* poartă marca «H» și, ca în celălalt caz, cifra indică gradul de tărie (de exemplu, «3H»). Creioanele medii sunt cele marcate cu «HB».

Cărbunele se obține prin carbonizarea (arderea) lemnului. Cel mai practic este cărbunele presat, care este mai rezistent și nu se rupe ușor. Desenând în cărbune, putem obține o multitudine de tonalități de la un gri-deschis până la un negru intens.

Pastel. Denumirea de *pastel* provine din italianescul *pastello*, ceea ce înseamnă creion colorat. *Pastelurile* pot fi folosite la fel de simplu ca și creioanele colorate: tehnicile de lucru cu aceste două tipuri de instrumente sunt identice. Putem desena cu ele pe hârtie sau pe carton.

Creioanele colorate tip acuarelă. Umezite cu pensula, acestea ne oferă posibilități nelimitate pentru creație. Acest tip de creioane ne permite să suprapunem culorile, căpătând astfel culori sau nuanțe noi. Procedul poate fi aplicat atât cu varietățile de culori uscate, cât și cu cele umede.

Carioca este un instrument de scris și desenat. Înăuntrul corpului există un miez de fetru îmbibat cu cerneală. Ea umezește vârful cu care scriem. Cerneala poate fi de diverse culori. Carioca are corp și capac din plastic. Cariocile lasă pe hârtie urme clare și pronunțate.

Tușul ca material de lucru este folosit frecvent în arta plastică. Pentru desen, se alege atât tușurile de culoare neagră, cât și cele colorate. Tușul negru se obține, de obicei, din funingine, grăsime, clei și gumă arabică. Tușul și cerneala neagră sunt substanțe lichide foarte rezistente în timp.

Guma arabică – un fel de clei extras din unele specii de salcâm din țările calde; se folosește și în pictură.

Acuarela este o vopsea obținută din pigment de culoare ușor solubil în apă. Ea lasă pe hârtie urme transparente, creând senzația suprapunerii unor plăcuțe de sticlă colorată. Deoarece se dizolvă ușor în apă, acuarela se extinde pe hârtie fără dificultate.

Guașa este o vopsea păstoasă preparată din culori-praf, argilă albă, cleiuri și apă. Guașa se folosește în pictură, grafică și arta decorativă. Fiind mată, netransparentă, ea are o capacitate mare de acoperire. Datorită acestei calități, cu guașa putem aplica tușe de culori deschise peste tușe de culori închise, și invers.

Tempera – vopseaua dată se prepara pe bază de albuș sau gălbenuș de ou, la care se adăugau pigmenți (praf de culoare) naturali. În componența acestei vopsele mai poate intra guma arabică, uleiul vegetal, cleiul. Cu tempera, de exemplu, s-au pictat icoanele pe lemn și frescele (pictură realizată cu tempera pe tencuială umedă) din biserici și mănăstiri.

Materiale de modelat utilizate la activitățile artistico-plactice sunt lutul și plastilina.

Lutul este un material extras din pământ. Are culoarea galbenă-verzuie, e moale și se supune ușor modelării. Se folosește în ceramică și în sculptură.

Plastilina este un material artificial, folosit la modelaj. Ea conține diverse substanțe grase, ceară, uneori și coloranți. Din această pastă densă putem modela ușor legume, Pinocchio fructe, păsări, animale.

Materiale de artă netradiționale

Materiale care nu sunt destinate artelor plastice, dar ne pot oferi posibilități de creație nelimitate, cum ar fi, spre exemplu, aluatul sărat; unele materiale naturale (paie de cereale, crenguțe, frunze, petale, semințe, conuri, ghinde, castane, diverse boabe ș.a.) sau diferite obiecte care nu mai pot fi folosite: peturi, cutii, flacoane, mărgelile dispartate, chibrituri, șervețele etc.

Instrumentele care răspund la întrebarea *cu ce se lucrează?* sunt sinonime cu uneltele, ustensilele sau sculele utilizate în diverse meserii. În domeniul artistic acestea sunt alese în funcție de materialele pe care le avem la dispoziție și de tehnica abordată.

Pensula este un instrument alcătuit dintr-un mănunchi de fire de păr natural (de porc, veveriță, ponei) sau artificial și o coadă de lemn. Pensulele sunt de mai multe tipuri: plate și conice, cu fibre fine și cu fibre aspre (fire de păr natural sau sintetice din care se fac pensule). Pensulele cu fibre fine sunt prevăzute pentru picturi în acuarelă, tuș și cerneală. Cele cu fibre aspre sunt folosite mai mult atunci când se lucrează cu guașă și tempera. Urma lăsată de pensulă se numește tușă. Pensulei mici, cu părul deosebit de fin, i se spune *penel*.

Paleta este o placă din lemn sau din plastic, pe care pictorii își amestecă vopselele. *Radiera sau guma de șters* este folosită pentru a șterge urmele de creion lăsate pe hârtie. Cu radiera putem șterge liniile trasate greșit, dar putem să și desenăm.

Vasul pentru apă este un recipient care trebuie să asigure apa curată în timpul lucrului. Important de reținut este că apa murdară influențează culorile și le murdărește. Preferate sunt borcanele din plastic, de mărime medie, cu o bază destul de mare ca să le asigure stabilitatea.

Godeta este un vas de dimensiuni mici, din metal sau din plastic, folosit la amestecul unor culori, cum ar fi tempera, guașă, uleiul etc.

Eboșoarul este un instrument din plastic sau lemn, de diferite forme, folosit la modelarea în lut ori în plastilină.

Spatula este o unealtă din metal de forma unei lopățele cu vârful rotund sau tăiat oblic. Cu ajutorul ei se aplică vopselele pe pânză. Instrumentul poate fi folosit și la amestecarea sau răzuirea vopselelor etc.

În funcție de activitățile planificate, se poate apela și la alte materiale și instrumente, cum ar fi: hârtii colorate sau glasate, toc, penițe, bețișoare, riglă, compas, echer, carton duplex, frunze și flori presate, materiale plastice, coperti

de dosare, foi colorate din reviste, deșeuri textile, sugative, șervețele, forfecuțe, dălțițe, adezivi (aracet sau alte substanțe de lipit).

Tehnicile de lucru răspund la întrebarea *cum se lucrează?* și reprezintă modul sau maniera prin care totalitatea procedeelelor folosite aparținând domeniului artistic fac să apară și să trăiască forma dorită.

Există mai multe tehnici de lucru cu ajutorul cărora putem desena, picta sau modela diferite obiecte din lumea înconjurătoare. În funcție de materiale, vom alege tehnica ce se potrivește cel mai bine intențiilor și posibilităților noastre, dar și scopului propus, fie că vrem să executăm un desen, o pictură sau un colaj, un tangram, un mozaic etc.

Tehnica desenului în creion negru (cu mina de grafit). Desenul în creion este monocromatic, ceea ce înseamnă că este realizat într-o *singură culoare*, însă cu valori de *luminozitate diferite*. Cu acesta putem trasa diverse tipuri de linii: orizontale, verticale, oblice. Prin alternarea liniilor mai intense și mai puțin intense putem reda volumul obiectelor, evidențiind părțile luminate și cele rămase în umbră.

Factorii—cheie pentru reușita unui desen sunt reprezentați de *precizia* cu care acesta este realizat, de *luminozitate*, de modul în care *marginile și elementele de tranziție sunt conturate*.

Hașurarea se face cu vârful creionului, cu care vom trasa linii paralele sau intersectate. Pentru a obține suprafețe mai întunecate, pe anumite porțiuni de imagine liniile de hașurare se vor suprapune în mai multe straturi.

Tehnica desenului în creioane colorate. Pentru a obține tonuri deschise și închise, trebuie să hașurăm suprafața de mai multe ori în direcții diferite. Dacă vom suprapune însă hașuri de diferite culori, vom obține diverse nuanțe etc.

Tehnica acuarelăi: acuarela se fluidizează cu apă, obținându-se un lichid colorat și care, așternut cu pensula pe hârtie, nu se șterge prin atingere, după uscare; ea se poate folosi pe hârtie uscată sau umedă; pe suprafața umedă fuzionează cu ușurință obținându-se amestecuri diverse de culoare, cu efecte neașteptate și expresive; principiile acuarelăi constau în transparență, prospețime, luminozitate și puritate.

Tehnica Temperei și a Guașei: tempera și guașa sunt culori opace și dense; ele se deschid numai în combinații cu alb, spre deosebire de acuarelă, care se poate deschide prin transparență și diluare cu apă.

Tehnica colajului și decolajului: colajul este un procedeu de organizare a unei forme sau compoziții plastice cu ajutorul unor materiale diverse (hârtie colorată, plante, fire etc.); colajul se realizează prin tăierea sau ruperea formelor întregi, a unor părți ale acestora din hârtie, materiale textile și lipirea totală sau parțială pe suportul compoziției plastice. Decolajul este procedeu prin care efectele expresive se obțin prin dezlipirea, prin ruperea fragmentară a unor materiale lipite în prealabil pe un suport de hârtie, pânză, lemn, carton etc.

Tehnica monotipiei: acest procedeu face parte din tehnicile grafice, prin el obținându-se anumite efecte. Tehnica are un caracter de unicat cu efecte coloristice și decorative compoziționale. Lucrările prin tehnica monotipiei presupun folosirea ca suport de lucru a unor materiale ca sticla, metalul, linoleumul, pe care se realizează imaginile propuse etc.

Tehnica linogravurii: se folosește ca suport de lucru o suprafață de linoleum (suprafața lucioasă se va înlătură cu o hârtie abrazivă) pe care se schițează cu creionul sau pixul compoziția plastică; având în vedere că se vor imprima numai suprafețele nescobite ale suportului, se vor înlătură, cu ajutorul unor dălțițe de un anumit tip, toate suprafețele care nu dorim să fie imprimate (scobirea nu este profundă); peste linoleumul gravat se transpune o peliculă subțire de cerneală tipografică cu ajutorul unui rulou, apoi peste această suprafață se pune coală de hârtie care va fi presată bine în final. Specific linogravurii este aspectul grafic, linia având un rol preponderent.

Tehnica desenului cu ceară: se desenează cu ceară brută, solidă, formele plastice pe hârtie, după care se aștern culorile de apă (acuarela, guașa diluată) în funcție de subiectul compoziției, sau în prima fază se realizează un fond colorat peste care se desenează cu o bucată de ceară, apoi acoperindu-se cu o culoare întreaga suprafață.

Tehnica frotajului: este tehnica imprimării după suprafețele unor structuri din natură; se imprimă prin suprapunerea foii de hârtie peste structura aleasă, ușor denivelată, cu ajutorul creionului negru moale sau al creioanelor colorate, cu care se freacă atent hârtia.

Tehnica amprentei și a ștampilei: ștampilele se confecționează din diferite materiale, cum ar fi: plastilină, gumă de cauciuc, cartof, plută etc., prin gravarea desenului pe suprafața materialului respectiv; ștampila se acoperă cu culoare umedă, după care se așează pe suprafața de hârtie prin presare urmărind anumite rețele compoziționale; tehnica amprentei se referă la imprimarea unor structuri ușor denivelate din natură; suprafața structurată se acoperă cu un amestec fluid de culoare și apoi se presează cu fața colorată peste foaia de desen, urmărind intenția compozițională.

Tehnica grataj. Cuvântul „grataj” înseamnă răzuirea (zgărierea) unei suprafețe, iar tehnica grataj presupune realizarea unei imagini prin zgâriere. Pentru a obține un asemenea desen, sunt necesare mai multe operații și diverse materiale de lucru: hârtie, acuarela, tuș, ceară sau parafină, un bețișor ascuțit, pensulă cu fibre moi, săpun, o bucată de stofă moale. Gratajul poate fi monocrom sau policrom.

Tehnici recomandate pentru realizarea lucrărilor prin colaj: 1. Tehnica formelor rupte. 2. Tehnica formelor tăiate din hârtie (papier-collé). Formele de hârtie se taie întregi ori se secționează în părți, după care se aranjează într-o anumită compoziție. 3. Tehnica formelor din materiale textile. 4. Tehnica mixtă.

Tehnici sculpturale: din cele mai vechi timpuri sculptorii foloseau drept metodă esențială de lucru cioplirea (dăltuirea); materialele dure se ciopleau până se obținea forma dorită.

Tehnica modelajului: prin această tehnică se realizează prelucrarea artistică a unor materiale maleabile, cum ar fi: lutul, argila, plastilina etc. Modelarea se realizează cu ajutorul palmelor și al degetelor; pentru obținerea unor forme în această tehnică se folosesc și instrumente speciale, numite eboșoare, care au diferite profile și forme (semirotunde, triunghiulare); se pot realiza: basoreliefuri (gen de modelaj în relief puțin profilat față de suprafața de fundal); altorelief (gen de modelaj în relief, puternic profilat față de suprafața plată de fundal); rondosse (forma care poate fi văzută de jur-împrejur, forma în sine ce poate reprezenta diferite obiecte, portrete, păsări).

Tehnici mixte. La realizarea lucrărilor din materiale netradiționale se utilizează, de obicei, tehnici de lucru mixte. Materialele pot fi combinate în cele mai neașteptate moduri.

Suport nr.3. Studiul culorilor și al nonculorilor

Din cele mai vechi timpuri, oamenii au fost atrași de culori și s-au preocupat să le afle tainele. Noțiunea de culoare se bazează pe proprietatea unui corp de a fi colorat și pe senzația de culoare pe care acesta o produce. Cu alte cuvinte, culoarea reprezintă impresia pe care razele luminoase reflectate de obiecte o produc asupra ochilor și a psihicului uman.

Fizicianul englez Isaac Newton (1642-1727) a demonstrat, în anul 1676, că lumina înseamnă culoare. Lăsând să treacă o rază de lumină albă printr-o prismă triunghiulară de cristal, pe un ecran a obținut o bandă colorată în cele șapte culori: *roșu, oranj, galben, verde, albastru, indigo și violet (rogvaiv)*. În acest fel a dovedit că lumina albă este compusă din fascicule colorate, că fiecare culoare reprezintă un izvor deosebit de radiații, iar curcubeul reprezintă un fenomen natural, rezultat în urma descompunerii luminii solare. Fâșia spectrală conținând culorile curcubeului a fost numită „*Paleta Soarelui*”. Cercetările din acest domeniu au fost continuate de Thomas Young (1773-1829). El a reluat experimentul lui Newton în sens invers și a recompus lumina albă prin suprapunerea de raze luminoase în culorile *oranj, verde, violet*.

Culorile-lumină. În natură întâlnim culorile spectrale, care sunt niște „culori virtuale”. Ele apar numai în condiții de modificare a mediului natural, datorită efectului înregistrat de ochi. Culorile-lumină nu lasă urme pe suport, le admirăm când le vedem în culorile curcubeului după ploaie, în jocul artificiilor, în filme, în spectacole de teatru. Cunoașterea culorilor-lumină este absolut necesară pentru cei care lucrează în domenii precum fotografie, cinematografie, teatru, chimie, navigație maritimă, fluvială și aeriană. Culorile-lumină sunt clasificate în culori

primare și culori secundare. Culorile-lumină primare sunt *oranj, verde, violet*. Culorile-lumină secundare se obțin din amestec optic, realizat prin suprapunerea a două raze de culori primare. Ele sunt *roșu, galben, albastru* ($V_i + 0 = R$, $O + V_e = G$, $V_e + V_i = A$).

Culorile pigmentare. În natură, alături de culorile-lumină există o mare diversitate de culori naturale, aflate sub formă de plante, insecte, animale și materii minerale colorate în tonuri și nuanțe care nu se găsesc în spectrul cromatic. Din pigmenții naturali s-au preparat primele culori utilizate în artele vizuale. Dezvoltarea industriei chimice a dus la fabricarea unui număr sporit de culori.

Culorile care lasă urme pe un suport (hârtie, carton, pânză, perete) se mai numesc culori pigmentare. Ele sunt vopsele sau materiale de colorat folosite în pictură, grafică, arte decorative.

În activitățile artistico-plastice din școală sunt utilizați pigmenți sub formă de culori de apă (acuarele, tempera, guașe), dar și sub formă de pastel, crete colorate, ceracolor, creioane colorate, carioca, tușuri ș.a. Pigmenții vizează tenta culorilor și indică o anumite culoare (roșu, oranj, galben, albastru, verde). Toate aspectele legate de culoare din cuprinsul lucrării vor face referiri la culorile pigmentare.

Cercetarea împărțită

(A) Clasificarea culorilor după importanță; (B) Clasificarea culorilor după impresie; (C) Relațiile cromatice; culorile complementare; juxtapunerea culorilor; (D) Nonculorile; (E) Amestecurile cromatice și acromatice; nuanțele și nuanțarea; culorile rupte; griurile neutre, valorice (acromatice) și colorate; modelarea culorilor; modularea culorilor; efectul spațial și mișcarea culorilor; tratarea picturală și decorativă a suprafeței; (F) Contrastul, acordul și armonia; dominantă cromatică, gamele cromatice etc.

(a se vedea: moodle.usm.Educația_plastică_suport_digital)

Suport nr.4. Elemente ale limbajului artistico-plastic

Toate artele au un limbaj specific: muzica are note, literatura are cuvinte etc. Artele vizuale dispun și ele de un limbaj specific, numit limbaj plastic compus din *puncte, linii, forme, culori, volume, goluri, plinuri* etc. Limbajul plastic servește la crearea operei de artă și la exprimarea impresiilor vizual-estetice.

Știu despre punctul plastic că este o formă plană sau spațială, ale cărei dimensiuni sunt reduse în raport cu suprafața sau spațiul în care se află; aceste dimensiuni trebuie să fie aproximativ egale; punctul plastic poate avea mărimi diferite în raport cu mărimea suprafeței pe care el se află; punctul plastic are diferite forme: pete, forme geometrice diverse; forme abstracte; forme inspirate din natură, **dar vreau să întreb colegii/profesorul despre** rolul pe care îl poate avea punctul într-o compoziție plastică (constructiv, figurativ, decorativ).

Știu despre pata de culoare, care reprezintă urma de culoare lăsată pe suportul plastic de instrumentele cu care lucrăm (pensule, carioci, creioane etc.); pata poate fi cromatică, atunci când se obține prin aplicarea diferitor culori pe suport și acromatică, dacă se realizează cu alb, negru sau gri; pata cromatică sau acromatică poate fi așezată pe suport în diverse moduri; cu pensula, prin stropire, imprimare etc.; acest procedeu se numește tratarea suprafeței plastice; în cazul în care culoarea este aplicată uniform pe o anumită suprafață fără urme vizibile de pensulă obținem pată plată sau decorativă, **dar vreau să întreb colegii/profesorul despre diferența dintre pata decorativă și pata picturală.**

Știu despre linia în artele plastice că este o suprafață care are una din dimensiuni (lungimea) mult mai mare față de cealaltă dimensiune (lățimea); teoretic, linia ia naștere prin deplasarea pe o suprafață a unui punct într-o anumită direcție; linia este creată deplasând un vârf de pix, peniță, creion, pensulă, cărbune după o anumită direcție. În acest caz instrumentul de lucru determină grosimea liniilor (subțiri, medii, groase); structura și aspectul liniei sunt determinate de natura instrumentului care o creează; linia mai poate fi creată din înșiruirea unor elemente de limbaj plastic (puncte, linii, suprafețe) pe o anumită direcție, **dar vreau să întreb colegii/profesorul despre rolul pe care îl poate avea linia într-o compoziție plastică.**

Știu despre formă că este aspectul exterior al unei figuri, determinată de limitele fizice ale acesteia; figura perceptuală se poate modifica odată cu orientarea ei spațială sau cu cea a mediului ambiant; când percepem o figură o interpretăm conștient sau inconștient, ea reprezentând forma unui conținut și fiind forma vizibilă a conținutului, determinată de regulile intrinseci ale structurii care dau cheia nevăzută a configurațiilor formale ale sistemului reprezentat de fenomene, obiecte, procese indiferent de natura lor; forma plastică poate fi: plană (bidimensională, fiindcă are două dimensiuni: lungime și lățime) și volumetrică; în artele plastice forma are mai multe accepții, dintre care cele mai uzuale sunt forma spontană și elaborată, **dar vreau să întreb colegii/profesorul despre procedeele de obținere a formelor plane (spontane) și a formelor volumetrice.**

Suport nr.5. Compoziția plastică

Compoziția, în general, semnifică organizarea unor elemente într-un ansamblu unitar. În toate domeniile creației este folosită organizarea compozițională – are la bază elemente de limbaj și mijloace de expresie specifice (literatură, muzică, teatru, film, coregrafie, arte plastice).

În domeniul artelor plastice, compoziția reprezintă elementul fundamental. Compoziție (din latină – *compositio*) înseamnă aranjament, compus, unitate a formelor (semne iconice sau abstracte) și a spațiilor (intervalelor) dintre ele, obținută aparent spontan, pe baza unei idei plastice de dispunere-ordonare.

Plasticianul și pedagogul *Ion Dagheri* definește compoziția ca: „[...] organizația logică și armonioasă a tuturor elementelor plastice, care exprimă conținutul unei lucrări, alcătuindu-i integritatea artistică”.

A compune înseamnă a aranja, a potrivi, a distribui elementele limbajului plastic (punctele, liniile, suprafețele, formele, petele de culoare) într-un spațiu plastic. Spațiul plastic este suportul, de regulă, limitat, pe care artistul realizează o imagine, alcătuiește o compoziție plastică.

Arta compoziției este și rigoare artistică pentru alegerea unui anumit procedeu tehnic, și metodă de lucru, adecvate subiectului abordat. Realizată cu talent, ea va transmite cu maximă expresivitate, sensibilitate și emoție o temă vizuală.

Clasificarea compoziției specifice artelor plastice se face în funcție de destinația acesteia, de principiile care stau la baza organizării, precum și de tehnicile și materialele de lucru utilizate. Din aceste considerente, compoziția poate fi: A) plastică și B) decorativă.

Raportarea la realitate, alături de caracterul elementelor compoziționale și de mesajul mijloacelor de expresie conținute, determină departajarea compozițiilor în alte două categorii. Din acest punct de vedere, compoziția poate fi: C) figurativă și D) nonfigurativă.

(A) *Compoziția plastică* reprezintă modul de organizare a unei suprafețe, a unui spațiu sau a unui volum. Relațiile stabilite cu ajutorul elementelor de limbaj (puncte, linii, forme, culori sau valori) și al mijloacelor de expresie plastică (contrast, ritm, armonie, proporție, echilibru, simetrie-asimetrie, suprapunere, juxtapunere) se supun problemelor specifice artelor plastice. Într-o compoziție, imaginile din natură, formele și culorile nu copiază realitatea, ci o transformă. Creatorul stabilește o nouă ordine, o nouă expresie, care este o nouă realitate conținută într-o expresie plastică subordonată unei teme și unui scop.

(B) *Compoziția decorativă* aparține artei decorative, care este o artă a ornamentului. Din cele mai vechi timpuri, oamenii și-au decorat spațiile de locuit, îmbrăcămintea sau obiectele de uz casnic. Arta decorativă este realizată în cele mai diverse tehnici și materiale, cum sunt: fresca – pictură de mari dimensiuni, executată pe perete umed; mozaicul – lucrare compusă din bucăți de ceramică, marmură, sticlă prinse în ciment; vitraliul – ferestre din bucăți de sticlă, colorate sau pictate, montate în rame metalice; tapiseria – țesătură decorativă, folosită la împodobirea pereților sau a mobilierului.

În arta decorativă sunt folosite elemente inspirate din natură, redată într-o formă simplificată. Procesul de simplificare se numește stilizare, iar rezultatul este motivul decorativ, care poate fi geometric, floral, zoomorf (redă animale) sau antropomorf (redă ființa umană).

Compoziția decorativă, spre deosebire de compoziția plastică, apelează predominant la pata cromatică sau acromatică plată, uniformă pe toată suprafața

formeii pe care o acoperă, iar motivele care o compun dețin funcții statice.

(C) *Compoziția figurativă* aparține artei figurative, artă care are la bază reprezentarea plastică a ființelor și a obiectelor din realitate. Ea este o compoziție plastică în care mijloacele de expresie plastică redau subiectul, folosind elemente luate din realitate, din natură și din viață. Ca mod de compunere, respectă regulile compoziției plastice, conține unul sau mai multe centre de interes și poate fi închisă sau deschisă, statică sau dinamică.

(D) *Compoziția nonfigurativă* este tot o compoziție plastică, numai că mijloacele de expresie nu mai fac trimitere la elementele concrete existente în realitate. Ea exprimă trăiri și sentimente prin mijlocirea semnelor abstracte și prezintă rodul imaginației. Prin abstractizare se trece de la concret la detașare de obiecte, de fenomene sau de relațiile existente în realitate. Elementele sale compoziționale au un caracter predominant geometric, pot fi plane sau pot avea volum, dar le dispare spațiul real tridimensional. Ca și compoziția figurativă, organizarea nonfigurativă poate avea unul sau mai multe centre de interes, iar din punct de vedere compozițional poate fi închisă sau deschisă, statică sau dinamică.

REFLECȚIE

Stabiliți corespondențe dintre cele 2 tabele pentru a explica termenii artei plastice:

I. Termeni

1. Acromatic	6. Colorit	11. Culori reci	16. Guașe	21. Ornament
2. Artizanat	7. Colaj	12. Culori primare	17. Formă	22. Paletă
3. Artă populară	8. Compoziție	13. Desen	18. Hașură	23. Pigment
4. Capodoperă	9. Culoare	14. Dominantă cromatică	19. Monotipie	24. Schiță
5. Centru de interes	10. Culori calde	15. Gamă cromatică	20. Nuanță	25. Tehnică mixtă

II. Definiții/explicații laconice

a) lipsit de culoare;	m) vopsea, al cărei pigment se amestecă cu clei și miere, se dizolvă în apă;
b) confecționarea manuală a unor obiecte de uz casnic, totalitate de meșteșuguri artistice;	n) aspectul exterior al obiectului reprezentat plastic: desenat, pictat, modelat;
c) creația poporului;	o) rețea de linii paralele, trasate liber în același sens cu creionul, pensula;
d) procedeu artistic care constă în încorporarea unor materiale (hârtie, țesături, carton etc.) direct în lucrare;	p) procedeu prin care se obține o pictură într-un singur exemplar prin plierea hârtiei;
e) închegarea elementelor de limbaj plastic într-un tot, organizarea complexă a operei de artă plastică;	q) treceri line, treptate de la o culoare la alta;
f) element al limbajului plastic/mijloc de expresie utilizat la crearea unei picturi;	r) creionare, care indică ideea unei compoziții (detaliul unei lucrări plastice);
g) roșu, galben, oranj cu toate nuanțele lor, dau senzația de ...;	s) suprafață de lemn, porțelan, hârtie (sau alt material) pe care se amestecă culorile;
h) albastru, verde, violet cu toate nuanțele lor, dau senzația de ...;	t) substanță colorată, fin măcinată și utilizată la prepararea vopselelor;
i) care nu pot fi obținute prin amestec: roșu, galben, albastru;	u) operă artistică de valoare excepțională;
j) îmbinarea a două sau trei materiale de artă;	v) zonă din compoziție, spre care se îndreaptă în primul rând atenția privitorului;
k) decor grafic, pictural, sculptural integrat într-un aranjament ritmic;	w) sistem/ansamblul de combinare a culorilor în pictură;
l) imagine obținută prin linii, contururi, hașuri cu ajutorul creionului simplu, pensulei, pixului;	x) serie de culori, nuanțe dispusă într-o succesiune armonioasă;
	y) o culoare care predomină într-o lucrare plastică.

Proiect de grup. Prezentarea discursului public cu exerciții aplicative în cadrul orelor practice: Culoarea în viața noastră (semnificații și simboluri ale culorilor; influențe fiziologice ale culorilor; influențe psihoafective ale culorilor; cromoterapia etc.).

Argumente în lanț. Prevenirea (1), Reducerea (2) și Rezolvarea (3) problemelor majore ale societății cu ajutorul artei (de exemplu: arta angajată, arta recuperării, opera cu mesaj ecologist, opera cu mesaj social/intercultural etc.). Este o acțiune/idee bună (1;2;3)? De ce? Are anumite minusuri? Care sunt?

EXTINDERE

1. Elaborarea portofoliului studentului la disciplina *Educația plastică*:

1.1. Geneza și evoluția artei plastice, inclusiv din Republica Moldova.

- 1.2 „Șapte minuni ale lumii”.
 - 1.3. Maeștri și capodopere: artiști plastici din arta națională și universală.
 - 1.4. Artă populară (la solicitarea profesorului).
2. Elaborarea unui glosar explicativ al termenilor-cheie ai artei plastice.

Tema 2. EDUCAȚIA PLASTICĂ: TEORIA ȘI PRACTICA

Subtema 2.1. Desen și Pictură

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- descrie diverse tehnici, opere de artă plastică specifice graficii;
- exprime liber idei/forme/emoții prin diverse mijloace artistico-plastice și elemente de limbaj plastic;
- demonstreze potențialul artistico-plastic în procesul de aplicare a desenului/picturii în diverse genuri de artă plastică;
- evalueze/autoevalueze opere de artă grafică, desene ale colegilor, lucrările proprii;
- utilizeze materiale, instrumente și tehnici specifice desenului/picturii în diverse contexte.

Unități de conținut:

- Materiale, instrumente și tehnici specifice desenului și picturii
- Mijloace artistico-plastice și elemente de limbaj plastic
- Desenul și pictura în diverse genuri de artă plastică

Termeni-cheie: desen monocrom, colorat; desen după natură, din memorie, din imaginație; creion simplu, radieră; creioane colorate, cariocă, hârtie, carton, pixuri, peniță, cărbune, sanguină, pastel etc., pictură, acuarele, guașe, culori acrilice, pânză etc.; instrumente: penel, pensulă, paletă, cuțit de paletă etc.

EVOCARE

Actualizarea cunoștințelor. Ce este Desenul? Ce este Pictura? Care este diferența dintre desen și pictură?

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Desen și Pictură. Repere teoretice și sugestii practice

A. *Desenul* este o tehnică și o artă care constă în reprezentarea grafică a unui obiect, a unei figuri sau a unui peisaj pe o suprafață bidimensională, plană sau curbă. Reprezentarea se face în general prin linii, puncte, pete, simboluri etc. Desenul poate fi monocrom sau colorat.

Desenul, ca proces, este modul universal de expresie; desenul după natură, din memorie sau din imaginație este prima expresie a artelor grafice și baza tuturor artelor vizuale.

Materiale și instrumente pentru desen: creion simplu, radieră: proprietăți, tipuri, efecte specifice; creioane colorate, cariocă, hârtie, carton, pixuri, peniță, cărbune, sanguină, pastel.

Tehnici specifice desenului: desenul în creion simplu; cu penița/pix gel; în creioane colorate/cariocă; în cărbune, sanguină, pastel; tehnici mixte.

Mijloace artistico-plastice; schița și crochiul – mijloc de redare a naturii înconjurătoare; elemente de limbaj plastic etc.

Procedee ale expresivității artistico-plastice: perspectiva liniară și aeriană; proporția; proporționarea; simetria; contrastul clarobscur: trepte tonale între alb și negru.

Desenul în diverse genuri de artă plastică: natura statică – gen de artă plastică: natura statică tematică; academică și în desen; peisaje redată prin diverse tehnici și materiale grafice; *chipul omului în desen* (portret, figură umană etc.).

Sfaturi utile pentru un desen reușit

Dă startul oricărui nou proiect cu o schiță. Atunci când începi un desen în creion, este indicat să realizezi întâi conturul de bază.

Astfel, vei beneficia de precizie asupra operei pe care o vei realiza, având posibilitatea de a corecta pe parcurs micile greșeli.

Realizează acest contur în nuanțe deschise, pentru a fi mai ușor de corectat, atunci când este cazul, fără a afecta hârtia de desen pe care realizezi opera de artă.

Păstrează contactul vizual cu obiectul pe care îl desenezi. Atunci când ești la început, de regulă, realizezi desene în creion pornind de la obiecte deja desenate.

Pentru a realiza o reproducere cât mai exactă a desenului de referință, în special atunci când ești la început, este important să menții cât mai mult contactul vizual cu acesta.

Pe măsură ce vei deveni mai experimentat, îți vei putea utiliza mai mult imaginația, pentru a crea un contur natural al propriului desen.

B. Pictura este o lucrare artistică executată de un pictor; tablou, pânză; ansamblul operelor, stilurilor și procedeele specifice pictorilor dintr-o țară, dintr-o epocă, dintr-o școală etc.

Materiale: acuarele, guașe, culori acrilice, hârtie, pânză etc.; instrumente: penel, pensulă, paletă, cuțit de paletă.

Tehnici de pictură: pictură în acvarelă/ guașă; pe fundal uscat/umed; pictură în straturi; monotipia; aplicarea petelor picturale/ decorative.

Tehnici moderne de pictură: tehnici mixte; tehnica picturii cu cuțitul de paletă; pictură cu diverse pseudoinstrumente; Tehnici neobișnuite folosite în pictură.

Modalități de exprimare a mesajului artistic în pictură

Cercul cromatic; culoarea și contrastele cromatice; clasificarea culorilor; variabilitatea culorilor; amestecuri cromatice; armonia culorilor și formelor; relația formă-culoare etc.

Pictura în diverse genuri de artă plastică: natura statică, tratare picturală și decorativă; peisajul în pictură; concept realist și decorativ; relația dintre culoare și spațiu; pictura în diverse maniere și curente artistice; noțiuni generale despre chipul omului în pictură etc.

Pictarea peisajelor ținând cont de perspectiva liniară și aeriană

Recomandări: Pentru a sugera volumul obiectelor și distanța dintre ele, pictorii folosesc principiile perspectivei. Perspectiva definește procedeele grafice cu ajutorul cărora putem reprezenta spațiul tridimensional pe suprafața plană a hârtiei. Perspectiva poate fi liniară și aeriană: în perspectiva *liniară*, obiectele din prim-plan sunt mai mari decât obiectele din depărtare; perspectiva *aeriană*, numită uneori și perspectivă atmosferică, sugerează depărtarea sau apropierea de privitor prin culoarea obiectelor.

Din cauza impurităților și a umidității atmosferice, culoarea obiectelor din prim-plan diferă de culoarea obiectelor din planul îndepărtat. Cele din față sunt mai bine conturate, cu nuanțe mai intense, iar cele de la linia orizontului apar oarecum decolorate, șterse.

REFLECȚIE

Atelierul de creație în cadrul orelor practice

1. Atelier de creație: „Desen”

1.1. Aplicarea tehnicilor și materialelor specifice desenului în reprezentarea elementelor de limbaj vizual-plastic.

1.2. Activități de aplicare a mijloacelor artistico-plastice în redarea expresivității lucrărilor plastice; realizarea schițelor și crochiurilor după natură/memorie.

1.3. Desenarea naturilor statice, peisajelor în diverse tehnici și materiale de artă; schițe, crochiuri cu reprezentarea chipului uman.

Produce evaluabile: Portofoliul/mapa cu schițe/crochiuri în diverse materiale grafice, format A3, cu reprezentarea structurilor din natură; subiecte la discreția cadrului didactic sau la liberă alegere. Completarea portofoliului/mapei cu schițe ce reprezintă grupuri de oameni. Analiza capodoperelor grafice etc. Evaluarea/autoevaluarea operelor de artă grafică, a desenelor colegilor, a lucrărilor proprii.

2. Atelier de creație: „Pictură”

2.1. Pictarea structurilor și fenomenelor naturii în diverse tehnici, stiluri și maniere. Exersarea procedeelelor de reprezentare a picturii în tehnici mixte.

2.2. Exersarea proceselor de obținere a culorilor binare. Aplicarea culorilor în diverse tehnici. Crearea imaginilor plastice cu aplicarea contrastelor.

2.3. Distingerea procedeelelor de compunere a naturii statice/peisajului; amestecuri de culori/ nonculori; observarea și descrierea conceptelor: realist/ decorativ de redare a naturii statice/ peisajului etc.; determinarea culorilor obiectelor, ale mediului înconjurător și aplicarea legităților clarobscurului în redarea planurilor; exersări de redare a portretului, a corpului uman etc.

Produce evaluabile: Portofoliul/mapa cu studii în culoare, structuri din natură (subiecte la discreția cadrului didactic sau la liberă alegere) în diverse tehnici de pictură, format A3. Subiecte la alegere cu aplicarea contrastelor de culoare; natură statică cu obiecte de diversă textură, realizată în materiale specifice picturii; natură statică compusă din 3–4 obiecte, tehnica de pictură – la alegere.

EXTINDERE

1. Elaborarea portofoliului studentului la disciplina *Educația plastică*: Istoria metodelor de predare în Roma antică etc.

2. Realizarea lucrărilor care să corespundă unuia dintre genurile de artă studiate.

3. Organizarea Expoziției personale/de grup: Copertă de carte.

Subtema 2.2. Compoziția plastică

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- identifice varietăți compoziționale în contextul comunicării cu opere de artă;
- utilizeze diverse procedee artistico-plastice de organizare a compozițiilor cu aplicarea materialelor și tehnicilor de artă specifice desenului și picturii;
- recunoască tipuri de compoziții în lucrările proprii și în creații de artă;
- aplice diverse scheme compoziționale, procedee artistico-plastice, legități de reprezentare a spațiului plastic în transmiterea ideilor, emoțiilor, sentimentelor;
- transmită mesajul plastic al compoziției prin diverse mijloace și procedee artistico-plastice.

Unități de conținut:

- Compoziția plastică
- Procedee artistico-plastice
- Structuri compoziționale

Termeni-cheie: compoziție figurativă, compoziție abstractă, compoziție plană, compoziție spațială, compoziție decorativă, centru de interes, simetrie, compoziție statică, asimetrie, compoziție dinamică, echilibru, echilibru rațional, echilibru intuitiv, element dominant, dominantă cromatică, armonie de culori.

EVOCARE

Provocare. „Vizitați” muzeele de pe Internet. Selectați două opere de artă care să conțină aceleași elemente: prima fiind o realizare tradițională, a doua – o creație modernă sau contemporană. Comentați asemănările și deosebirile.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Compoziția plastică. Repere teoretice și sugestii practice

La alcătuirea **compoziției plastice** se ține seama de principiile compoziționale, care sunt: *paginația* (dispunerea elementelor în spațiul plastic); *structura* (schema de ansamblu, prin care elementele sunt distribuite); *proporția* (armonia stabilită între elemente); *contrastul* (opозиția dintre elemente: mare-mic, cald-rece, închis-deschis); *ritmul* (repetarea voită a unui element) ș.a.

Distribuirea și ordonarea elementelor de limbaj pe suprafață sau în spațiu reclamă dispunerea pe axe orizontale, verticale sau oblice, o așezare simetrică sau asimetrică față de axe și gruparea sau răspândirea lor pe toată suprafața. În acest mod, se asigură echilibrul maselor și raportul dintre plin și gol, ritm și mișcare, armonia formelor și a culorilor, contrastul și accentele.

Centrul de interes și tipuri de compoziții plastice

1. Un element specific oricărei compoziții plastice îl constituie centrul de interes, care poate fi singular sau multiplu. Centrul de interes reprezintă locul sau zona dintr-o compoziție care atrage privirea din primul moment. Acest loc nu coincide cu centrul geometric al compoziției, decât în cazuri rare, și nici cu centrul paginii.

Centrul de interes poate fi orice semn, un fragment dintr-un întreg sau un detaliu al fondului și poate fi pus în evidență printr-o serie de modalități, printre care se află: *direcționarea* elementelor spre locul ales; *aglomerarea* unei anumite zone cu detalii; *dispunerea contrastului* cel mai puternic; *atribuirea* celei mai pure culori; *așezarea petei* celei mai valorate sau a celei mai grizate; *stabilirea* celei mai accentuate mișcări.

2. Modul de structurare și dispunere a elementelor componente în cadrul compoziției determină *tipul* acesteia, care poate fi închisă sau deschisă. Totodată, schema compozițională și direcțiile de forță fac compoziția să fie statică sau dinamică.

a) *Compoziția închisă* este compoziția în care toate liniile directoare conduc privirea spre interiorul lucrării, unde se află centrul de interes. Toate celelalte elemente se subordonează și înconjoară zona, cu scopul de a marca direcția, acțiunea, interesul sau relația intenționat aleasă. Totul este structurat într-o formă care adună și se rezumă la o schemă compozițională care poate fi cerc, oval, pătrat, triunghi, piramidă. O compoziție încadrată în cerc semnifică perfecțiune, cea încadrată în triunghi cu baza jos sau în pătrat dă senzația de stabilitate, echilibru, liniște. Când este încadrată în triunghi cu vârful în jos, compoziția sugerează instabilitatea, lipsa echilibrului și un potențial pericol.

b) *Compoziția deschisă* conține mai multe centre de interes și are linii directoare care conduc privirea în afara cadrului lucrării. Acțiunea, liniile, formele, cu-

lorile par a ieși din limitele suprafeței de lucru și s-ar putea continua în exteriorul acesteia, înspre stânga sau în dreapta, în sus sau în jos. Atunci când elementele compoziției dau senzația că depășesc marginile cadrului, rezultatul se încadrează în categoria compoziției deschise.

c) *Compoziția statică* are la bază o structură geometrică și schemă compozițională compuse din linii și forme dispuse pe orizontală și verticală, pe simetrie și echilibru, pe figuri geometrice stabile (triunghi cu vârful în sus, pătrat, dreptunghi, trapez). Direcționarea este dată atât de construcția liniilor, de poziția formelor, de traseul tușelor, cât și de expresia cromatică. Ea poate fi atât închisă, cât și deschisă.

Într-o compoziție statică elementele sunt ordonate în planuri paralele sau perpendiculare cu marginea tabloului. Există echilibru între plin și gol, între linii și forme. Personajele au atitudini firești și mișcări reținute, iar coloritul nu iese în evidență prin contraste. Centrul de interes atrage atenția prin stabilitate, echilibru și simetrie. Compoziția statică transmite o stare de calm și de armonie.

d) *Compoziția dinamică* se structurează pe diagonale, unghiuri ascuțite, are la bază o schemă asimetrică, figuri geometrice instabile și conține mișcare, acțiune, forță, instabilitate, cădere. Dinamismul este evidențiat prin folosirea expresiilor date de liniile curbe, frânte, oblice, agitate, contorsionate, energice, ca și de cele ale contrastelor de culoare și de valoare puternice. Personajele compoziției dinamice au mișcări exagerate, teatrale, sunt redată în plin avânt, în cădere, în zbor, în luptă. Centrele de interes indică direcția mișcării și sunt susținute cu accente de lumină sau de culoare. Compoziția dinamică impresionează prin organizare și redă mișcarea, forța, exuberanța, dramatismul, încordarea. Poate avea aspect închis și deschis.

REFLECȚIE

Activitatea în perechi

Analiza unei opere/operele de artă după algoritmul propus:

- Autorul și denumirea operei, anul realizării, materiale, dimensiuni, localizarea actuală a operei.
- Ramura artei plastice: grafică, pictură, sculptură etc.
- Genul artei plastice: natură statică, portret, compoziție tematică, abstractă, fantastică etc.
- Mijloacele materiale: acuarelă, hârtie, ulei, pânză, creion, guașă etc.
- Tehnica de lucru: sculptură, desen, pictură, colaj, gravură, tehnici mixte etc.
- Raportarea la realitate: narativă sau sugestivă.
- Tipul compoziției: cu un centru de interes/cu mai multe centre de interes/fără centre de interes, deschisă/închisă, statică/dinamică, simetrică/asimetrică etc.

- Schema compozițională: orientată pe o linie direcționată pe orizontală, verticală, diagonală/orientată în baza diferitor figuri geometrice: cerc, triunghi, pătrat, combinate etc.
- Elementele de limbaj plastic: puncte, linii, forme, texturi, culori, tonuri etc.
- Experimentele tehnice: tradiționale sau inovatoare.
- Ideea, sensul lucrării: mesaj sau emoții și sentimente.
- Caracteristicile stilului artistic individual: „ce și cum utilizează?” (elemente de limbaj plastic preponderente; gesturi plastice preferate de artist etc.).
- Alte informații: viața și opera autorului, curentul artistic, perioada temporală, zona geografică, elementele culturale, istorice, sociale etc.

Atelierul de creație în cadrul orelor practice

1. Creați o compoziție dinamică, folosind linii și forme plastice intenționate, într-o dominantă cromatică, după sugestii tematice... (*A se vedea: moodle.usm. Educația plastică*)

2. Completarea tabelului. Parcurgeți încă o dată (a) informația teoretică și (b) aplicații practice, apoi completați două tabele cu patru rubrici, indicând în fiecare rubrică minimum 5 elemente:

este foarte interesant	știam deja	am învățat ceva nou	nu am înțeles
------------------------	------------	---------------------	---------------

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la disciplina *Educația plastică* (lucrări plastice: desen/ pictură).

2. Organizarea Expoziției personale/de grup (lucrări plastice: desen/ pictură etc.).

Subtema 2.3. Compoziția decorativă

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- utilizeze diverse procedee de organizare a compozițiilor cu aplicarea materialelor (ne)tradiționale;
- explice principii de construire a compoziției decorative frontală și volumetrică;
- transmită mesajul plastic al compoziției prin diverse mijloace și procedee artistico-plastice.

Unități de conținut:

- Compoziția decorativă frontală
- Compoziția volumetrică

Termeni-cheie: compoziție decorativă frontală; compoziție volumetrică; procedee de obținere a formelor volumetrice etc.

EVOCARÉ

Asocieri libere. Compoziția decorativă frontală și volumetrică.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Support nr.1. Compoziția decorativă frontală

Formele compoziționale folosite în arta decorativă sunt: *friza* – suprafața în formă de bandă în care se ordonează motive și elemente după legile artei decorative; *chenarul* – o bandă decorativă ce decorează o suprafață de jur împrejur; *jocul de fond* – compoziția ce se bazează pe o rețea în care motivele decorative sunt organizate în funcție de legile artei decorative.

Principii de construire a compozițiilor decorative

În arta decorativă, elementele din natură sunt redată în forme simple. Simplificarea prin geometrizare a elementelor naturale, cu păstrarea caracterului formei, se numește *stilizare*.

Produsul stilizării unui element din natură se numește *motiv decorativ*. Motivul decorativ este elementul de bază al compoziției ornamentale. Acesta poate fi geometric, vegetal, zoomorf etc. Motivele decorative sunt folosite deseori și în arhitectură.

Repetiția este un procedeu de ornamentare, de compunere a unor elemente, motive, ținându-se seama de ritm și cadență. Ea presupune fie repetarea unui element de limbaj plastic (punct, linie, pată, formă), fie repetarea unui motiv decorativ.

Alternanța este o succesiune de cel puțin două elemente diferite ca formă, mărime, culoare și poziție.

Simetria exprimă echilibrul într-o compoziție plastică; ea presupune existența unei axe ce are de o parte și de alta elemente și motive așezate la distanțe egal depărtate de ea. O formă este simetrică dacă axa de simetrie o împarte în două părți egale, ale căror puncte coincid prin suprapunere. Un ansamblu compozițional poate deveni simetrie când axa de simetrie imaginară orizontală sau verticală separă compoziția în două părți identice. Formele naturale sau create pot avea una sau mai multe axe de simetrie orientate orizontal, vertical sau oblic. Simetria este una dintre legile fundamentale de structurare a formelor naturale.

Support nr.2. Compoziția volumetrică

Pe lângă compoziția bidimensională, există și compoziția volumetrică, ce poate fi considerată o operă concepută din forme în volum și în spațiu.

Forma volumetrică are volum și se caracterizează prin trei dimensiuni: lungime, lățime și înălțime.

În comparație cu desenul, pentru care forma plană este esențială, în sculptură rămâne definitorie forma plastică volumetrică. Anume ea este specifică compozițiilor spațiale.

O formă volumetrică, care se mai numește formă spațială, poate fi: o construcție arhitecturală; o sculptură din piatră, bronz, marmură; articole de îmbrăcăminte; diferite articole de mobilier etc. La lecțiile de artă plastică, hârtia este cel mai practic material pentru crearea formelor volumetrice. Cel mai frecvent procedeu de lucru pentru a obține obiecte în volum este tehnica origami.

Etimologic, cuvântul *origami* (de origine japoneză), este format din „oru” care are sensul de „a îndoi” și „kami” – „hârtie”, deci „hârtie îndoită”. În japoneză cuvintele „hârtie” și „Dumnezeu” sunt foarte asemănătoare. Noțiunea de origami este utilizată din 1880, până atunci arta plierii hârtiei era denumită *orikata*. Istoricii nu au stabilit cu exactitate în ce loc demarează arta origami: în China sau în Japonia.

Putem numi origami orice formă de împăturire a hârtiei, de la coiful zugravului până la figuri complexe, cum ar fi dinozaurii sau chiar reproduceri tridimensionale arhitecturale și modele aerodinamice.

Pe lângă valoarea estetică, arta origami mai are și una utilitară: în vestimentație (broșe, ornamente de păr), în decorarea interierelor (lămpi, bibelouri, abajururi). Artă origami se utilizează și la producerea cupelor, farfuriilor, cutiilor de diferite forme, șervețelelor ornamentate. Modelele tradiționale ale acestei arte sunt: cocori, broaște, berze, baloane și corăbii.

Origami dezvoltă răbdarea, deprinderea de a păstra echilibrul fizic și psihic, ajută la însușirea noțiunilor de corectitudine și dreptate, toate contribuind la educația spirituală.

Hârtia pentru origami are un design special conceput pentru plieri exacte și, de obicei, este colorată doar pe o singură parte. Tradiția japoneză de practicare a artei origami nu permite folosirea lipicilor, foarfecelor sau a creioanelor colorate.

Pentru fiecare figură există diagrame care descriu modul în care trebuie împăturită hârtia. Câteva reguli care trebuie respectate la împăturirea hârtiei: figurile se vor împături mereu pe o suprafața netedă și plată; hârtiile se măsoară și se decupează de fiecare dată foarte exact; îndoiturile arătate se vor executa cu multă grijă; întâi se va împături forma de bază care aparține figurii respective; etapele de lucru nu trebuie privite separat, ci în ansamblu fiecare etapă este o continuare a celei precedente.

Origami modular – se referă la crearea unor modele de bază, de obicei identice, care sunt apoi combinate și asamblate astfel încât finisează cu o figură complexă. Origami modular reprezintă un „constructor” pentru copii, deoarece numai cu un singur element (triunghiul modular) se assemblează obiecte foarte variate.

Formele volumetrice se pot obține și din alte materiale: lut, plastilină, lemn, sticlă, sârmă de cupru, lână, polistiren, scobitori etc.

Sârma este un material accesibil pentru confecționarea diferitor obiecte artistice. Pentru lucrări de acest gen poate fi folosită sârma de cupru sau sârma de aluminiu. Este ușor de prelucrat (îndoit, răsucit) și poate fi combinată cu diferite materiale: lemn, piatră, foi de metal, materiale plastice. Datorită acestor calități, se pot realiza lucrări artistice inedite și deosebit de interesante.

REFLECȚIE

Atelierul de creație în cadrul orelor practice

1. Alcătuiți o compoziție în stil popular pentru un prosop sau un covor.
2. Confecționați diferite jucării, păsări, animale (la alegere), respectând etapele de pliere a hârtiei în tehnica origami.
3. Modelați din lut, plastilină o compoziție decorativă volumetrică, respectând etapele modelării.

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la disciplina *Educația plastică*:
 - 1.1. Compoziția decorativă frontală și volumetrică: exerciții și aplicații practice.
 - 1.2. Tehnologii de lucru cu hârtia în condițiile școlii primare: exerciții și aplicații practice.
2. Organizarea Expoziției personale/de grup.

Tema 3. EDUCAȚIA PLASTICĂ CA DISCIPLINĂ ȘCOLARĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- descrie concepția didactică a disciplinei *Educația plastică*;
- analizeze structura și conținutul curriculumului la disciplina *Educația plastică*;
- aprecieze importanța disciplinei *Educația plastică* în dezvoltarea personalității elevilor;
- analizeze structura și conținutul manualului școlar de *Educație plastică*;

Unități de conținut:

- Concepția didactică a disciplinei *Educația plastică*
- Curriculumul la disciplina *Educația plastică* în clasele primare: analiză și interpretare funcțional-aplicativă
- Manuale de *Educație plastică* pentru clasele primare și auxiliare școlare

Termeni-cheie: educație plastică, disciplină obligatorie, plan de învățământ; curriculum, structura curriculumului, competențe, conținuturi de învățare, activități de învățare, produse școlare, manual școlar.

EVOCARE

Argumente în cerc

Disciplina *Educația plastică* are un rol important în formarea/ dezvoltarea personalității elevilor, în formarea unor competențe necesare pentru învățarea pe tot parcursul vieții, dar și integrarea într-o societate bazată pe cunoaștere. De ce?

REALIZAREA SENSULUI

Analiza și notarea ideilor principale pe poster, colaborând în 3 echipe.

***Suport nr.1. Concepția didactică a disciplinei Educația plastică* (echipa 1)**

Conform concepției curriculumului disciplinar dezvoltat, disciplina *Educația plastică* își propune să fie realizată în cheia unei educații vizuale și nu doar plastice, care va orienta spre perceperea și evaluarea mediului natural, mediului vital și cel al operelor de artă.

Concepția didactică a disciplinei are la bază schimbarea accentului de pe instruirea artistico-plastică pe educație prin și pentru artele visual-plastice, în contextul educației estetice a elevilor.

Totodată, educația plastică se abordează ca proces de formare a competențelor de receptare, observare a mediului natural, vital și de artă, de creare/exprimare a valorilor plastice, de comunicare artistică cu opere de artă valoroase și de transfer în alte domenii.

Mediul natural este elementul cel mai general și care acționează de la început asupra „sensibilității”, asupra laturii afective a copilului.

Mediul de viață în care trăiește elevul: locuința, curtea, școala, îmbrăcămintea, relațiile dintre membrii familiei, dintre colegi, siguranța unei prietenii – toate exercită o influență pozitivă sau negativă în acest sens, mai ales dacă atenția elevului este orientată în direcția percepției și aprecierii frumosului.

Mediul artistic, opera de artă plastică în care competențele, aptitudinile artistico-plastice, trăsăturile de caracter și comportamentele – speciale (artistico-plastice) și generale – constituie un factor de bază în dezvoltarea personalității elevului.

***Suport nr.2. Curriculumul la disciplina Educația plastică în clasele primare: analiză și interpretare funcțional-aplicativă* (echipa 2)**

Statutul curriculumului este susținut de următoarele caracteristici: centrarea pe competențe, pe elev, conținuturi flexibile, pe învățarea (inter)activă,

experiențială, prin sarcini de lucru, prin proiecte, studii de caz, în combinație judicioasă cu tipuri de activități specifice educației plastice a elevilor de vârstă respectivă; pe nevoile și interesele elevului, evaluarea performanțelor.

Curriculumul direcționează metodologia disciplinei *Educația plastică* spre crearea situațiilor de învățare care îi pot oferi elevului experiențe în cunoașterea de sine și a mediului natural, social și artistic, exprimarea de sine prin limbajul specific artei, însușirea valorilor aferente acestui domeniu.

Structura curriculumului disciplinar la *Educația plastică*: competențele specifice disciplinei; administrarea disciplinei; repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut; unitățile de învățare care includ sisteme de unități de competențe structurate pe unități de conținut și însoțite prin activități de învățare și produse școlare recomandate și sintetizate la finele fiecărei clase.

Aria curriculară reprezintă o grupare de discipline școlare care au în comun anumite obiective și metodologii și care oferă o viziune interdisciplinară asupra obiectelor de studiu, ponderea acestora în planul de învățământ variind în funcție de vârsta elevilor și nivelul de studiu. Aria curriculară *Arte* reunește cele două discipline *Educația Muzicală* și *Educația Plastică*.

Competențe specifice disciplinei: *receptarea mesajelor vizuale și artistico-plastice* în contexte variate, manifestând curiozitate și admirație pentru frumosul din viață și artă; *realizarea de creații artistico-plastice*, demonstrând interes pentru creativitate și gust estetic în exprimarea sinelui; *transferarea achizițiilor artistico-plastice* în contexte educaționale/sociale/culturale, demonstrând respect față de valorile naționale și cele ale altor culturi.

Centrarea pe competențe stabilește o viziune nouă asupra abordării conținuturilor, care, reieșind din trei domenii specifice disciplinei, în vederea achiziționării unei imagini coerente, unitare despre lumea reală, sunt structurate în patru compartimente (module) dezvoltate de la clasă la clasă. Acestea devin flexibile și redau viziunea autorilor în realizarea obiectivelor propuse.

Unități de conținut:	Domeniile
Frumosul în jurul nostru	Percepere
Alfabetul artei plastice	Exprimare
Cum realizăm o lucrare plastică	
De ce ne place arta plastică	Transfer

Suport nr.3. Finalitățile curriculare la *Educația plastică* (echipa 3)

Finalitățile curriculare la *Educația plastică* în învățământul primar se vor realiza prin intermediul domeniilor: receptare, exprimare, transfer. Aceste domenii dezvoltă capacitatea de a recepta/observa/vedea, exprima/aprecia și vor asigura transferul de achiziții dobândite spre alte discipline, dar și spre următoarea etapă școlară.

La sfârșitul *clasei I*, elevul poate: identifica elemente de limbaj plastic (punct, linie, formă, culoare) în natură și într-o operă de artă propusă; utiliza materiale, instrumente și tehnici potrivite în realizarea unor lucrări/compoziții plastice simple; aprecia ghidat (prin răspunsuri la întrebări) lucrări plastice (opere create de artiști plastici, lucrări personale și ale colegilor), *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: curiozitate și admirație pentru frumosul din viață și artă; interes pentru creativitate și gust estetic în exprimarea sinelui; respect față de valorile naționale și cele ale altor culturi.

La sfârșitul *clasei a II-a*, elevul poate: identifica elemente de limbaj plastic (punct, linie, pată, formă, culoare), materiale, instrumente și tehnici de artă valorificate într-o imagine plastică; aplica tehnici grafice, picturale, sculpturale pentru valorificarea elementelor de limbaj plastic în lucrări și compoziții; exprima în cuvinte proprii mesajul unei imagini plastice (opere create de artiști plastici, lucrări personale și ale colegilor), *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: curiozitate și admirație pentru frumosul din viață și artă; interes pentru creativitate și gust estetic în exprimarea sinelui; respect față de valorile naționale și cele ale altor culturi.

La sfârșitul *clasei a III-a*, elevul poate: recunoaște elemente de limbaj plastic, materiale, instrumente și tehnici de artă valorificate într-un peisaj și în alte imagini plastice; aplica elemente de limbaj plastic în realizarea compozițiilor figurative/nonfigurative; explica în cuvinte proprii caracteristici specifice creațiilor de artă universală și națională, *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: curiozitate și admirație pentru frumosul din viață și artă; interes pentru creativitate și gust estetic în exprimarea sinelui; respect față de valorile naționale și cele ale altor culturi.

La sfârșitul *clasei a IV-a*, elevul poate: descrie în cuvinte proprii expresivitatea elementelor de limbaj plastic valorificate într-o imagine plastică; realiza compoziții figurative, decorative cu un subiect dat, în baza expresivității elementelor de limbaj plastic; aprecia în limbaj specific disciplinei creații de artă populară, *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: curiozitate și admirație pentru frumosul din viață și artă; interes pentru creativitate și gust estetic în exprimarea sinelui; respect față de valorile naționale și cele ale altor culturi.

REFLECȚIE

Parcurgere analitică a manualelor de *Educație plastică*

Pentru cadrele didactice, manualul trebuie să constituie un instrument de bază cu rol de proiect pedagogic deschis, de orientare îndeaproape a activității didactice în vederea realizării curriculumului.

Pentru elevi, manualul este cel mai important instrument de lucru, detaliind într-un limbaj adecvat experiențele necesare pentru ca ei să poată atinge

finalitățile stabilite prin curriculum în condițiile definite prin principiile pedagogice generale și specifice, aspectele de didactică a disciplinei.

Lucrul cu manualul, ca suport pentru învățare, constituie una dintre componentele esențiale ale competenței-cheie a învăța să înveți.

Manuale la educația plastică: Samburic E., Prisăcaru L. *Educația plastică: Manual pentru clasa a 2-a*. Chișinău: ARC, 2018. 96 p.; Canțiru I., Vatavu A., Carauș O. *Educația plastică: Manual pentru clasa a 3-a*. Chișinău: ARC și pentru clasa a 4-a: <http://ctice.gov.md/manuale-scolare>.

Această pagină reprezintă sursa legală, actuală și veridică a manualelor școlare folosite în Republica Moldova.

Pe altă platformă – *Educatie online.md* – sunt încărcate suporturile didactice deschise: manuale digitale, prezentări și exerciții <https://educatieonline.md/Manuals> și lecții video pentru elevii claselor I-XII, la toate disciplinele <https://educatieonline.md/Video>.

Activitatea în grup:

1. Identificați și comentați: a) unitățile de competență ce vizează una dintre competențele specifice disciplinei *Educația plastică*; b) unitățile de conținut, activitățile și produsele recomandate ce vizează una dintre unitățile de competență.

2. Selectați din curriculum competențele transdisciplinare specifice treptei primare de învățământ, care pot fi formate în cadrul disciplinei *Educația plastică*.

EXTINDERE

1. Completarea glosarului de termeni *AP* al studentului, lucrând cu curriculumul și cu manualele școlare.

2. Elaborarea portofoliului studentului la *Didactica educației plastice: Raport de evaluare a manualului școlar*. Comentarii generale referitor la calitatea manualului: autorii, editura și anul, conceptul manualului, structura manualului, respectarea cerințelor și sugestiilor metodologice specifice disciplinei, demersul informației, gradul de complexitate a conținuturilor; originalitatea; forma în care este prezentată informația și executările tipografice, imaginile din manual. Opinii personale și întrebări apărute.

Tema 4. ISTORIA METODOLOGIEI DE PREDARE ȘI PRINCIPIIILE EDUCAȚIEI PLASTICE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze izvoarele și etapele de dezvoltare a metodicii educației plastice;
- cunoască noțiunile de bază ale metodicii educației plastice;
- analizeze principiile din perspectiva didacticii educației plastice.

Unități de conținut:

- Izvoarele și etapele de dezvoltare a metodicii educației plastice
- Principiile didactice: abordare din perspectiva didacticii educației plastice

Termeni-cheie: istoria metodologiei de predare a artelor plastice, principii didactice generale, principii didactice specifice educației plastice.

EVOCARE

Discuție dirijată

Dezvoltarea deprinderilor de a desena a început încă din timpurile cele mai vechi. Drept exemplu pot servi desenele executate pe pereții peșterilor, care reprezintă diferite animale și scene de vânătoare.

Omul primitiv desena cu cărbune sau piatră ascuțită. Mai întâi executa desenul în cărbune, apoi cu o piatră ascuțită adâncea conturul lui și după aceea îl acoperea cu o culoare. Toate aceste desene purtau un caracter magic și reprezentau forma gândirii din acea perioadă.

Învățământ în paleolit nu a existat; el apare mai târziu, când începe să se dezvolte meșteșugăritul. Omul folosea desenul pentru a înfrumuseța lucrările sale. Tot atunci încep să apară metodicile de învățământ preluând forma meșterul – elevul. Meșterul lămură ucenicului cum să lucreze, cum să îndeplinească un ornament sau un element necesar.

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Izvoarele și etapele de dezvoltare a metodicii educației plastice (secvențial)

Istoria metodologiei de predare în Egiptul antic. Pentru prima dată întâlnim desenul ca obiect de cultură generală în Egiptul antic. Sistemul de învățământ era destul de strict. Pentru cea mai mică abatere de la reguli elevii erau pedepsiți.

Metodele și procedeele erau unice din motivul că regulile de desenare erau stricte. Egiptenii au pus baza teoretică a desenului. Studiul desenului se baza nu pe studierea și cunoașterea lumii înconjurătoare, dar pe învățarea schemelor și copierea lor.

Istoria metodologiei de predare în Grecia antică. Pictorii din această perioadă destul de mult au îmbogățit metodologia de predare a artelor plastice. Ei cheamă tinerii pictori să studieze realitatea, să găsească în ea frumosul și considerau că cel mai frumos din lume este omul. În multe lucrări teoretice pictorii greci au scris precum că în lume există o strictă legitate și sensul frumosului constă în armonia întregului cu detaliile.

În anul 432 î.e.n. renumitul sculptor Policlet a scris un tratat despre corelația proporțiilor între părțile componente ale corpului uman. Pentru ilustrarea teoriei sale a creat statura Dorifor, care a început să fie folosită ca material ilustrativ.

Către sec. IV î.e.n. în Grecia existau deja câteva școli: școala din Sichion, școala din Efes, școala din Fivan. Școala din Sichion a fost fondată de Eapon. Se baza pe legile naturii stricte. Ei spuneau că în timpul desenului după natură omul nu doar urmărește obiectul, ci și cunoaște construcția lui.

Panfil a introdus arta plastică ca obiect de cultură generală în toate școlile din Grecia antică. Tot el a introdus principiile de bază și științifice râvnind către marea exactitate a desenului. Pe așa școli era scris: „Aici nu se admit oameni care nu cunosc geometria”. Geometria era obligatorie pentru că dezvoltă gândirea spațială și ușurează procesul de construire a desenului.

Panfil avea deja sistemul său de învățământ. Metodologia se baza strict pe condițiile teoretice. Cursul de învățământ dura 12 ani. Pentru școală se plătea un talant care era egal cu 26,196 kg de aur.

În Grecia desenau pe plăci de lemn, care erau prelucrate prin două metode: 1) suprafața era acoperită cu un strat subțire de ceară, iar în loc de creion foloseau un bețișor de os sau alt material; 2) pentru lucru în culoare suprafața era acoperită cu culoare albă. Această metodă era folosită în Atena.

REALIZAREA SENSULUI

Discuție dirijată

Pentru realizarea cât mai eficientă a finalităților *educației plastice* se propune ca procesul predării-învățării să fie axat pe următoarele principii specifice educației plastice: principiul conexiunii teoriei cu practica; principiul unității dintre senzorial și rațional; principiul percepției globale; principiul educației artistice în baza valorilor autentice; principiul unității percepției și creației; principiul etno-cultural, principiul unității dintre autoexprimarea elevului și dezvoltarea creativității.

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.2. Principiile didactice privite din perspectiva activităților specifice educației plastice

- *Principiul conexiunii teoriei cu practica* – asigură îmbinarea la activitățile de educație plastică a actului de însușire a cunoștințelor teoretice cu actul de formare a priceperilor și deprinderilor practice în baza cunoștințelor teoretice.

- *Principiul unității dintre senzorial și rațional* – exprimă necesitatea studierii operelor de artă plastică prin intermediul simțurilor, cunoașterea senzorială a imaginilor artistico-plastice; reper pentru facilitarea înțelegerii particularităților operei de artă plastică, a cunoașterii logice, raționale.

- *Principiul percepției globale, unitare a formei și conținutului operei de artă* – asigură perceperea operei de artă plastică în integritatea formei și a mesa-

jului, formarea capacității de pătrundere în mesajul operei prin intermediul formei; denotă necesitatea conexiunii aspectelor formale și de conținut în receptarea operei de artă plastică.

- *Principiul educației artistice în baza valorilor autentice* – implică folosirea la activitățile de dezvoltare a percepției artistice a operelor valoroase, de o anumită tradiție culturală națională și universală (e necesar ca elevii să perceapă, prin comparație, și opere false, kitsch-uri – pentru cultivarea unei atitudini corecte față de valorile artistice).

- *Principiul unității percepției și creației* – presupune predarea-învățarea fiecărei teme din curriculum prin conexiunea mai multor genuri de activitate: examinarea materialului didactic, audierea muzicii sau lectura unor texte corespunzătoare subiectului sau perioadei istorice studiate, executarea lucrului practic, analiza colectivă și individuală a lucrărilor / toate grupate optim, în fiecare caz aparte, pentru formarea competențelor.

- *Principiul etnocultural* – exprimă interferența artei profesionale, artei populare și a celei religioase. Funcționarea lui asigură păstrarea și transmiterea generațiilor viitoare a unor valori spirituale și materiale create de-a lungul veacurilor.

REFLECȚIE

Discutați cu colegii și explicați esența principiului unității dintre autoexprimarea elevului și dezvoltarea creativității. Sursa: Curriculum național, Aria curriculară arte, educație plastică, clasele V-VII Chișinău, 2019 (p.9)

https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_ed_plastica_gimnaziu_10.pdf

Discutați cu colegii și decideți ce principii ar putea să mai fie incluse în sistem educațional, care principii din cele discutate anterior ar putea fi reformulate și de ce?

Formulați argumente în vederea necesității respectării întregului sistem de principii educaționale.

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la Didactica educației plastice: Istoria metodologiei de predare a artelor plastice în Roma antică etc. Indicați sursa, pagina și dați precizări proprii.

Tema 5. FORMAREA COMPETENȚELOR SPECIFICE DISCIPLINEI *EDUCAȚIA PLASTICĂ*

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- descrie procesul de formare a competențelor specifice disciplinei *Educația plastică*;
- argumenteze alegerea strategiilor didactice conform conținutului curricular la educația plastică;
- caracterizeze metodele aplicate la predarea disciplinei școlare *Educația plastică*;
- aprecieze rolul mijloacelor didactice prin intermediul funcțiilor pe care le îndeplinesc.

Unități de conținut:

- Formarea competențelor specifice disciplinei *Educația plastică*: repere teoretice
- Pregătirea pentru activitate: exerciții de mișcare
- Exerciții-joc și activități de învățare
- Mijloace didactice specifice *Educației plastice*

Termeni-cheie: strategii didactice, metodă, mijloace, procedeu, tehnică, formarea competențelor la *Educația plastică*.

EVOCARE

Discuție dirijată

Procesul educațional trebuie organizat astfel încât elevii: să utilizeze o mare varietate de tipuri de învățare: învățarea bazată pe lucrări practice, pe cercetare, pe proiecte, pe sarcini de lucru; să aibă oportunități de a dobândi experiență artistică nu doar în clasă, ci și în afara ei: excursii în natură, excursii la muzee și galerii de artă, la concursuri de artă plastică, vizite la expoziții etc.; să învețe prin instruire directă; prin învățarea reciprocă; învățare prin excursii; învățarea în muzee; învățarea online (e-learning); învățarea ludică etc.

Formarea competențelor la *Educația plastică*. **Cum?** «prin actul de creație» = realizarea propriilor lucrări aplicând demersul de creație (trei faze: inspirația, realizarea, integrarea); «limbajul plastic» = formă, linie, punct, culoare, organizarea spațiului; «materiale de artă » = materiale artistice tradiționale și materiale noi sau netradiționale; «tehnici de lucru» = experimentări artistice (ateliere); «noțiuni elementare din domeniul artelor plastice» = vocabular adecvat.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Formarea competențelor specifice disciplinei Educația plastică: repere teoretice

Formarea competențelor la elevi se va efectua în următoarele etape:

1. *Informarea* – la această etapă are loc transmiterea și asimilarea informațiilor cu scopul formării motivației referitor la tema propusă; se vor utiliza așa metode ca: povestirea, explicația, dialogul, conversația, demonstrația (planșelor didactice, reproducerilor, lucrărilor practice etc.), vizionarea filmelor, expozițiilor, vizitarea galeriilor de artă, muzeelor, atelierelor artiștilor plastici etc.

2. *Consolidarea* – se desfășoară procesul de asimilare de către elevi a noțiunilor teoretice prin acțiuni practice (exersări) cu scopul formării/dezvoltării anumitor competențe în domeniile psihomotor, cognitiv și afectiv; se însușesc diverse aspecte funcționale ale elementelor de limbaj plastic, a mijloacelor materiale, plastice și artistice, a structurilor compoziționale etc.

3. *Aplicarea* – la această etapă are loc organizarea procesului de predare-învățare cu scopul de a forma diverse competențe de aplicare a cunoștințelor obținute în activitatea practică (realizarea lucrărilor plastice în diverse domenii, valorificarea materialelor și tehnicilor de artă), comunicarea artistică cu operele de artă și dezvoltarea percepției artistice a operelor de artă plastică, dezvoltarea creativității.

4. *Crearea* – presupune organizarea condițiilor favorabile pentru creația artistico-plastică a elevilor; formarea competențelor de creare a compozițiilor plastice prin explorarea instrumentelor și materialelor de artă tradiționale și netradiționale, experimentarea tehnicilor de artă în diverse domenii (grafică, pictură, sculptură, artă decorativă, ceramică etc).

Se va aplica principiul interdisciplinarității în producerea lucrărilor creative: pictură – muzică, artă decorativă – teatru, sculptură – dans, grafică – literatură etc. Această etapă se va finaliza cu organizarea expoziției lucrărilor copiilor, care va avea ca scop stimularea creativității și formarea motivației la elevi și dezvoltarea competențelor de verbalizare a ideii plastice și de critică constructivă.

În procesul realizării acestor etape, cadrele didactice vor ține cont de relația dintre particularitățile de vârstă și cele individuale ale elevilor. Această relație imprimă o variabilitate și individualitate în dezvoltare, proprie fiecărui copil. Tratarea individuală în procesul educațional este nu altceva decât orientarea acțiunii individuale în funcție de profilul psihologic individual al elevului, deoarece orice trăsătură specifică vârstei se va manifesta deosebit într-un caz individual.

Suport nr.2. Pregătirea pentru activitate: exerciții de mișcare

Primele activități de învățare sunt pentru abilitatea motrică generală, prin exersarea unor gesturi fundamentale. Copilul de vârstă școlară mică trebuie ajutat să deprindă câteva mișcări specifice activităților de mânăuire a unor instrumente. Printre acestea se înscriu cele descrise în continuare.

a) *Gestul rectiliniu* constă în mișcări de translație (dus-întors) de tip orizontal – de la dreapta la stânga și de la stânga la dreapta, precum și de tip vertical – de sus în jos și de jos în sus. Exercițiile pot fi continuate combinat, în mod alternativ, din gesturi orizontale și verticale executate cu mâna, apoi cu mâna ținând pensula sau creionul. Aceste mișcări vor fi utilizate frecvent la colorarea unor suprafețe, dar sunt propice atât la exercițiile de scriere, cât și la muzică.

b) *Gestul rotativ* constă în mișcări de rotație de la dreapta la stânga și invers, dinspre înăuntru în afară și invers. Exercițiile imită gestul de desenare imaginară a unor forme rotunde. Sunt executate cu mâna în aer, cu gesturi largi, care vor fi reduse la nivelul băncii doar cu degetele mâinilor. Vor urma aceleași mișcări, de data aceasta mânuind pensula uscată pe suprafața băncii.

c) *Gestul polimorf* îmbină mișcări variate, complexe, în mai multe direcții, care vor ajuta la dezvoltarea motricității necesare la mânuirea unor instrumente de scris și desenat. Pot fi efectuate exerciții de închidere și deschidere a degetelor, frecarea palmelor înainte și înapoi, urmată de rotirea mâinilor și imitarea spălatului acestora. Execuția mișcărilor presupune un antrenament necesar pentru dozarea efortului și respectarea unor norme.

În timpul exercițiilor de dezvoltare a motricității elevii imită gesturile efectuate de profesor. Pot fi folosite exerciții de pantomimă pe fond muzical adecvat, metronomul, poezii. Exercițiile de încălzire pot conține și sugestii de genul picură ploaia (vârfurile degetelor ambelor mâini ating ritmic banca), bate vântul (brațe verticale legănate stânga-dreapta), rândunica zboară (brațe legănate oblic). Este de preferat ca acestea să fie însoțite de cântecele învățate la ora de educație muzicală.

Nu în ultimul rând, este de semnalat grija pentru asigurarea stării de sănătate a școlărilor. În ultima vreme se constată o diminuare a acestui interes. Băncile clasice au fost înlocuite cu mobilier volant care nu asigură confortul optim școlarului mic. De dragul *modernizării*, utilizatorul a fost pierdut din vedere. Pe tot timpul activităților, profesorul trebuie să urmărească și să corecteze poziția copiilor, pentru a preîntâmpina apariția viciilor de postură (cifoze, scolioze). Nici calitatea luminii nu trebuie neglijată, deoarece *lumina ochilor* este prețioasă (*apud*: S.Drăghicescu, 2007, p.15)

Suport nr.3. Exerciții-joc și activități de învățare

Cum jocul este specific vârstei copilăriei, activitățile de învățare la educație plastică se bazează pe *exerciții-joc*.

Pentru identificarea materialelor și a instrumentelor specifice artelor plastice (pensule, pastile, creioane colorate, tuburi de tempera, paletă, plastilină) pot fi inițiate jocuri de tipul „Săculețul (coșul, cutia) cu surprize” și „Caută și folosește”. Elevii vor avea pregătite pe mese coli de desen și materiale, de exemplu, cre-

ion negru, creioane colorate și carioca (roșu, galben, albastru, verde, portocaliu, violet). Într-un săculeț vor fi puse materiale identice.

Un copil desemnat va căuta în săculeț și va scoate un obiect. După ce va identifica obiectul și-l va denumi, se va da comanda „Căutați și folosiți”. Cu un obiect asemănător celui descoperit pe masa de lucru, fiecare va desena linii, puncte, forme care figurează ceva, dorit sau nu. Se va sugera folosirea gesturilor rectilinii de tip orizontal și vertical, precum și a celor rotative. Se va lăsa un timp de lucru (maximum 5 minute), după care se va extrage un alt obiect. În final vor fi expuse creațiile și va fi analizat modul de compunere a spațiului plastic.

Elevii pot fi antrenați în discuții și jocuri de identificare a materialelor și instrumentelor de lucru atât în colectiv, cât și pe baza unor fișe individuale. Un joc improvizat poate fi „Ghici ce meserie au?”. Se realizează prin observații directe asupra unor imagini sau pe bază de ghicitori.

Discuțiile vor fi purtate pentru găsirea elementelor care au condus la depistarea meseriilor indicate de ghicitori. Fișele individuale vor conține imagini cu materiale specifice artelor plastice, printre care vor fi strecurate și obiecte străine. Se va cere fie alegerea obiectelor necesare la desen, fie eliminarea celor care sunt în plus. În final se va solicita elevilor să realizeze exerciții menite să ajute la însușirea modului de utilizare a unui material. De exemplu: Jucăria și creionul preferat; Frunze sau Fructe colorate în carioca; Soarele și norii – colaj cu hârtie glasă.

Cerințele fișei individuale pot fi concretizate și într-un joc colectiv „Cine este în plus?”. Pe catedră vor fi puse blocuri de desen, creioane, cutii cu acuarele, cariocă, borcănășe, paletă, pensule, tuburi de culori, un stetoscop, o mătură, un clește, o bucată de lemn, un carton, o gălețușă, o stropitoare, un ghiveci de floare etc.

Împărțiți pe echipe, elevii trebuie să observe obiectele într-un timp dat. Li se va solicita să elimine obiectele care nu folosesc la desen și să justifice în ce meserii ar fi mai potrivite. Obiectele rămase vor fi denumite și li se va stabili utilitatea. Câștigă echipa care va reuși să descopere în cel mai scurt timp materialele și instrumentele folosite la desen și care va putea justifica alegerea făcută. Se pot stabili punctaje pe baza fiecărui obiect corect ales.

Un alt exercițiu are rolul de a familiariza elevii cu procedeul tehnic de folosire a pensulei și a acuarelei. Vor fi alese 3 pastile de acuarele (roșu, galben, albastru), pensule rotunde medii, pahare cu apă, coli albe de hârtie. Copiii vor observa că în stare uscată pensula și acuarelele nu au darul să coloreze hârtia. Acest lucru va fi posibil numai după ce fluidizăm culorile pigment.

Procedeul tehnic reclamă pensula înmuiată în apă. Vor fi picurate 2-3 picături de apă pe fiecare pastilă aleasă, fără a o atinge cu pensula sau cu degetul. Prin udarea pastilelor se produce înmuierea lor. Apa picurată nu trebuie să bălțească, ci

doar să ude pastilele. Cu pensula udă se va freca ușor pastila înmuiată și culoarea fluidizată va putea fi transportată pe suprafața dorită etc. (*apud*: S.Drăghicescu, 2007, p.16)

Arta implică sensibilitate, delicatețe, grijă față de materiale și instrumente. Se poate apela la formule de genul: „mângâiem hârtia; ne plimbăm ușor de la stânga la dreapta și înapoi; brutalitatea doare; hârtia scâmoșată suferă și plânge; culoarea să cânte, să nu țipe”.

Pentru adepții lui „nu pot” sau „nu știu” să folosim îndemnurile: „așa cum poți e foarte bine, totul este să vrei să poți, nimeni nu s-a născut învățat să știe tot, învățăm să știm, încercă și vei reuși!”

La sfârșitul tuturor activităților de învățare lucrările vor fi prinse cu agrafe de birou pe sfoară întinsă la tablă, asemeni rufelor puse la uscat. Permanent o echipă de elevi va fi desemnată cu organizarea expoziției pentru analiza, autoanaliza și evaluarea activității.

Ceilalți elevi vor avea sarcini gospodărești de îndeplinit (apa murdară va fi vărsată în găletușă, vor fi curățate instrumentele și locul de muncă, se vor strânge materialele și vor fi puse la locul lor). Curățenia și ordinea se învață și elevii claselor primare capătă priceperi și deprinderi durabile dacă sunt antrenați și stimulați să exerseze în acest sens pe tot parcursul claselor primare.

Criteriile de evaluare au în vedere atingerea obiectivului de referință, respectarea cerințelor temei, folosirea corectă a materialelor și a instrumentelor de lucru, acuratețea execuției, gradul de finalizare prin acoperirea suprafețelor cu toate elementele studiate, bogăția cromatică, calitatea mesajului, originalitatea prezentării și creativitatea.

Suport nr.4. Mijloace didactice specifice Educației plastice

În procesul formării competențelor la elevi profesorul utilizează un sistem de mijloace didactice. Mijloacele didactice reprezintă ansamblul instrumentelor materiale, naturale, tehnice etc., selectate și adaptate pedagogic la nivelul metodelor și al procedurilor de instruire pentru realizarea eficientă a sarcinilor proiectate la nivelul activității de predare-învățare-evaluare.

1) Mijloace didactice specifice EP: figuri și corpuri geometrice, jucării, materiale sportive, manuale și ghiduri de educație plastică, albume de artă, reproduceri, obiecte de artizanat și de menaj, insectare, păsări împăiate, unelte de muncă, plante și flori naturale, fructe/ legume, modele.

2) Gruparea modelelor: după criteriul formei lor; modele de forme poliedrice compuse; modele cu forme rotunde; după materialele din care sunt fabricate: modele din lemn, fără vopsea și luciu; modele din ceramic; modele din porțelan; după culorile lor: obiecte în culori de contrast; colecții de planșe didactice cu obiecte de artă populară, de corpuri geometrice.

3) Mijloacele tehnico-didactice: platforme și instrumente de predare-învățare la distanță; instrumentele pentru comunicarea sincronă: Zoom, Google Meet etc., care deja au fost utilizate, rămân a fi recomandate în continuare; instrumente de gestionare a clasei de elevi: moodle, Google classroom etc., sunt propuse din considerentele că pot lăsa dovezi ale activității școlare pentru toți beneficiarii procesului educativ (elevi, cadre didactice, părinți); instrumente de evaluare pot fi create în: Kahoot, Quizizz etc., exerciții interactive pentru stimularea creativității pot fi create în programele: Mentimeter, Canva; oportunitatea utilizării tablei interactive online etc.

Atât pentru disciplina *Educația plastică*, cât și pentru alte discipline școlare se vor utiliza instrumente creatoare de cărți digitale (de exemplu, Book Creator, Flipsnack etc.) și cele de creare a benzilor animate (Animaker, Pixton), care vor întregi procesul de învățare la distanță.

REFLECȚIE:

Joc didactic: Cutia metodelor didactice

Extrageți prin tehnica Mâna Oarbă jetoane cu 2 metode general didactice tradiționale și moderne.

Identificați specificul aplicării metodelor respective în cadrul lecției de educație plastică, cu precizarea clasei, unităților de competență și de conținut din curriculum, dar și 2-3 exerciții relevante din manualele în uz.

Analiza lecțiilor filmate. Priviți materialele video de mai jos. Stabiliți metode și mijloace utilizate în predarea-învățarea educației plastice; algoritmul de aplicare; avantajele și dezavantajele etc.

<https://educatieonline.md/Video?class=2&discipline=17>

https://www.youtube.com/watch?v=IEhHZ0zpx3o&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

https://www.youtube.com/watch?v=j8yPz9yg3g&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

<https://www.youtube.com/watch?v=X-jyuYKIMEY>

<https://www.youtube.com/watch?v=j8-yPz9yg3g>

Joc de rol. Întrunirea metodică cu tema:

1) Metodologia familiarizării elevilor cu ramurile, genurile, speciile artelor plastice.

2) Metodologia familiarizării elevilor cu elementele de bază ale expresivității plastice.

3) Metodologia familiarizării elevilor cu teoria culorilor în artele plastice.

4) Metodologia familiarizării elevilor cu legitățile, principiile, schemele în realizarea compoziției.

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la *Didactica EP*: Exerciții-joc și activități de învățare.

2. Organizarea seminarului instructiv-metodic pentru *cadrele didactice* la Educația plastică cu genericul: *Excursia – premisa dezvoltării armonioase a elevilor mici*. Conținuturi: funcțiile excursiei ca proces de cunoaștere; excursia ca proces pedagogic; rolul și locul excursiilor în predarea-învățarea-evaluarea educației plastice; metodică efectuării excursiilor; vizitele la galeria de artă, muzeu, atelierul de creație și rolul lor în educația plastico-artistică și estetică a școlarului mic etc.

Surse utile:

„Excursie la Muzeul Național de Artă al Moldovei online”

https://www.youtube.com/watch?v=oDQLzhvC02A&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

Registrul muzeelor din Republica Moldova

<https://icom-moldova.mini.icom.museum/icom-moldova/muzeele-moldovei/>

Tema 6. ACTIVITĂȚI CREATIVE UTILIZATE ÎN CADRUL ORELOR DE EDUCAȚIE PLASTICĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- definească conceptele: creativitate; activitate creativă;
- analizeze activitățile creative utilizate în cadrul orelor de Educație plastică;
- aplice diverse activități creative în cadrul orelor de Educație plastică.

Unități de conținut:

- Noțiunea de creativitate
- Activități creative utilizate în cadrul orelor de Educație plastică
- Atelierul de creație

Termeni-cheie: creativitate, proces creativ, activități creative.

EVOCARE

Exprimați opinia în legătură cu afirmația de mai jos

A fi creator, în sens general, înseamnă a fi capabil să stabilești legături artistice noi, neașteptate, între cunoștințele dobândite sau între acestea și cele noi, a face combinații cu o anumită intenție, întrucât activitatea creativă are întotdeauna un scop clar conturat. Dar, orice activitate creatoare presupune mai întâi un ba-

gaj de cunoștințe temeinic însușite. De aceea, copilul trebuie lăsat să exploreze lumea înconjurătoare ca apoi să poată să utilizeze ideile sale originale. De la creativitate la creație poate fi un drum lung și anevoios.

Discuție ghidată

Deși nu exista până în prezent o unanimitate de păreri în privința definirii creativității, considerăm că aceasta poate fi circumscrisă referindu-ne atât la produsul procesului, cât și la procesul însuși.

Creativitatea nu poate fi însă identificată întru totul nici cu gândirea divergentă, deoarece creativitatea nu este un fenomen unidimensional și monovariabil. Ea implică, deopotrivă, și alte capacități: cogniție, procese mecanice, anticipare figurativă, producție convergentă, abilități evolutive.

Creativitatea se relevă și se definește ca o însușire deosebit de complexă a întregii personalități, care implică, alături de componentele intelectuale, pe cele afective, voluntare, caracteriale.

Activitatea în grup. Priviți materialele video de mai jos și analizați: *Creativitatea copilului*

sursa 1. <https://youtube.com/watch?v=mbG4yKsCWnk&feature=share>

sursa 2. https://www.youtube.com/watch?v=WoMMdF5MOF4&ab_channel=Activit%C4%83%C8%9BieducativecuEmilia

sursa 3. https://www.youtube.com/watch?v=HdlLy9g6Y_c

Elaborați manifestul pentru profesori. Răsfoiți colecția de citate de creativitate pentru a vă inspira și a vă încuraja (*A se vedea: <https://mesajele.com/motivationale/citate-despre-creativitate-cuvinte-inspirationale-ale-intelepciunii/>*)

Manifestul pentru elevi	Manifestul pentru profesori
Construiește-ți fantezia!	C.....!
Riscă! Fără curaj nu se poate face nimic nou!	R.....!
Evită să imiți pe alții!	E.....!
Acordă importanță tuturor ideilor care îți trec prin minte!	A.....!
Trebuie să nu renunți prea ușor în situații dificile!	T.....!
Important e să faci ceea ce iubești și poți face bine!	I.....!
Visează cu ochii deschiși!	V.....!
I/Învață să lucrezi cu alții!	I/Î.....!
Tot de ce ai nevoie pentru a reuși e efort și istețime!	T.....!
Acționează, explorează, bucură-te de calitățile tale!	A.....!
Teamă să nu-ți fie de greșeli! Ele sunt porți spre descoperire!	T.....!
Evită critica și comoditatea!	E.....!

REALIZAREA SENSULUI

Citiți suportul. Propuneți și alte exemple de activități creative

Suport nr.1. Activități creative utilizate în cadrul orelor de educație plastică

Toate activitățile creative propuse se bazează pe premisa: „Importantă este stimularea procesului creativ și nu crearea de produse artistice”. Unele activități (de 15-20 de minute maximum) pot fi utilizate la începutul orei de educație plastică, în etapa de prezentare a materialului stimul, iar cele care au o durată de 30-45 de minute pot fi realizate la orice oră de educație plastică, adaptând-o la tema fixată în curriculum.

(A se vedea: <https://www.qdidactic.com/didactica-scoala/didactica/activitati-creative-utilizate-in-cadrul-orelor-de-ed212.php>)

1. Pata de culoare. Timp de lucru: 45 de minute

Motto: „Imaginația se simte liberă numai atunci când lasă pe moment la o parte teama de a greși.” (A.Toffler)

Obiective: să-și dezvolte capacitatea de elaborare prin valorificarea unei pete de culoare (elaborare = capacitatea de transformare și combinare de date în procesul de construcție mentală); să-și dezvolte capacitatea de interpretare abstract-verbală a figurativului; să-și dezvolte capacitatea de analiza propriile lucrări.

Mod de desfășurare: activitate individuală.

Fiecare elev primește o foaie de bloc de desen, A4, pe care se află o pată de culoare (culoarea și forma petei poate să difere de la un elev la altul). Observă timp de câteva minute pata de culoare și încearcă să-i dea un sens, prin adăugare de elemente în interiorul/exteriorul ei.

Sarcini: Pornind de la pata de culoare din fața voastră, realizați o lucrare în tempera sau acuarele.

Recomandări:

- Priviți cu atenție pata de culoare și încercați să-i dați o formă precisă și un sens.
- Puteți interveni asupra petei de culoare, modificându-i forma sau adăugându-i noi culori sau elemente în interiorul sau exteriorul ei, astfel încât să devină parte integrantă a lucrării.
- Încercați să nu acoperiți pata cu o altă culoare, astfel încât să nu mai poată fi distinsă!
- După ce ați terminat lucrarea și sunteți mulțumiți de ea, dați-i un titlu cât mai interesant (se acceptă și titlurile ironice sau glumețe), apoi fiecare dintre voi își va prezenta în fața colegilor lucrarea.

2. Cum reparăm lucrarea? Timp de lucru: 45 de minute

Motto: „Greșelile sunt porți spre descoperire.” (James Joyce)

Obiective: să găsească soluții noi când situația se schimbă; să-și dezvolte

capacitatea de rezistență la închidere prematură (capacitatea de rezistență la figura indusă sau de rezistență la „gestalt”); să-și dezvolte capacitatea de a analiza propriile lucrări.

Mod de desfășurare: activitate individuală.

Elevii încep să realizeze o lucrare pe o anumită temă dată. După ce au pictat cam jumătate din lucrare, învățătoarea intervine în fiecare lucrare cu un element grafic sau cu o pată de culoare în dezacord cu armonia elementelor pictate. Fiecare elev suferă un „șoc” în urma acestei intervenții, care are rolul de a-l mobiliza în „repararea” desenului. Această tehnică a „reparării” se poate utiliza la orice altă temă în cadrul orei de educație plastică.

Sarcini:

- „Reparați” lucrarea astfel încât, în final, pata inestetică să nu deranjeze, ci, dimpotrivă, să devină un element de atracție al lucrării.
- După ce ați terminat, fiecare va veni în față cu lucrarea și ne va explica cum a reparat-o .

Recomandări: Încercați să nu acoperiți pata cu o altă culoare și să-i dați o formă cu sens.

3. Descoperă forme noi! Timp de lucru: 20 de minute

Motto: „Imaginația este mai importantă decât cunoașterea.” (A.Einstein)

Obiective: să-și dezvolte capacitatea de rezistență la închidere prematură (sau de rezistență la „gestalt”); să-și dezvolte capacitatea de a analiza propriile lucrări.

Mod de desfășurare: activitate individuală și pe grupe. Activitatea se desfășoară individual, apoi în echipă. Pe o coală A4 sunt desenate linii de diferite tipuri, la întâmplare. Fiecare participant primește o astfel de foaie, având sarcina de a completa liniile trasate, astfel încât să obțină obiecte diferite.

Sarcini:

- Pornind de la liniile trasate, desenați obiecte fără a stabili o legătură între acestea.
- Încercați să desenați ceva la care altcineva nu s-ar gândi.

Recomandări:

• Înainte de a desena, priviți timp de 5 minute liniile trasate și încercați să vă imaginați obiectele pe care le-ați putea desena pornind de la aceste semne. Puteți așeza foaia în ce poziție doriți.

• Alegeți în cadrul fiecărei echipe câte un obiect din cele desenate de membrii grupului pentru fiecare semn dat. Decupați aceste obiecte și puneți-le într-un plic. Obiectele din plic vor fi grupate în funcție de semnul dat și lipite pe o coală A2, realizându-se o lucrare de grup.

4. Firul de ață încâlcit (labirintul). Timp de lucru: 20 de minute

Motto: „Ținând cărarea, schiopul îl întrece pe omul iute, dar care pierde drumul.” (Fr.Bacon)

Obiective: să descopere cât mai multe forme ascunse în labirintul liniilor trasate la întâmplare; să reconstituie figurile incomplete; să recunoască formele delimitate în lucrările celorlalți participanți; să participe cu sugestii la activitatea în grup.

Mod de desfășurare: activitate individuală.

Cu ochii închiși subiecții trasează linii fără să desprindă creionul de pe foaie, până când învățătorul spune „stop!”. După ce au deschis ochii, privesc cu atenție liniile trasate și încearcă să descopere în țesătura liniilor cât mai multe forme, obiecte al căror contur va fi îngroșat cu creionul sau direct cu pensula. Se pot adăuga elemente în exteriorul sau în interiorul formei pentru a-i da sens. Se pot picta formele obținute în final.

Sarcini:

- Cu ochii închiși, vă rog să trasați o linie la întâmplare, fără să ridicați creionul de pe hârtie și fără să vă gândiți la ceva.
- Lăsați mâna să miște liber creionul pe foaie, fără să vă fie teamă că o măzgăliți; când vă spun „stop!”, deschideți ochii și observați cu atenție liniile desenate.
- Veți observa cum diferite forme au luat naștere din liniile suprapuse.
- Descoperiți-le și îngroșați-le conturul cu creionul, ca să le puteți vedea mai bine; după ce ați scos la iveală formele, obiectele, asupra cărora puteți interveni prin adăugarea de elemente necesare, vă rog să le pictați, ignorând celelalte linii trase la întâmplare.

Recomandări: încercați să descoperiți cât mai multe figuri; așezați foaia în diferite poziții pentru a identifica mai ușor formele desenate.

5. Doar trei linii ? Timp de lucru: 30 de minute

Motto: „Dacă nu te poți afirma prin talent, te poți remarca prin muncă.”
(Dave Weinbaum)

Obiective: să găsească soluții originale și variate într-o situație dată; să dea un titlu cât mai original lucrării.

Mod de desfășurare: activitate individuală și în diadă.

Fiecare elev trasează trei linii cu markerul, la întâmplare, pe o foaie albă de desen, urmând ca aceste foi să fie schimbate între elevi (sau liniile vor fi trasate de către învățătoare). Pornind de la aceste linii, ei trebuie să realizeze un desen pe care să-l picteze (sau să-l coloreze cu creioane colorate) și căruia să-i dea un titlu cât mai interesant. În final, se vor schimba din nou foile și se vor face aprecieri asupra lucrărilor în legătură cu originalitatea soluțiilor.

Sarcini:

- Trasați trei linii cu markerul dat, fără să vă gândiți prea mult.
- Schimbați foile între voi și priviți timp de câteva minute liniile trasate de colegii voștri și gândiți-vă ce ați putea desena pornind de la aceste linii.

Recomandări:

- Nu exista un mod greșit sau corect de a completa liniile date.

- Nu va îngrijorați dacă rezultatul nu va fi reușit din punct de vedere artistic. Importantă este ideea. De aceea fiți imaginativi și simțiți-vă bine!
- Dați un titlu cât mai interesant lucrării voastre.

REFLECȚIE

Atelierul de creație în cadrul orelor practice

1. Poezia ilustrată prin desen. Timp de lucru: 45 de minute

Motto: „Originalitatea nu constă în a spune ceea ce nimeni nu a mai spus până atunci, ci în a spune exact ceea ce crezi tu însuși.” (James Stephens)

Obiective: să illustreze versurile selectate dintr-o poezie; să redea prin pictură idei și sentimente desprinse din versurile extrase; să asocieze versurile cu lucrările realizate de ceilalți studenți.

Mod de desfășurare: activitate individuală.

Într-un săculeț sunt puse atâtea bilețele câți studenți sunt în total, pe fiecare fiind scrise versuri din diferite poezii. Fiecare student extrage câte un bilețel și citește versurile scrise pe el. Sarcina fiecăruia este de a ilustra într-un mod original versurile respective. În final, bilețelele cu versuri sunt puse din nou în săculeț. Toate lucrările vor fi expuse la panou, iar un student va extrage pe rând câte un bilețel și va citi versurile. Ceilalți recunosc lucrările care ilustrează versurile respective.

2. Palmele mele. Timp de lucru: 45 de minute

Motto: „Nu există probleme, ci doar ocazii de a fi creativ.” (Dorye Roettger)

Obiective: să găsească soluții variate la o problemă dată; să aprecieze ideile originale ale colegilor.

Mod de desfășurare: activitate individuală.

Se așează palmele una în fața celeilalte pentru a forma un fluturaș. După ce se trasează conturul palmelor, se desenează un model în interiorul acestora și corpul fluturașului. Palmele pot fi așezate și în alte poziții, iar studenții trebuie să deseneze ceva pornind de la contururile palmelor lor.

3. Diafilmul – Joc în lanț. Timp de lucru: 45 de minute

Motto: „Inspirați-vă de la natură; este un izvor inepuizabil de idei.” (M.Roco)

Obiective: să compună o scenă în care apare ca personaj o fetiță aflată într-o anumită ipostază; să ordoneze scenele realizate de către toate perechile și să alcătuiască o poveste pe baza lor.

Mod de desfășurare: activitate în diadă și frontală.

Studenții sunt grupați și lucrează câte doi. Primesc cartonașul cu silueta unei fetițe (*silueta fetiței apare în 10 ipostaze: stând în picioare cu fața; stând în picioare cu spatele; șezând, mergând, alergând, râzând, plângând, aplecată, culcată, tinând ceva în mână*) pe care o lipesc pe foaie, completând apoi tabloul după cum doresc.

În final, ordonează scenele, le lipesc una lângă alta, iar un student din fiecare pereche povestește întâmplarea din scena pe care a desenat-o cu colegul său. Se fac aprecieri.

4. Jumatate tu, jumătate eu. Timp de lucru: 45 de minute

Motto: „Creativitatea nu înseamnă să găsești un lucru, ci să faci ceva din el după ce l-ai găsit.” (James Russell Lowell)

Obiective: să găsească o soluție originală în recompunerea unei imagini; să aprecieze pozitiv inventivitatea colegilor care au completat jumătatea lucrării.

Mod de desfășurare: activitate individuală.

Studentii vor desena pe mijlocul colii (albe sau colorate) un subiect la alegere sau li se va da o temă. După ce au terminat de desenat și colorat (de preferat cu creioane colorate), studenții vor tăia cu o foarfecă foaia pe jumătate (*linia de demarcație va fi numai pe orizontală sau numai pe verticală, la latitudinea învățătoarei*). Fiecare student va rămâne cu o jumătate din desenul propriu. Cealaltă jumătate va fi reținută de profesoară/profesor.

Urmează schimbul de jumătăți între colegi. Se pot numi studenții care să facă schimb (*sau li se va permite să facă acest schimb cu acei colegi cu care doresc ei*). Astfel, fiecare student va primi câte o jumătate dintr-o lucrare pe care o va lipi pe o foaie de bloc de desen. Privesc cu atenție jumătatea desenată și încearcă să refacă desenul. În final, lucrările vor fi expuse, iar profesoara va arăta jumătatea lipsă a desenelor completate. Se va observa dacă soluția oferită de cel care a primit jumătatea este mai interesantă sau asemănătoare cu cea inițială (cea originală). Exemple de titluri orientative: „Orașul nostru”, „Strada mea”, „La florărie”, „Acvariul”, „La patinoar”, „Personaje dintr-un film de desene animate” etc.

5. Celule. Timp de lucru: 45 de minute

Motto: „Imaginația nu este decât fructul memoriei noastre.” (Pierre Bonnard)

Obiective: să găsească un număr cât mai mare de soluții; să compună o imagine de ansamblu cât mai interesantă, mai plastică.

Mod de desfășurare: activitate în diadă sau individuală.

În prima celulă este desenat un semn care se va reproduce în toate celulele dar se vor adăuga alte detalii, alte elemente. Semnul se poate reproduce și în oglindă pentru ca în final să se obțină o imagine de ansamblu cât mai plastică, mai interesantă.

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la *Didactica educației plastice: Metode de dezvoltare a creativității*.
2. Proiectarea situațiilor care provoacă declanșarea creativității.
3. Organizarea expoziției personale/de grup (lucrări plastice: desen/ pictură/ modelare etc.)

Tema 7. ACTIVITĂȚI DE EVALUARE LA EDUCAȚIA PLASTICĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze metodele de evaluare generale și specifice educației plastice;
- analizeze metode și tehnici de evaluare a produselor școlare la lecția de Educație plastică;
- evalueze activitatea elevilor în procesul de predare - învățare la lecția de Educație plastică;
- justifice necesitatea formării autoevaluării la lecție.

Unități de conținut:

- Specificul evaluării la disciplina *Educația plastică*
- Strategiile de evaluare la Educația plastică
- Autoevaluarea ca elementul esențial în autoreglarea învățării

Termeni-cheie: strategii de evaluare, probe de evaluare, criteriile de evaluare a lucrărilor plastice, autoevaluare.

EVOCARE

Caruselul amintirilor: *Evaluarea în cadrul lecțiilor de Educație plastică în clasele primare/gimnaziale: Nu voi uita niciodată că... Nu mi-a fost clar... Mi-a fost dificil să... A fost interesant să...*

Continuați propozițiile: *Acum am înțeles... Deja știu că... Nu voi greși niciodată la...Mă voi strădui să...*

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Specificul evaluării la disciplina *Educația plastică*

Sugestii de evaluare:

(1) Pentru a proiecta procesul evaluării și a elabora instrumente de evaluare la Educația plastică, cadrul didactic trebuie să selecteze produsul(ele) relevant(e) din lista celor recomandate (se admite și propunerea unui produs opțional) în corespundere cu unitățile de competență supuse evaluării, prin corelare cu conținutul de învățare și activitățile de învățare și evaluare recomandate.

Produsele școlare recomandate în curriculumul actual poartă un caracter generalizator, care permit realizarea unui spectru larg de lucrări plastice, compoziții individuale/colective, lucrări plane și volumetrice etc.

Astfel, sunt prevăzute următoarele produse: lucrări și compoziții plastice realizate prin utilizarea diverselor materiale, instrumente și tehnici de artă, lucrare plastică utilizând creioanele colorate, lucrare plastică utilizând acuarela/

guașa, lucrare plastică utilizând culoarea ca element de limbaj plastic, lucrare plastică utilizând punctul/liniile, lucrare plastică utilizând forma ca element de limbaj plastic, compoziție plastică, compoziție în materiale naturale, colaborarea în echipă etc.

(2) Tradițional, în funcție de momentul unui act evaluativ într-un parcurs de învățare, se disting:

- evaluarea inițială – predictivă;
- evaluarea formativă – continuă;
- evaluarea sumativă – finală.

Respectând semnificațiile acestor strategii de evaluare, se diferențiază trei tipuri de evaluare formativă: evaluarea formativă interactivă; evaluarea formativă punctuală; evaluarea formativă în etape.

Atenționăm, evaluarea în clasele I-IV se va efectua conform ECD. Toate evaluările la EP se realizează pe bază de criterii și descriptori, fără calificative. Procesul de evaluare în clasele I-IV va fi realizat pe baza Curriculumului pentru învățământul primar (2018) în conformitate cu „Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV” (2019). https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf

(3) În cadrul lecțiilor pot fi aplicate următoarele tehnici reflexive de auto-evaluare:

1. Reflecția ca mijloc de formare a stimei de sine a elevilor de vârstă școlară mică. Tipuri de reflecție: reflecția despre starea emoțională. Elevul anunță despre starea lui emoțională cu ajutorul nutrițelor cu desene stilizate;

2. Reflecția despre activitate. Pentru aprecierea activității poate fi utilizată scara succesului.

3. Reflecția despre conținut.

(4) Se recomandă ca metode de evaluare: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte, alcătuirea portofoliilor, întreținerea mapelor de lucrări, a colecțiilor de reproduceri de artă etc.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevi în mediul nonformal sau formal.

Se recomandă evaluarea lucrărilor plastice pe baza unor criterii cunoscute de către elevi sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

(5) Criterii de evaluare a lucrărilor plastice:

- realizarea temei instructive;
- reflectarea subiectului;
- utilizarea mijloacelor de expresie plastică;

- utilizarea materialelor și tehnicilor de artă;
- corelarea mijloacelor de expresie plastică, materialelor și tehnicilor de artă cu subiectul lucrării;
- compoziția: organizarea spațiului plastic, organizarea cromatică, centrul (centrele) compozițional;
- expresivitatea și originalitatea lucrării plastice;
- atitudinea individual-creativă.

(6) Pentru stabilirea nivelului de percepere artistică la elevi se recomandă drept repere următoarele criterii de evaluare:

- Perceperea fondului emoțional dominant al operei.
- Perceperea mijloacelor de expresie prin care este redat mesajul plastic.
- Sesizarea viziunii artistice a autorului reliefată în operă.
- Atitudinea față de mesajul plastic.

(7) Condiții necesare pentru realizarea eficientă a autoevaluării:

- prezentarea sarcinii de lucru (produsului) și a criteriilor de succes;
- încurajarea elevilor pentru a-și pune întrebări legate de modul de realizare a sarcinii (conștientizarea criteriilor);
- aplicarea controlată a unor grile de autoverificare;
- încurajarea evaluării în cadrul grupului sau al clasei (evaluarea reciprocă);
- completarea unei fișe de autoevaluare la finalizarea unei sarcini de lucru relevante.

REFLECȚIE

Reflecție asupra produselor evaluabile și a criteriilor de succes din Ghidul *Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar* pentru clasa a IV-a (p.47)

https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf

Completați tabelul de mai jos.

Produse	Criterii de evaluare
P1. Lucrare plastică utilizând creioane colorate/ cariocă/ vopsele de apă/ lut/ plastilină	
P2. Lucrare plastică utilizând pata /culoarea ca elemente de limbaj plastic	
P3. Lucrare plastică utilizând forma ca element de limbaj plastic	
P4. Compoziție plastică	
P5. Compoziție decorativă	
P6. Colaj. Materiale tradiționale/ moderne	
P7. Expoziție de lucrări	

Activitatea în grup. Priviți materialele video de mai jos. Stabiliți prin ce se aseamănă aceste lecții și prin ce se deosebesc. Identificați strategiile comune.

Sursa 1: Educația plastică, Clasa I, Culoarea în mediul înconjurător
https://www.youtube.com/watch?v=9OBykVOzvqs&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

Sursa 2: Educația plastică, clasa a III-a, Peisajul
https://www.youtube.com/watch?v=IEhHZ0zpx3o&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

Activitatea individuală. Identificați și descrieți tehnicile reflexive de auto-evaluare, care au fost aplicate/utilizate de către învățătorii în cadrul lecțiilor online (la alegere): de exemplu, reflecția despre starea emoțională (cu ajutorul nutrițelor cu desene stilizate); reflecția despre activitate (scara succesului); reflecția despre conținut (jurnale reflexive) etc.

EXTINDERE

Completarea portofoliului studentului la *Didactica educației plastice*: 3 probe de evaluare inițială, curentă la o unitate de învățare; clasa, la alegere (probe orale; probe scrise și probe practice)

Tema 8. PROIECTAREA DIDACTICĂ LA EDUCAȚIA PLASTICĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- clasifice obiectivele educaționale și să le raporteze la predarea conținuturilor tematice la lecțiile de Educație plastică;
- determine indicatorii de calitate a unei lecții de Educație plastică;
- fondeze alegerea strategiilor didactice selectate pentru realizarea obiectivelor propuse;
- explice abordarea inter/transdisciplinară a demersului didactic la EP;
- elaboreze proiecte didactice conform conținuturilor curriculare la educația plastică.

Unități de conținut:

- Proiectarea didactică: delimitări conceptuale
- Proiectarea lecției de Educație plastică ca un act de creație al profesorului
- Abordarea inter/transdisciplinară a demersului didactic la EP

Termeni-cheie: lecție de Educație plastică, proiect didactic de scurtă durată.

EVOCARE

Actualizarea cunoștințelor

Proiectarea demersului didactic al disciplinei se va realiza eșalonat pe două niveluri interconținuate: proiectarea de lungă durată (pentru un an școlar); proiectarea de scurtă durată: elaborarea proiectelor de lecție (sau altă formă de organizare, de exemplu, excursie).

Analizați structura recomandată a proiectului de lungă durată și a proiectului de scurtă durată, care este prezentată în Ghidul de implementare a curriculumului disciplinar.

https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Proiectarea lecției de EP ca un act de creație al profesorului

1. Cerințele didactice la lecția de EP:

- stabilirea locului și importanței lecției de EP în sistemul de lecții;
- clasificarea obiectivelor urmărite, în funcție de care se stabilește structura lecției și se aleg metode adecvate;
- elaborarea structurii metodologice specifice tipului respectiv de lecție;
- alegerea strategiilor didactice necesare realizării lecției;
- asigurarea relațiilor interdisciplinare și transdisciplinare;
- abordarea diferențiată, în funcție de particularitățile individuale ale elevilor;
- acordarea unui grad mai mare de autonomie elevilor;
- dirijarea de către cadrul didactic a activității independente a elevilor;
- organizarea informațiilor după cerințele elevilor.

2. Sunt acceptate următoarele tipuri de lecții: lecție mixtă; lecție de comunicare a cunoștințelor; lecție de formare a priceperilor și deprinderilor/ lecție de muncă independentă; lecție de recapitulare și sistematizare/ de fixare și consolidare; lecție de evaluare; lecție de creație etc.

3. Cadrul de proiectare și învățare: ERRE

Evocare: valorificarea cunoștințelor anterioare; implicarea activă a elevilor; motivarea, trezirea interesului; crearea contextului pentru formularea scopurilor proprii de învățare.

Realizarea sensului: stabilirea contactului cu informația nouă; prelucrarea informației; monitorizarea propriei înțelegeri; menținerea implicării și a interesului.

Reflecție: schimb de idei cu referință la cele studiate; crearea contextului pentru manifestarea atitudinilor față de cele învățate; aprecierea utilității temei noi; asigurarea învățării durabile; evocarea, motivarea pentru studiu independent.

Extindere: elevii realizează un transfer de cunoaștere; aplică cele însușite la ore în situații de integrare simulate; aplică cele însușite în situații de integrare autentică; își dezvoltă competențe care devin pe parcurs modele comportamentale obișnuite, firești.

4. Cerințe privind formularea sarcinilor didactice

(a) Sarcinile didactice sunt formulate în conformitate cu tematica recomandată de curriculumul la EP, de competențele specifice de format, cu subiectele lecțiilor și obiectivele operaționale ierarhizate pe niveluri. Pentru realizarea acestor sarcini, în procesul predării profesorul trebuie să-și propună și să realizeze o serie de obiective operaționale, care pot fi utilizate la fiecare activitate didactică.

(b) Cerințe privind formularea sarcinilor didactice: a) să fie clare, explicite pentru elevi; b) să fie accesibile majorității elevilor și realizabile în intervalul de timp efectiv; c) să corespundă particularităților de vârstă ale elevilor, pregătirii și experienței lor anterioare; d) să exprime comportamentul prin utilizarea verbelor de acțiune; e) să conțină condițiile de realizare a sarcinilor; f) să fie unice, logice și valide; g) să reflecte activitatea elevului/elevilor.

(c) Asigurarea stării de bine la ore este o condiție indispensabilă pentru succesul învățării disciplinei *Educația plastică*. Inserția unor elemente distractive, alternarea tipurilor de activitate, diversificarea mediilor și a mijloacelor folosite – acestea și alte modalități pot face ca elevul să vină și să învețe cu plăcere la lecții, să dobândească experiențe artistice pozitive și să le valorizeze în alte domenii și contexte.

Actualizarea cunoștințelor despre: monodisciplinaritate/intradisciplinaritate, interdisciplinaritate, pluridisciplinaritate, multidisciplinaritate, transdisciplinaritate etc.

<http://ctptc-airinei.ro/interdisciplinaritate.pdf>

<http://www.asociatia-profesorilor.ro/transdisciplinaritatea.html>

https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf

Suport nr.2. Abordarea inter/transdisciplinară a demersului didactic la Educația plastică

În cadrul procesului educativ elevii dobândesc numeroase cunoștințe, își formează diferite priceperi și deprinderi specifice disciplinelor școlare studiate. Pentru a demonstra utilitatea acestora cadrul didactic are menirea de a crea *fuziuni, conexiuni* între acestea, de a forma competențe cu ajutorul cărora educabilii să răspundă cu ușurință cerințelor vieții cotidiene.

Ce va ști să facă elevul în urma învățării interdisciplinare? Care sunt avantajele? Evident, elevul va fi capabil să interpreteze; să analizeze; să exprime opinii personale; să utilizeze informația în scopul rezolvării unei probleme date. (<http://www.asociatia-profesorilor.ro/transdisciplinaritatea.html>)

Transdisciplinaritatea „se referă – așa cum indică prefixul *trans* – la ceea ce se află în același timp și între discipline, și înăuntrul diverselor discipline, și dincolo de orice disciplină. Finalitatea sa este înțelegerea lumii prezente, unul dintre imperativele sale fiind unitatea cunoașterii.” Aceasta nu se va mulțumi să stabilească interacțiuni sau reciprocități între cercetările specializate, ci va situa aceste legături într-un sistem total, fără frontiere stabile între discipline.

Traversarea frontierelor disciplinei este, fără îndoială, un act formativ esențial, iar scenariul didactic nu poate să nu îl includă fără a trăda exigențele timpului nostru. Această traversare trebuie însă atent pregătită. (<http://www.asociatia-profesorilor.ro/transdisciplinaritatea.html>)

Activități transdisciplinare. Educația prin ATD urmărește identificarea și cultivarea corespondenței optime dintre aptitudini, talente, cultivarea unui stil de viață civilizat, precum și stimularea comportamentului creativ în diferite domenii. În cadrul acestor activități elevii se deprind să folosească surse informaționale diverse, să întocmească colecții, să sistematizeze date, învață să învețe. Prin faptul că în asemenea activități se supun de bunăvoie regulilor, asumându-și responsabilități, copiii se autodisciplinează.

Cadrul didactic are, prin acest tip de activități, posibilități deosebite să-și cunoască elevii, să-i dirijeze, să le influențeze dezvoltarea, să realizeze mai ușor și mai frumos obiectivul principal al școlii și al învățământului primar – pregătirea copilului pentru viață.

REFLECȚIE

Analiza materialelor video

Cum se realizează intra/inter/transdisciplinaritatea în cadrul unui modul / unitate de învățare la o anumită clasă?

Sursa 1.1: Educația plastică, Clasa I, Creațiile artistico-plastice: reprezentarea lumii

https://www.youtube.com/watch?v=j8yPz9yg3g&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

Sursa 1.2: Educația plastică, clasa a III-a, Perceperea culorilor în natură și arta plastică: https://www.youtube.com/watch?v=o3wIc0_KmnY&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

2. Simularea lecțiilor la Educația plastică (la solicitarea profesorului).

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la Didactica educației plastice: Proiect de scurtă durată la EP, conform cerințelor metodologice (câte unul la fiecare clasă).

Tema 9. PROFESORUL MODERN – COMPETENȚE, CALITĂȚI ȘI ROLURI

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- abordeze critic statutul învățătorului care predă *Educația plastică* în clasele primare;
- elaboreze portretul robot al învățătorului ideal, evidențiind competențele sale profesionale;
- aprecieze importanța formării sistemului de competențe pentru realizarea activității profesionale;
- elaboreze un scenariu pentru o activitate extracurriculară/extrașcolară cu o tematică apropiată de curriculum la *Educația plastică*;
- inițieze proiecte educaționale în care să colaboreze cu familiile elevilor și cu diverși agenți comunitari.

Unități de conținut:

- Statutul învățătorului care predă *Educația plastică* în clasele primare
- Sistemul de competențe ale profesorului de educație plastică
- Rolul profesorului de educație plastică în promovarea imaginii școlii
- Profesorul de educație plastică, organizator și animator al activităților extrașcolare

Termeni-cheie: învățător de succes/performant, indicatori de calitate, activitate didactică, lecție, activități extrașcolare, evenimente artistice școlare, proiecte extrașcolare, parteneriat școală – familie – comunitate.

EVOCARE

Comentați următoarea afirmație: Învățătorul/profesorul de educație plastică – personalitate, artist care creează opere de artă, educator, pedagog, psiholog, comunicator, negociator etc.

Lucrul în perechi

1. Revizuiți 5 domenii din Standardele de competență profesională a cadrelor didactice, aprobate de Ministerul Educației și Cercetării în 2018 și din Standarde naționale de competență digitală a cadrelor didactice din învățământul general, 2015, din perspectiva predării educației plastice în clasele primare.

2. Analizați Competențe specifice profilului Arte plastice/vizuale necesare unui profesor de educația plastică.
3. Construiți profilul de competență al profesorului model de educație plastică.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Rolul profesorului de educație plastică în promovarea imaginii școlii

Creativitatea, imaginația și deschiderea sa către nou pot fi de un real folos în ceea ce privește aspectul școlii, activitățile desfășurate și modalitățile de a le face cunoscute împreună cu elevii în cadrul unor ateliere de lucru extracurriculare sau al unor opționale, precum și în cadrul pregătirii copiilor pentru performanță, pot fi realizate lucrări pe diferite suporturi, cu diferite materiale, cu care să pavoazeze holurile și sălile de clasă.

De asemenea, pot fi organizate diferite activități în comunitate la care să participe elevii școlii: expoziții de artă, parade de costume din materiale reciclabile, târguri de măștișoare și felicitări în scopuri caritabile, parada de tricouri pictate cu mesaje motivaționale.

Aceste activități se pot desfășura la nivel local și național. Participarea la concursurile de creație artistico-plastică și premiile obținute de elevi constituie o modalitate semnificativă de promovare a imaginii școlii.

Parteneriatele încheiate cu alte școli care prevăd desfășurarea de activități, vizite și schimburi de experiență, precum și parteneriate cu alte instituții ale statului, fac cunoscută respectivă școală.

Expozițiile cu vernisaj realizate în cadrul acestor parteneriate promovează micii artiști, îi încurajează și îi fac mândri că aparțin acelei școli.

Mediatizarea acestor evenimente în reviste și ziare locale și nu doar pe posturi TV, site-uri, susține promovarea aspectelor pozitive ale școlii.

Cu ajutorul artei elevii învață să valorizeze și să creeze frumosul în jurul lor, devin încrezători în forțele proprii, deprind o conduită civilizată, de respect față de școala în care învață.

Imaginea școlii se face cunoscută în cadrul Târgului de oferte educaționale, unde un stand estetic, frumos amenajat, care să prezinte principalele atuuri ale școlii, atrage atenția și promovează activitățile respectivei unități de învățământ.

Colaborarea cu părinții în desfășurarea unor activități comune, precum excursii, ateliere de lucru, vizite, sporește interesul celor implicați.

În societatea contemporană, școala trebuie să satisfacă o multitudine de cerințe, să se dezvolte continuu, să evolueze și să fie deschisă spre nou, să răspundă intereselor elevilor și ale părinților.

(<https://freepedia.ro/profesor-educatie-plastica-promovare-scoala>)

Amintirea unei experiențe personale. Amintiți-vă cele mai impresionante evenimente și proiecte artistice școlare și extrașcolare. Descrieți sentimentele, emoțiile, gândurile pe care le-ați avut în acel moment. Identificați trei aspecte-cheie care pot asigura succesul activităților extracurriculare și extrașcolare la EP în școala primară.

Activitățile extrașcolare desfășurate în domeniul artistic contribuie considerabil la promovarea imaginii școlii, la afirmarea aspectelor pozitive și la captarea atenției și interesului beneficiarilor.

Suport nr.2. Profesorul de educație plastică, organizator și animator al activităților extracurriculare și extrașcolare

Educația artistică extrașcolară este axată pe sensibilizarea, formarea valorilor general-umane, dezvoltarea în ansamblu a personalității. Antrenarea elevilor în activitățile artistice contribuie la asimilarea culturii naționale, universale, la formarea unor capacități de înțelegere a valorilor plastice, evitând utilizarea Kitsch-ului în activitatea artistică și în viața cotidiană.

Educația extrașcolară se realizează în afara programului și activității școlare prin activități complementare procesului educațional desfășurat în instituțiile de învățământ și are menirea să dezvolte potențialul cognitiv, afectiv și acțional al copiilor și tinerilor, să răspundă intereselor și opțiunilor acestora pentru timpul liber.

Activitatea extrașcolară ocupă un loc foarte important în ansamblul influențelor artistice/educative. Elevii sunt antrenați în diverse activități, evenimente și serbări școlare, excursii, acțiuni de voluntariat, menite să contribuie la formarea unor competențe sociale și civice, culturale și artistice.

Scopul AEE este dezvoltarea unor aptitudini speciale, antrenarea elevilor în activități cât mai variate și bogate în conținut, cultivarea interesului pentru activități socioculturale, facilitarea integrării în mediul școlar, oferirea de suport pentru reușita școlară în ansamblul ei, fructificarea talentelor personale și corelarea aptitudinilor cu atitudinile caracteriale.

Activitățile artistice extrașcolare se caracterizează printr-un anumit dinamism, extins într-o serbare, într-un recital, într-o acțiune de masă etc. Spectrul activităților în cadrul educației artistice nonformale este impunător: activități de cercetare a istoriei și culturii localității; expoziții de pictură ale elevilor; expoziții de lucrări ale meșterilor populari; întâlniri cu oameni de cultură și artă; tabere de creații etc.

Aceste acțiuni au un impact puternic asupra formării elevilor. Activitatea extrașcolară este orientată spre varietatea tematică și spre diverse forme de organizare.

Dar sunt probleme care țin de nevalorificarea sporită a potențialului aptitudinal al copiilor. Din cauza lipsei de spații amenajate și dotare neadecvată al acestor

tora, finanțării reduse și insuficienței pregătirii cadrelor didactice etc., realizarea calitativă este adesea imposibilă.

REFLECȚIE

Activitatea în grup

1. Priviți materialele video de mai jos. Exprimați-vă opinia vizavi de: 2-3 lucruri interesante care v-au surprins plăcut; 1-2 aspecte pe care le-ați îmbunătăți; întrebări apărute etc.

Educația plastică: „Evenimente și proiecte artistice școlare și extrașcolare”

https://www.youtube.com/watch?v=Z7ZVGPJ-Tp4&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

https://www.youtube.com/watch?v=An5b_MAcU9s&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

Proiect de grup

Elaborați pe o platformă de socializare online invitația de implicare în proiectul educațional *Prin labirintul culturilor și tradițiilor* (prin desene, colaje, pictură, lucrări care să surprindă elemente de identitate națională românească sau alta, ca expresie a caracterului național, raportate la limbă, cultură, obiceiuri, tradiții specifice).

EXTINDERE

1. Elaborarea planului personal de dezvoltare profesională în domeniul în cauză, după următorii pași: determinați țintele personale de dezvoltare; fixați 5 competențe specifice pe care doriți să le dezvoltați; explicați de ce doriți să vă dezvoltați acea competență; propuneți un plan de acțiuni.

2. Completarea portofoliului studentului la *Didactica educației plastice*.

2.1. Proiect artistico-cultural: *Concurs de artă vizual-plastică cu genericul intercultural*. Propuneți un regulament pentru concurs; fișa de evaluare pentru juriu și fișa de autoevaluare pentru elevi.

BIBLIOGRAFIE și WEBOGRAFIE:

1. Arbuz-Spatari O. *Repere teoretice ale limbajului plastic în procesul dezvoltării creative artistice*. În: *Analele științifice ale doctoranzilor UPSC*, vol.VII, 2008, p.74-83.
2. Blaja-Vitcovschi A. *Dezvoltarea sensibilității cromatice la elevii claselor primare*: Teză de doctor în pedagogie, specialitatea 13.00.02. Chișinău, 2012.
3. Canțîru I. *Educația plastică: manual pentru clasele 3-4* / Ion Canțîru, Alexandru Vatavu, Olga Carauș; comisia de evaluare: Tatiana Trifanov

- [et. al.]; Min. Educației al Rep. Moldova. Ed. a 3-a. Chișinău: ARC, 2016 (Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices“). 96 p. ISBN 978-9975-61-986-8 [https://educatieonline.md/Files/Manuals/4/IV_Educatia%20plastica%20\(in%20limba%20romana\).pdf](https://educatieonline.md/Files/Manuals/4/IV_Educatia%20plastica%20(in%20limba%20romana).pdf)
4. Coca V. *Jocul de-a / cu arta*. Cluj-Napoca: Limes, 2019. 510 p. ISBN:9786067992816
 5. Cristea M. *Educația plastică și didactica educației plastice în învățământul primar și preșcolar*, 2007 <https://ru.scribd.com/document/218334241/2-Educatie-Plastica-Si-Didactica-Educatiei-Plastice-PIR-M-Cristea>
 6. Cristea S. *Formele de organizare a instruirii de învățământ*. Didactica Publishing House, 2017. ISBN: 5948489356568176
 7. Crotti E. *Desenele copilului tău – interpretări psihologice*. București: Litera Internațional, 2010. 224 p. ISBN 9789736757136
 8. Drăghicescu S. *Educație plastică. Ghid metodic pentru clasele I-IV*. București: Aramis, 2007. 80 p. ISBN 978-973-679-481-0
 9. Ghid de implementare a Curriculului în învățământul primar. MECC. Chișinău, 2018.
 10. Hubenco T. *Arta plastică în clasele primare. Ghid metodologic*. Chișinău: Prut Internațional, 2000.
 11. Hubenco T. *Rolul activităților extrașcolare în dezvoltarea aptitudinilor artistice la copii*. UPS „Ion Creangă” p.27-31 [http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/383/p.27-31 %20Rolul%20activitatilor%20extrascolare%20in%20dezvoltarea%20aptitudinilor%20artistice%20la%20copii.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/383/p.27-31%20Rolul%20activitatilor%20extrascolare%20in%20dezvoltarea%20aptitudinilor%20artistice%20la%20copii.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
 12. Învățământ extrașcolar. Curriculum la disciplinele de profil pentru școlile de arte plastice/artă domeniul arte profil arte plastice https://mecc.gov.md/sites/default/files/4_curriculum_eie_arta_plastica.pdf
 13. Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, MECC. Chișinău, 2019, https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf
 14. Prut C. *Dicționar de artă modernă și contemporană*. București: Univers, 2002. 548 p. ISBN: 937-8240-89-1
 15. Puică-Vasilache E. *Educație plastică: Suport de curs*. Chișinău: Prof. Service, 2012. 80 p. ISBN: 978-9975-4354-2-0
 16. Standarde naționale de competență digitală a cadrelor didactice din învățământul general, 2015 https://ipp.md/old/public/files/Standarde_Competente_Digitale.pdf
 17. Standarde de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general, 2018 https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_de_competenta_profesionala_a_cadrelor_didactice_din_invatamantul_general.pdf

18. Starmer A. *Ghidul culorilor*. București: Litera Internațional, 2009. ISBN 9789736756122
19. Țâgulea I. *Culoare. Ghid metodic pentru profesori și studenți*. UST. Chișinău, 2015. 155 p.
20. Ursu L., Cutasevici A. *Transdisciplinaritatea în contextul învățământului primar*. În: *Didactica Pro*, 2019, nr.1 (113) https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/5-11_6.pdf

Surse utile:

1. <http://dictionar-arta.artspace.ro/>
2. <http://www.artspace.ro/ro/dictionar-arta/arte+plastice.html>
3. https://www.youtube.com/watch?v=j1jn0RyxYx0&ab_channel=MrsVseslava
4. https://www.youtube.com/watch?v=t223Bk-SlpI&ab_channel=MrsVseslava https://www.youtube.com/watch?v=QmSjYd_LD2g&ab_channel=MrsVseslava
5. <https://learningapps.org/watch?v=pp1fx62s321>
6. https://eraft.ro/blog/8_tehnici-de-desen-si-sfaturi-utile-pentru-cei-pasionati-de-arta.html
7. <https://www.youtube.com/watch?v=X-jyuYKIMEY>
8. <https://youtu.be/EX8F8Pxp6-0>
9. https://www.youtube.com/watch?v=p6Vscm7nKvk&ab_channel=MrsVseslava
10. <https://www.youtube.com/watch?v=hGvG5CEQr3E>
11. <https://www.youtube.com/watch?v=fbYYFVMxMvM>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=xsJpmaQWO9c>
13. <https://www.youtube.com/watch?v=birD3S2eGZM&list=PLIE9BTiOMB5knQWnEcd02mWNT3HjoqEay>
14. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Aspecte%20ale%20tehnologiei%20de%20lucru%20cu%20hirtia%20in%20conditiile%20scolii%20primare.pdf
15. <https://www.angelfire.com/art/triptic/noutati/artfor/artdummies.htm>
16. <http://ctice.gov.md/manuale-scolare>.
17. <https://educatieonline.md/Manuals>
18. <https://educatieonline.md/Video>
19. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_ed_plastica_gimnaziu_10.pdf
20. https://www.youtube.com/watch?v=oDQLzhvC02A&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

21. <https://icom-moldova.mini.icom.museum/icom-moldova/muzeele-moldovei/>
22. <https://www.qdidactic.com/didactica-scoala/didactica/activitati-creative-utilizate-in-cadrul-orelor-de-ed212.php>
23. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
24. https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf
25. https://mecc.gov.md/sites/default/files/4_curriculum_eie_arta_plastica.pdf
26. https://www.youtube.com/watch?v=j8yPz9yg3g&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO
27. https://www.youtube.com/watch?v=mbAT3XkJjS4&ab_channel=OvidiuRuss
28. <https://educatieonline.md/Video?class=2&discipline=17>
29. <https://wordwall.net/ro/resource/24981555/grupeaz%c4%83-culorile>
30. <https://www.youtube.com/watch?v=birD3S2eGZM&list=PLIE9BTiOMB5knQWnEcd02mWNT3HjoqEay>
31. <https://youtu.be/qXp4LK6Boao>
32. https://www.youtube.com/watch?v=22H6QCHluHo&ab_channel=DesenezsiColorez
33. https://www.youtube.com/watch?v=TiQnJ_EHU6k

ISTORIA ȘI DIDACTICA ISTORIEI

Cristina GHERASIM,
dr., lector universitar

INTRODUCERE

Disciplina *Istoria și Didactica Istoriei românilor și universale (IRU)* în clasele primare reprezintă o disciplină pedagogică și o didactică particulară în procesul de formare a învățătorilor, având menirea de a finaliza pregătirea teoretică și practică a viitorilor specialiști, familiarizându-i cu politicile educaționale și documentele curriculare specifice procesului educațional la IRU, formându-le orientări și abilități practice pentru realizarea diferitor tipuri de proiectări la disciplina IRU, selectarea și utilizarea tehnologiilor didactice moderne în scopul formării competențelor-cheie și a celor specifice disciplinei la elevi.

COMPETENȚE PROFESIONALE și FINALITĂȚI DE STUDIU prevăzute de Curriculumul la disciplina *Istoria românilor și universală*:

Competențe profesionale	Finalități / outcomes (rezultate)
Determinarea conexiunilor dintre prevederile politicilor educaționale și contextele procesului educațional: valorificarea fundamentelor științifice, metodologice și axiologice ale educației; a cadrului normativ și reglatoriu în domeniul politicilor educaționale la nivel național și cel internațional.	<ol style="list-style-type: none">1. A stabili statutul și finalitățile disciplinei școlare IRU în contextul actual al politicilor educaționale;2. A analiza structura curriculumului prin redarea esenței fiecărei componente;3. A argumenta importanța IRU în dezvoltarea personalității elevilor și formarea competențelor-cheie;
Proiectarea procesului educațional: adaptarea finalităților procesului educațional în corespundere cu nevoile de formare a comportamentului grupului – țintă; proiectarea activităților educaționale (în cadrul formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică, valorificând diversitatea umană și culturală.	<ol style="list-style-type: none">1. A determina metodele specifice predării-învățării-evaluării istorice la treapta primară;2. A elabora algoritmi de aplicare a metodelor specifice predării-învățării-evaluării IRU;3. A analiza principalele mijloace de predare-învățare a IRU;4. A elabora proiectul unei lecții mixte conform rigorilor curriculare.
Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.	<ol style="list-style-type: none">1. A stabili prevederile curriculare pentru o lecție ca formă principală de instruire;2. A determina părțile componente ale proiectului de lungă durată și a proiectului pe unități de învățare;3. A analiza indicatorii de calitate a unei lecții;4. A elabora secvența unei lecții, conform cadrului ERRE, aplicând metodele specifice.

<p>Comunicarea eficientă în context educațional: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A defini principalele concepte istorice necesare în procesul de predare-învățare a IRU; 2. A utiliza corect limbajul istoric în procesul de formare a competențelor specifice;
<p>Realizarea eficientă a managementului educațional: aplicarea strategiilor și monitorizarea procesului educațional (în context formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică la nivelul învățământului secundar.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A determina trăsăturile manageriale ale unui învățător de succes; 2. A stabili rolul studierii personalităților istorice în dezvoltarea competențelor profesionale; 3. A elabora scenariul pentru o activitate extracurriculară cu o tematică apropiată de curriculumul la IRU în clasele primare;
<p>Evaluarea eficienței procesului educațional: stabilirea bazei documentelor normativ-reglatorii, criteriilor de evaluare a eficienței procesului de educație; elaborarea instrumentariului de evaluare; luarea deciziilor și elaborarea strategiilor de sporire a calității procesului educațional.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A stabili caracteristicile evaluării pe bază de descriptori; 2. A analiza criteriile de evaluare a axei cronologice, surselor istorice, hărții istorice, personalității istorice etc.

Tema 1. IRU – DISCIPLINĂ DE STUDIU LA TREAPTA PRIMARĂ. CURRICULUM NAȚIONAL LA IRU PENTRU CLASA A IV-A

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- determine rolul IRU în formarea competențelor-cheie la elevii din treapta primară;
- stabilească principiile de studiere a IRU în clasa a IV-a;
- analizeze structura și conținutul curriculumului la IRU;
- evalueze importanța curriculumului în dezvoltarea personalității elevilor.

Unități de conținut:

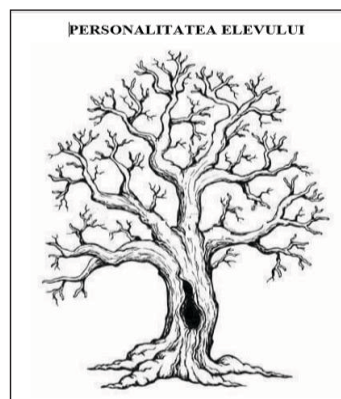
- Scopul studierii disciplinei IRU la treapta primară
- Principiile de predare-învățare a IRU
- Curriculumul la IRU în clasa a IV-a

Termeni-cheie: istoria românilor și universală, plan-cadru, curriculum, unități de conținut, unitate de învățare, principiu cronologic, spațiu local, spațiu național, spațiu universal.

EVOCARE

Activitatea nr.1: Cum considerați, care ar fi rolul și locul istoriei în formarea și dezvoltarea personalității copilului la treapta primară? (amplasați disciplina IRU pe *Arborele personalității*: rădăcină, tulpină sau ramuri. Argumentați răspunsul).

Activitatea nr.2: În unele state membre ale UE, educația istorică este o disciplină obligatorie de la vârsta preșcolară. Exprimați-vă opinia față de începutul studierii IRU în Republica Moldova din clasa a IV-a?

REALIZAREA SENSULUI

Activitatea nr.3: Lecturați informația și realizați sarcinile propuse:

Grupul I: Identificați scopul predării disciplinei IRU la treapta primară;

Grupul II: Caracterizați, schematic, principiile care stau la baza studierii IRU în clasa a IV-a;

Grupul III: Analizați structura curriculumului la IRU, ediția 2018;

Grupul IV: Stabiliți elementele de nouatate ale Curriculumului la IRU, ediția 2018;

Pentru clasa a IV-a, disciplina IRU are caracter propedeutic și include aspecte esențiale cu referire la educația istorică: surse și limbaj istoric, spațiu istoric și cronologie. Disciplina IRU este orientată prioritar spre înțelegerea trecutului propriului popor și a diversității tradițiilor culturale și istorice ale popoarelor conlocuitoare și propune familiarizarea elevilor cu trecutul, prin utilizarea unor mijloace și contexte de învățare adecvate vârstei școlarului mic. Elevii vor lua cunoștință de trecut pornind de la situații familiare și continuând cu subiecte care se situează la mai mare distanță în timp și spațiu.

Astfel, studierea istoriei în clasa a IV-a are la bază următoarele principii:

- *principiul cronologic:* unitățile de conținut sunt structurate respectând succesiunea epocilor istorice;

- *principiul de la local spre național și universal:* istoria locală și națională nu trebuie separată de contextul său european și universal;

- *principiul multiperspectivității:* accentuarea învățării active pe baza unei varietăți de izvoare istorice și dezvoltarea elementelor de gândire critică;

- *principiul toleranței etnice și religioase:* istoria națională nu este sinonimă cu istoria naționalistă și nu ar trebui să încurajeze atitudini înguste, șovine, intolerante ori să conducă la sentimente de superioritate etnică, națională sau rasială.

Curriculumul național pentru învățământul primar (2018) include cadrul cronologic și spațial, diversitatea lumii din perspectivă culturală. Un rol impor-

tant în valorificarea acestui Curriculum revine surselor istorice, cu ajutorul cărora se formează și se dezvoltă un tablou mai complex al evoluției omului în timp. Conținuturile propuse evidențiază evoluția omului, a societății umane prin dimensiunile politice, economice, socioculturale. Elevul va studia aceste dimensiuni și perspective, valorificând epocile istorice antică, medievală, modernă și contemporană.

În comparație cu documentul curricular (2010), în Curriculumul dezvoltat (2018) a fost aplicată *o nouă abordare a formulării competențelor specifice disciplinei*, care ține cont de profilul absolventului ciclului primar. De asemenea, a fost micșorat numărul competențelor specifice (de la 5 la 3), în contextul racordării la particularitățile de vârstă ale elevilor.

Repartizarea orelor pe unități de conținut este orientativă. Cadrul didactic poate modifica numărul de ore pentru fiecare unitate de învățare asigurând un parcurs eficient de predare-învățare-evaluare. Rubrica *Nr. ore pe an* conține o detaliere care precizează că numărul de ore poate varia în funcție de structura anului școlar în curs și de datele calendaristice. Se propun 2 ore la discreția cadrului didactic: excursii, vizite, întâlniri cu persoane resursă etc. În cadrul acestor ore se vor realiza activități de învățare experiențială destinate integrării, transferului achizițiilor dobândite și vor avea aspect transdisciplinar.

Unitățile de competență au fost reformulate. În temeiul acestor unități de competență, cadrul didactic va formula sarcini de învățare, precum și itemi de evaluare la sfârșitul unității de învățare. Unitățile de competență sunt corelate cu *Competențele specifice ale disciplinei*, iar complexitatea acestora e în raport direct cu unitățile de conținut, activitățile de învățare și produsele care se propun pentru fiecare unitate de învățare. În formularea unităților de competență s-a ținut cont și de nivelurile taxonomice: a) cunoaștere și înțelegere; b) aplicare; c) integrare.

Fiecare subiect din componenta *Unități de conținut* a fost completat cu detalieri, oferindu-i cadrului didactic posibilitatea de a evidenția la ore anumite aspecte ale conținuturilor studiate. Au fost revăzute și reduse elementele noi de limbaj istoric pentru fiecare unitate de învățare/modul. Această componentă a fost reformulată în *Termeni noi*. Cadrul didactic va ține cont de acești termeni în formularea itemilor de evaluare.

Componenta *Activități de învățare și produsele școlare* recomandate a fost elaborată astfel, încât să asigure formarea, dezvoltarea, valorificarea și evaluarea eficientă a competențelor specifice la disciplină. Au fost omise activitățile de sinteză cu tematică prestabilită, care pot fi proiectate de învățător la discreția sa. Se propun sugestii de activități de învățare, cadrul didactic având posibilitatea să selecteze pe ele mai oportune contextului sau să propună altele. Activitățile

de învățare se completează și cu produse școlare recomandate pentru fiecare unitate de învățare.

REFLECȚIE

Activitatea nr.4: Analizați curriculumul la IRU și identificați dacă unitățile de învățare incluse respectă principiile didactice specifice în predarea-învățarea IRU:

Principiile	Dovezi/ Argumente
<i>Principiul chronologic</i>	
<i>Principiul de la local spre național și universal</i>	
<i>Principiul multiperspectivității</i>	
<i>Principiul toleranței etnice și religioase</i>	

EXTINDERE

Activitatea nr.5: Elaborati blazonul personal și blazonul disciplinei IRU în clasa a IV-a, conform algoritmului: *Pasul I:* Care este semnificația etimologică a numelui tău? Cunoașterea semnificației lui permite aplicarea unor simboluri care să reprezinte acest nume de familie. *Pasul II:* Din ce zonă geografică este familia ta? Care este originea etnică a familiei tale? Care este ocupația ta? Poți să adaugi elemente distinctive (o carte, un pix, un motiv național etc.). *Pasul III:* Ce pasiune ai? Care e cea mai mare realizare a ta? Ce deviză (slogan) ar putea exprima crezul tău? *Pasul IV:* Alegerea culorilor.

Tema 2. COMPETENȚELE SPECIFICE LA IRU

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- identifice competențele specifice formate la disciplina IRU;
- determine cerințele privind elaborarea obiectivelor operaționale;
- stabilească corelația dintre competențele specifice-unitățile de competențe-obiectivele operaționale;
- estimeze rolul competențelor specifice disciplinei în formarea competențelor-cheie.

Unități de conținut:

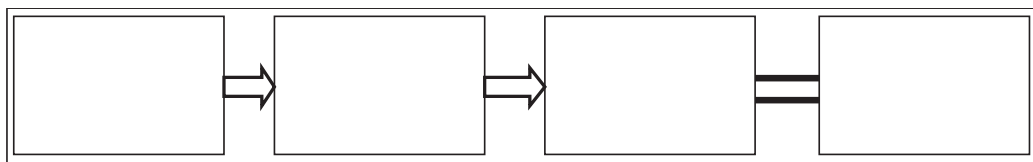
- Competențele specifice disciplinei IRU
- Corelația competențe specifice - unități de competență-obiective operaționale
- Regulile de elaborare a obiectivelor operaționale

Termeni-cheie: competențe specifice, unități de competențe, unități de conținut, unitate de învățare, obiective operaționale.

EVOCARE

Activitatea nr.1. Enumerați toate cuvintele care se asociază cu „competența”, iar în baza acestora explicați conceptul de competență, competență-cheie, competență specifică, unitate de competență.

Activitatea nr.2: Completați schema, explicând importanța fiecărui element în formarea competențelor specifice:

REALIZAREA SENSULUI

Competența școlară este un ansamblu / sistem integrat de *cunoștințe, capacități și atitudini* dobândite de elevi prin învățare și mobilizate în contexte specifice de realizare, adaptate vârstei elevului și nivelului cognitiv al acestuia, în vederea rezolvării unor probleme cu care acesta se poate confrunta în viața reală.

Sistemul de competențe pentru învățământul primar se structurează astfel:

Competențele-cheie/transversale/transdisciplinare se formează și se dezvoltă progresiv și gradual pe niveluri și cicluri de învățământ. În funcție de misiunea și oportunitățile învățământului primar, se evidențiază două etape specifice: etapa achizițiilor fundamentale – clasele I, a II-a; etapa dezvoltării – clasele a III-a, a IV-a.

Competențele specifice disciplinelor derivă din competențele transdisciplinare și competențele-cheie/transversale. Competențele specifice reprezintă sisteme integrate de cunoștințe, abilități, valori și atitudini, pe care și le propune să le formeze/dezvolte fiecare disciplină la nivelul învățământului primar, prin corelare cu întreaga perioadă de școlarizare. Competențele specifice fiecărei discipline școlare se prezintă în curriculumul disciplinar respectiv și se preconizează a fi atinse până la finele clasei a IV-a.

Unitățile de competențe sunt componente ale competențelor și facilitează formarea competențelor specifice, reprezentând etape/pietre de temelie în achiziționarea/construirea acestora. Unitățile de competențe sunt structurate și dezvoltate la fiecare disciplină pentru fiecare dintre clasele I-IV pe parcursul unei unități de învățare/unui an școlar, fiind prezentate în curriculumul disciplinar respectiv.

Obiectivele operaționale reprezintă finalități educaționale măsurabile de scurtă durată/ care urmează să fie realizate pe parcursul unei lecții și vizează comportamentul elevilor.

Principale cerințe privind elaborarea obiectivelor operaționale:

- formularea între 3-5 obiective operaționale pentru o lecție;
- obiectivele trebuie să răspundă la întrebările: ce? cât? cum?;

- trebuie să cuprindă cele 3 niveluri din taxonomia lui Bloom: cognitiv/cunoaștere, analiză, atitudine;
- nu se permite utilizarea verbelor: a înțelege, a ști, a citi, a spune, a cunoaște, a sesiza, a se familiariza, a asimila, a dobândi – sunt nemăsurabile;
- să precizeze o singură operație, un singur comportament ce urmează să fie obținut.

Activitatea nr.3. Analizând informația și curriculumul completați tabelul (conform modelului propus):

Competențe specifice	Unități de competențe
Identificarea și utilizarea adecvată a limbajului istoric, manifestând interes și atitudine pozitivă pentru cunoașterea lumii și a sinelui prin istorie.	1.1. Receptarea termenilor istorici în diverse contexte de comunicare. 2.1. Recunoașterea termenilor istorici în diverse contexte de comunicare. 3.1. Descrierea domeniilor de activitate umană în evoluție istorică, utilizând termenii de specialitate în contextul localizării în spațiu și timp.
Descrierea în timp și spațiu a evenimentelor și personalităților istorice din mediul local, național și universal, exprimând deschidere pentru explorarea surselor istorice.	
Aprecierea contribuției predecesorilor în perpetuarea istoriei, demonstrând respect față de tradițiile, obiceiurile, valorile neamului și ale popoarelor lumii.	

REFLECȚIE

Activitatea nr.4: Completați tabelul pornind de la o temă din manualul școlar de la IRU (<http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>)

Competențe specifice	Unități de competențe	Obiective operaționale

EXTINDERE

Activitatea nr.5: Stabiliți rolul competențelor specifice în formarea și dezvoltarea competențelor-cheie:

Competențele-cheie	Competențe specifice

Tema 3. STRATEGII DIDACTICE. METODELE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE A IRU

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- enumere metodele tradiționale și metodele activ-participative utilizate în predarea-învățarea IRU;
- stabilească principalele forme de lucru utilizate în cadrul orelor și în afara orelor de IRU;
- analizeze algoritmi de aplicare a unor metode tradiționale și activ-participative în predarea-învățarea IRU;
- exprime propria opinie față de importanța utilizării diversificate a formelor de lucru la ore.

Unități de conținut:

- Metodele tradiționale
- Metodele activ-participative
- Forme de organizare a procesului instructiv-educativ la IRU
- Forme de organizare în cadrul lecției

Termeni- cheie: metode tradiționale, metode activ-participative, lecție, activitate extracurriculară, activitate extrașcolară, activitate individuală, activitate în grup, activitate frontală.

EVOCARE

Activitatea nr.1: Enumerați metodele tradiționale și metodele activ-participative utilizate în predarea-învățarea istoriei, conform schemei:

Metoda	Esența	Algoritmul de aplicare	Aprecierea
...	Avantaje:
			Dezavantaje:

REALIZAREA SENSULUI

Activitatea nr.2: Lecturați informația, constatând etapele de aplicare a metodei interviului. Analizați informația din surse (https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf, p. 113-116) și determinați specificul altor metode didactice aplicate la orele de IRU.

În scopul facilitării predării-învățării sunt utilizate mai multe metode didactice, cunoscute de Dvs. și de la alte discipline. În continuare vă propunem să analizăm câțiva algoritmi de aplicare a unor metode la orele de IRU.

Spre exemplu, **interviul**. Pentru realizarea interviului urmăm pașii:

1. La lecțiile de istorie elevii vor formula întrebări ce vor fi adresate membrilor familiei, lucrătorilor din școală, elevilor mai mari, persoanelor din localitate, personalităților.

2. Sub îndrumarea cadrului didactic sau lucrând în grupuri se va urmări corectitudinea formulării întrebărilor, selectarea celor mai originale întrebări, ținându-se cont de scopul adresării lor și care pot fi propuse întregului grup.

3. Întrebările formulate (4-5 întrebări) se vor scrie pe o foaie aparte oferind spațiu pentru eventualele răspunsuri ale intervievatului. În cazul interviului oral, răspunsul la întrebări poate fi înregistrat cu ajutorul reportofonului.

4. Elevii vor avea ca sarcină de extindere să stabilească timpul potrivit pentru realizarea unui interviu de succes.

5. Se va realiza interviul propriu-zis conform listei de întrebări.

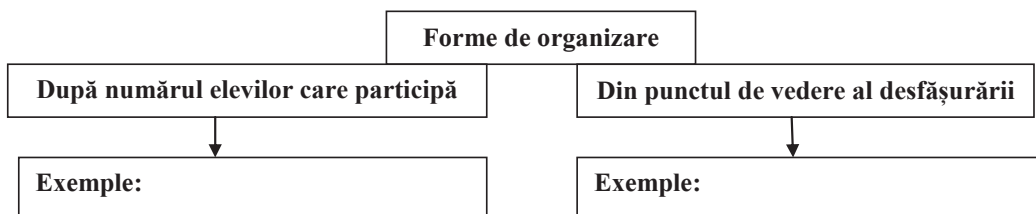
6. Dacă interviul a fost înregistrat la reportofon, elevii vor completa spațiile rezervate pentru răspunsuri.

7. Fișa de interviu se prezintă în clasă, modalitățile de evaluare a acestui produs pot fi variate: în grup, târgul cu interviuri etc.

8. Fișa de interviu se păstrează în portofoliul elevului, fiind parte componentă a acestuia.

Teme propuse pentru interviu și modele:	
Interviu cu părinții	<ul style="list-style-type: none"> - Cum a luat naștere familia noastră? - Ce acte demonstrează acest fapt? - Cine și când v-a oferit actul de căsătorie? - Unde îl păstrați? - În ce momente aveți nevoie de acest document?
Interviu cu bunicii/ străbunicii	<ul style="list-style-type: none"> - Care obiect al familiei îl considerați de mare valoare? Argumentați. - Cum a apărut în familie acest obiect? - Ce știți despre acest obiect? - Ce veți face cu obiectul acesta astfel încât viața lui să fie cât mai lungă?
Interviu cu un localnic (oficial sau un alt reprezentant)	<ul style="list-style-type: none"> - Care e anul înființării localității noastre? - De unde a apărut denumirea localității? - Care este legenda localității? - Unde au fost construite primele locuințe ale satului/orașului? - Cum arătau ele? Descrieți casele de pe acele timpuri. - Ce evenimente importante au avut un impact considerabil asupra localității? - Cum vedeți localitatea noastră peste 20 de ani?
Interviu cu un elev din clasele mai mari	<ul style="list-style-type: none"> - Cei din Franța sunt francezi, din Albania – albanezi, dar noi, cei din Republica Moldova, cine suntem? Argumentează. - Am auzit că unii se consideră români. E adevărat? - Am aflat că daco-romanii sunt strămoșii îndepărtați ai neamului nostru. Povestește-mi mai detaliat cum a avut loc procesul de romanizare. - De ce limba care o vorbim e româna? Cum a apărut ea? - Cum crezi că am putea contribui noi, generația de azi, la promovarea limbii române?

Activitatea nr.3: În baza informației și cunoștințelor acumulate anterior (<https://moodle.usm.md/course/view.php?id=1917#section-14>), completați schema:

REFLECȚIE

Activitatea nr.4: Analizați formele de organizare și realizați următoarele sarcini:

1. Identificați avantajele și dezavantajele activității în grup, frontale și individuale;
2. Determinați rolul activităților extracurriculare în formarea competențelor specifice la IRU;
3. Descrieți procesul de realizare a activităților extrașcolare și faceți analiza lor;
4. Fișa de călătorie completată în timpul excursiei https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf, p.116-117).

EXTINDERE

Activitatea nr.5: Studiați literatura de specialitate și identificați aspectele privind lucrul individual cu elevii dotați la orele de IRU.

Activitatea nr.6: Metoda proiectului este una fundamentală în procesul de predare-învățare a IRU. Identificați algoritmul de aplicare a acestei metode și argumentați rolul ei în studierea istoriei locale.

Tema 4. METODELE SPECIFICE ÎN PREDAREA-ÎNVĂȚAREA IRU

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- identifice principalele metode specifice în predarea-învățarea IRU;
- analizeze algoritmul de aplicare a metodelor specifice în predarea-învățarea istoriei;
- elaboreze o secvență de lecție utilizând metodele specifice în predarea-învățarea IRU.

Unități de conținut:

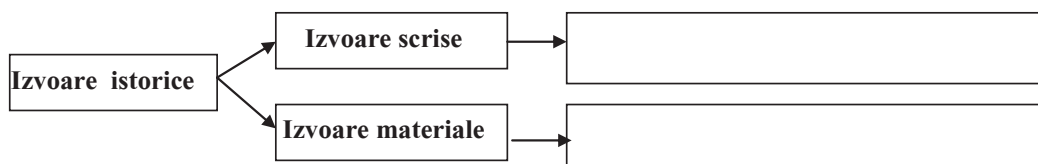
- Lucrul cu sursa istorică
- Lucrul cu imaginea/ caricatura/ posterul
- Lucrul cu axa cronologică

- Lucrul cu harta istorică
- Lucrul cu personalitatea istorică

Termeni-cheie: lucrul cu harta, lucrul cu axa cronologică, lucrul cu sursa istorică, lucrul cu personalitatea istorică, lucrul cu caricatura etc.

EVOCARE

Activitatea nr.1. Identificați izvoarele care stau la baza studierii istoriei și completați schema:

Activitatea nr.2: Exprimați-vă opinia față de importanța studierii de către elevii clasei a IV-a a istoriei prin prisma izvoarelor istorice. Argumentați opinia Dvs.

REALIZAREA SENSULUI

Conform Curriculumului la disciplină IRU, avem recomandate următoarele produse care urmează a fi realizate de către elevi:

Istoria ne învățăm	Fapte și personalități istorice	Valori și tradiții în istorie
- interviuri în familie, școală, localitate; - descrierea jocurilor preferate ale părinților/bunicilor.	- dialog-simulare cu o personalitate istorică; - interviu cu un elev din clasele mai mari.	- studiu despre obiceiuri/ sărbători din familie/ localitate; - discuții despre organizarea meselor festive în trecut și în prezent.

La baza predării-învățării IRU în clasa a IV-a și formării competențelor pentru realizarea produselor sus-enumerate stau metodele specifice, de exemplu: lucrul cu harta, lucrul cu axa cronologică, lucrul cu sursa istorică, lucrul cu personalitatea istorică, lucrul cu caricatura.

În continuare sunt prezentate algoritmi de aplicare a metodelor specifice:

Algoritmul de lucru cu harta de contur	Exemple din manualul de IRU
- Identifică spațiul de referință (Europa, Asia, Europa de Sud-Est); - Localizează bazinele mari de apă pentru o mai bună orientare; - Marchează hotarele spațiilor istorice cerute în sarcină; - Localizează zone, localități, centre etc. - Hașurează spațiul determinat prin sarcină (se hașurează prin linie oblică); - Elaborează legenda hărții.	

<p style="text-align: center;">Algoritmul de citire a hărții istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Numește titlul și perioada reflectată pe hartă; - Identifică spațiul de referință al hărții; - Citește semnele convenționale ale hărții; - Exprimă prin semne convenționale subiectul tematic al hărții. 	 <p>Harta Daciei (secolul I î.Hr.–secolul I d.Hr.)</p>
<p style="text-align: center;">Algoritmul general de analiză a documentelor</p> <p>Introducere: Definirea naturii documentului; Prezentarea autorului sau instituției care a emis documentul; o scurtă descriere a perioadei istorice, a contextului istoric și a evenimentelor ce permit înțelegerea textului documentului.</p> <p>Analiza propriu-zisă a documentului: expunerea esențialului în baza planului de idei; comentarea evenimentelor evocate în text; analiza/compararea informației obținute din document cu cele din alte surse, exprimarea atitudinii personale cu privire la informațiile documentului sau asupra evenimentului despre care se vorbește în document.</p> <p>Concluzii: Aprecierea importanței documentului pentru istoria universală/națională, știința istorică, cunoașterea istoriei.</p>	<p style="text-align: center;">SCENE ALE ISTORIEI</p> <p>„În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară: Basarabia, în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre și Marea Neagră, ruptă de Rusia acum o sută de ani și mai bine din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului că morozadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa, România.” (Din Declarația de Unire a Basarabiei cu România, 1918)</p> <p>? Cum înțelegi noțiunile: „drept istoric”, „drept de neam”?</p> <p style="text-align: center;">SCENE ALE ISTORIEI</p> <p>„Umbland păstorii de la Ardeal, ce se cheamă Maramureș, în munți cu dobitoacele, au dat de o fiară care se cheamă bour. Și după ce au gonit-o prin munți cu dulăii, au scos-o la șes. Acolo, fiind și fiara oboșită, au ucis-o la locul unde se cheamă acum Boureni. Și pețea țării cap de bour se însemnează. Iar apoi i-au zis Moldova după numele căței care a gonit fiara.” (Grigore Ureche)</p> <p>? Află o altă legendă despre numele Moldova.</p>
<p style="text-align: center;">Algoritmul general de analiză a fotografiei/ imaginii istorice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Examinează cu atenție fotografia; - Determină, dacă este posibil, cine este autorul; - Identifică reprezentantul sau susținătorul al cărei ideologii politice este autorul; - Stabilește în ce țară a fost realizată fotografia și de când datează; - Identifică ce informații prezintă imaginea foto; - Determină și caracterizează evenimentul sau personajul care este prezentat; - Reflectează care a fost scopul fotografiei; - Identifică obiectele care apar în fotografie; - Examinează vestimentația, anturajul, obiectele de decor și determină ce realități prezintă acestea; - Compară fotografia cu alte fotografii/imagini; - Compară realitățile prezentate de fotografie și coroborează-le cu alte surse; - Stabilește care au fost urmările evenimentului prezentat. 	 <p>Membrii Sfatului Țării care au votat Marea Unire de la 1918.</p> <p>Bărbați și femei geto-daci</p>

Algoritmi de analiză a personalității istorice

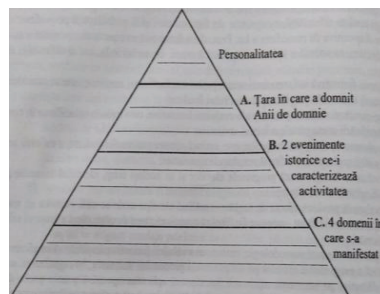
Pentru caracterizarea unei personalități istorice este necesar:

- să selecteze informații din manualele școlare, dicționare, lucrări cu caracter istoric științific etc. despre personalitatea care ne interesează;
- să evidențieze evenimentele principale din viața personalității date;
- să plaseze informațiile colectate în ordine cronologică pe linia timpului;
- să enumere ideile principale care vor servi drept ghid pentru reflecție;
- să elaboreze planul de idei al prezentării generale a personalității istorice etc.

1. Cine a fost personalitatea istorică
2. Anii de domnie
3. Țara
4. Trăsături fizice și morale ale personalității istorice
5. Importanța istorică a personalității
6. Citate/expresii

Mihai Viteazul, întâiul unificator al țărilor române (anii de domnie 1595-1601)

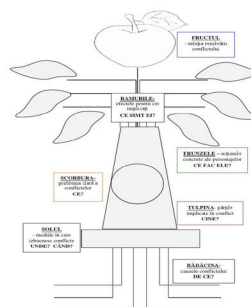
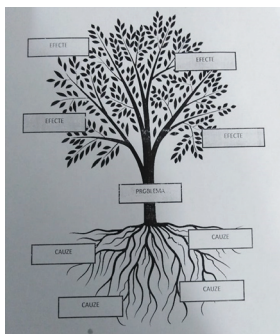
Algoritmul de construcție a axei cronologice

- Desenează o dreaptă;
- Indică direcția ei;
- Stabilește limitele cronologice ale anilor ce vor fi plasați pe axă prin plasarea anilor reper;
- Identifică scara axei;
- Datează evenimentele;
- Împarte în segmente dreapta conform scării;
- Plasează anii pe axă

Algoritmul de citire a axei cronologice

- Determină era, secolul etc. evenimentelor plasate pe axă;
- Numește perioada istorică de referință;
- Stabilește evenimentele corespunzătoare anilor de pe axă;
- Identifică subiectul tematic al evenimentelor de pe axă;
- Utilizează informația obținută conform indicațiilor profesorului

Stabilirea relației de cauzalitate

REFLECȚIE

Activitatea nr. 4: Aplicați în practică algoritmi de lucru cu metodele specifice la diferite subiecte pornind de la curriculum și manualul școlar (<http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>)

EXTINDERE

Activitatea nr. 6: Elaborați o secvență de lecție, conform cadrului ERRE, în care să aplicați 2-3 metode specifice în predarea-învățarea istoriei.

Tema 5. JOCUL DIDACTIC ÎN CADRUL ORELOR DE IRU

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- determine funcțiile jocurilor didactice în formarea competențelor specifice la IRU;
- stabilească etapele aplicării jocului didactic la orele de IRU;
- analizeze algoritmul de aplicare a jocului didactic la orele de IRU, prin exemple concrete.

Unități de conținut:

- Funcțiile jocurilor didactice
- Etapele jocurilor didactice
- Exemple de jocuri didactice

Termeni-cheie: jocuri didactice, sarcina jocului, acțiunea de joc.

EVOCARE

Activitatea nr.1: Explicați noțiunea de joc didactic (prin metoda Lanțul de cuvinte) și demonstrați importanța utilizării acestora în cadrul orelor.

REALIZAREA SENSULUI

Noțiuni, caracteristici. Jocul didactic se caracterizează printr-o îmbinare specifică a unei sarcini instructive cu elemente de joc. Ponderea mai mică sau mai mare a uneia din cele două componente poate duce la transformarea jocului didactic fie într-o lecție, când accentul cade numai pe rezolvarea sarcinii instructive, fie într-o activitate pur distractivă, când elementele de joc devin predominante. Componentele care alcătuiesc structura unui joc didactic sunt următoarele: sarcina didactică, conținutul jocului, elementele și regulile jocului.

Prima componentă – **conținutul** – este constituită din cunoștințele anterioare ale copiilor însușite în cadrul activităților comune cu întreaga clasă, cunoștințe ce se referă la plante, animale, anotimpuri, reprezentări matematice, istorice etc.

Cea de a doua componentă a jocului – **sarcina didactică** – poate să apară sub forma unei probleme de gândire, de recunoaștere, denumire, reconstituire, comparație, ghicire. Jocurile didactice pot avea același conținut, acestea dobândind un alt caracter, datorită sarcinilor didactice pe care le au de rezolvat, de fiecare dată altele. A treia componentă – **regulile jocului** – decurge din însăși denumirea ei. Regulile sunt menite să arate copiilor cum să se joace, cum să rezolve problema respectivă. Totodată, regulile îndeplinesc o funcție reglatoare asupra relațiilor dintre copii. Ultima latură – **acțiunea de joc** – cuprinde momente de așteptare, surprize, ghicire, întrecere și fac ca rezolvarea sarcinii didactice să fie plăcută și atractivă pentru elevi.

Dacă vin în completarea lecției, jocurile didactice pot fi grupate după obiectivele urmărite și tipul lecției. După obiectivele urmărite, jocul este folosit în cadrul tuturor ariilor curriculare, iar după tipul lecției jocul este folosit ca mijloc de predare, asimilare, mijloc de consolidare, sistematizare, recuperare a cunoștințelor. Indiferent de modul de folosire, jocul didactic îl ajută pe elev să-și angajeze întregul potențial psihic, să-și cultive inițiativa, inventivitatea, flexibilitatea gândirii, spiritul de cooperare și de echipă. În cazul în care jocurile organizate au scop educativ bine precizat, devin metode de instruire, iar dacă jocul este folosit pentru a demonstra o caracteristică a unei lecții, acesta devine un procedeu didactic.

Algoritm de aplicare: Metodica desfășurării unui joc didactic cuprinde:

- introducerea în joc;
- executarea jocului;
- complicarea jocului;
- încheierea jocului.

Jocul de rol: La etapa pregătirii lecției profesorul precizează obiectivele operaționale care trebuie atinse prin utilizarea acestei metode, identifică situația care va fi simulată, stabilește statuturile și rolurile implicate în situația reală, concepe scenariul propriu al activității. Din timp, profesorul prezintă subiectul, descrie situația și personajele, alege „actorii” și „observatorii”, distribuie rolurile. În repartizarea rolurilor, profesorul trebuie să respecte aspirațiile, aptitudinile, preferințele fiecărui participant. Profesorul distribuie fiecărui elev câte o fișă cu indicații detaliate asupra statutului personajului său. Elevii se familiarizează cu sarcinile și creează rolurile, le interiorizează, concep modul de interpretare. Fiecare elev trebuie să cunoască atât conduitele personajului propriu pe care trebuie să le adopte, cât și cele pe care le așteaptă de la interlocutorii săi.

Jocul de rol evidențiază modul corect sau incorect de comportare în anumite situații și reprezintă o metodă eficientă de formare rapidă și corectă a convingerilor, atitudinilor și comportamentelor. Pe lângă obiectivele cognitive specifice unor activități, jocul de rol contribuie la realizarea unor obiective atitudinal-valorice. Astfel, jocul de rol: facilitează socializarea elevilor; îi familiarizează cu modul de gândi-

re, trăire și acțiune, specific anumitor status-uri profesionale, culturale, științifice etc.; le dezvoltă capacitatea de a rezolva situații problematice dificile, capacitatea empatică și de înțelegere a opiniilor, trăirilor și aspirațiilor celor din jur. De asemenea, jocul de rol oferă oportunități pentru validarea unor comportamente sau pentru sancționarea altora și pentru exersarea lucrului în echipă și a colaborării.

În proiectarea, pregătirea și utilizarea jocului de rol se parcurg următoarele etape metodice:

- a) identificarea situației interumane care se pretează la simulare prin jocul de rol;
- b) modelarea situației și proiectarea scenariului:
 - ca o povestire în care un narator povestește desfășurarea acțiunii și diferite personaje o interpretează;
 - ca o scenetă în care personajele interacționează, inventând dialogul odată cu derularea acțiunii;
 - ca un proces care respectă în mare măsură procedura oficială;
- c) alegerea partenerilor și instruirea lor în legătură cu specificul și exigența jocului;
- d) distribuirea fișelor cu roluri prestabilite de învățător sau la alegerea participanților;
- e) învățarea individuală a rolurilor și conceperea propriului mod de interpretare;
- f) interpretarea rolurilor de către toți participanții;
- g) dezbateri cu toți participanții a modului de interpretare și reluarea secvențelor interpretate nesatisfăcător.

REFLECȚIE

Activitatea nr.2: Estimați care sunt avantajele și dezavantajele utilizării jocurilor didactice în predarea-învățarea IRU:

Avantajele	Dezavantajele

Activitatea nr.3: Alegeți diferite jocuri didactice și aplicați-le în cadrul unor secvențe de lecții la subiectele prevăzute în curriculumul la disciplină.

EXTINDERE

Activitatea nr.4: Analizați Curriculumul la IRU pentru clasa a IV-a și identificați unitățile de conținut unde poate fi aplicat jocul de rol și înscenați o secvență, cu toate elementele metodologice în vederea aplicării acesteia la ore.

Tema 6. MIJLOACELE DIDACTICE UTILIZATE ÎN PREDAREA-ÎNVĂȚAREA IRU

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- determine funcțiile mijloacelor didactice în formarea competențelor specifice;
- stabilească tipurile de mijloace didactice utilizate la IRU;
- analizeze cerințele față de aplicarea mijloacelor didactice la IRU.

Unități de conținut:

- Funcțiile mijloacelor didactice
- Tipurile mijloacelor didactice utilizate la IRU
- Cerințele față de mijloacele didactice utilizate la IRU

Termeni-cheie: mijloace didactice, mijloc numismatic, mijloc arheologic, mijloc didactic etnografic, tablou istoric, portret istoric.

EVOCARE

Activitatea nr.1: Explicați noțiunea de mijloc didactic (prin metoda Lanțul de cuvinte) și demonstrați importanța utilizării acestora în cadrul orelor.

REALIZAREA SENSULUI

Parte componentă și foarte importantă a strategiei didactice este suportul didactic, partea materială, naturală sau intenționată care susține realizarea obiectivelor activității de instruire. Ansamblul resurselor materiale, folosite în procesul de învățământ de către învățător, are ca scop perceperea, înțelegerea cunoștințelor, formarea noțiunilor, fixarea și consolidarea informațiilor.

Folosirea mijloacelor de învățământ are la bază următoarele principii:

- Combinarea comentariilor orale și a elementelor audiovizuale pentru a putea fi reținute mai bine;
- Folosirea mijloacelor de învățământ care ar permite o asimilare mai rapidă și o activitate mai intensă.

Mijloacele de învățământ sunt considerate adecvate și corespunzătoare, dacă ele pot crea o situație de autoinstruire. Unele mijloacele de învățământ permit abordarea interdisciplinară a problematicii respective, ceea ce are valențe formative evidente asupra elevilor.

Mijloacele de învățământ, utilizate în mod frecvent în cadrul educației istorice, sunt următoarele:

1. Obiectele istorice de ordin *arheologic*, *etnografic* și *numismatic*. Utilizarea lor asigură reprezentarea conținutului faptelor și evenimentelor istorice și formarea percepției studiate.

2. Prezentări grafice:

- *Tablou istoric* – reprezintă imagini ale unor aspecte istorice studiate, fie din domeniul vieții social-politice sau economice, scene de luptă, monumente istorice. Integrarea lor în cadrul procesului de predare-învățare evidențiază și sensibilizează;

- *Portret istoric* – reprezintă figuri de conducători de state, oști, personalități politice și naționale. Prin intermediul lor este simplificat mesajul către elevi în ce privește înfățișarea și trăsăturile personalităților respective. Avantajul utilizării portretelor constă în faptul că oferă posibilitatea de a compara trăsăturile epocilor studiate prin intermediul personalităților.

3. *Harta* reprezintă locul unde s-au desfășurat diferite evenimente istorice. Avantajele folosirii ei constă în faptul că, reprezentând localizarea în spațiul istoric și geografic a diferitor evenimente, contribuie la formarea unității de competențe;

4. *Materialul video*, reprezentat de filme documentare, de ficțiune (artistice), emisiuni televizate, buletine de știri, reportaje, poate fi utilizat în procesul de predare-învățare a unor subiecte cu caracter istoric.

Activitatea nr.2: În baza informației și cunoștințelor acumulate anterior formulați 5-7 cerințe/ reguli care trebuie respectate la aplicarea mijloacelor didactice în cadrul orelor de istorie, în dependență de tipul acestora (prezentare grafică, material video etc.).

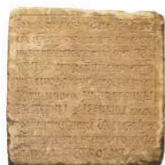
Activitatea nr.3: Studiați mijloacele didactice propuse în tabel și elaborați algoritmi de aplicare a acestora în cadrul orelor prin diverse metode didactice.

Mijloace didactice	Algoritmi de utilizare a acestora
<p data-bbox="176 1380 357 1428">Sigiliul domnitorului Mihai Viteazul</p> <p data-bbox="176 1475 619 1523">? Analizează sigiliul domnitorului Mihai Viteazul și explică semnificația simbolurilor.</p>	

- De unde putem afla cum au trăit părinții, bunei și străbunei noștri?

Primele unelte ale omului

Inscripție în piatră

Vas de ceramică

REFLECȚIE

Activitatea nr.4: Estimați care sunt avantajele și dezavantajele utilizării mijloacelor didactice în predarea-învățarea IRU:

Avantaje	Dezavantaje

EXTINDERE

Activitatea nr.5: Alegeți diferite mijloace didactice: numismatice, etnografice, arheologice, grafice, video etc. și aplicați-le în cadrul unor secvențe de lecții la subiectele prevăzute în curriculum la disciplină.

Tema 7. PROIECTAREA DIDACTICĂ LA ISTORIA ROMÂNILOR ȘI UNIVERSALĂ

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- determine tipurile de proiectare didactică la IRU;
- stabilească părțile componente ale proiectului de lungă durată la IRU;
- analizeze structura proiectului pe unități de învățare;
- estimeze importanța proiectului de scurtă durată la IRU conform cadrului ERRE.

Unități de conținut:

- Proiectul de lungă durată
- Proiectarea pe unități de învățare
- Proiectul de scurtă durată

Termeni-cheie: proiect de lungă durată, proiect pe unități de învățare, proiect de scurtă durată, evocare, realizarea sensului, reflecție, extindere.

EVOCARE

Activitatea nr.1: Pornind de la afirmația lui Mikhail Chigorin „*Chiar și un plan rău este mai bun decât niciun plan*”, argumentați importanța planificării timpului în general și rolul elaborării planificărilor în procesul instructiv-educativ, și anume: proiectul de lungă durată, proiectul pe unitate de învățare și proiectul de scurtă durată.

REALIZAREA SENSULUI

Proiectul didactic de lungă durată (PDLĐ) este un document administrativ care se întocmește la începutul anului școlar de către cadrul didactic. PDLĐ constituie un instrument funcțional care are menirea să asigure un parcurs ritmic al procesului de învățare și al organizării activităților de evaluare, orientat spre realizarea finalităților curriculare de către elevi. Pe parcursul anului se admit unele ajustări în funcție de condițiile în care se desfășură procesul de învățare, de resursele avute la dispoziție și de interesele elevilor. Acesta este alcătuit din 3 părți:

I: Foia de titlu: denumirea institutiei; denumirea disciplinei în conformitate cu Planul-cadru de învățământ, aprobat de MECC; anul de studii; numele, prenumele cadrului didactic, gradul didactic; APROBAT (directorul instituției), COORDONAT (Directorul adjunct care patronează) și DISCUTAT (la ședința Comisiei Metodice și semnat de șeful Comisiei metodice); tabelul privind repartizarea orelor, conform ordinului ME din 2012 și prevederile curriculare (2018): numărul orelor de istoria românilor, istoria universală și istoria locală;

II. Proiectul propriu-zis (este organizat în tabel): *Competențele specifice disciplinei; Unitățile de competențe* (se transcriu din programa curriculară); *Unitate de învățare* – Modulul/Capitolul; *Unități de conținut (Subiectele lecțiile)* – se eșalonează subiectele tematice pe unități de învățare (pot fi preluate din lista de conținuturi din curriculumul disciplinar sau din manualul aprobat de MECC). La fiecare lecție înscrierile din această rubrică ar trebui să evidențieze formulări esențializate care se vor trece în catalogul clasei: numărul de ore acordat pentru studierea temei 1 sau 2 (Distribuirea orelor, preconizate de curriculum, este orientativă. Cadrul didactic repartizează orele în funcție de mai mulți factori – specificul clasei de elevi, resursele disponibile, doleanțele elevilor etc.; data; note.

III. Bibliografie: Se indică *produse curriculare de bază* (curriculumul disciplinar, manualul școlar aprobat de MECC etc.) și *produse curriculare auxiliare* (ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul primar, ghiduri metodice pentru cadrele didactice, instrucțiuni metodologice, caiete de activitate independentă pentru elevi, culegeri de teste, softuri educaționale etc.) utilizate pentru învățare. La discreția cadrului didactic, pot fi notate și alte elemente (materiale didactice, forme de organizare a activităților ș.a.).

În cadrul elaborării proiectului de lungă durată la IRU urmează a fi respectate următoarele cerințe: numărul de ore anual prevăzut în Planul-cadru: 34 ore anual (15 ore primul semestru/ 19 ore al doilea semestru); unitățile de învățare/modulele să includă maxim 8-9 ore; ordinea unităților de conținut – să se respecte prevederile curriculare; în organizarea unităților de învățare și unităților de conținut se va ține cont de *principiul cronologic*; se respectă cu *strictețe* procentajul orelor: istoria universală, istoria românilor și istoria locală (70% – istoria românilor, 25% – istoria universală și 5% – istoria locală); este bine să se includă ore de *învățare în bază de proiect* (se referă la istoria locală/ aproximativ 3-4 ore pe an); la început de an (a 2-a lecție) se planifică *evaluare inițială*; pe parcursul anului trebuie să planificăm două evaluări sumative; la finele fiecărei unități de învățare/ modul, dacă nu vor fi ore de evaluare sumativă, vor fi planificate *activități de sinteză, de evaluare/ autoevaluare*.

Proiectarea pe unități de învățare (PUÎ) este un instrument pragmatic și reflectă sintetic elementele-cheie ale demersului didactic realizat de profesor. În funcție de experiența fiecărui cadru didactic, anumite elemente din proiect pot fi detaliate sau pot fi cuprinse într-o rubrică specială.

PUÎ are mai multe avantaje: creează un mediu de învățare coerent în care așteptările elevilor devin clare pe termen mediu și lung, oferă deschideri pentru implicarea elevilor în demersul educațional. *PUÎ* este gândită ca o parte componentă a organizării procesului educațional pe o anumită perioadă. Cadrele didactice vor realiza la începutul anului de studii proiectarea primei unități de învățare (orientativ pentru 6-8 lecții), iar celelalte proiecte pe unități de învățare vor fi elaborate pe parcursul anului, pe măsura finalizării implementării proiectelor pe unități de învățare anterioare.

Structura *PUÎ* include:

Competențe specifice	Unități de competențe	Tipul lecției	Obiective	Detalii de conținut	Activități de învățare	Metode	Țimp	Resurse	Evaluarea
----------------------	-----------------------	---------------	-----------	---------------------	------------------------	--------	------	---------	-----------

PUÎ poate fi realizată în mai multe modalități, în special în baza fazelor lecției-cadru *Evocare – Realizarea sensului – Reflecție – Extindere* (ERRE), ca și cadrul *proiectării de scurtă durată*.

Evocarea este secvența de debut a activității, care are menirea să trezească emoții și dorința de a se implica în activitate, să coreleze cunoștințele și abilitățile anterioare ale elevilor cu cele ce urmează să fie dezvoltate. În cadrul evocării deseori se apelează la experiența elevilor, sistemul lor de valori, cunoștințele de care dispun. Timpul rezervat etapei de evocare este de 5-10 minute.

Realizarea sensului este etapa de bază a lecției, la care elevii asimilează noi informații și dobândesc noi deprinderi: studiază documente/ texte, analizează prezentări, ascultă prelegeri, experimentează, elaborează monitorizat un produs etc. Elevul trebuie să se implice activ în demersul de învățare. Timpul rezervat etapei de realizare a sensului este de 20-30 de minute.

Reflecția este o etapă importantă la finele lecției, unde se analizează nivelul de realizare a obiectivelor operaționale proiectate, unde sunt valorificate anumite deprinderi, inclusiv de a evalua importanța subiectului nou pentru sistemul de competențe dezvoltat. Timpul rezervat etapei de reflecție este de 5-7 minute.

La etapa de *Extindere* se propun sarcini de scurtă și de lungă durată și se analizează modalitatea de realizare. Sarcinile de extindere nu trebuie să fie obligatorii, ci cu titlul de opțiune pentru dezvoltarea competențelor elevilor în contexte noi. Timpul rezervat etapei de extindere este de 2-4 minute.

La finalul fiecărei activități, cadrul didactic va rezerva timp și pentru analiza (debrifarea) activității, încurajând elevii să-și autoevalueze nivelul de implicare, dar și demonstrând interes pentru evaluarea reciprocă a implicațiilor colegilor. Vor fi analizate competențele dezvoltate, însușirea de valori, formarea de atitudini și abilități, precum și cunoștințele asimilate și anumite operații de gândire critică.

Activitatea nr.2: Enumerați tipurile de lecții pe care le cunoașteți și identificați etapele acestor activități educaționale:

Tipul lecției	Etapele lecției
Lecția de predare-învățare	
Lecția mixtă	
Lecția de formare a priceperilor și deprinderilor	
Lecția de sinteză	
Lecția de evaluare	

Activitatea nr.3: În baza informației și a cunoștințelor acumulate anterior analizați etapele procesului de elaborare a proiectului de scurtă durată:

Etapele	Esența

Activitatea nr.4: Studiați criteriile de analiză a unei lecții, identificați alte criterii și determinați rolul asistărilor reciproce.

Aspecte de observat	Indicatori
Proiectarea lecției	1. Calitatea proiectului de lecție
Realizarea lecției	2. Pregătirea condițiilor necesare desfășurării lecției 3. Valențe educative, formative 4. Conținut științific 5. Corelații intra- și interdisciplinare 6. Caracter practic-aplicativ 7. Alegerea și folosirea metodelor de predare-învățare 8. Îmbinarea diferitelor forme de activitate 9. Integrarea mijloacelor de învățământ 10. Crearea motivației. Activizarea elevilor 11. Densitatea lecției. Dozarea judicioasă a timpului 12. Evaluarea formativă.
Comportamentul propunătorului	13. Organizarea, îndrumarea, conducerea și controlarea activității de învățare. 14. Conduită în relațiile cu elevii. Limbajul. Ținuta
Autoevaluarea	15. Receptivitatea, autoanaliza și spiritul critic.
Observații	

REFLECȚIE

Activitatea nr.4: Analizați cele 4 etape ale lecției, conform cadrului ERRE, argumentând care dintre acestea are o valoare mai mare în formarea competențelor specifice la IRU.

EXTINDERE

Activitatea nr.5: Elaborați un proiect de scurtă durată la IRU, conform cerințelor metodologice.

Activitatea nr.6: Discuțați cu învățătorul despre rolul și importanța celor 3 proiectări didactice realizate în cadrul predării-învățării-evaluării IRU.

Tema 8. EVALUAREA RANDAMENTULUI ȘCOLAR LA IRU

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- enumere tipurile de evaluare și funcțiile acesteia;
- analizeze criteriile de succes privind evaluarea produselor la IRU;
- să-și exprime opinia față de evaluarea și aprecierea prin descriptori la IRU.

Unități de conținut:

- Noțiunea de evaluare

- Tipurile și funcțiile evaluării
- Criteriile de succes la IRU

Termeni-cheie: evaluare, evaluare inițială, evaluare formativă, evaluare sumativă, criterii de succes, produs, descriptori de evaluări.

EVOCARE

Activitatea nr.1: Pornind de la afirmația lui B.Gracian „*Perfecțiunea nu e cantitatea, ci calitatea*” și de la experiențele anterioare, argumentați importanța procesului de evaluare în formarea/dezvoltarea personalității.

Activitatea nr. 2: Enumerați tipurile de evaluări și scopul aplicării acestora:

Tipurile de evaluare	Beneficii pentru elev/ părinte	Beneficii pentru profesor
Evaluarea inițială		
Evaluarea formativă		
Evaluarea sumativă		

REALIZAREA SENSULUI

Activitatea nr.3: Analizați criteriile de succes pentru produsele recomandate de a fi realizate la IRU pe parcursul clasei a IV-a. Elaborați noi criterii.

Produs recomandat	Criterii de succes
Comunicarea informației istorice	<ol style="list-style-type: none"> 1. Expun succint informația cu caracter istoric. 2. Respect succesiunea ideilor expuse. 3. Ordonez cronologic și logic informația selectată. 4. Utilizez adecvat termenii istorici în formularea enunțurilor.
Portofoliu la istorie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respect cerințele unui portofoliu. 2. Distribuie/ aranjez materialele conform structurii. 3. Elaborez materiale de calitate. 4. Realizez materialele creativ și original.
Sursele istorice	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respect algoritmul (timpul, autorul și subiectul expus) pentru descrierea sursei istorice. 2. Identific asemănările cu alte surse și deosebirile de acestea. 3. Expun coerent și clar informația. 4. Utilizez limbajul istoric.
Arborele genealogic	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stabilesc modalitățile de elaborare a arborelui. 2. Colectez informațiile despre membrii familiei. 3. Reprezint cronologic informațiile pentru fiecare membru al familiei. 4. Asigur un aspect estetic al lucrării. 5. Prezint produsul.
Simbol al localității / blazon al familiei	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utilizez elemente semnificative ale localității/familiei. 2. Abordez creativ simbolurile. 3. Asigur un aspect estetic al lucrării.

Personalitatea istorică caracterizată	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utilizez algoritmul propus pentru caracterizare. 2. Caracterizez personalitatea evidențiind elementele specifice. 3. Identific caracteristicile comune cu alte personalități istorice. 4. Argumentez opinia proprie față de faptele personalității istorice. 5. Expun coerent și clar gândurile. 6. Utilizez limbajul istoric.
Posterul de grup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezint elementele de conținut istoric folosite adecvat. 2. Contribui la realizarea posterului. 3. Asigur un aspect estetic al lucrării.
Axa cronologică (linia timpului)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizez axa cronologică. 2. Repartizez pe axa cronologică segmente de timp (ani, decenii, secole). 3. Plasez pe axa cronologică evenimente istorice. 4. Urmăresc corectitudinea plasării evenimentelor istorice pe axa cronologică.
Harta istorică mută	<ol style="list-style-type: none"> 1. Localizez pe harta mută spațiul istoric solicitat. 2. Hașurez cu diferite culori teritoriul/ spațiul indicat în legendă. 3. Plasez evenimente în spațiul istoric. 4. Completez legenda hărții cu simboluri și informații la simboluri.
Interviul/ Dialogul istoric	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respect subiectul propus. 2. Formulez corect întrebările/răspunsurile. 3. Respect numărul propus de întrebări/ răspunsuri. 4. Urmăresc răspunsurile pentru fiecare întrebare. 5. Respect cerințele în prezentarea interviului/ dialogului.
Ghid turistic pentru vizitatori	<ol style="list-style-type: none"> 1. Schițez/realizez harta traseului. 2. Indic locurile de vizitat pe traseul stabilit. 3. Descriu succint locurile de vizitat.
Pliant/ Colaj	<ol style="list-style-type: none"> 1. Selectez informații/ materiale conform subiectului propus. 2. Respect corectitudinea explicațiilor, prezentărilor aduse. 3. Plasez logic informațiile/materialele în produs. 4. Asigur un aspect estetic al lucrării.
Proiectul pe teme istorice	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identific și selectez resursele materiale. 2. Elaborez și structurez proiectul, precizez elementele de conținut. 3. Sunt creativ și urmăresc gradul de noutate pe care-l aduce proiectul în abordarea temei sau în soluționarea problemei.

Album de familie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Adun informații și fotografii ale membrilor familiei. 2. Selectez datele cele mai importante. 3. Ordonez cronologic informația. 4. Realizez un album în care fiecărui membru îi dedic cel puțin o pagină. 5. Redau, pe scurt, istoria familiei sub forma unui arbore genealogic. 6. Folosesc limbajul istoric în prezentarea albumului.
------------------	---

Activitatea nr.4: Metoda proiectului este o metodă eficientă de evaluare aplicată în clasa a IV-a. Elaborați o *Fișă de apreciere a proiectului la IRU*.

REFLECȚIE

Activitatea nr.5: Formulați argumente Pro și Contra față de aplicarea evaluării la IRU în clasa a IV-a prin aplicarea descriptorilor de evaluare fără calificative.

EXTINDERE

Activitatea nr.6: Elaborați un test pentru evaluarea sumativă la IRU, cu elementele necesare: matricea de specificații, testul propriu-zis, barem de corectare.

Tema 9. ACTIVITATEA EXTRACURRICULARĂ ȘI EXTRAȘCOLARĂ LA IRU

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- determine rolul activității extracurriculare la istorie ca componentă a procesului educațional;
- analizeze excursiile ca formă de predare-învățare a istoriei;
- aprecieze rolul lucrului extrașcolar în predarea-învățarea-evaluarea istoriei;
- elaboreze un proiect al activității extracurriculare la istorie.

Unități de conținut:

- Domenii ale activității extracurriculare la istorie
- Forme, clasificarea lucrului extracurricular
- Planificarea unei activități extracurriculare la istorie
- Muzeul și școala – un parteneriat dinamic
- Excursiile

Termeni-cheie: lucru extracurricular, forme ale lucrului extracurricular, lucru extrașcolar, vizite la muzee, excursii.

EVOCARE

Activitatea nr.1: Continuați gândul „Istorie se învață la orele de IRU și la/ în cadrul”. Argumntați răspunsul.

Activitatea nr.2: Determinați principalele forme de lucru la orele de IRU, pornind de la locul desfășurării acestora.

REALIZAREA SENSULUI

Oricât de ingenios și „modern” ar fi organizată și desfășurată o lecție de istorie, aceasta nu poate asigura, de una singură, realizarea tuturor obiectivelor procesului de învățământ la disciplina dată. Multitudinea și varietatea obiectivelor, volumul mare de conținuturi pe care trebuie să le însușească elevii, timpul relativ limitat al lecțiilor impun folosirea și altor forme de organizare a orelor. *Activitățile extracurriculare* nu intră în domeniul curriculumului oficial, dar au finalități menite să susțină în mod direct dezvoltarea competențelor promovate prin programele școlare; au caracter complementar activităților de învățare realizate la clasă, urmăresc lărgirea și adâncirea informației și cultivă interesul pentru diferite domenii de cunoaștere. Astfel de activități funcționează, în general, cu rol de „curriculum suplimentar”. Activitățile extrașcolare sunt activități care intră în sfera educației nonformale, la care pot participa elevii în afara programului școlii.

Unele studii identifică cinci tipuri de activități extrașcolare, în funcție de implicarea pe care acestea o presupun: activități prosociale, referitoare la voluntariat; activități sportive de echipă; activități de organizare a școlii (de exemplu, consiliul elevilor); activități artistice (piese de teatru, coruri, serbări școlare); cluburi școlare.

Diferiți autori trec în revistă marea varietate a activităților extrașcolare și evidențiază faptul că, în timp, tipologia lor a crescut foarte mult: *excursii și vizite la muzee, vizionarea de filme sau piese de teatru, vizite la instituții publice, excursii la obiective de interes științific sau comunitar, vizite la alte unități de învățământ, serbări școlare și alte activități artistice, activități sportive, activități literare, activități ce vizează protecția mediului.*

Excursia cu caracter istoric se poate organiza în toate localitățile țării, pentru că nu există palmă de pământ românesc care să nu aibă mărturii ale trecutului dintre cele mai semnificative. Excursia, temeinic organizată și pregătită, creează o atmosferă deosebit de favorabilă instrucției, educației, formării complete a personalității elevului.

Excursia istorică este una dintre activitățile de învățare, folosită pentru cunoașterea trecutului local, național. Temeinic organizată și pregătită, creează o atmosferă deosebit de favorabilă formării complete a personalității elevului. Reușește cel mai bine să dezvolte interesul elevilor, îmbogățindu-le cunoștințele. Este o formă de activitate cu un caracter atractiv și mobilizator.

Lecțiile-excursii își propun dobândirea de cunoștințe, aprofundarea cunoștințelor, sistematizarea, recapitularea și evaluarea cunoștințelor, precum și unele abilități practice de observare, comunicare, analiză etc. Atunci când sunt propuse călătorii, excursii, vizite e necesar să oferim elevilor repere pentru desfășurarea acestora, facilitând învățarea, dar totodată și evaluarea a ceea ce știu. Explorarea localității natale prin vizite la muzeul școlii, localității, mănăstiri, cetăți etc. se efectuează în 3 etape: până la călătorie, în timpul călătoriei și după călătorie.

Ce le propunem elevilor?

• Înainte de călătorie:

– Localizează pe hartă locul/locurile ce urmează să fie vizitate.

– Stabilește itinerarul călătoriei, urmărind localitățile prin care vei trece.

– Informează-te (pe scurt) de la părinți sau de pe internet despre ce urmează să vizitezi.

• În timpul călătoriei:

– Notează 3-5 idei auzite de la ghid care ți-au atras atenția și ți-au părut interesante.

– Formulează 2-3 întrebări pentru a clarifica unele detalii despre cele auzite/văzute de tine în raport cu ceea ce știai sau referitor la ce te interesează.

– Cercetează cu atenție unele obiecte/surse despre care ai învățat la orele de Istorie, stabilind ce fel de sursă este și ce informații îți oferă.

• După călătorie:

Describe impresiile tale în urma călătoriei în 5-7 enunțuri după următorul plan: – Unde și cu ce ai călătorit? – Cine te-a însoțit? – Ce ai văzut/auzit? – Ce te-a impresionat? – Ce nu ți-a plăcut? – Ce informații din călătorie le-ai împărtășit părinților, prietenilor? • În caz că ați vizitat un muzeu: – Care e denumirea muzeului? – Unde se află? – Anul fondării muzeului? – Ce fel de expoziții sunt în muzeu? – Ce fel de exponate sunt în muzeu? – Ce obiecte ți-au atras atenția? Argumentează-ți răspunsul. – Identifică cele mai vechi/noi exponate din muzeu.

Activitatea nr.3: Identificați și alte forme de realizare a activităților extracurriculare și extrașcolare și caracterizați-le conform planului:

➤ Esența;

➤ Tipuri;

➤ Etapele aplicării;

➤ Cerințe față de aplicare;

➤ Importanța în formarea competențelor specifice la IRU.

REFLECȚIE

Activitatea nr.4: Estimați care sunt avantajele și dezavantajele aplicării activității extracurriculare și extrașcolare în predarea -învățarea IRU:

Avantajele	Dezavantajele

Activitatea nr.5: Elaborați *Fișa-model de lucru* a unei excursii, explicând necesitatea includerii acesteia.

EXTINDERE

Activitatea nr.6: Elaborați proiectul unei lecții-excursii pentru elevii din clasa a IV-a.

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ

Acte normative

1. Curriculum național. Învățământul primar. Chișinău, 2018.
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău, 2018.
3. Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori. Clasa a IV-a. Chișinău, 2018.
4. Istorie. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta primară și gimnazială. Chișinău, 2011.
5. Standarde de eficiență a învățării. Chișinău, 2012.
6. Referențialul de evaluare a competențelor specifice la elevi. Chișinău, 2014.

Monografii, articole, studii

1. Bîrlădeanu A. *Activități extracurs cu caracter istoric*. În: Didactica Pro, 2008, nr.4-5 (50-51), p.99-101.
2. Bîrlădeanu A., Negrei V., Nastas L. *Sugestii metodologice pentru realizarea competențelor specifice întru înțelegerea și reprezentarea timpului și spațiului în istorie*. Chișinău, 2011.
3. Capiță L., Capiță C., Stamatescu M. *Didactica Istoriei 1*. Program post-universitar de conversie profesională pentru cadrele didactice din mediul rural, 2005.
4. Capiță L., Capiță C., Stamatescu M. *Didactica Istoriei 2*. Program post-universitar de conversie profesională pentru cadrele didactice din mediul rural, 2006.
5. Dolghi A., Felea A. *Istoria românilor și universală. Ghid de pregătire pentru examen. Clasa a IX-a*. Chișinău, 2021.
6. Gheorghe M. *Jocul didactic la orele de istorie*. https://ccdtulcea.ro/wp/wp-content/uploads/revista/2/3.jocul_didactic.pdf

7. Gherasim C. *Descoperirea istoriei locale prin prisma studierii conacelor și parcurilor nobiliare din Basarabia secolului al XIX-lea*. În: *Descoperiri în imediată apropiere. Sugestii metodologice pentru ghidarea elevilor în cercetarea istoriei locale*. Chișinău, 2020, p.34-51.
8. Gherasim C. *Didactica istoriei: Ghid metodic*. Chișinău, 2021.
9. Gruber G. *Didactica Istoriei și formarea de competențe*. Târgoviște, 2016.
10. Mircioi M. *Stimularea interesului și a curiozității elevilor la orele de istorie*. https://www.isjbraila.ro/file_comp/resedu/1563775659_Mircioi_articol%20cunoastere%20prin%20joc.pdf
11. Muraru E. *Curriculum-ul pentru disciplina Didactica Istoriei*. Chișinău, 2012.
12. Păun Șt. *Didactica istoriei*. București, 2007.
13. Petrovschi N. *Didactica istoriei*. Chișinău, 2007.
14. Petrovschi N. *Învățarea pragmatică a istoriei*. Chișinău, 2012.
15. *Predarea Istoriei. Îndrumar metodic pentru profesori*. / Coordonator: Sergiu Musteață. Chișinău, 2010.
16. Zlate C. *Contribuția activităților extracurriculare la dezvoltarea personalității elevilor*. În: *Convorbiri didactice*, 2017, nr.14.

EDUCAȚIA MORAL-SPIRITUALĂ ȘI DIDACTICA EDUCAȚIEI MORAL-SPIRITUALE

Viorica GORAȘ-POSTICĂ,
dr.hab., prof.univ.

în colaborare cu practicienii

Ana VARTIC și

Veaceslav IORDĂCHESCU,
doctoranzi, USM

Cursul dat își propune ca obiective principale extinderea orizontului de cultură pedagogică, bazat pe valorile creștine, pe de o parte, și dezvoltarea abilităților practice de predare-învățare-evaluare. Această disciplină este necesară, pentru că studenții vor fi abilitați profesional să predea *Educația moral-spirituală* (EMS) și *Religia* în învățământul preuniversitar. Activitățile didactice se vor construi în baza unor expuneri și dezbateri esențializate și rezumative ale textelor și experiențelor profesionale cu tematică spirituală și pedagogică, cu interpretări din perspective creștine generale/ interconfesionale. Cultivarea sentimentului de acceptare a diverselor confesiuni, de toleranță religioasă, cu accentuarea aspectelor esențiale care ne unesc și a celor extra-biblice care ne fac diferiți, sunt atitudini-cheie promovate de curs. Educația creștină cu tezaurul ei de veacuri se va realiza în baza textelor spirituale de referință, dar și a documentelor reglatoare în uz, inclusiv a Curriculumului Național, cu accent pe mesajele educaționale și pe etica promovată de acestea.

COMPETENȚE PROFESIONALE ȘI FINALITĂȚI DE STUDIU

prevăzute de Curriculumul la disciplina *Educația moral-spirituală*

Competențe profesionale	Finalități / outcomes (rezultate)
Determinarea conexiunilor dintre prevederile politicilor educaționale și contextele procesului educațional: valorificarea fundamentelor științifice, metodologice și axiologice ale educației; a cadrului normativ și reglatoriu în domeniul politicilor educaționale la nivel național și cel internațional; a potențialului educativ al diferitor contexte și a factorilor intra- și extrainstituționali; a diversității umane.	<ol style="list-style-type: none">1. Caracterizarea statutului și a finalităților disciplinei școlare EMS în contextul actual al politicilor educaționale;2. Analiza structurii curriculumului prin redarea esenței fiecărei componente;3. Argumentarea importanței EMS ca disciplină școlară și a curriculumului în dezvoltarea personalității elevilor.

<p>Proiectarea procesului educațional: adaptarea finalităților procesului educațional în corespundere cu nevoile de formare a comportamentului grupului-țintă; proiectarea activităților educaționale (în cadrul formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică, valorificând diversitatea umană și culturală.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea formelor de instruire ce necesită a fi proiectate; 2. Analiza finalităților educaționale necesare pentru proiectarea unei lecții; 3. Elaborarea proiectelor a 2 lecții mixte, conform rigorilor curriculare actuale.
<p>Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale elevilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea prevederilor curriculare pentru o lecție ca formă principală de instruire; 2. Analiza indicatorilor de calitate a unei lecții; 3. Prezentarea unei secvențe de lecții conform etapelor cadrului ERRE.
<p>Comunicarea eficientă în context educațional: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale, adecvate finalităților și particularităților individuale ale elevilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Descrierea formelor de comunicare practicate la orele de EMS în clasele primare; 2. Compararea criteriilor de manifestare a unui vorbitor cult la profesorul emițător și la elevul receptor în actul de comunicare; 3. Prezentarea lecturii model a unui text cu tematică religioasă și a algoritmului de lucru cu acest text.
<p>Realizarea eficientă a managementului educațional: aplicarea strategiilor și monitorizarea procesului educațional (în context formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică la nivelul învățământului secundar.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea trăsăturilor manageriale ale unui învățător de succes; 2. Analiza funcțiilor manageriale ale cadrului didactic; 3. Prezentarea scenariului pentru o activitate extracurriculară cu o tematică apropiată de curriculumul la EMS în clasele primare (ședință cu părinții, seminar metodic, ședință a Comisiei metodice).
<p>Evaluarea eficienței procesului educațional: stabilirea bazei documentelor normativ-reglatorii, criteriilor de evaluare a eficienței procesului de educație; elaborarea instrumentariului de evaluare; luarea deciziilor și elaborarea strategiilor de spore a calității procesului educațional.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea caracteristicilor evaluării pe bază de descriptori la EMS; 2. Analiza criteriilor de evaluare a răspunsurilor orale (răspuns la întrebări, povestirea unui text, rezumatul) și a lucrărilor scrise (rezumat, eseu); 3. Elaborarea a 4 probe de evaluare sumativă (câte una pentru fiecare clasă).

Tema 1. INTRODUCERE ÎN PROBLEMATICA DISCIPLINEI DIDACTICA EDUCAȚIEI MORAL-SPIRITUALE ÎN CLASELE PRIMARE. OBIECTIVE ȘI COMPETENȚE PROFESIONALE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- cunoască specificul cursului și al disciplinei *Educația moral-spirituală*;
- analizeze propriile așteptări și necesități în legătură cu acest curs;
- caracterizeze structura curriculumului actual la *Educația moral-spirituală* pentru învățământul primar;
- deducă importanța predării acestei discipline în școală.

Unități de conținut:

- Obiective și competențe profesionale
- Prezentarea curriculumului și a literaturii de referință
- Prezentarea generală a planului de învățământ și a locului acestei discipline

Termeni-cheie: educație moral-spirituală, disciplină obligatorie, plan de învățământ, curriculum, structura curriculumului, competențe, conținuturi de învățare, activități de învățare.

EVOCARE

1. **3 De ce?** Educația moral-spirituală în clasele primare....
2. Concluzii pe marginea tehnicii introductive și a opiniilor exprimate de colegi.

REALIZAREA SENSULUI

1. Argumente pe cartele:

Aria curriculară „Educație socioumanistică”: Istoria românilor și universală și Educația moral-spirituală

2. Lectură explicativă:

Competențele specifice disciplinei:

1. Recunoașterea valorilor moral-spirituale în diferite contexte de viață, demonstrând atitudine pozitivă și responsabilă față de sine și cei din jur.
2. Aprecierea valorică a comportamentelor proprii și ale altor persoane în contextul normelor moral-spirituale, dând dovadă de atitudine critică și comunicare asertivă.
3. Transpunerea achizițiilor dobândite la disciplină în activități educaționale/comunitare/culturale, tinzând spre virtuți moral-spirituale.

Unități de conținut:

1. Eu la școală
2. Eu în familie
3. Eu în comunitate
4. Învăț să fiu om.

Valori moral-spirituale și comportamente morale

Unitățile de competență, activitățile de învățare și produse școlare recomandate (CNÎP, p.91-98)

„Disciplina școlară EMS se axează pe toate valorile morale, spirituale, artistice, estetice, sociale etc., achiziționate la studierea celorlalte discipline școlare. În cadrul orelor de Educație moral-spirituală se va urmări formarea unor comportamente relaționate de inițiere în valorile moral-spirituale, tradițiile naționale, de stabilire a relațiilor interpersonale pozitive. În cadrul orelor de EMS, accentul se va plasa pe dimensiunea afectivă, motivațională, atitudinală și cea socială a educației.

Pentru clasele primare este prevăzută o oră pe săptămână în componenta invariabilă a planului de învățământ. În cadrul orelor de EMS, cadrele didactice vor orienta demersul educațional al elevilor din perspectiva conștientizării conexiunilor între: a ști, a ști să faci, a ști să fii, în scopul sporirii motivației pentru învățare a elevilor, utilizării cunoștințelor și capacităților dobândite în viața reală. Activitatea în baza Curriculumului la EMS vizează proiectarea și desfășurarea procesului educațional, care are în vedere promovarea prin toate formele și dimensiunile educației a unui referențial axiologic ce include:

- Valori general-umane: adevăr, bine, frumos, sacru etc.
- Valori naționale: țară, popor, cultură națională, credință, tradiții etc.
- Valori curriculare stabilite pe discipline: competențe specifice, conținuturi, activități de învățare și produse școlare recomandate.
- Valori colective: ale clasei, ale grupului de elevi, ale grupurilor sociale, ale familiei etc.
- Valori individuale, care sunt definatorii pentru orice ființă umană: familie, credință, prieteni, preferințe etc.

Conștiința moral-spirituală a elevilor va fi demonstrată prin atitudini, comportamente/competențe și cunoștințe cu privire la semnificația unor concepte și norme din sfera valorilor umane. Reușita implementării disciplinei *Educația moral-spirituală* s-ar traduce prin: a fi conștient motivat și activ pentru promovarea valorilor general-umane: adevăr, bine, bunătațe, pace, patriotism, credință, înțelepciune, spirit de cooperare, încredere în virtuți. Implementarea acestor valori va contribui la stabilirea unei coerențe necesare între conținutul educației și mediul sociocultural; cunoașterea/promovarea patrimoniului cultural al poporului; formarea și dezvoltarea unor comportamente adecvate, de incluziune și adaptare socială; formarea și dezvoltarea unei atitudini pozitive, autonome care să armonizeze relația cu sine și

ceilalți, cu mediul înconjurător. Disciplina *Educația moral-spirituală* va fi predată de învățătorii nivelului primar de învățământ”. (Ghid, p.125)

În cadrul orelor de *Educație moral-spirituală* va fi promovată o pedagogie activă și participativă axată pe asigurarea șanselor egale fiecărui copil; crearea unui mediu școlar în care fiecare elev se simte în siguranță; promovarea unui învățământ diferențiat; inițierea elevilor în arta unei comunicări eficiente; acceptarea diversității caracterelor și a independenței de spirit, favorizând colaborarea dintre toți membrii colectivului școlar. La orele de EMS se va urmări formarea unor comportamente legate de inițierea în valorile moral-spirituale, tradițiile naționale, stabilirea relațiilor interpersonale pozitive. De asemenea, se va încuraja dezvoltarea unei metodologii centrate pe elev, utilizarea unor strategii cooperative, socializante axate pe respect reciproc, atitudine pozitivă, toleranță etc. (Ghid, p.126-127)

REFLECȚIE

Știi cum se face....., dar vreau să întreb colegii/profesorul despre:

În procesul evaluării finalităților EMS se va ține cont de următoarele produse recomandate: Mesaj oral, ABC-ul incluziunii, Agenda faptelor bune, Târgul de Crăciun, Expoziția pascală, Cupoanele voluntarului, Proiectul de grup, Proiectul de acțiuni, Alfabetul valorilor, Implicarea în acțiuni comunitare, Descrierea sărbătorilor calendaristice, Enunțul lacunar, Portretul moral al personajului, Apreciere prin simboluri.

EXTINDERE

Discuție cu un practician despre felul în care copiii receptează mesajele educaționale de la disciplina EMS (10 min.).

Tema 2. EMS CA DISCIPLINĂ ȘCOLARĂ. FINALITĂȚILE EMS

Obiective de referință

Studentii vor urma:

- să prezinte în mod analitic unitățile de conținut pentru fiecare clasă;
- să colecteze informații relevante la teme mai puțin cunoscute;
- să facă schimb de experiență și de informații cu colegii;
- să alcătuiască portofoliul electronic cu conținuturi recomandate;
- să deducă valorile promovate de conținuturile date.

Unități de conținut:

- Repartizarea conținuturilor pe cele 4 clase primare
- Conținuturile din clasele I, II, III, IV
- Unități tematice la care este nevoie de pregătire aprofundată

Cuvinte-cheie: finalități curriculare, unități de conținut, valori, comportamente morale, portofoliu electronic, manual școlar.

EVOCARE

Caruselul amintirilor: Temele/lecțiile de EMS de care îmi amintesc de când eram elevă sunt legate de....

REALIZAREA SENSULUI

Știu, Vreau să știu, Învăț

A. Elemente de noutate în curriculumul dezvoltat, ediția 2018:

Reorganizarea unităților de conținut conform principiului modular concentric pe parcursul temporal al anului școlar. Definirea centrelor în baza contextelor formării Eu-lui moral al copilului de vârstă școlară mică: școala, familia, comunitatea, sinele.

Reconfigurarea unităților de conținut:

a) în corespundere cu profilul de formare al absolventului ciclului primar de învățământ, prin valorificarea, în special, a componentelor ce vizează competențe sociale, sensibilizare și exprimare culturală;

b) în raport cu sistemul de valori educaționale:

- valorile general-umane: bunătatea, adevărul, sinceritatea, onestitatea, răbdarea, cumpătarea, respectul, solidaritatea, responsabilitatea, pacea, patriotismul, credința, înțelepciunea;

- valorile incluziunii: acceptarea, sprijinul reciproc, respectul, cooperarea, grija, încrederea; comunicarea pozitivă;

- valori colective ale clasei, ale grupului de elevi, ale grupurilor sociale, ale familiei. (Ghid, p.126)

B. Finalități curriculare

CLASA I	CLASA a II -a	CLASA a III -a	CLASA a IV -a
La sfârșitul clasei, elevul poate:			
<ul style="list-style-type: none">• să identifice valori moral-spirituale în contexte legate de școală, familie, comunitate;• să exprime în cuvinte proprii morala pildelor biblice;• să aprecieze valoric comportamentele copiilor la școală, în familie, în comunitate.	<ul style="list-style-type: none">• să recunoască valori moral-spirituale în contexte legate de școală, familie, comunitate;• să descrie în cuvinte proprii sărbătorile calendaristice din comunitate;• să aprecieze valoric: comportamentele elevilor la școală, în familie, în comunitate; faptele personajelor din texte biblice/artistice/folclorice.	<ul style="list-style-type: none">• să raporteze morala textelor biblice la situații din viață;• să aprecieze situații de viață în baza normelor din sfera valorilor moral-spirituale;• să formuleze judecăți de valoare referitor la acțiuni și virtuți morale.	<ul style="list-style-type: none">• să argumenteze atitudinea responsabilă față de păstrarea și promovarea valorilor spirituale ale comunității;• să aprecieze situații de viață: în baza normelor din sfera valorilor moral-spirituale; cu raportare la morala textelor biblice;• să formuleze judecăți de valoare referitor la acțiuni și virtuți morale.
Manifestând ca atitudini și valori specifice predominante: <ul style="list-style-type: none">• atitudine pozitivă și responsabilă față de sine și cei din jur;• atitudine critică și comunicare asertivă;• tendință spre virtuți morale-spirituale.			

C. Manualele de educație moral-spirituală

Exemplu de unități de conținut din manualul de EMS cl. 2, ed. 2019, www.ctice.md

<i>Modulul 1 Eu la școală</i>	<i>Modulul 2 Eu în familie</i>	<i>Modulul 3 Eu în comunitate</i>	<i>Modulul 4 Învăț să fiu Om</i>
Valorile în viața omului Școala noastră Respectul – temelia bunei înțelegeri Toți avem aceleași drepturi Onestitatea – cea mai bună formă de politețe Sunt elev responsabil	Familie unită – familie fericită Respectul și iubirea în familie Ajutorul și grija în familie Familie sănătoasă Tradiții de Moș Nicolae Sărbătorile de iarnă în familie	Localitatea mea Buna vecinătate Pot fi de ajutor Sărbătorile din localitatea noastră Primăvara și sărbătorile ei Sunt responsabil pentru comunitatea mea	Prin respectarea valorilor, devii om de valoare Valori ale neamului Sunt prieten bun Calitățile unui om adevărat Faptele sunt oglinda sufletului Să protejăm natura – casa noastră! Frumosul din jurul nostru Viața este valoare supremă

REFLECȚIE: Alocuțiune de 7-10 minute pentru ședința cu părinții care nu au studiat această disciplină și nu cunosc specificul ei: *Rolul valorilor și al comportamentelor morale promovate de conținuturile EMS în dezvoltarea caracterului/personalității școlarului mic...*

EXTINDERE: Studiu individual al conținuturilor oferite de manualele de EMS în uz. **Concluzii:**

- 2-3 lucruri interesante care m-au surprins plăcut....
- 1-2 aspecte pe care le-aș îmbunătăți
- Întrebări apărute

Tema 3. ROLUL ȘI PRINCIPIILE AXIOLOGIEI EDUCAȚIEI MORAL-SPIRITUALE ÎN FORMAREA CONȘTIINȚEI ȘI CONDUITEI MORALE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- analizeze suportul axiologic al disciplinei EMS;
- definească conceptul de valoare din diverse perspective;
- compare ierarhia valorilor din curriculum și manuale de la diferite clase;
- să-și dezvolte autonomia și competența axiologică în conduita lor;

- să poată fundamenta axiologic principiile și finalitățile educației moral-spirituale;
- să-și formeze atitudine axiologică în dimensionarea și vehicularea conținuturilor educației moral-spirituale.

Unități de conținut:

- Educație din perspectivă axiologică
- Sistemul tradițional al valorilor
- Principiile EMS
- Criza valorilor
- Rolul EMS în formarea conștiinței și conduitei morale.

Cuvinte-cheie: educație, valori, competență, conștiință morală, conduită morală.

EVOCARE

Examinăm Glosarul de termeni, cooperând cu colega/colegul. **Lectură explicativă.**

- **Axiologie** – teoria sau știința valorilor (de la gr. *axios* = prețios, *logos* = teorie)
- **Educația axiologică** vizează educația care se realizează din perspectiva valorilor autentice, validate ca atare de o anumită practică pedagogică sau socio-culturală. **EDUCAȚIE PRIN ȘI PENTRU VALORI**

- **Educația în perspectivă axiologică** înseamnă orientarea procesului educativ pe traiectele cele mai bune, identificarea sau exploatarea momentelor didactice privilegiate, finalizarea tuturor căutărilor prin cele mai bune alegeri, stabilirea de fiecare dată a unei ierarhii de finalități valabile *hic et nunc*, acționarea în funcție de o ordine pertinentă de priorități etc.

- **Competență axiologică** – capacitatea individului de a evalua operativ noii stimuli culturali și de a-i integra sau conexa într-un sistem valoric ale cărui repere sunt intuite în mod autonom; exigența superioară a educației axiologice, care presupune maximum de autonomie culturală a educaților.

- **Conduita morală** se referă la faptele morale, la modul în care se manifestă comportarea individului.

- **Conștiință axiologică** – puterea conștiinței de a extrage un obiect sau un fenomen din neutralitatea existențială și de a le înnobila prin introducerea lor într-un regim axiologic exemplar.

- **Conștiința morală** este latura subiectivă a moralei ce prezintă totalitatea de idei, noțiuni și principii morale care formează idealul moral.

- **Pedagogia culturii** – grupare distinctă în gândirea pedagogică, apărută în primul sfert al sec. XX, care promovează valoarea culturală, realizarea culturală, obiectele culturale, procesul cultural.

- **Referențial axiologic** – cadrul valoric încorporat de subiect care selectează și condiționează adăugarea de alte valori.

- **Valoare** – 1. rezultat al atribuirii, de către conștiința umană, a unor calități

a unei entități existențiale, ca urmare a unei preferințe, dorințe, intenții; valoarea este un atribut situațional, relațional ce se decantează ca urmare a orientării omului într-o ordine transcendentă. (*C.Cucoș*); 2. o trăire umană, o „exigență de conștiință” care se exprimă ca posibilitate de satisfacere a unor năzuințe adânc încrustate în însuși fondul natural al existenței omenești. (*L.Rusu*)

- **Valoare educațională** – raportul de adecvație dintre mijlocul (forma, condițiile) de realizare a educației și finalitatea (ținta) acesteia – formarea individului pentru umanitate.

- **Univers axiologic** – totalitatea valorilor de care este înconjurat omul ca ființă socială.

REALIZAREA SENSULUI

Conspect de reper pe poster. Activitate de studiu individual, apoi notarea ideilor principale pe poster.

Prin scopurile și mijloacele sale, educația este considerată procesul cunoașterii și sensibilizării omului la valori și al asimilării lor creative. (*M.Călin*) Educația este păstrătoarea și transmițătoarea valorilor ce garantează identitatea culturală a ființei noastre.

Sistemul tradițional al valorilor

- **Valori umane generale** (valori-scop): adevărul, binele, dreptatea și frumosul;

- **Valori democratice** (valori-mijloc): libertatea, drepturile omului, solidaritatea, toleranța;

- **Valori fundamentale ale humanitasului:** adevărul, binele, frumosul, dreptatea, libertatea. (*VI.Pâslaru*)

- **Valorile vitale** necesare apărării vieții și mediului, cum sunt sănătatea (fizică și mentală), tonusul și forța fizică, frumusețea și armonia organismului, starea de echilibru a mediului, bunurile materiale, prosperitatea economică;

- **Valorile morale**, politice, juridice și istorice necesare existenței unui stat și națiuni, cum sunt democrația, suveranitatea, binele, dreptatea, curajul, înțelepciunea, independența, legalitatea, demnitatea, iubirea de neam etc.;

- **Valorile teoretice** necesare cunoașterii și creației umane: adevărul, evidența, obiectivitatea, imaginarul științific;

- **Valori estetice și religioase**, care privesc contemplarea lumii și a creațiilor umane. (*M.Călin*)

REFLECȚIE

Parcurgere analitică a Cuprinsului manualelor de EMS. Notițe pe fișe: Valorile și principiile EMS deduse în baza unităților de conținut din manuale.

EXTINDERE

Eseu reflexiv: Rolul EMS în formarea conștiinței și conduitei morale.

Tema 4. CONȚINUTURI RECOMANDATE. UNITĂȚILE DE CONȚINUT INSPIRATE DIN BIBLIE LA EMS ȘI LA RELIGIE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- identifice valorile creștine, precizând importanța acestora în dezvoltarea caracterului;
- analizeze evoluțiile contextuale ale valorilor creștine;
- aprecieze rolul valorilor perene creștine în raport cu valorile contemporaneității;
- construiască/planifice demersuri didactice de educare/promovare a valorilor creștine prin abordarea didactică a parabolilor biblice.

Unități de conținut:

- Valorile creștine – valori general-umane perene
- Biblia ca tezaur de valori morale
- Structura și conținutul Bibliei
- Parabolele biblice/pildele din Evangheliile

Cuvinte-cheie: valori creștine, Biblia/Sfânta Scriptură, valori perene, parabole evanghelice.

EVOCARE

Comentarii la citatul: „Taina existenței umane nu stă în a trăi, ci în a ști pentru ce trăiești” (*Nicolae Iorga*)

REALIZAREA SENSULUI

Lectură individuală și luarea de notițe, care vor fi clasificate astfel:

Idei noi pentru mine	Idei care se merită a fi transmise elevilor	Informații pentru documentare suplimentară	Întrebări

A. Informații generale despre Biblie

Denumirea „Biblie” se trage din limba greacă: „Biblos” însemna carte. Biblia nu este o singură carte, ci o colecție de 66 de cărți, scrise de vreo 40 de autori diferiți. Printre acestia sunt împărați (David, Solomon), medici și alți oameni învățați (Isaia, Luca), teologi (Ezra, Pavel), miniștri (Moise, Daniel, Neemia), țărani și meseriași (Amos, Petru), muzicieni (Asaf, fiii lui Core), prooroci (Ezechiel, Ioel). Aceste 66 de cărți au fost scrise într-un interval de aproape 1500 de ani. Alte denumiri ale Bibliei sunt: „Scriptura” Luca 4,21; Ioan 2,22; 5,39; Iacov

2,23; „Scripturile” Luca 24,27; „Sfânta Scriptură”, Sfintele Scripturi” Romani 1,2; 2 Timotei 13,15; „Cărțile” Daniel 9,2; „Legea și Prorocii” Fapte 13,15; Rom. 3,21. Aceste scrieri, cunoscute de noi ca Vechiul și ca Noul Testament, mai poartă denumirea de „Canon”, ceea ce înseamnă regulă sau măsură.

B. Structura Bibliei

Sfânta Scriptură cuprinde Vechiul și Noul Testament. Cuvântul „testament” a fost folosit mai întâi de Tertullian și înseamnă „legământ” (în ebr. Berith, în gr. Diatheke), expresie folosită și pentru Vechiul și Noul Testament. Ideea de bază pentru alegerea acestui termen era „legământul” lui Dumnezeu încheiat prin Moise cu poporul evreu în Vechiul Testament (Ex. 19,5), iar în Noul Testament cel încheiat prin Domnul Isus Hristos cu Biserica (Mat. 26,28; 1 Cor.11,25). Împărțirea în capitole o datorăm mitropolitului englez Stephan Langton din Cambridge (NT 1205), iar versetele au fost introduse de tipograful parizian Robert Stephanus (1551).

Vechiul Testament	Noul Testament
a) 17 cărți istorice: Geneza - Estera	a) 5 cărți istorice: Evangheliile – Faptele Apostolilor
b) 5 cărți didactice sau poetice: Iov - Cântarea Cântărilor	b) 21 cărți didactice: Epistolele
c) 17 cărți profetice: Isaia – Maleahi	c) o carte profetică: Apocalipsa

https://www.bisericabeteltortona.it/despre_biblie_212.html

NOUL TESTAMENT

PASTORALE : 1,2 Timotei, Tit, Filimon				
EPISTOLELE NEAMURILOR 9				EPISTOLELE EVREILOR 9
ISTORIE				
Matei	Marcu	Luca	Ioan	Faptele apostolilor

VECHIUL TESTAMENT

ISTORIE (17)			EXPERIENȚA	PROFETICE (17)		
Legea 5	Înainte de exil 9	După 3	5 Didactice	Cei mari 5	Înainte de exil 9	După

C. Valorile sau virtuțile creștine-cheie promovate în Biblie: dragostea, bucuria, pacea, răbdarea, bunătatea, generozitatea, credința, blândețea, înfrânarea.

D. Foarte multe narațiuni biblice conțin parabole/pilde, care au o valoare educativă, morală de mare preț. Majoritatea dintre acestea au fost spuse chiar de Însuși Mântuitorul, Domnul Isus Hristos. Parabola este mijlocul literar și pedagogic preferat în predicile Sale.

„Toata lumea stie ca Iisus Hristos vorbea deseori în parabole, în pilde, adică în povestioare. La întrebarea de ce folosea acest procedeu în predicile Sale, e simplu de răspuns. Parabolele erau un procedeu didactic și retoric la îndemână. Ele elucidau un subiect supus dezbaterii prin puterea lor de a exemplifica. Isus Însuși răspunde la această întrebare. De ce le vorbea oamenilor în pilde? “Răspunsul lui Iisus este de-a dreptul năucitor, smintitor. Replica lui Iisus contravine parabolei care ilustra, simplifica, lămurirea un pasaj. Iisus răstoarnă folosirea curentă a parabolei. „Vouă vă este dat sa cunoașteți taina împărăției lui Dumnezeu, dar pentru cei de afară totul se face în pilde, ca, uitându-se, să privească și să nu vadă, și, auzind, să nu înțeleagă, ca nu cumva să se întoarcă și să fie iertați””. Acesta este răspunsul Domnului la întrebarea „celor doisprezece”, așa cum apare la Evanghelistul Marcu (4, 11, 12).”(…) „Parabola este o poveste care pe unii îi lasă indiferenți, într-unii produce iluminare, pe alții îi lasă nedumeriți și-i aruncă pe gânduri... și fiecare dintre reacțiile astea sunt posibile în interiorul comunicării parabolei. Parabola este un dispozitiv paradoxal care în același timp spune și nu spune, provoacă și lasă rece, maschează și dezvăluie, comunică și nu comunică, este de o invenție extraordinară. Să manevrezi un asemenea dispozitiv trebuie să ai oarecare talente și cel mai bine este să fii chiar Fiul lui Dumnezeu. „Parabola reprezintă un mod de a te raporta la adevăr foarte aparte, care se cultivă mai ales în Orient. Acest mod de a vorbi este uneori mai lămuritor decât orice argument. Parabolele se adresează unui public divers; ele au rostul să acopere și să dezvăluie în același timp..” (Andrei Pleșu)

REFLECȚIE

Lectură interpretativă cu evidențierea valorilor/virtuților transmise:

În aceeași zi, Isus a ieșit din casă și S-a așezat lângă mare. ² Mari mulțimi de oameni s-au adunat în jurul Lui, astfel că El S-a suit într-o barcă și S-a așezat acolo; întreaga mulțime stătea pe țărm. ³ El le-a vorbit despre multe lucruri în pilde^[a] și le-a zis: „Iată, semănătorul a ieșit să semene! ⁴ În timp ce semăna el, o parte din sămânță a căzut lângă drum și au venit păsările și au mâncat-o. ⁵ O altă parte a căzut în locuri stâncoase, unde nu avea pământ mult. A răsărit repede, pentru că nu avea pământ adânc, ⁶ dar când a răsărit soarele, s-a ofilit și, fiindcă nu avea rădăcină, s-a uscat. ⁷ O altă parte a căzut între spini, iar spinii au crescut și au sufocat-o. ⁸ Alta însă a căzut pe un pământ bun și a dat rod: un grăunte a rodit o sută, altul – șaizeci, altul – treizeci. ⁹ Cine are urechi, să audă!” (Evanghelia după Matei, cap. 13)

EXTINDERE

Lectura unei evanghelii (la alegere). Selectarea și notarea parabolelor din predicile lui Isus Hristos și pregătirea uneia pentru a fi povestită captivant elevilor. Evidențierea valorilor/virtuților-cheie transmise.

Tema 5. METODE ȘI TEHNICI DE PREDARE-ÎNVĂȚARE LA EMS

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- clasifice metodele de educație morală după diferite criterii;
- analizeze algoritmul diferitor metode aplicabile la EMS;
- aplice metode potrivite pentru diferite finalități curriculare și unități de conținut;
- deducă importanța creativității în predarea-învățarea EMS.

Unități de conținut:

- Metodă, metodologie, procedeu, tehnică
- Taxonomia metodelor educaționale
- Metode recomandate la disciplina EMS
- Algoritmul metodelor
- Aplicări, simulări, jocuri de rol

Cuvinte-cheie: metodă, tehnici, procedeu, activități de predare-învățare, creativitate didactică.

EVOCARE

Tabel conceptual: Tipuri de metode și tehnici potrivite pentru EMS. Selecție în baza achizițiilor de la cursurile precedente.

Metode tradiționale	Metode/ tehnici activ-participative	Metode/ tehnici de comunicare orală	Metode/ tehnici de comunicare scrisă	Metode de studiu individual	Metode/ tehnici de activitate în perechi/ echipă	Metode de dezvoltare a gândirii critice
Povestirea						
Conversația						
Exemplul						
Exercițiul						
Demonstrația						

* Deduceți prin comunicare cu colegul criteriul de prezentare a metodelor și tehnicilor/procedeele de mai sus.

REALIZAREA SENSULUI

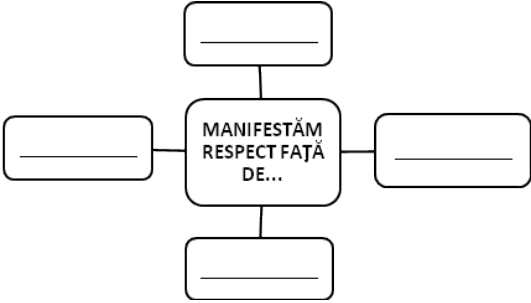
Metode și tehnici de educație moral-spirituală potrivite pentru fiecare etapă a lecției:

1. Evocare	2. Realizarea sensului	3. Reflecție
<p>Care este subiectul? Ce știu deja despre el? Ce aștept, vreau și/sau ar trebui să aflu despre el? De ce trebuie să aflu aceste lucruri?</p>	<p>Ce înțeleg din aceste informații noi?</p>	<p>Ce am aflat? Ce mi se pare mai important? Ce semnificație au pentru mine noile cunoștințe? De ce cred asta? Cum integrez noile cunoștințe în sistemul vechilor cunoștințe?</p>
<p>Exemplu: Jocul de introducere: <i>1. „Să ne prezentăm prin mișcări”</i> Descrierea: Elevii stau în cerc, sunt rugați să se prezinte cu ajutorul a cinci cuvinte și să exprime starea pe care o simt la moment, așteptările de la ziua de azi. Apoi, oferă cuvânt următorului coleg. Jocul continuă până ce vorbesc toți copiii.</p> <p><i>2. „Eseu în 5 minute”</i> Timp de 5 minute, elevii vor realiza un eseu cu referire la așteptările de la lecția de azi. Vor completa cu 1-2 idei tabelul frontal care va fi prezent pe parcursul întregii lecții. La final se vor revizui așteptările expuse cu realizările reale. Ce nu se va reuși la lecția actuală se va propune pentru alte lecții.</p> <p><i>3. „Gândește, discută în perechi citatele”</i> Elevii sunt organizați în grupuri mici, fiecare grup va selecta aleatoriu citatele pregătite pentru subiectul actual. Se oferă timp de pregătire și de prezentare a opiniilor proprii.</p>	<p>Jocul de rol „Râul” Personajele: râul, afluenții, barajul, animale acvatice. Fiecare elev își va alege personajul dorit pe care îl va interpreta. Se pregătesc 2-3 minute, se expun cum ar acționa fiecare dintre ei elucidând subiectul lecției. <i>„Judecătorul și avocatul”</i> Personajele: Înviniutul, judecătorul, avocatul. Clasa de elevi este împărțită în grupuri cu denumirea personajelor jocului. Se prezintă o situație în care este acțiunea negativă a înviniutului. Se va expune fiecare grup în funcție de rolul primit. Grupurile se pot schimba pe parcursul lecției. Elevii sunt îndemnați să judece cauza oferind argumente atât „PRO” cât și „CONTRA”.</p> <p>Avantajele jocului: oferă participanților posibilitatea să demonstreze schimbare de atitudine, oportunitate „de a se pune în pielea cuiva”, să exploreze cum se poate simți și acționa dacă este în situația altcuiva; permite participanților să conștientizeze consecin-</p>	<p>Jocul de închetare <i>1. „Blazon”</i> Descrierea: Fiecare elev realizează un blazon prin care va prezenta subiectul lecției de azi și activitatea de autoanaliză. Pot fi sugerate și elemente pentru completare la tema de acasă, prezentarea lor urmând să fie la lecția următoare.</p> <p><i>2. „Ziarul vorbitor”</i> Descrierea: Elevii sunt rugați să exprime oral unui reporter sentimentele produse de lecția realizată. Sunt informați că va fi scris un articol în ziarul clasei. Elevul cu rol de reporter înregistrează propunerile colegilor.</p> <p><i>3. „Reflecția zilei”</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Astăzi am învățat... • Astăzi mi-am reamintit... • Astăzi am descoperit... • Astăzi mi-am dat seama... • Astăzi m-a surprins... • Astăzi m-am bucurat... • Vreau să vă urez... <p><i>4. „Declar lumii întregi”</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De azi voi... ➤ Cine face bine... ➤ Nu te bucura de ... ➤ Sunt sigur că... <p><i>5. „Eseu în 10 minute”</i> Timp de 10 minute elevii vor realiza un eseu la subiectul lecției. Vor argumenta descrierea printr-o concluzie.</p> <p><i>6. „Graficul T”</i> <i>7. „Turul galeriei”</i> <i>8. „Masa rotundă”</i></p>

<p>4. „Asaltul de idei” privind diferite modalități prin care oamenii și comunitățile se ajută reciproc: Pe cine ajutați voi? Cum îi ajutați? Pe cine ați mai putea ajuta? (Gândiți-vă la persoanele/ animalele/ plantele din curtea, mahalaua, strada, satul, comunitatea voastră.) Ce este o comunitate? Cum se pot ajuta oamenii dintr-o comunitate unii pe alții? Cum se pot ajuta comunitățile între ele? Cum puteți cere ajutor din partea cuiva?</p>	<p>țele anumitor comportamente asupra celorlalți; permite explorarea abordărilor alternative ale unor situații reale. Jocul este stimulat și distractiv, oferă un cadru sigur în care participanții pot explora problemele pe care nu le pot aborda în viața de zi cu zi, experimentează atitudini și valori diferite de cele personale.</p> <p>„Învățare prin sarcini”</p> <p>Echipelor de elevi li se propune să traseze conturul mâinii unor adulți (învățător, părinți, asistenți medicali, bucătari, personal de serviciu, șoferi, voluntari etc.) și să-i intervieveze cu privire la modul în care ajută copiii. Sarcina poate fi pregătită anterior lecției sau poate fi realizată la etapa Extindere în decurs de o săptămână.</p>	<p>La finalul lecției elevii se vor aranja în formă de cerc. Un elev va exercita rolul moderatorului, care va adresa întrebări în baza subiectului lecției sau a studiului de caz, după care se va cronometra timpul pentru discuțiile dintre elevi. Un grup de elevi vor monitoriza și vor realiza concluziile de rigoare.</p> <p>Avantaje:</p> <p>În etapa de reflecție se produc următoarele procese cognitive:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reformularea cunoștințelor într-un limbaj propriu; • atribuirea unei semnificații cunoștințelor noi, într-un context personal; • restructurarea schemelor pentru a include în ele noul; • dobândirea unui alt mod de a înțelege; • formarea unui set nou de comportamente; • formarea unor convingeri noi; • conștientizarea valorii propriilor cunoștințe și ale celorlalți; • sesizarea diversității opiniilor și a faptului că informațiile și ideile se schimbă permanent; • conștientizarea dificultăților pe care le au în învățare și cautarea soluțiilor pentru a le depăși.
---	--	--

REFLECȚIE

Joc de rol: Suntem învățători/învățătoare și simulăm următoarele metode/ tehnici.

Etapa lecției	Metode/Tehnici
Evocare	Acrostih pentru cuvântul: MILOSTIV, Ghicitoarea: „Cine te iubește, oare,/ Cel mai tare și mai tare/ Și te învață și te cresc/ Și doar binele-ți doresc”, Audiția muzicală: „Grăbește-te să faci un bine” (A.Ursu)
Realizarea sensului	<p>Ciorchine:</p> <p style="text-align: center;"><i>Față de cine manifestăm respect?</i></p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A[MANIFESTĂM RESPECT FAȚĂ DE...] --- B[] A --- C[] A --- D[] A --- E[] </pre> </div> <p>Cubul: Descrie comportamentul unui elev disciplinat; Compară calitățile de care a dat dovadă fata babei cu cele ale fetei moșneagului; Asociază personajele pozitive cu calitățile acestora; Analizează care a fost răsplata primită pentru faptele bune săvârșite; Aplică imaginile în corespundere cu tipul de fapte: bune/rele; Argumentează de ce este bine să săvârșim fapte bune (cu exemple din povestire).</p> <p>Pălăriile gânditoare: „Cel mai bun prieten al tău îți cere să le spui părinților că ați lucrat suplimentar la școală, când, de fapt, el a rămas să se joace în curtea școlii.”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pălăria alba: Ce informații avem? • Pălăria roșie: Nu-mi place felul cum s-a procedat... • Pălăria neagră: La ce riscuri ne expunem? • Pălăria albastră: Care e următorul pas? • Pălăria verde: Cum poate fi altfel soluționată problema?
Reflecție	<p>Exercițiu moral:</p> <p><i>În troleibuz, pe un scaun, ședeau un băiat și o fată. Băiatul ședea la fereastră, fata – la trecere. A venit o femeie cu un copil în brațe. Cine trebuie să-i cedeze locul? Unii spun: băiatul, pentru că e băiat. Alții spun că fata, deoarece femeii cu copil nu-i este comod să treacă spre geam. Dar voi cum credeți?</i></p> <p>Tehnica 3-2-1</p> <p>3 virtuți morale, 2 personaje din povești care au dat dovadă de curaj, o virtute pe care doresc să o am.</p> <p>Studiu de caz</p> <p><i>Alexandru și-a adus la școală mașinuța nouă, cu telecomandă. Dorind să se joace cu ceilalți copii „de-a v-ați ascunselea”, băiatul și-a pus jucăria într-un colț al clasei. Mircea, văzând mașinuța lăsată fără supraveghere, a luat-o și a pus-o în ghiozdan, fiind sigur că Alexandru nu-i va observa dispariția. Ești de acord cu modul în care s-a comportat Mircea? Ar putea fi justificată acțiunea băiatului? De ce?</i></p>

Extindere	<p>Discuția cu părinții/alți membri ai comunității (preot, bibliotecar etc.) Discută cu părinții despre originea și semnificația numelui tău. Discută cu preotul despre istoria bisericii din localitate.</p> <p>Jurnalul de comportament <i>Analizează-ți comportamentul și răspunde prin DA sau NU la următoarele întrebări:</i></p> <table border="1"> <tr><td>1. Saluți politicos persoanele cunoscute?</td><td></td></tr> <tr><td>2. Îți ceri scuze întotdeauna atunci când greșești?</td><td></td></tr> <tr><td>3. Îți ajuți frații, părinții, bunicii?</td><td></td></tr> <tr><td>4. Ajuți cu plăcere un coleg?</td><td></td></tr> <tr><td>5. Ajuți un bătrân necunoscut?</td><td></td></tr> <tr><td>6. Îți faci zilnic temele?</td><td></td></tr> <tr><td>7. Ocrotești mediul înconjurător?</td><td></td></tr> <tr><td>8. Intervii cu bunătate atunci când cineva face un rău?</td><td></td></tr> <tr><td>9. Te gândești cum să-ți corectezi purtarea, dacă ai greșit?</td><td></td></tr> <tr><td>10. Dai importanță notei luate la purtare?</td><td></td></tr> </table> <p>Răspunsuri DA = Răspunsuri NU =</p> <p>Nota acordată: (în funcție de răspunsurile pozitive) Dacă ai mai mult de 8 răspunsuri DA, ești preocupat de fapte bune, dacă ai obținut mai puține răspunsuri afirmative, încearcă să-ți analizezi comportamentul și să identifici propriile greșeli!</p>	1. Saluți politicos persoanele cunoscute?		2. Îți ceri scuze întotdeauna atunci când greșești?		3. Îți ajuți frații, părinții, bunicii?		4. Ajuți cu plăcere un coleg?		5. Ajuți un bătrân necunoscut?		6. Îți faci zilnic temele?		7. Ocrotești mediul înconjurător?		8. Intervii cu bunătate atunci când cineva face un rău?		9. Te gândești cum să-ți corectezi purtarea, dacă ai greșit?		10. Dai importanță notei luate la purtare?	
1. Saluți politicos persoanele cunoscute?																					
2. Îți ceri scuze întotdeauna atunci când greșești?																					
3. Îți ajuți frații, părinții, bunicii?																					
4. Ajuți cu plăcere un coleg?																					
5. Ajuți un bătrân necunoscut?																					
6. Îți faci zilnic temele?																					
7. Ocrotești mediul înconjurător?																					
8. Intervii cu bunătate atunci când cineva face un rău?																					
9. Te gândești cum să-ți corectezi purtarea, dacă ai greșit?																					
10. Dai importanță notei luate la purtare?																					

EXTINDERE

Studiu individual al *Activităților de învățare* din Curriculumul la EMS și alegerea uneia pentru simulare, în baza manulelelor de pe www.ctice.md.

Tema 6. EVALUAREA ÎN PROCESUL DE PREDARE-ÎNVĂȚARE A EMS

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine importanța evaluării la disciplinele date;
- argumenteze specificul evaluării inițiale, curente și sumative;
- aplice metode de evaluare;
- elaboreze instrumente de evaluare.

Unități de conținut:

- Evaluarea inițială, curentă și sumativă la disciplinele date
- Forme, metode și instrumente de evaluare

Cuvinte-cheie: evaluare inițială, evaluare formativă, evaluare finală (sumativă), tehnici de evaluare, evaluarea atitudinilor.

EVOCARE

Evaluarea atitudinilor: oportunități la EMS și dificultăți. Părerea ta contează.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu luarea de notițe în format digital sau de mână: *Idei importante:*

Procesul de evaluare la disciplina *Educația moral-spirituală* va fi organizat în conformitate cu „Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori, clasele I-IV” (2019). Pot fi utilizate metode tradiționale de evaluare (probe scrise și orale, teste), dar se vor încuraja metodele alternative, ca proiectul și portofoliul de progres.

ATENȚIE!

Rezultatele evaluării la EMS se apreciază prin descriptori (*i, g, s*); astfel, **probele de evaluare nu vor prevedea acordarea de punctaj și nu se va aplica grila de apreciere pe baza procentajului.** Se va evalua **comportamentul performanțial** al elevului, manifestat în cadrul realizării probei.

Evaluarea se va organiza respectând caracterul formator, adică învățătorul va observa și evalua continuu procesul de învățare al fiecărui elev, nu doar rezultatele. În acest context, învățătorului îi revine un rol important în oferirea unui feedback individual, concentrându-se mai degrabă pe dezvoltarea competențelor și pe punctele forte, decât pe deficiențe.

Subliniem importanța autoevaluării la lecțiile de Educație moral-spirituală. Pentru autoevaluare se pot practica tehnici moderne: *diagramele Venn, tehnica 3-2-1, graficul Știu-Vreau să știu-Am aflat.*

În procesul evaluării la disciplină se va ține cont de produsele recomandate la disciplină și de produsele transdisciplinare, de exemplu: *mesaj argumentativ (PT3), Proiect de grup, Contribuția mea (PT8).* Material publicitar: *afiș; banner; pliant; fluturaș (flyer); prospect (leaflet); broșură (booklet) (PT15); Portofoliu de progres (PT20).*

Evaluarea produselor școlare la disciplina Educația moral-spirituală

În procesul evaluării finalităților EMS se va ține cont de următoarele produse recomandate:

- ✓ Mesaj oral
- ✓ ABC-ul incluziunii
- ✓ Agenda faptelor bune
- ✓ Târgul de Crăciun
- ✓ Expoziția pascală
- ✓ Cupoanele voluntarului
- ✓ Proiectul de grup
- ✓ Proiectul de acțiuni
- ✓ Alfabetul valorilor
- ✓ Implicarea în acțiuni comunitare
- ✓ Descrierea sărbătorilor calendaristice
- ✓ Enunțul lacunar
- ✓ Portretul moral al personajului
- ✓ Aprecieri prin simboluri

1. ABC-ul incluziunii: elevii vor fi rugați să aranjeze în ordine alfabetică valorile/cuvintele pozitive pe care le cunosc. Aceste cuvinte pot fi identificate de către elevi pe baza unor discuții sau a unor imagini tematice.

Exemplu:

A	Acceptare	N	Nădejde
B	Bunătate	O	Onestitate
C	Calmitate	P	Prietenie
D	Diversitate	R	Respect
E	Evlavie	S	Solidaritate
F	Frumusețe	S	Sprijin reciproc
G	Grijă	T	Toleranță
H	Hotărât	Ț	
I	Integritate	U	Unitate
J	Just	V	Viață
K		X	
L		Z	
M	Muncitor	!	Diferiți, dar Egali !

2. Alfabetul Valorilor: elevii vor fi solicitați să completeze *Fișa* de mai jos cu câte o valoare propusă de profesor (acceptarea, sprijinul reciproc, respectul, cooperarea, prietenia, bunătatea, adevărul, sinceritatea, încrederea, onestitatea, grija, bunăvoința, răbdarea, cumpătarea, angajamentul, comunicarea pozitivă cu colegii, coeziune, integritate etc.) după cum urmează:

Exemplu:

Fișă: Alfabetul Valorilor

Numele, prenumele elevului

Ai la dispoziție două săptămâni pentru a realiza patru activități indicate în

fișa de mai jos. Drept dovadă a realizării activităților din fișă, roagă pe cineva (membrii familiei, profesor, colegi de clasă, prieteni, oameni din comunitate) să semneze în dreptul fiecărui enunț acțiunile realizate de tine.

1. Îmi exprim Respectul față de mine însumi prin:	2. Îmi exprim Respectul față de profesori prin: _____
3. Îmi exprim Respectul față de colegii de clasă prin: _____	4. Îmi exprim Respectul față de membrii familiei prin: _____
5. Îmi exprim Respectul față de membrii comunității prin: _____	6. Aș dori ca oamenii din jur să vadă în mine următoarele calități: _____

3. Agenda faptelor bune

Copiii pot învăța să facă fapte bune atât acasă, cât și la școală. Prezintă o listă de fapte bune, pe care elevii treptei primare de învățământ le pot face pentru profesorii și colegii lor: *să ștergă tabla, să împumute un pix; să-i explice unui coleg acolo unde nu a înțeles; să nu facă gălăgie la ore; să își ajute profesorii când au nevoie; să-și încurajeze colegii.*

Elevii vor completa faptele bune realizate pe parcursul unei săptămâni conform următorului tabel:

Numele, prenumele elevului	
Data, ziua	
Fapta bună realizată	

4. Proiectul de acțiuni

În planificarea și implementarea activităților din cadrul proiectului de acțiuni se poate folosi o grilă cu câteva elemente specifice. Tabelul de mai jos este doar un exemplu, la care pot fi aduse completări, schimbări, în funcție de specificul activităților propuse.

1. Unitatea de învățare:
2. Titlul proiectului de acțiuni:
3. Obiective:
4. Activități:
- Perioada de derulare:
- Participanți (elevi, cadre didactice, părinți, reprezentanți ai comunității etc.):
- Locul desfășurării:
- Desfășurarea activității (scurtă descriere):
5. Rezultate :

REFLECȚIE

Pagină de jurnal. *Aceste produse vor fi utile pentru elevi, deoarece....*

EXTINDERE

Realizarea unui produs individual (la alegere).

Tema 7. PROIECTAREA DIDACTICĂ DE SCURTĂ ȘI DE LUNGĂ DURATĂ. TIPURI DE LECȚII LA EMS

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze diferențele dintre proiectarea curriculară și cea tradițională;
- analizeze structura celor 2 tipuri de proiectare didactică;
- elaboreze proiecte didactice ale diferitor tipuri de lecții și ale altor activități spirituale.

Unități de conținut:

- Conceptul de proiectare didactică tradițională și curriculară
- Proiectarea calendaristică și cea zilnică
- Tipuri de lecții la EMS și RO
- Cadru ERRE
- Evaluarea diferitor tipuri de proiecte didactice

Cuvinte-cheie: joc didactic, proiectare didactică, cercetare, explorare, evaluare, produs.

EVOCARE

Discuție în perechi: Pe pagina web a ME se oferă modele de proiectare didactică de lungă durată la disciplina *Educația moral-spirituală*. Este o acțiune bună? De ce? Are anumite minusuri? Care sunt?

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual și pregătirea pentru a participa la dezbateri asupra schițelor propuse.

Modele-schiță ale proiectelor de lecție la EMS.

Clasa a II-a

Subiect: *Școala noastră – mediu prietenos pentru toți copiii*

Produs: Aprecierea prin simboluri

- EVOCARE. Lectura imaginii (manual, ex. 1, p.11)
 - Cum credeți, cum se simt copiii din imagine?
 - Ce v-a atras atenția în imagine? (Copilul în scaunul cu roțile)
 - Observați. Cum se simte el? Argumentați.
- REALIZAREA SENSULUI

Alegeți din șirul propus un titlu potrivit pentru imaginea dată: *Școala – loc unde înveți, Școala prietenoasă pentru toți copiii, Școala – a doua casă* (Elevii sunt încurajați să arumenteze alegerea.)

Se citește definiția de la p.12 (Bufnița)

Ex.3 p.11. Se notează răspunsurile în tabel pe un poster.

Valori spirituale	Descriere
Respect	Fetele se joacă împreună cu băieții, fetița din cărucior
Recunoștință	discută cu colegii
Sinceritate	Copiii oferă buchete dnei învățătoare; copiii care se joacă
Responsabilitate	cu mingea au ales locul potrivit pentru a nu deranja pe cei care discută.
	...
	...

Lucrul în grup (modalitate de grupare: 4 anotimpuri). Se amintesc criteriile de succes. Ex.5 p.12. Fiecare grup prezintă calitățile descoperite. Posterele se afișează la tablă.

Elevilor li se propune să explice cu ajutorul gesticii și mimicii următoarele reguli:

- ✓ *Vorbesc pe un ton potrivit.*
- ✓ *Sunt prietenos.*
- ✓ *Sunt politicos.*

EFP Aprecierea prin simboluri. Se prezintă criteriile de succes. Elevii desenează un soare în dreptul afirmației pe care o consideră adevărată, un nuraș dacă nu sunt de acord cu afirmația propusă.

Cel mai înalt conduce toate jocurile.	
Înapoiez întotdeauna lucrurile împrumutate.	
Accept să lucrez în grup doar cu cei mai buni prieteni.	
Comunic civilizat cu toți colegii.	
Am grijă de lucrurile personale.	

Se propune Evaluarea reciprocă.

- REFLECȚIE

Tehnica „*Microfonul magic*” sau „*Declar lumii întregi!*”

La această lecție: vreau să mulțumesc... m-am simțit... am înțeles...

- EXTINDERE

Propuneți părinților să povestească despre cele mai frumoase amintiri și aventuri din anii lor de școală.

Exemplu: Tehnica de evaluare „Cupoanele voluntarilor”

Clasa a IV-a

Unitatea de învățare 3. Eu și comunitatea

Unități de competențe: 3.1., 3.2.

Obiective: La finele acestei activități, elevii vor fi capabili să:

- explice în cuvinte proprii ce este munca voluntară;
- aprecieze necesitățile oamenilor asistați de voluntari;
- manifeste angajament pentru a face lucruri bune în școală și în afara ei.

Produs evaluat: cupoanele voluntarilor

Strategii didactice:

Forme: frontal, individual, în perechi

Metode și tehnici: joc didactic, explorare, lucrare practică, asalt de idei

Materiale: foi albe sau colorate, materiale de colorat, foarfece, perforator, dantelă

Strategii de evaluare: evaluare formativă interactivă, autoapreciere.

Schița demersului didactic:

Evocare

Joc didactic „Decodificare”. Fiecare pereche de elevi primește o cartelă pe care se dă un exemplu de scriere corectă sau greșită a unor ortograme, iar pe verso – o literă. Trebuie să fie 8 exemple corecte. Perechile de elevi, care au identificat scrierile corecte, afișează cartelele pe verso la tablă, apoi prin rearanjare formează cuvântul VOLUNTAR.

Explorare în perechi cu ajutorul dicționarelor explicative: sensul cuvântului „voluntar”.

După ce s-a clarificat noțiunea, se atenționează că oricine poate deveni voluntar, inclusiv copiii!

Realizarea sensului

Asalt de idei. Cine ar avea nevoie de o mână de ajutor în familia voastră, printre vecini sau la școală? Ce fel de asistență ar necesita fiecare dintre aceștia? Posibil, un vecin bătrân are nevoie să i se aducă produse alimentare. Altcuiva, care este bolnav sau singur, i-ar plăcea să i se facă o vizită. Ce lucruri bune ar putea face copiii acasă sau la școală? Poate fi realizată o listă cu răspunsurile copiilor pe tablă sau pe o coală mare de hârtie.

Lucrare practică. Confecționarea „cupoanelor pentru fapte bune”. Din hârtie colorată elevii decupează și decorează cupoane pentru fiecare persoană din lista lor. Apoi, copiii vor scrie pe aceste cupoane sarcinile. Când sunt gata, cupoanele pot fi perforate și prinse cu dantelă. Ele vor fi purtate la gât timp de o săptămână. Învățătorul va încuraja copiii să realizeze sarcinile de pe cupoane. De asemenea, va încuraja părinții, colegii și profesorii din școală să aprecieze elevii care poartă cupoane. Ulterior, se pot confecționa și alte cupoane.

Reflecție

- Prezentarea cupoanelor: Mesajul oral
- Autoapreciere

Extindere

Temă pentru acasă, pentru o săptămână

Produsul evaluat: Implicarea în acțiuni comunitare

În clasă se instalează „Sipețelul lucrurilor bune” pe care le-au făcut copiii pentru alții, unde vor fi adunate toate cupoanele cu sarcinile realizate. Peste o săptămână, la lecția următoare se organizează totalizarea/ evaluarea printr-o activitate „Balul voluntarilor” cu invitarea unora dintre persoanele ajutate.

Subiect tematic: Pilda biblică „Cei doi vecini”

Învăț să fiu om

Clasa a IV-a

Unitatea de învățare 3. Învăț să fiu om

Unități de competențe: 4.1., 4.2.

Obiective: La finele lecției, elevii vor fi capabili să:

- identifice în baza textului citit faptele bune ale personajelor;
- exemplifice norme de comportare civilizată în familie, școală, societate;
- argumenteze necesitatea dirijării reacțiilor afective în diferite situații.

Produs evaluat: mesajul oral, Agenda faptelor bune

Strategii didactice:

Forme: frontal, individual, în perechi

Metode: explozia stelară, harta textului, joc de rol, citire model

Materiale: mijloace audio-video, filmuleț de pe YouTube

Strategii de evaluare: autoevaluare.

Schița demersului didactic:

Evocare

Vizionarea filmulețului *Cei doi vecini*: Elevii vor viziona filmulețul: *Cei doi vecini*.

Explozia stelară: Elevii vor descoperi învățătura pildei biblice și vor scrie în caiete cuvintele-cheie.

Realizarea sensului

Citirea textului: Citirea pildei biblice „*Cei doi vecini*” cu evidențierea cuvintelor noi, explicarea cuvintelor-cheie. Formularea întrebărilor în baza textului.

Harta textului: Elevii vor primi sarcina să completeze tabelul, alegând din șirul cuvintelor propuse pe cele ce exprimă însușirile personajelor din parabolă: *generos, bun, răbdător, omenos, cinstit, răutăcios, dușmănos, orgolios*.

Joc de rol: Elevii vor improviza o dezbatere cu privire la finalul pildei biblice.

Reflecție

Mesajul oral: Declar lumii întregi. Elevii primesc fișele pe care completează:
Datorită acestui text...

Am citit despre cuvântul bun și în...

Aș recomanda...

De azi voi...

Autoaprecierea.

Extindere

Produsul evaluat: Mesajul oral, Agenda faptelor bune

Elevii primesc sarcina de a completa *Agenda faptelor bune* cu două fapte bune.

REFLECȚIE

Cercetare împărtășită în baza exemplurilor de la etapa precedentă a lecției.

EXTINDERE

Realizarea unor proiecte didactice, câte unul la fiecare clasă.

Tema 8. PARTENERIATUL CU FAMILIA ȘI COMUNITATEA ÎN REALIZAREA EMS

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- abordeze parteneriatul cu familia, relații de colaborare cu familiile elevilor;
- inițieze proiecte sociale în care să colaboreze cu diverși agenți comunitari.

Unități de conținut:

- Tipologia parteneriatelor școlare
- Parteneriatul cu familia
- Proiectele sociale, educaționale de intervenție
- Activitatea comunitară a profesorului de EMS

Cuvinte-cheie: parteneriat, inteligență partenerială, familie, colaborare, EMS.

EVOCARE

Provocare: 3-6 De ce? De ce familia este axa/pilonul-cheie în EMS?

REALIZAREA SESNSULUI

SINELG: Note de curs la Esența parteneriatului:

- Dacă inteligența intelectuală, măsurată prin intermediul testului ce relevă IQ-ul și inteligența emoțională (IE), argumentată de Golleman, sunt mai cunoscute în mediul educațional, conceptul de inteligență partenerială, avansat de cer-

cetătorul american Stephen M. Dent, în mediul de afaceri este mai puțin abordat. El o definește astfel: „Inteligența partenerială (IP) este o măsură a abilității parteneriale, care determină Cât de pricepuți suntem în a construi relații și a dezvolta încrederea, simultan cu realizarea unor obiective predeterminate prin asociere cu altcineva.” (5, p.16) Inteligența partenerială este abilitatea de a avea succes în situația formării unui parteneriat, fiind evaluată în funcție de reușita inițierii și menținerii acestuia, în mod stabil și reciproc avantajos.

Beneficiile parteneriatului:

- Parteneriatul încurajează inovațiile creative pentru optimizarea serviciilor educaționale prestate de școală, care, recunoaștem, în avalanșa schimbărilor actuale nu reușește să facă față provocărilor de una singură.

- Atunci când două sau mai multe grupuri distincte se asociază, ele vin cu propria perspectivă asupra modului de a acționa.

- Parteneriatele reușite, susțin experții, exploatează această diversitate pentru a obține un hibrid care înglobează, de fapt, ceea ce este mai bun în ambele. Secretul care permite cumularea acestor avantaje este crearea unui mediu care să stimuleze creativitatea și asumarea riscurilor – un mediu în care oamenii simt că pot experimenta idei noi, fără teama de a fi respinși sau penalizați.

- Sporirea inteligenței parteneriale ajută partenerii să discute amplu procesul care trebuie derulat pentru formarea parteneriatului, punând astfel bazele încrederii reciproce; să înceapă a crea o viziune comună; să efectueze o evaluare a necesităților pe plan intern; să înceapă a identifica nevoile fiecăruia; să dobândească o înțelegere reciprocă a condițiilor necesare pentru aplicarea cu succes a parteneriatului; să planifice etapele derulării procesului și construirii relației; să dezvolte o bază comună.

- Orientarea spre viitor în luarea deciziilor ajută parteneriatele să prospere, iar atmosfera în care se desfășoară acestea este determinantă pentru supraviețuirea lor.

- Alte atribute esențiale, care garantează reușita parteneriatelor, sunt: acomodarea cu schimbările care intervin tot mai des, orientarea câștig-câștig în soluționarea conflictelor și a problemelor; obișnuința cu interdependența, capacitatea de a avea încredere, transparența și cooperarea.

- Deviza parteneriatului: „Cu cât *îmi* merge mai bine, cu atât *ne* merge mai bine”.

REFLECȚIE

Schimb de bune practici: *Experiențe de parteneriat cu familia și avantajele EMS pentru copil.*

ABC pentru familie

Activitate pentru pedagogizarea părinților

*Autor și moderator: Liuba PLEȘCA,
directorul Liceului Teoretic Meșterul Manole
din satul Sălcuța, raionul Căușeni*

Activitatea *ABC pentru familie* s-a impus chiar de la prima ediție, care a avut loc în anul 1992, ca una dintre cele mai îndrăgite activități. Aceasta se explică prin faptul că îmbină în sine spiritul de emulație (concursul), spectacolul (ludicul) și efectul didactic (pedagogizarea părinților). La fiecare ediție a ABC-ului pentru familie se vine cu elemente noi și se dă lăcuire celor care au prins la public. Actualmente, ediția 2016, componentele de bază sunt următoarele:

1. *Aceștia suntem noi!* (expozeul sau prezentarea familiilor intrate în concurs). Fiecare familie vine cu povestea ei, făcându-ne să-i cunoaștem „istoria”, tradițiile, principiile de care se conduce. Prezentarea conține elemente romantice sau de basm, poate purta un caracter alegoric și nu lipsește niciodată umorul.

2. *Blazonul familiei*. Vor fi comentate elementele heraldice reprezentative pentru familia dată.

3. *Arborele genealogic*. E o plonjare în istorie, o evocare a faptelor strămoșilor. Este un însemn al demnității noastre ca neam.

4. *Concurs de cântec, poezie, dans...* Este șansa tuturor membrilor familiilor de a-și releva talentul nativ într-un domeniu pe care-l aleg personal.

5. *Mergem înainte cu legile dreptei credințe!* Familiile vor evidenția semnificațiile creștine ale existenței lor, importanța credinței ca temelie a dragostei și coeziunii familiale.

6. *Dar de la Domnul: pâinea*. Nu este un concurs al priceperii de a coace pâine, ci, mai degrabă, un mod de cunoaștere a tradițiilor populare în care pâinea are un rol crucial.

Prin tradiție, fiecare familie pregătește o surpriză plăcută pentru liceu și lucrul acesta contribuie la fortificarea legăturilor dintre familii (societate) și instituția de învățământ.

Acest concurs este o sărbătoare pentru toată localitatea și pentru toți prietenii care au plăcerea să vină în vizită în ziua desfășurării evenimentului. Pe scenă evoluează nu doar membrii familiilor selectate, ci și un număr semnificativ de artiști amatori.

(Pleșca Liuba, „ABC pentru familie”
p.96 din *Materialele Seminarului Metodologic Republican*, ed. a V-a:
„Școala și Biserica: parteneriat pentru educație”)

EXTINDERE

Cinquain: FAMILIE, BISERICĂ, PARTENERIAT

Tema 9. PARTENERIATUL CU BISERICA ÎN REALIZAREA EMS

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine elementele de curriculum EMS (competențe specifice, unități de competență, unitățile de conținut, activități de învățare), care se pot realiza prin intermediul parteneriatului cu reprezentanții bisericilor locale;
- analizeze oportunitățile de parteneriat cu biserica, oferite de manualele școlare de EMS în uz, reieșind din contextul comunitar cunoscut;
- elaboreze scenarii de activități de parteneriat, în baza curriculumului la EMS.

Unități de conținut:

- Biserica – partener educațional în eficientizarea EMS
- Elemente de curriculum deschise spre parteneriatul socioeducațional cu biserica
- Noțiuni elementare despre serviciile religioase
- Sărbători religioase comune ale școlii, bisericii și comunității

Cuvinte-cheie: biserică, parteneriat socioeducațional, tradiții, serviciu religios, sărbători.

EVOCARE

Discuție dirijată: Argumente *pro* și *contra*

Biserica, alături de familie, a avut întotdeauna o influență decisivă asupra educației, ea este capabilă să reacționeze și să contribuie la edificarea morală a societății (*P. Donati*), anume ei îi datorăm virtuțile neamului (*C. Narty*), în familie și în biserică se consolidează relațiile dintre generații, care sunt de o importanță deosebită pentru evoluția societății umane. Principala misiune a bisericii este educația religioasă, ca una dintre laturile educației, alături de educația intelectuală, educația fizică, educația estetică, educația civică etc. Toate aceste componente contribuie la realizarea idealului educațional.

REALIZAREA SENSULUI

Ne informăm și exprimăm opinii prin alocuțiuni la tema: Biserica – instituție educațională, partener al școlii

Biserica noastră are astăzi mare răspundere pentru renașterea morală și spirituală a societății noastre. Suntem conștienți că aportul fundamental al Bisericii este de a modela oamenii cu frica lui Dumnezeu, oameni credincioși care să aibă „Duhul lui Dumnezeu” (I Cor. 7,40) eliberați de robia patimilor și pătrunși de „Duhul jertfelniciei și al iubirii de semenii”.

În prezent, în societăți considerate complet secularizate, problematica educației, în particular a educației religioase, rămâne unul dintre subiectele principale ale dezbaterilor publice și ale analizei relațiilor dintre Stat și Biserică. Argumentele Bisericii pentru susținerea interesului pentru educație fac referire, în primul rând, la rolul istoric al acesteia în dezvoltarea învățământului, precum și la misiunea sa tradițională de a răspândi învățătura: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă” [1, Matei 28, 19-20]. De cealaltă parte, statul susține de-confesionalizarea educației cu argumentele necesității emancipării și dezvoltării spiritului critic, în contextul cerințelor specifice unei societăți moderne. Pentru stat, „secularizarea este condiție, mijloc și finalitate a educației”.

Biserica este locul unde se adună creștinii pentru a-și celebra cultul. Ea este casa Domnului și în ea vin oameni de toate vârstele și toate categoriile sociale. Învățăturile religiei sunt încărcate de pilde și de îndemnuri care te învață cum să te porți în relațiile cu semenii. Fiecare predică este o lecție de educație creștină, dar și civică. Rolul Bisericii ca instituție în formarea cetățeanului din punct de vedere moral în societate este foarte important și noi credem că însănătoșirea societății și formarea conștiințelor depind foarte mult de Sfânta Biserică și de slujitorii ei.

Religia a fost și este o parte integrantă a vieții fiecărui om precum și a societății în general. Legătura cu Dumnezeu-creatorul conferă omului o siguranță, o stabilitate în călătoria prin viață. Recunoașterea unei guvernări divine, manifestate prin mediul natural în inter-relaționare și constanta unui echilibru între forțele naturii asigură omenirii o perspectivă și un scop în viață. Acesta și este motivul pentru care oamenii aderă la un sistem religios. Chiar din primele zile ale existenței sale omenirea s-a trezit într-un sistem religios care i-a trasat calea de parcurs prin viață și reguli de respectat pentru a reuși și pentru a realiza scopul final. Biserica, ca instituție religioasă, și-a asumat sarcina de a educa oamenii conform regulilor și valorilor trasate de religia acceptată. Europa a ales religia creștină în toate variantele ei. Spațiul românesc a mers pe varianta bizantină, adică pe ortodoxism. Prin tradiție, biserica și școala au mers mână în mână. Bisericile au organizat și au patronat școlile din comunitate, inițial pentru a-și pregăti cadrele, apoi pentru a forma oameni de calitate. Din rândul clericilor erau și dascălii. Educația din biserică era completată la școală, și invers. Slujitorii bisericii erau și principalele modele care influențau generațiile tinere. Secolul XIX este secolul raționalismului, oamenii se încred tot mai mult în forțele proprii. Progresul tehnico-științific a permis soluționarea problemelor ce au provocat adevărate hecatombe în secolele anterioare, a fost lichidat flagelul foametei, epidemiilor, invaziilor de lăcuste etc.

Care este situația astăzi? Continuăm ideile în alocuțiuni.

REFLECȚIE

Activitate de echipă: Oportunități de parteneriat educațional moral-spiritual. Reprezentare grafică pe poster sau la calculator.

1. Lucrul cu Curriculumul la EMS
2. Lucrul cu manualele de EMS

EXTINDERE

Finalizarea activității începută în sala de curs și completarea/actualizarea Recomandărilor la tema dată, extrase dintr-o teză de masterat la programul „Consiliere educațională și spirituală”, realizată la USM:

Pentru cadrele didactice și manageriale:

- A atrage mai multă atenție în activitatea educativă valorilor creștine și a le promova prin fapte concrete;
- A frecventa împreună cu elevii serviciile divine și a le inocula încrederea în biserică ca instituție comunitară importantă în viața fiecărui om;
- A se implica pe baze de voluntariat în viața bisericii, inclusiv în acțiuni comunitare de parteneriat;
- A iniția proiecte de parteneriat școală-familie-biserică;
- A invita preotul mai des la școală la diferite întruniri cu elevii, profesorii, părinții;
- A apela la preot pentru consiliere spirituală în anumite probleme de viață personală, dar și ale copiilor etc.

Pentru fețele bisericești:

- A sprijini material și spiritual profesorii care predau religia în școli;
- A se implica mai activ în activitatea școlii pe bază de parteneriat egal, ajutând la soluționarea unor probleme de ordin educațional sau umanitar;
- A iniția proiecte de parteneriat școală-familie-biserică etc.

Pentru părinți:

- A se implica mai activ în activitatea școlii pe bază de parteneriat egal, ajutând la soluționarea unor probleme de ordin educațional sau umanitar;
- A frecventa împreună cu copiii serviciile divine și a le inocula încrederea în biserică, ca instituție comunitară importantă în viața fiecărui om;
- A opta pentru ora opțională de religie în programul școlar al copilului;
- A apela la preot pentru consiliere spirituală în anumite probleme de viață etc.

Tema 10. ACTIVITĂȚI EXTRAȘCOLARE, INTER- și TRANSDISCIPLINARE DE EMS

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze tipurile de activități educative nonformale;
- elaboreze scenarii pentru diferite tipuri de activități extrașcolare;
- simuleze și să evalueze activități extrașcolare.

Unități de conținut:

- Educație nonformală, pentru timpul liber
- Opțiuni și preferințe ale copiilor de diferite vârste
- Activități transdisciplinare, extrașcolare, comunitare
- Studii de caz, jocuri de rol, proiecte socioeducaționale etc.

Cuvinte-cheie: educație nonformală, educație pentru timpul liber, activități transdisciplinare, activități extrașcolare.

EVOCARE

Elaborarea unui cluster/păianjen pentru relația EMS cu alte discipline școlare.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual: a) Curriculumul pentru învățământul primar (2018) p. 213-215. b) Ghidul metodologic de implementare a Curriculumului, p.263-264.

Reprezentare a constatărilor și concluziilor pe un poster sau printr-un instrument digital adecvat.

REFLECȚIE

Scenariu de activitate transdisciplinară sau activitate extrașcolară cu conținuturi de EMS și Religie.

Exempu din practica educațională:

Activitate extracurriculară dedicată părinților, cu genericul:

„Dragi părinți, vă-mbrățișăm și cu drag ne închinăm până la pământ”

*Motto: „Cel mai mare tezaur al umanității
este inima de mamă” (Gr.Vieru)*

Prezentatorul: Stimați oaspeți, V-am invitat, cu toată bunăvoința, la o activitate de suflet dedicată părinților, pentru că ei merită toată stima și lor le datorăm viața pe care o trăim. Ne aplecăm fruntea spre Toamna celor mai tinere lumini: mama, tatăl. Părinții sunt viața, aerul, apa și hrana noastră, fără de care n-am fi existat...

Prezentare PowerPoint „Neliniștea”(Anexa 1)

Cântecul „Casa părintească nu se vinde”

Bat clopote... Auzi cum bat? Sunt clopotele strigătului de dor al celui mai sfânt lucru din lume – dorul de părinți. Un vânt tomnatic mi-a mângâiat sufletul și mi-a adus aminte de mama, m-a purtat printre brazi și printre stânci și mi-a adus aminte de tata. M-am prefăcut în înger, aveam ca aripi mâinile părintești – ale mamei și ale tatălui. Zbor! Zbor! Zbor! Doamne, dă-mi lumina și căldura Ta, ca să acopăr durerea și bucuria nemărginită a părinților ce au copii.

<p>Poezia „Bindecuvântați părinții” Bindecuvântați părinții toată viața pe Pământ – E dorința și povața, și porunca Celui Sfânt. Bindecuvântați părinții și-i iubiți, și-i ascultați, Căci oricât ați vrea de tare nu plătiți ce datorați. Bindecuvântați părinții chiar și când vă este greu, Ascultând de ei, adesea ascultați de Dumnezeu. Bindecuvântați părinții chiar și-atunci când nu mai sunt Și-n povara grea a vieții nu uitați de-al lor mormânt.</p>	<p>Poezia „Părinții” Părinții sunt suspin și dor, sunt lacrima de bucurie, Părinții mă înalță-n zbor, credința-mi sunt și poezie. M-au învățat să fiu cântare, mi-au dăruit razele-n zori Să-mi lumineze clipa-n care mi-e cerul încărcat cu nori. Cu dragoste m-au ocrotit, când pașii m-au purtat în lume, Pentru-a-mi afla drumul sortit și-a deveni un om anume. Eu lor acum le mulțumesc și îi respect. Într-un cuvânt, Ei sunt ai mei și îi iubesc Cât voi trăi pe-acest pământ.</p>
--	---

Cântecul „Cât trăim pe-acest pământ”

Continuăm să creștem până la adânci bătrâneți în leagănul de dor al mamei și nu este carte mai înțeleaptă din care să poți învăța la nesfârșit ca din înțelepciunea mamei. Ea este copilăria noastră îmbătrânită.

Poezia „Dor de mama”

<p>Un gând rănit către tine mă duce, Un dor nesfârșit de anii pierduți, Răsfoiesc printre vremuri o carte mai veche Și greu mă apasă pereții cei muți. Azi dorul de mama își țese iar pânza, Rămân iar învinsă în plasele lui. Mai dulce lumină decât este mama, Mai dragă ființă în viața mea nu-i.</p>	<p>Și dorul de mama se zbate în mine, Suntem două lacrimi ce cad dintr-un gând, Ce cad din amarul ce-n ani ne-a fost vifor, Mai cad și din zile ce trec rând pe rând. Tu, inger ce poartă povară în suflet, Măreață lumină spre care mă-ndrept, Iarăși e toamnă și ceru-i în lacrimi, Se sparg trist de geam, iar eu te aștept.</p>
---	--

Când cerul se năruie, venim la mama; când stropul de ploaie se transformă în lacrimi, venim la mama; când tăișul vieții ne arde necruțător, strigăm cuvântul „mama”. Și după trecerea ei din această viață, gândul ne duce tot la mama!

Cântecul „Stau de multe ori pe gânduri și privesc”

Tăria stâncii, statornicia văilor, albastrul adânc al mărilor imense, căldura siguranței sufletești – toate le găsim în mângâierea mâinii bărbătești de tată.

Mamă, de e greu sau de-i ușor,
Nu le spune tuturor...
Ai pierdut, ai câștigat,
Ai căzut – te-ai ridicat.

De-ai avut, de n-ai avut,
 Ai făcut cum ai știut.
 Nu te-ai întristat nicicând,
 Căci viața-i una pe Pământ.
 Ai dat uitării tot ce-i rău
 Și te-ai rugat lui Dumnezeu!
 Așa m-ai învățat să fac și eu.

***Vin copilașii în haine de îngeri și plecați în genunchi rostesc
 Rugăciunea pentru părinți:***

Doamne, Cât este de bine, când e mama lângă mine.
 Doamne, Cât este de rău, când nu-l văd pe tatăl meu.
 Tata, mama mă iubesc, pentru mine ei trudesec.
 Ține-i, Doamne, fericiți pe iubiții mei părinți.
 Fă-le parte tot de bine, să aibă grijă de mine.
 Și mereu cu harul tău izbăvește-i de cel rău.

O durere a unui pământ, o tragedie a unui popor, o dramă a copilăriei – plecarea părinților în căutarea unei bucăți de pâine, iar copiii rămași – ochi străpunși de stele, de lacrimi. Scrisori cu lacrimi, scrisori cu dor, scrisori, suferințe și așteptări... Ascultați vibrațiile sufletului de copil în așteptarea mamei.

<p>Poezia „Orfanul” Mămico, tu te-ai dus în lume Să aduni bani, c-aici nu-i ai, Și lacrimi grele-ți udau fața În brațe tu când mă strângeai. Ai spus atunci că nu stai mult, Că o să-ți fie dor de mine. Eu nu știu unde ai ajuns, Da-ncep să cred că-ți este bine. Tu vii acasă tot mai rar, Mă cresc bunici în loc de mamă, Și singur sunt acum în lume, Doar nime-acasă nu mă cheamă. Din când în când, încerci cu bani Să îmi alini singurătatea, Eu cred că tu îmi trebuiești, Dar te-a schimbat străinătatea...</p>	<p>Poezia „N-ați văzut cumva o mamă?” N-ați văzut cumva o mamă, De veniți mai de departe? Știu că-i dusă pentru mine Undeva-n străinătate... Eu nu știu pe unde este, Dar de ea mi-i tare dor! Și-ntr-un vis, mi-a spus un înger Că-i în țara mamelor. Apoi trist se uită-n zare Și din pieptu-i mic suspină: „Dar mai zăbovește-afară, Poate-poate o să vină...”</p>	<p>Cântecul „Mi-e dor de voi, părinți” Stau doi nuci tomnatici azi la poartă, Două primăveri cu flori prea coapte, Plânge așteptarea, lacrima-i grăbită Doi părinți prin rugă mă descântă. La izvorul cel cu apă lină O aștept pe mama ca să vină, Îl aștept pe tata dincolo de mâine, Dar spre casă nimeni nu mai vine... <i>Refren:</i> Mi-e dor de voi, părinți, De ochii cei cumiști, Mi-e dor de pâinea caldă</p>
--	--	---

<p>Îmi spui la telefon că vii Și îmi promiți atunci de toate: Că am să fiu din nou copil, Dar știi, mămico, nu se poate... Când ai plecat, eram micuț Și am crezut tot ce mi-ai spus, Iar de te hotărâști să vii, La toate astea vreau răspuns. Dar lasă, nu te supăra, Și când o fi și-o fi să vii, Cu banii ce i-ai adunat Să cumperi mame la copii. Nu-i așa greu de înțeles, Sunt mare acum și îmi dau sea- ma: Unui copil poți să-i ei tot. Dar nu-i lua, din brațe, mama...</p>	<p>Rece, noaptea se așterne, Iar în mica cămăruță, Micul pui se cuibărește Lângă blânda bunicuță. Ea, plângând în „țara mamei”, L-ocrotește doar prin vise, Și când visu-o fi aievea, Rănilor i-or fi închise... Dar nu mai e mult și știe Că de Paști acasă vine. Pân-atunci, noapte de noapte, Se-ntâlnesc două suspi- ne!</p>	<p>De pe masă. Pe drumul îngălbenit. Doi nuci au înflorit, Mi-e dor de voi, părinți, Mi-e dor de casa. Uite ce duminică-i afară, Anii trec ca trenul printr-o gară. Toamna la fereastră ne-a adus gutuie, Ieri a fost o zi și astăzi nu e. Clopote se-aud în depărtare, Un ecou ce n-are alinare. Dor îmi e de mama, inima îmi spune: Măine va veni cu vești prea bune. <i>Refren.</i></p>
--	--	---

Durerea unor copii doborâți de așteptare îi duce cu bătaia vântului în căuta-rea căldurii părintești și atunci bunicii vin cu o desagă de povești și, blând, alină durerea unui univers. Bunicii poartă-n suflet două lacrimi, ca două păsări rănite de dor – pentru copii și pentru nepoți.

Poezia „Bunica”

<p>Tu îmi ești mamă și bunică, Soră mai mare și amică. Tu mereu m-ai înțeles, Drum în viață mi-ai ales. Pe un umăr de-al tău am plâns, Pe celălalt umăr am surâs.</p>	<p>Mereu îmi ești sprijin și speranță, Cea mai scumpă ființă din viață. La toți mă laud și le spun: „Am o bunică – înger bun!” Îți mulțumesc că tu ești, Mă înțelegi și mă alini.</p>
--	--

Munca oamenilor se măsoară cu ziua, iar munca unei mame nu se sfârșește niciodată. O mamă își poate ține doar o vreme copilul de mână, dar din inimă nu-i dă drumul până la sfârșitul vieții.

Poezia „Părinții mei”

<p>Eram micuță și plângeam, Aveam nevoie de iubire, Să am o mamă îmi doream, Un tată și o bucurie. Sunt calde clipele cu voi, Părinții mei, ce mă iubiți, Și am trecut prin multe ploii, Și-am reușit, căci mă-ndrăgiți! Tăticul meu, cuvântul tău Îmi dă curaj, îmi dă putere, Mă îngrijești când îmi e greu Și vocea ta mi-e mângâiere.</p>	<p>Mami, ești gândul meu cel bun, Mâna ta caldă e culoare, Doar tu mă liniștești acum... Ești stea, ești înger, ești un soare! Copilăria a plecat, Dar dragostea e infinită. Cuvinte dulci m-ați învățat Și sunt enorm de mulțumită! Sunteți ai mei și vă iubesc, Vă port în gând, vă am în suflet. Nu vreau nicicând să va rănesc... La orice pas voi sta să cuget!</p>
--	---

Cântecul „Rugă pentru părinți”

Niciodată nu e târziu să revenim la origini, la credința sfântă pentru părinți. Zboară anii ca clipele și pentru toate găsim timp, dar la cei care mai mult ca oricine merită alinarea și recunoștința noastră uităm să venim. Să le mulțumim părinților că sunt mereu în preajma noastră pentru a ne susține în toate clipele vieții.

Filmulețul „Dacă ai încă o mamă”

Dragostea părinților este cea care ne-a făcut să fim oameni fericiți. Dragostea lor ne încălzește și ne luminează inimile în continuare și înfruntăm încrezători obstacolele vieții, pentru că știm că se roagă pentru noi. Ne veți fi mereu sprijin și alinare și ne vom strădui să fim la fel și noi pentru voi, iubiții noștri părinți.

Stimați oaspeți, credem că prin această activitate am reaprinș în sufletele Dumneavoastră dragostea și dorul de părinți, dragoste care ne-ar face ca și de acum înainte să împlinim porunca dumnezeiască: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe Pământ”.

Textul „Neliniștea”

Cândva, un copil aștepta să se nască. Atunci copilul l-a întrebat pe Dumnezeu:

– Am aflat că vrei să mă trimiți mâine pe Pământ! Cum voi putea să trăiesc acolo, fiind atât de mic și de neajutorat?

Dumnezeu i-a răspuns:

– Am ales un înger care te va aștepta și va avea grijă de tine.

– Dar, spuse copilul, aici, în Rai, nu făceam altceva decât să râd și să cânt!

Asta e tot ce-mi trebuie ca să fiu fericit.

Dumnezeu i-a răspuns:

– Îngerul tău va cânta pentru tine în fiecare zi. Tu vei simți dragostea îngerului tău și vei fi fericit!

– Și, spuse copilul, cum voi înțelege ce-mi spun oamenii, dacă eu nu cunosc limba lor?

– Va fi ușor, zise Dumnezeu. Îngerul tău îți va spune cele mai frumoase și mai dulci cuvinte pe care le vei auzi vreodată. Cu multă răbdare și grijă, îngerul te va ajuta să înveți să vorbești!

Copilul se uită atunci la Dumnezeu și întreabă:

– Și ce voi face, dacă voi dori să vorbesc cu Tine?

Dumnezeu zâmbi și spuse:

– Îngerul tău îți va împreuna mâinile și te va învăța să te rogi!

– Am auzit că pe Pământ sunt oameni răi. Cine mă va apăra de ei?

– Îngerul tău te va apăra, chiar dacă asta va însemna să-și riște viața!

Copilul se uită trist și spuse:

– Dar voi fi întotdeauna nefericit, pentru că nu te voi mai putea vedea!

Dumnezeu îl strânse în brațe și îi zise:

– Îngerul tău îți va vorbi mereu despre Mine și te va învăța calea către Mine, iar Eu voi fi mereu lângă tine.

În acel moment era multă liniște în Rai, dar pe Pământ începeau să se audă multe voci. Atunci copilul a întrebat grăbit:

– Doamne, dacă plec chiar acum, spune-mi numele îngerului meu!

– Numele îngerului tău nu are importanță... Tu îi vei spune simplu: „Mama!”

EXTINDERE

Excursie didactică la biserică

Tema 11. STATUTUL PROFESORULUI DE EMS

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- abordeze critic statutul profesorului de EMS și Religie;
- elaboreze portretul robot al profesorului ideal;
- raporteze trăsăturile profesorului creștin de succes la o activitate didactică performantă.

Unități de conținut:

- Trăsăturile profesorului de succes
- Imaginea socială a profesorului de religie și EMS
- Rolurile pedagogului creștin

Cuvinte-cheie: profesor/învățător, pedagog creștin, standarde de competență profesională, profil moral-spiritual, consiliere educațională și spirituală, profesor-consilier, religie, EMS.

EVOCARE

Alcătuirea în comun a unui Acrostih cu titlul PROFESOR/ÎNVĂȚĂTOR

REALIZAREA SENSULUI

Lectura intensivă a unui fragment din teza de masterat a lui Iordăchescu Veaceslav, program „Consiliere educațională și spirituală” la USM (profesor de religie și EMS). Procesarea informației și deducerea utilității practice:

Profesorul de EMS și de religie nu va fi un simplu transmițător de informație, ci o întruchipare a valorilor creștine și a competenței relaționale, întrucât are de-a face cu elevii și alți colegi de breaslă, cărora trebuie să-L vestească pe Învățătorul Suprem – pe Iisus Hristos. Printre ceilalți pedagogi, profesorul de

EMS și religie va fi un *model de conduită profesională și didactică*, căci dacă un cadru didactic poate avea inspecție la o oră sau două, profesorul de religie și EMS are inspecție în permanență (Psalmi 16, 2), pentru că Hristos este cel Care este prezent la fiecare oră.

(...) Pe lângă competențele care trebuie să le dețină orice pedagog, profesorul de religie trebuie să posedeză și **competența de lider spiritual în comunitatea școlară**, un lider atât pentru elevi, cât și pentru colegii de catedră. Misiunea profesorului de religie nu se rezumă la educarea elevilor, ci și la propovăduirea cuvântului printre ceilalți profesori, care din cauza circumstanțelor istorice nu au avut parte de o educație religioasă și de aceea pot avea mai multe neclarități și chiar îndoieli, de aceea ca creștin și mai cu seamă ca profesor de religie trebuie să *„fiți gata totdeauna să răspundeți oricui vă cere socoteală despre nădejdea voastră, dar cu blândețe și cu frică, având cuget curat...”* (I Petru 3:15), astfel ne îndeamnă Apostolul Petru să ne îndeplinim apostolatul educațional.

Misiunea pedagogului creștin este de a pregăti ambientul social printr-o înțelegere cât mai adecvată a sufletului omului de astăzi, prin exemplul bun de trăire a propriei credințe printr-o prietenie sinceră față de oameni. De asemenea, este necesară pregătirea apologetică și în același timp nu trebuie să lipsească nici spiritul de sacrificiu, profesorul de religie fiind oricând gata să vină în ajutor colegilor de breaslă. Nu trebuie trecută cu vederea nici rugăciunea personală prin care se pot deschide inimile și inteligența oamenilor timpului actual.

Totodată, ca lider spiritual, profesorului de religie și EMS trebuie să-i facă conștienți pe părinți că fiecare copil, fiind rodul colaborării dintre ei și Dumnezeu, trebuie să se bucure de o ereditate sănătoasă, unită cu o educație pe măsură. Familia este prima instituție morală și pentru prima copilărie este mediul educativ prin excelență. Conștientizând aceasta, orice cadru didactic își exercită influența educativă nu doar asupra copilului, ci și asupra părinților acestuia, mai cu seamă profesorul de EMS și religie nu poate realiza o educație autentic creștină fără implicarea părinților, care și ei trebuie crescuți alături de copii în Biserică și cu Hristos. Un profesor de religie și EMS trebuie să poarte acțiunea educativ-religioasă în toate împrejurările vieții sale și în orice vreme, căci el nu interpretează un rol limitat și la el nu poate încăpea fățărnicia. El trebuie să întruchipeze consecvența morală pe linia unui ideal superior, către care nu se poate merge și nici alții nu pot fi conduși decât prin exemplul unei trăiri curate; el trebuie să fie o „personalitate liberă și desăvârșită care «prin adierea sa spirituală» să aibă efect hotărâtor asupra celor din jur”. Din cele expuse rezidă rolul de educator nu doar al copiilor, ci și al adulților. Astfel, **profesorul de religie și EMS trebuie să fie un lider spiritual în comunitatea educațională**, care devine un apostol ce le indică oamenilor din comunitate calea spre Dumnezeu și spre Sfânta Biserică.

În școala contemporană, pedagogul creștin trebuie să-și recâștige funcția de model cultural pe care cândva, nu cu foarte multă vreme în urmă, a deținut-o. Ca medicul, preotul, artistul, profesorul nu poate fi un simplu funcționar, ci un om care știe că are o vocație și o misiune. Profesorii care nu sunt capabili să-și înțeleagă profesia cu atât mai puțin vor înțelege educația. Pentru profesori adevărul, binele, frumosul ori libertatea și solidaritatea chiar ar trebui să existe, deoarece un educator care nu este în stare să se identifice cu aceste valori și să propună un stil de viață bazat pe aceste valori este mai bine să se retragă. Astfel, un profesor de religie trebuie să fie unul de succes, un ideal creștin de învățător asemeni lui Iisus Hristos și un apostol în mediul educațional.

Profesorul de religie și EMS trebuie să fie un practicant al vieții religioase și să urce pe calea desăvârșirii spirituale. Exemplul personal este temelia oricărei educații: „*Așadar, fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru ceresc este desăvârșit*” (Mt. 5:48); „*Eu sunt calea, adevărul și viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine*” (Ioan 14:6). Pentru creștin, idealul este realizarea, prin efort propriu, a transferului unor trăsături de la modelul suprem la creatură. Or, pe elev nu îl învățăm ceea ce știm, ci ceea ce suntem – acesta este unul dintre secretele-cheie ale unei educații eficiente atât în familie, cât și la școală. Profesorul de EMS și de religie, asemeni **profesorului-consilier**, trebuie să identifice în sufletul elevilor săi ceea ce este valoros, bun, autentic, ceea ce reprezintă punctul de pornire în lungul drum al devenirii ființei umane. **Consilierea educațională are un rol proactiv** – oferă soluții, construiește proiecte de dezvoltare personală sau socio-profesională: conduce la optimizarea relației pedagogice, reprezintă un factor important în prevenția problemelor ce pot împiedica dezvoltarea și funcționarea bio-psiho-socială normală a elevilor – probleme de comunicare, de comportament, de adaptare școlară, de sănătate fizică, emoțională și mentală etc. Centrarea atenției pe experiența elevului, pe cultivarea unor calități și abilități denotă preocuparea pentru valorizarea demnității și calității umane a celor care își dedică viața modelării personalității umane prin educație. *Consilierea educațională, ca parte integrantă a relației pedagogice, este un mijloc de autocunoaștere, de dezvoltare și maturizare a personalității, o experiență de comunicare și căutare, o modalitate de optimizare a relațiilor interpersonale, de învățare a unor modele comportamentale și atitudinale pozitive.* Crearea unui mediu psihoeducațional optim formării și dezvoltării personalității, centrat pe inițierea unei credibile relații empatice cu elevul, de încredere reciprocă și respect mutual, devine o condiție esențială a profesorului în școală.

Deseori se poate întâmpla ca un coleg sau un părinte, ba chiar și un elev, să se adreseze profesorului de religie și EMS cu anumite probleme ce țin atât de viața personală, cât și de cea a educării copilului. Astfel, **pedagogul creștin trebuie să fie competent în a-i consilia și a-i susține pe cei din jur**, împărtășindu-le din

înțelepciunea Scripturii, cuvinte despre răbdare de la dreptul Iov, cuvinte despre educarea copiilor de la înțeleptul Solomon, cuvinte despre dragoste de la Apostolul Pavel. Profesorul de religie creează în jurul său o aură pozitivă, susținându-i pe cei din jur, căci omul dacă este unit cu Dumnezeu prin credință și iubire va fi mereu optimist, iar după cuvântul Sfântului Serafim de Sarov, creștinul autentic trebuie să afle „pacea în inima sa și mii de oameni se vor mântui în jurul lui”, mesajul dragostei divine trebuie transmis celor din jur, alături de celelalte virtuți teologice: credința și nădejdea. Acestea, odată făcându-și loc în sufletele oamenilor, îi vor călăuzi pe calea mântuirii.

REFLECȚIE

Metoda FRISCO (Conservatorul, Exuberantul, Pesimistul și Optimistul) după vizionarea filmulețului: Children See Children Do (https://youtu.be/jOrGsB4qG_w) și identificați impactul modelului învățătorului din clasele primare asupra formării lumii valorice a elevului.

EXTINDERE

Pregătirea unui film/clip *Învățătorul/profesorul – consilier educațional și spiritual*, în baza surselor de la ore, dar și a Standardelor de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general.

Tema 12. DISCIPLINELE EMS ȘI RELIGIA ÎN CLASELE PRIMARE: SPECIFIC ȘI RELAȚII CURRICULARE

Obiective de referință

Studentții vor urma să:

- caracterizeze specificul curricula la EMS și la Religie;
- compare finalitățile, unitățile de conținut și activitățile de învățare la aceste discipline;
- argumenteze importanța educațională a acestor două discipline;
- deducă modalități de colaborare între cadrele didactice care predau aceste discipline.

Unități de conținut:

- EMS – disciplină școlară obligatorie
- Religia – disciplină opțională
- Educația morală *versus* educația religioasă
- Relații curriculare

Cuvinte-cheie: EMS, Religie, disciplină obligatorie, disciplină opțională, relații curriculare.

EVOCARE

Clasificați conținuturile curriculare de mai jos în cele specifice disciplinei EMS și cele specifice disciplinei *Religie*.

Unități de conținut: Frumusețea obiceiurilor și tradițiilor în familia mea, Sărbătorile calendaristice din comunitate, Onestitatea, Faptele rele – încălcarea voii lui Dumnezeu, Respectul față de cei din jur, Recunoștință și mulțumire: Vindecarea celor 10 leproși, Povețele lui Iisus Hristos pe înțelesul copiilor, Iubirea părintească: Pilda fiului risipitor, Despre semnul Sfintei Cruci, Calitățile morale ale unui copil, Isaac – copilul ascultător, Decalogul: Datoriile față de aproapele, Biserica și părțile ei componente, Biserica – agent comunitar important, Biserica – Casa lui Dumnezeu, Pilde biblice despre răbdare, Funcțiile bisericii, Valori centrale ale religiei creștine, Biblia: model de înțelepciune, Biblia – Cuvântul lui Dumnezeu adresat oamenilor, Valorile morale ale religiilor lumii, Datini de Paști: Ouăle roșii, Săptămâna Patimilor, Învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

Unități de conținut EMS	Unități de conținut Religie

Ce observați comun? Sunt conținuturi pe care le putem atribui atât disciplinei EMS, cât și Religiei?

REALIZAREA SENSULUI

Parcurgere analitică a curricula și a cuprinsului manualelor de EMS și Religie și completarea Tabelului de mai jos:

Specificul curriculumului la EMS	Specificul curriculumului la Religie	Specificul manualelor de EMS	Specificul manualelor de Religie
Aspecte comune		Aspecte comune	

- Educația religioasă este importantă, întrucât în lumea modernă există tendința de a considera viața morală independentă de exigențele religiei. În trăirea religioasă își au originea influențe adânci, care îl pot determina pe om la fapte morale, în conformitate cu imperativele divinității. Educația religioasă este temelia educației morale; preceptele moralei creștine nu sunt produsul rațiunii ome-

nești, ca în etica filosofică, ci sunt revelate. De aceea, creștinul are certitudinea că Dumnezeu nu este o simplă construcție a speculației, ci că El există aieva.

- Educația religioasă are și însemnătate culturală, întrucât prin cultură spiritul transcende natura. Cultura este deci urmarea acestei năzuințe și, ca atare, este înzestrarea spirituală a omului care, chinuit de nostalgia după fericire și de săvârșire, zămislește opere ce-l înalță și-l înobilează.

- Educația religioasă este importantă și din punct de vedere social; ea înseamnă educația omului în comunitate, prin comunitate și pentru comunitate. Reperele axiologice ale educației religioase sunt: iubirea, încrederea și libertatea.

- Educația religioasă este influențată de anumiți factori: predispoziția religioasă a copilului, mediul în care trăiește, experiența copilului. Viața religioasă a oamenilor se aprinde din viața religioasă a altora, prin exteriorizările trăirilor religioase ale acestora, dar și prin cuvânt: „Credința este din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos” [1, Epistola către Romani 10, 17].

- Educația religioasă completează educația integrală a omului. A vorbi despre educație religioasă în raport cu realitatea pe care o trăim înseamnă a analiza complexul proces de predare a orei de Religie în instituțiile preuniversitare din Republica Moldova. Practic de două decenii se discută despre necesitatea cultivării valorilor noastre creștin-ortodoxe, capabile de a revigora moral-spiritual tânără generație. Însă ar trebui să coborâm mai jos, la fundamentele familiei, în centrul căreia trebuie să fie principiile creștine. Toate eforturile din exterior, de la grădiniță, școală sau universitate, nu-și au efectul dacă aceste valori nu sunt promovate și în fiecare familie în parte. Învățătura creștină nu ar trebui să rămână doar un conglomerat de cunoștințe, conform ei trebuie să fie dirijată viața noastră. Inconștient, dar societatea contemporană s-a zidit tocmai pe aceste realități ale moralei creștine pe care le redescoperim în toate domeniile: pedagogie, jurisprudență etc.

- Religia este o formă a conștiinței sociale care prin teorii și practici specifice reprezintă un temei al celor mai profunde reflecții umane, expresia năzuinței permanente a omului de a cunoaște, de a ști, de a se îndoii de ceea ce cunoaște, de a depăși existența concretă pentru a pătrunde într-o lume ce se află dincolo de aspectele obiective. Omul ca existență multidimensională se raportează la existență nu doar prin rațiune și pragmatism, ci și prin simțire și trăire contemplativă, pendulând neîncetat între existența „profană” și existența „sacră”, ceea ce face ca experiența religioasă să fie considerată ca fiind cosubstanțială ființei umane. „Un om perfect rațional este o abstracție; el nu poate fi întâlnit niciodată în realitate. Orice ființă umană este constituită, în același timp, din activitatea conștientă și din experiențele iraționale”. Tocmai de aceea, R.Hubert considera că nu poate fi exclusiv rațională sau exclusiv religioasă.

- Educația nu este și nu poate fi deplină, dacă nu asigură armonia între cuplul suflet - spirit și cuplul viață - corp, conferind o formație spiritual-religi-

oasă personalității umane în devenire. Conștiința religioasă se situează la baza întregii dezvoltări spirituale, răspunzând necesității de împlinire a ființei umane. Educația religioasă pregătește omul pentru o percepție autocuprinzătoare a realității, mult mai adâncă și semnificativă. Ea are menirea de a stimula conștiința în vederea elaborării unei viziuni personalizate asupra existenței și construirii unui sens existențial propriu. Educația religioasă vizează, în egală măsură, sarcini informative și sarcini formative.

REFLECȚIE

Analiza SWOT privind prezența/statutul educației religioase în școală (gr.1) și a educației moral-spirituale (gr.2).

EXTINDERE

Pornind de la Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948, al cărei art.18 prevede: „*Orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, a conștiinței și a religiei; acest drept implică libertatea de a-și schimba religia sau convingerile, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile sale, individual sau în colectiv, atât în public, cât și în privat, prin învățământ, practici, cult și îndeplinirea de rituri.*” Expuneți părerea într-un **eseu argumentativ** privind prezența educației religioase în școală.

BIBLIOGRAFIE

1. Curriculumul național pentru învățământul primar, MECC. Chișinău, 2018, https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf
2. Curriculumul școlar la Religie, aprobat prin procesul-verbal nr.2 din 22.08.2011 al ședinței Consiliului Național pentru Curriculum și prin Ordinul Ministerului Educației nr.761 din 08.09.2011, pentru învățământul primar și gimnazial.
3. Buzila A., Manole O., Iordachescu V. *Religie creștin-ortodoxă: Ghid de proiectare didactică pentru clasa a V-a*. Chișinău: Cuvântul-ABC, 2019.
4. Godeanu F. *Educația inter/transreligioasă în școală. Repere teoretice și metodice pentru implementarea unei paradigme educaționale religioase complexe*. Iași: Lumen, 2015.
5. Dent S.M. *Parteneriatul în afaceri*. București: Curtea Veche, 2004. 264 p.
6. Dent H.S. *Planul măreț al lui Dumnezeu*. București: Societatea Misionară Română, 1990.
7. Dobrescu V. *Istorie moral-religioase*. București: Andreas, 2018.

8. Gherguț Al., Ceobanu C. *Elaborarea și managementul proiectelor în serviciile educaționale. Ghid practic*. Iași: Polirom, 2009. 242 p.
9. Ghid de implementare a Curriculumului pentru învățământului primar, MECC. Chișinău, 2018, https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
10. Goraș-Postică V. (coord.) *Parteneriatul școală-familie în viziunea managerilor școlari*. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2009.
11. Goraș-Postică V. *Educația toleranței religioase în familie: o cale spre cultura păcii*. În: Familia și cultura păcii în Moldova. Materialele Conferinței internaționale. Chișinău, 17 noiembrie 2007.
12. Goraș-Postică V. *Incursiuni spirituale în cultivarea morală a cadrului didactic*. În: Educația din perspectiva valorilor, tom XII, SUMMA PAEDAGOGICA, Volum cu lucrări la Conferința internațională din 28-30 septembrie. București: EIKON, 2017, p.28-30.
13. Goraș-Postică V. *Diplomația pedagogică: inițiere și provocări*. Simpozionul Internațional KREATIKON: Creativitate-Formare-Performanță, Ediția a XIV-a, 23-24 martie 2018, Chișinău-Iași, p.6-11.
14. Goraș-Postică V. *Religious education in Republic of Moldova: official approaches, problems and successful practices*, University of Bucharest in partnership with University of Venna, as result of International Conference "Religious education between Radicalism and Tolerance", hold on October 21, 2016, București.
15. Goraș-Postică V. *Meridiane educaționale. Eseuri de pedagogie comparată*. Chișinău: CEP USM, 2016.
16. Mândăcanu V. *Pedagogia creștină*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2005.
17. Palama Gr. Sf. *Învățătura despre ființa lui Dumnezeu și energiile necreate*, www.crestinortodox.ro/.../rolul-formativ-rel..
18. Parliamentary Assembly, Education and Religion, Recommendation 1720 (2005), <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17373&lang=en>
19. Pleșu A. *Parabolele lui Isus. Adevărul ca poveste*. București: Humanitas, 2012.
20. Pop P. *Filozofia educației creștine în context școlar*. Oradea: Cartea Creștină, 2004.
21. Sclifos L., Uzicov N., Goraș-Postică V. *Educație pentru dezvoltarea comunității*. Chișinău: CE PRO DIDACTICA, 2005.
22. Seceleanu A. *Religie, comunicare, educație*. Pe: ec.psih.uaic.ro/ciea/file/2002/22.pdf, [Accesat: 24.05.2019]

23. Solovei R., Boldirescu S. *Educație moral-creștină. Ghid metodologic*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2018.
24. Solovei R., Boldirescu S. *Curriculum pentru disciplina opțională: Arta comportamentului moral. Clasele a V-a - a IX-a*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2018.
25. Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general, MECC, 2016, https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_didactice.pdf
26. <http://historiaaurellazar.wikispaces.com/file/view/Rolul+bisericii+in+formarea+comportamentului+colectiv.pdf>,

DIDACTICA EDUCAȚIEI FIZICE

Constantin CIORBĂ,
dr hab., prof.univ.

Educația fizică, inclusiv la nivelul treptei primare, necesită noi abordări teoretice și practice, acestea fiind dictate de cerințele și nevoile sociale, economice și educaționale din perspectiva implementării inovațiilor metodologice și investigaționale.

Scopul curriculumului dat este de a stabili cadrul general al disciplinei *Educația fizică*. *Didactica educației fizice*: teorii, concepte, principii, criterii, condiții, forme, metode, tehnologii investigaționale.

Schimbările socioeconomice contextuale solicită un nou profil de competență, un nou tip de specialist din perspectiva formării / dezvoltării competențelor de predare a disciplinei *Educația fizică* în învățământul primar. Ca domeniu ce ține de dezvoltarea armonioasă a elevului, disciplina *Educația fizică* tinde spre o explicație și o înțelegere normativă a capacităților motrice, psihice și fiziologice ale acestuia.

Promovarea educației fizice la nivelul învățământului preuniversitar asigură un nivel de dezvoltare fizică, pregătire motrice și funcțională a generației tinere din societate, reieșind din cerințele actuale ale acesteia, când majoritatea activităților profesionale din toate domeniile sunt automatizate, computerizate, iar omul este lipsit de posibilitatea de a mai face efort fizic, acesta însă fiind absolut necesar pentru organismul uman.

COMPETENȚE PROFESIONALE și FINALITĂȚI DE STUDIU

prevăzute de Curriculumul la disciplina *Educația fizică*

Competențe profesionale	Finalități / outcomes (rezultate)
<p>Cunoașterea conexiunilor dintre prevederile politicilor educaționale și contextele procesului de învățare prin valorificarea fundamentelor științifice, metodologice și axiologice ale educației;</p> <p>Deschiderea spre schimbare în domeniu prin demonstrarea abilității de a recepționa, aprecia și valorifica inovațiile și transferul tehnologic;</p> <p>Dezvoltarea profesională prin determinarea priorităților în activitatea profesională, identificarea mecanismelor de adaptare socioprofesională, identificarea nevoilor de formare continuă și a surselor/modalităților de implicare în proces.</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Cunoașterea fundamentelor teoretice și metodologice ale domeniului educație fizică și sport la nivelul învățământului primar;2. Identificarea și interpretarea problemelor ce țin de domeniul educației fizice și sportului în învățământul primar;3. Proiectarea și realizarea procesului de instruire la disciplina <i>Educația fizică</i>;4. Utilizarea eficientă a principiilor, mijloacelor și metodelor ce țin de educația fizică în clasele primare;5. Monitorizarea și evaluarea cunoștințelor studenților ce țin de metodologia educației fizice în clasele primare;6. Implementarea rezultatelor instruirii studenților în practica educației fizice școlare.

Tema I. TEORIA ȘI METODICA EDUCAȚIEI FIZICE CA ȘTIINȚĂ ȘI OBIECT DE STUDIU

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze disciplina *Educația fizică* ca știință și obiect de studiu;
- identifice izvoarele și etapele de dezvoltare a teoriei și metodicii culturii fizice;
- cunoască noțiunile de bază ale teoriei și metodicii culturii fizice;
- determine metodele de cercetare ale teoriei și metodicii culturii fizice;
- stabilească rolul și însemnătatea teoriei și metodicii culturii fizice pentru studenții și absolvenții instituțiilor de profil pedagogic.

Unități de conținut:

- Operațiile evaluării în educația fizică
- Teoria și metodica educației fizice ca obiect de studiu
- Izvoarele și etapele de dezvoltare a teoriei și metodicii educației fizice
- Noțiunile de bază în teoria și metodica educației fizice
- Metodele de cercetare în teoria și metodica educației fizice
- Rolul teoriei și metodicii educației fizice pentru studenții și absolvenții instituțiilor cu profil pedagogic.

Termeni-cheie: educația fizică, obiect de studiu, știință, izvoare, etape, noțiuni de bază, metode de cercetare, studenți, absolvenți.

EVOCARE

Rolul și locul teoriei și metodicii educației fizice în sistemul educațional, în general, și în cadrul învățământului primar, în mod special. Cum se reflectă disciplina dată în planurile de învățământ?

REALIZAREA SENSULUI

Prezentarea PPT: Introducere în Teoria și metodica educației fizice (TMEF). Noțiunile de bază ale TMEF, mijloacele și metodele.

TMEF este știința despre legitățile generale și reprezintă conținutul și formele dezvoltării culturii fizice ca proces pedagogic, care este introdus în sistemul general al educației omului.

TMEF, ca obiect de studiu, vizează perfecționarea dezvoltării fizice și a capacității motrice a omului prin practicarea sistematică a exercițiilor fizice.

La rândul ei, teoria și metodica culturii fizice studiază scopul, sarcinile principale ale sistemului de educație fizică, dezvăluie legătura culturii fizice cu alte aspecte ale educației omului.

Totodată, teoria și metodica culturii fizice studiază și legitățile legăturii culturii fizice cu educația intelectuală, morală, estetică prin muncă, care și o leagă cu alte discipline pedagogice.

Sarcinile teoriei și metodicii culturii fizice se pot desprinde din cele 3 funcții ale lor: cognitive, normative, tehnice.

După structura sa, teoria și metodică educației fizice cuprinde *capitole și subcapitole*:

1. Bazele generale ale teoriei și metodicii culturii fizice care include generalizarea noțiunilor metodico-teoretice

2. Teoria și metodică direcțiilor de bază ale sistemului de educație fizică

3. Teoria și metodică culturii fizice a diferitor contingente de vârstă

În teoria și metodică educației fizice și teoria sportului se cunosc **trei grupe de noțiuni** (categorii):

1. Noțiuni de bază

2. Noțiuni ce le dezvoltă și le generalizează

3. Noțiuni care determină rezultatul dezvoltării

Activitatea 1. Numiți și descrieți etapele dezvoltării TMEF.

Activitatea 2. Identificați noțiunile de bază în TMEF.

ACTIVITĂȚI / APLICAȚII ȘI EXERCITII ÎN CADRUL ORELOR PRACTICE

1. Organizați un concurs privind cunoașterea noțiunilor de bază în teoria și metodică educației fizice.

2. Prezențați schematic etapele dezvoltării TMEF.

3. Structurați o clasificare a metodelor educației fizice.

Tema 2. MIJLOACELE EDUCAȚIEI FIZICE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine noțiunile generale despre mijloacele educației fizice;
- identifice esența exercițiului fizic ca mijloc specific de bază al educației fizice;
- cunoască conținutul și forma exercițiilor fizice, tehnica exercițiilor fizice, caracteristicile mișcării;
- clasifice exercițiile fizice,
- factorii naturali și igienici ca mijloace ale educației fizice.

Unități de conținut:

- Noțiuni generale despre mijloacele educației fizice
- Exercițiul fizic—mijloc specific de bază al educației fizice
- Conținutul și forma exercițiilor fizice
- Tehnica exercițiilor fizice: baza tehnicii, veriga principală, detaliile și individualizarea tehnicii

- Caracteristicile mișcărilor
- Clasificarea exercițiilor fizice
- Factorii naturali și igienici ca mijloace ale educației fizice

Termeni-cheie: mijloace ale educației fizice, noțiuni de bază, exercițiul fizic, conținutul exercițiilor fizice, forma exercițiilor fizice, tehnica exercițiilor fizice, caracteristica mișcărilor, clasificarea exercițiilor, factori naturali, factori igienici.

EVOCARE

Modalități de selectare a mijloacelor educației fizice pentru activitățile sportive cu elevii din învățământul primar. Rolul și locul factorilor naturali și igienici ca mijloace ale educației fizice cu elevii din învățământul primar.

REALIZAREA SENSULUI

Prezentarea PPT: Mijloacele educației fizice școlare în învățământul primar.

Pentru realizarea scopurilor educației fizice, se utilizează diferite **mijloace**, printre care și cele cu caracter pedagogic general. O grupă aparte o constituie *exercițiile fizice, factorii naturali* ai mediului înconjurător și *factorii igienici*. La rândul lor, ele se grupează în:

- *mijloace specifice;*
- *mijloace nespecifice (asociate).*

Mijloacele specifice, recunoscute de toți specialiștii, sunt următoarele:

1. *Exercițiile fizice*, sub toate formele de manifestare.
2. *Aparatura de specialitate*, care joacă un rol foarte important, mai ales în antrenamentul sportiv, calitatea căreia determină, în majoritatea cazurilor, nivelul de execuție a mișcării.
3. *Măsurile de refacere a capacităților de efort* – specifice mai ales pentru antrenamentul sportiv, pe parcursul procesului de pregătire sau în timpul competițiilor sportive.

Mijloacele nespecifice sunt următoarele:

- a) *Factorii igienici* – care se referă atât la igiena individuală (echipament curat, alimentarea), cât și la cea colectivă (calitatea – funcționalitatea bazelor sportive, inventarului);
- a) *Factorii naturali* de călire – apa, aerul și soarele. Este demonstrat că utilizarea acestor factori conduce spre atingerea într-un timp cât mai scurt a scopului pus. Factorii naturali joacă un rol important atât în antrenamentul sportiv, cât și în educația fizică.
- c) *Mijloacele împrumutate din alte domenii de activitate*, cum ar fi muzica, studierea unor lucrări sau opere cu subiecte din „viața sportivă”, studierea unor lucrări de specialitate etc.

Activitatea 1. Conținutul și forma exercițiilor fizice.

Activitatea 2. Tehnica exercițiilor fizice.

Activitatea 3. Factorii naturali și igienici ca mijloace ale educației fizice.

ACTIVITĂȚI / APLICAȚII ȘI EXERCITII ÎN CADRUL ORELOR PRACTICE

1. Prezentarea unei scheme ce ține de clasificarea mijloacelor educației fizice
2. Descrierea tehnicii exercițiilor fizice
3. Enumerarea și analiza factorilor naturali și igienici ca mijloace ale educației fizice.

Tema 3. METODE DE INSTRUIRE ÎN EDUCAȚIA FIZICĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- definească noțiunea de efort și odihnă;
- caracterizeze noțiunile de metodă, procedeu metodic, metodică;
- cunoască clasificarea metodelor de instruire;
- caracterizeze metodele de instruire.

Unități de conținut:

- Efortul și odihna – componente specifice ale metodelor educației fizice
- Caracteristica noțiunilor: metodă, procedeu metodic, metodică
- Clasificarea metodelor de instruire

Termeni-cheie: efort, odihnă, caracteristici, noțiuni, metodă, procedeu metodic, metodică, clasificarea metodelor, instruire.

EVOCARE

Clasificarea și metodologia aplicării metodelor de instruire la disciplina *Educația fizică* cu elevii din treapta primară. Clasificarea și analiza metodelor de instruire la disciplină.

REALIZAREA SENSULUI

Prezentarea PPT: Mijloacele educației fizice în educația fizică școlară la nivelul treptei primare.

În educația fizică și sport s-a statornicit un *sistem de metode, unele „clasice” și altele „moderne”*. Criteriile de clasificare a acestor metode vizează aspectele principale pe care le presupune procesul instructiv-educativ specific. Din acest punct de vedere metodele se clasifică în:

- *metode de instruire propriu-zise;*
- *metode de educație;*
- *metode de verificare și apreciere;*
- *metode de corectare a greșelilor executate;*
- *metode de refacere a capacității de efort.*

O altă clasificare ar fi:

1. Metodele verbale:

- ***Expunerea*** – realizată prin limbaj, trebuie să fie accesibilă nivelului de înțelegere de către subiecți.

- ***Povestirea*** – se folosește cu precădere la nivelul învățării preșcolare și primare.

- ***Explicația*** – joacă rolul fundamental în instruirea subiecților de vârstă școlară și universitară.

- ***Prelegerea*** – ca procedeu de transmitere a cunoștințelor se deosebește de povestire și explicație nu doar prin faptul că are o durată mai lungă, ci și prin cerința de bază a acesteia – argumentare riguroasă și amplă științifică a temelor tratate.

- ***Metodele intuitive*** – fac apel la primul sistem de semnalizare, la structura unor analizatori (mai ales cel vizual) în scopul formării unor reprezentări clare privind structura și execuția rațională a actelor și acțiunilor motrice.

- ***Demonstrarea*** – se folosește în strânsă corelație cu explicația sau povestirea. Ea urmărește scopul de a forma unele reprezentări și noțiuni clare cu privire la structura și execuția rațională a deprinderilor și exercițiilor programate, în vederea realizării sarcinilor urmărite.

2. Metodele practice:

Spre deosebire de grupa de metode verbale și intuitive, metodele practice se caracterizează prin aceea că la baza lor stă activitatea practică ce se repetă sistematic, continuu și în numeroase variante (de exerciții fizice), în scopul rezolvării obiectivelor educației fizice și sportului.

- ***Metodele exercițiului riguros standardizat***
- ***Metodele exercițiului strict reglementat***
- ***Metodele exercițiului prin repetare standardă***
- ***Metodele exercițiului prin repetare de alternativă***
- ***Metoda antrenamentului în circuit***
- ***Metoda jocului***

Activitatea 1. Clasificarea mijloacelor educației fizice.

Activitatea 2. Caracterizarea noțiunilor: metodă, procedeu metodic, metodologie.

ACTIVITĂȚI / APLICAȚII ȘI EXERCITII ÎN CADRUL ORELOR PRACTICE

1. Prezentarea unei clasificări a metodelor de instruire în educația fizică
2. Descrierea mecanismului fiziologic al efortului și al odihnei în educație fizică și sport

Tema 4. PRINCIPIILE DIDACTICE ALE EDUCAȚIEI FIZICE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- cunoască esența principiilor metodice;
- caracterizeze principiile didactice.

Unități de conținut:

- Considerații generale
- Principiile didactice
- Principiul participării conștiente și active
- Principiul accesibilității și individualizării
- Principiul intuiției
- Principiul sistematizării și continuității
- Principiul însușirii temeinice

Termeni-cheie: considerații generale, principii didactice, principiul participării conștiente și active, principiul accesibilității și individualizării, principiul intuiției, principiul sistematizării și continuității, principiul însușirii temeinice.

EVOCARE

Clasificarea și metodologia aplicării principiilor didactice de instruire la disciplina *Educația fizică* cu elevii din treapta primară. Clasificarea și analiza principiilor didactice de instruire la disciplina *Educația fizică* cu elevii din treapta primară.

REALIZAREA SENSULUI

Prezentarea PPT: Principiile didactice în educația fizică școlară la nivelul treptei primare.

În teoria și metodică educației fizice sunt prezente un șir de principii didactice specifice doar domeniului dat, acestea fiind:

- ***Principiul participării conștiente și active***

Respectarea acestui principiu presupune îndeplinirea următoarelor cerințe principale:

a) *înțelegerea corectă și profundă a obiectivelor* specifice procesului de practicare a exercițiilor fizice.

b) *înțelegerea clară a structurii acțiunilor motrice însușite.*
c) *manifestarea unei atitudini responsabile a subiecților pentru însușirea materialului predat.*

d) *educarea capacității de apreciere a propriului randament.*

• **Principiul intuiției** – se realizează în procesul de cunoaștere a esenței acțiunilor motrice însușite și a legităților biomecanice de construire a lor.

Cei mai eficienți analizatori pentru domeniul nostru sunt cei **vizuali și tactili**.

Pentru stimularea principalelor analizatori specifici treptei întâi de semnali-zare se folosesc și în educația fizică cele trei **modalități clasice de instruire**:

a) *Demonstrarea* celor ce urmează să fie învățate;

b) *Prezentarea unor materiale* care redau imaginea celor ce trebuie învățate (planșe, schițe, diapozitive, filme, casete video etc.);

c) *Observarea execuției altor subiecți* din același grup sau din alte grupuri.

• **Principiul accesibilității și individualizării** – presupune necesitatea desfășurării procesului de educație fizică în funcție de particularitățile subiecților (vârstă, sex și nivel de pregătire).

• **Principiul sistematizării** – include organizarea și desfășurarea procesului educațional după un algoritm (model) concret, care va determina logica și corelarea unor aspecte dirijate de educația fizică.

• **Principiul creșterii treptate a cerințelor** – exprimă tendința generală a exigențelor impuse elevilor în procesul educației fizice, care constă în stabilirea și executarea unor sarcini, tot mai dificile, în creșterea treptată a volumului și intensității eforturilor legate de ele.

• **Principiul însușirii temeinice** – exprimă esența procesului de instruire și – implicit – a respectării tuturor celorlalte principii.

Respectarea acestui principiu este condiționată logic de modul în care sunt respectate toate celelalte principii de instruire. Temeinicia este prima cerință a comenzii sociale, care se bazează pe accesibilitate, sistematicitate, continuitate, participare conștientă și activă etc.

Activitatea 1. Clasificarea principiilor didactice în educația fizică

Activitatea 2. Analiza principiilor didactice în educația fizică

ACTIVITĂȚI / APLICAȚII ȘI EXERCITII ÎN CADRUL ORELOR PRACTICE

1. Prezentarea unei clasificări a principiilor didactice de instruire în educația fizică.

2. Descrierea principiilor didactice de instruire în educația fizică.

Tema 5. ÎNVĂȚAREA MIȘCĂRILOR

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- cunoască noțiunea de acțiuni motrice;
- identifice particularitățile formării priceperilor și deprinderilor motrice;
- analizeze noțiunea de transfer al deprinderilor motrice;
- determine etapele învățării mișcărilor.

Unități de conținut:

- Acțiunile motrice – obiect de învățare a mișcărilor
- Particularitățile formării priceperilor și deprinderilor motrice
- Transferul deprinderilor motrice
- Caracterizarea procesului de învățare (structura)
- Etapa învățării inițiale
- Etapa învățării aprofundate
- Etapa consolidării și perfecționării continue

Termeni-cheie: acțiuni motrice, învățarea mișcărilor, priceperi, deprinderi, transferul deprinderilor motrice, proces de învățare, etapele învățării, învățare inițială, învățare aprofundată, consolidare, perfecționare.

EVOCARE

Descrierea mecanismului de învățare a mișcărilor în cadrul educației fizice și sportului. Mecanismul fiziologic de formare a deprinderilor și priceperilor motrice ca bază de învățare a mișcărilor în educație fizică și sport.

REALIZAREA SENSULUI

Prezentarea PPT: Metodologia învățării mișcărilor în cadrul educației fizice și al sportului.

Pedagogia consideră **învățarea** ca proces de asimilare a cunoștințelor și de formare a priceperilor și deprinderilor necesare activității viitoare. Astfel, **învățarea** poate fi privită ca **rezultat** (priceperi, deprinderi, obișnuințe etc.), **ca proces** (mecanisme de asimilare, restructurate etc.) și ca **acțiune** operațională (instruire, exersare, examinare etc.).

Vorbind despre particularitățile formării priceperilor și deprinderilor motrice, una dintre cele mai importante probleme ale metodicii învățării unor asemenea acțiuni este respectarea corelațiilor optime dintre factorii ce duc la consolidarea deprinderilor motrice și cei care măresc variabilitatea lor în condiții schimbătoare a acțiunilor motrice.

Priceperea motrică – se caracterizează printr-un asemenea grad de stăpânire a tehnicii acțiunii, care se deosebește printr-o mare concentrare a atenției asupra operațiilor componente și prin procedeele nestabile de rezolvare a sarcinii motrice.

Deprinderea motrică poate fi caracteristică ca un grad de stăpânire a tehnicii acțiunii în care dirijarea mișcărilor se produce automatizat și acțiunile se deosebesc printr-o siguranță superioară.

Transferul deprinderilor și priceperilor motrice

La învățarea acțiunii motrice, interacțiunea, **transferul** deprinderilor formate anterior sau paralel sunt de maximă importanță; el poate fi pozitiv și negativ.

Transferul are loc în cazurile în care structura acțiunii motrice prezintă asemănări și deosebiri. Caracterul asemănării condiționează semnificația transferului pozitiv sau negativ.

- **transferul pozitiv** – are loc în situația în care structura acțiunii motrice însușite anterior este asemănătoare cu mișcarea nou-propusă pentru învățare;
- **transferul negativ** – dacă s-a format o deprindere trainică de execuție a unui procedeu de gimnastică la aparate, acesta poate frâna învățarea altui procedeu propus pentru învățare.

Activitatea 1. Mecanismul transferului deprinderilor și priceperilor motrice

Activitatea 2. Analiza particularităților pedagogice și fiziologice de formare a priceperilor și deprinderilor motrice.

ACTIVITĂȚI / APLICAȚII ȘI EXERCITII ÎN CADRUL ORELOR PRACTICE

1. Elaborarea unei scheme de formare a priceperilor și deprinderilor motrice
2. Prezentarea unei scheme a fenomenului de transfer al deprinderilor și priceperilor motrice.
3. Explicarea noțiunilor de deprindere motrică, pricepere motrică.

Tema 6. FORMELE DE ORGANIZARE A EDUCAȚIEI FIZICE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- cunoască formele extracurriculare de organizare a educației fizice în clasele primare;
- însușească specificul formei obligatorii de organizare a educației fizice în clasele primare – Lecția.

Unități de conținut:

- Forme extracurriculare de organizare a educației fizice
- Lecția de educație fizică ca formă obligatorie de organizare a educației fizice în clasele primare

Termeni cheie: forme de organizare a educației fizice, forme curriculare, forme extracurriculare, lecția de educație fizică.

EVOCARÉ

Formele moderne de organizare a educației fizice cu elevii claselor primare. Tendințe actuale privind modernizarea formelor de organizare a educației fizice cu elevii claselor primare.

REALIZAREA SENSULUI

Prezentarea PPT: Clasificarea și analiza formelor de organizare a educației fizice cu elevii claselor primare.

În teoria și metodică educației fizice sunt două forme de bază de organizare a educației fizice.

- **Curriculare**
 - Lecția de educație fizică
- **Extracurriculare**
 - Înviorarea de dimineață
 - Recreațiile active (dinamice)
 - Minutele dinamice
 - Cercurile sportive
 - Marșurile sportive
 - Concursurile sportive

Structura lecției de Educație fizică:

Părțile lecției sunt următoarele:

a) Partea pregătitoare

– Organizarea colectivului de elevi, pregătirea organismului pentru efort fizic.

b) Partea de bază

– Prelucrarea analitică a aparatului locomotor sau influențarea selectivă a aparatului locomotor.

c) Partea de încheiere

– Revenirea organismului după efort.

Densitatea lecției

Este indicatorul de bază în stabilirea calității lecției și se referă la cantitatea și calitatea efortului fizic în funcție de componenta temporală.

Tipuri de densitate:

Volumul efortului fizic determină trei tipuri:

a) **densitatea motrică** – reprezentată de numărul de activități motrice efectuate de elevi în cadrul unei lecții (inclusiv pauzele active între repetări);

b) **densitatea pedagogică** (generală) – exprimată prin numărul de activități motrice în cadrul unei lecții efectuate de elevi, precum și prin activitatea metodică a cadrului didactic (explicații, demonstrații, corectări ale greșelilor de exersare, marcarea unor trasee, analiza executării exercițiilor fizice etc.);

c) densitatea funcțională este determinată de intensitatea efortului fizic.

Activitatea 1. Descrierea avantajelor și dezavantajelor fiecărei forme de organizare a educației fizice școlare.

Activitatea 2. Analiza LECȚIEI ca formă de bază și obligatorie de organizare a educației fizice școlare

ACTIVITĂȚI / APLICAȚII ȘI EXERCIȚII ÎN CADRUL ORELOR PRACTICE

1. Descrieți formele de organizare a educației fizice cu elevii claselor primare.
2. Prezentați schematic forma „antrenamentului în circuit” de organizare a educației fizice cu elevii claselor primare școlare.
3. Descrieți lecția ca formă de bază și obligatorie de organizare a educației fizice cu elevii claselor primare.

Tema 7. JOCURILE DINAMICE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- delimiteze conceptul de joc;
- caracterizeze jocul dinamic ca mijloc de educație fizică;
- clasifice jocurile dinamice;
- determine modalitățile de elaborare a variantelor noi de jocuri;
- cunoască metodica dirijării jocurilor dinamice;

Unități de conținut:

- Delimitarea conceptului de joc
- Caracteristica jocului dinamic ca mijloc de educație fizică
- Clasificarea jocurilor dinamice
- Modalități de elaborare a variantelor noi de jocuri
- Metodica dirijării jocurilor dinamice

Termeni-cheie: joc dinamic, concept de joc, caracteristica jocului, mijloc al educației fizice, clasificarea jocurilor, variante de joc, metodica dirijării jocului.

EVOCARE

Jocurile dinamice ca mijloc și metodă în organizarea educației fizice cu elevii claselor primare. Istoria apariției jocurilor, etapele dezvoltării lor.

REALIZAREA SENSULUI

Prezentarea PPT: Jocurile dinamice în organizarea educației fizice cu elevii claselor primare.

Ca noțiune, *jocul dinamic* reprezintă o activitate, elementul esențial al căreia îl constituie mișcarea subordonată unor reguli anumite în condiții mereu schimbătoare.

Clasificarea jocurilor

În funcție de criteriile care sunt puse la bază, există mai multe clasificări ale jocurilor dinamice, cum ar fi:

- ***jocuri de imitație***, în care copilul spune ceea ce a observat în realitate, impresiile ce l-au copleșit;
- ***jocuri cu reguli*** (dezvoltarea mișcărilor), care sunt determinate îngust – numai jocurile dinamice;
- ***jocuri dinamice simple***, în care fiecare participant luptă pentru sine, totodată, activitatea de joc fiind orientată spre perfecționarea personală, spre superioritatea în îndemnare, precizie, forță, viteză etc.;
- ***jocuri de tranziție*** la jocurile de echipă, în care jucătorii susțin interesul propriu în primul rând, dar uneori, după propria dorință, ajută prietenii lor;
- ***jocuri dinamice de echipă***, în care jucătorii formează grupe separate – echipe. Ele se caracterizează prin activitatea comună orientată spre atingerea scopurilor comune, prin subordonarea intereselor proprii celor de echipă.

După criteriul conținutului, acestea se clasifică în:

- ***jocuri dinamice cu reguli***;
- ***jocuri sportive***.

La jocurile dinamice cu reguli se referă:

- ***jocurile dinamice cu subiect***;
- ***jocurile dinamice fără subiect***.

Primele reflectă, în mod convențional, acțiuni motrice cu caracter imitativ, tematic, accesibil copiilor. Jocurile dinamice fără subiect conțin acțiuni motrice de joc, care pot fi:

- ***cu elemente ale competițiilor individuale***;
- ***cu elemente ale competițiilor collective***.

După relațiile jucătorilor:

- ***jucătorii nu intră nemijlocit în contact cu adversarul***;
- ***intrarea în contact relativ***;
- ***lupta nemijlocită a rivalilor***.

După forma organizării activităților:

- ***jocuri în cadrul lecției***;
- ***jocuri în timpul liber***;
- ***jocuri de sărbători***.

După caracterul densității motrice:

- ***jocuri cu densitate motrică înaltă***;
- ***jocuri cu densitate motrică medie***;

- *jocuri cu densitate motrică scăzută.*

După anotimpul și locul promovării:

- *jocuri de iarnă;*
- *jocuri de vară;*
- *jocuri la aer liber;*
- *jocuri de încăpere;*
- *jocuri pe teren etc.*

După organizarea copiilor:

- *jocuri de echipă, complexe;*
- *jocuri individuale, simple.*

Clasificările prezentate mai sus pot servi drept suport pentru planificarea lucrului pedagogic în cadrul activităților de educație fizică sau în afara lor.

Activitatea 1. Descrierea conceptului de joc.

Activitatea 2. Prezentarea unei clasificări a jocurilor dinamice.

ACTIVITĂȚI / APLICAȚII ȘI EXERCITII ÎN CADRUL ORELOR PRACTICE

1. Dați definiția jocului.
2. Prezentați clasificarea jocurilor dinamice.
3. Descrieți posibilitatea dezvoltării creativității elevilor prin joc.
4. Elaborați un scenariu de concurs cu jocuri dinamice.

Tema 8. CALITĂȚILE MOTRICE

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- cunoască noțiuni generale privind calitățile motrice;
- clasifice calitățile motrice;
- determine perioadele senzitive de dezvoltare a calităților motrice;
- descrie noțiunile de: forță, viteză, rezistență, îndemânare, suplețe.

Unități de conținut:

- Noțiuni generale
- Clasificarea calităților motrice
- Perioadele senzitive de dezvoltare a calităților motrice
- Noțiuni de: forță, viteză, rezistență, îndemânare, suplețe

Termeni-cheie: calități motrice, noțiuni generale, clasificarea calităților motrice, perioade senzitive, forță, viteză, rezistență, îndemânare, suplețe.

EVOCARÉ

Rolul și locul calităților motrice în educația fizică cu elevii claselor primare.
Perioadele de dezvoltare a calităților motrice.

REALIZAREA SENSULUI

Prezentarea PPT: Pregătirea fizică – rezultatul dezvoltării calităților motrice.

În teoria și practica educației fizice, procesul de formare a culturii fizice a personalității este orientat nu doar spre formarea priceperilor și deprinderilor motrice, cunoștințelor teoretice legate de acestea, dar și spre dezvoltarea capacităților motrice.

1. FORȚĂ – *capacitatea organismului de a învinge sau de a se împotrivi forțelor externe cu ajutorul contracțiilor musculare.*

Formele de manifestare a capacităților de forță:

- Forță propriu-zisă – conține mișcări ce se îndeplinesc în regim static.
- Forță-viteză – se caracterizează prin mișcări rapide – capacitate de a îndeplini un efort maximal într-un timp scurt cu păstrarea unei amplitudini optime a mișcărilor.
- Forță explozibilă – capacitatea de a manifesta o forță maximală într-o unitate minimă de timp.
- Forță absolută – forța care se manifestă într-o mișcare oarecare, apreciată independent de propria greutate.
- Forță relativă – mărimea forței care revine la 1 kg de greutate corporală.

2. VITEZĂ – *capacitatea organismului de a îndeplini un act sau o acțiune motrice într-o unitate de timp*

Formele de manifestare a vitezei:

- Viteză de reacție – constă în viteza cu care un subiect răspunde la excitanți de diferită natură (vizuali, auditivi, tactili).
- Viteză de execuție – reprezintă viteza cu care se efectuează o mișcare de la început până la capăt (executarea prinderii mingii sau fentei cu aruncarea la coș în baschet).
- Viteză de repetiție – frecvența mișcărilor într-o unitate de timp și viteza de deplasare.
- Viteză de deplasare – parcurgerea unei distanțe contra timp.

3. REZISTENȚĂ – *capacitatea psiho-fizică a organismului de a se opune oboselii într-o activitate motrică.*

Formele de manifestare a rezistenței:

- Rezistență generală.
- Rezistență specială.

4. ÎNDEMÂNARE – formă de exprimare complexă a capacității de performanță prin învățarea rapidă a mișcărilor noi și adaptarea rapidă la situații variate, conform specificului fiecărei ramuri de sport sau altor deprinderi motrice de bază și aplicative.

Formele de manifestare a îndemânării

○ Îndemânare generală, necesară efectuării tuturor actelor și acțiunilor motrice de către individ.

○ Îndemânare specifică, caracteristică sau necesară oamenilor care practică diferite probe și ramuri de sport.

○ Îndemânare în regimul altor calități motrice: îndemânarea în regim de viteză, îndemânarea în regim de rezistență și îndemânarea în regim de forță.

5. SUPLETE – capacitatea organismului de a efectua cu segmentele corpului, mișcări cu amplitudini diferite.

Forme de manifestare a supletei:

○ Suplete generală

○ Suplete zonală

○ Suplete locală

Activitatea 1. Clasificarea calităților motrice.

Activitatea 2. Formele de manifestare a calităților motrice.

Activitatea 3. Mijloacele dezvoltării calităților motrice.

ACTIVITĂȚI / APLICAȚII ȘI EXERCITII ÎN CADRUL ORELOR PRACTICE

1. Dați definiția calităților motrice.
2. Prezentați schema perioadelor senzitive de dezvoltare a calităților motrice.
3. Descrieți modalitatea de evaluare a nivelului de dezvoltare a calităților motrice.

Tema 9. PREDAREA ÎN EDUCAȚIA FIZICĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze conceptul de predare a educației fizice;
- analizeze stilurile de predare a educației fizice;
- identifice tipurile de planificare a conținuturilor de predare a educației fizice;
- determine tipurile de evaluare și formare a capacității de autoevaluare.

Unități de conținut:

- Conceptul de predare
- Stilurile de predare

- Planificarea conținuturilor de predare a educației fizice
- Evaluarea și formarea capacității de autoevaluare

Termeni-cheie: concept de predare, stiluri de predare, planificare, conținuturi de predare, evaluare, capacități de evaluare.

EVOCARE

Strategii de organizare a activităților didactice la disciplina *Educația fizică* cu elevii claselor primare. Formele de organizare și tipurile de evaluare la disciplina *Educația fizică* cu elevii claselor primare.

REALIZAREA SENSULUI

Prezentarea PPT: Predarea la disciplina *Educația fizică* cu elevii claselor primare.

Predarea, ca noțiune sau concept, este înțeleasă ca fiind procesul de transmitere sau de expunere a cunoștințelor teoretice și practice specifice activității de educație preșcolară, școlară și universitară.

Procesul de predare este o activitate ce are la bază scopuri, obiective și finalități prestabilite impuse de comanda socială. Activitatea de predare trebuie înțeleasă ca fiind o activitate ce are drept scop modificarea comportamentului elevului/studentului, prin implicarea acestora în acțiunea de percepție, de cunoaștere, de simțire.

Predarea implică:

- definirea conceptelor fundamentale și operationale incluse în programele preșcolare, școlare și universitare;
- expunerea articulată și coerentă a conținutului (informații, experiențe) unei strategii științifice;
- explicarea conținutului prin diferite corelații și aplicații.

Stilurile de predare

- **Stilul democratic** (cooperant, afectiv, apropiat, amabil și, în același timp, sever) este bazat pe o colaborare desăvârșită între profesor și elev, pe o stimulare permanentă a inițiativei elevilor, dar și pe o realizare a unei motivații temeinice prin aprecieri pozitive și argumentate corect etc.

- **Stilul dictatorial** este un stil abordat în principal de profesorii mai slab pregătiți, de cei încrezuți, dominatori, care au impresia că titlul de profesor asigură de la sine o bună învățare.

- **Stilul neglijent**, denumit și „laissez-faire”, este stilul abordat în principal de cadrele didactice care au făcut o facultate și s-au încadrat din motive neprofesionale, lipsite de atracția și dragostea pentru copii, pentru miracolul învățării și progresului.

Activitatea 1. Cerințele de bază privind planificarea materialului.

Activitatea 2. Necesitatea evaluării în educația fizică a elevilor din treapta primară.

ACTIVITĂȚI / APLICAȚII ȘI EXERCITII ÎN CADRUL ORELOR PRACTICE

1. Definiți noțiunile de „concept” și „stil” de predare.
2. Descrieți cerințele de bază privind planificarea materialului.

Tema 10. EVALUAREA ÎN EDUCAȚIA FIZICĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- analizeze metodele de evaluare și verificare în educație fizică;
- determine criteriile de evaluare a rezultatelor școlare la educația fizică;
- stabilească operațiile evaluării în educația fizică.

Unități de conținut:

- Metodele de evaluare și verificare
- Criteriile de evaluare a rezultatelor școlare la educația fizică
- Operațiile evaluării în educația fizică

Termeni-cheie: evaluare, metode de evaluare, verificare, metode de verificare, criterii de evaluare, rezultate școlare, operațiile evaluării.

EVOCARE

Forme și strategii de evaluare a elevilor din clasele primare la disciplina *Educația fizică*.

Forme de organizare și tipuri de evaluare în educația fizică școlară la nivelul treptei primare.

REALIZAREA SENSULUI

Prezentarea PPT: Forme și strategii de evaluare a elevilor din clasele primare la disciplina *Educația fizică*.

Metodele de evaluare și verificare

Metodele tradiționale de evaluare presupun verificarea care poate fi realizată fie verbal – prin investigație ce urmărește să depisteze, în principal, modul de înțelegere și percepere al copiilor/elevilor, fie în scris, prin care se urmărește să se depisteze modul de înțelegere și reținere a cunoștințelor legate de activitatea de mișcare, fie cu ajutorul testelor care la educația fizică se efectuează, în principal, prin probe de control.

a. Evaluarea orală

Evaluarea orală de tipul aprecierii pozitive sau negative poate fi verbală și nonverbală pe parcursul întregii lecții, având rol stimulator și corector în ceea ce privește execuția și comportamentul elevilor.

b. Evaluarea scrisă

(extemporale, teze).

c. Evaluarea practică

În educația fizică, unde se urmărește dezvoltarea fizicului uman, evaluarea este, în principal, de tip practic și diferă de la o ramură sportivă la alta, de la o vârstă la alta, de la fete la băieți ș.a.m.d.

Metode de evaluare complementară

a. Observația sistematică a activității și a comportamentului elevilor

b. Investigația

c. Proiectul

d. Autoevaluarea

Criteriile de evaluare a rezultatelor școlare la educația fizică

Eficiența și corectitudinea evaluării procesului instructiv-educativ depinde de criteriile de evaluare aplicate de profesor. De-a lungul timpului au apărut și s-au definitivat o serie de criterii, care au sporit obiectivitatea evaluării, printre acestea fiind:

- **criteriul progresului**, care pare a fi cel mai obiectiv, întrucât elevii sunt apreciați după străduința depusă și progresul înregistrat;
- **criteriul raportării la rezolvarea obiectivelor pedagogice** este cel mai des folosit și urmărește realizarea dimensiunii cognitive, afective și psihomotorii, conform sistemului de evaluare din curriculumul școlar;
- **criteriul raportării la respectarea indicațiilor**, cerințelor, regulilor;
- **criteriul subordonat reacției elevului/copilului la acțiunea profesorului**;
- **criteriul interesului** este dat de modalitatea în care copilul/elevul manifestă interes pentru participarea la lecția de Educație fizică, dar și față de indicațiile date de profesor;
- **criteriul comportamentului** este dat de modalitatea civilizată de comportare a elevilor la lecție (fără folosirea unor cuvinte triviale, gesturi obscene etc.);
- **criteriul implicării în rezolvarea sarcinilor** este dat de gradul de implicare a elevului în rezolvarea sarcinilor lecției.

Activitatea 1. Analiza problemei în literatura recomandată.

Activitatea 2. Proiectarea materiei în cadrul educației fizice la ciclul primar.

Activitatea 3. Argumentarea necesității evaluării în clasele primare.

ACTIVITĂȚI / APLICAȚII ȘI EXERCITII ÎN CADRUL ORELOR PRACTICE

1. Definiți noțiunile de „evaluare” și „verificare”.
2. Explicați esența evaluării în clasele primare.

LUCRUL INDIVIDUAL AL STUDENTULUI

Produsul preconizat	Strategii de realizare	Criterii de evaluare	Termen de realizare
Realizarea unui scenariu al unei activități extracurriculare la disciplina <i>Educația fizică</i> cu elevii claselor primare.	Documentarea științifică în cadrul temei abordate. Descrierea scenariului. Determinarea contingentului și locului desfășurării.	Stabilirea regulilor concursului și a criteriilor de notare, apreciere a învingătorilor.	Pe parcursul semestrului II (februarie - iunie)

BIBLIOGRAFIE

1. Cârstea G. *Teoria și metodică educației fizice și sportului*. București: AN-DA, 2000. 172 p.
2. Ciorbă C. *Teoria și metodică educației fizice*. Chișinău: Velinex SRL, 2016. 139 p. ISBN 978-9975-68-297-8
3. Ciorbă C. *Jocuri dinamice pentru inițiere în baschet*. Chișinău: Garomont Studio, 2018. 120 p. ISBN 978-9975-134-19-4
4. Badiu T., Ciorbă C., Badiu G. *Educația fizică a copiilor și școlărilor (metode și mijloace)*. Chișinău: Garuda-Art, 1999. 363 p.
5. Boian I., Hâncu L. *Proiectarea didactică desfășurată a lecțiilor de educație fizică în școala primară*. Chișinău: Maxtipar, 2012. 144 p.
6. Niculescu I. *Evaluarea în educația motrică*. Craiova: Universitaria, 2010, p.51-63, 93-105.
7. Rață G., Rață B.C. *Aptitudinile în activitatea motrică*. Bacău: EduSoft, 2006, p.9-26, 93-103, 150-156, 169-310.
8. SAVESCU I. *Educație fizică și sportivă școlară. Culegere de exerciții fizice. Metodologie pentru învățământul primar, gimnazial, liceal și profesional*. Craiova: Aius, 2009, 350 p.
9. Ungureanu-Dobre A. *Predarea unităților de învățare prin jocurile de mișcare*. Craiova: Universitaria, 2013. 204 p.
10. Максименко А.М. *Теория и методика физической культуры*. Москва: Физическая культура, 2005. 530 с.
11. Холодов Ж.К., Кузнецов В.С. *Теория и методика физического воспитания и спорта*. Москва: Академия, 2004. 478 с.

EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ ȘI DIDACTICA EDUCAȚIEI TEHNOLOGICE

*Ludmila DARII,
dr., conf.univ*

INTRODUCERE

Cursul *Educația tehnologică și Didactica educației tehnologice* se adresează studenților, viitoarelor cadre didactice la clasele primare care, pe lângă alte discipline de studiu, vor preda disciplina școlară *Educația tehnologică*.

Cursul dat are o structura binară. Formarea competențelor specifice se realizează atât prin prezentarea sistematizată a noțiunilor teoretice, cât și proiecte adecvate temelor, aplicații practice interactive, care stimulează creativitatea și imaginația, lucrul în echipă, asumarea rolurilor.

Activitățile de învățare sunt prezentate de la simplu la complex, fiind construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a studentului și să se integreze unor strategii didactice adecvate contextelor variate de învățare îmbinând metode clasice și moderne de predare-învățare-evaluare.

Cursul *Educația tehnologică și Didactica educației tehnologice* conturează următoarele principii:

- principiul perspectivei integrării socioprofesionale – presupune saturația activităților educaționale cu situații - problemă, a căror rezolvare contribuie la autoactualizare și autodezvoltare;
- principiul centrării activității/demersului didactic pe student – adaptarea unui demers de învățare activă, prin propunerea unor activități individuale sau de grup, în care studenții să-și dezvolte independența de acțiune, originalitatea și creativitatea, realizând/desfășurând activitățile în ritm propriu fiecăruia;
- principiul corelației interdisciplinare – presupune abordarea unui demers didactic interdisciplinar cu Teoria educației și instruirii, Psihologia vârștelor, Anatomia și fiziologia copilului, Managementul clasei, Psihopedagogia creativității, Educația incluzivă, Psihopedagogia centrată pe copil, Practica pedagogică și psihologică de inițiere, Psihopedagogia comunicării, Tehnologii informaționale de comunicare etc.

COMPETENȚE PROFESIONALE ȘI FINALITĂȚI DE STUDIU

prevăzute de Curriculumul la disciplina *Educația tehnologică și Didactica educației tehnologice*

Competențe profesionale	Finalități / outcomes (rezultate)
<p>Determinarea conexiunilor dintre prevederile politicilor educaționale și contextele procesului educațional: valorificarea fundamentelor științifice, metodologice și axiologice ale educației; a cadrului normativ și reglatoriu în domeniul politicilor educaționale la nivel național și cel internațional; a potențialului educativ al diferitor contexte și a factorilor intra- și extrainstituționali.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Caracterizarea statutului și a finalităților disciplinei școlare <i>Educația tehnologică</i> în contextul actual al politicilor educaționale; 2. Analiza structurii curriculumului prin redarea esenței fiecărei componente; 3. Argumentarea importanței educației tehnologice în dezvoltarea personalității elevilor; 4. Valorificarea documentelor și pieselor curriculare ale disciplinei <i>Educația tehnologică</i> la nivelul învățământului primar.
<p>Proiectarea procesului educațional: adaptarea finalităților procesului educațional în corespondere cu nevoile de formare a comportamentului grupului–țintă: proiectarea activităților educaționale (în cadrul formal și nonformal) și de consiliere psihopedagogică, valorificând diversitatea umană și culturală.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea formelor de instruire ce necesită a fi proiectate; 2. Analiza finalităților educaționale necesare pentru proiectarea unei lecții; 3. Elaborarea proiectului unei lecții mixte conform rigorilor curriculare.
<p>Realizarea procesului educațional în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale elevilor; modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determinarea prevederilor curriculare pentru o lecție ca formă principală de instruire; 2. Analiza indicatorilor de calitate a unei lecții; 3. Proiectarea activității didactice la educația tehnologică, respectând corectitudinea științifică și metodologică în domeniile de conținut și aplicând strategii centrate pe elev; 4. Prezentarea unei secvențe de lecții conform etapelor cadrului ERRE.
<p>Comunicarea eficientă în context educațional: utilizarea eficientă a resurselor curriculare, didactice și tehnologice pentru realizarea procesului educațional; aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate finalităților și particularităților individuale ale elevilor.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utilizarea limbajului științific în cadrul diferitor activități din domeniul Tehnologii; 2. Aprecierea critică a unor abordări științifice, tehnologice propuse de savanți sau colegi, manifestând corectitudinea, claritatea argumentelor și toleranță față de alte opinii; 3. Interpretarea explicativă a conceptelor fundamentale ale didacticii educației tehnologice; 4. Modelarea situațiilor didactice optime pentru realizarea finalităților educației.

<p>Realizarea eficientă a managementului educațional: aplicarea strategiilor și monitorizarea procesului educațional (în context formal și non-formal).</p>	<p>1. Prezentarea scenariului pentru o activitate extracurriculară cu o tematică apropiată de curriculumul la <i>Educația tehnologică</i> în clasele primare și pentru o activitate extrașcolară etc.</p>
<p>Evaluarea eficienței procesului educațional: stabilirea bazei documentelor normativ-reglatorii, criteriilor de evaluare a eficienței procesului de educație; luarea deciziilor și elaborarea strategiilor de sporire a calității procesului educațional.</p>	<p>1. Analiza diferitor tipuri de evaluare aplicate în învățământul primar la educația tehnologică; 2. Analiza criteriilor de evaluare la educația tehnologică la nivelul învățământului primar; 3. Elaborarea testelor de evaluare la disciplina <i>Educația tehnologică</i>.</p>

Tema 1. INTRODUCERE ÎN PROBLEMATICA DISCIPLINEI EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- aprecieze locul, rolul și evoluția educației tehnologice în societatea contemporană;
- relateze despre fenomenul sociocultural al educației tehnologice;
- descrie o abordare multidiscplinară a *Educației tehnologice*;
- argumenteze importanța educației STEM și STEAM.

Unități de conținut:

- Locul, rolul și evoluția educației tehnologice în societatea contemporană
- Abordarea integrată și multidiscplinară a *Educației tehnologice*
- Educația STEM și STEAM

Termeni-cheie: tehnologie, educație tehnologică, fenomen sociocultural, educația STEM, educația STEAM, științele naturii, tehnologie, inginerie, artă, matematică.

EVOCARE

Comentați afirmația (la alegere):

1. „Lumea se schimbă, și cu ea și locul omului în această lume. Responsabilitii învățământului caută să atenueze divorțul dintre educația primită și viața profesională viitoare. Așa s-a născut educația tehnologică, integrată progresiv în programele școlare și devenită o nouă disciplină a ciclului mediu”.

2. „Educația tehnologică urmărește, în primul rând, un spirit nou, un umanism nou și constă într-un proces de gândire axat pe tehnică și orientat spre înțelegerea principiilor de bază, care explică descoperirile științei, dezvoltă curiozitatea intelectuală prin cercetare personală, provoacă o atitudine, o reacție față de

mediul tehnic, stimulează spiritul pozitiv și critic, dezvoltă creativitatea.” (*Emil Planchard, pedagog francez*)

3. „Este cunoscut faptul că știința investighează și explică diverse fenomene, pe când tehnologia le pune în practică. Fenomenul poate fi și invers, adică noțiunile tehnice, tehnologice, odată aplicate în viață, sunt folosite de știință pentru studiul ei în viitor”.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Support nr.1. Locul, rolul și evoluția educației tehnologice în societatea contemporană

Istoria civilizației umane poate fi abordată ca un lanț continuu de apariție și dezvoltare a tehnologiilor: agricole, meșteșugărești, industriale și, în zilele noastre, informatice. Perpetuarea de la o generație la alta a valorilor aferente activităților umane s-a realizat dintotdeauna prin educație. Educația își asumă rolul determinant pentru destinul societății umane, ea trebuie să anticipeze încotro ne îndreptăm, deci este responsabilă pentru valorificarea vocației individuale.

Lumea modernă în care trăim constituie o multitudine de provocări și perspective, de evoluții ale tehnologiilor și doar omul poate determina sensul evoluției umane – spre progres, perfecțiune și ordine sau spre autodistrugere –, ceea ce impune asumarea unor responsabilități și moralități adecvate în utilizarea rațională a tehnologiilor și energiilor pe care le deținem astăzi și pe care le vom deține în viitor.

Realitatea socială a începutului de mileniu este tot mai diferită de cea care a stat la baza vechilor paradigme ale educației. Omul începutului de mileniu trebuie să fie flexibil și creativ pentru a se adapta unor condiții și cerințe de muncă permanent redefinite de avansul tehnologiilor, de schimbarea relațiilor de putere și de schimbările care definesc cultura organizațiilor.

În contextul provocărilor actuale, *educația tehnologică* este o formație culturală nouă, având rădăcini mai noi din raportul omului contemporan cu tehnologia, care devine o componentă indispensabilă a culturii de bază și o axă de acțiune pentru educația pe parcursul întregii vieți.

Educația tehnologică are un caracter dual: teoretic și practic, științific și tehnologic. Obiectivul de bază constă în formarea/dezvoltarea, prin prisma tehnologiei, a unor noi viziuni și atitudini practice pentru a înțelege rolul tehnologiei în progresul omenirii.

În acest context, se creează noi premise pentru o motivare tot mai puternică în sensul realizării educației pe parcursul întregii vieți, printr-o permanentă perfecționare, iar tehnologia va sprijini și multiplica forța și simțurile umane

prin echipamente și tehnologii (telescoape, sisteme de navigare, mașini tehnologice, noi surse de energii, mijloace de transport moderne, roboți, tehnologii de informare și comunicare), în acest fel fiind mai liber pentru activități creatoare și pentru a fi în armonie cu natura și a evita dezechilibrele create de activitatea umană.

Conspect de reper pe poster. Activitate de studiu individual, apoi notarea ideilor principale pe poster, colaborând în 3 echipe.

Suport nr.2. Abordarea integrată și multidisciplinară a Educației tehnologice

Educația tehnologică abordează o viziune integrată și multidisciplinară ce prevede domeniile de bază ale vieții umane: *sănătatea și alimentația, îmbrăcămintea, locuința (habitatul), creația popular-artistică, tradiții etnoculturale, timpul liber etc.*

Un important loc în *educația tehnologică* îl ocupă *creația popular-artistică*, prin cultivarea gustului estetic, prin investigații în localitate și muzee. Arta popular-artistică este cea mai antică artă, care constituie una dintre cele mai importante activități ale creației umane, căreia i se raportează articolele de îmbrăcăminte, mobilierul, instrumentele, obiecte de uz casnic și ritual, într-un cuvânt – toate obiectele de care este înconjurat omul pe parcursul vieții și activității sale.

Înțelegerea bazei creației popular-artistice, conținutul ideatic exprimat prin formă, ornamentică și cromatică reprezintă un interes *științific, educativ* și este actual timpurilor noastre, caracterizate prin *tehnologii înalte*, dar și numeroase descoperiri legate de cunoașterea trecutului, a istoriei poporului și culturii naționale și acestea pentru a înțelege prezentul și a croi un viitor mai fericit.

Tehnologie – „știința meșteșugurilor” (din greaca veche τέχνη, techne, „artă, pricepere, abilitate a mâinii” și -λογία, -logia) este suma tehnicilor, abilităților, metodelor și proceselor utilizate în producția de bunuri sau servicii sau în realizarea obiectivelor, cum ar fi cercetarea științifică.

Tehnologia se definește și ca o știință de transformare și utilizare a materialelor, energiei și informațiilor în interesul omului, planificată și realizată de acesta. Astfel, materia fără formă poate fi transformată în obiecte cu valoare utilitară și estetică, obiecte necesare omului în viața de zi cu zi, obiecte ce corespund trebuințelor vitale, conform rigorilor și preferințelor sale.

Educația tehnologică abordează și o viziune *multidisciplinară*. Educația tehnologică prin specificul ei are menirea de a sintetiza, integra cunoștințele acumulate la limbă, matematică, istorie, artă, chimie, fizică, biologie, geografie în scopul aplicării lor în diverse domenii ale vieții: articole de port, de uz casnic, de îmbrăcăminte etc.

Suport nr.3. Educația STEM

Educația STEM (Științe ale naturii, Tehnologie, Inginerie, Matematică) definește o direcție de dezvoltare a procesului de învățământ, afirmată în politica educației, necesară în societatea informațională, bazată pe cunoaștere.

La nivel de concept pedagogic operațional, educația STEM definește o direcție necesară în formarea-dezvoltarea elevilor în societatea informațională, bazată pe cunoaștere, care vizează stimularea învățării științelor naturii aplicate în tehnologie și inginerie, cu o permanentă argumentare logico-matematică (*apud: S.Cristea, 2020*).

Educația STEM este anticipată în Recomandarea Consiliului Europei referitoare la învățarea pe tot parcursul vieții, care include, la nivelul competențelor-cheie, competența matematică, științifică și tehnologică, realizabilă, în cadrul unui sistem de învățământ cu caracter deschis, prin „bună stăpânire a aritmeticii, o înțelegere a lumii naturale și abilitatea de a pune în aplicare cunoștințele și tehnologia pentru a răspunde nevoilor umane percepute (precum medicina, transportul sau comunicarea)”.

În Republica Moldova, conceptul de educație STEM a fost promovat de Ministerul Educației, în parteneriat strategic cu Proiectul de Competitivitate al USAID Moldova (Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională – Moldova), implicat în asistența tehnică necesară pentru realizarea a două obiective sociale generale majore: creșterea economică și guvernarea echitabilă și democratică. Aplicarea sa este angajată în cadrul Universității Tehnice din Moldova, care pune accent special pe dezvoltarea tehnologiilor informaționale. Este integrat în Programul Național de Perfecționare a Educației STEM în Republica Moldova.

Suport nr.4. Educația STEAM

Evoluția posibilă a conceptului pedagogic operațional care definește educația STEM este dependentă de caracterul deschis al realității reflectate, care vizează abordarea globală, integrativă a tuturor tipurilor de cunoaștere și de inteligență umană, necesare în societatea informațională a prezentului și, mai ales, a viitorului.

La acest nivel poate fi promovată o nouă variantă a modelului, vehiculată deja sub formula educația STEAM – Educația prin: Științe (ale naturii, dar și socioumane) – Tehnologie (Științe aplicate) – Inginerie (Științe aplicate în producția agrară, industrială, postindustrială, a serviciilor, bazată pe TIC) – Artă – Matematică și Informatică (necesare pentru validarea, demonstrarea și exprimarea analitico-sintetică a rezultatelor obținute).

Prin educația STEAM sunt vizate toate modelele de cunoaștere, necesare omului (și societății) în societatea informațională: 1) științifică: a) explicativă,

experimentală – tipică științelor naturii; b) interpretativă, hermeneutică – tipică științelor socioumane; c) logico-matematică – tipică științelor matematice și informatice; 2) aplicativă, realizată prin: a) științe aplicate social (la nivel de tehnologie) și în producție (la nivel de inginerie); b) științe și arte aplicate la nivel de educație estetică și de educație psihofizică.

Deși pare o compilație de cinci discipline academice, este, de fapt, o abordare educațională a predării și învățării subiectelor STEM prin arte. Importanța educației STEAM constă în numeroasele beneficii pe care elevii le pot obține:

1. *Gândire independentă*. Elevilor li se oferă posibilitatea să gândească, să evalueze și să determine cum să-și atingă cel mai bine obiectivele și să finalizeze proiectele. Rezultatele nu trebuie măsurate pur și simplu prin succes sau eșec. În schimb, câștigul lor este modul de a gândi dezvoltat în timpul derulării proiectelor care au importanță și relevanță pentru ei.

2. *Abordare cuprinzătoare*. Mulți oameni tind să separe STEM-ul de Artă din motivul presupus corect pentru care arta se referă la a fi creativ și imaginativ, în timp ce STEM se bazează pe calcule solide și fapte. Unul dintre avantajele majore ale educației STEAM este abordarea interdisciplinară. Acesta este și motivul pentru care educația STEAM este atât de importantă pentru elevi, indiferent de domeniul pe care aleg să-l urmeze, artă sau știință.

3. *Curiozitatea naturală*. Educația STEAM încurajează elevii să gândească în afara cutiei și să se inspire din mai multe subiecte decât doar din cele legate de STEM. Acest lucru impune ca profesorii să nu stabilească limite elevilor și să îi ajute să devină curioși și liberi să învețe toate lucrurile.

Formarea specială a profesorilor pentru educația STEAM implică integrarea în cadrul curriculumului pedagogic, angajat în activitatea de perfecționare, a unor module de studiu care vizează:

a) teoriile psihologice constructiviste ale învățării, de tip structuralist-genetic (Piaget) și de tip sociocultural (Vîgotski, Bruner);

b) didactica disciplinelor STEAM, dezvoltată intradisciplinar, interdisciplinar, pluri-/multidisciplinar și transdisciplinar;

c) instruirea în tehnologie (de diferite tipuri) și inginerie (de diferite tipuri), posibilă și necesară în contextul societății postindustriale, informaționale, bazată pe cunoaștere;

d) antrenarea metodelor didactice bazate predominant pe acțiunea de cercetare directă și indirectă a realității, în condiții de cooperare, de realizare de proiecte, de instruire asistată de calculator;

e) valorificarea relațiilor de parteneriat, de tip contractual și consensual, cu actori sociali care solicită și promovează educația STEAM;

f) crearea de rețele de specialiști în educație STEM/STEAM, organizate formal și nonformal;

g) promovarea educației STEAM la nivel de strategie națională de dezvoltare a învățământului, în general, a celui secundar și superior, în mod special.

Școlile STEAM pot fi promovate în interiorul sistemului de învățământ actual, conceput ca sistem deschis, în cadrul unui proces de schimbare organizațională, realizabil gradual, la nivel de:

a) curriculum nonformal, care inițiază prioritar diferite „activități competiționale” bazate pe STEAM;

b) curriculum opțional (extins, aprofundat, la dispoziția școlii, localizat etc.), conceput în condiții de parteneriat perfectibil continuu în zona profesiilor din domeniul STEAM;

c) curriculum pedagogic pentru formarea profesorilor specializați în domeniul educației STEAM;

d) „parteneriat cu caracter continuu” organizat special pentru orientarea și ghidarea (consilierea) elevilor (și a studenților) în direcția profesiilor care solicită educația și instruirea permanentă STEAM;

e) curriculum STEAM aplicat la scara întregii școli, susținut și argumentat prin resursele pedagogice existente/disponibile: informaționale, umane, didactico-materiale, financiare.

REFLECȚIE

Explicați termenii, găsind interdependența dintre ei.

Tehnologie – procesele creative și de know-how care ajută oamenii să utilizeze instrumente, resurse și sisteme pentru soluționarea problemelor și sporirea controlului asupra mediului natural și construit în efortul de a ameliora/îmbunătăți existența umană.” (UNESCO 1985).

Variatatea tehnologiilor contemporane: tehnologii în construcții, în energetică, în medicină și transport, în informație și comunicații, tehnologii de producere și în agricultură și biotehnologii.

Limbajele tehnologice specifice: limbajul computerelor, al informatizării; limbajul matematic ca limbaj universal; limbajul desenelor tehnice și cel specific domeniului tehnologic; limba engleză ca mijloc de informare tehnică.

Argumente în lanț

1. Care sunt efectele tehnologiei asupra omului și mediului (tehnologia nu este abordată ca ceva bun ce trebuie acceptat sau ca ceva rău ce urmează a fi ignorat sau respins; tehnologia este în jurul nostru, dorim noi sau nu).

2. Activitățile STEM/STEAM simplificate pot ajuta la umplerea golurilor pentru învățarea online sau hibridă (după cele două perioade de învățare obligatorie la distanță sau hibridă generate de pandemie – cu tot convoiul lor de probleme – în prezent mulți profesori, părinți, decidenți se întrebă cum vom reuși să astupăm golurile de cunoaștere ale elevilor acumulate până în prezent).

EXTINDERE

1. Elaborarea portofoliului studentului la disciplina *Educația tehnologică*:
Eseu/referat (la alegere):

- 1.1. Locul, rolul și evoluția educației tehnologice în societatea contemporană
- 1.2. Educația tehnologică și creația popular-artistică
- 1.3. Educația STEM – o necesitate în strânsă conexiune cu realitatea
- 1.4. Activități STEM și STEAM pentru copii

Tema 2. EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ: TEORIA ȘI PRACTICA

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- explice legătura dintre creativitatea și pregătirea viitorilor profesori de educație tehnologică;
- descrie materiale și instrumente specifice educației tehnologice;
- recunoască caracteristicile modelării artistice;
- prezinte tehnologia de creare a colajelor mixte;
- explice legătura dintre alimentație și sănătatea omului;
- propună acțiuni de valorificare creativă a materialelor reciclabile în universitate/comunitate;
- argumenteze importanța activității agricole și a cultivării plantelor în viața omului;
- caracterizeze specificul meșteșugului – arta acului;
- caracterizeze educația digitală și robotica.

Unități de conținut:

- Creativitatea și pregătirea viitorilor profesori de educație tehnologică
- Educația tehnologică: repere teoretice și sugestii practice
- Atelierul de creație

Termeni-cheie: educație tehnologică, materiale și instrumente specifice educației tehnologice, modelare artistică, colaje și decorațiuni, educație digitală, arta culinară și sănătatea, reciclare creativă, activități agricole, meșteșuguri populare, robotică.

EVOCARÉ

Discuție ghidată

Societatea contemporană are nevoie de specialiști capabili să se orienteze rapid în fluxul vertiginos de informații, să prevadă tendințele progresului tehnico-stiințific, să-și îmbogățească de sine stătător bagajul de cunoștințe, specialiști cu o gândire critică, în stare să-și susțină punctul de vedere, specialiști cu *spirit creator*. Creativitatea este un fenomen polivalent, cu multiple aspecte, fațete sau dimensiuni.

Studentii, viitori profesori de educație tehnologică, încă de pe băncile universității trebuie să-și dezvolte capacitățile creative, pentru a le putea dezvolta și la generațiile în creștere.

Argumente în lanț

1. Ce înțelegeți prin noțiunea de creativitate?
2. Care este „ponderea” creativității în executarea unui articol?
3. Este necesară creativitatea în realizarea orelor de educație tehnologică?
4. Ce loc ocupă creativitatea în pregătirea voastră profesională?
5. Numiți obiectele de studiu care favorizează creativitatea.
6. Care dintre disciplinele din planul de învățământ trebuie să recurgă la creativitate și în ce măsură?

REALIZAREA SENSULUI

Activități de învățare mixtă și aplicații practice

Support nr.1. Repere teoretice și sugestii practice

1.1. Modelarea artistică

Potrivit literaturii de specialitate, modelarea artistică înglobează în sine activități practice, utilizându-se materiale maleabile, care vor rezulta cu obținerea unor forme, obiecte de diferite culori și structuri cu caracter artistic sau asemănătoare celor din realitate. Evident, aici se urmărește și îmbogățirea vocabularului cu terminologia specifică acestui modul pe care studenții îl vor utiliza în cadrul lecțiilor și în afara orelor de educație tehnologică.

La crearea formelor compuse din mai multe detalii (figura omului, animalelor) se pot utiliza câteva metode: constructivă (obiectul se creează din câteva părți); plastică (modelarea dintr-o bucată întregă, când toate părțile se întind dintr-o bucată de material); combinată (presupune combinarea a două procedee menționate).

Procedeele tehnice care pot fi aplicate: realizarea formei prin apăsare și modificare; transformarea unui volum prin strangulare; plierea materialului maleabil; vibrarea suprafețelor formelor modelate etc.

Procesul modelării cere o analiză și o sinteză minuțioasă a proprietăților de volum/formă ale obiectului, după 4 etape: organizarea percepției obiectului în mod integru, examinarea obiectului cu implicarea analizei acestuia; studiul detaliilor mici și al coraportului acestora cu formele principale; percepția repetată a obiectului/formei integral.

Aplicații practice: exerciții-joc, exersări, experimentări cu materiale de modelare, pentru a obține: forme rotunde, cilindrice, simple, plane prin decuparea cu șablon; modelarea veselei prin metoda constructivă (pe detalii); modelarea panourilor decorative; obținerea formelor decorative în relief și volum; modelarea formelor compuse alcătuite din mai multe părți constructive; modelarea veselei prin metoda constructivă și tradițională; modelarea panourilor decorative; deco-

rarea obiectelor modelate prin pictare și inezire a suprafeței; prin suprapunerea elementelor decorative etc.

Produce: lucrări plane și lucrări modelate în relief și volumetrice, individuale și colective.

1.2. Colaje și decorațiuni

Colajul este un procedeu cu o istorie destul de îndelungată și presupune crearea lucrărilor decorative din diverse materiale (spre exemplu, hârtie de diferite feluri și calitate, țesătură, materiale de reciclaj și altele).

În unele surse bibliografice colajul poate fi întâlnit sub denumirea de aplicație, ceea ce în fond este tot aceeași tehnică, deoarece în cazul dat de bază se ia proveniența latină *applicatio* – suprapunere, ce reprezintă procedeu de creare a imaginilor, ornamentelor, prin coasere, lipire pe țesătură, hârtie și alte materiale pe un fondal, a bucățelelor multicolore din țesătură, hârtie, blană, plante ș.a. de o altă culoare sau factură. Astfel, colajul reprezintă un procedeu de creare a imaginilor de o reliefare deosebită. Acesta oferă șansa de a utiliza colajul nu doar în scopuri decorative de creare a ornamentelor sau a unui decor, dar și în crearea lucrărilor decorative utilitare, suvenirelor, predestinate unor sărbători calendaristice, precum și în crearea materialelor ilustrative, materialelor pentru jocuri didactice, posterelor etc.

Semnele caracteristice de bază ale colajului sunt: tratarea generalizată plană a formelor, cu caracter de siluetă, culoare uniformă locală a petelor. O altă caracteristică ce are la bază aspectele enumerate este că colajul se dezvoltă în dependență de manifestare în spațiu. Astfel, evidențiem colaje plane, semiplane și volumetrice.

Genul colajului: colaj obiectual, colaj tematic și cu subiect, colaj decorativ, colaj abstract etc.

După modul de confecționare a detaliilor se deosebesc colaje realizate prin decupare și colaje prin rupere.

Materiale și ustensile utilizate în tehnica colajului: hârtie, carton pentru detaliile aplicațiilor, carton pentru fundal, foarfece, lipici, pensulă, suport pentru pensulă, mușama pentru protejarea mesei, când se va aplica lipiciul pe detalii, cutioare din carton pentru hârtie și detalii, șervețele.

Tehnici de lucru cu hârtia: tehnica colaj-decolaj; tehnica Tangram; tehnica origami.

Tehnica colaj-decolaj constă în decuparea exactă a unor forme sau a unor părți ale acestora din hârtie și amplasarea lor într-un anumit context. Formele decupate cu multă grijă (pentru a nu fi deteriorate) sunt scoase și combinate cu golul rămas (negativul formei). Formele decupate împreună cu negativul acesteia se vor aplica pe carton color, hârtie, formând o compoziție decorativă.

Tehnica Tangram este un joc din șapte figuri geometrice, decupate dintr-un pătrat de hârtie colorată, după o anumită schemă. Figurile se vor aranja astfel, încât să sugereze o imagine inspirată din natură (păsări, animale, oameni etc.) sau să creeze o formă imaginară.

Tehnica origami se realizează prin plierea hârtiei după anumite reguli. Prin plierea succesivă a pătratului/dreptunghiului se va ajunge la crearea formelor volumetrice/geometrizate.

Sfaturi practice pentru executarea unui colaj. În vederea executării unui colaj, trebuie să se țină cont de câteva indicații utile: se poate folosi orice tip de hârtie (albă sau colorată, argintată sau aurie, subțire sau groasă) rezistentă la rupere; se îndoaie întotdeauna hârtia cu partea colorată spre interior; se decupează din interior spre exterior, întâi părțile interioare mai fine, apoi cele intermediare și în ultimul rând cele exterioare; în timpul tăierii, hârtia se ține în mâna stângă, iar în mâna dreaptă se ține foarfeca, care în procesul de tăiere rămâne în aceeași poziție, se rotește doar foaia de hârtie.

Aplicații practice: realizarea lucrărilor colaj din forme geometrice; experimentări de îmbinare a figurilor decupate în compoziții pe diverse suporturi (hârtie, carton), exersări de decupare a formelor din diverse materiale; decuparea detaliilor conturate după clișeu/șablon; decuparea detaliilor, formelor, obiectelor și personajelor respectând raporturile proporționale; experimentări de redare a particularităților specifice prin gesturi, poziție, vestimentație, culoare etc.; realizarea colajelor obiectuale și tematice, cu subiect și a decorațiunilor etc.

Produs: Organizarea expoziției: *Povestea bradului de crăciun: istorii și tradiții din diferite culturi.*

1.3. Arta culinară și sănătatea

Un alt modul pe care ne propunem să-l menționăm în continuare este *Arta culinară și sănătatea*. Nu excludem faptul că studenții dețin o serie de informații cu privire la arta culinară, la alimente, alimentație sănătoasă, reguli de servire a mesei etc. Prin intermediul acestui modul completăm și, totodată, dezvoltăm acele cunoștințe pe care studenții le au deja acumulate.

La modulul „Arta culinară și sănătatea” se pune accent pe educația alimentației, axată pe: relația dintre alimentație și sănătate; prevenirea afecțiunilor legate de o alimentație incorectă; rolul și importanța unui regim alimentar echilibrat; existența factorilor care influențează obiceiurile noastre alimentare.

La orele practice în cadrul cursului *Educație tehnologică* oferim studenților informații de bază despre alimentație; informații care reflectă alimentația națională; activități care învață cum trebuie alcătuite meniuri în funcție de vârstă, activitate, sex, anotimp, conform nevoilor nutriționale și alimentației echilibrate; sarcini de învățare a normelor de igienă și protecție a muncii la utilizarea aparaturii.

telor, ustensilelor etc. în timpul preparării alimentelor și îndrumării de servire a bucatelor.

Aplicații practice: respectarea normelor de igienă și protecție în timpul consumului alimentar și al preparării bucatelor; prepararea aperitivelor, bucatelor; prezentarea ingredientelor și a etapelor procesului tehnologic; evaluarea lucrărilor de servire a mesei pentru cină etc.

Produse: proiecte individuale și de grup.

1.4. Reciclarea creativă

Un alt modul propus pentru studiere este *Reciclarea creativă*. Prin studierea acestui modul oferim studenților posibilitatea de a-și dezvolta spiritul de inițiativă / de echipă, favorizăm armonia dintre om și mediu. Varietatea ideilor ce pot fi exprimate prin intermediul activităților de reciclare creativă, în cadrul orelor practice, demonstrează implicare emoțională din partea studentului. Acest modul permite realizarea expozițiilor de lucrări atât colective, cât și individuale, și evaluarea / autoevaluarea acestora în baza criteriilor stabilite în prealabil. Merită menționat faptul că modulul Colaje și decorațiuni și modulul Reciclarea creativă se completează oarecum, pentru că din materiale reciclabile putem crea variate colaje și decorațiuni de diferite forme, cu diverse tematici și ocazii.

La utilizarea elementelor din materiale netradiționale este necesar să se țină cont de următorii factori: corespunderea materialului cu posibilitățile lui tehnologice, corespunderea formei obiectelor ideii de confecționare a unui anumit produs, proporționalitatea și corelarea mărimii detaliilor, expresivitatea formei.

Aplicații practice: realizarea lucrărilor, obiectelor decorative plane și volumetrice din materiale reciclabile, procedee de asamblare: cusut, încleiat, lipire, prins cu sârmă, împletit și asamblat, șnuruit etc. Crearea expresivității formelor prin perforare, transformare, asamblare, decorare, decorare cu fire textile, pânză, transformare prin secționare și asamblare.

Produse: lucrări (vaze, jucării, obiecte decorative) individuale și colective, colaborarea în echipă; implicarea în acțiuni comunitare.

1.5. Activități agricole

Activități agricole – din latină *agri* (câmp); activități agricole simple (de exemplu: de semănat, sădit culturi de primăvară) și activități de îngrijire a plantelor de cameră; respectarea regulilor sanitaro-igienice și de protecție a muncii etc.

Aplicații practice: observarea plantelor de pe terenul universității și a celor de cameră, precizarea schimbărilor care se produc asupra acestora de-a lungul timpului și cum influențează condițiile de mediu dezvoltarea lor, notarea celor observate și formularea concluziilor; respectarea regulilor sanitaro-igienice și de

protecție a muncii: igiena personală; vestimentația de protecție; mânuirea corectă și cu atenție a ustensilelor specifice prelucrării solului etc.

Produce: plantarea și îngrijirea plantelor de cameră; lucrări practice de domeniu, mesaj argumentativ; colaborare în echipă.

1.6. Meșteșuguri populare (arta acului)

Meșteșuguri artistice tradiționale – domeniul cel mai expresiv al culturii tradiționale; prin definiție, a fi meșter înseamnă a cunoaște și a profesa mai bine decât alții un domeniu foarte specific al creației, care necesită cunoștințe și deprinderi de muncă special dobândite; însușirea și transmiterea cunoștințelor, tehnicilor și procedeele de prelucrare a materiei prime, de confecționare a obiectelor în spiritul tradițiilor meșteșugărești se făcea preferențial în cadrul familiei sau prin ucenicie.

Activități practice de selectare, păstrare și utilizare în condiții adecvate a materialelor și ustensilelor utilizate la confecționarea unui milieu în miniatură; exerciții practice de executare a diferitelor tehnici de cusut și brodat, cu ustensilele și materialele de lucru specifice, cum ar fi acul, etamina, ghergheful, degetarul etc.; exerciții practice de executare a punctelor de cusut pe fire numărate: punctul înaintea acului; punctul tighel, punctul cruciuliță; confecționarea unui articol brodat de mărime mică; autoevaluarea privind respectarea normelor de igienă și protecție a muncii.

Excursiile didactice la muzeul localității unde sunt expuse diferite obiecte confecționate / modelate în stil național sau vizitele la atelierele de lucru ale meșterilor populari etc.

1.7. Educația digitală

Cadrele didactice trebuie să dispună de capacitatea de aplicare a echipamentelor digitale în activitatea de predare-învățare, dar și în viața cotidiană. Acum mai mult ca niciodată este necesară abilitatea de utilizare a resurselor educaționale și a diverselor platforme educaționale pentru învățământul online.

Este de precizat faptul că învățătorii claselor primare au acces la suportul didactic și la modele de proiecte didactice, ceea ce înlesnește activitatea instructiv-educativă. Prin felul în care sunt elaborate materialele propuse spre utilizare în cadrul lecției de educație tehnologică la predarea-învățarea modulului Educație digitală, lecția devine mai interesantă, mai atractivă. Dotarea spațiului pentru studii cu dispozitivele necesare și conexiunea la internet vor completa și vor facilita activitatea didactică.

Aplicații practice: în cadrul acestui modul vom dezvolta la studenți capacitatea de a se orienta în mediul informațional și de a identifica dispozitivele digitale și componentele aferente, vom completa experiența de utilizare eficientă

a acestora, vom contribui la îmbogățirea vocabularului cu terminologia specifică modulului studiat, vom dezvolta gândirea tehnologică, algoritmică și divergentă, vom promova corectitudinea și responsabilitatea privind respectarea normelor etice în spațiul digital etc.

1.8. Robotica

Modulul *Robotica* este conceput ca o provocare pentru profesori, ca să exploreze lumea înconjurătoare prin intermediul roboticii. Studiarea modulului contribuie la dezvoltarea creativității tehnice și a gândirii algoritmice ale studentului; la dezvoltarea competențelor în tehnologie, acțional-strategice, la autorealizare, la formarea spiritului de observare și cercetare, a gândirii logice, creative, tehnologice și algoritmice, la educarea încrederii în propriile idei.

Pentru realizarea eficientă a modulului este necesar ca instituția să dispună de seturi de roboți, să îmbine teoria cu practica. Competențele specifice roboticii vor fi dobândite respectându-se următoarele etape: „cercetare / explorare, proiectare, creare, testare, prezentare /schimb de informații”. Cea mai mare parte a conținuturilor în cadrul modulului Robotica este dedicată activităților practice cu roboți.

Activități de modelare: organizarea ergonomică a locului de muncă; asamblarea și dezasamblarea modelelor de structuri de rezistență, modelelor de transmisii, sistemelor de locomoție, modelelor sistemelor de execuție; fixarea unității de comandă pe modelul de robot; conectarea sistemului de locomoție la unitate de comandă; instalarea și dezinstalarea senzorilor etc.

REFLECȚIE

Atelier de creație

Papier-mache din ațe. Prin această tehnică se pot confecționa diverse articole: flori, vase, jucării pentru brad, măștișoare etc. Pentru aceasta e nevoie de: balon, ațe și clei.

Etapele de lucru:

1. Obținerea formei de bază (se umflă balonul de mărimea și forma necesară).
2. Străpungerea flaconului cu clei și trecerea prin el a acului cu firul de ață (ața trebuie să iasă din flacon tratată bine cu clei).
3. Înfășurarea balonului cu ața prelucrată cu clei.
4. Uscarea se petrece la temperatura camerei.
5. Înlăturarea balonului (se străpunge și se scoate atent).
6. Modelarea formei coconului (secționare, tăiere etc.).
7. Asamblarea, garnisirea construcțiilor (se realizează prin coasere cu ață, panglici sau sârmă).

Joc didactic: „Servirea mesei”.

Discuții în grup: „Bune maniere și corectitudine digitală”.

Filmora

1. Istoria roboticii (domeniul de utilizare a roboților; clasificarea roboților; tipuri de roboți descrierea roboților viitorului; explicarea legilor roboticii”.

2. Lumea digitală în extindere – Rețele și Internet

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului:

1.1. Elaborarea fișelor tehnologice

1.2. Proiect tehnologic de confecționare a unui obiect utilitar specific unui meșteșug

2. Proiect de grup. Organizarea Expoziției

2.1. Tradițiile culinare ale poporului nostru și ale altor popoare

2.2. Meșteșuguri populare (cusutul și brodatul tradițional; croșetarea)

2.3. Colaje și decorațiuni de diferite forme, cu diverse tematici și ocazii

Tema 3: EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ CA DISCIPLINĂ ȘCOLARĂ

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- determine statutul disciplinei școlare *Educația tehnologică*;
- analizeze structura și conținutul curriculumului la disciplina *Educația tehnologică*;
- interpreteze competențele specifice *Educației tehnologice*;
- caracterizeze rolul unităților de conținut în atingerea finalităților educației;
- identifice importanța finalităților ET în evoluția personalității elevului;
- interpreteze principiile specifice educației tehnologice afirmate la nivel de UNESCO;
- analizeze structura și conținutul manualului școlar la *Educația tehnologică*;
- utilizeze manualul școlar în diverse contexte de învățare.

Unități de conținut:

- Concepția didactică a disciplinei *Educația tehnologică*
- Curriculumul școlar la *Educația tehnologică* în învățământul primar
- Principiile specifice educației tehnologice
- Manuale de *Educație tehnologică* pentru clasele primare și auxiliare școlare

Termeni-cheie: educație tehnologică, disciplină obligatorie, plan de învățământ, structura curriculumului, competențe, conținuturi de învățare, activități de învățare, produse școlare, principiile educației tehnologice, manual școlar.

EVOCARE

Argumente în lanț. Care este impactul disciplinei școlare *Educația tehnologică* asupra dezvoltării personalității elevilor?

Concluzie: Generalizând și însumând argumentele aduse de toți colegii, conchidem...

REALIZAREA SENSULUI

Cercetarea împărtășită

Tema: Disciplina școlară *Educația tehnologică* în învățământul primar și rolul ei în dezvoltarea personalității elevului de vârstă școlară mică

Pentru a răspunde afirmației din titlu, apălați la documentarea științifică și colectarea de date; la metoda inducției și deducției; la analiza literaturii de specialitate, inclusiv a Curriculumului Național pentru învățământul primar, a Ghidului de implementare a curriculumului pentru învățământul primar, a manualelor școlare; la sinteza și interpretarea informațiilor acumulate.

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Educația tehnologică – disciplină școlară

Educația tehnologică – disciplină școlară specifică societății contemporane, tehnologizată în toate domeniile activității umane, presupune: alfabetizarea tehnologică în contextul societății bazate pe cunoaștere; formarea unei culturi de bază în domeniul tehnologiilor; cultivarea unei viziuni de ansamblu asupra tehnologiei, formarea unei atitudini active morale și responsabile în raport cu dezvoltarea și exploatarea acesteia etc.

În sens larg, prin intermediul disciplinei *Educația tehnologică* putem dezvolta creativitatea școlarului mic, ținând cont de anumite condiții: învățarea să fie centrată pe copil, valorificând nevoia lui de manifestare, de asimilare, integrare a cunoștințelor; informația primită să fie prelucrată și nu doar receptată, schimbând accentul de pe stocarea informației pe prelucrarea logică a acesteia pentru a putea fi aplicată; să se stimuleze creativitatea, imaginația și gândirea flexibilă pentru o structurare temeinică, sistematică a informației, a aptitudinilor, a capacităților; să fie urmărit transferul achizițiilor de la o arie curriculară la alta, structurarea, ierarhizarea acestora în funcție de necesitate și de contextele situaționale.

Vârsta școlară mică se deosebește prin orientare concretă a intereselor, diminuarea egocentrismului, sociabilitatea sporită, dar în instruirea diferențiată se modifică substanțial regimul de muncă și de viață, iar situațiile predominante determină dezvoltarea creativității copilului.

Educația tehnologică are un caracter: (1) nonformal și informal; (2) formal

și permanent (prezența în curriculumul tuturor instituțiilor de învățământ); (3) (inter)transdisciplinar; (4) teoretico-practic; (5) științific și tehnologic.

(A se vedea: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf)

Suport nr.2. Curriculum școlar la Educația tehnologică în învățământul primar

Curriculumul reconceptualizat la *Educația tehnologică*, prin varietatea modulelor propuse spre studiere, oferă posibilități extinse de formare a competențelor specifice disciplinei, de dezvoltare multilaterală a personalității elevului de vârstă școlară mică și integrare a acestuia în societate.

Competențele specifice disciplinei:

1) utilizarea materialelor, ustensilelor și tehnicilor specifice în diverse activități tehnologice, manifestând curiozitate și interes pentru inovații;

2) confecționarea unor obiecte simple utilitare și decorative, dând dovadă de motivație pentru creativitate și gust estetic;

3) apelarea la instrumente și resurse digitale în situații de învățare, dând dovadă de corectitudine, adecvare și respect pentru etica mediilor virtuale;

4) transpunerea achizițiilor tehnologice, digitale în contexte educaționale și cotidiene, demonstrând grijă pentru mediul natural și cei din jur.

(A se vedea: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf, p.150)

Condiții obligatorii la realizarea educației tehnologice sunt: în fiecare an de studiu se va asigura predarea a două module din lista celor propuse pentru clasa respectivă, la alegerea elevilor și în funcție de dotările disponibile. Pe durata unui an de studiu, se vor aloca 15 ore pentru fiecare dintre modulele alese.

Conceptul modulelor disciplinei propune expunerea elevului la o experiență concretă a realizării unor produse, care au drept consecință creșterea sensibilității pentru frumos, sporirea îndemânării, dezvoltarea motricității fine, propune oportunitatea de exprimare a sinelui, consolidând respectul pentru valori, tradiții și semeni. Realizarea manuală a unor produse presupune combinarea armonioasă de priceperi și deprinderi, responsabilitate și inteligență.

Conținuturile curriculare ale modulelor recomandate pentru a fi studiate la anumită clasă sunt corelate cu unitățile de competență, activitățile de învățare și produsele școlare recomandate.

Parcurgerea unităților de conținut se realizează după următorul algoritm:

a) recunoașterea specificului modulului: materiale, ustensile, tehnici specifice;

b) activități practice de explorare a materialelor, ustensilelor și tehnologiilor specifice modulului în crearea unor produse cu aspect estetic, utilitar;

- c) respectarea normelor de igienă și securitate a muncii;
- d) descrierea succintă (în cuvinte proprii) a demersului tehnologic realizat la crearea lucrării (personale și a colegilor).

Tehnologiile specifice modulului sunt studiate în aspect practic, prin confecționare de lucrări, explorând materiale, ustensile și algoritmi de realizare.

(A se vedea: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf p.191 – 225).

Finalități curriculare:

La sfârșitul *clasei I* elevul poate: recunoaște specificul formelor/obiectelor plane și volumetrice realizate în materiale și tehnici diverse; efectua prelucrări digitale elementare; realiza lucrări și decorațiuni cu materiale, instrumente și tehnici potrivite; aprecia în cuvinte proprii lucrări personale și ale colegilor, *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: curiozitate și interes pentru inovații; motivație pentru creativitate și gust estetic; corectitudine, adecvare și respect pentru etica mediilor virtuale; grijă pentru mediul natural și cei din jur.

La sfârșitul *clasei a II-a* elevul poate: recunoaște specificul unui anumit proces tehnologic și materialele, ustensilele și tehnicile potrivite acestuia; realiza activități/lucrări practice cu materiale, ustensile și tehnici potrivite; crea conținuturi digitale elementare; prezenta în cuvinte proprii succesiunea etapelor de realizare a unei lucrări (personale și a colegilor), *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: curiozitate și interes pentru inovații; motivație pentru creativitate și gust estetic; corectitudine, adecvare și respect pentru etica mediilor virtuale; grijă pentru mediul natural și cei din jur.

La sfârșitul *clasei a III-a* elevul poate: realiza activități/lucrări practice cu materiale, ustensile și tehnici potrivite; prezenta în cuvinte proprii succesiunea etapelor de realizare a unei lucrări (personale și a colegilor); selecta informații din spațiile digitale; implementa algoritmi simpli în mediile vizuale, *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: curiozitate și interes pentru inovații; motivație pentru creativitate și gust estetic; corectitudine, adecvare și respect pentru etica mediilor virtuale; grijă pentru mediul natural și cei din jur.

La sfârșitul *clasei a IV-a* elevul poate: recunoaște specificul unui anumit proces tehnologic și al materialelor, ustensilelor și tehnicilor potrivite; realiza activități/lucrări practice cu materiale, ustensile și tehnici potrivite activității selectate; prezenta în cuvinte proprii succesiunea etapelor de realizare a unei lucrări (personale și a colegilor); elabora și implementa în medii vizuale algoritmi de comandă cu executanții; respecta regulile de securitate digitală, *manifestând ca atitudini și valori specifice predominante*: curiozitate și interes pentru inovații; motivație pentru creativitate și gust estetic; corectitudine, adecvare și respect pentru etica mediilor virtuale; grijă pentru mediul natural și cei din jur.

REFLECȚIE

Diagrama Venn. Stabiliți cât mai multe diferențe și asemănări între:

- a) Modulul *Colaje și decorațiuni* și Modulul *Meșteșuguri populare*;
- b) Modulul *Arta culinară și sănătatea* și Modulul *Activități agricole*;
- c) Modulul *Modelarea artistică* și Modulul *Reciclarea creativă*.

Discuția panel: Care sunt beneficiile/avantajele și care sunt pierderile/dezavantajele sau limitele studierii tehnologiilor informaționale în cadrul modulelor Educație digitală și Robotica?

Discutați cu colegii despre principiile specifice educației tehnologice afirmate la nivel de UNESCO.

Principiile educației tehnologice, afirmate la nivel de UNESCO, vizează reconcilierea cunoașterii cu știința de acțiune:

- a) principiul complementarității, prin alternanță și continuitate între formarea intelectuală și formarea practică a personalității umane;
- b) principiul integrării personalității umane în mediul social (economic, politic, cultural) prin acțiune;
- c) principiul echilibrului între acumularea cunoașterii teoretice și dezvoltarea experienței practice;
- d) principiul proiectării resurselor aplicative ale cunoașterii științifice la toate vârstele, nivelurile și formele de educație.

EXTINDERE

1. Completarea glosarului. Identificați elemente de limbaj specific disciplinei/termeni-cheie, care derivă din unitățile de conținut. Comparați cu Glosarul de termeni personal actual și adăugați termeni noi.

2. Completarea portofoliului studentului la disciplina *Didactica Educației tehnologice*:

2.1. Analiza conținuturilor oferite de manualele de ET în uz (la alegere): corespondența cu curriculumul (2018); acoperirea completă a conținutului; accesibilitatea manualului: limbaj și concepte adecvate; corespondența între ghidul învățătorului și manual; 2-3 lucruri interesante care m-au surprins plăcut; 1-2 aspecte pe care le-aș îmbunătăți; întrebări apărute etc.

2.2. Raport la studiul individual al platformei Educație online.md. (<https://educatieonline.md/>).

Analizați suporturile didactice deschise: manuale digitale <https://educatieonline.md/Manuals>;

Alcătuți o listă cu subiecte din curriculum care au fost prezentate în cadrul lecțiilor video/filmate

<https://educatieonline.md/Video>.

Tema 4. STRATEGII DE PREDARE – ÎNVĂȚARE – EVALUARE LA EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ

Subtema 4.1. Activități de predare – învățare la educația tehnologică

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- definească conceptele: *strategii didactice, metode, mijloace didactice*;
- caracterizeze metodele aplicate la predarea disciplinei școlare *Educația tehnologică*;
- aprecieze rolul mijloacelor didactice prin intermediul funcțiilor pe care le îndeplinesc.

Unități de conținut:

- Repere privind optimizarea activității metodice a profesorilor de educație tehnologică
- Strategii didactice: definiții, delimitări conceptuale
- Metodele și tehnicile de predare-învățare
- Valențele formativ-educative ale metodelor interactive de învățare în grup
- Funcțiile mijloacelor didactice
- Tipurile mijloacelor didactice utilizate la ET
- Cerințele față de mijloacele didactice utilizate la ET

Termeni-cheie: strategii didactice, metode și mijloace didactice specifice educației tehnologice.

EVOCARE

Discuție dirijată

Disciplina școlară *Educație tehnologică* implică activități care contribuie la formarea competențelor școlare specifice disciplinei și la dezvoltarea personalității elevilor de vârstă școlară mică.

În continuare vom sugera câteva repere privind optimizarea activității metodice a profesorilor de ET:

- activitatea de predare-învățare se va realiza în conformitate cu principiile pedagogice și cu principiile fundamentale ale predării-învățării-evaluării la disciplina *Educație tehnologică*;
- abordarea lecțiilor dintr-o perspectivă interdisciplinară și transdisciplinară;
- esențializarea conținuturilor din curriculum în funcție de particularitățile individuale ale elevilor;
- actualizarea și accesibilitatea conținuturilor;
- punerea accentului pe activități practic-aplicative, cu caracter experimental și munca în echipă, pe cooperarea dintre elevi, pe stimularea creativității și motivației pentru învățare și cercetare;

- extinderea modalităților de predare și învățare prin reprezentări grafice accesibile și sugestive (desene, imagini, scheme, fotografii, modele etc.) care să faciliteze predarea și învățarea conținuturilor științifice;
- îmbogățirea limbajului elevilor cu termeni din toate disciplinele, intensificarea activităților nonformale și informale;
- utilizarea instrumentelor de evaluare moderne relevante în concordanță cu obiectivele propuse în curriculum;
- desfășurarea de activități cu elevii privind dezvoltarea capacității de auto-cunoaștere și intercunoaștere;
- acțiunile evaluative trebuie să ofere elevilor posibilități reale de a demonstra ceea ce știu ei (abilități intelectuale), dar mai ales ceea ce pot (abilități practice), dar și ceea ce trebuie să aleagă (afectivitate);
- în procesul de instrucție și educație, actorii educaționali (elevi și profesori) sunt parteneri, relațiile elev-profesor pot fi caracterizate ca un sistem multi-nivellar, în care indivizii interacționează în schimbul de informații;
- înțelegerea sistemului ca un tot unitar ne poate oferi modalități eficiente de soluționare a problemelor de relaționare de la nivelul școlilor;
- punerea unui accent deosebit pe noile educații (educația interculturală și pentru toleranță, educația pentru timpul liber, educația economică și antreprenorială etc.);
- realizarea de interferențe între educația tehnologică, educația pentru sănătate, educația ecologică. (*apud*: M.Marinescu. *Manualul profesorului de educație tehnologică*, 2014)

<https://www.ujmag.ro/economie/altele/manualul-profesorului-de-educatie-tehnologica/rasfoire/>

Activitatea în perechi

Continuați această enumerare privind optimizarea activității metodice la disciplina *Educație tehnologică*. Dorim să lansăm spre reflecția dvs. următoarele întrebări:

Dacă sunteți puși în situația de a da trei „*sfaturi didactice*” unui profesor de educație tehnologică, pe care le-ați recomanda? Dar unui profesor debutant? Motivați alegerea priorității lor. Dar în cazul unui coleg de altă specialitate?

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Strategii didactice: definiții, delimitări conceptuale

Strategiile de instruire sunt elemente complexe ale realității pedagogice; ele se clasifică după criterii diverse (după domeniul activităților instructionale predominante: cognitive, psihomotorii, afectiv-motivaționale, combinatorii; după

logica gândirii: inductive, deductive, analogice, transductive, mixte; după gradul de structurare a sarcinilor de instruire: algoritmice, nealgoritmice, euristice ș.a.).

Strategia de predare-învățare (strategii didactice) este expresia unității organice a metodelor, procedeelelor, mijloacelor de învățământ și a modurilor de organizare a învățării (frontal, pe grupe și individual), în derularea lor secvențială pentru atingerea obiectivelor instructiv-educative etc.

Principalele componente ale strategiei didactice sunt: sistemul formelor de organizare și desfășurare a activității educaționale; sistemul metodologic, respectiv al metodelor și procedeelelor didactice; sistemul mijloacelor de învățământ, respectiv al resurselor utilizate; sistemul obiectivelor operaționale.

Strategia didactică are următoarele caracteristici: implică pe cel care învață în situații specifice de învățare; raționalizează și adecvează conținutul instruirii la particularitățile psihoindividuale; creează premise pentru manifestarea optimă a interacțiunilor dintre celelalte componente ale procesului de instruire; presupune combinarea contextuală, originală, unică, uneori, a elementelor procesului instructiv-educativ. (*A se vedea: <https://edict.ro/strategii-didactice-definitii-delimitari-conceptuale/>*)

Strategiile didactice se clasifică după mai multe criterii:

- activitatea dominantă în procesul instruirii: strategii didactice de predare, învățare și evaluare;
- natura obiectivelor dominante: cognitive, afective, psihomotorii, în combinații variate ale acestora;
- modul de dirijare a învățării: de dirijare pas cu pas (algoritmice), de semi-dirijare (semialgoritmice), de nedirijare (creative);
- tipul de raționament abordat: inductive, deductive, transductive, analogice; combinate.

Suport nr.2. Metodele și tehnicile interactive de predare – învățare

Metoda are o triplă semnificație: (1) pentru profesor, metoda este o tehnică de predare, un mod de organizare a învățării, de control și evaluare; (2) pentru elevi, este o tehnică de învățare, de asimilare a cunoștințelor și deprinderilor, a unor capacități și competențe; (3) pentru profesor și elevi, metoda constituie un mod de lucru comun, având drept scop realizarea obiectivelor didactice stabilite.

Învățământul modern preconizează o metodologie axată pe acțiune, operatorie, deci pe promovarea metodelor interactive care să solicite mecanismele gândirii, ale inteligenței, ale imaginației și creativității.

„Activ” este elevul care depune efort de reflecție personală, interioară și abstractă, care întreprinde o acțiune mintală de căutare, de cercetare și redescoperire a adevărilor, de elaborare a noilor cunoștințe.

După funcția didactică principală, putem clasifica metodele și tehnicile interactive de grup astfel:

Metode de predare învățare interactive de grup: cubul, învățarea dramatizată, schimbarea perechii (share-pair circles), piramida, mozaic, turniruri între echipe (TGT/ teams games tournaments), învățarea pe grupe mici (STAD/ student teams achievement division), ghidul de anticipație, știu – vreau să știu – am învățat, pixuri în pahar (consultații în grup)/creioanele la mijloc, turul galeriei, citate, ghidul pentru învățare, în căutarea autorului, graffiti etc.

Metode de fixare și sistematizare a cunoștințelor și de verificare: R.A.I., organizatorul grafic: tabelul consecințelor, tabelul comparativ, tabelul conceptelor, friza cronologică, diagrama Venn, diagrama cauzelor și a efectului (fishbone map – scheletul de pește), diagrama spider map (pânza de păianjen), hexagonul, ciorchinele, tabelul „T”, lanțul evenimentelor, bula dublă, harta evenimentului, harta conceptuală, network tree; floarea de nufăr (lotus blossom technique); jurnalul dublu (cu dublă intrare); jurnalul triplu; tabelul trăsăturilor semantice/ analiza trăsăturilor semantice, SINELG, cercetarea împărtășită, cinquain, discuția ghidată, găsește numărul (cuvântul) țintă, graficul conceptual, lectura ghidată, lectura intensivă, lectură în perechi/rezumat în perechi, mâna oarbă, lasă-mi mie ultimul cuvânt! revizuirea circulară, secvențe contradictorii, interogarea multi-procesuală etc.

Metode de rezolvare a problemelor prin stimularea creativității: brainstorming, explozia stelară, metoda pălăriilor gânditoare, caruselul, multi-voting, interviul în trei trepte, studiul de caz, incidentul critic, phillips 6/6, bliț, sinectica, buzz-groups, argument în patru pași, tehnica 6/3/5 (brainwriting), controversă creativă/academică/constructivă, colțuri/patru colțuri (four corners), acvariul (fishbowl), argumente pe cartele, generalizarea categorială, pânza discuției, gândește-perechi-prezintă (GPP), masa rotundă – cercul, FRISCO, scrierea liberă/freewriting.

Metode de cercetare în grup: Proiectul de cercetare în grup; Experimentul pe echipe; Portofoliul de grup; Eu cercetez (în grup); Intra-act etc.

Valențele formativ-educative care recomandă aceste metode interactive ca practici de succes atât pentru învățare, cât și pentru evaluare, sunt următoarele:

- stimulează implicarea activă în sarcină a elevilor, aceștia fiind mai conștienți de responsabilitatea ce și-o asumă;
- exersează capacitățile de analiză și de luare a deciziilor oportune la momentul potrivit, stimulând inițiativa tuturor elevilor implicați în sarcină;
- asigură o mai bună punere în practică a cunoștințelor, exersarea priceperilor și capacităților în variate contexte și situații;
- asigură o mai bună clarificare conceptuală și o integrare ușoară a cunoștințelor asimilate în sistemul noțional, devenind astfel operaționale;

- unele dintre ele, cum ar fi portofoliul, oferă o perspectivă de ansamblu asupra activității elevului pe o perioadă mai lungă de timp, depășind neajunsurile altor metode tradiționale de evaluare cu caracter de sondaj și materie și între elevi;

- asigură un demers interactiv al actului de predare–învățare–evaluare, adaptat nevoilor de individualizare a sarcinilor de lucru pentru fiecare elev, valorificând și stimulând potențialul creativ și originalitatea acestuia etc.

REFLECȚIE

Cutia metodelor didactice

1. Extrageți prin tehnica Mâna Oarbă jetoane cu metode general-didactice (demonstrația, explicația, exercițiul, povestirea, conversația, problematizarea etc.).

2. Identificați specificul aplicării metodei respective în cadrul lecțiilor de Educație tehnologică. Scrieți răspunsurile pe foaie A 4 și prezentați-le colegilor.

Activitatea în grup.

1. Alegeți diferite mijloace didactice și aplicați-le în cadrul unor secvențe de lecții la subiectele prevăzute în curriculum la disciplină ET.

2. Estimați care sunt avantajele și dezavantajele utilizării mijloacelor TIC în predarea-învățarea la LET. Scrieți răspunsurile pe foaie A 4 și prezentați-le colegilor.

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la disciplina *Didactica Educației tehnologice*: Elaborarea sugestiilor pentru adaptarea activităților de la clasă în sprijinul elevilor cu CES

3. Proiect de grup. Modalități de adaptare a mediului de învățare (de exemplu: poziția elevului în clasă, reorganizarea spațiului fizic, reducerea distractorilor, spații special alocate, modele de organizare)

3. Elaborarea discursului public: Tehnologii de lucru cu manualul școlar la lecția de Educație tehnologică

Subtema 4.2. Evaluarea la disciplina *Educație tehnologică*

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- analizeze metode de evaluare generale și specifice educației tehnologice;
- caracterizeze produse evaluabile la educația tehnologică;
- identifice criteriile de succes la educația tehnologică;
- aprecieze rolul autoevaluării în contextul tuturor strategiilor de ECD.

Unități de conținut:

- Evaluarea – componentă importantă a procesului educațional
- Metode de evaluare generale și specifice educației tehnologice
- Produsele școlare în procesul de ECD
- Strategiile de ECD
- Autoevaluare ca metodă alternativă de evaluare

Termeni-cheie: evaluare, strategii de evaluare, produse evaluabile, criterii de succes, autoevaluare.

EVOCARE

Provocare. Răspundeți cât mai original, aducând argumente filosofice, pedagogice, psihologice: *Ce s-ar întâmpla dacă în învățământul primar nu ar fi evaluarea?*

Concluzie: Generalizând și însumând ideile exprimate de toți colegii, conchidem ...

Argumente în lanț. Autoevaluarea – o treapta spre progres.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Evaluarea – componentă importantă a procesului educațional

Prin intermediul evaluării, în funcție de rezultatele obținute, se determină măsura în care au fost atinse obiectivele stabilite. Scopul evaluării este perfecționarea procesului educațional.

Metoda de evaluare este o cale prin intermediul căreia cadrul didactic „oferă elevilor posibilitatea de a demonstra nivelul de stăpânire a cunoștințelor, de formare a diferitelor capacități testate prin utilizarea unei diversități de instrumente adecvate scopului urmărit”.

Metodele tradiționale de evaluare au primit această denumire datorită consacării lor în timp și utilizării lor frecvente în practica didactică. În categoria metodelor tradiționale sunt incluse: a) probele orale; b) probele scrise; c) probele practice.

Metodele complementare de evaluare se înscriu în categoria acelor strategii de evaluare care urmăresc să ofere elevilor posibilități sporite de a demonstra nu doar că au asimilat un ansamblu de cunoștințe, dar și că dispun de priceperi, deprinderi, abilități de a opera cu respectivele cunoștințe. Au un potențial formativ ridicat și permit o mai bună individualizare a actului educațional. În categoria metodelor complementare de evaluare sunt incluse: a) observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor; b) investigația; c) proiectul; d) autoevaluarea; e) interviul.

Instrumentul de evaluare reprezintă un element constitutiv al metodei, prin intermediul căruia elevul ia cunoștință de sarcina de evaluare. El este cel „care pune în valoare atât obiectivele de evaluare, cât și demersul inițiat pentru a atinge scopul propus”. Cu cât instrumentele de măsurare: probe orale, scrise, practice, teste etc. sunt mai bine elaborate, cu atât informațiile sunt mai concludente.

Principalele calități ale unui instrument de evaluare sunt: validitatea, fidelitatea, obiectivitatea și aplicabilitatea (*apud*: D.Potolea. *Metodologia evaluării rezultatelor școlare*, 2011).

Suport nr.2. Produsele școlare în procesul de ECD

Progresul obținut de către elevi în cadrul orelor de educație tehnologică este întregit prin realizarea produselor școlare evaluabile recomandate la fiecare unitate de conținut. Conform Curriculumului Național pentru învățământul primar, „produsul școlar reprezintă un rezultat școlar proiectat pentru a fi realizat de către elev și măsurat, apreciat de către cadrul didactic, elevul însuși, colegii și, eventual, părinții” (*Curriculum Național: Învățământul primar*/ Coord. A.Cutasevici ș.a. Chișinău: Lyceum, 2018, p.203).

Pentru obținerea performanțelor, elevii sunt familiarizați cu criteriile de succes în baza cărora vor fi evaluați, acestea fiind formulate într-un limbaj accesibil.

Realizând produsele școlare propuse, elevul se deprinde să lucreze atât individual, cât și în echipă; să descrie etapele de elaborare a produsului școlar; își dezvoltă atitudinea creativă și curiozitatea pentru inovație; își cultivă simțul estetic, acuratețea; învață să respecte subiectele propuse în conformitate cu tematica / modulul studiat și să fie responsabil de obligațiile care-i revin.

În acest context, cadrul didactic va deveni un bun manager al grupului școlar, va fi cel care va oferi sprijin și timp suficient discipolilor pentru ca aceștia să-și demonstreze cunoștințele, să-și etaleze talentul artistic, să se autoaprecieze și autcorecteze, va fi persoana care prin multitudinea metodelor interactive și a jocurilor didactice utilizate în predarea–învățarea–evaluarea educației tehnologice va reuși să convingă elevii claselor primare să fie participativi la lecție, manifestând spirit de colaborare.

REFLECȚIE

Discuții în grup. Cum utilizează cadrul didactic produsele școlare?

Reflectați asupra produselor evaluabile și a criteriilor de succes din Ghidul *Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar*. Chișinău, 2019.

https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf

EXTINDERE

1. Proiect de grup. Mini ghid digital pentru tânărul specialist:
 - 1.1. Metode și tehnici de evaluare pentru disciplina *Educație tehnologică*.
 - 1.2. Strategiile de ECD
 - 1.3. Condițiile necesare pentru realizarea eficientă a autoevaluării
 - 1.4. Procesarea și interpretarea datelor evaluării în clasele I-IV

Tema 5. ASPECTE METODOLOGICE DE FORMARE A COMPETENȚELOR TEHNOLOGICE

Subtema 5.1. Formarea competențelor tehnologice în baza modulului *Modelarea artistică*

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze modulul *Modelarea artistică*;
- descrie metodologia de formare a competențelor de modelare;
- aprecieze și valorifice modelarea artistică ca mijloc de dezvoltare a copiilor de vârstă școlară mică;
- identifice activitățile de învățare și produsele școlare recomandate.

Unități de conținut

- Reperele teoretico-metodologice de formare a competențelor tehnologice din clasele primare
- Modulul *Modelarea artistică*
- Modelarea artistică – mijloc de dezvoltare a copiilor de vârstă școlară mică
- Sugestii metodologice
- Activități de învățare și produse școlare recomandate

Termeni-cheie: modelare artistică, plastilină, ceară, aluat, lut, lut polimeric, nisip, etaloane senzoriale: formă, mărime, volum; obiecte decorative; tehnici de modelare a texturii etc.

EVOCARE

Discuție ghidată

Reperetele teoretico-metodologice de formare a competențelor tehnologice din clasele primare se determină din trei perspective: achiziționarea cunoștințelor fundamentale (știu); transformarea cunoștințelor fundamentale în cunoștințe funcționale (știu să fac); interiorizarea cunoștințelor/formarea atitudinilor (știu să fiu).

Formarea de competențe, din perspectiva paradigmei *centrării pe elev*, sugerează ca procesul de predare – învățare – evaluare să fie dirijat de profesor,

evidențiindu-se două etape: valorificarea calităților personale ale elevului ce se pot dezvolta conform posibilităților (de percepere și senzație) și capacităților (memorie, gândire, creativitate), pe de-o parte; și formarea/dezvoltarea calităților individuale (cunoștințe, capacități, motivație), pe de altă parte; care se manifestă prin activitatea în ambianță: organizarea adecvată a locului de lucru și alegerea formelor raționale de activitate, elaborarea unui plan de acțiune, argumentarea și aprecierea activităților de proiectare și realizare a unui proces tehnologic, practicarea diferitelor procedee de lucru, aplicarea competenței elevilor în situații diverse etc.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Modulul Modelarea artistică

Modelarea artistică presupune familiarizarea elevilor cu tehnicile modelajului în diverse materiale: plastilină, ceară, aluat, lut, lut polimeric, nisip etc. Datorită diverselor procedee tehnice, dar și metodelor (constructivă, plastică, combinată) folosite în modelare, elevii obțin variate forme plate, volumetrice, sferice, cilindrice, obiecte care redau realitatea, lumea înconjurătoare, în dependență de subiectul lecției. Elevii învață să combine culorile, formele, astfel încât lucrarea realizată să fie estetică, corectă, să transmită un mesaj. Trebuie să menționăm că este importantă și calitatea materialelor maleabile (din: *Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018 p.194-195).

Analizând curriculumul disciplinar la disciplina școlară *Educație tehnologică*, observăm că de la o clasă la alta unitățile de competențe se extind gradual, iar unitățile de conținut se complică în dependență de particularitățile de vârstă ale elevilor. O mare atenție în procesul de modelare se acordă *familiarizării elevilor cu etaloanele senzoriale: formă, mărime, volum etc.*

Pentru început, în clasa I, modulul se începe cu modelarea formelor simple, cu exersarea celor mai simple procedee de modelare, iar în următoarele clase deja se continuă cu modelarea formelor compuse prin *metoda constructivă*, atunci când elevii modelează un corp din mai multe părți pregătite în prealabil și apoi le unesc; prin *metoda plastică*, atunci când dintr-o bucată de material maleabil prin alungire se redau noi forme acestuia; prin *metoda combinată* care include ambele metode menționate anterior (din: *Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018, p.195-196).

De asemenea, în cadrul acestui modul, în funcție de subiectul lecției, elevii se familiarizează cu materialele de lucru, cu instrumentele / ustensilele folosite în acest sens și, bineînțeles, cu tehnicile de modelare. Evident, aici se urmărește și

îmbogățirea vocabularului cu terminologia specifică acestui modul pe care elevii o vor utiliza și în afara orelor de educație tehnologică (din: *Curriculum Național: Învățământul primar*/ coord. A.Cutasevici ș.a. Chișinău: Lyceum, 2018, p.151-169) .

Pentru a dezvolta încrederea elevilor, este necesar să le oferim posibilitatea să-și analizeze lucrările realizate, având în vedere criteriile de succes. În acest mod ei vor înțelege dacă sunt careva neajunsuri pe care ar trebui să le remedieze. Cadrul didactic este cel care va veni cu sfaturi în acest sens, astfel încât elevul să rămână cointerestat și în continuare să modeleze diverse lucrări individual sau în grup.

Pentru clasele a III-a și a IV-a se pot propune conținuturi mai complicate – modelarea cu subiect ce necesită competențe de redare a formei, expresivității, plasticității, spațiului.

Subiecte recomandate: „Personajul îndrăgit”, „Sărbătoarea viețuitoarelor pădurii”, „În țara formelor reale”, „O lume fantastică” etc. Se pot organiza variate jocuri didactice/exerciții-joc: jocul „Chim”, „Transformă forma”, „Boțșorul fermecat” etc.

Dacă, conform cerințelor generale, strategiile didactice aplicate în procesul de predare – învățare trebuie selectate astfel, încât să conducă la realizarea obiectivelor curriculare propuse și, mai ales, să fie adaptate principiilor de *la simplu la compus, particularităților de vârstă și individuale* ale copiilor, apoi anume activitățile cu aceste materiale, tehnicile de lucru s-ar cădea să nu lipsească din preajma copiilor.

Support nr.2. Modelarea artistică – mijloc de dezvoltare a copiilor de vârstă școlară mică

Modelarea artistică, din marea diversitate de materiale, contribuie eficient la dezvoltarea atenției, spiritului de observație, preciziei, percepției vizuale, fanteziei, iscusinței, priceperii, ingeniozității, istețimii, creativității, perspicacității prin descoperirea de noi poziții, chipuri cu care să-și completeze ideea, să facă modificări în fiecare etapă. Aceasta contribuie și la dezvoltarea motrică și a mușchilor fini ai mâinilor etc.

Modelarea artistică este cea mai preferată activitate practică a elevilor și are o influență enormă asupra dezvoltării *spiritului de observație*, prin faptul că le atrage privirea; prin diversitate, dimensiuni relativ comode de acțiune; prin formele diverse irepetabile și plasticitatea sau duritatea lor; culorile gingașe cu tonalități calmante ș.a. Este suficient ca cineva dintre elevi să confecționeze un arici, o ciupercă, o floare și pe loc vecinul său observă și determină că așa ceva poate confecționa și el. Aranjând o formă, un detaliu și observând că nu corespund proporțiile, simetria, caută să le înlocuiască cu altele mai potrivite.

La adunarea, pipăirea materialelor (de exemplu, din natură), elevii simt structura acestora, factura, formele, își vor *imagina* câte puțin cum ar putea confecționa ceva cu ele.

Lucrul cu formele perfecte create de natură, găsirea unor figuri identice prin care se pot crea cu ușurință de către toți copiii simetria axială, radială, armonia și gingășia culorilor naturale formează și dezvoltă *gustul estetic, dragostea pentru frumos, perfect*.

Activitățile practice îmbogățesc prin diversele tehnici experiența practică a elevilor. Faptul că lucrează, că trebuie să ajusteze, să potrivească, să decupeze sau să creeze perfect figurile ajustându-le după mărime, formă, le dezvoltă *măsurarea din ochi, îndemânarea, sensibilitatea musculară*.

Atrași și mult pasionați de lucrarea practică care urmează să o îndeplinească, sunt mult mai *atenți* la fiecare etapă demonstrată cum trebuie îndeplinită, încearcă cu multă *răbdare*, adesea repetând, în caz de nereușită, fără să fie impuși, ci cu mult entuziasm.

Fantezia. Adesea doar privind o figurină, o formă creată la întâmplare elevul descoperă *asociații*, își *imaginează* ce ar putea să facă și caută căi, probe să-i reușească. Are deja o creație gata și gândul trece la o nouă fază, caută să *creeze o compoziție* adăugând și alte figuri, mediu.

Dacă le este susținută *fantezia* prin niște sugestii venite de la pedagog, *curajul* crește (spre exemplu, că pot înlocui părțile corpului cu diverse materiale din natură, că nu-i neapărat să fie de aceleași culori, dar și formele pot fi schimbate, fiind mai nostime). Mărimile, proporțiile acestora, personificarea, locul de amplasare etc., aduc multă satisfacție în sufletul elevului și curaj de a se *autoaprecia*.

(*A se vedea*: R.Calistru, IȘE: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/182-186_2.pdf)

Modulul *Modelarea artistică* (de exemplu, din lut) orientează elevii la *integrarea* lor în spațiul social-economic și *istorico-cultural*, evidențiază *caracterul național și tradițiile populare*, folosind, în acest scop, strategii de formare cu caracter preponderent practic, creând atmosferă permisivă, nonautoritară, în care elevul să-și poată manifesta curiozitatea, spontaneitatea și inițiativa, în care evoluarea produsului să se facă după parametrii actului creativ, astfel formând competențe necesare pentru viață activă.

Formarea competențelor de modelare a obiectelor decorative din lut, la elevii din clasele primare, este determinată de câțiva factori de bază: natura tehnologică a artei ceramice; gradul de dezvoltare a abilităților de modelare, în general, a reliefului, în special, și a obiectelor decorative, în particular; conceptul și metodologia de educație tehnologică aplicate; potențialul educativ al tradițiilor populare; profesionalismul cadrelor didactice care realizează activitatea de educație tehnologică a elevilor.

Formarea competențelor de modelare a obiectelor decorative din lut presupune includerea elevilor într-un ciclu cu finalitate: *analizare – proiectare – realizare – evaluare, apreciere.*

Suport nr.3. Eficientizarea procesului de formare a competențelor de modelare

Eficientizarea procesului de formare a competențelor de modelare trebuie să se bazeze, pe de o parte, pe antrenarea aparatului senzorial în baza observărilor dirijate, cercetărilor detaliate, comparației obiectelor de ceramică, a formei, texturii, culorii acestora; pe de altă parte – pe exersarea, experimentarea practică a modelării libere (de exemplu, din lut) a obiectelor decorative și pe obținerea obiectelor menționate în diverse tehnici de modelare a texturii.

O importanță deosebită în formarea competențelor de modelare a obiectelor au strategiile didactice generale și specifice educației tehnologice: observarea și analiza formelor (tradiționale, moderne), exersarea și experimentarea practică; situații-problemă, elaborare de proiecte, evaluarea și autoevaluarea, lucrul în grup, utilizarea largă a materialelor didactice (tehnologiilor TIC, materialelor ilustrative, fișelor tehnologice detaliate etc.); discuția dirijată, observarea, analiza etc.

REFLECȚIE

Continuați prin 3-5 repere afirmația: Știința confirmă că perioada cea mai favorabilă de dezvoltare a *creativității* este de la 4 la 10 ani. Pedagogii care practică lucrări cu diferite materiale și, mai ales, le creează condiții ...

Discuții

Din jurnalul unui profesor: Am urmărit în lucru și copiii cărora nu li se demonstrează nimic, considerându-se că le încurcă copiilor în creativitate.

Un grup de copii, cei mai mulți de 6-7 ani, au modelat timp de 25 de minute. În acest proces patru copii au modelat și bile, dintre care trei copii au făcut turte. Un copil a modelat din două bastonașe un avion și în rest nimic! Frământau boțul, îl admirau ce configurație au obținut și atât. Nimic concret și care le-ar fi adus bucuria creației sale. Nimeni nu inventează roata, când aceasta este deja creată. O experiență în plus, o idee nouă nicidecum nu te poate împiedica în creație, ci doar sugera niște căi, niște tehnici cum poți crea și tu ceva asemenea. Nimeni nu te obligă să te oprești să nu mergi mai departe, să nu cauți și propriile idei. Dar cu cât mai multă experiență acumulăm, cu atât mai multe posibilități avem să devenim creatori de noi valori.

Tot la acest subiect și următoarea constatare: dacă cei mici desenează cu plăcere în speranța că dacă nu le va reuși un desen acum, vor reuși în viitor. Crescând, adesea se descurajează, nu sunt satisfăcuți de perfecțiunea, precizia figurinelor desenate, adesea greu de corectat și abandonează. Din acest motiv,

anume lucrul cu materialele din natură antrenează, ajută să-și dezvolte musculatura degetelor și să poată desena, scrie mult mai reușit. (*A se vedea: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/182-186_2.pdf*)

Lucrările confecționate cu materiale din natură nu se compară cu jucăriile confecționate din materiale sintetice, multe dintre acestea fiind și dăunătoare. Dacă jucăriile procurate sunt destinate unor acțiuni limitate, activitățile practice cu materiale din natură impun de la sine copilul să facă ceva cu ele: să judece ce poate face, să compare fiecare detaliu cum să corespundă modelului.

EXTINDERE

1. Studiu individual al *Activităților de învățare* din Curriculumul la ET (Modulul *Modelarea artistică*) și alegerea uneia pentru simulare, în baza manualelor de pe www.ctice.md.

2. Elaborarea instrucțiunilor pentru efectuarea lucrărilor practice de către elevi.

Subtema 5.2. Formarea competențelor tehnologice în baza modulului Colaje și decorațiuni

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze modulul *Colaje și decorațiuni*;
- analizeze sugestii metodologice;
- identifice activitățile de învățare și produsele școlare recomandate.

Unități de conținut:

- Modulul *Colaje și decorațiuni*
- Sugestii metodologice
- Activități de învățare și produse școlare recomandate

Termeni-cheie: colaje, decorațiuni, colaje plane și volumetrice, colaje tematice, materiale/tehnici tradiționale și netradiționale, decupare a detaliilor, sugestii metodologice, activități de învățare etc.

EVOCARE

Asocieri libere. *Colaje și decorațiuni*

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Modulul Colaje și decorațiuni

Modulul *Colaje și decorațiuni* propus spre studiere în ciclul primar are continuitate și în învățământul gimnazial. Având în vedere că acest modul se propu-

ne pentru clasele I-IV, se observă corelarea unităților de conținut, a activităților de învățare și a produselor școlare recomandate cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Studierea modulului se începe cu prezentarea informațiilor despre materialele și ustensilele utilizate în crearea colajelor, cu realizarea colajelor și decorațiunilor simple, ulterior se confecționează colaje tematice și cu subiect, colaje plane și volumetrice, colaje din materiale mixte și realizarea decorațiunilor în diverse tehnici însușite.

Elevii, ghidați de către cadrul didactic, aleg suportul pe care vor fixa colajul în dependență de materialele de lucru, vor decupa atât detaliile în moduri variate, după șablon, pe linie dreaptă, pe linie curbă, cât și forme simetrice, respectând proporționalitatea (*Curriculum Național: Învățământul primar*. Chișinău: Liceum, 2018, p.151-171).

La acest modul poate fi propusă o gamă mare de subiecte care ar valorifica creativitatea și imaginația elevului, ar dezvolta orientarea în spațiu, exactitatea, simțul estetic, capacitatea de a percepe frumosul, ar educa responsabilitatea de utilizare corectă a ustensilelor, de respectare a normelor de securitate, de menținere în ordine a spațiului de lucru.

În colajele obiectuale elevii însușesc deprinderile de decupare a obiectelor și a detaliilor acestora din hârtie, stofă, materiale naturale (frunze) și aplicarea acestora pe un suport.

În realizarea colajelor tematice trebuie respectate un șir de etape: *decuparea detaliilor; evidențierea obiectelor principale*, prin dimensiune, culoare, amplasare compozițională; *transmiterea particularităților caracteristice ale personajelor și acțiunilor acestora* prin gesturi, poziție, vestimentație, culoare; *amplasarea formelor pe suprafață* (prim-plan și planul doi); *selectarea și utilizarea culorilor*.

După modul de decupare a detaliilor se deosebesc următoarele procedee: decupare pe linie dreaptă (geometrică), decupare pe linie curbă, ondulată, decupare simetrică. (*A se vedea: Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: Liceum, 2018, p.197 – 200)

REFLECȚIE

Argumente în lanț

1. Modulul *Colaje și decorațiuni* propune să dezvolte *creativitatea* elevilor prin experimentări practice cu valoare aplicativă, explorând diverse materiale și tehnici de obținere a obiectelor utilitare/ decorative.

2. Utilizarea diverselor materiale și tehnici (atât tradiționale, cât și netradiționale) pentru realizarea colajului contribuie la lărgirea *experienței* tehnologice, la *promovarea noilor idei*, la valorificarea *capacităților individuale* ale elevilor.

EXTINDERE

1. Studiu individual al Activităților de învățare din Curriculumul la ET (Modulul *Colațe și decorațiuni*) și alegerea uneia pentru simulare, în baza manualelor de pe www.ctice.md.

2. Elaborarea instrucțiunilor pentru efectuarea lucrărilor practice de către elevi.

Subtema 5.3. Formarea competențelor tehnologice în baza modulului *Arta culinară și sănătatea*

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze modulul *Arta culinară și sănătatea*;
- analizeze sugestii metodologice;
- identifice activitățile de învățare și produsele școlare recomandate.

Unități de conținut

- Modulul *Arta culinară și sănătatea*
- Sugestii metodologice
- Activități de învățare și produse școlare recomandate

Termeni-cheie: artă culinară, produse alimentare, piramidă alimentară, nutriție, prepararea bucatelor, sănătate, alimentație sănătoasă, sugestii metodologice, activități de învățare.

EVOCARE

Construiți asociații noi sau reprezentați noi sensuri: *Arta culinară și sănătatea*

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Modulul Arta culinară și sănătatea

Modulul *Arta culinară și sănătatea* se referă la cultivarea unei viziuni de ansamblu asupra tehnologiilor produselor alimentare, formarea unei atitudini active morale și responsabile în raport cu nutriția și sănătatea elevilor, precum și la formarea unor deprinderi practice privind prepararea și consumarea alimentelor. Prin intermediul acestui modul completăm și, totodată, dezvoltăm acele cunoștințe pe care elevii le au deja acumulate. (*Curriculum Național: Învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018, p.159-173).

Un subiect-cheie despre care se va discuta este piramida alimentară, istoricul și tipurile piramidei alimentare, ce reprezintă piramida alimentară, structura

acesteia. De asemenea, în contextul acestui subiect vom extinde informațiile cu privire la alimentația sănătoasă, echilibrată, convingând elevii că pentru buna funcționare a organismului uman e necesar să respectăm anumite reguli, norme în acest sens. Varietatea alimentelor ne oferă și posibilitatea de a le combina corect, astfel încât să nu dăunăm sănătății noastre.

Evident, în cadrul acestui modul vom informa elevii privitor la etichetarea produselor alimentare, la valoarea lor nutritivă, la condițiile optime de păstrare și prelucrare a alimentelor, la igiena din bucătărie și igiena personală. În cadrul acestui modul oferim elevilor posibilitatea să implementeze în practică cunoștințele acumulate la nivel teoretic prin prepararea celor mai simple bucate, orientându-se după fișa tehnologică elaborată în prealabil. Totodată, vom exersa și acele modalități de servire a mesei.

Întrebările cu caracter problematizat, ce pot fi utilizate în cadrul activităților de cercetare și analiză a tabelelor/schemelor/imaginii, pot fi grupate în următoarele categorii tipologice:

a) întrebări care stimulează capacitatea elevilor de a stabili diverse relații între elementele imaginii, tabel și realitatea obiectivă („După ce ne putem da seama că produsele alimentare reprezentate sunt importante în alimentația omului?”, „Cum se vor clasifica produsele din imagine?” „Cum se pot combina produsele alimentare?” etc.);

b) întrebări care cer motivarea unor acțiuni („De ce elevii trebuie să cunoască varietatea și clasificarea produselor alimentare?”, „De ce trebuie respectată varietatea de consumare a produselor alimentare?” etc.);

c) întrebări care cer prevederea consecințelor unor acțiuni și a perspectivelor activității oamenilor („Ce s-ar întâmpla cu copilul/omul dacă ar consuma produse alterate?”, „Ce s-ar întâmpla cu hrană/bucatele ce se păstrează incorect?”, „Pentru cine muncesc bucătarii/brutarii/cofetarii? etc.);

d) întrebări care stimulează capacitatea copiilor de a sintetiza și generaliza („De ce în meniul nostru sunt folosite mai multe legume și fructe decât dulciuri?”, „Ce alimente mai sunt necesare și folositoare pentru alimentația copiilor?” etc.);

e) întrebări care solicită raționamentul deductiv („După ce ne dăm seama că aceste produse sunt calitative și bune de consumat?”, „După ce se vede că masa servită este de sărbătoare sau obișnuită de zi cu zi?”, „După ce ne putem da seama că masa servită este pentru dejun sau prânz?” etc.). (*A se vedea: A. Vitcovschi, 2015, p.24 -25*)

Procesul formării competențelor tehnologice în baza modulului *Arta culinară și sănătatea* se va realiza în baza strategiilor și tehnologiilor didactice de tip formativ ce sunt centrate pe elev, presupun învățarea autonomă, valorifică utilizarea TIC.

REFLECȚIE

Lucrul în grup. Propuneți sugestii metodologice de convingere a elevilor ciclului primar în necesitatea alimentației sănătoase.

Dați exemple de strategii didactice ce ar valorifica predarea-învățarea subiectului *Varietatea și clasificarea produselor alimentare (clasa a II-a)*.

EXTINDERE

1. Studiu individual al Activităților de învățare din Curriculumul la ET (Modulul *Arta culinară și sănătatea*) și alegerea uneia pentru simulare, în baza manualelor de pe www.ctice.md.

2. Elaborarea instrucțiunilor pentru efectuarea lucrărilor practice de către elevi.

Subtema 5.4. Formarea competențelor tehnologice în baza modulului *Reciclarea creativă*

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze modulul *Reciclarea creativă*;
- analizeze sugestii metodologice;
- identifice activitățile de învățare și produsele școlare recomandate.

Unități de conținut

- Modulul *Reciclarea creativă*
- Sugestii metodologice
- Activități de învățare și produse școlare recomandate

Termeni- cheie: reciclare creativă, materiale reciclabile, deșeuri, mediu ambiant, obiecte decorative, sugestii metodologice, activități de învățare.

EVOCARE

Asocieri libere. *Reciclarea creativă*

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Caracterizarea modulului *Reciclarea creativă*

Modulul *Reciclarea creativă* propune schimbarea felului în care privim materialele reciclabile; pune amprenta pe comportamentul/atitudinea elevului față de tratarea deșeurilor pe care le generăm în mod curent.

Studiind acest modul, elevii află despre clasificarea materialelor reciclabile și despre efectele acestora asupra mediului ambiant. Cadrul didactic, prezentând

diferite argumente în acest sens, contribuie la formarea unui cetățean activ și responsabil de tot ceea ce-l înconjoară. Din alt punct de vedere, elevii, cunoscând varietatea materialelor reciclabile, alegând și combinând corect aceste materiale (plastic, diferite ambalaje, hârtie, carton etc.), pot obține diferite suvenire, obiecte decorative atât plane, cât și volumetrice, lucrări reușite care să înfrumusețeze o încăpere etc. (*A se vedea: Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018, p.201-203).

La utilizarea elementelor din materiale netradiționale urmează să se țină cont de următorii factori: corespunderea materialului cu posibilitățile lui tehnologice, corespunderea formei obiectelor cu ideea de confecționare a unui anumit produs, proporționalitatea și corelarea mărimii detaliilor, expresivitatea formei.

Materiale reciclabile din hârtie/carton și de proveniență diversă (naturale, metalice, fibroase, din plastic, piele artificială, penopolisterolul, buretele). Confecțiile/construcțiile din sârmă pot fi clasificate în trei grupe: lucrări plate – de contur, mozaic din sârmă; lucrări volumetrice – de carcasă, lanțuri; împletirea sârmei.

În cadrul procesului de predare-învățare a conținutului modulului se pot selecta mai multe forme de predare-învățare, cum ar fi: excursia, activitatea în grup și în perechi, activitatea individuală etc.

REFLECȚIE

Argumente în lanț

Este important a respecta regulile igienico-sanitare și de protecție a muncii în timpul creării lucrărilor, a utiliza corect instrumentele de lucru, a cunoaște modalitatea de asamblare a detaliilor într-o lucrare, a observa proprietățile și însușirile estetice ale materialelor reciclabile.

EXTINDERE

1. Studiu individual al Activităților de învățare din Curriculumul la ET (Modulul *Reciclarea creativă*) și alegerea uneia pentru simulare, în baza manualelor de pe www.ctice.md.

2. Elaborarea instrucțiunilor pentru efectuarea lucrărilor practice de către elevi.

Subtema 5.5. Formarea competențelor tehnologice în baza modulului *Activități agricole*

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze modulul *Activități agricole*;
- analizeze sugestii metodologice;
- identifice activitățile de învățare și produsele școlare recomandate.

Unități de conținut:

- Modulul *Activități agricole*
- Sugestii metodologice
- Activități de învățare și produse școlare recomandate
- Rolul excursiei didactice în formarea atitudinilor elevului

Termeni-cheie: activități agricole, semănat, sădit, activități de îngrijire a plantelor de cameră, sugestii metodologice, activități de învățare și produse școlare etc.

EVOCARE

Asocieri libere. *Activități agricole*

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Support nr.1. Modulul *Activități agricole*

Modulul *Activități agricole* are drept scop dezvoltarea capacităților de realizare a activităților agricole simple (de exemplu: de semănat, sădit culturi de primăvară) și a activităților de îngrijire a plantelor de cameră. (*Curriculum Național: Învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018, p.174-175)

Acest modul, prin familiarizarea elevilor cu lucrările sezoniere, cu creșterea și îngrijirea plantelor decorative de cameră, contribuie la formarea viitorului gospodar. Elevii vor participa la activitățile practice propuse în curriculumul pentru învățământul primar la acest modul, vor observa plantele de pe terenul școlii și cele de cameră, vor preciza schimbările care se produc asupra acestora de-a lungul timpului și cum influențează condițiile de mediu dezvoltarea lor și, sub îndrumarea cadrului didactic, vor nota cele observate pentru ca ulterior să poată formula anumite concluzii.

Instructajul ocupă un loc deosebit în cadrul „Activităților agricole”, deoarece formează deprinderi, priceperi, capacități elementare de muncă. El se poate desfășura atât prin intermediul demonstrațiilor și explicațiilor verbale, cât și sub forma diferitelor instrucțiuni în scris.

Activitățile de muncă independentă vor fi organizate sub formă de lucrări practice, experiențe, munci îndeplinite cu un anumit inventar, cu mijloace tehnice etc. Pe parcursul acestor activități elevii au posibilitatea să cerceteze, să observe, să compare, să participe nemijlocit la activitățile de producție. Informațiile, observările, concluziile mai importante se vor înscrie în caiet.

În cadrul acestor activități se vor realiza obiective atitudinal-comportamentale: a) să se dezvolte interesul față de muncă, disciplină, spiritul activ; b) să se formeze și să se dezvolte la elevi deprinderi de atenție, punctualitate, cooperare etc.

Modernizarea procesului de învățământ solicită diversificarea experiențelor

de învățare ale elevilor, apropierea școlii de viața reală, de activitatea practică. De aceea, în afara clasei tradiționale, lecțiile pot fi organizate în spații școlare specifice (cabinețe, laboratoare, ateliere, loturi școlare) sau se pot desfășura în afara școlii. Varietatea mediilor de instruire constituie o resursă care permite atingerea unor obiective pedagogice diverse, ducând, astfel, la creșterea eficienței lecțiilor.

Activitățile *complementare* de organizare a procesului de învățământ vin în întâmpinarea intereselor și trebuințelor specifice ale elevilor. Activitățile complementare se desfășoară sub îndrumarea cadrului didactic și urmăresc aprofundarea cunoștințelor, valorificarea și dezvoltarea intereselor și aptitudinilor elevilor, organizarea eficientă și atractivă a timpului liber.

Avantajul lor este că sunt mai mobile decât lecția și sunt proiectate atât în funcție de interesele, preferințele elevilor, cât și de necesitatea de a completa și prelungi procesul de învățământ în afara clasei și în afara școlii.

REFLECȚIE

Pagină de jurnal metodic

Excursiile pot avea ca obiective: a) familiarizarea elevilor cu diferite ramuri ale agriculturii care sunt dezvoltate în localitate (fabrici ale industriei alimentare, apozare, livezi, vii etc.); b) consolidarea anumitor teme. Astfel, elevii intră în contact direct cu problemele caracteristice diferitor domenii de activitate. În acest context, se realizează variante ale lecțiilor de dobândire a cunoștințelor sau de recapitulare și sistematizare.

În literatura de specialitate găsim următoarea taxonomie a excursiilor didactice, care a fost elaborată în funcție de sarcina didactică fundamentală: excursii și vizite introductive; excursii și vizite de comunicare de noi conținuturi; excursii și vizite finale. Pentru lecțiile de educație tehnologică sunt specifice toate aceste tipuri de excursii.

Activitatea în perechi

Identificați posibile avantaje și limite ale fiecărui tip de excursii.

EXTINDERE

1. Studiu individual al Activităților de învățare din Curriculumul la ET (Modulul *Activități agricole*) și alegerea uneia pentru simulare, în baza manualelor de pe www.ctice.md.

2. Elaborarea instrucțiunilor pentru efectuarea lucrărilor practice de către elevi.

3. Elaborarea „*Portofoliului ghidului*” (de exemplu: suporturi vizuale utilizate în timpul excursiei educațional-tematice; fotografii, hărți geografice, diagrame, desene, mostre de produse; pliante cu explicații sau material de referință etc.),

Subtema 5.6. Formarea competențelor tehnologice în baza modulului *Meșteșuguri populare (arta acului)*

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- să caracterizeze modulul *Meșteșuguri populare (arta acului)*;
- să analizeze sugestiile metodologice;
- identifice activitățile de învățare și produsele școlare recomandate.

Unități de conținut

- Modulul *Meșteșuguri populare (arta acului)*
- Sugestiile metodologice
- Activități de învățare și produse școlare recomandate
- Rolul excursiei didactice în formarea atitudinilor elevului

Termeni-cheie: meșteșuguri populare, meșteri populari, cusut și brodat, ustensile și materiale de lucru, ac, etamină, gherghel, degetar, sugestiile metodologice, activități de învățare și produse școlare.

EVOCARE

Asocieri libere. *Meșteșuguri populare (arta acului)*

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Modulul *Meșteșuguri populare (arta acului)* și sugestiile metodologice

(1) Pentru a trezi la elevi interesul, recomandăm ca la prima lecție să fie organizată o mică expoziție, care va demonstra convingător cu ce se vor ocupa ei la activitățile respective. O altă expoziție e bine să fie organizată la sfârșitul anului școlar, unde vor fi expuse lucrările ce demonstrează prezența gândirii logice, a inițiativei creatoare a elevilor.

(2) Este necesar să familiarizăm elevii cu tehnicile de cusut și brodat, cu ustensilele și materialele de lucru specifice, cum ar fi acul, etamina, gherghelul, degetarul etc., și cu modalitățile de păstrare corectă a acestora; spre exemplu, acul obligatoriu se va păstra în pernuța pentru ace, lucrarea se va păstra într-un săculeț curat etc. (*Curriculum Național: Învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018, p.175).

(3) Bineînțeles, cadrul didactic va atrage atenția la regulile de igienă și protecție a muncii. În acest mod, vom forma la elevi responsabilitatea pentru ordine în spațiul de lucru. În scopul păstrării sănătății elevilor, se va opta pentru o sală luminoasă, cu mobilier adecvat vârstei acestora.

(4) În cazul în care avem în clasă elevi cu deficiențe de vâz, vom urmări aranjarea acestora printre elevii fără astfel de probleme pentru a putea fi ajutați.

Este cunoscut faptul că elevii cu deficiențe de vâz pot utiliza pentru cusut și brodat ace de dimensiuni mai mari, dar este binevenit, totuși, ca elevii să se ajute reciproc, demonstrând empatie, întrajutorare, atitudine pozitivă față de colegi. (T.Bostan, 2012, p.90-92)

Suport nr.2. Rolul excursiei didactice în formarea atitudinilor elevului

În vederea valorificării meșteșugurilor și tradițiilor populare, sunt recomandate lecțiile-excursii. Excursiile didactice sunt „forme organizate în natură sau la diferite instituții culturale în vederea realizării unor obiective instructiv-educative, legate de anumite teme prevăzute de programele de învățământ”.

Excursiile didactice asigură și consolidează contactul direct, nemijlocit al elevilor cu realitățile istorice, naturale, etnografice, social-culturale cunoscute sau necunoscute, în contextul lor autentic. Doza maximă de veridicitate, ambianța în care se desfășoară și climatul social specific amplifică achizițiile cognitive și oferă elevilor suportul unei mai bune fixări a cunoștințelor.

Excursiile la muzee, expoziții, monumente și locuri istorice, ateliere de creație – organizate selectiv – constituie un mijloc de a intui și prețui valorile culturale, folclorice și istorice ale poporului nostru.

Ele oferă elevilor prilejul de a observa obiectele și fenomenele în starea lor naturală, procesul de producție în desfășurarea sa, operele de artă originale, momentele legate de trecutul istoric local, național, de viața și activitatea unor personalități de seamă ale științei și culturii universale și naționale, relațiile dintre oameni și rezultatele concrete ale muncii lor, stimulează activitatea de învățare, întregesc și desăvârșesc ceea ce elevii acumulează în cadrul lecțiilor.

REFLECȚIE

Argumente în lanț

Indiferent de tipul de excursie utilizat în cadrul educației tehnologice, această activitate asigură contactul nemijlocit al elevilor cu fenomenele și procesele specifice meșteșugurilor și tradițiilor populare, în vederea valorificării acestora fie prin practicarea, fie prin promovarea lor.

EXTINDERE

1. Studiu individual al Activităților de învățare din Curriculumul la ET (Modulul *Meșteșuguri populare (arta acului)*) și alegerea uneia pentru simulare, în baza manualelor de pe www.ctice.md.

2. Elaborarea instrucțiunilor pentru efectuarea lucrărilor practice de către elevi.

3. Organizarea excursiei didactice la muzeul localității unde sunt expuse diferite obiecte confecționate / modelate în stil național sau a vizitelor la atelierele de lucru ale meșterilor populari.

Subtema 5.7. Formarea competențelor tehnologice în baza modulelor Educația digitală și Robotica

Obiective de referință

Studentii vor urma să:

- caracterizeze modulul respectiv;
- analizeze sugestii metodologice;
- identifice activitățile de învățare și produsele școlare recomandate.

Unități de conținut

- Modulul *Educația digitală*
- Modulul *Robotica*
- Sugestii metodologice
- Activități de învățare și produse școlare recomandate

Termeni-cheie: educație digitală, competențe digitale, mediu informațional, dispozitive digitale, gândire tehnologică, algoritmică și divergentă, norme etice în spațiul digital, robotică, robot, sugestii metodologice, activități de învățare și produse școlare.

EVOCARE

Argumente în lanț

Elevii de vârstă școlară mică trebuie să dispună de capacitatea de aplicare a echipamentelor digitale în activitatea de învățare și în viața cotidiană.

Comentați afirmația unui profesor: *Robotica este un domeniu care în viitor va oferi foarte multe locuri de muncă pentru roboticieni și programatori din domeniu, ceea ce va contribui la o stare economică mai bună a multora dintre elevii noștri. Robotica este o disciplină care îi ajută pe elevi să vadă o lume nouă, fantastică și nemărginită.*

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Modulul Educația digitală

Competențele digitale pe care le formăm elevilor prin intermediul modulului respectiv le vor servi și în cadrul altor discipline școlare, de exemplu, în situația în care vor avea de realizat o prezentare Power Point ori să caute, selecteze, analizeze, proceseze, sistematizeze informații din surse internet care vor fi utile pregătirii lor.

În cadrul acestui modul vom dezvolta capacitatea elevilor de a se orienta în mediul informațional și de a identifica dispozitivele digitale și componentele aferente, vom completa experiența de utilizare eficientă a acestora, vom contribui la îmbogățirea vocabularului cu terminologia specifică modulului studiat, vom forma gândirea tehnologică, algoritmică și divergentă, vom educa corectitudinea și responsabilitatea privind respectarea normelor etice în spațiul digital.

În clasele primare modulul *Educație digitală* este parte a disciplinei școlare *Educația tehnologică*; prin urmare, se vor aplica modelele și formele de evaluare, acceptate pentru această disciplină. Totuși, specificul instrumentarului digital utilizat (platforme educaționale, aplicații software pentru instruire) permit extinderea varietății modelelor asistate de calculator.

Suport nr.2. Modulul Robotica

Conform Ghidului de implementare a curriculumului pentru învățământul primar, predarea-învățarea-evaluarea modulului *Robotica* se realizează în baza sistemului de competențe specifice învățământului primar, învățarea fiind centrată pe cel ce învață.

Studierea modulului *Robotica* contribuie la dezvoltarea competențelor în matematică, științe, tehnologie etc. Prin activitățile de proiectare, construire și conducere a roboților elevii devin mai atenți și mai îndemânatici, vor reuși să asambleze / dezassembleze părțile componente ale unui robot, fiind antrenați să lucreze individual sau în echipă. Pentru realizarea eficientă a modulului este necesar ca instituția / elevii să dispună de seturi de roboți, să îmbine teoria cu practica.

În urma studierii modulului respectiv, elevii pot participa la diferite concursuri / olimpiade naționale și internaționale, își formează acele priceperi și deprinderi caracteristice unui viitor savant sau inginer.

Competențele specifice roboticii vor fi dobândite respectându-se următoarele etape: cercetare / explorare, proiectare, creare, testare, prezentare / schimb de informații (*Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018, p.215-217).

Potrivit Curriculumului pentru disciplina opțională Robotica, în scopul predării-învățării roboticii este necesar să se respecte următoarele principii specifice: principiul abordării integrate a disciplinei, principiul centrării activității / demersului didactic pe elev, principiul funcționalității sociale a procesului didactic, principiul corelării interdisciplinare, respectarea acestora fiind o condiție pentru reușita școlară. (*Curriculum pentru disciplina opțională Robotica*. Chișinău, 2015, p.8)

La fel ca și la celelalte discipline ale nivelului primar de învățământ, în cadrul modulului *Robotica* se implementează evaluarea criterială prin descriptori (ECD) și tipurile corespunzătoare de evaluare: evaluare inițială, formativă și sumativă.

REFLECȚIE

Activitate în grup nr.1. Priviți materialele video de mai jos. Ce ați modifica? De ce?

- Educație tehnologică, Clasa I, Pericolele din spatele ecranului
https://www.youtube.com/watch?v=EHdWSPU1mbU&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO
- Educația digitală; Clasa a II-a, „Gândim digital. Desenăm cu bucle”
https://www.youtube.com/watch?v=m8CiMRLJGb4&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO
- Educație tehnologică, Clasa a III-a, Operații cu imagini
https://www.youtube.com/watch?v=eZx-GFwnJK4&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO
- Educație tehnologică, Clasa a IV-a, Adresa web - prima cunoștință
https://www.youtube.com/watch?v=oE73k_gmsf4&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

Activitate în grup nr.2. Propuneți și descrieți a) modelele și formele de evaluare utilizate prin adăugarea evaluării automate, asistate de calculator; b) probe de evaluare a competențelor în baza situațiilor-problemă din laboratoarele de robotică, pentru examinarea diferitelor părți ale sistemului finalizat: mecanică, program, lucru în echipă, documentare și prezentare; sarcini, preferabil, sub formă de proiecte, prin care vor orienta comportamentul elevului spre demonstrarea sistemului de cunoștințe, abilități și atitudini.

EXTINDERE

1. Studiu individual al Activităților de învățare din Curriculumul la ET (modulele *Educația digitală* și *Robotica*) și alegerea uneia pentru simulare, în baza manualelor de pe www.ctice.md.
2. Elaborarea instrucțiunilor pentru efectuarea lucrărilor practice de către elevi.

Tema 6. PROIECTAREA DIDACTICĂ LA EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- explice tehnologia elaborării proiectelor de lungă și scurtă durată a activităților educaționale;
- determine prevederile curriculare pentru o lecție ca formă principală de instruire;
- analizeze indicatorii de calitate a unei lecții de Educație tehnologică;
- explice esența managementului temelor pentru acasă;
- elaboreze proiectul didactic propriu-zis al lecției.

Unități de conținut:

- Proiectarea pedagogică: delimitări conceptuale
- Proiectarea didactică a lecției de Educație tehnologică

Termeni-cheie: lecție de Educație tehnologică, proiect didactic de scurtă durată.

EVOCARE

Terminați enunțul

1. Proiectarea didactică de scurtă și de lungă durată necesită de la un profesor anumite competențe...
2. Cadrele didactice care lucrează cu copiii cu CES au un rol important în...

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Suport nr.1. Proiectarea pedagogică din perspectiva incluziunii elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES)

În cazul în care elevului cu CES i s-a recomandat Planul Educațional Individualizat (PEI), cadrele didactice vor participa activ în procesul de elaborare și implementare a acestuia. În acest sens, învățătorul de la clasă/profesorul la disciplină va fi responsabil de: elaborarea și implementarea curriculumului individualizat la disciplina predată; realizarea adaptărilor curriculare la disciplina de studiu; stabilirea strategiilor didactice la disciplina de studiu; determinarea și aplicarea strategiilor de evaluare; corelarea proiectării didactice (de lungă și de scurtă durată) cu PEI prin stabilirea obiectivelor specifice pentru elevul cu CES. (*A se vedea: www.edu.md/file/.../PEI_1 Ghid de elaborare și realizare, p.8*)

Astfel, în clasele cu copii cu CES este necesar de a realiza niște adaptări curriculare, o corelare a curriculumului general cu posibilitățile elevilor cu CES din perspectiva finalităților procesului de incluziune școlară și socială a acestora. Elaborarea CA (curriculumului adaptat) vizează adaptări în cadrul procesului de instruire la disciplina concretă. De exemplu, învățătorul trebuie să elaboreze curriculumul individualizat la educația tehnologică pentru un elev cu CES (cu dizabilități intelectuale).

Primul pas pe care îl va face este examinarea atentă a PEI. În cazul în care învățătorul are nevoie de informații suplimentare despre copil, poate studia fișa de evaluare psihopedagogică și alte evidențe. Astfel, va reactualiza punctele forte ale copilului și necesitățile acestuia; recomandările ce i s-au făcut pentru a-și dezvolta abilitățile etc.

Pasul următor pe care îl va face învățătorul va fi analiza competențelor din curriculumul general la educația tehnologică și operarea unor modificări (simplificare, excludere, reformulare etc.), ținând cont de potențialul și disponibilitățile

de învățare ale elevului cu CES. Finalitățile modificate vor fi fixate în prima rubrică a curriculumului individualizat.

O modalitate eficientă de proiectare a finalităților de învățare pentru copilul cu CES este elaborarea extinsă a proiectului de lungă durată la disciplină, astfel încât acesta să includă compartimente care să vizeze copilul cu CES.

Pentru a elabora proiectul didactic de lungă durată, învățătorul va parcurge următorii pași:

1. Examinarea curriculumului la educația tehnologică pentru a înțelege logica internă a acestuia.
2. Determinarea modulului și a temelor importante din curriculum, care vor constitui unitățile de învățare.
3. Stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare.
4. Selectarea competențelor care vor fi formate/dezvoltate în cadrul unităților de învățare.
5. Formularea finalităților de învățare care vor fi atinse pe parcursul unităților de învățare de către copilul cu CES.
6. Determinarea conținuturilor vizate pentru fiecare unitate de învățare și asocierea acestora cu competențele specifice selectate pentru a fi dezvoltate.
7. Formularea sarcinilor care vor fi realizate de copilul cu CES.
8. Stabilirea numărului de ore alocate pentru fiecare unitate de învățare și pentru conținuturile corespunzătoare.

Componenta curriculumului individualizat – strategii de evaluare – va fi completată cu instrumente și metode de evaluare care vor fi aplicate pentru a estima gradul de atingere a finalităților de învățare de către elevul cu CES. De exemplu: test simplificat (itemi obiectivi cu alegere duală, cu alegere multiplă și de tip pereche și itemi semiobiectivi cu răspuns scurt); fișe individuale de evaluare, poster, portofoliu, proiect, autoevaluare a lucrării practice etc.

În așa mod, în cadrul disciplinei *Educația tehnologică* se va realiza misiunea pe care o are astăzi școala: de a fi templu al educației pentru toți copiii din comunitate, inclusiv pentru cei cu cerințe educaționale speciale (*apud: A. Vitcovichii*).

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Spport nr.2. Metodologia organizării lecțiilor de Educație tehnologică

(1) Procesul educațional trebuie organizat astfel încât elevii: să utilizeze variate tipuri de învățare: învățarea bazată pe lucrări practice, pe cercetare în baza observării directe a procesului tehnologic sau în baza demonstrării la clasă a etapelor tehnologice de realizare a lucrării, pe proiecte, pe sarcini de lucru; să aibă oportunități de a dobândi experiență tehnologică nu doar în clasă, ci și în afara ei; să învețe prin instruire directă; prin învățarea reciprocă; învățare prin excursii;

învățarea în muzee; învățarea online (e-learning); învățarea ludică. Algoritmul propus trebuie să lase loc și pentru manifestările creative ale elevilor.

(2) Cerințele pentru o lecție modernă de educație tehnologică: Indiferent de tip, lecția de Educație tehnologică, pentru a fi o lecție modernă și adecvată învățământului formativ, trebuie să corespundă următoarelor caracteristici: să fie axată pe obiective și, în final, pe formare de competențe; să fie centrată pe elevi: activitatea învățătorului – 30%, iar cea a elevilor – 70% din timpul lecției; să fie axată pe metode optime de predare-învățare-evaluare, corelate cu mijloace eficiente de învățământ.

Activitate în grup nr.1. Caracterizați tipuri de lecții: de formare a capacităților de dobândire a cunoștințelor; de formare a capacităților de înțelegere a cunoștințelor; de formare a capacităților de aplicare a cunoștințelor; de formare a capacităților de analiză-sinteză a cunoștințelor; de formare a capacităților de evaluare a cunoștințelor; mixtă.

Activitate în grup nr.2. Citiți, analizați și exprimați-vă opinia.

Din experiența unui profesor de educație tehnologică: Practica a demonstrat că o bună condiție pentru formarea competențelor specifice ET constă în organizarea demersurilor didactice. În acest sens, lecțiile pe care le promovez sunt concepute în baza cadrului ERRE.

Debutul activităților didactice începe cu etapa de *Evocare*. Pe parcursul etapei propun elevilor sarcini de lucru prin intermediul cărora își amintesc ce știu despre subiect, își examinează propriile cunoștințe, încep să se gândească la tema care va fi studiată; stabilesc un punct de plecare bazat pe cunoștințele anterioare, la care se vor adăuga altele noi.

Scopul etapei constă în: reactualizarea cunoștințelor, stabilirea scopurilor pentru învățare; concentrarea atenției elevilor asupra temei; crearea unui context pentru înțelegerea ideilor noi.

Tehnici aplicate: citatele, integramele, brainstorming-ul, ciorchinele, termeni-cheie, careul întrebărilor, scrierea liberă.

Pe parcursul următoarei etape – *Realizarea sensului* – elevii află lucruri noi, propun activități ce țin de implicarea elevilor în căutarea noilor informații, investighează pentru a găsi soluții la întrebări, identifică idei esențiale etc. Etapa realizării sensului este esențială în procesul de formare a competențelor. Elevii își monitorizează propria înțelegere, completează cu noi informații schemele cognitive inițiale. Ei corelează în mod deliberat informația nouă cu ceea ce le este cunoscut. La nivelul realizării sensului se încurajează stabilirea de scopuri, analiza critică, analiza comparată și sinteza etc.

Tehnici aplicate: mozaic, cubul, interogarea multiprocesuală, gândește-perechi, prezintă, piramida, turul galeriei, găsește pe cineva care..., consultații în grup.

Reflecție – etapă în care elevii își consolidează cunoștințele noi. În acest sens creez condiții pentru ca elevii să analizeze, să rezume ideile principale, să formuleze întrebări, să reflecteze asupra modului în care s-a lucrat, să împărtășească opinii.

Tehnici aplicate: organizatorul grafic, diagrama Venn, turul galeriei, cubul, ciorchinele, revizuirea circulară, careul întrebărilor, prezentare de grup.

Extindere. Elevii au posibilitatea de a aplica cunoștințele însușite la lecții în situații de integrare simulate (imaginați-vă că) și autentice (situație reală din viață). Astfel, corelația dintre teorie și practică devine evidentă.

REFLECȚIE

Activitatea în grup nr.1

Priviți materialele video de mai jos și analizați după indicatorii de calitate a unei lecții. Stabiliți punctele tari și punctele slabe ale acestor proiecte. Ce ați modifica? De ce?

- Educație tehnologică, Clasa I, Informația

https://www.youtube.com/watch?v=ZBkVRZBFf_s&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

- Educație tehnologică, Clasa a III-a, Siguranța în lumea digitală

https://www.youtube.com/watch?v=RqcVUJyU78w&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

- Educație tehnologică, Clasa a IV-a, Algoritm și program

https://www.youtube.com/watch?v=hZ6FD30garI&ab_channel=Educa%C8%9BieOnlineRO

Activitatea în grup nr.2

Analiza proiectelor didactice din perspectiva educației interculturale

A. Criterii de evaluare/ Indicatori

1. Încadrarea dimensiunii EIC în tematica lecției
2. Formularea corectă a obiectivelor lecției, prin evidențierea dimensiunii EIC
3. Propunerea unor conținuturi curriculare relevante de EIC
4. Prezența unor strategii, tehnologii didactice relevante de EIC
5. Oferirea unor mijloace didactice adecvate de EIC
6. Corectitudinea generală a structurii proiectului
7. Corectitudinea conținuturilor oferite
8. Expunerea lingvistică și terminologică
9. Aprecierea generală

B. Niveluri de realizare

Nesatisfăcător (cu foarte multe erori și lacune)

Minim (cu multe erori și lacune)

Mediu (cu unele erori și cu lacune parțiale)

Foarte bun (în temei, corect, adecvat și fără lacune)
Excelent (abordare corectă și creativă)

EXTINDERE

1. Completarea portofoliului studentului la disciplina *Didactica Educației tehnologice*:

1.1. Proiect didactic pentru secvențe de lecție, câte unul la fiecare clasă

1.2. Elaborarea proiectului didactic al lecției, câte unul la fiecare clasă. Elaborarea structurii proiectului cu caracter de creație

Tema 7. PROFESORUL MODERN – COMPETENȚE, CALITĂȚI ȘI ROLURI

Obiective de referință:

Studentii vor urma să:

- abordeze critic statutul învățătorului care predă Educația tehnologică în clasele primare;
- elaboreze portretul robot al învățătorului ideal, evidențiind competențele sale profesionale;
- aprecieze importanța formării sistemului de competențe pentru realizarea activității profesionale;
- elaboreze un scenariu pentru o activitate extracurriculară/extrașcolară cu o tematică apropiată de curriculum la Educația tehnologică;
- abordeze parteneriatul cu familia, relații de colaborare cu familiile elevilor;
- inițieze proiecte educaționale în care să colaboreze cu diverși agenți comunitari.

Unități de conținut:

- Statutul învățătorului care predă Educația tehnologică în clasele primare
- Rolul profesorului de educație tehnologică în promovarea proiectelor educaționale și voluntariat
- Profesorul de educație tehnologică – organizator și animator al activităților extracurriculare/școlare

Termeni-cheie: învățător de succes/performant, indicatori de calitate, activitate didactică, lecție, activități extrașcolare, evenimente artistice școlare, proiecte extrașcolare, parteneriat școală – familie – comunitate.

EVOCARE

Studiu de caz

Analizați un anunț de angajare și răspundeți la următoarea întrebare: Vor permite calitățile și competențele dvs. profesionale dobândite în anii de studenție

să obțineți un loc de muncă interesant, cu salariu atractiv? Argumentați răspunsul.

«Școala primara SPECTRUM angajeaza Profesor de Educație tehnologică»

Candidatul ideal: calificat pentru a preda *Educația tehnologică*; cunoștințe de operare PC; cunoașterea limbii engleze; minimum definitivat; dispus să caute materiale noi pentru predare, să adapteze metodele și materialele la nevoile individuale ale copiilor; persoană deschisă spre nou, cu pasiune pentru predare; experiență în sistemul de învățământ primar.

Responsabilități: planificarea și proiectarea orelor de Educația tehnologică la ciclul primar; participarea la acțiuni complementare activității de învățare; participarea la activități de perfecționare pedagogică și de specialitate; conducerea întregului proces didactic pentru clasa pe care o coordonează; asigurarea mijloacelor de învățământ, a materialului didactic și a auxiliarelor didactice; cunoașterea și respectarea politicilor și principiilor educaționale în activitatea cu elevii; comunicarea cu părinții conform politicii școlii; realizarea sarcinilor din cadrul comisiilor școlare; implicarea în realizarea unor proiecte de dezvoltare a relației școală-comunitate, în organizarea de expoziții, activități de promovare a interculturalității și toleranței, a unui mediu și stil de viață sănătos, precum și a tehnologiilor de protecție a mediului și a vieții personale etc.

REALIZAREA SENSULUI

Studiu individual cu notițe în tabelul: *Am știut – Am aflat – Vreau să întreb*

Support nr.1. Proiecte educaționale

Interacțiunea instituțiilor de învățământ, familiilor, organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale, comunităților în cadrul proiectelor educaționale cu o tematică apropiată de educația tehnologică sau/și voluntariat contribuie la dezvoltarea multilaterală a elevului prin muncă și la pregătirea elevilor pentru munca productivă: psihologică, socială, civică, practică și politehnică.

V. Goraș-Postica susține că componentele proiectului sunt: definirea, motivarea, proiectarea, implementarea și evaluarea. Un proiect educațional reușit include un caracter realist, complex, colectiv, unic, cuantificabil, multistadial și localizare bine determinată în timp și spațiu.

Proiectele educaționale și voluntariatul au ca bază de pornire premisa că educația de calitate presupune aplicarea diversității prin abordarea diferențiată, prin inițierea unor proiecte în derularea cărora să fie implicați elevi, profesori de diferite specialități, alți parteneri educaționali, începând cu părinții, societatea civilă și comunitatea, inclusiv prin autoritățile publice și asociații, companii, ONG-uri, instituții publice etc. Scopul principal este implicarea cât mai activă a celor angrenați în activități specifice aceleiași tematici comune la nivel de par-

teneriat. Este important ca tematica să fie una motivantă și relevantă pentru toți partenerii implicați în proiect.

Activitățile din cadrul proiectelor sunt interdisciplinare, iar învățarea este abordată transdisciplinar, contribuind la formarea unor competențe durabile, de viață. În cazul proiectelor centrate pe elevi este important ca aceștia să fie cooperați în toate etapele de realizare a proiectelor, începând de la planificarea acestora, până la evaluare și, în final – diseminarea rezultatelor.

Rolul *profesorului-mediator* în contextul proiectelor educaționale în sprijinul comunității devine astfel un vector pentru promovarea unor relații de colaborare/cooperare între elevi, între elevi și profesori, între aceștia și părinți în spiritul înțelegerii, toleranței și întraajutorării. De asemenea, profesorul mediator devine un pilon principal în rezolvarea unor eventuale impedimente care pot apărea la nivelul comunității. Prin acțiunile sale profesorul-mediator urmărește ca imaginea școlii să devină mai vizibilă, comunitatea să aibă o atitudine mai favorabilă acesteia. Împreună cu elevii, profesorii fac ca învățarea să devină un efect al implicării și participării comunitare, transferând nu doar cunoștințe, ci și atitudini, abilități, valori.

Pentru elev este o modalitate de a învăța prin practică, procesul fiind unul mai puțin riguros și formalizat decât educația formală, fiind mult mai atractiv și, uneori, mai apropiat personalității sale, ba chiar distractiv. În mod practic, se pleacă de la faptul că profesorii și elevii participă împreună la dezvoltarea unui proiect comun.

Spre exemplu, în cadrul *educației tehnologice*, pot gândi și pune în practică un *Proiect de protecție a mediului înconjurător* de tipul: igienizarea și colectarea selectivă a gunoaielor din curtea școlii și amenajarea terenului degajat pentru activități recreative sau sportive pentru elevi. Deși este o acțiune de voluntariat simplă, un astfel de proiect poate fi reprezentativ ca exemplu de activitate comunitară: profesorii, reprezentanții primăriei, părinții și elevii pot participa împreună atât la organizarea planului de intervenție, cât și la punerea lui în practică.

REFLECȚIE

Activități de învățare mixtă și discuții

Activitate în grup nr.1

Reflecți asupra achizițiilor/competențelor ce se vor forma la nivelul tuturor actorilor participanți la un proiect de voluntariat civic. Explicați formula: Voluntarul = achiziții din sfera valorilor și atitudinilor.

Activitatea în grup nr.2

Comunicați privind (gr.1) tipologia activităților extracurriculare desfășurate în mediul școlar aferente disciplinei *Educația tehnologică*; (gr.2) cerințele psihopedagogice de sporire a eficienței educaționale a AEC la ET; (gr.3) etape de

proiectare a activităților extracurriculare; (gr.4) structura proiectului de activitate extracurriculară.

Activitatea în grup nr.3

Sunteți managerul școlii primare. La nivel instituțional este nevoie de a elabora și de a aproba un set de cerințe privind: Câte și ce fel de cercuri pot funcționa în instituția respectivă? Care va fi grupul-țintă de elevi pentru cercul concret? Care va fi metodologia de a se înscrie în cercul respectiv? Ce condiții vor fi înaintate elevilor înscriși în cercurile respective? Cine va conduce cercul respectiv? Cum și de cine va fi monitorizată activitatea cercurilor?

Tipul (denumirea) cercului/ activității și posibile subiecte:

Arta culinară și sănătatea (tehnica securității la lecțiile de artă culinară; servirea mesei și regulile de comportament la masă; prelucrarea primară a legumelor etc.);

Modelarea (hârtia; tipuri și proprietăți; metode simple de pliere a hârtiei; metode de modelare a hârtiei în diferite forme și direcții; folosirea hârtiei de textură diferită; origami etc.);

Reciclarea creativă (sarcini de lucru: determinarea cantității de deșeuri produse acasă timp de o săptămână; ambalajele: bune, rele, periculoase; reciclarea: noua viață a obiectelor vechi, utilizarea ciclică a deșeurilor; crearea altor obiecte utile din reciclarea deșeurilor de plastic, din hârtie etc.

EXTINDERE

1. Elaborarea unui plan personal de dezvoltare profesională în domeniul educației tehnologice, după următorii pași: determinați țintele personale de dezvoltare; fixați 2-3 competențe specifice pe care doriți să le dezvoltați; explicați de ce doriți să vă dezvoltați acea competență; realizați un plan de acțiuni.

2. Completarea portofoliului studentului la disciplina *Didactica Educației tehnologice*:

2.1. Proiect individual. Proiectarea unei secvențe a activităților extracurriculare

2.2. Proiect de grup. Alegeți un domeniu din comunitate și scrieți o schiță de proiect de voluntariat în parteneriat școală-familie-comunitate.

BIBLIOGRAFIE și WEBOGRAFIE:

1. Calistru R. *Modelarea artistică – mijloc eficient de susținere și dezvoltare a copiilor de vârstă preșcolară și școlară mică*. Disponibil online la https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/182-186_2.pdf.
2. Cristea S. *Educația STEM*. În: *Didactica Pro...*, 2020, nr.1 (119), p.54 – 56. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/54-56_30.pdf

3. Curriculum Național. Învățământul primar. Aria curriculară „Tehnologii”, Educația tehnologică./ Coodr. A. Vitcovschi. Chișinău, 2018. p.150 – 178. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf
4. Curriculumul pentru disciplina opțională Robotica./Coord. A.Gremalschi. Chișinău, 2015. Disponibil online la https://mecc.gov.md/sites/default/files/document/attachments/curriculum_robotica_2015-07-7_0.pdf
5. Dulgheru V., Cantemir L. *Manual de creativitate*. Chișinău: Tehnica INFO, 2000.
6. Dumitru I. *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*. Timișoara: Editura de Vest, 2000.
7. Feteasco R. ș.a. *Auxiliar didactic pentru predarea disciplinei Educația tehnologică pe baza metodologiei CLIL* Categories: Altele, Primar. 2016.
8. Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar: Ghid metodologic. Chișinău, 2019 https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf
9. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău: Lyceum, 2018 https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
10. Lungu P. *Disciplina școlară Educație tehnologică în ciclul primar și rolul ei în dezvoltarea personalității elevului de vârstă școlară mică*. Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației. Volumul VII, Partea 2. Cahul: USC, 2020 (p.176 – 183) https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Perspectivele%20%20%20Problemele%20Integr%20%20C4%83rii_2020_v.2.pdf sau https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/176-183_4.pdf
11. Marinescu M. *Manualul profesorului de educație tehnologică*. București: Pro Universitaria, 2014. ISBN 978-606-26-0031-0 <https://www.ujmag.ro/economie/altele/manualul-profesorului-de-educatie-tehnologica/rasfoire/>
12. Manoil O. *Lecția-excursie ca formă de valorificare a meșteșugurilor și tradițiilor populare în cadrul disciplinei Educație tehnologică în clasele primare*. În: Revista de științe socioumane, 2017, nr.1(35), p.52-57.
13. Manuale școlare în formatul PDF: <http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>
14. Resurse – educația digitală: <http://ctice.gov.md/resurse/educatia-digitala>
15. Standarde naționale de competență digitală. Învățământul primar, gimnazial și liceal, 2015 (p.4 - 9). https://ipp.md/old/public/files/Standarde_Competente_Digitale.pdf
18. Standarde naționale de competență digitală. Cadrele didactice din învă-

- țământul general, 2015 (p.9 - 14). https://ipp.md/old/public/files/Standarde_Competente_Digitale.pdf
19. Standarde de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general, 2018 https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_de_competenta_profesionala_ale_cadrelor_didactice_din_invatamantul_general.pdf
 20. Șaragov I., Grosu E., Sacara A. *Dicționar la educația tehnologică*. Chișinău: Epigraf, 2008.
 21. A. Vitcovschi. *Arta culinară și sănătatea: Suport de curs. Ciclul 1. Educație tehnologică (curs practic). Didactica educației tehnologice*. Chișinău: Tipogr. UPS „I.Creangă”, 2015, 100 p. ISBN 978-9975-46-261-7

Surse utile:

1. <https://creeracord.com/2018/02/28/28-de-zile-de-activitati-stem-si-steam-pentru-copii/>
2. <https://creeracord.com/2020/12/08/activitatile-stem-simplificate-pot-ajuta-la-umplerea-golurilor-pentru-invatarea-online-sau-hibrida/>
3. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Educatia%20tehnologica%20in%20invatamantul%20general%20din%20RM_trecut%20prezent%20viitor.pdf
4. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)
5. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
6. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf
7. <https://educatiitehnologicacll.blogspot.com/2019/10/literatura-necesara-profesorului-de.html>
8. <https://www.ujmag.ro/economie/altele/manualul-profesorului-de-educatie-tehnologica/rasfoire/>
9. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/182-186_2.pdf
10. http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/679/VITCOVSCHI%2CALA._ASPECTE_METOLOGICE_DE_FORMARE_COMPETENTELOR_DE_MODELARE_IN_LUT.pdf?sequence=1&isAllowed=y
11. <https://www.eclair.md/blogs/blog/povestea-bradului-de-craciun-istorii-i-tradi-ii-din-diferite-culturi#>
12. <http://mindstorms.lego.com/en-us/News/ReadMore/Default.aspx?id=351333>

13. <https://le-www-live-s.legocdn.com/wedo/pdfs/teacherguide/teacherguide-ru-ru-v1.pdf>
14. <https://www.slideshare.net/Geoban/metodologia-evaluarii-potolea-ne-acsu>
15. <file:///C:/Users/20210906/Downloads/curriculum-domeniul-stiinta-te...%20605dad6ecccc8.pdf>
16. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Creativitatea%20si%20pregatirea%20viitorilor%20profesori%20de%20educatie%20tehnologica.pdf
17. <https://pdfslide.net/documents/educatia-tehnologica.html>
18. [http://www.libruniv.usarb.md/xxx/reviste/tehnocop/continut/Tehnocop_1\(8\),2013/tehnocopia1\(8\),2013-58-67.pdf](http://www.libruniv.usarb.md/xxx/reviste/tehnocop/continut/Tehnocop_1(8),2013/tehnocopia1(8),2013-58-67.pdf)

**DIDACTICA DISCIPLINELOR
DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR**

Suport de curs

Redactor – *Ariadna Strungaru*
Asistență computerizată – *Maria Bondari*

Bun de tipar 30.03.2022. Formatul 70x100 ¹/₁₂.
Coli de tipar 33,0. Coli editoriale 24,0.
Comanda 92. Tirajul 50 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al. Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009